

Ruperti
Histor. Vnal.

HISTORIA UNIVERSALIS.

Sublimis ac perennis
FAMA

Sub

LEOPOLDO,
Summo velut Magistro,
Augustas vexillationes, tubâ *directâ*,
ad notum Aquilæ *nutum*,
superiùs *regens*
silet, *admiratione* süspensa;
dum gratæ inferiùs *collocutioni*
aures per auras præbet.
HISTORIA & BELLONA & EUTERPE,
inter tot rudia lapidum rudera,
non lapides *loquuntur*;
nec lapidi *dicunt*, *quod dicunt*:
Bellona *bella memorat*, Euterpe *monet*,
Historia *ut artes inserat* volumini.
En, hasta *fortes denotat*, *doctos* chelys!
A tergo Illarum
anus, *incurvus*, *tremulus* Temporis *senex*
im quid decrepito cum Venerum triga?)
in falcem *pariter ac* numos *pronus*,
promusq, *tibi*, *nec sibi*, *prodest*,
LECTOR!

Fr. Paulini a S. Bartholomaei Carmelitae Discalceati

CHRIST. ADAMI RUPERTI,
Wertheimensis Franci, in incluta Altdorphina quondam Hist. Prof. celeberrimi.

OBSERVATIONES

AD

HISTORIÆ UNIVERSALIS
Synopsin Besoldianam minorem.

Quas

CHRISTOPHORUS ARNOLDUS,
in Æde Mariana V. D. M. & Eloq. Poëſ. ac Græcæ Ling. P.P.
recenſuit;

& ad hæc usq; tempora ſcripſit Supplementum.

His acceſſerunt

Tabulæ Chronologicæ,
unà cum neceſſario
Indice.

NORIBERGÆ
Typis & Sumptibus MICHAELIS ENDTERI.
A. C. cIↄ. Iↄ. c, LIX.

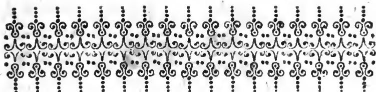
NOBILISSIMO, STRENUISSIMO, PRUDENTISSIMOQUE VIRO,

DN. JODOCO CHRISTOPHORO KRESS A KRESSENSTEIN, &c. JOD. CHR. F.

FLORENTISSIMÆ REIPUB. NORIBERGENSIS SENATORI DIGNISSIMO,

FAUTORI OPTIMO,

Christophorus Arnoldus
S. P. D.

NOBILISSIME AC STRENUISSIME DOMINE!

St, ut dixit (1) Joh. Saresberiensis, *in quavis professione invenire militẽ gloriosum, qui obsequiis & muneribus suam Thaidem, id est, nomen celebre, & quasi famæ gratiam captat. Sed & ei nec Gnatho, qui decipiat; nec Phædria, qui laudem præripiat; nec, qui dona corrumpat, adolescens; aut servus Parmeno, qui desipientem irrideat, deest.* Isti nempe dant operam, ut cum ratione

(1) *lib. IV. de Nug. Curial. c. 3.*

tione inſaniant; dum illuſtrium virorum *nomina* rapere, & *ludificando* clepere haud erubeſcunt: neque enim in verecundia habent, quod inquinent.

Tantum verò abeſt, NOBILISSIME DOMINE, ut hæc eadem meæ rationis regio ſit & via; ut illorum potiùs hominum ſectam atque inſtituta perſequar, qui alienæ uſuram gloriæ turpem & indignam putant. Lucubrationes hæ meæ non ſunt (nam meas ſcriptiunculas, quarum me pretium non latet, conſpectu Tuo indignas judico) ſed Illius, cui pleraq; omnia veterum literarum quæſita evigilataq;

erant: Nulli tamen malui hunc RUPERTI P. M. laborē, quàm Amplissimo Nomini Tuo dedicatum. Quod meum factum ut in meliorem partem accipias, ea, qua par est, reverentia & humilitate oro atq; obsecro.

Sed quæres fortè, quid sit, quamobrem felici Præstrenuæ Nobilitatis Tuæ nomine illas insignierim? Cui potiùs, quæso, dicarem, quàm celeberrimi Auctoris Contubernali olim dilectissimo, auditori assectatorique diligentissimo? Laudarem hîc exquisitissimis, si opus esset, verbis mutuam fidem atque amicitiam Vestram; quam inter

r vosmet ipsos coluistis, eamque
enè firmam habuistis. Nec illud
entio transmittendum, Te amo-
: literarū MSS^tis^ quibusdam Ru-
ertianis nos mirum in modum ju-
isse; quibus aliàs haud sine gravi
arendum esset jactura. Cæterum
quoties mihi in mentem venit (ve-
nit autem quotidiè) amicitias nos
ac studia *Lugduni Batavorum* con-
glutinasse, familiaritatem Tuam
penitùs me intrasse; animo non
mediocrem capio voluptatem.
Adhæc das mihi jucundas recor-
dationes conscientiæ ac salutis
meæ, cum apud me repeto, quod
sæpè facio, quantum Tibi inprimis,
ME-

MECOENAS OPTIME, Tuisq; propter magna officia debeam; quantum propter ea, quæ mihi hodieque præſtatis, infantiam meam ſtatim ſentio; qui nullam poſſum inire rationem declarandi KRESSIIS, ſicut optarem, quantis me ILLIS agnoſcam eſſe devinctum beneficiis. Capitolina certè Tabula tot ingentibus benefactis palàm exhibendis haud ſufficeret. Hoc ego ut agnoſco ſincerè, ita libenter pro eo ac debeo, & ingenuè apud omnes profiteor; neq; recuſo, qui tot tantisq; in me beneficiis ſum devinctus, & uſu & mancipio eſſe KRESSIORUM.

Eccui

Eccui potiùs Hiſtoriam nuncuarem, quàm inter Patres lecto; qui mul conſilio ac ſapientia regit ac ubernat Rempublicam? Hiſtoria nim nonne *lux veritatis* (2) & *ma-iſtra vitæ* eſt? Dicat pro me princeps (3) Philoſophorum: *Utiles* πρὸς τὰς πολιτικὰς συμβουλὰς, *ad publicas deliberationes, rerum geſtarum hiſtoria.* Nec temerè Polybius *veriſſimam* (Livii verbis) *diſciplinam exercitationemq;* πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, *ad res civiles, hiſtoriã eſſe* dixit. Hanc ipſam, VIR PRUDENTISSIME, ſummo ſtudio curaq; didiciſti; hanc ab adoleſcentia pulcherrimè à ſapientiſſimis

(2) Cic. lib. II. de Orat. c. 9.
(3) Ariſt. lib. I. Rhet. c. 5.

mis viris traditam memoria & ſcientia comprehendiſti; & huic tamen exquiſitiùs adhuc ſtudes, ut infinita KRESSIORUM in Remp. merita adæques, augeas, ſuperes. Ut, inquam, beatiſſimi Soceri Tui, DN. CHRISTOPHORI FURERI (quam ipſam familiam vel nominaſſe, ſit cauſam viciſſe!) *Duumviri & Caſtellani quondam Eminentiſſimi*, recentia virtutum laudumq; veſtigia pede fauſto perſequaris: ILLIUS enim imaginem cives non in tabella, ſed in pectore adhuc geſtant. Salvo FURERO nil metuebant, quàm cœli ruinam! Quid, quod MAGNI-

FICI

FICI DOMINI PARENTIS (quem Deus servassit semper!) in gravissimis admirandæ hujus Reipub. negotiis pariter ac comitiis difficillimis compluries LEGATI felicissimi, hoc tempore circumspectissimi & prudentissimi SEPTEMVIRI, summa laus & gloria, magnis periculis, magnis laboribus parta, animum filii, patre dignissimi, sensim ac leniter accendit? Vir enim consummatissimus, perfectæ eruditionis, cumulatæq; prudentiæ, res gestas legere nondum adspernatur; sed veteres crebrò regustare historias, novas curiosè atq; contentè lectitare ultrà

digna-

dignatur. Hinc magnus honos ac favor ille Principum, Regum, Induperatorum!

Quapropter Tibi gratulor, NOBILISSIME AC STRENUISSIME DOMINE, velut patri felicissimo de filiis; avo dignissimo de nepotibus; utrique de posteris; toti denique patriæ de æterna posteritate Vestra. Sic erunt (ceu spes est) quibus & posteri mei, majorum suorum nomine, beneficia laudare, & gratias agere porrò pergant. Nonne fato (cujus arcana quædam vis est) & sorte nascendi, sub LEOPOLDO, PIO, FELICI, AUGUSTO,

ros tollere libet, immò expe-
? Magnum hoc eſt educandi
itamentum, tollere filios in
n libertatis, in ſpem nobilita-
ac præmiorum: Sic neminem
inor) poſterorum, neminem
parentumvè pœnitebit!

Eſt apud Perſas (4) ſingularis
edam & optimi ominis avis,
ma; quod AQUILÆ genus in
e degere dicitur, & in eo ova,
losq; ſuos excludere: Omnium
ò avium (5) cenſetur *præſtantiſ-
a*, quoniam veſcitur oſſibus;
eraque *animantia non dilaniat*.
in hæc illi virtus tribuitur, *ut il-*

 le, quem

ntius in not. ad Roſar. Polit Sadi ad pag. 47. fol. 552.
em ad pag 81. fol. 554.

le, quem volans UMBRA *ſua contigerit, aut ad regium, aut ad ſummæ opulentiæ faſtigium evehatur:* Quemadmodum noctua è contrario omnia ſiniſtra, & præcipites rerum humanarum caſus, portendere ſolet. Unde ſapientiſſimus Perſarum (6) *Musladinus Sadus:*

Nemo mortalium ſub noctuæ *patrocinium conceſſerit,*
Etſi Aquila *in orbe terrarum non exſtiterit!*

Exſtat autem AQUILA in orbe Romano, exſtat in urbe Noriberga; Cujus *umbram* Sacroſancti Imperii cives ſibi ſuisque vel ſolo *nutu* auſpicatisſimam venerantur,

(6) *Muſl. Sadus in Roſ. Pol. cap. I. fol. 47.*

admi-

iranturq;. Verbo dicam Ara-
ı: *Rex umbra* (7) *DEI est*; Vel
n Persarum : *Umbra summi
ninis in terra*! sub qua labor o-
s Historicorum nunc requie-
velut robur animis calamisque
oc sumentium; ut in scribendo
ıi virium, & virtute cæteris
valentes, tractu æquali & uno
ɔre cum AQUILA VO-
NTE alacriùs procedant; vel
ɔsteriores fuerint (ceu facilè
jicimus) *priscæ* AUSTRIA-
RUM *virtutis* σκιογραφίαν
n, sed undiq; aptam atq; per-
ım præstent: Haud enim exi-
molis est, quasi formam AU-

(7) l. c. ad pag. 11. fol. 540.

 GU-

GUSTISSIMÆ AUSTRIACORUM DOMUS verbis exprimere, aut oratione res geſtas deinceps includere; cùm non falsò putarit FRIDERICUS IV. CÆSAR, juxta *vocales quinq;* ſymbolicas: AUSTRIACI ERUNT IMPERATORES ORBIS ULTIMI!

De *priſca virtute* quid dicam? Obſtupui, cùm Majores legenti mihi demonſtravit Vir ſummus (& cujus laus major eſt, quàm ut manu mea attentari debeat) *D. Joan. Guilelmus Mannagetta,* Archiater Imperatoris Gravisſimus, in Oratione ſua ad FERDINAN-

DUM

DUM IV. Auguſtum Romanorum Regem, Viennæ Auſtriæ A. C. cIↄ. Iↄ. c. LIV. dicta; quam *Coronæ duodecim Cæſarum ex Auguſtiſſima Domo Auſtriaca* præmiſit. Ibi inter alia: *Plinius libri ſeptimi cap. 41. de ſumma felicitate inſcripſit, in quo velut miraculum quoddam: Vna, inquit, familia Fabiorum, in qua III. continui Principes Senatus. Quid hodiè diceret, ſi videret, non jam tres ex una familia Auſtriadum; ſed* quatuordecim *Auguſtos Orbis* Monarchas, *&* *continua ſerie* undenos? *Dedit miraculorum perpetratrix Auſtria, ab anno nati Redemtoris ſexcenteſimo*

decimo tertio, per Sigebertum Habſpurgicæ Domus conditorem, orbis bono, Tuæ gloriæ Heroas ducentos nonaginta octo: *Heroinas* centum ſeptuaginta tres. *Ex his* Auguſtos XIV. *Imò ſi* tres *adnumeremus, ex Habſpurgico ſanguine ante Rudolphum primum creatos, & reliquos* decem, *Eidem affinitate ac ſanguine junctos; jam gloriabitur* Romanis Regibus viginti ſeptem. *Dedit Auſtria Thaumaturga præter Cæſares orbi* Reges XII. Reginas XXXVIII. Regum & Reginarum Genetrices XXVI. *Verbo dicam, ſupra* ducentas quadraginta Coronas *dominatrici Majeſta-*

tis

tis Tuæ Domui vindicavit. Et post nonnulla ibidem: *Omnes miraculosè superat felicissima Archiducum Austriæ propago, in hac Augustissima Majestate familias omnes, quæ à condito Imperio ejus gubernacula tractarunt, longè antecellens. Siquidem ultra* ducentos & sexaginta annos, *atq; ex iis* ducentos & sedecim continuos, *Orbi Christiano divinitùs præest. Ita ut omnibus omnium gentium ac ætatum clarissimis familiis, magnitudine sui splendoris, caliginem induxerit.*

Hæc dum considero, non possum non toto pectore Familiæ coe-

litùs orbi datæ auſpicatisſima quæque ominari; ſatis habens, & hoc contentus uno, quod Univerſalem Hiſtoriam uſque ad LEOPOLDUM (cui mens gratabunda: FELICITER, QUOD AGIS!) licet diſpari filo, deduxi. Quod ſi unus & item alter de hac ſcriptione mea ſecus cenſeat, ſuccenſeatve; ſciat velim, me talium favorem ne teruncio quidem redimere; quia ſemel amiſſus ſemper eſt redimendus: *At foro iſto* (Sareſberienſi iterum judice) *nihil iniquius eſt, quo rem ſemel emiſſe non proderit; niſi ſemper ematur: & ubi quisq; rem ab alio venditam vendicat, niſi & ipſi*

ipsi de pretio satisfiat. Hos igitur nil moror: Tua æquitas, PRUDENTISSIME DOMINE, mihi patrocinabitur; quam judicio istorum antepono, haud immemor illius: *Se 'l Sol mi splende, non curo la Luna!* Accipe à me non meum quidem munus, verùm amoris in Te maximi testimonium fidelissimum: Tibi enim, secundum Deum, salus à me mea accepta fertur. Benè vale, & me, ut soles, ama!

Noribergæ, in ante d. 3. m. Martl. (*quo Rupertus fuit sepultus*) A. C. cIↄ. Iↄ. c. LIX.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

Ccipe laborem RUPERTI ultimum, *Erudite Lector, ſecunda cura retractatum d. 17. Jul. A. C. 1645. quem abſolvit feliciter d. 25. Febr. A. C. 1646. Maximè hunc librum laudibus celebrare, quid attinet?* circumſpectus *Lector de me falſam opinionem fortaſſe acciperet, ac ſi eundem in* cœcorum *numero putarem; quibus graphicè id plerumq; depingitur, quod non vident; nec viſuri ſunt unquam. Nunc enim in memoriam redit ſuavis quædam hiſtoriola, quam Arabes tradunt: Patrem quendam* filiam *habuiſſe valdè* deformem, *adeò ut eam*

cœco

cœco *cuipiam in matrimonium dare coactus fuerit. Hæc aliquando marito sua inquit:* Mi vir, ô, si tu nunc usum oculorum haberes, ut me vel semel contemplari posses! tum demum conspiceres vultum meum plenilunii instar splendidissimum, collum meum argenti instar nitidum, genas meas ut aurum coruscantes, mentum ut rosam, labia uti rubinum, dentes ut uniones, linguam uti corallium. *Ad hæc maritus:* Quamvis ego, ô mulier, non oculorum quidem, sed recti tamen judicii usum habeo; quod equidem hoc mihi persuasum it, si tu ea pulchritudine fuisses, qua te nunc mihi non videnti jactas, non te mihi cœco nuptum dedisset pater. *Oculatos igitur & perspicaces volo, ut faciliùs e illo existimare possint.*

Nonnulli de vera Auctoris eruditione frustrà

frustrà (ceu solent) soliciti, nimis profectò pueriliter ac petulanter de ea affirmare, haud erubescunt, Rupertum syllogismo, ritu Sophorum, uti non scivisse: Sciant itaque isti (qui omnia se simulant scire, *ait Plautinus ille Megaronides,* nec quicquam sciunt) *non paucas hujuscemodi ratiocinationes in hoc ipso opere historico-chronologico legentibus hinc inde succurrere; quas saniorum ingeniis committo, & ad horum judicia refero; non vehementer de eo laborans, quid stultus alieni artificii existimator præfractè judicet.*

De cætero si quod σφάλμα *vides, quod turpe sit, ne, quæso, auctori adsciscas errorem istum; qui longè perfectiorem hunc librum suo nomine divulgasset, si quidem vita suppetiisset. Sed fati necessitate, & febris malignitate subitò correptus d. 27. Febr. A. C. 1647. anno ætatis*

tis XXXV. professionis IX. (haud si- magna lugentium ægritudine, omni- nq́ lamentatione) in Academia finem tæ, non ita creditus, implevit. Hujus uidem operis difficillimi editionem re- savi tamdiu; dum amici precibus suis e vincerent, mihiq́ persuaderent, ut ip. literariæ commodarem. Quodsi ibusdam minus fortè arriserit alia at- ue alia nominum propriorum scriptio, eniam dandam putem & veteribus & ovis Scriptoribus; quos difficiliùs inter conciliaveris, quàm disjunctissima Pa- isiis, Romæ, Amstelodami, Madriti, ondini ac Noribergæ horologia. Variæ iterim scriptionis exempla si desideras, æc habe: Masanissa, Massanisa, Massa- issa, Masinissa; Ricimer, Ricymer; Ricomer, Richomer, Richomer9; Sti- icò, Stilicho, Stillico; Plinta, Plenta, Plentha; Athanaricus, Athalaricus, Athal-

Athalricus, Theodatus, Theodahatus, Theodahadus, Theodahaldus; Odoacer, Odouacer; Mascizel, Mascezel; Gizerichus, Geizerichus; Artavastes, Artabastus, Artabasdus; Siffridus, Seifridus; Azumitæ, Axumitæ; Alamani, Alamanni, Alemanni; Goti, Gothi, Gotti, Gotthi; Visigothi, Vuisegothi, Vesegothi, Vesegothæ; Amalasuenta, Amalasuentha, Amalasventa, Mathasuentha, &c.

Ad ultimum de Synopsi minore Besoldi *admonendus est Lector humanus, eam secundum* editionem Argentinensem A. C. 1626. *fuisse recusam.* Tabulas *verò* Chronologicas (*ne furtum fecisse videamur*) Dn. Christophoro Schradero, *ex eloquentia, variaq; doctrina nobili & claro in Iulia Viro grati debemus; quarum cùm summa apud nos penuria esset, commodiore hac forma prælo subjicere visum fuit. His fruere, Lector amice, boniq; consule.*

Si ju-

Juvat Historiã pernoscere totius orbis,
& celebratorũ res penetrare Virûm:
is; atque peregrinare per huncce libellum:
ion ullum tibi iter tutius esse potest.
c mores hominum, bona pravaq; facta tueri,
& quæ vitanda, aut sint imitanda, licet.
ere RUPERTO doctore. Fideliter ille,
à motu, ad metam ducet honorificam.

Memoriæ Viri præclarissimi P.

JOHANNES MICHAEL DILHERRUS, P. & P.P.

MAximus Tyrius: *Nihil est jucundius, quàm in Historia versari; quàm sine labore ullo passim divagari; omnes simul os intueri; omnibus bellis sine periculo inter-; infinitum temporis spatium contrahere; initas res gestas simul cognoscere; quæ ab Asiis, quæ ab Ægyptiis, quæ à Persis, quæ à Me-, quæ à Græcis facta sunt: bello nunc terre-, nunc marino, nunc concionis mediæ consiliis eresse: cum Themistocle in mari, cum Leo-*

nide

nide in terra pugnare, cum Agesilao trajicere, cum Xenophonte incolumem redire, amare cum Panthea, venari cum Cyro, regnare cum Cyaxari. Quod si sapiens ea de causa Ulysses dicitur, quòd

Multorum mores hominum lustrasset, & urbes:

multò sapientior est, qui, extra periculum, Historiæ lectione se explet. Charybdin videbit; sed sine naufragio: Syrenas audiet; sed sine vinculis: cum Cyclope aget; sed miti & pacato. Et si eo nomine felix fuisse Perseus judicatur, quòd passim alarum vagaretur beneficio, totam terræ naturam, omnia intueretur loca: multò & levior certè & sublimior, his Persei alis, habenda est Historia; quæ passim animum circumfert nostrum. Dissertatione XII.

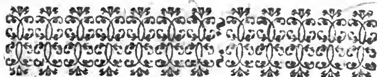

CHRIST.

CHRIST. BESOLDI JC.

SYNOPSIS MINOR

Rerum ab orbe condito geſtarum.

INTRODUCTIO IN HISTORIAM.

CAP. I.

De Statu rerum humanarum ante Monarchias.

Historia, temporum testis: Dum totius humanæ vitæ periodum ob oculos ponit, Mundi vanitatem, Deiq; providentiam & Judicia justa docet.

Tractat res gestas ante & sub quatuor Monarchiis.

Adam primus homo, ad imaginem & similitudinem Dei conditus (de terræ nempè limo ab Ipso Deo formatus, vitæq; spiraculo animatus) in Paradisum voluptatis collocatus: Eiq;, solatii & propagationis gratiâ, Eva, ex costa ipsius formata, conjuncta fuit. Verùm in tanta felicitate & perfectione non diu perstiterunt. Etenim paulò pòst ob Inobedientiam ejecti inde sunt ambo.

Filii eorundem recitantur Cain, Abel, Seth. Quorum Cain, primus parricida, pium Abelem ex odio & invidia interfecit.

Adam noningentos & triginta annos natus, mortuus est. Cujus filius Seth, postquam Enos genuisset, noningentos & duodecim annos natus, naturæ concessit.

Enos attigit annum noningentesimum & quintum. Reliquit filium Kenan, qui noningentesimo & decimo ætatis anno vitam cum morte mutavit.

Hujus progenies Mahalaleel vixit octingentos & nonaginta quinq; annos.

Filius ejus Jared superavit noningentesimum & sexagesimum secundum annũ.

Cujus filius Henoch, postquam Methusalah procreâsset, piè & sanctè vitam egit; ideò vivus in cœlum translatus est.

Methusalah, omnium hominum ætates excedens, obiit anno ætatis suæ noningentesimo sexagesimo nono.

Filius hujus Lamech anno septingentesimo sexagesimo septimo è vita excessit.

Noah ejus proles genuit Sem, Cham, Japhet.

Quo tempore Deus ad scelestum hominum

minum genus vindicandum diluvium immisit, Anno 1657.

Ne autem imago Dei penitùs corrueret, Deus Noah cum sua familia in arcâ (in qua anni spacium fuit) observavit. Atq; hæc ante diluvium contigerunt.

Post diluvium Noah filiis suis terram colendam distribuit: Ab hisq; disseminatum est omne genus hominum in universo Mundo.

Cham verò immemor pœnarum divinarum, non erubuit parentem irridendum fratribus suis propinare. Quáre maledictionis notâ insignitus fuit. Primi autem Mundi antiquitates Lambertus Danæus exequutus est, quatuor integris libris, jucundâ varietate refertis.

Caput II.

Initia primæ, seu Babylonicæ Monarchiæ: Quæ etiam Assyriorum & Chaldæorum vocatur.

ANte Diluvium, Imperii cujusdam potestate, homines fuisse gubernatos, ex Chaldæo paraphraste liquet: Qui Filios Dei, quorum Genes. *cap. 6. v. 2.* mentio fit,

Princeps interpretatur; eosq; postea Gigantes, id est, Tyrannos procreâsse refert.

Post diluvium verò, novorum Gigantum auctor fuit Nimrod, Nohæ pronepos: Ab aliis etiam Saturnus dictus (potens venator coram Domino) in terra Chaldæorum unà cum suis confidens, Babel urbem, perpetuum nominis sui monimentum, ædificare cœpit.

Offensus autem Deus, irritos fecit illorum conatus, linguarum conturbatione immissâ.

Posthæc Assur, Medum, Magogum & Moscum, Principes Coloniarum huc illuc misit, qui Regna sui nominis conderent; Assyrium, Medum, Magogum, Moscum.

Assur, teste Scripturâ Sacrâ, Nineven urbem ædificavit.

Nimrodo successit filius Jupiter Belus, qui omnem agrum in Sarmatiam usq; Europæam occupâsse traditur. Reliquit Ninum.

Caput III.

Continuatio ejusdem primæ Monarchiæ.

Ninus productis longè lateq; finibus, Monarchiam primus omnium incepit.

Ab

Ab hocq;, teste Orosio, *lib. 2. cap. 2.* omnes historiæ incipiunt: De eoq; Justinus *lib. 1.* tradit, eum veterem & quasi avitum gentium morem novâ Imperiorum cupiditate mutâsse.

Tandem ictu sagittæ interiit, relicto filio impubere Zamei: Quem alii Ninyam vocant.

Ejus igitur uxor Semiramis, ne Regna vi capta desciscerent, sexum virilem mentita, divitiis, victoriis & triumphis nulli mortalium cessit.

Æthiopiam devicit: Et in India quoq; bellum gessit.

Zameis nihil memorabile fecit. Proximus ab eo Arius, Bactrianos & Gapsios imperio suo conjunxit.

Aralius huic succedens, ingenio & studio militari clarus fuisse traditur.

Baleus alter ab eo plurimas gentes perdomuit, suos fines ad Judæam usque produxit: Ideoq; Xerxes, hoc est, bellator & Triumphator fuit cognominatus.

Armatrites, qui hunc excepit, voluptatibus & otio plane addictus fuit.

Belochus auspicia & divinationes curâsse traditur.

Baleus hunc sequutus, alteram à Semiramide virtutis & industriæ militaris laudem habet, atque doctorum hominum scriptis valdè celebratus fuisse dicitur.

Altadas stultum esse duxit, multis defatigari laboribus & variis implicari curis, amplificandi regni caussâ, quia ad nullam hominum utilitatem, sed ad detrimentum potiùs pertineret.

Monitus belli curam atq; laborem in suis iterum excitavit: ejusq; potentia Syriis & Ægyptiis suspecta fuit.

In Mancaleo narrandi argumentum deficit. Sphæri magna fuisse virtus atque prudentia dicitur. Mameli nullum facinus commemoratur. Sub Spareto, proditum est, passim accidisse miranda.

Ascarades omnem Syriam suæ ditionis fecit.

Ab hoc deinde viginti Reges ab aliis numerantur ad Sardanapalum trigesimum octavum Assyriorum Regem. Eumq; Vellejus tradit, à Nino & Semiramide, loco tertio & tricesimo (levi numerorum ab aliis, quos sequimur, variatione) natum: sic ut semper successor Regni paterni, filius esset.

Fuit

Fuit hic omnium longè effœminatissimus, inter mulierculas perpetuò desidens, colum & lanam tractabat, nemini sui conspectum præbens.

Ejus autem præfecti, Belochus Babyloniæ, Arbaces Medorum his rebus abalienati, factâ conjuratione bellum ipsi intulerunt, & eum fugârunt.

Sardanapalus igitur re malè gestâ, & pyrâ constructâ, se divitiasq; omnes in ignem abjecit, hoc unico facto virum (ut quidam ait) imitatus Anno à condito Mundo 3148.

Porrò hi duo præfecti Monarchiam pòst inter se patiuntur: Et Belochus quidem Babyloniæ, Arbaces verò Medorum atq; Persarum Rex factus est.

Belochus post hanc mutationem, primus Assyriorum Rex, Manahen Regem Israëlis, vectigalem sibi fecit.

Ei successit Phul Assur, qui urbes aliquot Judææ cepit, & populum in Assyrios captivum abduxit. Hunc ipsum Achaz, Rex Judæ, sub quo vixit Esaias, de auxiliis interpellavit adversus Regem Syriæ, eique dona misit.

Salmanassar Samariam urbem pòst trium annorum obsidionem cepit: Hoseam Regem Israëlis, unaq; populum abduxit,& per suam ditionem illis domicilium attribuit, anno Mundi 3232.

Sennacherib Ezechiam Regem Judæ mulctavit: Deinde cum ingenti exercitu Hierosolymam obsedit, missis legatis populum ad defectionem hortabatur: Regem à Deo auxilium sperantem irridebat. Quare, Angelo Dei percutiente, desideravit una nocte ad centum octoginta quinq; millia hominum. Tandem interfectus est à filiis suis Adramelech & Sarasar, qui, licet fugerent, tamen arma in fratrem Assaraddonem parârunt.

Assaraddo post parentis necem regni occupans, cum fratribus conflictatur.

Merodach autem Babyloniæ præfectus hisce turbis descivit, vicinas gentes partim vi paulatim ad se transfert, indicit bellum, & duodecimo Regni sui anno Assaraddone devicto, totum Assyriorum Imperium Babyloniis adjunxit. Successit ei filius Benmerodachus, qui Regem Judæ Manassem cepit, sed pòst humaniter dimisit.

Se-

Sequitur Nabuchodonosor I. qui Ægyptiis filium cognominem opponit.

Nabuchodonosor II. (cognominatus Magnus) à primis annis bellum intulit Ægyptiis, & regionem omnem, quæ est indè ab Euphrate usq; ad Pelusium, illis ademit. Jojachim Regem Judæ vectigalem sibi fecit. Cujus filium Jechoniam octavo Regni sui anno unà cum præcipuis suis viris & artificibus totius regionis, Babylonem captivos abduxit.

Decimo octavo Regni sui anno Hierosolymam per biennium obsessum cepit, paulò pòst diripuit, incendit, muros diruit, potissimam populi partem captivam abduxit: Regem Zedekiam exoculavit, filios illius atque proceres interfecit. **Anno Mundi 3365.**

Ad annum Regni sui circiter vigesimum quartum, Ammonitarum & Moabitarum Regibus devictis, exercitum duxit in Ægyptum: Quâ regione totâ occupatâ, Monarchiam verè obtinuit.

Altero Monarchiæ anno somnium de statua, cujus Daniel meminit, vidisse creditur.

Ma-

Magnitudo ipsius Imperii inde patet, quòd comparatur arbori ad cœlum usque pertingenti, totum terrarum orbem obumbranti, & omne genus volucrum atq; animalium recreanti.

Est igitur hæc primæ Monarchiæ summa Majestas: Quæ sicut hoc Rege vehementer aucta, & ad summum fastigium educta fuit, ita quoque in ipsius nepotibus desiit & deleta fuit.

CAPUT IV.

De primæ Monarchiæ ruina & interitu.

EVilmerodach Nabuchodonosoris filius regnavit annis triginta.

Assur (aliis Regassar) tribus annis præfuit.

Labassardach septem annorum Rex fuit.

Balthasar Imperii summam obtinuit annis quinq;. Huic Deus calamitatem imminentem denunciavit. Cùm enim genio indulgens, vasa sancta in conviviorum usum adhiberet; manus quædam parieti verba inco-

incognita, quæ à nemine præter Danielem intelligi poterant, inſcripſit.

Paulò pòſt Imperii ſumma, Rege interfecto, ad Darium Medum eſt translata.

Hic Darius vocatur à Scriptoribus Cyaxares, fuitq; filius Aſtyagis.

Qui cùm ſobolem maſculam non haberet, filiam ſuam in matrimonium dedit Cyro Perſæ ſororis filio.

Res autem hujus Monarchiæ, vel ob antiquitatem, vel ob Chronologiæ incertitudinem, in obſcuro pleræq; latent. Res verò Eccleſiæ, & populi Hebræi, præcipuum momentum obtinent in Monarchia hac prima.

Caput V.

De ſecundæ, ſeu Perſicæ Monarchiæ initiis.

A morte Darii, ſumma rerum ad Cyrum generum delata fuit. Et hoc quidem eſt alterius Monarchiæ initium, Anno Mundi 3435. Jam enim Aſſyriam, Mediam & Perſiam ſolus Cyrus obtinebat, ad Jonicum usque mare. Prælio cepit Crœſum Lydiæ Regem potentiſſimum: Initio ſui Regni

gni post captam Babylonem, populo Judaico permisit, ut ex captivitate domum reversi templum ac urbem Hierosolymam reædificarent: Ad eamq; rem sumptum liberalissimè subministrari jussit. Devictis Babyloniis, bellum gessit cum Scythis: Eoq; profectus ipse cum exercitu tandem per insidias, princeps laudatissimus fuit circumventus & interfectus. In eo peccavit, quòd molliter filios inter fœminas educavit. Grandiores enim facti, & ab assentatoribus corrupti, cùm ipsorum auribus pleriq; servirent, mortuo parente, vitæ periculum alter alteri creârunt.

Caput VI.

De secundæ Monarchiæ continuatione.

Cambyses Darii filius, absente & occupato patre, cepit Ægyptum. Bello quidem fuit egregius, sed alioqui vitiosus, & patris virtutem minimè repræsentans. Inter alia turpiter immaniterq; facta, fratrem suum Smerdem insidiosè necari jussit. Post mortem verò patris non diu fuit superstes. Darius filius Hystaspis successit, qui statim

ab

ab initio principatus arma ſumpſit, & Imperio ſuo rurſus illos adjunxit, qui defecerant: Capta quoq; Babylone, poſt longam obſidionem, operâ Zopyri.

Bellum deinde ſuſcepit in Athenienſes, qui ſubitò collectis copiis ingentem illius exercitum ad Marathonem, duce Miltiade, fuderunt.

Xerxes hujus filius, anno decimo poſt prælium illud, ad Marathonem innumerabili cum exercitu venit, ut Græciam omnem ſibi ſubjugaret.

Athenienſes verò, Themiſtoclis conſilio, hoſtem ad Salaminem Inſulam vincunt prælio.

Xerxes turpi & infelici fugâ domum reverſus, re malè geſtâ, cùm in magnũ contemptum veniſſet, à ſuis eſt interfectus.

Artaxerxes Longimanus ejus filius ſucceſſit. Ad hunc Themiſtocles exul profugit, ibiq; vitam finivit. Hunc item multi Aſſuerum, Eſtheræ maritum fuiſſe putant.

Ochus, cognomento Darius Nothus, à Longimano regnavit, qui ſororem illius in matrimonio habuit.

Artaxerxes Mnemon & Cyrus, Darii

filii

filii erant: Quorum ille mortuo parenti successit. Cyrus verò Joniam Lydiamq; tenebat; sed sorte suâ non contentus, fratri Regi intulit bellum (à Xenophonte singulari prudentiâ descriptum) in eoq; fuit victus & occisus. Ochus ex tribus natu minimus filius à Mnemone regnavit.

CAPUT VII.

De secunda Monarchiæ exitio.

DArius (quem Justinus Codomanum vocat) postremus Persiæ Imperator hunc excepit: De cujus splendore, delitiis & luxu mira narrant Scriptores. Nam omnis generis coquos, cupedinarios, sartores, artifices, magistrosq; gulæ & unguentarios habebat in castris, ne quid ad corporis voluptatem omninò deesset. Ei bellum intulit Alexander Philippi Macedonum Regis filius. Qui, Thebis eversis, & pacatâ Græciâ, in Asiam contendit, & tribus præliis Darium superavit: Captâ illius & matre, & uxore, & filiabus.

Ingentes quidem conditiones, & Regni partem ad Euphratem usq; Alexandro defe-

deferebat: Sed respuit, neq; antè destitit, quàm illum expugnâsset.

Tertium itaque bellum Darius instaurat, & educto validissimo exercitu, rursus profligatur.

In fuga, cùm aquam turbidam bibisset, negabat unquam se bibisse jucundiùs. Nec enim sitiens unquam biberat. Trucidatur in fuga à suis. Anno Mundi 3642.

Caput VIII.

De tertia Monarchia, Græcorum scilicet.

ALexander his tantis victoriis in suam ditionem perduxit, quicquid est ferè terrarum ad orientem Solem: In Europam ex Asia transportavit Imperii summam; & *tertiam Monarchiam* constituit. Pòst etiam in India belligeravit. Nec prætèr rem, de eo Justinus scribit: Incertum esse, utrum admirabilius sit, Alexandrum vicisse orbẽ, quàm vincere aggressum esse. Sed singularis providentia Dei Alexandrum duxit; indeque, reverenter summo Pontifici Judæorum supplex factus, Hierosolymam ingressus est.

Erat autem Alexander bonarum ar-

tium inprimis amans, & in homines doctos fuit principio liberalissimus.

Homeri poëma sibi familiarissimum habebat: Aristoteli præceptori negocium dedit animalium describendi naturas: Ad eamq; rem aliquot hominum millia per Græciã Asiamq; constituit pecuarios, venatores, piscatores, cetarios, aucupes, & id genus alios, qui de singulis illum docerent.

Sed, quæ hominum est infirmitas, tantam fortunæ benignitatem & indulgentiam moderatè ferre non potuit: Et cùm insolenter multa faceret, seq; pro Numine vellet propemodum adorari; Babylonem ubi venisset, febri, vel, ut nonnulli tradunt, veneno fuit extinctus, cùm annorum esset triginta trium, & annos regnâsset duodecim.

Memoriâ autem dignum est, quod Arrianus refert, Alexandrum, cùm devictis Cossæis, exercitum Babylonem reduceret; in itinere ei obviam processisse Chaldæos vates, nunciantes, se nosse ex Divinatione astrorum, Babylone ei periculum mortis imminere. Philosophos autem (qui ferè Athei & Epicuræi) Alexandro persuasisse, ut illas non curaret præsâgitiones.

Caput IX.

De tertia Monarchia divisione.

DIspar Monarchiæ tertiæ, à superioribus duabus facies cognoscitur. Etsi enim initium sumpsit à capite uno; ea tamen avulso, dissiliit in diversa membra.

A morte namq; Alexandri divisa fuit Imperii moles in proceres: Ptolomæum, Laomedontẽ, Antigonum, Cassandrum, Leonatum, Eumenem, Pythonem, Lysimachum, Antipatrum, Meleagrum, Seleucum. Lysimachus ille est, quem Alexander iratus aliquando concluserat cum Leone: cùm autem interfectam belluam ab eo audisset, magno habuit in honore. Inter eos successores, eorumq; filios atq; nepotes gravissima bella fuerunt, quibus vehementer afflictæ regiones, in populi Romani ditionem paulatim venerunt.

In his autem præcipui fuerunt Seleucus Syriæ, Ptolomæus Ægypti, Antigonus Asiæ minoris, Cassander Macedonum, Græciæq; deinde Rex factus, oppressis omnibus Alexandri propinquis. Quod & prædixerat Daniel cap. 8. vers. 22. apud quem ideò quatuor cornua tribuuntur.

CAP. X.

De Syriæ Regibus.

SEleuci virtus clara & admirabilis fuit: Babyloniam namq; cepit. Inde, auctis ex victoria viribus, Bactrianos expugnavit. Transitum in Indiam fecit. Demetrium ad deditionem coëgit.

Antiochus Soter, hujus filius, in Imperio successit.

Antiochus Theos, hunc excipiens, habuit filios Seleucum, Callinicum & Antiochum, cui cognomen fuit Hierax.

Seleucus Callinicus auspicia regni à parricidio cepit: ipse, de equo lapsus, mortuus est.

Seleucus Ceraunus in expeditione contra Ptolomæum (qui Philopator cognominatur) diem obiit. Antiochus Magnus, hujus frater, in Europam transgressus, invadit Ptolomæum Epiphanem. Sed cùm, admodum adolescentulus, per ætatem Ægyptios defendere non poterat, ut Regis pueri tutelam Senatus susciperet, Legati Romam sunt missi. Eo facto, Antiocho denunciat Senatus, ut ab Ægypto abstineat. Offensus in Græciam cum classe trajecit, sed à Roma-

nis

nis devictus eſt. Poſt acceptam cladem dicere eſt ſolitus, benignè ſibi à populo Romano eſſe factum, quòd, nimis magnâ procuratione liberatus, modicis Regni terminis uteretur.

Seleucus Philopator nihil Principe dignum perfecit.

Antiochus Epiphanes, cùm patrem Antiochum Magnum obiiſſe intelligeret, clàm ex urbe Roma fugiens, Regnum Syriæ, filio Seleuci pulſo, occupavit. Hieroſolymis crudelitatem exercuit.

Libros Moyſis & Prophetarum, undiq; conquiſitos, igne conſumpſit. Ægyptum tutelæ ſpecie tentavit. Sed Cajus Popilius, Romanorum nomine, ipſum virgulâ circumſcribens, clarè juſſit antè reſpondere, quàm excederet. Ita perterrefactus, pacem promiſit: curru tandem prolapſus, magnis cruciatibus mortuus eſt.

Antiochus Eupater, hujus filius, à Demetrio patruo ſuo eſt interfectus.

Alexander, fortis extremæ Juvenis, nomen & originem (Antiochi enim ſe filium eſt profeſſus) mentiens, à Demetrio interficitur.

Demetrius igitur verus heres erat. Initio enim belli Demetrius Soter duos filios apud Gnidiũ hoſpitẽ cõmendaverat; ut belli periculis eximerentur, &, ſi ita ſors tuliſſet, paternæ ultioni ſervarentur. Ex his major Demetrius Regnũ occupat: in ſegnitiẽ labitur; à fratre, Antiocho Sedete, Regno ejicitur.

Antiochus Sedetes, Tryphonis cujusdam ope, Imperio præeſt.

Trypho interim in Syria tutor Antiocho, Demetrii privigno, ſubſtitutus, occiſo pupillo, Regnum Syriæ invadit: Poſtea expulſus à ſuis occiditur.

Demetrius, Antiocho Sedete fratre deleto, obſidione Parthorum liberatus, & in Regnum reſtitutus, ob intolerabilem crudelitatem rurſus Regno privatur, ab Alexandro oppugnatur. Relictus tandem cum paucis ſervulis, cùm Tyrum, religione templi ſe defenſurus, petiiſſet, navi egrediens, Præfecti juſſu, interficitur.

Alexander Potarcla, negociatoris Ægyptii cujusdam filius, effictâ Regis Antiochi adoptione, Demetrium in ſummas anguſtias redegit. Vincitur à Grypo.

Antiochiam profugit. Ibi, inops pecuniæ, ſacrilegium in Jovis templo patrat.

In sacrilegio deprehensus, & ad Grypum perductus, necatur.

Grypus, Imperio recuperato, insidiis matris appetitur, quam veneno, quod paraverat ipsi, extinguit. Fratrem Cyziceum sibi hostem excitat, à quo deniq; superatur.

Hi duo bella inter se diu gesserunt, quibus cùm Syriæ Regnum esset consumptum, populus externa auxilia imploravit: Donec Cajus Pompejus Romano Imperio eam subjiceret.

Caput XI.

De Ægypti Regibus.

Ptolomæus, Lagi filius, Ægyptum retinuit. Justitiâ & Liberalitate excelluit.

Ptolomæus Philadelphus, admodum laudatus Princeps, pacem coluit, artes liberales excitavit, bibliothecam effecit luculentissimam, & Moysis libros atq; Prophetarum in Græcam linguam jussit converti.

Ptolomæus Evergetes bello claruit. Ptolomæus Philopator (cui ex facinoris crimine cognomen fuit) parentibus interfectis, Ægyptum occupavit.

Ptolomæus Epiphanes nullo admodum insigni facinore est notus. Pto-

Ptolomæus Philometor segnis, quotidianâ luxuriâ marcescens, Regno pulsus, ad fratrem confugit. Eodem ferè tempore bello Achæos Romani, propter Legatos violatos, adorti sunt. Ptolomæus Evergetes incestis libidinibus, stupris, & cædibus fuit infamis.

Ptolomæus Soter crudelissimus, Judæam ingressus, quicquid mulierum ac infantium offendit, mactari, & militibus in cibum coqui jussit.

Ptolomæus Alexander, matris crudelitate territus, eam reliquit, periculoso Regno securam vitam anteponens.

Ptolomæus Auletes cùm regnaret, fructus Ægypti annuos, duodecim millia quingenta talenta fuisse, auctores tradunt.

Hic Regno pulsus à Pompejo Consule, per Aulum Gabinium est reductus.

Ptolomæus Dionysius, hujus filius, successit. Cleopatra, ultima Ægypti Regina, luxu diffluens, cœnæ splendore, unione mixto, Antonium superavit. Octavius Cleopatram & Antonium ad mortem sibi ipsis inferendam coëgit: Et Ægyptum (quæ tùm sola ex Græca Monarchia restabat) populi Romani provinciam fecit. CA-

Caput XII.

De Asiæ minoris Regibus.

ANtigonus, primus Asiæ Rex, quatuor gessit bella. Primum cõtra Eumenem, auxilio Antipatri & Ptolomæi. Secundum contra Cassandrum. Tertium adversus Ptolomæum & Seleucum. Quartum contra Ptolomæum, Seleucum, Cassandrum & Lysimachum: In quo cæsus est.

Demetrius, Antigoni successor, à Seleuco in fugam vertitur: Tandem cùm posset honestè mori, turpiter se dedere Seleuco maluit.

Caput XIII.

De Macedonum Regibus.

CAssander, Macedoniæ & Græciæ Rex, multa bella cum finitimis gessit. Philippus, ejus filius, paucis diebus pòst interiit. Antigonus, seu Antipater, & Alexander, Philippi fratres, bella inter se gesturi, à Lysimacho de concordia monentur. Causa belli erat, quòd Antipater matrem ob suspicionem è medio sustulerat.

Alexander igitur necem matris ultu-

rus, bellum movet, & Demetrium in Macedoniam vocat.

Demetrius Alexandrum per insidias interfecit, occupatoq; Macedoniæ Regno, cædem apud exercitum excusat.

Pyrrhus, Rex Epiri, Demetrii exercitu corrupto, eum in fugam agit, Regnumq; occupat. Pyrrhus in Italiam veniens bella gessit cum Romanis.

Cajus Fabricius Luscinius, ad defectionem à Pyrrho sollicitatus, amplissima illius munera contempsit, & captivum per fugã, qui veneno se Regem posse tollere confirmârat, remisit. Omnium primus Pyrrhus elephantos in Lucaniam adduxit.

Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupat. Ptolomæus Ceraunus, Lysimacho à Seleuco devicto, Seleucum Orco tradit, Macedoniam invadit, favorem sibi conciliare studet. Meleagrus exiguo tempore Imperio præfuit. Antipater diebus paucis Regnum tenuit. Sosthenes Gallos, victoriâ exultantes, compescuit, & Macedoniam ab hostili populatione defendit. Antigonus Sonatas Gallos, divitias & elephantes suos ipsis monstrans, ad prædam insti-

instigat. Demetrius, puer admodum, absente patre, Regnum amissum recipit, & Epiri Regno Alexandrum spoliat.

Antigonus, tutor datus, acceptâ in matrimonium pupilli matre, arte fit Rex.

Philippus succedit, quem Dardani, cæteriq; omnes finitimi populi contemptu ætatis assiduè lacessebant. Ille verò & hostes submovit, & aliis bellum intulit. Postremò Romani ipsum superârunt; qui, ne Senatus injussu belligeraret extra Macedoniæ fines, præscripserunt.

Perseus, hujus filius, succedit patri; bellum cum Romanis suscepit. Sed Lucius Æmilius Paulus II. Consul, prælio tandem illum vincit, & unà cum uxore, matre, liberisq; capit, inq; triumpho ducit, undè vocatus est Macedonicus. Ab eo tempore Macedonia facta est populi Romani provincia.

CAPUT XIV.

De quarta Monarchia sub Imperatoribus Romanis.

QUatuor his Regnis Romanæ potestati subjectis, *Cajus Iulius Cæsar* rerum potitus, bello clarus, doctrinâ insignis, in urbem

bem redit anno quinto post inceptum bellum civile. Cùm de Hispania triumphâsset, Dictatoris nomen, sibi delatum, perpetuò sumpsit: Senatum suo arbitratu constituit, reliquos honores ac publica munera propè solus elargitus est. *Quartam Romanorum Monarchiam* inchoavit, in odia plurimorum incurrens, quinto pòst mense, quàm Romam venisset, in curia Pompeji fuit idibus Martiis interfectus ab iis, quos recenti beneficio sibi devinxerat. Anno Mundi 3928.

Ciceronem quoq; Marcus Antonius Consul Collega Cæsaris, ut conscium cædis ad Senatum coarguit, quòd, interfecto Cæsare, statim cruentum altè extollens Marcus Brutus pugionem, ipsum nominatim exclamâsset, atque ei recuperatam libertatem esset gratulatus.

Interfecto Julio Cæsare, Triumviri, Antonius, Octavius, & Lepidus Mutius bellis se exercuerunt: donec tandem Marcus Lepidus Triumviratu motus & relegatus, atque Antonius devictus fuerit.

II. Octavius igitur, Antonio sublato, secundus Romanorum Imperator leges ci-

viles,

viles, & pacem toti terrarum orbi restituit, ideoq; Jani templum clausit. Imperii hujus anno trigesimo nono, Anno Mundi 3970. natus est Salvator noster JESUS CHRISTUS, cùm ante septem annos Herodes, cognomento Magnus, templum Hierosolymæ dirutum, reædificâsset magnificentissimè.

III. Claudius Tiberius Nero, Liviæ filius, Octavii Augusti privignus, gener, & filius adoptivus, admodum invitus, ut præ se ferebat, & vix tandem exoratus à Senatu, principatum suscepit. Anno Christi 15. Initiò nihil solus agebat, sed paulò pòst totum se voluptatibus tradidit. Sub ejus Regno, Christus Salvator noster crucifixus fuit.

IV. Cajus Cæsar Caligula, parentis optimi Germanici filius pessimus (Anno Christi 38.) infinitam auri vim primo Imperii anno profudit. Regni ipsius anno secundo Herodes Antipa in exilium fuit missus.

V. Claudius Tiberius Drusus, ejus patruus, Caligulâ necato, surrogatꝰ est (Anno Christi 43.) Britanniam in deditionem recipit. Maxima eo regnante fuit inedia, quam ab Agabo prænunciatam Lucas Evangelista commemorat.

VI. Do-

VI. Domitius Nero (Anno Christi 55.) immanis & efferata bellua, multas provincias defectione amisit. Hostis à Senatu judicatus, seipsum interfecit. Eo imperitante, Petrus & Paulus, Romæ, martyrio coronati fuerunt.

VII. Sergius Galba doctrinæ adminiculis ad summam dignitatem pervenit.

VIII. Silvius Otho splendidis majoribus ortus, sed omni vitâ turpis fuit.

IX. Aurelius Vitellius Scenicus & Epicuræus Princeps.

X. Flavius Vespasianus (Anno Christi 70.) multas provincias Romani populi fecit. Hierosolymam funditùs delevit, administrante bellum Tito filio. Refertq; Josephus, fame & gladio periisse, undecies centena millia hominum, & centum millia vendita fuisse. Ac scribit Tacitus, intra urbem tunc conclusa fuisse sexcenta millia hominum: Quot scilicet exierant ex Ægypto.

XI. Titus Vespasianus (Anno Christi 80.) laudatissimus Princeps, deliciæ & amor humani generis, quodam die recordatus, se nihil alicui præstitisse, dixit: *Amici, diem perdidimus.*

XII. Fla-

XII. Flavius Domitianus (Anno Christi 86.) crudelis & avarus: Sub eoq; fuit secunda persecutio Christianorum.

XIII. Nerva Coccejus (Anno Christi 97.) primus ex advenis Imperator: Princeps lenis, clemens, liberalitate & magnificentiâ claruit.

XIV. Ulpianus Trajanus, à Nerva Coccejo adoptatus, ac deindè Cæsar factus, Anno Christi 99. multos populos Romano Imperio adjunxit, qui tamen pleriq; omnes tandem rebellârunt. Sub hoc tertia fuit persecutio Christianorum.

XV. Ælius Adrianus, Anno Christi 118. Judæam rebellantem domuit. Sub hoc Irenæus & Tertullianus vixerunt. In Christianorũ usum, templa sive simulachra poni jussit: sed prohibitus ab aliquibus fuit, qui dixerunt, si id faceret, omnes Deorum templa deserturos, & Christianam Religionem amplexuros. Lãpridius *in Alexandro Severo.*

XVI. Antoninus Pius ab Adriano convocato Senatui commendabatur, qui post eum factus Cæsar, Anno Christi 141. pacem coluit, & exteros Reges atque populos tùm humanitate, tùm literis in officio continuit.

Eique

Eique Justinus Philosophus librum tradidit,pro Christiana Religione conscriptum, qui adhuc extat.

XVII. Marcus Antoninus, Philosophus,filius,successit,Anno Christi 162.Lucium Aurelium Verum socium Imperii sibi sumpsit, & feliciter imperavit. Sub eo tamen persequutionis quartæ procella,Polycarpum (qui nonnullos Apostolorum Magistros habuerat) Justinum, aliosque Christianos complures,absorpsit.

XVIII. Commodus Antoninus,filius, Anno Chr. 182. flagitiosissimus in omni genere turpitudinis & crudelitatis vitã degit.

XIX. Ælius Pertinax,mitis &placidus, Anno Christi 197. ad Imperium pervenit; primùmq; Grammaticus Professor fuit.

XX. Didius Julianus malis artibus ad Imperium pervenit: Uterq; paucis diebus imperitavit.

XXI. Septimius Severus civile bellum gessit cum Nigro & Albino. De eoq; Senatus ita judicavit:Illum aut nasci non debuisse, aut non mori. Quòd & nimis crudelis, & nimis utilis Reipublicæ videretur. Fuit sub hoc quinta persequutio commota in Christianos.

XXII.

XXII. Antoninus Baſſianus, Caracallæ filius, Anno Chriſti 213. fratrem Getam interfecit: Papinianum Jureconſultū, nolentem defendere parricidiū, trucidari juſſit.

XXIII. Popilius Macrinus Anno Chr. 218. parùm feliciter pugnavit; non ultrà annum & menſes duos regnavit.

XXIV. Heliogabalus, Baſſiani filius, turpiſſimus & flagitioſiſſimus fuit omnium.

XXV. Alexander Severus, Anno Chriſti 223. vir ſtrenuus, Meſopotamiā recuperavit. Huic erat familiaris Ulpianus Jurecōſultus. A ſuis eſt interfectus (Anno eodem) tumq; Origenes Alexandriæ vivebat.

XXVI. Julius Maximinus Thrax, A. Chr. 236. Germaniam invadens, militem reduxit opulentum, à ſuis militibus, unà cum filio quieſcens in tabernaculo, fuit interfectus. Excitata ſub eo eſt perſequutio ſexta Chriſtianorum.

XXVII. Duo Gordiani, Pater & filius, Anno Chriſti 238. vix per unum menſem Imperium tueri potuerunt. Poſt eos Gordianus adoleſcens (majoris illius ex filia nepos) ab exercitu præfectus eſt: Quam rem Senatus habuit ratam, & Pupieno atq; Bal-

bino occisis, ad eum rerum summam detulit: A Philippo est interfectus.

XXVIII. Philippus, primus ex Imperatoribus Christianus factus perhibetur, Anno Christi 245. Idem ejus exitus fuit, qui Gordiani.

XXIX. Decius à legionibus Illyricis factus Cæsar, assentiente postea Senatu, A. Chr. 250. in armis promptissimus, Christianorum hostis acerrimus, & septimam persequutionem contra Christianos commovit: Mox verò à Gothis, ex insidiis, unà cum filio est interfectus.

Deinde Gallus A. Chr. 252. à legione una, & militum reliquiis Cæsar factus, pacem cum Scythis fecit, populo Romano turpem & ignominiosam. Hinc Scythæ, ferociores facti, aliis multis Romanorum hostibus magna perfecturi videbantur, nisi Æmilianus illos fudisset. Hac de caussa Cæsar fuit salutatus à milite. Gallus, eo cognito, profectus, ut obsisteret, unà cum filio Volusiano, Imperii socio, fuit interfectus. Æmilianus, datis ad Senatum literis, quum Imperator factus esset, promiserat, se multa recuperaturum. Interim exercitus alter, qui in Alpibus erat, Valerianum, nobili genere

nere natum, Cæſarem creat, quod milites Æmiliani audientes, ne turbis implicentur, ſuum Cæſarem interficiunt, & ad Valeriani partes tranſeunt, Anno Chriſti 254.

XXX. Valerianus Cæſar, in bellum Perſicum profectus, culpâ cujusdam ſui Ducis, fuit captus. Sub eo fuit octava perſequutio Chriſtianorum, quæ beatum Cyprianum, Epiſcopum Chartaginenſem (in cujus ſcriptis ſingula propè verba martyrium ſpirant) abſumpſit.

XXXI. Gallienus, filius, ſucceſſit: qui ſe totum voluptatibus dabat, neglectâ Republicâ contemptus, igitur tàm domi, quàm foris interfectus eſt.

XXXII. Flavius Claudius, Anno Chr. 271. omnes, qui ſub Gallieno deſciverant, rurſus debellavit.

XXXIII. Valerius Aurelianus, A. Chr. 271. in Syria provincias, quas Zenobia, fortis & animoſa fœmina, obtinebat, recuperavit. Palmyram civitatem, deficientem poſtea, evertit. Ægyptum & Gallias recepit, poſt Romæ triumphavit. Perſis bellum illaturus, in itinere à ſuis familiaribus eſt interēptus. Cùm nonam perſecutionem Chriſtianorum indixiſſet; quæ morte ejus inter-

rupta fuit. Ab ejus interitu fuit interregnum aliquandiu: Tandem successit.

XXXIV. Tacitus Anno Christi 277. paucorum mensium Imperator. Ab hoc Senatus oraverat, ne moriens filios, sed spectatæ virtutis virum, successorem faceret.

XXXV. Valerius Probus, à Tacito electus, à Senatu confirmatus, Galliam recepit, & Francones Germanos multis præliis devicit. Multos populos terruit, & subegit. Pacatâ longè lateq;, & florente Republicâ, dixisse fertur, brevi futurum, ut legionibus atq; præsidiis nihil esset opus, quo dicto milites offensi, è medio ipsum tollendum judicabant.

XXXVI. Carus Anno Christi 280. Sarmatas fregit, inq; Persas proficiscens, Mesopotamiã cepit, longiusq; profecturus interiit.

XXXVII. Diocletianus A. Chr. 284. Carinum, Cari filium, debellavit. Collegam assumpsit Maximinianum, Ægyptum & Britanniam pacavit: Et ne motus novi, propter successionem, excitarentur, Galerium adoptavit. Maximinianus autem Galliam commotam pacavit, & Africam: Constantium Chlorum adoptavit. Postea uterq;, abdicato magistratu, suos consortes Imperio præficiunt.

ciunt. Hoc tempore Romæ fuit Episcopus Marcellus, cujus extat decretum: Episcopis non licere convocare Synodum, absq; Romanæ sedis auctoritate: Non licere item damnare ullum Episcopum, qui Romam provocârit. Constantio mortuo, Galerius (qui à Diocletiano missus, Persarũ Regem Narsem superavit, & totam Assyriam domuit) adoptavit Severum & Maximianum. Interea milites prætoriani Maxentium Romæ salutant Cæsarem. Interfecto Severo, Maximianus Imperii Collegam assumpsit Licinium. Inter hos magni fuerunt motus, ideoq; nobiles Romani Constantinum, Constantii filium, in Galliis agentẽ, evocant, ut urbem à Tyrannide Maxentii liberet. Fuit autem decima Christianorum persecutio à Diocletiano A.C.303. concitata; quæ superioribus omnibus diuturnior atq; immanior fuit. Eaque de re ita Sulpitius scribit: Hac tempestate omnis ferè sacro Martyrum cruore orbis infectus est; quippe certatim in gloriosa certamina ruebatur, multoque avidiùs tunc Martyria gloriosis mortibus quærebãtur, quàm nunc Episcopatus pravis ambitionibus appetuntur. Nullis unquam bellis mundus magis exhaustus est, neq; majore

unquam triumpho vicimus, quàm cùm decem annorũ ſtragibus vinci non potuimus.

Caput XV.

De Imperatoribus Conſtantinopolitanis, ante avulſum Occidentem.

I. Conſtantinus Magnus cum parte copiarum in Italiam profectus, commiſſo prælio vincit, A. C. 312. cùm paulò antè Chriſtus, per ſomnum ei adparens, juſſiſſet, ut Crucis ſigno pro vexillo in prælio uteretur. Porrò etiam Rerum potitus, & veram amplexus religionẽ, Chriſtianis portus atq; refugium extitit. Liberalitatis illius immenſæ (quam huic tribuunt) cauſa & occaſio falſi redargui poteſt ex Hiſtoriis. Hujus mandato Niceæ Concilium eſt habitum longè frequentiſſimum, in eoq; dogma damnatũ Arrii, qui Chriſtum negabat ejusdem eſſe ſubſtantiæ cum Patre. Byzantium, Thraciæ urbem, ſuo de nomine vocavit, eò translatâ ſede Regiâ, A. C. 331. Salutatus ampliſſimè à Senatu populoq; Romano, propter reſtitutam Reip. pacem, ad externa bella totum ſe convertit. In Aſiam cùm veniſſet cum exercitu, ſumpto pharmaco, vitam finiit, nõ abſq; veneni ſuſpicione. Anno Chr. 337.

II. Con-

II. Constantinus, patris divisione non contentus, bellum intulit fratri Constanti: sed, amisso exercitu, confoditur. Constans biennio ditionem omnem mortui fratris obtinuit: Postea fraude Magnentii (quem milites, præmiis allecti, Imperatorem salutaverant) fuit interfectus. A.C. 350.

III. Constantius, hac re cognitâ, magnis cum copiis in Italiam, ac indè in Galliam accedens, hostem ingenti prælio vincit: Julianum, patruelem suum, adoptat, & Galliæ tutelam committit. Qui, feliciter administratâ re, ab exercitu non modò Cæsar, verũ etiam Augustus salutatus, & diademate, licet invitus, uti præ se ferebat, est ornatus. Eâ re Constantius plurimùm offensus, iter ingressus est, ut Julianum ad officium reduceret: Sed in itinere febri correptus, vitam finivit. Juliano priùs constituto successore. A. Chr. *361.*

Misera hoc tempore Ecclesiæ facies; ita depingitur ab Hilario Episcopo Pictavensi. Pòst Nicænam Synodum, nihil aliud, quàm fidem scribimus: Dum in verbis pugna est: dum de novitatibus quæstio est: dum de ambiguis, dum de auctoribus querela est: dum de studiis certamen est: dum in consensu

difficultas est; dumq; alter alteri anathema esse cœpit. propè jam nemo est Christi, &c.

IV. Julianus Apostata, accepto, cùm esset medius inter suos milites, vulnere, excessit è vita, Christiani nominis hostis. Anno Christi 363.

Hac de re ita Nazianzenus: Julianum à Persis vulneratum dicunt, cùm inconsideratè excursiones faceret, & nunc huc, nunc illuc imperterritus rueret. Vulnus itaq; accepit tempestivum, totiq; Mundo salutare. Et cùm stolidus ille omnia se ex visceribus cognoscere putaret, unum hoc vulnus propriis visceribus infligendum ignoravit.

Sub hujus Imperio Judæi Templũ Hierosolymis restauraturi fulmine extinguuntur.

V. Jovinianus à militibus Cæsar constituitur. Hoste imminente, pacem fecit Reipublicæ ignominiosam. Progressus cum exercitu, ut domum rediret, in finibus Bithyniæ mortuus est. A.C. 364. De eo Beatus Hieronymus in Epitaphio Nepotiani: Jovinianus, gustatis tantùm Imperialibus bonis, fœtore prunarũ suffocatus interiit: Ostendens omnibus, quid sit potentia humana.

VI. Valentinianus, ab exercitu Cæsar electus, postquam Constantinopolim venit,

nit, Collegam sumpsit fratrem Valentem. Profectus in Germaniam, Saxones, Oceano vicinos, domuit. Irâ concitatus periisse fertur. Interim frater ipsius Valens in Europa prælio victus, in fuga vulneratus, inq; tugurium quoddam delatus, immisso ab hostibus igne, conflagravit.

VII. Gratianus à Patre Valentiniano A. Chr. 369. cooptatus à quodam suo belli Duce Maximo, affectante Imperium, per insidias fuit in Galliis interfectus. Eodem ferè fato filius Valentinianus occubuit, etiam fraude sui familiaris Arbogasti.

Sed percussores, postmodum pœnas dederunt, hic sibi mortem ipse consciviт, alter Aquileiæ fuit interfectus.

VIII. Theodosius pietate clarus, ab Ambrosio Episcopo Mediolanensi aditu templi prohibitus, patienter tulit. Rerum potitus A.C. 379. Imperii socios constituit Honorium & Arcadium: Quibus ætate adhuc minoribus attribuit, huic Ruffinum, illi Stiliconem.

Ipso jubente, Constantinopoli fuit habita Synodus, damnatumq; in ea Macedonii dogma, Divinitatem Sp. S derogantis.

IX. Post Theodosii obitum, A.C. 395.

Arcadius ad Orientem Solem Constantinopoli præerat: Honorius autem Romæ. Sed Ruffinus perfidè Gothorum Regem, ut Arcadio bellum faceret, hortans, à militibus trucidatus est. Arcadium Cæsarem Innocentius, ejus nominis primus, Pontifex Romanus, excommunicavit.

X. Theodosius Secundus, hujus filius, qui A. C. 423. Imperium solus obtinuit, Synodum Ephesinam, in qua Nestorius, qui Christum natum esse Deum ex Maria Virgine negabat, damnatus est, instituit: eiq; interfuit Cyrillus, cujus adhuc Divina extant scripta.

Stilico, insidias huic Cæsari struens, captus & interfectus fuit.

Theodosius hic vetustissimam Bononiensem Academiam fundavit, eamq; amplissimis privilegiis donavit. Sub hoc item Imperatore Eutyches, Abbas Constantinopolitanus, hæresin condidit de confusione duarum naturarum in Christo: contra quam Leo, ejus nominis primus, Pontifex Romanus, insignem, planeq; Orthodoxam epistolam scripsit.

XI. Martianus successit A. C. 451. Circiter hoc tempus Attila Rex Hunnorum,

Daciâ & Pannoniâ occupatâ, vicinas regiones crudelissimè vastabat, Imperii partem ad Occidentem Solem occupare studuit. Quo tempore Venetorũ urbs condita fuit. Pleriq;enim potentiores ex vicinis locis, in illa maris æstuaria, velut in portum aliquẽ, sese receperunt. Martiniano jubente, Chalcedonense fuit coactum Concilium amplissimum, & damnatus Eutyches.

XII. Leo Primus à Patriarcha coronatus, A. C. 457. nihil memorabile fecit. Hujus tempore Odoacer cum ingenti manu Herulorum Italiam vastavit.

XIII. Zno Isauricus successit, A. C. 464. qui Theodoricum Ostrogothorum Regem misit, ad Odoacrum extinguendum: Quæ res feliciter successit.

XIV. Anastasius A.C.491. dogma Eutychianũ probans, Orthodoxis gravamini fuit. Hoc ferè tempore, Anno salutis quinquagesimo, Rex Francorum Clodoveus Christi religionẽ primus fuit amplexus. Anastasius fulmine est extinctus; cùm biennio antè Hormisdæ, Pontifici Romano, de hæresi Eutychis relinquenda, submonitus rescripsisset: Nos imperare volumus, nobis imperari nolumus.

XV. Ju-

XV. Justinus, obscuro genere natus, & è subulco factus miles, successit A.C. 518.

XVI. Justinianus, sororis Justini filius, Italiam & Africam recuperavit, & leges collegit, quæ adhuc hodie in Scholis & foro usurpātur. Fuitq́;, ob res præclarè tàm domi, quàm foris gestas, Magnus cognominatus.

XVII. Justinus hujus ex filia nepos, socordis ingenii Princeps, A.C. 565. per Italiā Magistratum Exarchū instituit: is erat tanquam Cæsaris Vicarius atq; Legatus: Ravennæ potissimum habitabat, neglectâ Româ; singulisq́; civitatibus & oppidis (quæ non occupaverunt Longobardi) unum aliquem præficiebat.

XVIII. Tiberius, jam antè occupatus, & Imperii factus Collega, A.C. 576. beneficus in pauperes fuisse, dicitur.

XIX. Mauritius, illius gener, factus Cæsar, A. C. 583. propter avaritiam exosus militi, coactus est profugere Chalcedonē. Hoc regnante, Cometa senis mensibus apparuisse, tunc etiam Mahometus natus esse, traditur. Sub eoq́; viguit inter Gregorium Magnum, Pontificem Romanum, & Johannem, Episcopum Constantinopolitanum, contentio de primatu.

XX. Phocas Centurio, Mauritium cum uxore, liberis, omniq; stirpe neci dedit: qui per seditionẽ deinde salutatus Imperator, A.C. 602. sed propter crudelitatem, & neglectam Rempublicam, occisus est.

XXI. Heraclius A.C. 615. multis bellis fuit occupatus. Ab hoc Saraceni militantes, cùm stipendiis fraudarentur, maximâ multitudine deficiũnt, &, Mahometo Duce, per Syriam grassati, Damascum occupant, Ægyptum vastant, Arabiam subigunt, & in Persas quoq; feliciter præliantur.

XXII. Constantinus, filius, paucos menses imperat.

XXIII. Constans, Heraclii nepos, A.C. 642. infelicissimè mari pugnavit. Romam placidè ingressus, omnibus ornamentis eam spoliat. In Sicilia in balneo fuit interfectus. Cùm de successione essent dissidia, Saraceni occasionem nacti, Imperio magnum damnum inferunt.

XXIV. Constantinus Barbatus A. C. 669. Saracenos fudit, inducias annorũ triginta, & annuũ vectigal ipsis imposuit. Sub hoc Imperatore, Monotheletæ, ponentes unam in Christo voluntatem ac operationem, damnantur in tertia Synòdo Constantinopolitana.

XXV.

XXV. Justinianus, filius, A.C. 686. per ætatem & imperitiam malè Remp. gerebat. Ob crudelitatem à Leontio, naribus præcisis, fuit relegatus, quem Tiberius, à militibus Imperator electus, rursus naribus truncat, in catenas conjicit. Tandem Justinianus, Trebellii, Bulgariæ Regis, auxilio (in quem tamen postea ingratus fuit) utrumq; cepit, & interfecit. In hocq; deficit Heraclii progenies, elapsis ab Heraclii principio annis centum. Soli certè Heraclio inter Romanos Principes contigit, ut in una stirpe sextus Augustus legeretur.

XXVI. Philippicus Bardanes A.C. 712. ad quem exercitus defecerat, à Constantino Pontifice Schismaticus pronunciatus, tandem à suis est exoculatus. Anastasius interim successurus, à militibus recusatur, & factus est Imperator quidam obscuri generis Theodosius, qui Anastasium, prælio victum, sacris addicit: Sed non multò pòst ipse ejectus est, à Leone copiarũ Præfecto.

XXVII. Leo successit: Quo regnante Saraceni Constantincpolim per triennium obsident. Hic Cæsar statuas omnes, & Divorum imagines è templo ejecit, malè audiens à Pontifice Romano: Et indè Iconomachus dictus fuit.

XXVIII. Constantinus Copronymus A. C.741. Leonis filius, Artabastum, novũ Imperatorem electũ, Constantinopoli exoculat. Excommunicatus quoq; fuit à Papa, & legati ipsius in vincula sunt conjecti.

XXIX. Leo, A.C.775. hujus filius, ejusdem cum patre fuit Religionis.

XXX. Constantinus filius, cùm per ætatem regere nequiret, mater ejus benè Remp. gerebat. Ille autem grandior factus, dejectâ matre, insolenter cœpit regnare A. C.790. Tandem verò rerum summa ad matrem Irenẽ rediit, quæ, quarto demùm Anno sui Imperii, iniq; in exilium est relegata.

Caput XVI.

De Imperatoribus Orientis post avulsum Occidentem.

INtereà, dum ita Constantinopoli tumultuosè res aguntur, celebris erat Caroli, Regis Francorum, fama. Aquitanico enim bello confecto, ab Adriano Pontifice Romano rogatus, cum exercitu venit in Italiam: Et Desiderium gravem Italiæ, post longam obsidionem, cepit, ejusq; filium Adalgisium regno dejecit, & omni expulit Italiâ. Cæterùm Imperatores Orientis, continuis

ferè

ferè bellis agitati, vel non potuerunt, vel noluerunt difficultates, & varios tumultus ſedare.

Ab Irene autem ad Palæologum poſtremum, circiter quinquaginta numerantur Imperatores Græci, & in his aliquot fœminæ: Ex ipſis tamen pleriq; ignavi.

Conſtantio Monomacho regnante, Turcæ ab humiliori origine paulatim progreſſi longiùs, Aſia vaſtari cœpta, vires quotidiè auxerunt. Princeps illorum fuit Ottomanus, ad Annum Chriſti circiter milleſimum trecenteſimum.

Mahometus deinde, ejus nominis ſecundus, Solymani proavus, captâ Conſtantinopoli, & Conſtantino Palæologo, Cæſare, interfecto, cum omni familia, nomen & ſucceſſionem Imperatorum noſtræ Religionis, iis in locis, funditus delevit.

Cap. XVII.

De Imperatoribus Francicis.

I. Carolus ergò, Rex Francorum, vocatus & rogatus Italiam & reliquas oras pacavit, tandem Romam profectus à Leone, & ab omni populo Romano, ſalutatus eſt Imperator Auguſtus, cùm jam annos regnâſſet triginta tres: Pariſinam Academiam inſtituiſſe,

ſtituiſſe, & menſibus nomina Germanica dediſſe traditur. Mortuus eſt annos ſeptuaginta natus, cùm per annos ferè quatuordecim Cæſar fuiſſet: A.C. 814. Germanorum omnium primus ad eam evectus dignitatem.

II. Ludovicus, cognomine Pius, Caroli filius, alter Imperator Germanicus, cum Cæſare Græco Leone Armenio renovavit amicitiam. A filiis ad monaſticam vitam fuit detruſus.

III. Lotharius Imperium nactus eſt A.C. 840. cæteri fratres Carolus Aquitaniæ, Ludovicus Bavariæ ſunt præfecti. Verùm, contentionibus inter fratres exortis, nova eſt facta diſtributio: ut Ludovico Germania, Galliæq; pars; Carolo Gallia ab Oceano Britannico & Pyrenæo ſaltu, uſque ad Moſam cederet. Lotharius præterquam quòd Cæſar eſſet, Italiam & Narbonenſem quoq; provinciam obtinuit: eamq; Franciæ partem, quæ adhuc hodiè ab eo Lotharingia adpellatur.

IV. Ludovicus Secundus, hujus filius, A.C. 855. Saracenos, in Italiam irruentes, repreſſit. Hujus Legatis neglectis, Adrianus II. Papa fuit electus.

V. Carolus Secundus, cognomine Calvus (filius Ludovici Pii) Galliæ Rex, A. C. 875. magnâ celeritate proficiscitur in Italiam, resistente licet altero fratre, natu majore, Ludovico, Germaniæ Rege, & à Johanne Octavo, Romano Pontifice, consecratur.

VI. Ludovicus Tertius, hujus filius, cognomine Balbus, A. C. 877. biennium præfuit.

VII. Carolus Tertius Crassus, Ludovici, Germaniæ Regis, filius, omnem Germaniam, Italiam & Galliam obtinuit, Saracenos profligavit. A Proceribus tandem Imperio exutus, ad eam egestatem redactus fuit, ut etiam necessariis alimentis destitueretur.

VIII. Arnolphus, fratris filius, A. C. 887. Romam capit. Quo imperante, Hungari, ex Scythia pulsi, in Pannoniam irrunt.

IX. Ludovicus IV. hujus filius, successit, A. C. 895. cui Hungari magnum damnum intulerunt. A Berengario, Italiâ devictâ, exoculatus dicitur: in eoque defecit stirps Caroli Magni. Germani, Saxones præsertim, & Francones, hoc mortuo, Cæsarē salutabant *Othonem*, Saxonum & Thuringo-

ringorum Principem. Sed is, ætate gravis, auctor ipſis fuit, ut *Conradum*, Franconiæ Ducem, eligerent, A. C. 912.

CAP. XVIII.

De Imperatoribus Germanicis.

I. HEnricus Auceps, Othonis filius, à Conrado Imperator proponebatur, A.C. 920. Hi duo Cæſares à Pontifice Romano non fuerunt conſecrati. Henricus quidem oblatam à Papa conſecrandi Ceremoniam neglexiſſe fertur; quòd bonorum virorum judiciis atq; ſuffragiis contentum ſe diceret. Arnolphus Malus Bavariæ, & poſtea Burchardus Sueviæ Dux, rebelles, rei ſummam ad ſe traducere cogitabant: ſed ille colloquio, hic potentiâ Cæſaris territus eſt. Multis peractis bellis, Romam venit: concilium habet, eiq; præfuit; & Johannem XII. propter crimina loco removens, Leonem, ejus nominis Octavum, inſtituit. Hungaros ad Mersburgum incredibili cæde fudit: exercitu ejus vociferante: Kyrie eleiſon, Kyrie eleiſon.

II. Otho Primus, Henrici filius, à patre Imperii Collega deſignatus, propter rerum geſtarum amplitudinem, & præſtantem virtutem Magnus vocatur: ſolus imperare

cœpit A. C. 936. & Christianismum in Sclavos propagavit.

III. Otho Secundus, A. C. 973. Henricum, Bavariæ Ducem rebellantem, armis ad officium adduxit.

IV. Otho Tertius, hujus filius, A. C. 984. Papam constituit Brunonem, hominem Germanum, nominatum postea Gregorium Quintum. Adscribitur ei vulgò institutio Imperii Electorum: sub eoq; Hugo Capetus, primus apud Gallos Gallus, regnare cœpit.

V. Henricus Secundus, Bavariæ Dux, Othonis Magni, Saxonum Ducis, atq; Cæsaris propinquus, A. C. 1001. Ecclesiis admodum gratus fuit Cæsar: ac propter pietatem obtinuit, ut Sanctis accenseretur. Eo mortuo, cùm inter Principes Electores non conveniret, interregnum fuit aliquandiu.

VI. Conradus demum Secundus, A. C. 1025. Franconiæ Dux, & inde Salicus dictus, successit: Romam profectus, & à Johanne XVIII. consecratus, acclamante populo, salutatur Augustus.

VII. Henricus Tertius, Conradi filius, de Principum voluntate successor, A. C. 1044. Bohemos domuit: Hungariæ Regem aliquo-

aliquoties reſtituit. Romam, tumultu exorto, profectus, urbe per obſidionem captâ, conventus agit, & per Bambergenſem Epiſcopum Suitgerum conſtituit Papam; qui poſtea dictus eſt Clemens II.

VIII. Henricus IV. hujus filius, adoleſcentulus, ſuccedit A.C. 1056. adminiſtratio autem penes matrem erat. Quod Germaniæ Principes moleſtè ferentes, filium à matre diſtrahunt. Cæſar verò, naturâ proclivis in vitia, laſcivire cœpit. Saxones igitur, ad vindicandam libertatem, arma ſumunt. Ille verò poſtulatis ipſorum ſatisfaciens, nocturnâ fugâ vix elabitur. Excommunicato (quòd Præfecturas Eccleſiaſticas divenderet) à Papa Cæſari, Principes Germaniæ parere nolunt: cogitur itaque deprecari. Poſt multam actionem hæc ei conditio proponitur: judicio ſe ſiſtat, & cognitioni ſubjiciat Papæ, quem Auguſtam ſint evocaturi: abſolutionem impetret excommunicationis, copias dimittat, Spiræ privatus vivat parva cum familia: publicam rem nullam gerat, neque faſces, vel Imperii ſigna ſibi ſumat: donec legitimè ſit deciſa controverſia. Recipit conditionem: Papæ obviam iturus Italiam ingredi-

greditur: ab Episcopis honorificè (opinabantur enim animo irato illum eò venisse) excipitur: à Papa, per Legatos, absolutionem rogat. Cæsar totum triduum permansit in arcis area & vestibulo (ubi Pontifex erat) tenui cultu, depositis regiis insignibus, nudis pedibus, & ad vesperam usq; jejunus. Quarto demum die admissus omnes Pontificis leges probat & admittit. Quâ re cognitâ, Proceres Italiæ, vehementer offensi, de filioso Cæsaris eligendo, Romamque traducendo, & dejiciendo Pontifice cogitant. Cæsar, eo cognito, à pactione discedit, Pontificis consilia turbat. Principes igitur Germaniæ, hisce de rebus à Papa certiores facti, Rudolphum, Sueviæ Ducem, creant Cæsarem, qui ab Henrico oppugnatus, tertio conflictu graviter vulneratus, non multò pòst è vita excessit. Cæsar profecturus in Italiam, filium sibi successorem designat. Sub hoc Imperatore Hierosolyma capta, & Saracenis erepta: inibique Godofridus Bullionæus creatus Rex fuit.

IX. Henricus V. hujus filius, ab aliis exstimulatus, in summas angustias parentem conjecit, & abdicare se Magistratu cöegit, A.C.1106. Aliquot pòst annis in Italiam vadit,

dit, &, ferro patefactâ sibi viâ, Romam demum venit. Reversum in Germaniam Cæsarem, Pontifex à pacto discedens, excommunicat. Ea res multos Germaniæ Principes ad rebellionẽ commovit. Sub hoc Imperatore Otho, Episcopus Bambergensis, Deo placitam obiit peregrinationem, ad gentem Sclavorum, qui dicuntur Pomerani: prædicavitq; illis verbum Dei; Deo cooperante, & sermonem conformante subsequentibus signis: omnemq; gentẽ illam, cum Principe eorum, ad Dominum convertit. Cranzius in Saxon. & Vandal.

X. Lotharius è Saxoniæ Ducum familia succedit, A.C. 1126. Qui Sueviæ Ducem, rebellantem, pacem petere coëgit. A Carolo Magno vix alius majora per Italiam egisse fertur. Restituit Innocentium II. Pontificem. Hoc Imperatore jubente, Irnerius Leges Romanas revocavit.

XI. Conradus III. Sueviæ Dux, A.C. 1138. Henrici V. ex sorore nepos, Henricum Superbum, Bavariæ Ducem, proscripsit. Sub hoc Imperatore, Gratianus, Monachus, composuit Decretorũ opus: quod Eugenius Pontifex adprobavit, & in Academiis publicè proponi mandavit.

XII. Fridericus Ænobarbus, Sueviæ Dux, Conradi fratris filius, Heroici vir ingenii, A.C.1152. multisq; rebus laudabiliter gestis clarus. Eo imperitante, duo de Principatu contendebant Pontifices, Victor & Alexander. In Victorē quidem magis Cæsar inclinabat: sed Alexander competitorem, pòst etiam, aucto dissidio, Cæsarem excommunicabat. Licet autem bello superior esset: periculis tamen ingruentibus, ab amicis exoratus, supplex Pontifici Venetiis in gratiam rediit. In Asiam profectus, adversùs Christianæ Religionis hostes; & oppressus impetu fluminis, in quod lavandi caussâ se dimiserat, periit. Sub hoc Imperatore, Petrus Lombard⁹, Episcopus Parisiensis, celebre illud Sententiarū scripsit opus.

XIII. Henricus VI. hujus filius, A. C. 1191. Apuliâ & Calabriâ devictis, Neapoli quoq; captâ, Siciliam domat. Deinde filium suum Fridericum, adhuc infantem, successorem, de voluntate Germaniæ Principum, designat.

XIV. Philippus, A.C.1199. licet alii Othonem, Saxoniæ Ducem, undè magnus motus fuit exortus, crearent, partim armis, partim humanitate adversarios ad officium

dedu-

deduxit. In cubiculo est occisus. Sub hoc Imperatore, Innocentius, Pontifex Maximus, quinque Libros Decretalium legi in Scholis, & in judiciis ubiq; servari, præcepit. Constantinopolis item à Balduino, Flandriæ Comite, capta fuit.

XV. Otho, Saxoniæ Dux, A. C. 1208. succedens, ab Innocentio IV. est excommunicatus. Principes ergo Electores à Pontifice sollicitati, ut alium crearent, Henrici VI. filium, cui fidem dederant adhuc infanti, sed propter infantilem ætatem nondum admiserant, evocant è Sicilia.

XVI. Fridericus igitur II, A. C. 1228. Othonem, cum exercitu occurrentem, expugnat. Rebelles per Italiam domat. Excommunicatur à Pontifice: quare deprecatus, seseq; purgans, cùm nihil proficeret, Romam petit, & Pontificem dejicit. Rursus excommunicatus, per Legatos agit de pace. Verùm nihil impetrans, & denuò excommunicatus, fremens & iratus in Italiam redit, atq; Romam obsidet.

XVII. Conradus IV. à patre designatus, A. C. 1252. patri succedens, ab Innocentio excommunicatus, & ab Henrico, Thuringiæ Landgravio (cui S. Elisabetha fuit nupta) oppugnatus fuit.

XVIII. Guilielmus, Holandiæ Comes, ab Electoribus Imperator creatus, A.C. 1255. Dum in Frisios, res novas molientes, cum exercitu proficiscitur, ab insidiis circumventus, & hastis confossus est. Ab hoc per annos septemdecim fuit interregnum: cum subinde variè fluctuaret Respublica.

XIX. Rodolphus Habsburgius, ex castris vocatus, & Cæsar factus, A. C. 1273. motus per Germaniam componit, fuitq; Princeps prudens, strenuus armis & bello, ac qualem turbata Respublica deposcebat. Acceptâ pecuniâ, Italiæ Civitates multas, quæ erant Imperii, liberas & immunes fecit: Bononienses, Florentinos, Genuates, Lucenses & alios.

XX. Adolphus, familiæ Nassovicæ, A. C. 1292. inimicitias exercuit cum Alberto, Austriæ Duce. Cùm suis moribus Germaniæ Principes admodum offenderet, loco est remotus.

XXI. Albertus, Austriæ Dux, Rudolphi filius, electus, A. C. 1300. in agro Spirensi Adolphum gravissimè sauciavit. Sed demum à suis est interfectus.

XXII. Henricus VII. è familia Luceburgica, A.C. 1308, filio suo Johanne, per ma-

trimo-

trimonium facto Rege Bohemiæ, in Italiam proficiscitur: Romæ ab aliquot Cardinalibus coronatus, Jusjurandum præscriptum pronunciare recusat. Mortuo Henrico, non absq; gravissima veneni suspicione, acerrimæ contentiones ortæ sunt in Germania super electione.

XXIII. Ludovicus tandem, Bavariæ Dux, rerum potit⁹, A.C.1314. Romam profectus est, &, magna cum gratulatione exceptus (invito Pontifice) coronatus est, ab uno & altero Cardinali. Cùm Pontifex ingeminaret excommunicationem, ille, de Consilio Procerum, Papam alium creat. In Germaniam revertente Cæsare, Papa moritur: successor ejus Benedictus XII. Cæsarem & ipse excommunicat, & dignitate privat. Cæsar ideò Principibus exponit Pontificum injurias, & ostendit: sufficere in electione Cæsaris Principum voluntatem. Mortuo Benedicto, succedit Clemens VI. omniũ violentissimus. Fluctuante ad hunc modum Republicâ, Ludovicus mortem obiit. Fridericum cognomine Pulchrum, Austriæ Ducem, à quibusdam Imperatorem creatum; atroci prælio commisso vicit, cepitque. Ludovicum autem hunc, ex

quo

quo descendunt moderni Serenissimi Bavariæ Duces, operosè contra Bzovium defendit Magnificus Herwartus.

XXIV. Carolus IV. Bohemiæ Rex, eligitur A.C. 1347. Italiâ egressus, Decretum illud Imperii facit, quod Bullam Auream vocant. Sub hoc tempore Johañes Wiclef, Anglus, multa scripsit, contra receptas opiniones: ideoq; inter Hæresiarchas nominatus fuit.

XXV. Wenceslaus, Caroli filius, magnis largitionibus vix tandem factus Imperator, A. C. 1379. naturâ, educatione, & vitæ genere admodum vitiosus fuit. Principes ei Magistratum abrogant. Eo regnante, moritur Argentinæ Johannes Taulerus Coloniensis, Sacrosanctæ Theologiæ Doctor.

XXVI. Jodocus Barbatus nihil memorabile, toto vitæ tempore, edidit.

XXVII. Robertus Palatinus, à Principibus electus, A.C. 1400. ad emendandum ea, quæ Wenceslaus peccâsset, animũ adjecit.

XXVIII. Sigismundus, Hungariæ, ac deinde Bohemiæ Rex electus, A. C. 1411. Interfuit Concilio Constantiensi, in quo Johannes Hussus, & Hieronymus Pragensis, combusti fuerunt.

XXIX. Al-

XXIX. Albertus II. Austriæ Dux, A.C. 1438. Hungariæ, Bohemiæq; Rex, civilibus & Turcicis bellis impeditus, in Italiam non venit.

XXX. Fridericus III. Austriæ Dux, successit A.C. 1440. Regni ipsius Anno quarto Uladislaus, Poloniæ simul & Ungariæ Rex, ab Amurathe Secundo ejus nominis, Turcarum Imperatore, prælio victus, ad Varnam occubuit. Nono pòst Anno Constantinopolim vi cepit Mahometus, Amurathis filius.

XXXI. Maximilianus I. A. C. 1494. filius Friderici, inter alia multa, cum Venetis quoq; bella gessit. Instituit supremum Cameræ Imperialis Judicium Spirense: & Eberhardum Comitem Würtembergiæ Ducem creavit.

XXXII. Carolus hujus nominis V. è filio Philippo nepos Maximiliani, Cæsar longè potentissimus, Princeps nunquam satis laudatus, successit A. C. 1519. Hoc imperante, varii tumultus in Religione sunt exorti, qui etiamnum durant. Etsi enim pax quædam certis limitibus sit definita: tamē, glíscente odio, omnibus ex partibus vulnus illud subindè refricatur.

XXXIII.

XXXIII. Ferdinandus I. frater Caroli V. successit, A.C. 1558. in cujus tempora factio Grumbachiana incidit.

XXXIV. Maximilianus II. hujus filius, hunc excepit, A.C. 1564. Rex postea Ungariæ coronatur, Viennæ decessit, relinquens sapientiæ, & pietatis, memoriam dignissimam Imperatore.

XXXV. Rudolphus II. Maximiliani filius, Imperator post eum factus, A. C. 1576. Bella Turcica, per Legatos, summa cum prudentia gessit. Obiit Pragæ.

XXXVI. Matthias, frater Rudolphi, successit, Anno Christi 1612. cujus tempore oppidum Rhæticum Plürs, dictum à monte vicino, horribiliter oppressum est (suppressionem præsagiens Rhæticæ, nimis licenter usurpatæ libertatis) suntque in Bohemia periculosi excitati motus, quibus nondum sedatis, Imperator Viennæ rebus humanis exemptus est.

XXXVII. Ferdinandus II. Ferdinandi Primi Nepos: Francofurti, Anno Christi 1619. post hunc in Imperatorem electus & coronatus, etiam nunc rerum potitur, Princeps verè pius & felix. Hæc ex Sleidani Libello, de Quatuor Monarchiis, magnam partem desumpta; jugi lectione augeri, & forsan instar Locorum Communium, secundùm temporis series institutorum, usurpari possunt.

Veni Domine JESV!

C. A. RUPERTI

OBSERVATIONES

AD

Synopsin minorem
C. Besoldi.

CHRISTOPHORI ADAMI RUPERTI
OBSERVATIONES
AD
HISTORIÆ UNIVERSALIS
Synopsin Besoldianam minorem.

CAP. I.

Historiæ divisio. Universalis Scriptores quidam veteres. Ejusdem difficultas & laus, sed pragmatica. Divisio Ionstoni & Besoldi parùm commoda. Quam Historiæ antediluvianæ notitiam habuerint gentilium sapientiores? Fabulosæ Poëtarum narrationes de Adam, Eva, Paradiso, Lapsu primorum Parentum, Caino, Thubalcaino, Naamâ, Lamechi filiâ; & aliis. Diluvium, & provinciarum distributio in Iaphetum, Semum,

 Cha-

Chamum. Fabula alia de Noacho & ejus filiis.

QUi nuper artem historicam professi sunt (quorum agmen ducere mihi videtur *Gerhardus Johannes Vossius*) id ante omnia faciendum putârunt, ut historiam divinorum munerum longè pulcherrimum utilissimumq; quàm accuratè distinguerent. Est quidem ita (ut scribit illustris *Salmasius in Funere* linguæ Hellinisticæ p. 6.) *rudes & indigestas auri moles & massas in acervum fortuitò conjectu accumulatas magis æstimari ab intelligentibus, quàm plumbi lamellas, multo artificio bellè compositas, vel dispositas.* Quo dicto perstringit eos, qui *magnas nugas* aptè dividunt ac disponunt; sed id nihil huc pertinet: Nam in historiarum studiis (quibus juventus, Reip. nata, initianda est) cùm memoriæ studendum sit, οὐδὲν οὕτως οὔτ' εὔχρηστον, οὔτε καλὸν, ὡς ἡ τάξις: *Nihil utilius pulchriúsve quàm ordo*, ut in *Oeconomico* loquitur *Xenophon p. 841.* edit. Leunclav. Nec quicquam tàm cavendum, quàm ne omnia sint Bacchi κέρνος (*vas fictile*) in quo teste *Athenæo lib. XI. Dipnosoph.* p. 476. simul fuerunt *papaver, album triticum, hordeum, pisum, ervum, cicer, lens, faba, Zea, avena, caricæ, mel, oleum, vinum, lac; quin etiam illota ovis lana.* Cujusmodi mixturam, ut hilaria Bacchantium fortasse non aspernantur; ita hic omnia diligenter separanda esse censentes eruditissimi viri, *Historiam* diviserunt in *Divinam*, *Naturalem & Humanam.* Hanc postremam secuerunt in *veram, mythicam &*

quasi

quasi mythicam. *Veram* rursus triplicem fecerunt, vel occupatam in descriptione *Personarum* vel *Locorum*, vel *Temporum.* Historiam *Personarum* vel perpetuam vel sejunctam: *Perpetua* dividenda videbatur in *Universalem*, *Particularem*, *Singularem*. *Universalem* nuncupârunt, quæ vel *omnium*, vel *præcipuarum* saltem *gentium res gestas* continet, & hanc quoque fecerunt *trium generum*: ut quæ vel ab *orbe condito*, vel ab *ævo* (quod *antiquissimum* putatur) inciperet; vel *aliquam* tantùm *temporis portionem* complecteretur. *Particularem* definierunt, *gentis* alicujus, aut *civitatis* res gestas, vel *ab origine* referentem; vel *partem* duntaxat illius. *Singularem* interpretati sunt *vitas* illas, quas scripsere *Plutarchus, Corn. Nepos*, alii.

Universalem à mundi creatione ad Salvatoris adventum *libris XIV*, & res à Christo nato usque ad Macrini Imp. tempora, licet succinctè, scripsit *Jul. Africanus*, quem legit *Photius*; ut attestatur ipse *Cod. XXXIV.* Ita quoq; *Cephaleon* à Nino & Semiramide ad Alexandri M. tempora, ut est apud *Eund. Cod. LXIIX.* Et *Hesychius Illustrius* à Belo, Assyriorum Rege, ad excessum Anastasii Romanorum Imperatoris; quem laudat *Idem Cod. LXIX.* *Diallus Atheniensis* de Rebus ubiq; terrarum gestis, ut nos docet *Diod. Sic. lib. XXI. c. 5.* Ipse *Diodorus Siculus*, qui in unum volumen totius ferè habilis Orbis historias congessit, congestasq; accuratè & diligenter digessit; inter Scriptores Ἱστορίας οἰκουμενικῆς, sive καθολικῆς locum habet, judice *Heinr. Stephano.* Sed & *Nicolaus Damascenus*, Vir illustris, Augusti & Herodis M. quondam amicus,

incredibili ſtudio omnem undiq; hiſtoriam collegit, & inter laborem ſæpe dicere ſolitus eſt: *Euryſtheum, ſi Herculi tale quid imperâſſet, maximè ill•m vexaturum fuiſſe.* Hoc propriis experimentis edoctus pronunciavit *Nicolaus* ipſe in *Excerptis Peireſcianis p.420.* Sagacitate quadam mentis ſingulari aſſecutus eſt *Julianus Juſtinus*, cùm *Tropum Pompejum* (quem ſeculo ad ignaviam vergenti, an auctori jam ob magnitudinem ſuam neglecto? gratificare volens, in Epitomem redegit) *in præfatione §. 3.* Herculeâ quædam audaciâ orbem terrarum aggreſſum diceret; cujus libris omnium ſeculorum, Regum, Nationum, Populorumq; res geſtæ contineantur. Nec minora ſunt, quæ apud *Diod. Siculum lib. 1. c. 1. & 3. Polybium lib. I. c. 4. & 5.* legimus; licet de hiſtoriâ pragmaticâ (h. e. interprete *Salmaſio ad Capitolinum p.259.*) ea, quæ omnia copioſè & diligenter exequitur, potiſſimùm capienda: qualem quidem (ut ſuperioribus adhuc unicum adjiciam) *Polybius* ſcripſit *ferè inimitabilem*, & à ſummis ingeniis commendatam; ſed nunquam commendatam ſatis. Certè judicium *Lipſii in Notis ad Politica* neminem latet; ſed conſulenda maximè *Caſauboni* epiſtola, quâ *Henrico IV. Galliarum Regi* Scriptorem illum dedicat; & ſimul nobiliſſimorum Autorum cenſorem agens, tandem in Polybio, & univerſalis hiſtoriæ laudes ſic erumpit: *Eſt hoc hiſtoriæ Polybianæ grande atq; inſigne decus, quod non de una tantùm aut altera natione fuerit inſtituta; verùm de omnibus, quæ toto orbe illis temporibus noſcebantur: Cujus generis hiſtoria cùm reliquas ejus formas tantùm di-*

gnitate

gnitate superet, quantum parte aliquâ sui totum est præstantius; iis cum difficultatibus est conjuncta, ut post hominum memoriam perquam pauci fuerint reperti, qui oneri tanto subire auderent; quorum autem humeris opus illud bene sederet, paucissimi. Planè inusitatam animi magnitudinem, & parùm vulgò consuetum ingenii modum, præ se fert; qui universalis historiæ (qualem *Alfonsus X. Castellæ Rex* solitus optare) scriptionem πραγματικὴν aggreditur. Proprias verò laudes ejusmodi historiæ si commemorare velim, nimis longùm faciam. Et præclarè noster hîc eâ super re nonnulla operis sui initio: *Vel illud quantum est, quàm admirabile? Posse aliquem mortalium illam Dei Ter Opt. Max. πολυποίκιλον & inenarrabilem sapientiam (quæ non unam aliquam aut alteram regionem, sed verò mundum universum regit ac temperat) quasi vestigiis persequi, mente capere, & stylo enarrare? Quid de populis Orientis, quid eodem tempore de Occidentis Divina statuat providentia? quid vel sublevandis, vel premendis ad Aquilonem, Austrumve gentibus eadem decernat? Tot res, tàm varias, vel animo posse capere magnum sit: quid componere inter se, in ordinem digerere, & in unius historiæ faciem concinnare? Hoc demum illud verò est, ministrum providentiæ Divinæ in terris agere.* Quem locum utut prolixiorem ideò afferre placuit, quòd prima Besoldi verba de historia universali (nam istam præcipuè laudare voluisse, tùm è Synopsi ejusdem auctiore, tùm è sequentibus cognoscimus) pulcherrimè firmet, illustret, animisq; lectorum insinuet.

Et quanquam, ut dixi, historiæ pragmaticæ laus ea propria est, & ad ejus potiùs lectionem nos exstimulet, quàm ad compendia (in quibus nihil ferè quàm nomina legimus; quæq; apud eruditissimos Viros, & ipsum Casaubonum in dicta epistola malè audiunt) tamen nec improbare possum illud *Quinctiliani* consilium proœmio *lib. VIII.* Institutionum: *Incipientibus breviùs ac simpliciùs tradi magis convenit; aut enim difficultate institutionis tantùm numerosa atq; perplexa deterreri solent, aut eô tempore, quô præcipuè alenda ingenia, atque indulgentiâ quadam enutrienda sunt; asperiarum tractatu rerum atteruntur.* Igitur nec astus Epitomatoribus pretium suum detraho, nec nostro; dum ex antiquitatis Græcæ, Romanæ, aliarumq; nationum genuinis monumentis, non ex imperitorum, vel impostorum graveolentibus lacunis sua propinant. Tunc in Ægyptiacum mihi palatum est; quod quale sit, explicat Plutarchus in libro de Iside & Osiride p. 378. edit. Xylandrinæ: *Undevigesimâ die primi mensis, diem Mercurio festum celebrantes, mel & ficos edunt, simul dicentes: γλυκὺ ἡ ἀλήθεια, dulce est veritas!* Quòd si nonnemini generosâ quâdam aviditate plura expectanti sterilior noster videbitur, licet huic satisfacere videatur in Synopsi locupletiore, quam Ingolstadienses post mortem ejus publicârunt; id quidem Observationibus hisce (quantum in me erit) efficiam, ne desideria tàm æqua insuper habuisse videam. Nunc propiùs ad Auctorem nostrum. *Historia universalis*, inquit, *tractat res ante & sub quatuor Monarchiis gestas.* Nec abiit in Synopsi majore. Jonstonius

ſtonius pleraq; ſecans, non in partes, ſed in fruſta: *Hiſtoria Univerſalis continet res vel ante Monarchias, vel monarchicas; illaq; vel antediluviana vel poſtdiluviana: Et dein monarchicas à Nabuchodonoſore.* Mihi commodiſſima videtur diviſio in *antediluvianam* & *poſtdiluvianam*; omiſsâ illâ primâ, in antemonarchicam & monarchicam: Nam licet *Beſoldi* & *Jonſtoni* mentem ſatis capiam, ad magna illa *IV. Imperia, Aſſyriorum, Perſarum, Græcorum & Romanorum* reſpicere; tamen quid opus potentiſſimas Monarchias, quæ fuerunt etiam ante diluvium, nihili facere? Tanta ſanè Babyloniorum fuit, ut nec feræ memoriâ poſteritatis exciderit; ſed hodieq; ſciamus, Monarcharum illorum antediluvianorum continuam ſucceſſionem. Quemadmodum mox oſtendam ad illa capitis ſecundi: *Antediluvium Imperii cujusdam poteſtate homines fuiſſe gubernatos, ex Chaldæo paraphraſte liquet.* Ut illa diviſio, de qua diximus, non haberi non poſſit incommoda.

Cæterum hiſtoriam antediluvianam ignorare ejus eſt, qui ſacras literas nunquam legit; ſed ad has ipſas commentari neque noſtrum eſt: Neque ſi eſſet, Theologiæ & Philologiæ ſacræ doctores eximii quicquam reliquum nobis feciſſent; quorum hic Rhodus, hic ſaltus fuit. At quando profanis Scriptoribus explicandis præfecti ſumus, fortaſſe non alienum erit, quam hiſtoriæ antediluvianæ notiam poſtdiluviani gentiles habuerint, Commentarii loco adducere. Creatum eſſe mundum à Deo Opt. Max. (cujus ab æterno ſit majeſtas) agnoverunt, & in lite-

tas miserunt *Orpheus, Archelaus, Sophocles, Plato, Antisthenes, Menander, Zeno, Cleanthes, Chrysippus, Archidemus, Posidonius*; & è Latinis *Ovidius, Servius*, & alii; quorum loca jam observârunt *Paulus Merula Cosmographiæ part. I. lib. I. c. 2. Vossius lib. I. de Origine & Progressu Idololatriæ c. 1. Lips. lib. II. Physiologiæ Stoic. dissert. 8. & Hugo Grotius in notis ad lib. I. de Veritate Christ. Rel. p. 232. & seqq.* edit. Paris. vel *p. 18. & seqq.* edit. Lugd. Ubi multis testimoniis probat, vetustissimam apud omnes gentes famam ita habuisse, ut Moysis scripta prædicent. Sed ut hodiè rerum arcanarum disquisitionem libenter, quamvis cũ periculo, ingredimur; sic olim ad eruendum latens istud delapsi sunt, & in varias partes se versârunt: Quid ante creationem suprema illa mens agitarit? Quibus respondisse mihi videtur Seneca: *Jovem, cessante naturâ, acquievisse sibi, cogitationibus suis traditum.* Epist. 9. Hoc explicat *Lipsius* è Claudio Victore:

Regnabatq; potens in majestate creandi,
Et facienda videns gignendaq; mente capaci
Secula dispiciens; & quicquid tempora volvunt,
Præsens semper habens: immensum mole beatâ
Regnum erat ipse suum.

Nimirum Deo (in quo tempora disparanda non sunt,) nunquam defuisse occupationem, hæc, quæ fuerunt, & quæ instant, contemplandi. Jam hominem ipsum creatum è terra, *Varro* asserit apud *Nonium* in voce, *blitum.* Zeno Eleates apud *Diog. Laërtium lib. IX. p. 647.* edit. Casaub. Nec aliunde fluxit convenientissimum sacris literis loquendi genus, *terram*

ram omnium matrem esse; quod est reperire tùm apud alios, tùm *Columellam lib. II. de Re Rustica, c. 1.* Facit hûc, quod refert *Livius lib. I. c. 5, 6.* cùm Lucius Brutus Titi & Aruntis Tarquiniorum Delphos missorum comes ex infimo specu Apollinis Delphici vocem redditam accepisset, *imperium* è præsentibus juvenibus *summum Romæ habiturum*; *qui primus osculum matri tulisset.* Tarquiniis Oraculum secus capientibus, illum terram osculo contigisse, *quòd ea communis mater omnium mortalium esset.* Adde *Dionysium Halicarnass. lib. IV. c. 75.* Quamvis etiam, quòd omnia nutriat, hoc nomine adfectum esse, nullus dissimulem; quæ ex *Homero, Hesiodo & Callimacho Grotius* observavit, huc pertinentia, videri apud illum possunt in dictis *notis p. 273. 274. 275.* edit. Paris. vel *p. 58. 60.* edit. Lugdunens. Vult ibidem memoriam *operis intra septem dies* peracti, servatum non apud Græcos tantùm & Italos; sed Celtas & Indos. Sed cum iis conferre te velim observationes *Casauboni ad Tiberium Svetonii c. 32.* Hæc & alia, verbi gratiâ: *Verbo Dei facta esse omnia:* Tenebras luce priores: *Unum esse summum Deum rerum omnium causam: Vitam primorum hominum simplicissimam, ipsos nudos extitisse: Legem à Deo datam, ne edulibus arborum (ex quibus notitia boni maliq́ animis eorum obreperet) vescerentur; serpentem autem primitias generis humani malis suasionibus illaqueâsse*; quæ ibidem notavit Grotius. Item: *Aquam fuisse ante creationem rerum* (quod censuisse *Thaletem Milesium* scribit *Cicero de Nat. Deorum lib. I. c. 10.*) *& antiquissimos illos vitam in*

multa secula produxisse; qua de re egimus *ad Valerii Max. lib. VIII. c. 13.* Item, *Gigantes fuisse stupendi roboris*; de quibus & ipse non pauca notavi ad *Vellejí lib. I. c. 5.* & addi poteit *Lipsius lib. III. Physiolog. Stoicæ differt. 5. Grotius d. l. p. 242. 283. 284.* edit. Parif. vel *p. 68. 69. 70.* edit. Lugdun. Hæc, inquam, uti per humanos animos minùs turbidè profluxerunt, sic aliæ historiæ primævæ pluribus per eosdem meandris errârunt impuriùs & decoloratione fœdiori ex admisto fabularum luto.

Solitum Diabolo (connivente æterno Numine, quòd historiam Sacram & illibatam novit indicem dejectionis suæ, misericordiæ divinæ, cultus veri & illiciti, quantum in se est) multis corruptelis & falsis traditionibus eandem inquinare, ac simplicitatem mortalium eò deducere, ut poëticè quàm historicè de antiquissimis rebus censeant differantq́; ; accedente præsertim eorum, quos circumvenire satagit, *ignaviâ* & securitate, dum *ultra memoriam suam sita parùm ad se pertinere putant.* Legi apud *Guilhelmum Postellum in* Cosmograph. *c. 20. p. 152. 153.* in Oriente ultimo *quamplurimos Christi nomen ignorare, quantumvis baptizati sint; paucos Nazaran à Nazareno sese vocare posse. Qui ex iis verissimè locuti sint, commemorâsse ante mille quingentos annos Regem ex matre (quam pater nunquam contigisset) natum, in omni vita miraculosum & potentissimum extitisse; qui jusserit, ut virtus & sanctitas toto in mundo coleretur, idola frangerentur; qui curaverit adorari unum Deum, sed tres facies habentem.* Adjicit ibidem Postellus: *In tota insula Giapan*

statuas

statuas *maximè* tricipites, *& alias mulieris* puerum in ulnis *gestantis imagines adhuc avo suo extitisse*. En, hoc fabularum scelestissimus architectus potuit in recentioribus; quid factum putamus antiquissimis? Igitur, quæ de *Adamo* sacræ literæ nos docent, mutata sunt in fabulas de *Saturno*: Quod vel ipsum nomen indicat. Nam cùm סָתַר, *satar* Hebræis sit *latere*; quis non inde deprehendit historiæ veræ reliquias? cùm enim Adamus ab uxore in peccati consortium pertrahi se passus esset, ac se videret tegumento destitui, pudore nuditatis angulum in paradiso quæsivit: Hinc illæ *Saturni latebræ* per Poëtarum libros celeberrimæ. Ut hoc magis pateat, confer utriusq; natales: Adamus *Dei filius*, Evangelistæ; Saturnus *cœli*. Adamus *è terra*; Saturnus *tellurem matrem* habet. Cogita reliqua: *Imperium primum* habuit Saturnus; habuit & Adamus: sed Adami fuit tale, ut *ignota* essent *appellationes servitutis & domini*, idem Saturni regnum apud *Justinum lib. XLIII. c. 1. §. 3.* hinc & *Saturnalia*, quibus servi, *veste herili* sumtâ, sedebant ad dominicam mensam, Dominis præministrantibus. Adamus *paradiso* & immortalitate *privatus* est; Saturnus *regno*, & simul *aurea ætas* finem habuit. Consulendus *Vossius lib. I. de Idololatria c. 18. p. 139, 140.* Nec aliter apud Gallos veteres historia creati primi hominis latebat sub obscura fabula; Referebant ex ore Druidum, à *Dite Patre* prognatos se esse, ut scribit *Cæsar lib. VI. de Bello Gallico c. 18.* At *Dis*, sive *Pluto*, tellus est, ubi verbis *Varronis lib. IV. de Ling. Lat.* omnia oriuntur & oboriuntur. Videndus idem *Vossius lib. I. c. 35. p. 262.*

p. 262. qui & *c. 38. p. 277.* rudera doctrinæ Veteris agnoſcit in illa majorum noſtrorum cantilena de *Tuiſtone* Deo, terrâ edito; & filio *Manno*.

Ipſe nunquam hactenus accedere, potui Scriptoribus noſtris, qui *Tuiſtonem* eundem faciunt cum *Aſſenez*, primogenito Japheti. Hoc quidam tantò confidentiùs affirmare ſuſtinuerunt, quò nihil tàm extra omnem dubitationis aleam poſitum judicârunt, quàm *Aſcenezem*, ſive *Aſcenam*, ſive *Aſchanazem* Germanorum patrem ac conditorem eſſe. Confirmabantur, quòd recentiores Judæi *Germaniam* אַשְׁכְּנַז, *Aſcenas*, nec non *Germanos* אַשְׁכְּנַזִים, *Aſcenazim* appellant: Et hoc volebant tradidiſſe ipſum *Joſephum lib. I. Antiq. c. 7.* nam ubi vulgò legitur: Ἀσχανάζης Ἀσχανάζας ὤκησεν, οἱ νῦν Ῥηγῖνες ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων καλοῦνται. Id eſt: *Aſchanazes condidit Aſchanazas, qui nunc Rhegines à Græcis appellantur*; pro *Rhegines* reponebant modò Γερμανοὶ, modò Ῥηνογενεῖς, hoc eſt, *Rhenenſes*, vel *Rhenigenæ*. Quod quidem ſenſiſſe obſervavimus magnum illum antiquitatum Germanicarum Vindicem, *Marquardum Freherum in notis ad Petrum de Andlo, ad præfationem*. Cæterùm hoc maximè invalidum erat: Aſchenazim ſunt gentes *minoris Aſiæ*, quæ Trojada, Phrygiam, Bithyniam, Æolidem, & tractus vicinos habitàrunt: Horum pater & conditor Aſchanazes. Legendi *Paulus Merula Coſmogr. part. I. lib. III. c. 14. Voſſius d. l. Abrahamus Ortelius in theſauro Coſmographico, in Aſchanaxi.* Ex quibus cognoſces, nimis infirmam eſſe ſententiam, quæ, velut certiſſima, Scriptorum noſtrorum animos inceſſit

inceſſit de Aſchanaze in terram, quam *Germaniam* dicimus, profectò, longiſſimè aberrant;

Et Ganimedeo confundunt omnia Regno:
Troica Teutonicis, & Rheni gurgite Xanton.

De vera origine noſtra dicam aliàs: Jam enim aliud agendum eſt, & *ab Adamo* deveniendum *ad* reliqua; & ipſius *avi lapſusq;* atrociſſimi nimis involutam *memoriam*. Olim ad *Valerium Max.* notavimus, in Sacris Bacchicis exclamatum εὔα, ſimulq; monſtratum *ſerpentem*, quod non ab alio fonte manabit, quàm à lapſus hiſtoria. Sed & refert *Strabo lib. XV. c.715.* Oneſicritum, cùm ab Alexandro M. miſſus eſſet, ut Sophiſtarum, qui ſunt in India, ſapientiam perciperet; hæc accepiſſe à Calano: *Olim omnia plena erant triticea & hordeacea farina, ut nunc pulveris; fontes alii lacte, alii aquâ fluebant; nonnulli melle, alii vino, quidam oleo. Homines autem ob ſatietatem ac luxuriam Jovem contumeliâ quadam affecerunt: is præſentem ſtatum exoſus, omnia abolevit, & vitam per laborem degendam inſtituit.* Hæc profectò ſunt ex iis, quæ nos ſacra pagina docet, *de ſtatu primi hominis in paradiſo, de lapſu ipſo, de privatione ſummæ felicitatis.* Et hos maximè translucet ex iſtis verbis: *Et vitam per laborem degendam inſtituit*, quod eſt illud irati Dei apud Moyſen: *In ſudore frontis tuæ panem tuum comedes.* Huc etiam refert *Caſaubonus*, *boves Hyperionis Solis*, de quibus *Homerus Odyſſ. lib. XII. p.360. & ſeqq. edit. Giphan.*

Cainum non ignorabant Phœnices, & colebant ſub nomine, quod Græci reddunt, ἀγρότηρ, ἢ ἀγρώτης, id eſt, agricolam, ſive ruſticum. *Vulcanum* eſſe

Thubal-

Thubalcainum, Lamechi ex Salla filium, non tàm ipsius nominis similitudo nos docet, quàm quod de Vulcano scribit *Diod. Sicul. lib. V. c. 47.* Invenisse fabricationem ferri, æris, auri, argenti, & cæterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt: Hoc enim ipsum de Thubalcaino Moyses commemorat. Eodem modo si comparamus, quæ Poëtæ de *Minerva* scribunt, & quæ de *Naama*, filia Lamechi, *Genebrardus in Chronicis* & alibi, *lanificium* & *texturam* ei deberi; non hæc diversa videbitur ab illa. Legendus suprà laudatus *Vossius lib. I. de Idololat. c. 17. p. 129.* ut taceam *Jubalem*, Thubalcaini fratrem, eundem haberi posse cum *Apolline, Musices repertore*; & alia, quorum vestigia obscuriora sunt.

Illud, quod ex sacris literis *de universali diluvio* & interitu generis humani edocti sumus, nimis longùm foret, si omnes gentilium historicos producere velim; qui loquuntur: Nimirum, cùm vindex Deus orbis primi scelera elemento aquæ sepeliisset, non tàm facilè gravissimæ pœnæ memoriam, quamvis ætas longissima, delere poterat: Durantibus præterea contra mortalium oblivionem multis & manifestis signis. Legimus apud *Camdenum in Britannia p. 592.* in descriptione agri, qui nominatur *Richmondshire*, in rupibus & montosa collium eminentia lapides reperiri, & cochleas marinas & alia aquatilia; refusi in omnem terram diluvii certa signa. Confirmandæq; sententiæ mox adducit verba *Orosii lib. I. c. 3.* Refuso in omnem terram mari, immissoq; diluvio (cùm, toto orbe contecto, unum spatium cœli esset ac pelagi) deletum

delectum fuisse universum genus humanum; paucis in arca, fidei suæ merito, ad substituendam originem reservatis, evidentissimè veracissimi Scriptores docent. Fuisse tamen, etiam illi contestati sunt, qui præterita quidem tempora, ipsumq; Auctorem temporum nescientes, tamen *ex indicio & conjectura lapidum in remotis montibus, quos conchis & ostreis scabros, sæpe etiam cavatos aquis visere solemus, conjiciendo didicerunt.* Quin ad annum Christi 640. extabant *arcæ reliqua in Gordiæo monte*, quas (si credimus *Elmacino* Arabi) *Heraclius* Imperator propriis oculis lustravit, cùm Persas in Armenia vicina prælio vicisset: Et *Omar*, qui Caliphatum adeptus est, anno Christi 643. de monte translatas, pro tabulato templi, à sese extructi, adhibuit; ut scribit *Benjamin Itinerarii p. 61.* Qui & ipse non tantùm Europam & Africam peragravit; sed ad intimas, imò etiam extimas Asiæ regiones, se penetrâsse profitetur. Obiit anno Christi 1073, ut è *Chronico Abrahami Zaconthi* docet *Constantinus L' Empereur*. Ut proinde erroris manifestus sit *Haython Cilix* (alii *Armenum* crediderunt) qui suo tempore, id est, anno Christi 1300. in montis vertice spectatas fuisse tradit. Accedam ego *Guilhelmo Schickardo in Tarich, p.28.* seductum fuisse à plebis credulitate, quæ *nigellum apicem* inveteratæ *nivis* (quâ inaccessus mons à multis seculis vestitur) *pro putrescente ligno* habuit. Nihilominus ab anno mundi 1657, quo Noah cum novi mundi seminario arcâ egressus est, ad ætatem *Omaris* sunt anni 2935. Ac per tantum temporis illud divinæ potentiæ monumentum in oculis

oculis mortalium fuit; ut non mirer, per diversarum nationum Scriptores diluvium celebrari. Sed quinam illi? jam indicavit *Besoldus in Synopsi majore*; cui velim adjiciatur *Hugo Grotius in notis ad lib. I. de Veritate Relig. Christ. p. 287. & seqq.* edit. Paris. sive, *p. 73. & seqq.* edit. Lugdun. Videbis cum admiratione *columbæ* quoque *à Noacho emissæ*, Assyriorum Scriptorem *Abydenum* & *Plutarchum* mentionem fecisse. Atque hæc notitia adjuvit improbum illud veterum gentilium acumen, dum *ad usum caveæ navim* ædificarunt grandem, quæ solutilis esset; ac subitò laxata emitteret omne genus ferarum, pro arbitrio magistri temperantis, ut notavit *Lipsius in lib. de Amphitheatro c. 10.* ex illis *Dionis* in Severo: *Receptaculum autem omnium ferarum in amphitheatro extructum erat, instar navis; quæ capere simul & emittere posset ad feras quadringentas. Eâ autem desubitò occultè solutâ exsiliebant ursi, leæ, panthera, leones, struthiones, onagri, bisontes; ita ut septingentæ feræ aut pecudes simul & currere viderentur, & occidi.*

Tamen & Noachi historiam Cacodæmon non minùs obnubilavit, quàm res Adami, ejusq; posterorum; de quibus suprà diximus. Consulendus *Goropius*, qui fabulam *Promethei & Apollinis Didymei* doctissimè explanat; omniaq; ad *Noam*, arcæ fabricatorem, refert apud *Freinshemium ad Curtii lib. VII. c. 3. §. 22. & c. 5. §. 28.* Hoc ipsum agit *Vossius* in laboriosissimis libris de Idololat. gentilium. Nam *lib. I. c. 18. p. 141.* pulchrè respondit, quomodo *Noachus* adumbratus sit in *Prometheo*, & *c. 19. p. 144. c. 25. p. 183.* quomodo

modo in *Baccho*, sive *Libero*; & rursus *c. 18. p. 140.* quomodo in *Saturno*. Et hic *alter* est *Saturnus*, cujus tamen res gestas cum rebus *primi* licentia Poëtarum miscuit. Habituri quoque sumus *Saturnum tertium*; quemadmodum *plures* fuerunt, qui *Jovis* & *Herculis* nomen tulerunt; sed quorum omnium omnia facta sunt unius. Porrò & *Chamus*, Noachi filius, mutatus in *Ammonem* & *Plutonem*; *Japetus* in *Neptunum*. Adeundus idem *Vossius d. l. c. 18. p. 141. & c. 19. p. 144. c. 25. p. 183. c. 26. p. 186.* De Japeto verò *c. 14. p. 118.*

Post diluvium (inquit *Besoldus* noster) *Noah filiis suis terram colendam distribuit. Japetus* natu maximus (ita vult *Paulus Merula part. 1. lib. III. c. 14. Cosmograph. p. 142.*) insulas maris mediterranei, & totam Europam cum Asiæ parte obtinuit: *Gomer* ejus filius reliquit *Ascenam, Riphatem* & *Togorman*. Primus ubi consederit, jam suprà dixi. *Riphates* Riphatæorum, hoc est, Paphlagonum pater est, ut Moysis interpretem agens scribit *Joseph. lib. I. Antiq. c. 7. Togorman* cum posteritate sua habitâsse *ad Aquilonem*, constat ex *Ezechielis c. XXXVIII. v. 6.* ubi Togormæi latera Aquilonis describuntur inter eos, quos *Gogus*, Syrarum gentium Dux, secum adversus Israëlitas trahit ad bellum: Sed *Gomer* relictis istis in Asia, ulteriùs progressus est; & ex aliis filiis, ut apparet, maximas gentes *Gallorum*, *Scytharum* & *Germanorum* condidit; suiq; nominis vestigium passim inter eas reliquit. De Gallis apertè *Josephus d. l.* quæ nunc Græci *Gallatas* vocant; *Gomarenses* olim dictos: *Scythas* verò cùm eosdem cum *Cimmeriis* faciant (vide præter alios

Nicephorum Gregoram lib. II. Hist. Roman. p. 15.) & Cimmeriorum nomen à Gomero profluxisse, *Camdenus, Merula* & alii agnoscant; patet eundem *Gomerum ex Asia ad Mæotidem paludem, Bosphorum Cimmerium,* & alia loca Scythis habitata, venisse. Atque ex hac Scythia, *officina gentium,* effusa nationum agmina, quæ patriam nostram impleverint, semper existimavi; neque rationem nunc habeo, cur eam sententiam rejiciam. Cùm enim *Alanos, Almanos, Suebos, Suobenos, Sasones, Chatas &c.* apud *Ptolomæum lib. VI. Geograph. c. 14. & 15.* reperiamus in descriptione Scythiæ; nonne antiquam patriam simul intelligimus? Ita suprà laudatus *Nicephorus Greg.* Cimbros & Teuthonas revera Germanos pro Scythis habet. Sed hanc opinionem maximè confirmat, quòd scribit *Busbequius Ep. IV. Legat. Turc. p. 257. & seqq.* Se (cùm sæpius accepisset, *Scythas,* qui *Tauricam Chersonesum* incolunt, sermone, moribus, ore deniq; ipso, & corporis habitu, Germanos referre) *duos* ex illis *ad prandium* invitâsse; alterum proceriorem, toto ore ingenium quandam simplicitatem præ se tulisse; alterum breviorem, & compactiore corpore, de lingua gentis interrogatum, multa Germanica reddidisse, ex quibus hæc ascribit Busbequius: *Broë*, panis. *Plut*, sanguis. *Stul*, sedes. *Hus*, domus. *VVingaert*, vitis. *Reghen*, pluvia. *Bruder*, frater. *Schvvester*, soror. *Alt*, senex. *VVinth*, ventus. *Silvir*, argentum. *Golz*, aurum. *Kor*, triticum. *Salt*, sal. *Fisch*, piscis. *Hoef*, caput. *Thurn*, porta. *Stern*, stella. *Sune*, Sol. *Mine*, Luna. *Tag*, dies. *Oeghene*, oculi. *Bars*, barba.

Handa,

Handa, manus. *Boga*, arcus. *Miera*, formica. *Rinck*, annulus. *Brunna*, fons. *VVaghen*, currus. *Apel*, pomum. *Schieten*, mittere sagittam. *Schlipen*, dormire. *Kommen*, venire. *Singhen*, canere. *Lachen*, ridere. *Criten*, flere. *Geen*, ire, &c. Hariolatur quidam Busbequius, *ex Germania* venisse *in Tauricam Bersonesum*; sed qui cogitat *Scythiam* & *Tauricam Chersonesum* viciniorem *Armenia*, unde in omnes terras coloniæ deductæ sunt; & conferat, quæ Ptolomæus habet; in contrariam sententiam iturus est, & *Germanos originis Scythica, non Scythas originis Germanica* putabit. Tamen & magna pars Germanorum *Gomarensis*, id est, Gallos patres habet; verbi gratiâ, *Helvetii*, *Boi*, *Volsca*, *Tectosages*, ut ex Cæsare & Tacito satis manifestum est. Sed prævalentibus Germanorum armis, sæpe factum est, ut in Galliam rursus transirent; qui primam sedem vel in Gallis, vel in Scythis habuerant. Ab iisdem *Gallis* sunt *Britanni*, quod non modò dicit *Tacitus in Agric. c.11*, sed etiam illud arguit, quod ipsi se *Kumero* & *Kumeri*, mulierem Britannicam *Kumeres*, & linguam *Kumerac* appellitant; quæ reliquiæ prosatorem Gomerum arguunt. Vellem jam de reliquis Noachi posteris ex Japeto, Semo & Chamo, eorumq; sedibus disserere; sed jam præter destinationem excrevit caput: Et præterea de iisdem dicendi nunquam in Observationibus istis deerit occasio. Interim ne destitutus videâre, commendo præter alios de hoc argumento Merulam *Cosmogr. part. I. lib.* III. *cap.* 14.

CAPUT II.

Paraphrastes Chaldæus quis? Filii Dei qui Genes. VI. v. 2? Potentes *dicuntur excellentes doctrinâ & eloquentiâ. Iidem & Reges. A paraphraste & Besoldo simul absentimus, plerorumq; Theologorum sententiam amplexi. Sethi posteritas cur & ipsa diluvio perierit? Chaldæorum Monarchæ & Tyranni ante diluvium. Berosus verus & suppositi-tius. Nimrodus cur* potens Venator? *Idem & Orion. Neq; pater, neq; avus Nini. Annii Viterbiensis nugæ, quas Besoldus sequitur, exploduntur. Diversi conditores Babyloniorum & Assyriorum, id est, ex diversis familiis. Utriusq; familiæ inimicitiæ. Cætera textus Besoldiani de Medo, Magogo, Moscho &c. breviter explicantur.*

ANte diluvium (inquit *Besoldus*) *imperii cujusdam potestate homines fuisse gubernatos, ex Chaldæo paraphraste liquet;* qui filios Dei Gen. VI. v. 2. *Principes* interpretatur, eosq; postea *Gigantes*, id est, *Tyrannos* procreâsse refert. Paraphrastes hic *Onkelos* appellatur, natus sorore Titi Imperatoris, ut ex Hebræis & Latinis Scriptoribus sese didicisse *Paulus Fagius* attestatur, *præfat. in dictum paraphr.* quod quia ratione solidâ refellere non possum, neque inficiari volo. Fuisse Tito & Domitiano nepotes è sorore, constat è *Quinctiliani lib. IV. Instit. Orat. proœmio,*

mio, ubi ſcribit eosdem *curæ ſuæ demandatos*. Ex his unus fuerit Paraphraſtes, ſi verum eſt; quod aliorum ſecutus autoritatem, aſſerit Fagius. Quod ad rem, ipſam veritatem nos docere videretur Paraphraſtes, contra quam *Joſephus*, *Sulpitius Severus*, & alii; qui *angelos* propriè ſic dictos intellexerunt per *filios Dei*; ſi quidem cum *Symmacho* per *Potentes* & *Magnates* intelligeret *poſteros è ſanctis*, veræ doctrinæ potentiâ jure meritò æſtimandis. Ita paraphraſtis mentem explicare conatus eſt *Andreas Rivetus in Geneſ. Exerc. L.* quo ferè ſignificatu δυναςείαν Oratoribus tribuit *Longinus*, & *potentiam* Latini paſſim. Inſcriptio ſtatuæ, cujus meminit *Vopiſcus* in Numeriano p. 251. NUMERIANO. ORATORI. TEMPORIBUS. SUIS. POTENTISSIMO. Meſſalam Oratorem *potentiſſimum* laudat *Capitolinus* in Maximino p. 149. Elegantiâ pari βασιλεῖς Græci dicunt, doctrinâ præſtantiſſimos. Inſcriptio Statuæ apud *Eunapium* in vitâ Proæreſii p. 123. Η ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ ΡΩΜΗ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΑ ΛΟΓΩΝ. *Regina Rerum Roma Regi eloquentiæ.* Dedicatio ſtatuæ Regillæ, conjugis Herodis Attici, ad urbem Romam effoſſa, ſed cum jam Gruterus æternum opus edidiſſet: ΕΛΛΑΔΙΔ ΟΥΤΕ ΓΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΤΕΡΟΣ ΟΥΤΕΤΙ ΦΩΝΗΝ. Quem verſum ita verto: *Nemo ore, aut ortu regalior Hellade totâ.* Eodem modo, ſi Potentes, ſive Principes Dei filios figuratè dixiſſet Paraphraſtes, audirem illum; ſed noluiſſe hoc, indicant ſequentia. Quos enim opponit Magnatum filiis? non Caini progeniem, ſed *uxores ex omnibus*, quæ placue-

runt, id est, cujusvis conditionis fœminas, *vulgares, plebejas*. Igitur propriè ac civiliter accepit vocabula, non figuratè. Nos minimè dubitamus, quin textum biblicum explicârint verissimè, qui *Dei filios* interpretantur *Sanctos*, id est, *posteritatem Sethi*. Ea cùm primùm stirpis Cainicæ matrimoniis contaminari nollet, postea illaqueari sese passa est, & earum nuptias ambiit; quæ mores idololatricos, ceu dotem, secum afferunt. Nimirum occurrit Moyses pòst futurorum curiosis quæstionibus; quibus ex causis, excepto uno Noacho, etiam tàm latè per orbem terrarum diffusa Sethi, tàm sancti Viri posteritas, diluvio absorpta fuerit? & docet, quòd & ipsa nefarius affinitatibus sese polluerit. Ab hâc sententiâ cum recedat Chaldæus, qui per *filios Dei* non *Sethi posteritatem*, sed *Magnates*; (sive illi sint è Sethi sive Caini posteritate) neque per *filias hominum* uxores è Caini stirpe, sed quasvis intelligit; & verò paraphrastæ mentem admittere videatur Besoldus, hîc quidem dexteras jungere non possumus. Quod à nobis dictum est, asseruerunt, non tàm recentiorum temporum eximii Theosophi, quàm nonnulli Scriptores Veteres; è quibus est ille apud *Suidam* in ΣΗΘ, *Seth*, Adami filius; de hoc illud dictum est: Ingressi sunt filii Dei ad filios hominum & Cainicæ stirpis. *Deum* enim *Sethum* illius ætatis homines appellabant, tùm ob rerum cœlestium siderumq; cognitionem & scientiam, tùm summam pietatem, & justitiam & sanctitatem. Meritò igitur *Sethi, Enochi, Enosi liberi, filii Dei dicti*; qui capti amore filiarum Caini, incestas cum illis nuptias copulârunt;
ex

ex quibus nati etiam *Gigantes.* Quamvis (ne quid hîs dissimulem) non tàm Dei nomen ad Sethum referre malim, quàm ipsum Deum, quod & *boni & justi* aliàs in sacris literis *filii Dei* nominentur; quæ magnorum Theologorum sententia quoq; fuit. Auctor *Chronici Alexandrini* pag. 49: *Hi ergò filii Seth damnatis Caini filiabus adhæserunt; Numinisq; iram in se provocârunt. &c.* Sanctus *Methodius,* quem *Raderus* laudat in Animadversionibus ad dict. Chronicum p. 21: *Distinctæ erant generationes ab invicem, & Seth posteritatem suam transtulit in quendam montem; qui proximus erat paradiso. Sed Cain, & ejus domus, habitavit in campo; in quo nefandum fratris homicidium perpetravit.* Et mox: *Malignus & infestus Diabolus bellum fornicationis adjunxit filiis Seth, ut concupiscerent filias Cain; & profusi Gigantes apparuerunt.* Et quis omnes commemoret? Miror sanè tàm à clarâ, multorumq; Theologorum sententia *Besoldum* abire voluisse ad testam illam paraphrastæ! At in sequentibus non dissentio, ubi *Gigantes* interpretatur *Tyrannos*: Non enim Moyses tàm *ad corporis proceritatem,* quàm *sævitiam, injustitiam, impietatem,* & grassandi libidinem respicit. Vult dicere: *Cùm Caini domus ea monstra primùm dedisset, dabat jam & Sethi domus; postquam Caini filiabus juncta, propinquitatis venenum imbibit.*

Sed quoniam suprà Tyrannorum & Monarcharum potentissimorum apud Chaldæos ante diluvium universale continuam successionem promisi, ecce jam illam ex *Apollodoro,* vel *Beroso* potiùs, quem A-

pollodorus exſcripſit. Primus fuit *Alorus*, ſecundus *Alaſparus*, tertius *Amilon*, quartus *Alemon*, quintus *Metalarus*, ſextus *Daorus*, ſeptimus *Ædorachus*, octavus *Amphis*, nonus *Odiottes*, decimus *Xixurthrus*. Hi ob potentiam celeberrimi fuerunt. *Fragmentum* hoc Apollodori, ſive Beroſi *Euſebio* Græco inſeruit *Joſeph. Scaliger*, quem videbis *p. 5.* Ubi & alterum de iiſdem ex *Abideno* promit.

Beroſum verò cùm in Antiquitatibus laudamus, intelliges antiquum illum *Sacerdotem Beli*; qui ſub Antiocho & Seleuci Nicanoris nepote, ſcripſit *de rebus Chaldæorum & Regibus libros III.* Sub ejus nomine circumfertur vulgò libellus, quem olim ſecutus eſt etiam Beſoldus noſter, ut mox dicam; ſed in eo vana ſunt pleraq; omnia putidaq;, & in ipſo Commentatore mendaciorum plauſtra meræq; Viterbienſium nugæ. Præter *Chaldæos* Monarchas, etiam *Arabes*, & *Ægyptios* multi recenſent: & auctor eſt *Benjamin Itinerari p. 124.* Se, cùm *Alexandriam* veniſſet, non procul inde conſpexiſſe *marmoreum ſepulchrum*, cui omnia avium, aliorumq; animalium genera inſculpta erant, cum inſcriptione veteri; quam legere nemo poterat: Fuiſſe conjecturam, *Regem* quendam *antediluvianum* ibi ſepultum; ſed huic narrationi parum aut nihil tribuendum eſt. Credam ego faciliùs, pyramidem eſſe poſtdiluviani Regis, inſcriptam hieroglyphicis.

Nunc cætera exequemur in Beſoldo noſtro: *Poſt diluvium*, inquit, *novorum Gigantum auctor Nimrod, Noæ pronepos, ab aliis etiam Saturnus dictus*

(potens

(*potens* Venator *coram Domino*) *Babel ædificare cœpit*. Hic est *tertius Saturnus*; & quod Besoldus ait, idem confirmat *Eupolemus* apud *Eusebium lib. VI. Præp. Evangel. c.4.* Quod *potens venator* dicitur, inde est, quod ut homines feras, sic ille venatus sit homines. Unde etiam (quemadmodum in *Chronico Alexandrino* legimus) in sidera à Persis relatus, & *Orion* dictus est. *Belum* quoq; fuisse appellatum, ita probat *Vossius, lib.* I. *de* Idol. *c.* 24. *p.* 180. quod conditorem Babylonis Gentiles vocant Belum; At *Babylonem* condidisse *Nimrodum*, constare è sacris literis. Hinc *Idem d. l. c.* 16. *p.* 125. Ninum facit Nimrodi filium, quòd & ipse Beli filius describatur. *Tertulliano de Pallio c.* 2. *Eusebio initio Chron. Hieronymo in Osea c.* II. possum addere *Augustinum lib.* XIII. *de Civ. Dei, c.* 2. *lib.* XVI. *c.* 3. Besoldus scribit, *Nimrodo* successisse filium *Belum*, qui omnem agrum in *Sarmatiam* usq; *Europaam* occupârit; ac reliquisse Ninum, quæ sunt ipsissimæ nugæ Viterbianæ; quarum nos piget pudetq;. Sed præivit Besoldo *Sleidanus, & Fabritius ad Orosii lib. I. c.* 4. cum aliis quàm plurimis. Videtur tamen in Synopsi majore corrigere sese voluisse, cùm ait *Assuram, qui Niniven condidit, eundem cum Nino*. Quòd si Ninus idem cum Assura, Semi filius, & Noachi nepos est; at Nimrodus Chami ex Chuso nepos, Noachi pronepos. Sanè Scripturæ vestigiis hîc insistendum est; quæ cùm *diversa* faciat regna *Babyloniorum* & *Assyriorum*, diversosq; conditores, hujus *Assuram*, illius *Nimrodum*; ne misceamus diversas domos. Quid? quòd alii Scriptores, dum dissidium &

simultates illis temporibus memorant inter Assyrios & Babylonios, simul Ninum à Nimrodo Babyloniorum Rege descendisse negare videntur. *Diodorus Siculus lib. II. Bibl. c. 1:* Ninus *Assyriorum Monarcha, Arabum subsidio instructus, numeroso cum exercitu finitimos sibi Babylonios invasit, Regem eorum debellavit, cum liberis captivum abduxit, & interemit.* Adde *Africanum* apud *Calvisium*, anno mundi 1878. Id est, quod scribit *Augustinus*, vicisse Semi posteritatem, regnum Gigantis illius obtinuisse.

Ut manifestius fiat, quod diximus, Ninum Assyriorum Monarcham primum, nihil ad Nimrodi domum pertinere; adire te volo *Julii Africani* fragmentum in *Eusebii Chronico Graco p. 14.* Reperies *Evechoo* (quem eundem cum *Nimrodo* facit) successorem fuisse non Ninum, sed *Chomusbolon:* Tertium Babylonis Regem *Poron:* Quartum *Nechuben:* Quintum *Abion:* Sextum *Oniballon:* Septimum *Zinziron.* Hunc sustulerunt Arabes, nec quicquam ultra in Babylone regnavit, usque ad *Nabonasarem.* Magno profectò veritatis & literarum bono fragmenta hæc conservata sunt; sed nihilominus repertus est *Dionysius Petavius*, qui *Ratiocinarii Temporum part. I. lib. I. c. 2.* fabulæ, quàm vero, propiora diceret: Nos validius aliquid suspicione ac præjudicio requirimus. Cur inter fabulas referret, nullam causam reperire potuit *Josephus Scaliger*; qui eo fuit ingenio, ut fucum sibi fieri, à quocunq; tandem versutissimo veteratore & mangone non facilè pateretur: Recenset ille *lib. II. Canon. Isagogic. c. 2. p. 131.* hos ipsos Reges & agnoscit

pro

pro Nimrodi successoribus. At meritò; nam in examinando hoc genere, oportet esse suspicionum quàm continentissimos, dispicere πρόσω καὶ ὀπίσω, & ratiunculis ad forcillandam antiquorum fidem non nimium tribuere; quamvis inaudita nobis, nec visa lectáve alibi contineant. Cumprimis *Julium Africanum*, auctorem præstantissimum (è quo Eusebius depromserat, quicquid luculentum, vetustum, excellens hodieq; in illo superest) ipse *Diodorus Siculus* juvat verbis moto citatis. Dum enim Babylonicum Regem occisum scribit à Nino, quem Arabes adjuverint; elucet illud, non posse Ninum, dici Nimrodi è Belo nepotem, vel tertium Regem Babylonis: Hoc enim stante, quem occidisset? an Belum patrem? an Nimrodum avum? atque ita domum suam impiè pessundedisset Ninus. Cui, quæso, hæc non videntur absona, inepta, stulta? si quidem ratiocinari & conjecturas eruditas à commentis futilibus secernere novit. Idcircò hoc etiam manifestum sit, alios Reges in Babylone regnâsse post Nimrodum, quàm quos hodiè nobis obtrudere conantur; & valdè opportuna docere Africanum, referendo illos ipsos. Ergo nec illud in obscuro, uti adversas, sic diversas, fuisse Nimrodi & Nini domos. Dico autem, *Ninum* videri è *Semi posteris:* Nam cum *Assuras*, Semi filius, *Assyriorum* sit *pater*, Nini urbis conditor (ut sacræ literæ volunt) an ex aliâ gente sit Ninus, qui iisdem Assyriis orbis terrarum imperium peperit? Cyrus Persa Persis, Alexander Macedo Macedonibus, Julius Cæsar, vel Augustus, Romani, Romanis eandem potentiam,

idem

idem decus asseruerunt at hic unus è Chami posteritate, eâdemq; maledictâ in tantum extollit Assyrios, ortos aliunde i.e. posteritatem Semi? Nonne hîc quoque intelligamus absurditatem novam? at, quod dixi, non ex hâc tantùm ratione dixi; sed id ipsum confirmavi ex Augustino, qui ait: *Vicisse posteritatem Semi, & obtinuisse Regnum Gigantis illius.* Respicit ad bellum Nini cum Babyloniis. Si hæc minimè satisfaciunt, suadeo, simul consulatur *Auctor Chronici Alexandrini p. 84.* ubi ex familia Semi prosatum scribit *Cronum*, Nini Patrem, *Belum* Croni, è *Pico* Jove nepotem; & ipsum Regem Assyriorum, antecessorem Nini. Adeò Sol veritatis in Scriptoribus, si non toto vultu & corpore, saltem per partes & velut radios emicat. Et quamvis de *Auctore Chronici Alexandrini* verè judicârit *Reinesius II. variarum. 17.* fuisse *hominem plebejum & illiteratum*; tamen bonos Auctores excerpsit & compilavit: Et inter ea (quæ Scriptori non malo suffuratus est) numeramus illud, quod adduximus.

Hæc cùm ita sint, simul à *Vossio*, qui Ninum fecit Nimrodi filium; & aliis, qui statuerunt idem (ut *Dionysius Petavius d. l. & Andreas Rivetus in Genesin Exercit. LXV.*) secessionem facimus. Argumentum profectò nimis fragile: quia Belus idem cum Nimrodo, & Ninus Beli filii; ergo Ninus Nimrodi filius. Postquam enim voculâ *Baal* & *Bel* (quâ primùm summum omnium rerum Creatorem, unum & verum Deum appellârunt) ad consecratorum Regum nomina abuti cœperunt, quàm plures exorti sunt *Beli*, ut apud

apud Romanos *Divi*; ut cujus Beli filius, primine an alterius Ninus existimandus sit, certò constituere nequeas. Nec majoris momenti, quod cum aliis putavit *Lipsius, lib. II. Monit. & Exempl. polit. c. 1. monit. 1. Ninum* eundem esse cum *Nimrodo*, scilicet quia alludit *primâ syllabâ*. Nam præter allusiunculam aliæ quoque rationes debebant accedere; quas nunc habemus aut nullas, aut infirmas. Cætera quæ de Nini ætate ac rebus gestis dicenda sunt, afferam *ad caput sequens*.

Quæ sequuntur in Besoldo: *Posthæc* (scil. Nimrodus) *Assurem, Medum, Magogum & Moscum Principes coloniarum huc illuc misit, qui regna sui nominis conderent; Assyrium, Medum, Magogum, Moscum.* Hæc, inquam, pleraque sunt nihili nata è cerebro *Annii Viterbiensis*; qui præscribendo Berosi nomen nugis suis antiquitatis famam parare cogitabat illaudabili artificio, & plebejis tantùm animis illusuro. Quod ipsum tandem agnovit *Besoldus*; & ut alia, sic hanc ipsam imposturam aversatus est in Synopsi majore. Quis credat, aut quis illi narravit, Nimrodum Noachi pronepote à Chamo natu minimo, Assurem, Noachi nepotem, è Semo misisse; ut regnum sui nominis conderet? Quis idem credat de *Madai* & *Magog*, Japeti filiis; & *Meschek*, Japeti è Javano nepote; quos ille Medum, Magogum & Moschum appellat.

Magogus nominis sui memoriam reliquit in Cœlesyria, *Plinius lib. V. c. 23.* Quæ alio nomine *Hieropolis*, Syris *Magog* dicitur. Vide plura huc pertinentia apud *Paulum Merulam Cosmogr. part. I. lib. III. c. 14.*

c.14.p.144. Idem *Scythicas* quasdam *gentes* condidit; ut Gomerus, de quo modò diximus. Hujus sententiæ fuit *Josephus*; quod secuti sunt *Hieronymus in Genes. cap. X.* & *Theodoretus.* Ab his ipsis *Ungri*, sive *Ungari*; qui propterea se *Magyar* indigitant, quamvis alii nomen deduxisse scribant à *Magore*, sive *Moagore*; qui Justiniano imperante Princeps *Unnorum*, Bosphoro vicinorum, in Chazariâ fuit; & *Gordam* fratrem (quod Christianam religionem amplexus, Unnorum simulacra comminuta conflâsset) regno spoliatum occidit; quod *Cedrenus* commemorat. Sed prioris sententiæ fuit *Johannes Antonius Maginus Geogr. part. II.* in descriptione *Transsylvaniæ num. 26.* cùm ait: ***Hungari in maternâ linguâ se*** Magyar ***vocitant, quasi dicant*** Magog; ***qui filius erat Japhet. Huic sententiæ B. Augustinus adstipulari videtur.*** Hæc Maginus. Ipse tamen Hunnorum Rex *Attila*, pernicies orbis Romani, aliarumq; multarum gentium, *à Nimrodo* genus suum deducebat. Notus ille feralis titulus: Attila Mundizici filius (alii habent, *filius Bendeguez*) magni Nimrodi nepos, nutritus in Engaddi, Dei gratiâ Rex Hunnorum, Medorum, Gothorum atq; Dacorum, pavor orbis, & flagellum Dei. Legi Scriptores, qui Hunnorum Ducum seriem à Noacho ad Attilam, & ejus successorem hoc modo recitârunt: 1. *Noah.* 2. *Cham.* 3. *Chus.* 4. *Nimrod.* 5. *Hunnus*, vel *Hunnor.* 6. *Bor.* 7. *Dama.* 8. *Keleed.* 9. *Keve.* 10. *Kear.* 11. *Beller.* 12. *Kadar.* 13. *Othmar.* 14. *Farkas.* 15. *Bondosard.* 16. *Buken*, 17. *Czanad.* 18. *Rudli.* 19. *Beztur.*

20. *Mike.*

20. *Mike.* 21. *Miske.* 22. *Ompud.* 23. *Kulcze.* 24. *Levente.* 25. *Lehel.* 26. *Zamur.* 27. *Zambur.* 28. *Bolug.* 29. *Boczu.* 30. *Zoltan.* 31. *Berend.* 32. *Kadicza.* 33. *Opos.* 34. *Ethei.* 35. *Szemein.* 36. *Turda.* 37. *Bendegucz.* 28. *Attila.* 39. *Chaba.* 40. *Ed.* 41. *Ugek.* 42. *Eleud.* 43. *Almos.* 44. *Arpad.* 45. *Zoltan.* 46. *Toxus.* 47. *Geyza.* 48. *Stephanus Rex.* Hæc nec rejicere mihi animus, quod tradita videri poſſint per illud annalium genus; quod majorum noſtrorum fuiſſe narrat *Tacitus de Germ. c. 2. §. 3.* & æſtimat *Berneggerus diſput. de Hungar. th. 125.* nec pro genuinis oſtentare, cùm adulantium Scriptorum *communis morbus* ſit, in gratiam ſuarum nationum primorum Ducum origines, non tantùm ab ipſo Noacho (in quo nihil abſurdum facerent, dum reliquias generis humani ex Noacho Patre Gordiæo monti adhæſiſſe tempore diluvii, ex Sacra Scriptura certum ſit) ſed & continuam ſeriem contexere; & omnes *lacunas religioſè explere nominibus, quæ non niſi per ſomnium viderunt.* Quòd ſi tamen Attilam & Hungaricarum rerum Scriptores vanitatis ſuſpectos habere prohibemur, dicendum erit, *mixtos* fuiſſe *Japheti & Chami poſteros*; & pleroſq; fuiſſe ab illo, quoſdam Principum ab iſto.

Porrò eadem *Turcarum* origo, & hodiernorum Imperatorum Turcicorum perpetuam *à Japeto* ſeriem videre eſt apud *Leunclavium lib. II. Hiſt. Muſulman. p. 90.* & in *Pandectis Turcicis p. 99.* Sed prudenter ibidem adjicit: *Cùm* ab Ertogrule, *Oſmannis patre, continuam majorum ſeriem commemorant* ad

Japetum

Japetum *usque, haud dubiè se temeritatis arguunt, pàrùmq; pudentis arrogantiæ; qui à barbaris & literarum prorsus ignaris oriundi, animis suis audeant Regibus gloriam continuæ successionis inde usque à primitivis illis seculis affingere; quam solis exceptis Hebræis, nulla cæteroqui mortalium natio, licet antiquitus locorum & historiæ beneficio nobilitata, vindicare sibi unquam potuit.*

De *Madai*, Medorum patre; & *Meschek*, Moschorum, adeundus *Merula*, toties citato loco. Sed in istorum annalibus miras etiam fabulas reperire licet: Nam qui superiore seculo rerum Moscoviæ potiti sunt, generis sui primordia *ad Romanos*, & *Augustum* retulerunt. Hunc ajunt *fratres* aliquot *habuisse*, & ex hisce *Brussum* ad mare Balthicum consedisse; & ab hoc non interrupta serie monstrant majores suos, quæ nemo tàm compositæ mentis est, quin videat.

CAPUT III.

Ninus quo tempore regnare cœperit? Ejus res gestæ. Antiquior Vexore, & in eâ re Iustini error. Vexores idem cum Sesostride Taciti, sive Sacerdotis Ægyptii, narratio contra Lipsium defenditur. Sesostridis ætas. Semiramidis res gestæ. Multæ fabulæ de Venere ad illius historiam reductæ. Assyriorum Regum successio à legitimis Scriptoribus. Anniana nugæ, quas Besoldus sequitur, rejiciuntur. Assyrii & Babylonici regni status aliquot seculis

post

post Sardanapalum. Utriusq; Regni Reges recensentur.

DE *Nino* verba facturis ante omnia sciendum est, quo tempore Monarchiam exorsus sit? tùm & certi erimus, num sit ille, quem Scriptura vocat *Assurem?* Illud autem ut eruatur, de annis, quibus Assyriorum imperium stetit; & ultimo, quo Sardanapalus interiit, inquirendum est. *Scaliger lib. II. Canon. Isagog. p. 132.* Assyriorum Reges fuisse scribit *unum & quadraginta.* Regnasse annos 1484. & *lib. III. p. 314.* ubi de mendis Orosianis disputat, Sardanapalum occidisse vult annis 67. ante Romam conditam. At *Roma natalis* incidit in annum mundi 3198. Hoc modo regnum Assyriorum cœpisset anno mundi 1647, decem annis ante diluvium universale; quod dictu absurdum est. Nos ex parte *Calvisii* calculum sequimur, juxta cujus sententiam regnum Assyriorum in Sardanapalo finitum est anno mundi 3077. At hoc stetisse 1300. annis, auctor est *Justinus lib. I. c. 2. §. 13.* à quo non multum abeunt alii; quamvis modò plus, modò minus dicant. Ergo primus Assyriorum Rex ferè cœpisset 120. annis post diluvium; quæ opinio si locum habet, vel ipse *Ninus Assur* erit, Noachi è Semo nepos; vel *Assuris filius*: In quam sententiam magis inclino. Atque ita *Assur idem cum Belo* illo, quem *Nini patrem* multi asserunt Scriptores.

Nini res gestas fusè describit *Diodorus Siculus lib. II. Biblioth. c. 1. & seqq.* cum Ariæo Rege Arabum societate initâ Babylonios debellasse, Barzanem Armeniorum Regem in ordinem coëgisse: Pharnum

Medorum Regem vicisse, Ægyptum, Phœnicem, Cœlesyriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Mysiam & Lydiam; Troadem quoque ad Hellespontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia & barbaris ad Pontum gentibus, usque ad Tanaim; Cadusiorum etiam terrâ & Tapyrorum; nec non Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcaniis & Parthis: Adhæc Persiam & Susianam subjugâsse: Ultimum opus fuisse expeditionem contra Bactrianos. Adjicit ibidem, in ejus exercitu fuisse decies septies centena peditum, ac ducenta & decem equitum; eoq; curruum falcatorum millia. Sed hoc ibidem docet è *Ctesiâ*, scriptore nugacissimo; quem *Plutarchus* alicubi benè depectit, ac destringit. Quis credat, sub initium renati mundi, tot millibus circundatum fuisse unum Regem? Profectò *fœcundior fuit Ctesiæ calamus, quàm ipse mundus, utut fœcundissimus.*

Ait etiam *Justinus lib. I. c. I. §. 6.* fuisse temporibus antiquiores *Vexorem Ægypti,* & *Scythiæ* Regem *Danaum;* quorum alter in *Pontum*, alter usque *Ægyptum* excesserit. Quod quamvis non solus dicat (nam hoc ipsum etiam reperire licet apud *Agathiam lib. II. p. 48.*) fidem tamen non meretur. *Vexores* ille non alius à *Sesostri:* Nam de hoc solo Ægyptiorum Rege certum est, quod *Justinus* ait, in *Pontum* usq; excessisse. *Diod. Sic. lib. I. Bibl. c. 55.* Sesoosim, *Herodotus* in Euterpe Sesostrim; Manethon apud *Josephum lib. I.* contra Apionem Sesothin. Et ex ejusdem Manethonis mente, Græci Ægyptum

ejusq;

ejusq; fratrem Danaum; *Tacitus lib. II. Ann. c. 6.* Ramſen, alii Rameſſen appellant.

Lipſius fabuloſa credidit, quæ Tacitus narrat de Ramſe, Lybiâ, Æthiopiâ, Medisq, & Perſis, & Bactriano, & Scythiâ potitum; quasque terras Suri, Armeniiq;, & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycinum ad mare imperium. *Quod verbum nunquam illi excidiſſet, ſi tàm diligens fuiſſet in Ægyptiaca hiſtoria, quàm fuit in Romana.* Eſt enim omninò *Ramſes* ille *Taciti* idem cum Seſoſtri, quod ex *Euſebio* & *Manethone* clariùs apparet, dum ſcribunt, tria nomina tuliſſe Regem illum; vocatumq; *Seſothin* (ſive *Seſoſtrin*) *Ægyptum*, & *Rameſem*: At quoniam Veteres nemo reprehendere, vel mendacii arguere auſus eſt, eandem potentiam adſcribentibus Seſoſtri, neque Taciti vel Sacerdotis Ægyptiaci fidem hîc in dubium vocare fas eſt.

Nec hic offendere nos debet, quod *Græci* pleriq; *Seſoſtrem ſemper felicem, ſemper triumphantem* faciunt. *Juſtinus lib. II. cap. 3. §. 13.* Vexorem ſuum fugientem è Scythia, exercitu ſuo cum omni apparatu bellico relicto: Nam hoc ipſum de Seſoſtri canit *Valerius Flaccus lib. V.*

- - - - cunabula gentis
Colchidos hic ortusq; tuens, ut prima Seſoſtris
Intulerit Rex bella Getis; ut clade ſuorum
Territus, hos Thebas, patriumq; reducat ad amnem
Phaſidis; hos imponat agris, Colchosq; vocari
Imperet.

Cum igitur *Vexorem* Juſtini *eundem* eſſe ſciamus *cum*

Sesostride; statim & illud transclucet, *Nino* illo antiquissimo longè *posteriorem* esse: Quamvis quo tempore Sesostris vixerit, certò definiri nequeat. Quod si de eo nobis constaret, Sesostrim Ægyptum esse, Danai fratrem (& sunt profectò, quæ *Manethonis* & *Eusebii* assertionem hâc in parte confirmant, v. g. cùm, quæ de inimicitiis Ægypti & Danai fratrum tradunt *Poëtæ Græci*; de Sesothios & Armais ex Ægyptiorum libris *Manethon*, eadem ferè de Sesostri narret *Diodorus lib. I. Bibl. c. 57. & Herodotus in Euterpe*) per accuratam supputationem generationum, collatam cum annis (quibus Danai posteri Argivorum regno præfuerunt) colligeremus incidisse Sesostris hujus ætatem in annum mundi 2475. Certè & *Eusebius*, quæ *Aëria* prius Græcis diceretur, circa hæc tempora *Ægyptum*, ab Ægypto tunc regnante, appellatam esse, auctor est: Atque ita non diu vixisset post exitum Israëlis ex Ægypto, Moyse adhuc superstite. Tamen *Josephus* in lib. Antiquitatum, *Sesacum*, qui anno mundi 2974. templum Hierosolymitanum spoliavit, eundem facit cùm Sesostri; cujus sententiæ quoque fuisse videtur *Tremellius cum Junio*, cùm *Sisak* in libb. Regum & Paralipom scriberent *Sasothim* Diodoro Siculo, & *Susakin* Justino dici; respicientes ad *Justini* locum suprà citatum de Vexore, & *Diodori Siculi* de Sesoosi; adeoq; ad arbitrium suum nomina detorquentes. *Vossius lib. I. de Idololat. c. 29. p. 22.* *Sesostrim* vixisse credit *Judicum temporibus*, 800. amplius annis, *ante Evergetam*. Quicquid horum sit, illud in confesso, Nino longè posteriorem esse; fal-

sumq;

sumq; Justinum & alios, qui antiquiorem statuunt. Danaim, cujus ibidem Justinus meminit: *Taunasin* vocat *Jornandes in Geticis*, aitq; mortuum à suis populis inter numina relatum: *Jandusum* verò *Arrianus apud Photium Cod. LVIII.* ubi Photius ait: *Arrianum in Parthicis narrare, Parthos, Sesostridis Ægyptiorum Regis tempore, & Jandusi Scytharum, ex Scythiâ in eum, quem sequentibus seculis tenuerint, locum demigrâsse.* At de his plus satis.

Nunc de *Semiramide* dicendum est. Hujus primum opus fuisse dicitur *Babylon*; quod *si verum* est (ut Scripturam Sacram conciliemus cum Scriptoribus profanis) ex suprà dictis *statuendum* est, prioribus bellis inter Assyrios & Babylonios gestis *excisam*, nunc *instauratam esse*. Aliàs ne profanæ quidem literæ unum Babylonis conditorem faciunt. Adeundus *Freinshemius ad Curtii lib. V. c. 1. §. 24. Salmasius in Solinum p. 1227. Ludovicus Vives in August. lib. XIII. de Civ. Dei c. 2.* At *Hugo Grotius* in totum rejicit, quæ de Semiramide, Babylonis conditrice, profani Scriptores referunt. Vide illum in *notis ad lib. I. de Veritate Christianæ Religionis p. 312.* edit. Paris. vel *p. 99.* edit. Lugdun. Nobis observatum est, *confusas* esse *res duarum, vel trium, reginarum*; quæ omnes *Semiramidis nomine* appellatæ sunt. *Tres* observavit *Vossius lib. I. de Idololat. c. 23.* duas *Scaliger ad Euseb. num. 583.* Sic Babylonis instaurationem vetustissimæ Semiramidi tribuerunt, cujus quædam insigniora, ut hortus ille pensilis, secundum Berosum, apud Josephum debebant posteriori, Nabuchodonosoris conjugi.

 Cæte-

Cæterum antiquiſſimæ genus variè traditur: *Grammatici Græci*, quorum verba citat *Caſaubonus ad Suetonii Cæſarem c. 22.* aſſerunt, *Cayſtrum* filium eſſe *Pentheſiléa* Amazonis; qui in *Aſcalone* ex conjuge *Derceto* Semiramidi filiam genuerit. Verum dicunt in eo, Semiramin conceptam in Aſcalone; & conſentit *Diodorus Siculus lib. II. Bibl. c. 4.* Sed & Semiramin Dercetus eſſe filiam dixerunt multi. Conſulendus *Voſſius lib. I. de Idol. c. 23.* At iisdem *Derceto* eadem, quæ *Atergatis*, ſive *Athara*, ut *Juſtino* dicitur *lib. XXXVI. c. 2. §. 2.* Nam ex *Atergate*, literâ reciſâ, & levicula immutatione, vocata eſt *Derceto*; quâ in ſententiâ quoque fuit *Freinshemius ad Curtii lib. VI. c. 4. §. 25.* Hallucinatur *Caſaubonus* adoleſcens *ad Strabonis lib. XVI. Geogr. p. 265.* eandem faciens *Atergatem* cum *Aſtarte.* Nec ab hâc ſententiâ receſſit ævi maturior, cùm animadverſionibus *ad Athenæi lib. VIII. c. 8. Strabonem d. lib. XVI. p. 785.* ſic corrigit: Ἀταργάτιν δὲ Ἀθάραν (ſcil. ἐκάλεσαν) Δερκετὼ αὐτὴν Κτησίας καλεῖ. Id eſt: *Atargaten Aſtaran* (id eſt, *Aſtarten*, ſive, *Aſtaroth*) *dixerunt; quam Cteſias Derceto vocavit.* Rectiſſimè Voſſius: *alia eſt Aſtarte ab Atergati; hæc mater, illa filia.* Et hoc magis apparebit ex iis, quæ dicemus infrà: Nunc certi ſumus, *matrem Semiramidis* eſſe *Derceto* vel *Atergatin.*

At de Patre & aviâ Pentheſiléa Amazone, quis accedat Criticis illis Græcis, cùm Pentheſiléa Semiramide aliquot ſeculis ſit poſterior; ut quæ Trojano bello inter fortiſſimos Viros documenta virtutis edidit? Præter alios innumeros vide *Juſtinum lib. II. c. 4. §. 31.*

c. 4. §. 31. & ſimul cognoſces, juvandæ Græcorum fidei non aliam Pentheſileam Amazonem fingi poſſe. Idem *Juſtinus lib. XXXVI. c. 2. §. 2. Athares*, quæ eadem, ut diximus cum Atergati, *maritum* facit *Damaſcum*: Hic igitur *Semiramidis pater*. At tùm ex Orientalium quorundam aſſertione dicendum erit, *Semiramidem* eſſe ex *Chami* ſtirpe; nam (ut nos docent *Gabriel Sionita & Johan. Hesronita, Maronita è Libano de urbibus & moribus Orientalium, cap. 4.*) Damaſcum Damaſci conditorem faciunt Canaani filium, Chami nepotem. Nos alteram aliorum Orientalium opinionem ſequimur; qui *Damaſcum* Arabibus *Scian* dictum à *Semo* opinantur. Ipſius *Semiramidis nomen* inde derivat *Voſſius*, aitq; credibile eſſe, poſteros tanti Patriarchæ nomen ſuis ſubinde filiis impoſuiſſe. Ita Ninus, Semi progenies (ut jam demonſtravimus) in ſuâ domo, non illâ maledicta Chami, matrimonium quæſivit.

Eò verò me jam deducunt ea, quæ de Derceto & Semiramide tùm Diodorus Siculus, tùm alii ſcribunt; ut ipſam *Semiramidem* ſub appellatione Deæ (quæ *Venus* Latinis dicitur) conſecratam & cultam putent; adeoq; non unam de Venere fabulam cum hiſtoria Semiramidis vel unius vel mixtæ conferam. Venerem (quæ Aſtarte vocatur, ſeu *Aſtoreth*, ſeu *Aſtaroth*) Syriâ Tyroq; conceptam fuiſſe, ſcribit *Cicero lib.* III. *de Nat. Deor. c. 23.* Nec niſi in *Syriâ* natales Semiramidis reperies, ſi Diodorum Siculum ſequi voles; quamvis in eo nonnihil offenſionis, quod Cicero Veneris patriam magis definitam velit *Tyrum*,

Diodorus Semiramidis *Ascalonem*. Sed omittamus hoc. Quorsum tu mihi famam illam referes, Venerem *è spuma maris*, & Cœli prolibus, *à Saturno* abscissis, evaluisse? Quorsum illud tum ab aliis, tùm ab *Apulejo lib. VI. Metamorph.* traditum: *Columbas Veneri* sacras, currum ejus gemmeum subire; & susceptâ Dominâ, lætas subvolare? Vel illud à Nigidio: *Columbam* ovo insidentem post aliquot dies exclusisse *Deam Syriam*, quæ Venus dicitur. Quorsum istud à *Varrone de Re Rusticâ, & Plinio lib. XIX. Natur. Histor. c. 4.* Veneri datam *hortorum tutelam*; & ejus honori sacra Vinalia rustica, ante diem 12. Calendas Septembr. instituta? Quorsum notum illud *Veneris* cum Marte *adulterium*, libidines, & libidinosa sacra; quæ me dicere pudor prohibet? Quorsum *barbam* apud *Petronium* in Satyrico, & *idolum* in Cypro *barbatum* corpore, sed *veste muliebri*, cum *sceptro* ac *staturâ viri*, apud *Macrobium lib.* III. *Saturn. cap. 8.* Et ritum in Sacris Veneris Syriacæ, *viriles*, aut *muliebres vestes* induendi à Cl. *Seldeno Syntagmate de Diis Syris c. 4. p. 280.* nobis ostensum?

Dico de his omnibus sententiam meam: Quod (ut scribit Diodorus) Semiramis *ad lacum*, in quem illius mater *Derceto se abjecit*, nata & exposita; inde *primum* de Venere fluctibus edita suam originem habet. Quod *columbas infantem* Semiramidem *alis fovisse*, ac coagulato lacte, ex pastorum mapaliis surrepto, nutriisse creditum est: Sed & ipsas columbas Semiramidi post mortem consecratas legimus; inde *secundum* de Venere, ac columbâ Veneri sacrâ. Quod

Semi-

Semiramin maximum *in adornandis hortis* curam habuisse, & illos septem mundi miraculis annumeratos *pensiles hortos* condidisse, traditum est ab iis, qui duarum Semiramidum opera confuderunt; inde *tertium* de Venere hortorum tutelari Dea. Quod Semiramis non contenta, *militum* suorum *amores* exigere, etiam *ab equo*, Marti sacro animali, *se adhinniri passa* est (ut scribit *Plinius lib. VIII. c. 42.*) inde *quartum* de Marte subsessore ac Venere, lasciviarum præside. Quod Semiramis (ut auctor est *Justinus lib. I. c. 2.*) ne imperii majestas pueri manibus inniteretur, vel orbis terrarum pro pila daretur immaturo Ninyæ, velut in oblectamentum ludi; neque proceres ad supercilii muliebris reverentiam effœminari se crederent; se se pro uxore *filium*, pro fœminâ *puerum simulavit*; inde *quintum* de mutatione sexus in Venere. Cætera Semiramidis, ut in Mediam & Persiam profecta, multa monumenta struxerit, montibus ac rupibus divulsis, itinera magnis impendiis directa & plena fecerit; Æthiopiam subegerit, Indiam (sed fortunâ parum prosperâ) invaserit; hæc, inquam, omnia fusiùs exsequitur Diodorus Siculus. Tandem ob libidinem *insidiis filii* petita & *interfecta* est; ut scribunt *Justinus lib. I. c. 2. §. 10. & Agathias lib. II. p. 54. Diodorus lib. II. c. 20.* regno cessisse scribit. De hâc ipsâ reginâ è recentioribus ambitiosè scripsit *Loënsis tom. V. Critic. lib. VI. c. 22.*

Successit NINYAS, Nini & Semiramidis filius. Νινύας ζάμης dicitur *Africano apud Scaligerum in Excerptis Veterum Græcorum*, sub finem operis Eu-

ſebiani *p.360.* Ipſi *Euſebio*, ſive interpreti Hieronymo, *Ninyas Zameus. Juſtinus lib.I.c.2. §.11. & Diodor. Sicul. lib. II. c.21.* ſcribunt, bellandi ſtudio & periculorum audaciâ matrem nequaquam imitatum, in regiâ omne vitæ tempus exegiſſe; ſic ut à nemine, præterquam concubinis & eunuchis, conſpiceretur.

Ab hoc proximus ARIUS, inquit *Beſoldus*. Ἄρειον vocat *Africanus* ſuprà citato loco: Ab hoc Græcorum ἄρης, ſive *Mars*. In quo nos confirmat non tàm nomen, quàm auctor *Chronici Alexandrini p.88.89:* Poſt *Ninum*, inquit, Aſſyriis imperavit Rex, nomine *Thurras*; cui pater *Zames*, idemq; ex Rhæa frater: *Martis nomen* indidit à planeta ejus nominis. En, *Mars* ille belliger Deus & ipſe *ex Aſſyria* prodiit; & *inter ſucceſſores Nini* fuit! Sed quod ait, ſucceſſiſſe Nino, Nini urbis conditori; videtur confudiſſe *Nini* & *Ninyæ* regnum. Totus locus *(p.86. 87.)* ſic habet: *Ninus regni Aſſyriorum potens factus, urbem Niniven condit; primusq; in eadem regnat cum conjuge, ducta* Semiramide *matre in uxorem; quam &* Rhæam *nuncupabant.* Nino *ſucceſſit in Aſſyriorum regno* Thurras, *cui Zames pater*. Manifeſtum (quod dixi) *confuſos* eſſe *Ninum* & *Ninyam*; nam *Ninus* ſenior Ninum condidit, & *Ninyas* matrem Semiramidem habuit; eandemq; conjugem, quod *Apollodorus* ſcriptum reliquit apud *Photium Cod.CLXXXVI. narrat. 9.* Quamvis alii diverſum referant, Semiramidem cum concubitum ejus peteret, occiſam. Separemus igitur ſeparanda; & cum poſtrema de Ninya vera ſint, ne ſucceſſionem Aſſyriæ Regum aliter conſtituamus, quàm

ut.

ut à quamplurimis Scriptoribus traditur. Unde nec illud probamus, quod *Zamem* diversum facit ab eo, qui Semiramidem matrem loco conjugis habuit. *Zames* idem qui *Ninyas*, Rex Assyriorum, Nini filius; quod ex Africano & Eusebio docuimus: Ergò idem, cui mater & conjux Semiramis. Non assentior *Vossio lib. I. de Idololat. c. XVI. p. 126*; qui apud auctorem Chronici Alexandrini legit Ζάνης, sive Ζὰν; quæ sit antiqua *Jovis appellatio*. Ut illud facilè concesserim, Thurræ patrem *Jovem* fuisse dictum, sicut ipse Mars fuit; ita propter Africani & Eusebii descriptionem locum Chronici Alexandrini, cum iisdem comparatum mutare non licet. *Arii* (qui idem cum *Thurrâ*, sive *Marte*) pater & antecessor Zameis, aut *Zames*. Unde illud potiùs suspicer, Græcos posteriores à vetustissimo Assyriorum *Zamei*, vel *Zame* habuisse, appellationem Jovis Ζὰν: Literas enim μ & ν sæpe mutârunt pro arbitrio suo. Sed quæ tandem res gestæ *Arii*, sive *Thurræ*, sive *Martis*? Addit Chronicon, fuisse *acerrimum bellatorem, qui expeditione contra plagas Arctoas susceptâ Caucasum quendam, è stirpe Japeti, filii Noæ, bello aggressus interfecerit; ejusque regnum invaserit: Atque in Thraciam progressus ibidem extinctus sit.* Stramineus Berosus ait: *Bactrianos & omnes Caspios sibi subjecisse*, quod figmentum Besoldus utriq; Synopsi inseruit. Id igitur vos expungere & inter narrationes transmarinas referre velim.

Arium excepit ARALIUS, ut scribit Africanus & Eusebius; *Besoldus* ingenio & studio clarum fuisse tradit, sed rursus *ex Anniano Beroso*; quem toties nominare piget pudetq;.

Aralio

Aralio successit XERXES, quem *Balæum* cognominatum, auctor est Eusebius; sed nihil tale Africanus, quem ille ubique ferè compilavit. Hîc rursus *Besoldus* fabulas Annianas vendit, Balæum plurimas gentes perdomuisse, & suas fines ad Judæam usque produxisse. Ideoque *Xerxem*, id est, *bellatorem* & triumphatorem fuisse cognominatum. Has laureas ut *Viterbiensis Monachus* comportaret, occasionem illi præbuit, cognomen Xerxis apud Eusebium lectum. Inter Reges, quos *Schickardus in Tarich. p. 37.* recenset ex Orientalium scriptis, & in Assyria rerum potitos existimat, fuisse *Tahmuraths*; qui à victoriis & strenuitate sua *Diuband*, id est, *Dæmonis victor* cognominatus sit: At quis affirmare sustineat, eundem esse cum Xerxe nostro?

Post Xerxem Assyriorum Rex fuit ARMAMITHRES, juxta Africanum & Eusebium. *Nugarum architectus*, *Annius*, ut aliquid de hoc loqueretur (quem ne nominare quidem potuit; vocat enim *Armatriten*, secutus, ut arbitror, vitiosam lectionem Codicis Eusebiani) magis ad voluptates & delitias conversum scribit; & ea, quæ ad libidinem spectant, invenisse, vel inventa ampliâsse. In hâc palude piscatus est Besoldus, ut apparet.

Armamithris successor, BELOCHUS, quid gesserit, me quidem latet; quamvis antiquitatem diligenter consulerim. *Besoldo* hîc quoque *Annii* protervitas illusit, ut diceret, maximè circa auspicia & divinationes fuisse occupatum. Miseret me literarum, quæ illi ad hæc figmenta (quibus historiæ majestas traducitur) subserviêre.

Belocho

Belocho successorem dant BALEUM, de quo *Besoldus* ex *pseudo-Beroso* nugari pergit, alteram à Semiramide virtutis & industriæ militaris laudem habuisse; atque doctorum hominum scriptis valdè celebratum fuisse. Nos ne unum quidem elogium ex omni antiquitate de hôc Rege citare possumus.

Post Baleum SETHUS, Africano, ALTADAS Eusebio. Sed & hîc Anniani commenti laciniam Synopsi suæ assuit Besoldus, dicere solitum Altadam: *Stultum esse, multis defatigari laboribus; & variis implicari curis, amplificandi regni gratiâ &c.* Nos æquè stultum arbitramur, amplificandi nominis causa scandere in alienos fines, & historiam veterem scribere historiæ veteris rudem.

Post hunc apud Eusebium & Africanum, reperio MAMYTHUM; *Besoldus* antiquum obtinens, belli curam ab hoc Rege rursus excitatam scribit; ejusque potentiam Syris & Ægyptiis suspectam fuisse. Verum & hæc sunt è Viterbiensi tripode.

In ASCHALIO, ut Africanus vocat, sive MANCHALEO, ut Eusebius; *narrandi argumentum deficere*, conqueritur *Besoldus*: Scilicet; quia Berosus hypobolimæus (*à quo auxiliares copias hactenus in promtu habuit*) præter expectationem hîc conticescit.

At in SPHÆRO (qui post *Manchaleum* Rex Assyriorum fuit) rursus poëtica tibiâ canit Annius, canit & *Besoldus*; virum illum fuisse magnâ virtute ac prudentiâ.

MAMYLI, ut legitur apud Africanum, sive MAMI-

MAMITI, ut apud Eusebium, eadem fortuna, quæ Manchalei modò fuit: Hujus, inquit *Besoldus*, nullum facinus commemoratur; nam & hîc *ludionem præsultor Annius destituit.*

SPARTHEUM post hunc Regem nominat Africanus, SPARETUM Eusebius, quem secutus est Annius; sed ex ingenii sui promtuario adjicit, *sub hoc cœpisse miranda in orbe.* Digna hæc sunt Anniano seculo, quo *miranda in omni historiâ Monachali* utramq; paginam faciebant. Nostro, quo densa illa nox papalium temporum discussa est, & veritas longè lateq; explicavit jubar suum; aliter loqui decebat. At nihilominus hoc etiam emblemate Besoldus utramq; Synopsin vermiculatam esse voluit.

ASCATADES ultimus est, quem nominat pseudo-Berosus; & sanè nos magnâ molestiâ liberat, quòd impostorem calamum, manumq; à tabulâ hîc submovit. Ipse namque *Besoldus ex Anniana culcitrâ*, cui tàm suaviter hucusq; indormivit, *sustulit caput*; & postquam fabularum hamaxarius sese exoneravit, *ivit ad alios, haut paullò melioris fidei.* Verba sunt: *Ab hoc* (Ascatade) *viginti Reges à quibusdam numerantur ad Sardanapalum, tricesimum octavum Assyriorum Regem.* Eumque Vellejus tradit, à Nino & Semiramide loco *trigesimo tertio (levi numerorum ab aliis, quos sequimur, variatione) natum. Sic, ut semper successor regni paterni filius esset.* Eusebium hîc sequitur, qui à Nino ad Sardanapalum Reges XXXVI. numerat. His *Besoldus* adjicit *Nimrodum* & *Belum*; sed *Africanus, quem Eusebio præferunt* eruditissimi Viri,

Viri, *Sardanapalum*, quadragesimum primum facit à Belo, Nini patre. Idem ab Ascatade numerat Reges XXIV. quorum nomina sunt hæc: AMYNTAS, BELOCHUS, BALATORES, LAMPRIDES, SOSARES, LAMPARES, PANNIAS, SOSARMUS, MITHREUS, TAUTAMUS (qui & TEUTANES) TEUTÆUS, ARABELUS, CHALAUS, ANABUS, BABIUS, THINEUS, DERCYLUS, EUPACMES, LAOSTENES, PYRITIADES, OPHRATEUS, EPHACHERES, ACRACARNES, TONOSCONCOLEROS, qui & SARDANAPALUS. Quod *Vellejus* ait, semper successorem Regni paterni fuisse filium, nescio unde hauserit. *Agathias lib. II. p. 55.* auctor est, in *duabus familiis* stetisse Assyriorum regnum: *Nini & Semiramidis posteris*, inquit, *ad Belum usque Dercetadæ filium regnarunt. Cùm enim in hoc Belo Semiramicæ stirpis successio desineret, Belitaras quidam nomine, vir insitor, & hortorum (qui in regiâ erant) curator ac magister, imperium sibi mirâ ratione vindicavit, suoq; generi insevit; quemadmodum Bion & Alexander Polyhistor memoriæ prodiderunt.* Hæc *Agathias*. Qui per *Belum* intelligere videtur *Belochum*, Amyntæ successorem; & per *Belitaram Balatorem* Africani: Et si filius semper successit patri, secundum Africanum *Acracarnes* pater est *Sardanapali*; vel secundum Eusebium *Ocrazapes*. At ipse in sepulchro suo se dixit *Anacyndaraxis* filium; alii *Anabaxeris*, vide *Athenæum lib.* XII. *p. 528. 529.* Nisi *unum* Regem *diversis* Scriptoribus *aliter* atque aliter appellatum

tum dicere volumus, vixerit; ut Vellejo, vel alii (unde Vellejus hausit) fidem commodemus. Sed sive unius, sive duarum familiarum imperium fuit, *in Sardanapalo finitum est.*

Sardanapallum scribi debere, ex *Scaligeri notis ad Eusebii num. 1178,* docet *Bernegg. ad Justin. lib. I. c. 3. §. 1.* Addi velim eundem *Scaligerum in Priapeja p. 211. Schickardus* hunc in Orientalium scriptis *Zabum Nodharem,* ex fratre *Tahmasb* nepotem, describi putat, in *Tarich pag. 41. 43.* Vocatur enim in iisdem *gulosus, commessator, heluationi deditus;* in quo linea defecerat. De hoc eodem fragmentum istud extat apud *Nicolaum Damascenum in Excerptis Peiresc.* p. 424: *Sardanapalus Assyriorum Rex à Nino & Semiramide originem ducens, assiduè intra palatium, in urbe Nino degebat; neque arma tractans unquam, neque venatum egrediens, more superiorum Regum; sed faciem liniens, atque oculos pingens, & cum pollicibus implicatione crinium contendens* (ita vertit illustris *Salmasius in epist. de Cæsarie virorum, & coma mulierum p. 561.* perperam *Henricus Valesius,* & comæ compositione contendens) *prorsusq; muliebri diffluens mollitie.* Scribit *Athenæus lib.* XII. *p. 529.* cerussa oblitum, muliebriter vestitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac *sedentem pedibus porrectis, in altumq; sublatis;* tinctis fuco superciliis, muliebri stolâ indutum; levigatâ pumicis attritu facie, colore quàm lactis candidiore conspectum ab *Arbace;* cum à *Parameize* eunucho videndi copia facta esset. Igitur indignitate rei motus vir magnanimus, adscito in com-

militium

militium *Bélesi*, Chaldæorum nobilissimo, apertè deficit; & quamvis ter victus, ad ultimum totum exercitum Sardanapali internecione delet. Ipse Rex ferè *per triennium* obsessus, cùm longam *murorum* partem *inundatio* fluvii dejecisset; spe retinendæ urbis & imperii deposita vitam per infames voluptates & omnis generis deliciis actam, *spontaneo vivicomburio* finit. Legendi *Diodorus lib. II. c.24. 25. 26. 27. Nicolaus Damascenus in dictis Excerptis. Agathias lib. II. p. 55. Athenæus d. l. Justinus lib. I. c. 3. & alii.*

Hic finis primæ Dynastiæ Assyriorum fuit, cùm stetisset annis mille trecentis; & quod excurrit. *Strabo lib. XVI. p. 737.* simul *eversam* scribit *Ninum*, at *Scaliger ad Eusebii num. 1213. & 1398.* Ninum excisam *negat*; saltem enim vult dominum mutâsse, imperio ad Arbacem translato; & hoc ipsis contigisse, quod *Jonæ* comminatione ad Deum *conversa jejunium* publicè indixerit: Jonam enim ipsum ad Ninivitas venisse, cùm Sardanapalus regno potiretur, ibidem existimat.

Quærere tamen hîc quisquam possit, quidni & *Sardanapalus* conservatus est, cùm *Nini regem* etiam *in cineribus* pœnitentiam egisse sacræ literæ doceant? ne quid dissimulem, vix mihi persuadeo, de Sardanapalo Scripturam explicari debere; nec tamen ad rationem temporum aliud statuere possum, quàm regnante apud Assyrios Sardanapalo, Jonam venisse Ninum. Dicam hâc de re sententiam meam, ut audiam, quid judicent peritiores: Vivo Sardanapalo, *alius etiam Rex in urbe Nino* regnabat. *Athenæus*

lib. XII. p. 529. Sardanapalus filios tres, filiasq; duas (res suas in pejus ruituras cùm præsensisset) ad Ninum Nini Regem ante miserat, cum tribus millibus talentorum auri. Turbat quidem *Diodorus Siculus lib. II. c. 26.* qui Sardanapali liberos missos scribit ad *Cottam,* Paphlagoniæ præfectum; sed verum mihi dicere videtur *Athenæus,* & juvat ejus narrationem ipse *Diodorus;* cùm è Ctesia Sardanapalum alibi quàm in urbe Nino periisse scribit. Unde suspicari libet, aliquando sedem Assyriaci Imperii fuisse in alia civitate, quàm Nino; & Ninum alterius potestati commissam, de quo interpretandam censeo Scripturam. At seponamus hoc; illud ex *Ammiani Marcellini lib. XXIII. p. 251. edit. Vales.* certissimum, *Ninum* adhuc *integram* fuisse *Juliani avo*; sub quo Ammianus vixit.

Mortuo Sardanapalo, inquit Besoldus, *monarchiam Arbazes & Belochus inter se partiuntur; & Belochus quidem Babyloniæ, Arbazes verò Medorum atq; Persarum Rex factus est. Belochus post hanc mutationem primus Assyriorum Rex, Manahem Regem Israëlis vectigalem sibi fecit.* Hanc sententiam suam repetiit in Synopsi majore; sed hic rursus animadverte, ducem ac doctorem habuisse non bonum *pseudo-Megasthenem*, eundem, qui *Berosum* fabricârat; sed cùm inscitus opinaretur, perinde esse *Metasthenem* dicas an *Megasthenem*; spurio partui spurium nomen imposuit. *Falsissimum* est, quod ait, *tempore Arbacis bipartitam* fuisse Monarchiam: *Unus* Monarcha fuit *Arbazes*, cujus beneficio non partem Monarchiæ, sed *Satrapiam Babyloniæ* obtinuit *Belesis. Diodorus Siculus*

culus lib.II. c.24: *Arbaces, laudato Viri consilio, σατραπείαν τῆς Βαβυλωνίας, Babyloniæ præfecturam (si res felicem habitura esset eventum) ei despondet.* Et mox c.28: *Nec traditam initio in Babylonis præfecturam homini ademit.* Absurdum igitur est, è Satrapâ & beneficiario facere Monarcham: Nec aliter fuisse sub Arbacis successore, nos docet *Nicolaus Damascenus in Excerptis Peirescianis p. 427.* ubi refert, *Parsondam*, virum robore & animi magnitudine singulari, cum *Nanybrum* Babyloniæ præfectum inaures gestantem, ac propè rasum, prorsusq; effœminatum ac imbellem videret; à Medorum Rege petiisse, ut Regnum Nanybro ademtum sibi concederet. Satis manifestum, Babyloniæ sive præfecturam, sive regnum tùm fuisse sub potestate Medi; Regemq;, vel Satrapam Babylonis nihil aliud, quàm clientem ac precarium. Et similem fortasse Satrapam, extincto Sardanapalo, Nini creavit Arbaces. Ac quemadmodum arbiter ille rerum humanarum nil stabile aut firmum esse voluit, præter ipsum,

- - - uni Deo
nunquam senectus, atra nec mors imminet;
Sed alia miscet domitor ætas omnia:

Sic ingens illud *imperium*, quod *integrum* invasit, integrum administravit *solus Arbaces*; aliquantò post in aliquot lacinias discerptum est. Nam & *Assyrii* & *Babylonii* à *Medis* deficientes, novi & liberi regni (quod non amplius dependeret ab arbirrio Regum Mediæ) auctores fuerunt; ita uno tempore *unius Monarchiæ tres partes* repérire licet in historiâ sacrâ

 & pro-

& profanâ : *Assyriam*, *Babylonicam*, *&* *Medicam.* Tangit hos primæ Monarchiæ motus & dissidia *Orosius lib. I. c. 19.*

Ex Assyriis, qui à Medis defecerunt, de nomine primum novimus PHULLUM, è *II. Reg. 15.* & *Joseph. lib.* IX. *Antiq. c. 11.* Isque *Manahem*, Israëlis Regem, armis eò redegit; ut pacis redimendæ, & confirmandi regni offerret *mille argenti talenta*, id est, *quindecies centena florenorum millia.* Cùm autem hujus regnum ab interitu Sardanapali distet integro seculo (vide præter alios *Calvisium in anno mundi 3180.*) cùmq; αὐτοκράτωρ ipse fuerit (bellum enim Israëliticis intulit, non facturus, si quidem Medorum imperio subjectus fuisset) vel hinc constat, quàm in historiâ Assyriorum nihil ferè sani, aut veri loquantur vel Besoldus, vel alii; qui *Belesin* Diodori, Arsacis σύγχρονον, eundem faciunt cum *Phullo.*

Huic successit TEGLATH-PHAL-ESAR, ut *Scaligero* describitur *ad Eusebii num. 1178.* TEGLATPHALASSAR *Joseph. d. l. IX. c. 11. & 13.* Hic est, qui expugnatâ *Damasco*, & occiso *Rase*, Damascenos *in superiorem Mediam* traduxit. Sed ante Israëlitas quoque aggressus *tribum Nephthali*, in Assyrios *captivam* abduxerat.

Post hunc Reges Assyriorum fuerunt JAREB & SARGON; quos excepit SALMANASSAR; qui *Samariam* expugnavit, & excidit A. M. 3227. Populumque *Israëliticum* in *Medos*, *Colchos*, *Indos* atque *Æthiopes* miserabili ac perpetuâ *servitute* dispersit. Nunquam hæ tribus in patrium solum redierunt,

runt, aut conjunctæ Judæis sunt; sed inter barbararũ gentium imperia, etiam hodie, improbæ defectionis graves pœnas ex solvunt, ut ex *Josephi lib* II. *Antiq. Jud. c.* 5. docet *Cunæus lib.* I. *de Republ. Hebr. cap.* 8. Unde satis apparet, quantum illo tempore attenuatum fuerit *Medorum* imperium; cujus tantam partem obtinuit *Salmanasser*.

Eo mortuo, regno Assyriorum potitus est SENNACHERIB, clade divinitùs immissâ, cùm Ezechiam Regem pientissimum bello premeret, notissimus. Occiso successit ASARHADDON, quod solum è sacris literis, & fragmento *genuini Berosi*, apud *Joseph. lib. X. c.* 2. novimus; cui ASARCHODDAS dicitur. Quo fato perierit, quemq; successorem habuerit, non constat.

Besoldus furfure & quisquiliis *Pseudomegasthenis* nos pascit, cùm ait: *Merodach autem, Babyloniæ præfectus, hisce turbis defecit, vicinas gentes, partim gratiâ, partim vi paulatim ad se transfert. Indicit bellum; & duodecimo sui Regni anno Asarhaddone devicto, totum Assyriorum Imperium Babylonis adjunxit.* Hæc *Besoldus*, à vero prorsus alienus; quia Pseudomegasthenes post *Asarhaddonem* Regem constituit MERODACHUM: Hinc illa somnia de everso per Merodachum Assyriorum regno. Nos scimus aliquot ætatibus post Merodachum cecidisse alteram illam Assyriorum Dynastiam: Nam A. M. 3312. hoc est, 78. à missâ legatione Merodachi ad Ezechiam, *Phraotes* Assyrios bello aggressus est; & anno 3345. integro seculo post Merodachum Cyaxares iisdem bellum

 intulit,

intulit, Ninum obsedit; & tandem expugnavit. Videndus *Calvisius in iis annis*, & conferendus *Herodotus in Clio. Joseph. l. X. c. 3.* scribit: *Circa eadem tempora imperium Assyriorum per Medos destructum est.* Meminit hujusdam excidii *Jeremias, cap. L. & Ezech. c.* XXXI. & XXXII. Eversoribus licet haud nominatis. Igitur *bis peccant* cum Besoldo, qui Assarhaddonem ultimum faciunt, & qui *regnum Assyriorum* eversum volunt à Merodacho Babylonio; cùm centum & amplius annis post *eversum* sit, ductu & *auspiciis Medorum.*

Accedit figmentum tertium de causâ defectionis Merodachi: *Cùm fratres, Sennacheribi filii, bello civili sese attererent, interim Merodachum rebellâsse.* Quasi verò Merodachus auctor Dynastiæ novæ Babyloniorum, vel Chaldæorum haberi debeat? Immò sic res habet: Quemadmodum ab Arbacis Medi successoribus *Assyrii*, sive Phullo, sive alio duce defecerunt; sic aliquando post in libertatem sese vindicârunt *Babylonii*, non Merodacho duce, sed Nabonassore A. M. 3203. Regnabat tùm apud *Medos Articas*, quartus ab Arbaze; apud *Assyrios*, ut opinor, *Teglath-phal-esar.*

Hæc est altera Dynastia Babyloniorum post diluvium; cùm prior à Nimrodo cepta in posteris ejus desiisset, tùm ab Assyriis, tùm ab Arabibus extinctis. Quot deinde *Nabonassari successerint*, eos recensebo ex *Claudii Ptolemai Canone*; quem beneficio Doctoris *Overalli Angli* omnium emendatissimum habuit *Calvisius*; & publicavit in *Isagog. Chronolog. c. 11.* ex quo

quo nemini non apparebit, *Besoldum* in primâ Monarchiâ *nihil scivisse*; nihil etiam subsidiorum acquirere sibi voluisse, ut juventuti ea traderet, quæ ætatem ferre possent. *Nabonassare* igitur Chaldæorum Rege mortuo, successit NASIUS A.M. 3218. Exin bini, CHINZIRUS & PORUS A. M. 3220. Pulsis à subditis, DILULÆUS [vel rectiùs JUGÆUS] sufficitur A. M. 3225. Post quem regnare cœpit MARDOCEMPADUS A. M. 3229. Hic *Merodach* parte priore nominis sui Esaiæ Prophetæ dictus (anno septimo imperii sui) *legatos ad Ezechiam* Regem misit. *Baladam* vocat *Berosus apud Joseph. lib. X. c. 3.* Eum excepit ARCIANUS A.M. 3241. Quo post quinquennium mortuo *bienne interregnum* fuit, id est, ab A. M. 3246. usque ad annum 3248. quo regnum Babylonicum suscepit BELIBUS in optimo exemplari dictus; sed BELITHUS *Scaligero.* Belibum A.M. 3251. secutus est APRONADIUS, Scaligero *Aporonadorus.* Apronadium RIGEBELUS, Scaligero *Herigebalus* A. M. 3257. Rigebelum MESESSIMORDACUS A. M. 3258. Scaligero *Mesnoëmandacus*; quo defuncto A. M. 3262 rursus *interregnum* fuit annorum solidorum *octo.* Tum (anno scilicet M. 3270.) Babylonii Regem habuerunt ASSARADINUM, Scaligero *Jeraëden. Assaradonem*, Sennacheribi filium, existimâsse videtur *Dionysius Petavius part.* I. *lib.* II. *Rationarii Temporum. c. 2.* sed nomini & rationi temporum his minus roboris inesse reor; quàm ut *Assyrium* & *Babylonicum* regnum hoc tempore *conjungam*, & sub *uno*

fuisse credam. *Diversos* Reges (ut dixi) simul habuit *Assyria, Chaldaa, Media.* Tum & *Assyrii* parùm æquos habuisse videntur *Babylonios*, quod ex legatione honorificâ Mardocempadi ad Ezechiam Assyriorum hostem, tùm ex *Joseph. lib. X. c. 6.* colligi potest; ubi observo, *Medos* in destruendo *Assyriorum* regno à Babyloniis adjutos fuisse. Quæ nationum illarum diffidia eò me deducunt, ut *Assaradinum* istum *Babylonium* omninò distinguam ab *Assaradone Assyrio*.

Post Assaradinum Babyloniis imperavit A. M. 3283. SAOSDUCHEUS; & A. M. 3303. CHYNILADANUS, quorum alter *Saosducinus*, alter *Riniladachus*, Scaligero corruptè dicitur. Hinc A. M. 3325. regnum Babylonicum longè clarissimum indeptum esse NABOPOLASSAREM, *patrem Nabuchodonosoris*; qui per filium A. M. 3342. *Pharanem Necho* ad Euphratem magno prælio devicit, & *Tyrum* obsidere cœpit. Moritur A. M. 3346. relicto successore NABUCHODONOSORE. De hoc jam credere possumus, quæ *Besoldus* scribit in utrâq; Synopsi; nec quisquam ignorat, qui sacræ lectioni deditus. Hic enim ipse, qui *Joakimum*, Regem Judæ, *captivum* abduxit *Babylonem* A. M. 3349. expugnavit *Hierosolyma* A. M. 3360. expugnavit Hierosolyma A. M. 3360. *d. 4. Julii*, destruxitq; templum, anno eodem *d. 4. Augusti*. De hujus successoribus ut dicam *in cap. seq.* facit Besoldus.

Jam & de *successoribus Arbacis* dicendum est, quorum fuit *tertia partis* in monarchia primâ possessio, ARBACE, qui Sardanapallum evexerat, mortuo,

mortuo, A.M. 3105. successit MANDAUCES filius. *Diodorus Siculus lib.* II. *c.32.* è Ctesia, quem ibidem eò lubentius secutum se profitetur, quod è Regiis Persarum membranis studiosè indagârit Symbola.

Mandauces successorem reliquit A. M. 3155. SOSARMUM. *Diodorus* ibidem. Ab hoc defecisse mihi videntur Assyrii, indignati Orientalis Imperii sedem à sese in Mediam translatam.

Sosarmo A. M. 3185. succedit ARTICA. *Diodorus d. l.* Sub hoc Nabonassar Chaldæos suos ad fastigium summæ majestatis evexit.

Post hunc regnare cœpit A.M. 3217. ARBIANES, & A. M. 3239. ARTÆUS, vel ARSÆUS, qui & Dejoces dicitur. Hujus tempore, cùm jam liberum regnum fuerit Babylonicum, non capio, quomodo *Nanybri* Babylonii regnum precarium sub Artæo *Nicol. Damascenus* referat? Locum jam suprà citavimus. Credebam ea, quæ *Damascenus* scribit, contigisse sub Mandauce: Ait enim, *Parsondam* Babyloniæ præfecturam sibi petiisse à successore Arbacis; ut videatur successorem proximum intelligere. Sed impedit *Diodorus Siculus*, qui Parsondam vixisse scribit sub Artæo, quinto Medorum Rege. Explicabunt hoc mihi, qui sagacioris sunt nasi, & ingenio fidunt. Illorum erit πυρφμῦς.

Artæi, sive Dajocis filius, ARTINES fuit, idemq; Phraortes dictus; ad quod regnum descendit A. M. 3293. Sub jugum misit Persas; &, cùm armis Assyrios peteret, occiditur A. M. 3314. ASTIBARUS, qui & Cyaxares, parentis mortem ultu-

 rus,

rus, bellum cum iisdem continuat; Ninoq; expugnatâ, secundam Assyriorum Dynastiam simul excidit. Idem cum *Halyatte,* Lydorum Rege, bellum gerit atrocissimum; quod Scythas transfugas recepisset, ac demum post quadragesimum regni annum, sive A. M. 3355. fato fungitur.

Succedit filius APANDAS, Græcis Astyages; qui filiam *Mandanem* in matrimonium dedit *Cambysi,* modicæ fortunæ viro; ut paterna humilitas nepotem, à magnarum rerum molitionibus revocaret. Somniârat enim *Astyages* ex naturalibus filiæ *vitem enatam*, cujus palmite omnis Asia obumbraretur; hinc regni sui destructionem metuens, ut fatum averteret, filiæ partum opprimendum censuit. Frustra! *materiam & alimentum præbet fato, qui obnititur.* Nam, ut inquit *Nicephor. Gregor. lib. VII.* hoc tale est, *ac si quis ignem metuens ædibus jam circumdatum, non extinguat eum; sed sarmentorum fasces aggerat, & oleum affundat: Aut si quis, furente Borea & tempestate, exiguâ fragiliq; cymbâ contra fluctus per eos eluctari conetur.* Exempla infinita sunt, quæ confirmant; quò magis homines impedire progressus eorum, nitebantur, quos cœlestis providentia magnis destinârat imperiis; eò faciliorem ipsis ad præfixam divinitùs metam perveniendi viam stravisse, quæ sunt verba *Leunclavii l. 1. Hist. Muselm.* Sic *Astyages,* cùm nepotis cædem imperâsset *Harpago* (cui secretæ regiæ domus innitebantur) deceptus est. Veritus hic, ne pœnam obsequii lueret, si Astyage mortuo *Mandane* rerum potiretur, non necat; sed pastori regio exponen-

exponendum tradit. Quid multis? hæc omnia notissima sunt; *Justinus l. I. c. 4. 5. Herodot. l. I. Val. Max. lib. I. c. 7.* Sed qui oscitantiæ manifestus est, cùm scribit: *Astyagem* nepotem suum *Cyrum* è *Mandane* filia (quod Asiæ dominatum fatis ei destinari per somnia cognovisset) exponi jussisse. Imò *jussit occidi, non exponi*; & quod Harpagus contra mandatum exponendum tradidisset, *filium* ei *epulandum* apposuit. Causa *errori Valerio* fuerunt illa *Herodoti* antecedentia, non bene expensa: *Hic itaq;* (Mithridates) *accersitus properè, cùm venisset, inquit ad eum Harpagus: Jubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimè pereat; & hac, ut tibi dicerem, mihi injunxerat.* Hæc ita *simulabat Harpagus* se accepisse, non acceperat. Sed è recentioribus ad eadem offendisse deprehendo *Just. Lipsium*, & *Joh. Cluverum*: Alter in *comment. ad Senecam l. de irâ c. 15.* auctorem illum notat, quod Harpagus regiæ crudelitatis causam ignorârit, quæ fuerit; quod Harpagus jussus Cyrum, Mandanes filium, exponere in deserto monte, per alium id exsecutus, alium successum habuerit; atque ita rem narrari *Herod. lib. I.* Alter in *Epitome Historiarum p. m. 63.* eodem planè modo: *Cyrum*, inquit, *infantulum, si Herodoto fides, avus exponi jusserat.* Intolerandum in utroque, Herodotum tàm negligenter & legere & citare.

Sed hæc ἐν παρόδῳ. *In Astyage Regnum Medicum finitum est*, cùm illi per XXXV. annos præfuisset, de quo casu dicam *cap. seq.* Mihi ferè accidit, quod figulo, qui urceolum instituerat; currente rotâ vidit ampho-

amphoram exire: Vel quod aliis, quibus fictilem currum Tarquinius formandum locaverat; nam his ita crevit inter flammas, ut ad eximendum necesse fuerit, fornacis culmen dejici. Eodem modo, sub scribentis manu insperatum incrementum cepit hoc caput, & propositi nostri modulum egressum est.

CAPUT IV.

Evilmerodachus successor Nabuchodonosori. Neriglissar non Rex, sed tutor Regis. Igitur verus Evilmerodachi successor Belzasar. Hic fustibus occisus in convivio. Figmentum de Babylonis obsidione, cùm occideretur Belzasar. Darius Medus successor Belzasaris nec Astyagis filius fuit, nec Rex Medorum. Josephi auctoritas, quam Besoldus sequitur, rejecta. Berosi fides major in rebus Babyloniis. Belzasar idem cum Laborosardacho: Astyages ultimus Rex Medorum, non alius.

NABUCHODONOSORO MAGNO successit A. M. 3389. EVILMERODACHUS, sive Evelmaradochus, filius; ut scribunt *Berosus* apud *Josephum lib. I. contra Appionem, & Megasthenes* apud *Eusebium lib. IX. de Præpar. Evangel. c.4. Ptolem. in Canon.* Ilvarodanus. Cùm scelerate & lascivè præesset, post biennium insidiis *Neriglissorori*, sive *Neriglissaris*, sive *Niricassolassari*, sive *Niglisaris* (is sororem Evilmerodachi in matrimonio habebat) opprimitur.

Regnum

Regnum capeſſit ipſe Regis interfector, NERIGLOSSOROꝄUS, Beſoldo Aſſur, vel ex pſeudo-Megaſthene Regaſſar; ſed cùm non eſſet ſtirpis regiæ, id ſaltem tutorio nomine adminiſtravit. Hinc *Daniel* Evilmerodac[illegible] ſtatim ſupponit Belzaſarem, omiſſo Nerigliſſare.

Hujus igitur Nerigliſſaris filius, & Nabuchodonoſori nepos, è filia Nitocrade BELZASAR verus & legitimus imperii Babylonici hæres, *poſt Evilmerodachum* cenſeri debet. Et initium regni ejus conſtitui A.M. 3391. Non multò plus quatuor annis imperavit, ut computant eruditiores Chronologi. Occiſus eſt ab amicis, ut auctores ſunt *Beroſus* & *Daniel*; quos adhibuerat convivio, qui anteà de eo interficiendo conſilium inierant; conſpirationis Duce *Nabonido Medo*.

Genus mortis exponitur à Beroſo: ὑπὸ τῶν φίλων ἀπετυμπανίσθη, *ab amicis tympanis interfectus eſt*. Id explicat *Scaliger lib. III. Can. Iſag. p. 291., & ad Euſebii num. 1431. p. 85.* è Grammaticis Græcis, *tympanum* eſſe lignum, quod etiam *ſcytalen* appellent. Hinc qui *Siculis* & *Argivis* olim σκυταλισμὸς dictus eſt, Romani *fuſtuarium* vocant. Nimirum quod amici illi in convivium veniſſent inermes τῷ τυχόντι ὅπλῳ, id eſt, telo, quod fors objecit, ligno aut ſcamno, aut tale id genus, Regem adoleſcentem oppreſſerunt. At *Daniel* genus mortis non exprimit, ſed convivii tantùm nocturni mentionem facit.

Fabuloſum eſt, quod multi ſcripſerunt, DARIUM Medum invaſiſſe regnum, & adjutore Cyro Babylo-

Babylonem expugnâsse; mox victorem regnum cum Cyro divisisse. Immò *Darius* vel à populo, vel procerum factione creatus Rex fuit, quod apertè dicit Berosus. *Daniel* de successione ejus hoc modo post cædem Belzasari: Δαρεῖος ὁ μῆδος ἀναδέξατο ἀρχήν. Id est: *Darius Medus accepit regnum.* Chaldaicè: *alio tradente accepit.* Quamobrem non feliciter *Besoldus: Hoc* (scil. Belzasare) *interfecto, Imperii summa ad Darium Medum est translata.* Sed in eo sententiam sequitur, quam insania plebejorum Chronologorum commenta est, cùm ait: *Hunc esse Cyaxarem filium Astyagis.* Darium Medum Astyagis filium facit *Joseph. d. l. X. c. 12.* Sed ex conjectura, & *recedens à Beroso*; quem etiam hîc sequi debebat. Ut de rebus Moscorum Moscis non inviti omnes credimus, Turcis de rebus Turcorum, Japonibus de rebus Japonum; neque ulla tàm barbara gens est, aut fera, cui propriam suarum rerum historiam narranti, non plus fidei sumus habituri, quàm cuivis extero & alienigenæ: (verbis *Casaub. ep. 170.*) Sic quod de Babyloniis refert Berosus Babylonius, pro vero accipimus; dum contrarium probetur, quod omittit, omittimus etiam nos. *Propheta c. IX.* est Ὀξυάρους ἐκ γένους μηδικοῦ, id est, *filius Xerxis de semine Medorum.* Hunc *Xerxem* Josephus hariolatus est eundem esse cum *Astyage:* At Propheta neque Darium Medorum Regem facit, neque patrem ejus; è quo saltem id collegimus, patrem vel avum Darii, è Media venisse Babylonem; adeoq; Darium, Medis oriundum, & Babylonis inquilinum fuisse. *Astyagem* eundem esse cum *Xerxe*, Darii patre,

tre, quo argumento probabimus? Nullam virilis sexus sobolem habuisse satis patet. Credidit *Harpagus*, mortuo *Astyage*, Imperium ad *Mandanem* filiam futurum; quod quomodo potuisset, si filium habuit Astyages? quin hoc ipsum apertè negat *Orosius lib. I. c. 19. Justinus lib. I. c. 4. §. 7. Herod. lib. I.* Somniant alii, Darium Medum saltem adoptatum posteà fuisse: Tot machinulæ movendæ sunt, ne destruatur, vel pereat falsa thesis. Exin autem egregium istud argumentum malum est: Quia Darius Medus secundum Josephum est Astyagis filius, ergò idem cum Cyaxare; quem Astyages filium facit *Xenophon in Cyripæd.* Sed scire debebant, imaginem quidem veri esse in illo Xenophontis opere; planeq; confictum esse Cyaxarem illum. Verissimè *Lipsius in not. ad lib. I. Politic.* suorum c. 9. scribit: *Laudatissimus ille Cyrus Xenophontis non habet locum, quem magis ad exemplum vitæ, quàm ad fidem rerum scripsit.* Adeundi de hâc ipsâ controversia *Scaliger d. lib. III. Canon. Isagog. lib. VI. de Emend. Temporum. Calvisius in Isagog. Chron. c. 29.* Dionysius *Petavius Ration. Temp. part. I. lib. II. c. 9.*

Nunc in viam redeundum est. BELZASAR idem cum Laborosardacho, quod ex Beroso & Megasthene constat; Faciunt enim *Laborosardachum* nepotem *Nabuchodonosori* ex *Nitoride* filia; ejusq; successorem *Nabonidum*, qui idem cum *Dario Medo.* Nec nos offendere debet nominum varietas: *Scire namq; debemus, plerumque duûm nominum fuisse* " *Reges Orientales; alitérq; appellatos, cùm privati es-* " *sent, aliter, cùm ad imperium accesserunt.* Diversum "

scribit

ſcribit *Joſephus*; ſed qui jubetur hîc cedere Babyloniis & Perſicis auctoribus.

Quamobrem hæc differentia eſt inter ſententias noſtras, & Beſoldi, hoc capite: (1) *Evilmerodachum* regnâſſe ſcribit annis 30. nos duobus. (2) *Labaſſardachum* diverſum facit à *Balthaſare*; nos unum eundemque. (3) *Darium* Medum *Cyaxarem* vocat, & *Aſtyagis filium*, opinatur; nos Cyaxarem *fictitium* dicimus, deque Aſtyage ſtatuimus; nullum reliquiſſe filium. Ex hoc illud etiam ſequitur, non Darium Medum, ſed Aſtyagem finiiſſe regnum Mediæ. Atque ita nihil offendimus veteres, quod adverſæ ſententiæ Scriptores facere neceſſe eſt. E veteribus *Herodotum* intelligo *lib. I. Juſt. lib. I. c. 6. Oroſ. lib. I. cap. 19. Diod. Sicul. lib. II. c. 34.* Quorum omnium una aſſertio eſt, Aſtyagem à Cyro devictum; & imperium Medicum ſimul finitum eſſe; factum id A. M. 3390.

Excurſus de Regnis notioribus, cùm Aſſyrii, Babylonii & Medi rerum Orientis potirentur.

TROJANUM.

Trojanorum origo à **Dodanim**, *Iavani filio, Iapeti nepote; & à Thracibus, & à Cretenſibus. Ipſe Dardanus à Dodanim. Scamandri ſedes in Phrygia. Samonis uxor, & ejus calamitas. Trojanorum Regum ſucceſſio. Palladium cœlo delapſum tempore Ilii. Troja capta ſub*

ſub Laomedonte. Priami liberi. Trojam iterum captam ſub Priamo, aliis tàm non dubitatum, ut diem tradiderint; aliis contra. Troici belli ſcriptores Dares *&* Dictys; *& quid de his judicandum ſit? Populorum multorum vanitas in affectandâ Trojanâ origine. Ilii fortunæ ſub Romanis & ruinæ proavorum memoriâ ſuperſtites.*

Quis genus Æneadum, quis Trojæ neſciat urbem?
Virtutesq́, Viroſq́, & tanti incendia belli?

ait apud *Virgilium Æneid. v. 569. 570.* Dido. Faciamus igitur, dum aliarum etiam nationum Reges commemorare libet, à tàm nobiliſſimo per orbem terrarum regno, initium: Nam diſplicet, quòd *Goropius Becanus* diſputat de origine Trojanorum, *lib. II. Hiſpan. Rerum:* Cùm Jonis, filii Japeti, nepotes maritima tenuerint, & hi quidem fuerint *Eliſas, Tarſus, Citim, & Dodanim*; à Dodanim ortum videri Dardanum. Certè à Poëtis vetuſtis cognatio quædam inter *Dardanum* & *Tarſum* celebratur; quamvis *Reinerus Reineccius tom. III. Familiarum* à *Thirâ*, Japeti filio, Thracum patre, & *Thracibus*, originem *Trojanorum* repetat. Ipſum Dardanum è Samothraciâ veniſſe, communis conſenſus eſt.

Iſaacius in Lycophronis Caſſandram pag. 44. Electra, Atlantis filiæ & Jovis, inquit, *Jaſion* & *Dardanus* filii fuerunt: Ex quibus *Jaſion* Cereris amore captus fulmine perçuſſus eſt. *Dardanus* verò exundatione factâ, è Samothracia ad oppoſitum ex alterâ ripâ collem enatavit, urbem conditurus. At Oraculo,

ne id faceret, monitus est, quod iste *collis Ata*, seu *Noxa*, sacer esset; ideoq; ejus incolas infortunium maneret. Inde Dardanus ad alium *collem*, qui *Scamandrius* dicebatur, concessit, regnante tunc in Troade Teucro, Scamandri & Ideæ Nymphæ filio; cujus Scamandri sororem *Bateam* nomine cùm Dardanus in uxorem duxisset (quam Lycophron *Arisbem* vocat) ex illa suscepit *Ilum* & *Erichthonium*; quorum *Ilus* sine liberis vitâ excessit: *Erichthonius* verò ex *Astyoche*, Simoëntis filia, *Troëm* suscepit; *Trois* porrò & *Callirhoës*, Scamandri filiæ, *Ilus* & alii filii fuerunt. Igitur Dardanus in Scamandro colle *Dardaniam* urbem extruxit.

Posterioribus deinde temporibus *Ilus*, cùm in certamine victoriam obtinuisset, assumtis juvenibus 50. & totidem puellis, *vaccam* quandam *vagantem* secutus est; quæ cùm pervenisset ad *collem Noxa*, obsecutus Oraculo (quod jusserat, ut ubi vacca procubuisset, urbem conderet) *Ilium* ibi condidit. Unde Dardanus abactus fuerat. Non exhibui in hoc Tzetzis loco versionem ad verbum, qualem *Berdrandus* dedit; sed alicubi recessi, secutus emendantem *Guilhelmum Canterum lib. I. Nov-antiq. Lect. cap. 1.* Conferendus autem *Diodorus Sic. lib. V. c. 48. 49.* Sed hæc nihil obstant conjecturæ Goropianæ. Ut sunt gentium migrationes, è continente (ubi habitavit Dodanim) posteri migrârunt in insulam Samothraciam; & inde rursus in Troadem, velut antiquam patriam; ut Dardanus adhuc unus è posteris Dodanim haberi possit. Etiam Cretenses ibi sedes fixêre: Nam ante

ante Dardanum Scamander Cretensis (cùm Cretà frugum inopiâ laboraret) cum parte tertiâ ad sedes exteras quærendas profectus est; ab Oraculo monitus, ibi eum habiturum sedes, ubi à terrigenis esset oppugnatus. Delatus ergo ad Phrygiam, cùm castra ad Idam posuisset, *mures* arcuum *nervos*, & scutorum *lora* arroserunt; quos *Scamander* hostes terrigenas interpretratus, ibi urbem condidit, & cum finitimis bella gessit, ut ex *Trogo Pompejo* refert *vetus interpres Virg.* qui est apud *Petrum Danielem* in illud *III. lib. Æneid:*

Teucrus Rhœteas primùm est advectus in oras.

Adde *Eustath. in Iliad. I.* Bellum ejusdem *Scamandri*, & alia legimus apud *Nicolaum Damascenum in Excerptis Peiresc. p. 443.* Ibi, *Scamander*, qui *primus Trojanis* imperavit, *Samonis* (hic quoque *Cretensis* fuit) operâ usus, barbaros (qui Troadem incolebant) subegit: *Samone* autem in pugnâ interfecto, uxorem illius *Dadan* cum caduceatore misit, ut eo loci nuberet, cui vellet: Sed caduceator in itinere eam stuprat, statimq; mulier, impar tantæ calamitati, gladio mariti (quem secum habebat) seipsam transfixit. Quòd ubi *Cretenses* comperêre, caduceatorem eô ipsô in loco (qui vulgò *impudentiæ* appellatur) lapidibus obruerunt. Hæc *Damascenus.*

Porrò à Scamandri filio, *Teucro, Teucri* appellati; qui & ipse ante Dardanum *Sminthium* extruxit. At Dardanus regnare cœpit A. M. 2471. octingentis (& quod excurrit) annis post diluvium. Alii *Coriti* filium afferunt; sed qui diligenter distinguendus est à

Corytho, cujus meminit *Diodorus lib. IV. Bibl. c.* 33. Nam hic longè recentior, & Laomedontis σύγχρονος. Uxor, ut jam *Tzetzes* docuit, *Batea*, Teucri filia; quam duxit post *Chrysem*, Balaantis filiam; è quâ genuerat *Ideum* & *Timantem*, successores *Atlantis* proavi, in *Arcadico* regno; ut auctor est *Dionys. Halicar. lib. I. c. 61.*

E *Batea* est ERICHTHONIUS, qui *Dardano* patri *successit* A. M. 2536. Uxor *Callirrhoë*, Scamandri filia; ut vult *Dionysius d. l. c.62. Astyoche*, Simoëntis filia, ut *Tzetzes*.

TROS, vel TROUS, Erichthonii filius, regnum suscepit A. M. 2582. *Trojam* condidit, & *Trojadi* nomen dedit. *Euseb. num. 649:* Τῆς Δαρδανίας ἐβασίλευσεν ΤΡΩΣ καὶ ἼΛΟΣ, ἀφ' οὗ Τρῶες καὶ Τρωάς, καὶ ἡ πόλις Ἴλιον. *In Dardaniâ regnavit Tros, & Ilus; à quo Troës & Troas, & urbs Ilium.* Ubi duos Reges miscet simul. *Trois* conjux secundum *Dionys. d. c. 62.* fuit *Acalis*, Eumedis filia: At secundum *Tzetzem* & *Cononem* apud *Photium narrat CXII.*, *Callirrhoë*, Scamandri filia; quæcunq; tandem fuerit.

ILUM, Trois filium statuunt plerique omnes: Is, secundum *Calvisium*, regere Trojanos cœpit A. M. 2631. Hujusdem fratres, *Ganymedes* & *Assaracus*, Æneæ proavus. *Conon. d. l.* Ab hoc conditum *Ilium*; ut *ibidem* scribit, & in immensum auxit: Videntur *Ilium*, *Troja* & *Dardania* tùm *in unum* coaluisse. Hujusdem tempore *Palladium* cœlo delapsum crediderunt. *Ovid. VI. Fastorum:*

Mœnia

Mœnia Dardanidis nuper nova fecerat Ilus;
Ilus adhuc Asiæ dives habebat agros.
Creditur armiferæ signum *cœleste* Minervæ
Urbis in Iliacæ desiluisse juga.

Sepulchrum ejus nobilissimum erat in campis Simoëntis, quo de *Barthius lib. XV. Adversf. c. 18.*

Ibi filius LAOMEDON, *Capyos* (qui avus *Æneæ* fuit) patruelis, regnat A. M. 2671; cujus tempore *Hercules Thebanus* vel ob equos, quos Laomedon promiserat; vel ob mercedem *Hesiones,* à *Ceto* liberatæ, in Trojanos expeditionem suscepit; & expugnatam viduavit civibus urbem: Ipse Laomedon occisus est. Videndus *Eusebius num. 768.*

Ultimus Regum PRIAMUS Laomedontis filius, cùm A. M. 2755. regnum stabiliisset; præsidiis ubique dispositis, *Antenorem* mittit in Græciam, expostulatum de cæde Laomedontis patris sui; & cùm nihil responderetur, *Alexandrum* filium classe instruit, qui per insidias *Helenam* capit, *Europæ Asiæq; sepulchrum.* Nam ex hâc causâ *bellum* illud ortum (quod *per decem annos*, cum ingenti utriusq; partis clade gestum) numerosam illam Priami sobolem pænè universam sustulit. *Quinquaginta filios* Poëtæ numerant, & eorum *nomina* collegit *Guido de Columna in Hist. de Excidio Trojæ c. 8.* Sed vereor, ut bonâ fide; lego enim multa, quæ ne Trojana quidem videntur; & multa desidero, quæ in vetustissimis Scriptoribus passim occurrunt.

Non tantum otii mihi superest ad colligenda *nomina*; sed recensebo tamen, quæ memoriæ meæ non-

dum elapsa sunt: Cætera (quæ perdidit, & amisit) scrutabuntur alii; qui temporis jacturam facere volent. 1. *Hector* ille, fortitudine sua nobilissimus. 2. *Paris*, sive *Alexander*; qui Helenam rapuisse dicitur. 3. *Deiphobus*. 4. *Helenus*. 5. *Polites*. 6. *Trous*. 7. *Polydorus*. 8. *Laocon*. (Horum tùm alii quàm plures, tùm *Virg.* passim mentionem facit) 9. *Antiphum*, ab Agamemnone interfectum, novi ex *Homeri Iliad.* 29. 10. *Antiphanum*, ex *Iliad.* 23. 11. *Agathonem*, ex eâdem. 12. *Hippotroum*, ex eâdem. 13. *Agavum*, ex *Iliad.* 11. 14. *Pammonem*, ex *Iliad.* 23. 15. *Lycaonem*, nisi idem sit cum *Laoconte*, ex *Iliad.* 21. 16. *Areum*. 17. *Echemonem*. 18. *Isum*. 19. *Evandrum*. 20. *Arsicum*. 21. *Dejopiten*. 22. *Archemachum*. 23. *Laudacum*. 24. *Philemonem*. 25. *Melium*. 26. *Astyochum*. 27. *Doriclum*. 28. *Hippodamanta*. 29. *Dryopem*. 30. *Biantem* 31. *Corythum*, sive *Gorgidionem*. 32. *Thyestem*. 33. *Ilioneum*. 34. *Theteslem*. 35. *Glaucum*. 36. *Asteropæum*. 37. *Mestorem*. Hos omnes partim apud *Dictyn Cretensem*, partim apud *Apollodorum* reperire licet. 38. *Cebrionem* legi apud *Stephanum de Urbibus*. 39. *Menalippum*, & 40. *Idæum* in *Hephæstione*, apud *Photium*.

E filiabus notissima 1. *Creusa*, Æneæ conjux è *Virg. lib. II. Æn.* 2. *Laodice*, ex Homeri *Iliad.* 1. 3. *Polyxena*, ex eodem & Dictii, & aliis. 4. *Cassandro*, è Virgil. & *Plutarchi Agide*. 5. *Aristomache*, è Pausaniæ *Phocicis*. 6. *Astyoche*, è *Dicty*. 7. *Iliene*, ex *Hygino*. 8. *Medesicaste*, ex ejusdem *Pausaniæ* Phocicis. In tot liberis, tot calamitates expertus est infelix Priamus; & bel-

& bellum quidem funestissimum multis Veterum descriptum est.

De auctore Ἰλιάδ☉ μικρᾶς (quem *Lævius*, vetustissimus Poëta, Latinis versibus reddidit) consulendus *Scaliger in Catullum p. 128.* De *Callisthene* Cicero *lib. V. ep. fam. 12.* Sed & de muliere quâdam *Phantasia* legimus, scripsisse libros de bello Trojano; & in *templo Vulcani* deposuisse, oppido *Memphi*: Eos libros Homerum in Ægyptum venientem reperisse, abstulisse, vindicâsse. Quam tamen narrationem, ut vanissimam *phantasiam*, explodit *Lipsius ad Sen. lib. de Brevit. vitæ, c. 13.* At de Syagro *Ælianus lib. XIV. c. 21.* Post *Orpheum* & *Musæum* primus Trojanum bellum cecinit *Syagrus*, maximum argumentum carmine ausus tractare. De *Corinno* idem scribit *Suidas* in Corinno. De *Phemio* & *Demodoco Athenæus lib. I.* De aliis *Samuel Dresemius* in Iscanum *pag. 1.* Et quis omnes illos recenseat, quos hoc argumentum delegisse constat, Poëtas & Historicos? sanè in proverbium abiit, Τροΐαν κλαίειν, id est, *Trojam deflere.* Versantur autem hodieque in manibus omnium *Dictys Cretensis*, & *Dares Phrygius*; quorum *illum* auctorem *satis veterem* esse, agnoverunt eruditissimi Viri. *Salmasius ad aram Dosiadæ* pag. 243: *Vetus auctor, qui sub nomine Dictys Cretensis libellum de bello Trojano scripsit.* Idem judicium ejus est, qui edidit *cum notis Amstelodami A. C. 1631.* Idem *Barthii* non uno Adversariorum loco. Hunc etiam Dictyn de bello Trojano citat *Johan. Antiochenus* (quem temporibus *Heraclii* Imperatoris vixisse reor) in *Excerptis Peiresc. p. 784.*

p. 784. Nisi quis illo tempore verum & antiquissimum illum Dictyn adhuc superfuisse velit; quod ægrè concesserim: Noster Latinus latuit sub magno nomine.

„ Ut jam suprà dixi, fuit *commune Scriptorum vi-*
„ *tium, ut, quò pretium adderent scriptis suis, antiquio-*
„ *ri potiùs quàm sibi, ea tribuerent.* Idq; non tàm frequenter in profanis (è quibus *Pythagoras* talem fraudem frausus est, *Reinesius lib. 1. Variar. c. 22.*) quàm in Scriptoribus Sacris deprehendere est. Sic primis seculis nascentis Christianismi supposuerunt *Mercurium Æpyptium*, & *carmina Sibyllina*; & aliquanto pòst *Dionysium Ariopagitam, Epistolam ad Abgarum, Acta Pilati, Ejusdemque epistola*; ut alios ψευδεπιγράφους innumeros taceam. Novissimè *Evangelia Hebraica* à *Quinquarboreo*, *Münstero*; & pòst ab ejus discipulo, *Schreckenfuchsio* edita, *Matthæo Apostolo adscripta*, nobis obtrudere conati sunt: Sed hæc nihil ad Andromacham nostram. Hoc saltem de Dicty voluimus, quamvis antiquus ille non sit, tamen in rebus Trojanis illustrandis minimè rejici à doctissimis Viris.

At *Daretis Phrygis* (quem illi adjicere vulgò solent) non par auctoritas, ex *Antipatro Acanthio* refert *Hephæst.* apud *Phot. Cod. CXC. Daretem*, qui ante Homerum Iliadem conscripsit, *monitorem* fuisse *Hectoris*, auctoremq;, ne Achyllis socium interimeret. Meminit hujusdam *Ælianus lib. XI. c. 2: Dares Phryx*, inquiens, *ante Homerum vixit, cujus Iliadem in hunc usque diem conservari scio.* Ut prætereám *Isidorum*. Sed hæc, quæ nos quidem habemus, spuria sunt; ut præter *Scaligerum* judicavit *Possevinus Bibl.*

tom.

tom.II. sect.IV. lib.XVI. *Andreas Schottus* (cujus epistolam iterum publicavit Cl. *Bœclerus* in Nepote suo) existimat, partum esse *Josephi Iscanii*, sive *Exoniensis*; qui vixit sub *Johanne*, *Anglorum Rege*: Alii *Burdigalensem* faciunt; de qua sententia consulendus *Vossius lib. I. de Idolol. c. 36. p. 268.* Ejusdem *Josephi poëma* de bello Trojano in *libros VI.* distributum sub *Cornelii Nepotis* nomine vulgârat superior ætas. Quisquis tandem sit historiæ auctor, non est ætatis aureæ; sed barbarus, & judicio planè destitutus: Ut, quod *Pseudoberoso* precium constituimus, ponamus huic quoque; & juventutem cavere jubeamus, ne in hâc literarum luce tenebras probet; & ad asserendam rerum memoriam stramineos testes advocet.

Quamvis & illorum fides, quos velut approbatos nominavimus, & è quorum mente hactenus locuti sumus, de rebus Trojanis & excidio Trojæ, in dubium vocari possit. Quid ais? tunc Priamum occisum, *Trojam* à Græcis *captam* & inflammatam, contra tantam Scriptorum multitudinem *negare* audes? Non nego, immensam multitudinem esse; immò scio ex illâ, quosdam tàm confidentes fuisse, qui *diem excisæ Trojæ* posteritati traderent. Vid. *Plut. in Camillo, & Dionys. Halic. lib. II. c. 63.* referentes, captam esse *die 23. Thargelionis, diebus 27. ante solstitium æstivum.* Unus repertus est *Dio Chrysostomus Coccejanus* (vel avus vel proavus maternus Dionis Cocceji historici, tantâ gratiâ pollens, ut *Trajanus* aureo & *triumphali curru juxta se collocatum* compellârit his verbis: AMO TE, UT ME IPSUM! *Philostratus*

in ejus vitâ p.495.) qui tantæ multitudini se solum objeçit; & quæ magno consensu recepta erant, multis rationibus refutavit. Ad firmandam enim sententiam suam adfert narrationem *Sacerdotis Ægyptii* de bello Trojano, ex antiquis Ægyptiorum monumentis repetitam.

Quo *primùm* ostendit, *Helenam*, Tyndarei Regis Spartani filiam, à plurimis Asiæ Græciæq; proceribus expetitam, *Alexandro*, Priami filio, præ omnibus aliis, *legitimo conjugio nuptam*; & hinc domum ab eo ductam. Hinc quæ de raptu ejus, primâque *Trojæ* per *Herculem* expugnatione à Græcis referuntur, firmis rationibus refellit.

Posthac subjungit, ut Græciæ Principes ab *Atridis* concitati ex merâ *erga Alexandrum invidiâ*, & crescentis Trojanorum potentiæ metu, bellum Trojanis fecerint; & quàm infeliciter hoc à Græcis, quàm prosperè à Trojanis sit gestum; donec munimentis Græcorum perfractis, & navibus plerisque incensis, ab *Hectore Achilles* etiam in defensione castrorum ab eodem confossus, armisq; spoliatus occubuerit: Ubi interim docet, quæ vera, & quæ falsa Homerus de hoc bello narrat; & quanta sit ejus in laudandis Græcis inopia & jejunitas, & vicissim in prædicandis Trojanis quàm abundans copia. Commentum etiam de *Patroclo*, & de *monomachia Achillis cum Hectore*, ut falsissimum & ineptissimum utrunque, confutat & irridet.

Tertiò exponit, ut Græci per desperationem *in Chersonesum* transfretârint; & cùm nova utriusque auxilia

auxilia advenissent, Trojanis quidem *Æthiopum* & *Amazonum* copiæ; Græcis verò *Neoptolemi* & *Philocteta* manus acerrimum & luctuosum prælium intercessit coortum; in quô à parte Trojanorum *Memnon*, *Penthesilea*, & *Paris*; à parte Græcorum *Ajax* & *Antilochus* ceciderunt: Unde consecuta mox sit dialysis, & fœdus Græcorum cum Trojanis; quibus hi conditionibus vellent initum, dum & Græci viribus exhausti, & ad incitas redacti ultrò pacem expetunt: Et Trojani tot laborum & casuum pertæsi, eam non denegant; præsertim cùm & donarium *equi lignei* Minervæ Trojanæ consecrârunt; ut quasi trophæum victoriæ Trojanorum extaret.

Hinc addit quædam, de beatô gloriosôque Priami & Hectoris exitu. *Et ad postremum* multis absurditatibus ostensis, & misero Græcorum reditu, domesticisq; eorum calamitatibus: Tùm coloniis Trojanorum in Italiam, Galliam Cisalpinam, & ipsam Græciam feliciter ductis, & exulibus Græcorum à Trojanis in Italiâ & Asiâ receptis, confirmat *Trojanos*, non Græcos, hoc bello *evasisse victores*. Ita totam Orationem *Dionis Chrysostomi* in compendium contraxit *Laurentius Rhodomannus*.

Ut ingenuè fatear, ipsam veritatem loqui mihi videtur *Chrysostomus*; & qui scit, quantum Ægyptiorum monumenta Græcorum narrationes prægravent, vix aliter affectus erit. Ægyptiorum namque potissima cura fuit, ut omnium memoria quàm diligentissimè conservaretur: Contrà apud Græcos antiquitates vel sepultæ, vel miris fabulis involutæ. Hinc

apud *Platonem in Timæo* ſenex ille ſacerdos Ægyptius Solonem & Græcos accuſat, ut ſemper pueros, nunquam ſenes eſſe affirmans; in quorum animo nulla erat ex vetuſtatis relatione vera opinio, nulla cana ſcientia. Sed ne contra fas audire velimus Ægyptium in ſuâ cauſâ, en *Joſephum* de hâc ipſâ re *lib. I.* contra Appionem: *Omnia Græcorum nova, & heri nuperque nata cognovi, id eſt, fabricam civitatum & inventiones artium, conſcriptionemq; legum; rebusq; cunctis recentior apud eos eſt hiſtoriæ conſcribendæ ratio: Apud Ægyptios autem atque Chaldæos & Phœnicas, ſicut ipſi fatentur, res geſtæ antiquiſſimam & permanentem habent memoriam. Nam multum providerunt, ut nihil tacitum relinqueretur; ſed omnia in annales à Viris ſapientiſſimis referrentur.* Hæc Joſephus. Sed & cùm nobis de eo conſtet, neminem è Scriptoribus Græcis fuiſſe, qui de bello Trojano non prodigioſum aliquod, & incredibile retulerit; vel hoc ipſum Ægyptiorum monumenta favorabiliora reddit. *Eſt ea mentientium conditio, ut in mendacio deprehenſi fidem non mereantur amplius:* Sic, cùm *Polybius*, aliiq; magni viri, *Pythiam Maſſilienſem*, qui γῆς περίοδον notâſſent, falſa multa tradidiſſe etiam de iis, quæ Græcis hominibus nota erant, atque explorata; ita cœpit Pytheæ fides eſſe ſuſpecta, ut jam multi non alio loco ejus ſcripta, quàm fabulas habeant: Quia factum eſt, ut ne in iis quidem, quæ verè ſcripſerat, ei ab iisdem fides haberetur. *Caſaubonus ad Strabonis lib. I. p. 42.* Sic, cùm Tiberius ad vana & toties irriſa revolveretur, vero quoque & honeſto fidem demſiſſe, ſcribit

ſcribit *Tacitus lib. IV. Annal. c. 9.* Multò minus non manifeſtâ in re ſequi poſſumus Græcos, tot fabularum in rebus Troicis manifeſtos; & Ægyptiaca monumenta rejicere, graviſſimis Scriptoribus commendata.

Nihil ſanè, quoad Trojanum bellum, in his abſonum & abſurdum; immò in hâc narratione occurrunt quàm plurima, quæ nec ipſi Græci diſſimulare potuerunt. Ut ſaltem hoc tangam, referebat Ægyptius ex pilis & columnis ſuis (in quib⁹ hiſtoria vetus deſcripta erat) *Græcos* demum *reverſos* nullam non *calamitatem* excepiſſe; quod ipſum fortiſſimum argumentum ſit rerum malè geſtarum: Cùm, ſi victores extitiſſent, inſidiatores & rebelles ab omnibus molitionibus ſuâ claritudine & potentiâ facilè deterrere, vel auſus retundere potuiſſent. Contra Trojanorum res potentiâ & gloriâ multò inſigniores extitiſſe. *Priamum* vitam finiiſſe omnium *feliciſſimum*, niſi quantum ægritudinis attulerunt neces plurium filiorum. Ipſum *Hectorem*, poſtquam plurimos regnârit annos, & multas Aſiæ provincias imperio ſuo adjunxerit, in *maturâ ſenectâ* fatis conceſſiſſe; relicto ſucceſſore *Scamandrio* filio. *Æneam* ab *Hectore* miſſum cum claſſe & numeroſâ manu, *Italiam*, beatiſſimam Europæ regionem, *occupâſſe*. *Helenum* in mediam profectum Græciam, *Moloſſorum regnum & Epiri*, proximè Theſſaliam obtinuiſſe. *Antenorem* & ipſum regnandi cupidine exarſiſſe, & in *Europam* trajeciſſe; & opimam circa *Hadriam* regionem ſui juris feciſſe. Hæc pleraque vel in Græcorum libris obſervare licet,

Scaman-

Scamandrium, Hectoris filium, potentiam quandam in *Troade* obtinuisse, satis indicat *Nicolaus Damascenus lib. IV apud Stephanum de Urbibus*, in Ascania: *Scamandrius, Hectoris & Andromachæ filius, ab Ida & Dascylio & Ascania (quam condidit Ascanius, Æneæ filius) contracta idonea hominum multitudine.* Nescio tamen, an id fortasse in sequentibus dixerit, quod *Anaxicrates lib. II. Rerum Argivarum, apud Scholiastem Euripidis in Andromacham:* Scamandrium, Hectoris filium, collectâ ex agro Trojano multitudine in Scythiam venisse; & ad Danaïm consedisse videtur.

Igitur aliis testimoniis opus est. Conton *apud Photium Cod. CLXXXVI.* narrat. 46: *Reversi è Lydiâ Oxynius & Scamander, Hectoris filia, omnia circum Ilium loca, ex paterna velut hereditate relicta, sibi vindicârunt.* Hellanicus *apud Dionys. Halicar.* lib. I. c. 47: *Scamandrius cum aliis, de familiâ Hectoris è Græciâ à Neoptolemo dimissis, deducens eos in paternum regnum, ad Trojam rediit.* Strabo lib. XIII. pag. 607: *Palæscepsis in eam partem, quæ nunc Scepsis, translata est à Scamandrio, Hectoris, & Ascanio, Æneæ filio; ac duæ hæ familiæ diu Scepsi regnâsse traduntur.* Eusebius num. 863: *Hectoris filii Ilium receperunt, expulsis Antenoris filiis, Heleno sibi subsidium ferente.* Scaliger satis mirari non potest, quomodo Ilium Hectoridæ repetierint jam deletum, & solo æquatum; & ignorat, quos Hectoridas hic intelligat; omnibus liberis Hectoris, etiam puero *Astyonacte*, interfectis. Concluderet, accepisse hæc *Eusebium à Dicty & Darete Phrygio*; nisi succurreret *Dionys. Halicar.*

Halicar. d. l. I. c. 47. Quasi nemo Veterum, præter Dionysium, mentionem faciat filiorum Hectoris, post Priami mortem regnantium? Quasi certum sit, Daretum tàm veterem, ut eum in manibus habuerit Eusebius? Quasi luce meridianâ clarius, Trojam excissam? Quasi in caussa veritatis locum habeat illud in discessionibus usurpatum: hæc pars major esse videtur! rectè *Seneca lib. I. de beatâ vitâ. c. 2:* ideò pejor est.

Immò vel ex *Eusebii* & *Dionysii* loco mihi liquet de inconstantiâ mendacii. *Deletum* & solo æquatum dicunt, & tamen rursus agnoscunt *Hectoridarum regnum* in eodem Ilio: Ita mendacium etiamsi alius desit, qui conficiat, suâ semet manu jugulat. Similem inconstantiam deprehendit *Strabo d. l.* cùm Homerus diceret, Priami stirpe abolitâ in bello Trojano successisse *Æneadas*: Alii tamen *Scamandrium* agnoscerent: Homerus Æneadas *in Trojâ* mansisse; alii, *in Italiam* profectos. Hæc discrepantia non aliam matrem habet, quàm ignorantiam; sed contenti libros domesticos consuluisse, Ægyptiacam historiam (in quâ veritas manifesta signa præsentiæ suæ dabat) alto supercilio despiciebant.

Nunc ad alia. Non inficias ire poterant idem Græci, *Æneam* in *Italiam* venisse, & ibi amplissimum condidisse regnum:

- - - genus unde Latinum,
Albaniq; Patres, atque altæ mœnia Romæ.

Tàm potentem etiam, ut *Ænum* in *Thracia, Rhœteum* & *Pergamum* in *Cretâ*, *Aphrodisyadem* Oe-

tiamque

tiamque ad *Cynethium* promontorium, & alias urbes alibi conderet; ac denique bellicosissimos *Rutulorum* & *Hetruscorum* Reges bello aggrederetur. Sed de *Ænadum potentiâ* dicam mox plura ex iis Græcis & Latinis Scriptoribus, qui eos secuti sunt.

Concedunt iidem Græci, *Antenorem Henetis*, Paphlagonibus, qui ad Trojam militârant, assumptis, *Euganios* debellâsse, *Patavium* extruxisse. Nec abnuunt, *Helenum*, Priami filium, in *Epiro*, ipsa Æacidarum sede, regnum obtinuisse. Videndi de *Antenore*, quos citat *Philippus Cluverius lib. I. de Italiâ antiquâ, c.18. p.142.* De Heleno *Justinus lib. XVII. c.3. §.6.* & *Servius ad* illud Virgilii *Æneid. III. v.319.*

Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia servas.

Tot amplissima regna, tot urbes condidisse & obtinuisse, tanta bella gessisse;

Trojas, relliquias Danaum, atque immitis Achilli, ut *Virgil.* loquitur *I. Æneid. v.34.* sive:

Collectam exilio pubem miserabile vulgus

II. Æneid. v.798. Quis credat? victos deletâ patriâ per orbem terrarum plus potuisse, quàm victores? Priami nepotem Scamandrium avita possidere? Græcorum deterrimam conditionem esse? Nam secundum ipsos Græcos *Diomedes* aditu prohibetur: *Agamemnon* Rex Regum occiditur: *Teucer* Salamine pellitur: *Neoptolemus* primùm exigitur; deinde universi ex Pelopis stirpe regnum Peloponnesi amittunt: *Menelaus* in Ægypto moritur: *Ulysses* inter Italiam, Siciliam, & extra notum Græcis orbem diu multùmque jactatus, tandem redux à filio necatur. Scio colores

colores & circumſtantias, quas Græci Scriptores afferunt; ſed profectò incredibilibus incredibilia contegere conantur.

Poſſem hîc enumerare multas alias florentiſſimas nationes, quæ Troja velut ex patria majeſtatis gloriæque omnis natali domo, origines ſuas accerſebant: Fuerunt ex iſtis *Ædui* & *Mamertini*, quos conjungit *Eumenius in paneg. VIII. c. 3.* & *Sardi*, de quibus *Pauſanias in Phocicis* p. 638: *Trojanos Græcis permixtos in Sardiniam veniſſe; cum quibus ne barbari cōfligerent, belli apparatu, quò illi non cedebant, deterritos.* Quæ verba explicanda mihi videntur è monumentis Ægyptiis, permixtos Græcis Trojanos; ſed ex illo fœdere, quod fuſiùs exponit *Dio Chryſoſtomus*. Et *Segeſtani* in Sicilia, quos proinde (COCNATOS POPLI ROMANI) *Cognatos populi Romani* vocat *columna proſtrata Duilii.* Et denique *Franci noſtri*, quos à Trojanis oriundos longè vetuſtiſſimam famam eſſe, & bonis Scriptoribus innixam, vult *Valeſius ad Excerpta Peireſc. p. 73.* Et ipſos antiquiſſimos *Reges Francorum* aſſumſiſſe *Trojana nomina*, conſtat ex *Ammiani lib. XV.* Si quidem ibi locum habet emendatio *Lindenbrochii* & *Marci VVelſeri*, è *Proſpero* in Chronicis, & *Sigeberdo Gemblacenſi*; qui temporibus *Gratiani*, Romanorum Imperatoris, Priamum in Franconiâ regnâſſe ſcribunt. Sed hîc malo credere, multum iſta ex vano trahere; & pleroſq; licere ſibi credidiſſe, his artibus primordia majorum auguſtiora facere; ut loquitur *Livius in præfat.*

Ut concludam, impolita mihi Græcorum fabula

bula videtur, & ne veri quidem umbram habens. Quæ causa? Profluxerunt pleraque omnia ab *Homero, Poeta famelico; & cui nihil erat cum fide.* Unde *Dio Chrysostomus* fontem à capite fodiendum esse ratus, in hunc præcipuè calamum suum strinxit. Hem, inquis, hoccine tu nobis: quibus antea recensuisti Scriptores belli Trojani, Homero antiquiores? Si fuerunt, nec & ipsi de Trojano excidio tradiderunt idem: Nam negantibus indubiè accessissent Græcorum alii, quos hodie scimus nullos.

Dicam tibi, quod sentio: scripsi ex Græcorum mente suprà; sed alia mea est. Hæc videlicet, *nullum librum apud Græcos Homeri poëmate vetustiorem esse.* Confirmat hoc *Josephus lib. I.* contra Appionem: *Constat autem, quòd apud Græcos nullum scriptum reperiatur Homeri poëmate vetustius: Et ajunt, neque hunc literis suum poëma reliquisse.* Josephum quidem multis perstringit *Vossius lib. I. de Arte Grammaticâ c. 10.* & refutat ex *Herodoto*; qui *tres inscriptiones* vetustissimas vidisse se testatur: Primam *Amphitrionis*, alteram *Hippocoontis*, tertiam *Laodamantis*, Eteocli filii. Et sanè *Josephus* longiùs abiit, dum *negat* ullâ inscriptione sive in templis, sive anathematis *comprobari posse, Græcos literis usos ante bellum Trojanum.* De historiâ tamen non puto contrarium responderi posse; sed antiquissimos rerum auctores fuisse, quos ibidem nominat *Cadmum Milesium* & *Acusilaum Argivum*; qui paulò ante expeditionem Persicam contra Græcos, vixêre. Quam obrem ut multos nostro, sic antiquo seculo imponere voluisse credo, qui ultimam antiquita-

tiquitatem adſtructum iverunt Scriptoribus, de bello Trojano recentioribus, *Syagro, Corinno* & aliis.

Cæterùm Homeri figmentum adjuvit communis ille *affectus in patriam*, cujus laudibus plus, quàm veritati ſtudere mortales ſolent. *Romanis* id ſolitum, ut triumphâſſe ſuos ſcriberent, cùm victi eſſent; docui ex hiſtoriâ Alexandri Severi *ad Valerii Max. lib. VIII. c. 15. §. 3.* Nimirum cùm apud *Lampridium*, & in *Faſtis recentiorum* Princeps ille hodieq; de Perſis triumphet, ſcimus tamen ex Orientalium libris, cum *Herodiano* collatis, tot ſtragibus affectum eſſe, ut Perſis cederet, *Suſianâ, Cœleſyria, Chaldæa, parte Græciæ & Palæſtinâ ad Arabiam* usque. Idem factum temporibus *Neronianis*, adeoq; *Perſius ſat. III.* perſtringit illos, qui cùm *Parthica* ſcriberent, *Neronem*, & res Romanas in majus extollebant. Vide *Caſaub. ad Perſium p. 363.* & adde de aliis hiſtoricis Romanis, diſcurſum *Brunneri lib. I. rerum Boicarum p. 78. 79, & ſeqq.* Quid ergo miramur, ſi audaciores in remotioribus à memoria ſuâ Græcos deprehendimus: Græcos, quos ad fabulas ſcribendas æſtus quidam abripuit.

Repertus eſt quidem noſtro ſeculo *Alcidius*, qui *pro Græca fide* diſſertationem ſcripſit, & *Patavii* publicavit. Ibi quamvis *Atticam fidem* commendet ex *Paterculo*, *Achaicam* ex *Polybio*; & phraſin illam, *Græcâ mercari fide*, contra interpretum communiorum ſententiam interpretetur; tamen hiſtoriam illorum ab infamiâ publicâ non liberat. Poſſem illum alioqui juvare exemplis *Ariſtidis, Phocionis, Epaminondæ*, & aliorum; qui ſtudioſi veritatis ſic extiterunt,

 ut ne

ut ne joco quidem, ne propter maximam quidem utilitatem dicere mendacium vellent; sed juxta de *Græcis* in universum *objicere* possem ipsum *Polyb. lib. VI. c. 56.* Et *judicia* illa, quæ videre licet *apud Valesium ad Excerpta Peiresc. Polybii, p. 31.* Nos historiam præcipuè consideramus; de quâ quid judicârint veteres, constat ex illo *Juvenalis:*

- - & quicquid Græcia mendax
Audet in historia. - -

Josephus, Vir disertus, & temporum intelligens (ut eum laudat *Vossius d. l. I. de Arte Grammat. c. 10.*, hoc idem Appioni objicit: *Quod unusquisque opinatus est*, inquiens, *hoc studuit depromere. Unde etiam libris se invicem arguunt, & valdè contraria de rebus iisdem non piget eos dicere.* Hæc ille; quæ vel una historia Trojana satis comprobârit, paradoxologiâ, contradictionibus, fabulis & affectibus refertissima; similis denique speculo, διαστρόφῳ, παραλλάττῳ καὶ ἐν προσχήμῳ, id est, perverso, alienos colores, & alienas figuras exprimenti. Hoc est: Quæ res oppositas non refert, quales sunt, sed corruptâ formâ, vel colore non suo, vel figurâ alienâ.

Et cùm hujusmodi sit, meritò fides illius laborat, in quæstione principali: *An Troja capta sit?* Hoc enim illud ipsum est, ubi plerarumque nationum Scriptores, cumprimis spectandam exhibent τὴν διάθεσιν, id est, affectum suum; ut in quo vel gloriam, vel infamiam patriæ sitam arbitrantur. Quid igitur restat, quàm ut aures præbeamus *monumentis Ægyptiis*; quæ & vetustiora sunt omnibus Scriptoribus Græcis, & since-

ſinceriora. Græci de ſuis rebus agi viderunt, cùm de Troja ſcriberent: At Ægyptiis nulli bono mendacium fuit. Si rectum eſt, ut eſt, quod ſcribit *Hieronymus epiſt. 9, fidele eſſe teſtimonium, quod cauſas non habet mentiendi*; cauſa *Dionis Chryſoſtomi*, vel *Sacerdotis Ægyptii* jam vicit. Quâ ex cauſâ Trojanis favet Ægyptius? quâ odiſſet Græcos? Quin *Menelaum* nudum, naufragum, rerum omnium egenum, excepit *Ægyptus*. Unum eſt, quod objici poſſit, diſſenſus aliorum ſacerdotum Ægyptiorum, apud *Herodotum in Euterpe p. 144.* At in mentem nunc eſt *Diodori Sic. lib. I. c. 68.* judicium: *Herodotum portenta narrationum pro veritate ſponte amplexum, & voluptatis gratiâ fabulas commentum deblaterâſſe.* Sanè tot graviſſima peccata in rebus Ægyptiorum ſatis arguunt, idoneos teſtes in Ægypto minimè conſuluiſſe. Et quam, quæſo, fidem meretur illud, quòd narrat, *per tot annos* ob Helenæ raptum *bellatum* fuiſſe ad Trojam; *nec* tamen expugnatâ Trojâ *Helenam ibi repertam?* Senſit *Herodotus*, ſibi impoſitum fuiſſe, ut è ſequentibus patet. Nihil igitur ſermunculi è trivio, vel imperitorum, convellere poſſunt narrationem Sacerdotis alterius, quam debuit pilis & columnæ; in quibus hiſtoria vetus quàm ſincerè deſcripta fuit.

His ita ſatis, ut reor, expoſitis, tamen interrogari me ſentio: Eſto, Græcos, ut ſibi diſſimiles, ita fidei ſuſpectos & affectibus erga patriam abreptos contraria veritati ſcripſiſſe: Eſto, penes Ægyptios genuinam rerum antiquarum memoriam conſervatam; atque adeò illos hâc in re audiendos eſſe: Quo

igitur fato Troja periit? ita namq; periisse constat, ut posteri quærerent, *eodemne in loco* situm fuerit *Ilion*, in quo *Troja* vetus? Et hoc negat *Strabo*, simul adjiciens istud: *Trojam veterem nunquam instauratam à posteris.*

Possem ad hanc quæstionem respondere, non esse necessarium, ut demonstrem hoc, quod nec adversa pars firmiter concludere posset: Quia fatum aliud nescimus, ergò bello decennali illo cecidit. Multò alia, longè recentiora, profunda altitudo temporis obruit; & ineluctabilis oblivio oppressit: Ac proinde monumentis Ægyptiis silentium scriptorum præjudicare nequit. Dico nihilominus *periisse* mihi videri *terræ motu*, & *inundationibus*; quibus ora illa maximè obnoxia fuit. Neque frivola divinatio est, quòd dixi: *Demetrius Scepsius*, qui non procul Trojâ oriundus fuit, è *Democle* narrat apud *Strabonem lib. I. p. 58.* terræ motus ingentes fuisse in *Lydiâ* & *Joniâ*, usque ad *Troadem*; sed & *Trojam* fluctibus *inundatam*. Vellem, designâsset tempus; nam illa præcedentia: *regnante Tantalo*, tantùm referenda etiam ad *eversionem Sipyli*. Nec, si diluvio fuisset inundata tempore *Tantali*, id est, *Trois*, campestria delegisset *Ilus*, qui successit; de qua re *Strabo lib. XIII. p. 592.* Alio igitur tempore, & diu pòst, hæc calamitas Trojam oppressit. Memini & alibi legere.

Cæterùm sequentibus temporibus *Troja* loco habitum *Ilium*, quamvis longiusculè ab illâ situm; & *Ilienses*, ut *Trojani*, culti. Favit iis multùm *Alexander*, &, cùm *Ilium pagus* esset, *post pugnam ad Granicum*

cum (Bithyniæ fluvium) *urbis nomen* accepit; & sub structionibus fundata est. *Strabo d. l.* Causam fusiùs exponit *Casaubonus ad Strab. p. 224.* Functo Alexandro, *Lysimachus* curam suscepit, *templum* condidit, *murum* 40. stadiorum urbi circundedit; jussis *Ilium* commigrare earum civitatum incolis, quæ ruinam traxerant. *Strabo d. l.* Videntur tamen *Lysimacho* cogitata vel nullum, vel exiguum successum habuisse; secundùm eundem *Strabonem*, cùm ait: *Romanus bello Antiochico in Asiam venientibus, Ilium oppidum pago simile fuisse.* Sed & *Demetrius Scepsius* testatur: *Se, cùm eò venisset, ita neglecta vidisse domicilia, ut ne tecta quidem imbricibus coctis tegerentur.* Et *Hegesianax* auctor est, *Gallos*, cùm in *Asiam* trajecissent, *Ilium* occupatum statim *deseruisse, quòd muris careret.*

Contrà Romani de bello *Antiochico* scribentes, urbis meminerunt, ut templis ac Deorum simulacris exornatæ. Justinus *lib. XXXI. c. 8: Cùm ingressi Asiam Romani Ilion venissent, mutua gratulatio fuit, Iliensibus Æneam, cæterosq; cùm eò Duces à se profectos, Romanos se ab his procreatos referentibus. Tantaq; lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. Juvabat Ilienses, nepotes suos (occidente & Africâ domitâ) Asiam, ut avitum regnum, vindicare. &c.* Livius *lib. XXXVII. cap. 38: Inde Ilium processit, castrisq; in campo positis, in urbem arcemq; cùm ascendisset, sacrificavit Minervæ, præsidi arcis; & Iliensibus in omni rerum verborumq; honore ab se oriundos Romanos referentibus, & Romanis lætis origine suâ.* Ex eo tempore populi Romani benefi-

ciis magnum incrementum cœpit; *Antiocho* namque ad duriſſimas pacis conditiones compulſo, refert *Livius lib. XXXVIII. c. 39.* non tàm immunitate, quàm *Rhæteo & Gergitho* civitatibus *Ilienſes* donatos eſſe. Neſcio de quo *Seleuco* loquatur *Suetonius in Claudio* c. 25: *Senatum populumq; Romanum Seleuco Regi amicitiam, & ſocietatem ita demum pollicitum; ſi conſanguineos ſuos Ilienſes ab omni onere immunes præſtitiſſet.* An è ſucceſſoribus *Antiochi Magni* unus? at jam antè immunitas data; nec credibile, progeniem *Antiochi* tantarum virium fuiſſe, ut populi Romani beneficium ſubvertere, ac novis oneribus *Ilienſes* premere ſuſtinuerint.

Porrò Reip. Rom. calamitas ſimul Ilienſes involvit: Temporibus enim *Sullanis & Marianis* (cùm omnia licerent omnibus) *C. Flavius Fimbria*, homo ſceleratiſſimus (cùm *Ilienſes* legationem *ad Sullam* miſiſſent) hoc eorum factum non diſplicere præ ſe tulit; *Nihil intereſſe*, dicens, *utri deditionem facerent, ſibi an Sullæ; utrumq; enim Romanum.* Sed mox receptus in urbem, obvium quemque nullo diſcrimine obtruncavit; urbemq; propè univerſam igni delevit, ut eſt apud *Dionem in Excerptis Peireſc. p. 653.* Addendi *Epitomator Livii lib. LXXXIII, & Strabo d. l. p. 594.* Paullò pòſt *Lucius Cornelius Sulla* multis beneficiis urbem refecit, & conſolatus eſt. At ſuperavit hujus ſtudium *C. Julius Cæſar*, ab *Anchiſe* & *Venere* deducens genus; ut idem refert *Strabo*. Increbuerat de eodem fama, *migraturum Ilium*, translatis ſimul opibus imperii; exhauſtâque Italiâ delectibus, & procuratione

tione urbis amicis permissâ, teste *Suetonio in Cæs. c. 79.* Qui refert inter *causas* maturatæ *conspirationis* à *Cassio* & *Bruto*. Videntur mihi Romani, tùm ex aliis causis, tùm ob hanc, translationem illam abominati; quòd (ut ex *Horatii III. Carm. 3.* observat *Barthius lib. LX. Adversariorum p. 2864.*) de *Troja sortes* essent, *illa resurgente Romam periclitaturam*. Eam verò *conditionem*, quam *Ilienses sub Cæsare* habuerunt, *retinuisse* ævo suo, addit *Strabo p. 595.* Attamen *sub Augusto* contigit, ut, cùm *Julia*, Cæsaris Augusti filia, *conjux M. Agrippæ*, noctu *Ilium* proficisceretur, effusis torrentibus, *Scamandro* supra modum aucto, Julia cum famulis (qui ad lecticam erant) in magnum vitæ discrimen adduceretur: *Iliensibus* adventus illius prorsus *ignaris*. Quamobrem indignatus *Agrippa*, nullam opem latam ab Iliensibus, drachmarum argenti millibus centum eos multavit. Qui cùm in maxima difficultate versarentur, nec auderent obloqui; *Nicolaum Damascenum*, qui tùm fortè Ilii erat, rogârunt, uti *Herodem* Regem sibi suffragatorem, atque *adjutorem* conciliaret. Fecit hoc libenter, nec res successu caruit; ut ipse *Nicolaus* refert in *Excerptis Peiresc. p. 49.* Eorundem *Iliensium privilegia* nonnunquam mota fuisse improbitate publicanorum, constat ex *iteratis* Principum *Edictis de immunitate Iliensium:* Iteravit enim *Claudius*. Sueton. *in ejus vitâ c. 25.* Item *Nero*, Tac. *lib. XII. Annal. c. 58.* Ut taceam observata clarissimis Viris è *l. 17. §. Iliens. ff. de Excusat. & Leg. de gestis ac municip.* Cujus *Ilii rudera* conspexisse videtur *Suleiman Bassa, Urchanis Padischachi filius*; de quo

Leunclav. lib. IV. Histor. Muselmannicæ : *Cùm in regione Carasina obequitaret, venit ad locum, quo Troja stetisse creditur. Adspiciebat illic admirabundus amplissimorum parietinas ædificiorum, & ingentem marmorum thesaurum; florentis olim, sed à Græcis destructæ Trojæ reliquias.* Hæc *Leunclavius.* Sed profectò vidit *recentioris Ilii reliquias,* non Trojæ veteris: Nam jam *Strabonis* ævo, οὐδὲν ἴχνος σώζεται τῆς ἀρχαίας πόλεως. Hoc est : *Nullum antiquæ Trojæ extabat vestigium* ut ait *p. 599.*

REGNUM ALBANUM.

Albanorum Regum origo longiùs repetita ab Assaraco, *Æneæ proavo.* Venere *parente quantum gloriata sit gens* Julia? Nummus, & binæ gemmæ *explicantur. Cupidines duo,* Eros & Anteros. *Æneæ discessus à Trojâ, & adventus in Italiam è veris Ægyptiorum monumentis exponitur; rejectis Romanorum narrationibus, quas à Græcis acceperunt. Æneæ res gestæ, à Græcis commemoratæ. Ejus liberi.* Indiges *pater.* Indigetum *appellatio unde?* Julia *gens à* Julo, *Ascanii nepote. Cæterorum circa eam rem dissensus. Regum Albanorum catalogus ad ultimum usque.* Sigonii *conatus inanis.* Romuli Silvii *horrendus interitus.*

A Troja

A Troja *in Italiam* tendo, secutus *Æneam*, ejusque filium *Ascanium*; qui regnum *Albanum* condidit. Ut altiùs repetam, *Assaracus* Trois, Trojanorum Regis, filius, Ili frater, unà cum patre *Dardania* imperavit; quæ erat *Troum regia.* *Conon apud Photium narrat.* 12. Dardanum Principem eum vocat *Diod. Sic. lib. IV. c.* 77. Uxorem habuit Hieromnemen, ut vult *Apollodorus lib.* III. *Bibl.* Clytodoram, ut *Dionys. Halicar. lib.* I. *c.* 62. Ex hoc conjugio natus Capys, *Diodor. Dionys. & Apollodor. d.l.* Ab eo denominata *Caphyia* Arcadiæ, secundùm *Stephanum.* Uxor Themis, secundùm *Apollodorum*, Nais, secundùm *Dionysium.* Hinc *Anchises* natus, quem omnes *Veneris maritum* faciunt. *Reinerus Reineccius* id confictum putat ideò, quòd *Anchises* tàm excellenti forma fuerit; at *Franciscus Floridus Sabinus lib.* II. *c.* 4. *Lect. Subsicivarum*, quòd ipse *Æneas* tàm formosus fuerit.

Sic *patrem* alter meruisse vult, ut *Veneris maritus* diceretur; alter *filium*, ut propitiâ Venere natus, ac *Veneris filius* appellaretur. Tam constanter autem *gens Julia*, quæ (ut mox dicam) *ab Æneâ* descendit, *Veneris* sese *progeniem* existimavit; ut in omnibus monumentis ejus memoriam extare voluerint. L. JULIUS. L. F. CÆSAR. in altera parte nummorum suorum expressit *Roma caput*; in altera *Veneris simulacrum, insistens currui, sceptrumq; manu tenens; Cupidinibus currum trahentibus; infra citharam.* Videatur *Fulvius Ursinus in Gente Julia p.* 113. Cupidines

nes illi veteribus dicuntur Eros & Anteros, quos è calidis fonticulis *Gadarenorum* in *Syriâ* evocatos per carmen magicum à *Jamblicho*, ſcribit *Eunapius in ejus vitâ p. 26.* Tertium recenſet Servius ad lib. IV. Æneid. quem vocat Dyſerota. Cæterùm illi duo notiores; & puto intelligi ab Ovidio in illo tritiſſimo:

- - *geminorum mater amorum.*

Inſignis eſt *annulus* aureus ex *onyche* gemmâ, apud *Gorlæum in Dactyliotheca, n. 132.* in quo conſpiciuntur *duo Cupidines,* quorum alter alterum *retortis* poſt terga *brachiis* tollit *ſublimem*; more puerorum ludentium: Inciſa eidem *pila,* ſive *orbis.* Quod quidem explicari poteſt (nî fallor) ex *Alis Simmiæ Rhodii,* Poëtæ vetuſtiſſimi: In iis loquitur Amor, quis ſit, & quando & unde natus? ſe omnibus Diis natu antiquiorem eſſe, & cœlo & terræ & mari imperare: Et illud imperium non vi, ac parendi neceſſitate; ſed amicitiâ καὶ πειθοῖ adjunctum retinere. Nil igitur aliud *pila,* ſive *orbis,* ſignificat in annulo, niſi Cupidinum imperium in Orbem terrarum. In *alia gemma,* excuſa apud eundem Gorlæum num. 4. *gemini Cupidines* ex adverſo manibus ſeſe conjungunt, & componunt; velut ad ſaltationem: Hos ergò Cupidines geminos intelligit *Ovidius,* & *C. Cæſar* in nummo ſuo. Longum foret recenſere nummos C. *Cæſaris Dictatoris,* auctoritates Poëtarum & Hiſtoricorum; quorum omnium eadem ſententia fuit, *Æneam,* gentis *Juliæ* conditorem, ab *Anchiſe* & *Venere* procreatum.

Porrò, confecto bello Trojano, id eſt, *fœdere* inter

inter *Trojanos* & *Græcos* ičto, magna hominum turba Trojæ congregata fuit; cùm nec ſocii omnes (qui Trojanis militaverant) abire vellent. Videbatur etiam *Æneas* partem regni petiturus, quæ à *Priamo* hâc conditione illi promiſſa fuerat; ſi contra Græcos in bello ſtrenuam operam attuliſſet: Quod *Hector* videns, ut urbs ſuperflua multitudine levaretur, nec à regni diviſione varia incommoda orirentur; *Æneam* miſit cum magno colonorum numero, nullisque pepercit pecuniis, ut illi ſatisfacerent: Adjecit, dignum quidem, eſſe Æneam, qui regnaret; ſed & illud Æneâ dignum, ſi novum imperium conderet: Præſertim, cùm nec deſint vires, ad invadendam Europam; idque glorioſiſſimum regio generi futurum, ſi *Aſia* atque *Europa ſimul* imperaret. Amplexus hæc eſt *Æneas*, & magnâ multitudine colonorum aſſumptâ, navigavit *in* I*taliam*, aſpirante fortunâ. Hæc *veriſſima narratio* & è pilis & columnis Ægyptiorum *de Ænea adventu in* I*taliam*, ejusq; cauſis. At Romani Scriptores omnes (cùm non haberent doctores alios, niſi Græcos vicinos) ipſi proavorum & conditorum ſuorum memoriis deſtituti (vel ab iis oriundi, qui fortiter facere, quàm res ſuas deſcribere ac de originibus judicare peritiores) injuriam veritati factam minùs feliciter propulſârunt: Etiam ipſi de *Ænea* ſuo *fabulas Græcanicas* loquuntur, & *exulem faciunt* imperii ſui nobiliſſimi conditorem; qui *Anchiſen patrem, gravem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe urbis ruinas tulerit.* Ita loquitur *Seneca lib.* III. *de Beneficiis c.37;* qui & *Conſolatione ad Helviam* c. 7:

Roma.

Romanum imperium, inquit, *auctorem exulem respicit; quem profugum, captâ patriâ, exiguas reliquias trahentem necessitas & victoris metus, longinqua quarentem, in* Italiam *detulit.* Quis non rideat ad hæc talia? cùm consideràrit, tantum Æneam in Italia potuisse, bella cum bellicosis gessisse, regnum amplissimum fundâsse; venisse tamen in Italiam, viribus omnibus destitutum; & nil aliud adferentem, nisi patrem & exiguas Trojæ reliquias?

Ut de rebus Æneæ quædam dicam ex ipsis Scriptoribus Latinis Græcisq;: Cùm post longos errores, & (ô prodigos opum suarum exules!) multas civitates conditas (inter quas *Ænum Thraciæ* referunt, *Conon in narrat. 46. Mela lib.* II. *c. 2. Auctor libri de Origine gentis Romanæ, Ammianus Marcellinus lib.* XXII. *p. 211. edit. Vales.* &, quamvis obscurè, *Virgilius lib.* III. *Æneid.* dissentiente *Servio,* nec accedente *Dionysio Halicar. lib.* I. *c. 49.* qui scribit ad *Thraciæ* peninsulam *Pallenem* appulisse, habitatam à *Crusæis* barbaris; ibiq; *templum Veneris* & oppidum non *Ænum,* sed *Æneam* extruxisse) tandem ad Italiæ *Laurentum* pervenisset; continuò oppidũ ædificare, magnâ suorum alacritate aggressus est: Et (ô superbos & suæ sortis ignaros exules!) excurrere in viciniam jussit, qui ferrum, ligna instrumentumq; rusticum, agrestibus indignantibus, auferrent. *Latinus* tùm in eâ *Italia* parte *regnabat,* & adversùs *Rutulos* bellum gerebat; fortunâ parùm prospera. Is dum terribilem nuntium accepisset de adventu peregrini exercitus, omnia circumcirca vastantis, intermisso præsenti bello,

bello, in Trojanos magnum eduxit exercitum: At cùm videret Græcum in morem armatos, & servatis ordinibus Martis aleam impavidè expectantes (ô eximium in exulibus animorum robur, & repentinam inermium Trojanorum armaturam!) statim de pace cogitat: Fœdusq; factum his conditionibus, ut *Aborigines* darent *Trojanis* agri, quantum peterent; ut *Trojani Aboriginibus* in præsenti bello socii essent; utrique alteros pro viribus juvarent. Posthæc itum in Rutulos, & (ô inusitatum Italiæ spectaculum!) qui regni sui florentis viribus instructus bellum infelix gesserat, ope calamitosorum & exulum vincit. Trojani pleni gloriâ cum Latinis post victoriam ad semiperfectum oppidum redeunt, & alacritate pari muniunt; templis & cæteris ornamentis satis instruunt; appellantq; *Lavinium*, à *Lavinia*, Latini filia. Tùm regnum ÆNEAS inter *Trojanos* exorsus est; &, cùm paulò pòst etiam *Latinus* bello contra *Turnum* periisset, ex affinitatis jure (duxerat enim Latini filiam) universa hæreditas, cum Latinorum regno ad illum pervenit. Pugnavit posthæc non tantùm contra *Rutulos*, sed etiam contra *Regem Tyrrhenorum*, *Mezentium*; quòd suspectam haberet nimiam Trojanorum potentiam: Sed in eo bello submersus in *Numitio flumine* interiit. Hæc omnia leguntur, sed fusiùs descripta, apud *Dionys. Halicar. lib.* I. *à cap.* 45. *usque ad c.* 65. Liberos reliquit è *Creusa*, Priami filia, *Ascanium*; à *Laviniâ*, Latini filiâ, *Silvium Posthumum*. Laviniæ hujus præter alios multos meminerunt *Silius lib.* XIII. & *Varro lib.* IV. *de Lingua Latina*.

ASCA-

ASCANIUS, qui & *Eurylion,* anno mundi 2774 (sequor *Calvisium*) succedit parenti. Primum opus (nî fallor) consecratio parentis; nam, ut non unus scriptum reliquit, Æneas *Pater* Indiges & *Pater Deus* Indiges nominatus est. Indigetes autem vocabant propriè (si credimus Grammaticis) *Deos ex hominibus factos:* Cujus nominis & varias reddunt rationes, sed in plerisq; nugantur. *Deus Indiges* propriè, quem Græci Θεὸν ἐγχώριον, seu πατρῷον, vocant. Quò facit illud Poëtæ:

Dii primi, Indigetes; quorum sub numine Roma est.

Ita dictus est ab *indu* & *ago.* Sic indigena, ὁ αὐτοχθών, ut docet *Salmasius ad Solini c. 2.* Posthæc, *Ascanius* bello petitus à *Mezentio*, & obsessus, eruptione nocturnâ *Lausum*, Mezentii filium, obtruncat: Inde obsidione solutâ, pax facta est. *Dionys. lib.* I. *c. 65.* Tricesimo anno post conditum *Lavinium*, Ascanius novæ urbis fundamenta jecit; opusq; absolvit A. M. 2799. Urbi nomen à situ *Longa alba* inditum. *Liv. lib.* I. *c. 33.* & alii quàm plurimis. Moritur Ascanius anno mundi 2812. anno regni 38. ut ait *Dionys. lib.* I. *cap. 70.*

SILVIUS POSTUMUS suscepit imperium *Albanum*, frater Ascanii; sed *Julo* (qui erat filius Ascanii natu major) ex populi scitu honor *Sacerdotii* pro *regno* datus est, regio imperio securior ac quietior. Ab hoc clarissima *Juliorum gens* originem suam trahit. *Dionys. d. l.* Alii plerique Julum eundem cum Ascanio faciunt, ut *Virgilius, Strabo, Livius*, & *Cato* in Origi-

Originibus *apud Servium:* Alii, ut *Hermannus Contractus*, qui obiit anno Christi 1054) & *Reusnerus in Romanis Familiis*, & *Reineccius Tom. III. Famil.* ajunt, *Julum* filium esse *Silvii Alladii*, nepotem *Silvii Tiberini*, pronepotem *Silvii Capeti*, abnepotem *Silvii Capyos*, &c. & proavum *Julii Proculi*; qui Romuli temporibus Romam commigrârit, & *pater* sit omnium *Juliorum* Romanorum. Hoc illi quidem acceperunt ab *Eusebio*, qui videndus *num. 1141.*

Sed qui *Julii Proculi* mentionem faciunt, è veteribus *Dionysius lib. II. c. 64. Liv. lib. I. c. 16. Ovid. lib. II. Fast. Florus lib. I. c. 1. §. 18. Plutarchus in Romul. p. 35. & in Parallelis p. 313* (ubi ex *Aristobuli lib. III.* rerum Italicarum vocat *Actium Proclum*) hoc non dicunt. Immò *Dionysius* (quo Romanos antiquitates nemo diligentiùs scrutatus est) *ab Ascanio* derivat genus: *Julius*, inquit, *oriundus ab Ascanio, agriculturæ studiosus, vitaque inculpata.*

Hunc nos omninò sequimur, & nunc quidem ad *Silvium Postumum* revertimur: Eum *Postumum Taurinum* appellat *Gotfridus Viterbiensis in Chronico*, moritur A. M. 2841. relicto filio *Ænea Sylvio*, cui succedit LATINUS SILVIUS, Æneæ filius. Regnat annis uno & quinquaginta, id est, usque ad A. M. 2923, qui fato functus, hæredem regni reliquit ALBAM SILVIUM. Is regnum tenet annis triginginta, & A. M. 2962. successorem habet filium, CAPETUM SILVIUM. *Capetus* A. M. 2988. filium CAPYN. *Capys* A. M. 3016. filium CALPETUM SILVIUM. *Calpetus* A. M. 3029. filium TIBERI-

NUM SILVIUM. Ita vocat *Dionysius Halicar. d.l. Eusebius n.1039. Ovidius IV. Fastor. & Livius lib. I. c. 3.* At *Sigonius* Tiberium dictum putat, ex *Eustathio*, Dionysii interprete; sed quis non agnoscit Græculum nugantem? Tiberinus dicitur apud *Livium* in triga membranarum Palatinarum, atteſtante *Grutero*. Ejus filius AGRIPPA SILVIUS post patrem regnum accipit A. M. 3037. Et post hunc A. M. 3078. filius ALLADES SILVIUS, qui, quòd fulmen Jovis imitaretur, seu *fulmine* ictus; ut (præter *Diodor. Sic. in Excerpt. Peiresc. p.223.*) Livius ait: Seu *hiatu terræ* (ut *Dionysius*) cum totâ regiâ absorptus est A. M. 3096. Scribit *Dionysius*, suo etiamnum ævo, decrescente stagno, & aquis decedētibus per tranquillitatem spectari diruta atria; & alia habitationis vestigia. Romulum dicunt *Livius, Appianus apud Photium, Diodorus in dictis Excerptis*; *Ovid. in IV. Fastor.* Aremulum *Eusebius n. 1142.* Amulium *Dio* apud *Isaacium Tzetzem in Lycophronis Cassandram*, & *Zonaras*, Dionis compilator, sed Ἀλλάδην magno discrimine *Dionysius* appellat. AVENTINO regnum Albanorum traditum A. M. 3096. Monti *Aventino* nomen dedit; in quo etiam sepultus est. Fuit filius *Romuli Silvii*, ut è *Dione d.l.* apud *Tzetzem* & *Appiano* apud *Photium Cod. LVII.* manifestum est. Deinde PROCAS SILVIUS regnat, *Aventini* filius initiumq; regni ponitur A. M. 3132. Is NUMITOREM SILVIUM, & AMULIUM SILVIUM procreat. *Junior* majori regnum extorquet A. M. 3155. Addit sceleri scelus, & Numitoris fratris filium Ægestum,

Ægestum, ut *Dionysius* nominat *lib. I. c. 77.* Ænitum, ut *Plutarchus in Paral. p. 314.* Lausum, ut *Ovid. lib. IV. Fast.* per insidias interfecit. Ejus autem fratris filiæ *Rhea* (quæ Σιβύλλα vocabitur in tabulis Cysini templi, matri *Attali* & *Eumenis* dedicati, varias anaglyphas historias continentibus, ut observat *Salmasius ad Solini c. 2.* hoc alibi non legas) per spem honoris, cùm Vestalem eam legisset, perpetuâ virginitate, spem partus adimit: Sed vi compressa *Vestalis* A. M. 3172. *geminum partum edidit.* Quod cùm *Amulius* cognovisset, sacerdotem in custodiam dari, pueros in profluentem aquam mitti jussit. Verùm expositos in proximâ alluvie, ubi sequentibus seculis *ficus ruminalis* erat: Et lupam sitientem ex montibus, qui circa sunt, ad puerilem vagitum, cursu flexisse.

Nolo plura; nam hæc fabulosa sunt, & in vulgus notissima, quæ ad historicam veritatem reducere conatur *Vossius lib. I. de Idolol. c. 12. p. 92.* Nimirum per *lupam* illam non aliam intelligendam esse, nisi *Accam Laurentiam*, occisi pudoris scortum; cujus ubera *Romulus* & *Remus* suxerint. Porrò ita geniti, ita educati, tandem ubi adolevit ætas, venando peragrabant saltus; nec tàm in feras, quàm latrones prædâ onustos, impetum faciebant. Sed *capto Remo*, tùm aliis indiciis, tùm *Faustuli*, pastoris regii confessione deteguntur omnia; *utrumque Numitoris*, è filia, *nepotem* esse: Et paullò pòst *Amulius eâdem fraude* occiditur, *quâ fratrem* regno dejecerat. Restitutus est NUMITOR A. M. 3196. Hic *ultimus Rex Albanorum* fuit, post cujus obitum, deficiente stirpe regiâ,

Albani *annuos magiſtratus* creârunt regiâ poteſtate; iique *Dictatores* appellati, *Dionyſ. lib. V. c. 83.* De Romanis Regibus agam alio loco.

REGNUM ATTICUM.

Ogyges *primus Atticorum Rex ab* Japeto *oriundus.* Cecrops *ſecundus in mari rubro ſubmerſus. Regum Atticorum omnium Catalogus usque ad* Codrum. *Adſcripta tempora, quibus quisq; regnârit; cum nominibus Patrum, Conjugum & Liberorum; quæ quidem ſciri potuerunt.*

EX Italiâ trajiciamus in Græciam, antiquiſſimum in eâ *regnum Atticum*; ſed quæcunque de hoc dici poſſunt, jam præcepit ſingularis induſtria viri non doctioris (licet fuerit doctiſſimus) quàm melioris *Joh. Meurſii.* Is adeundus eſt in *tribus libris de Regno Attico,* ſive, *de Regibus Athenienſium, eorumque rebus geſtis:* Ni fortaſſis jubeor in paucas lineas compingere, quæ cùm apud illum, tùm alios dicuntur, quod faciam.

Antiquiſſimus Regum omnium fuit OGYGES, Neptuni filius & Aliſtræ, ut vult *Tzetzes,* Bœoti & Corinnæ, ut *Scholiaſtes Apollonii.* Primùm Thebis regnârat. *Meurſius lib. I. de Reg. Attico c. 1.* Mea ſententia eſt, ut alii Græci ab Japeto Noachi filio genus trahunt, ſic iſtum; & cùm *Japetus idem, qui Neptunus,* ut docet *Voſſius lib. I. de Idol. c. 5.* Hinc Neptuni

ptuni filium fecerunt, qui esset è seris nepotibus. Confirmat hoc *Cedrenus*: ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Μωσέως γέγονέ τις ἀνὴρ μέγας ἐκ τῆς φυλῆς Ἰάφεθ, ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Ὤγυγος: Id est: *Temporibus Mosis extitit vir quidam magnus ex Japeti prosapia, nomen illi Ogygus*. Vixit temporibus *Isaaci* & *Jacobi* Patriarcharum, ut ex Græcis probant *Scaliger ad Eusebium, n. 236. & Petavius Ration. Temp. part. I. lib. I. c. 4.* Hoc est, A. M. 2169. regnante apud Assyrios Belocho; ut Eusebium secutus computat *Calvisius*. Alii, ut *Justinus Martyr, Orat. contra Gentiles, Africanus apud Eusebium de Præparat. Evangel. lib. X. & Cedrenus* modò adducto loco *Mosis* σύγχρονον, id est, multò recentiorem faciunt.

Ortum est *Ogygis* temporibus magnum *diluvium*, quod totam Atticam afflixit; ipsumque Regem (ut nonnulli volunt) submersit. Ex eo tempore nullus Atticæ Rex fuit (licet à quibusdam ACTÆUS interponatur) usque ad CECROPEM; hunc, *Vulcani* & *Terræ* filium, plerique primum Atheniensium Regem faciunt. De eo consulendi *Ludovicus Vives in August. lib. XVIII. de Civ. Dei c. 8. Scaliger ad Eusebium n. 461. Meursius lib. I. de Regno Attico, c. 6. 7. 8. 9. 10. & 12.* Periit in *mari rubro*, cùm *Pharaonem*, Ægypti Regem, *adjuvans*, Israëlitas persequeretur; ut *Honorius* & *Albertus in Chronicis* suis memoriæ prodiderunt. Nec valdè repugnat temporis ratio. *Mosi* coætaneum faciunt, quàm plures; & verosimile, Regem Ægyptiorum, adjuvisse *Cecropem*, & ipsum *Ægyptium*. At alii CRANAUM Cecropi successorem

G iij dant,

dant, aliquot annis ante exilium Israëlis, id est, A. M. 2440. cùm hic incidat in A. M. 2543. Et hujus sententiæ fuit *Scaliger*, quem secutus est *Calvisius*. *Cranaus* nullo cognationis jure *Cecropi* conjunctus, secundùm istos regnat ab A.M.2440. ad A.M.2449.

Uxor ejus *Pediade*, *Cranaën*, *Cranæchmen*, & *Atthin* filias illi peperit. Et à postrema nomen habet *Attica* regio & dialectus. Ejusdem filius est *Rharus*, juxta *Hesychium*; & è Rharo nepos, *Triptolemus*, juxta Chærilum apud Pausaniam. At, ut *Suidas* vult, *Rhari*, è Celeo filio *nepos*, *Triptolemus* fuit.

Sive *Cranaën*, sive *Cranæchmen* duxit AMPHICTYON, *Deucalionis* ac *Pyrrhæ* filius, *Hellenes* frater; qui *socerum Cranaum* regno pellit A. M. 2449. integro quadriennio ante exitum Israëlis ex Ægypto, ut vult *Calvisius ex Africano*. At *Scaliger lib. II. Can. Isagog. p. 159.* anno ejus primo Moysem eduxisse populum ex Ægypto. At *Eusebius* ejus initium ponit in anno 14. post exodum Israëliticam. E Cranai filiâ suscepit *Itonum*, & filiam, è quâ *Rharum Triptolemus*, *Cercyonem Neptunus* genuit, ut è *Pausaniâ* constat.

Pulsus ab ERICHTHONIO, Vulcani & Minervæ filio, A. M. 2459. si computationem *Calvisianam* sequimur. Aliis Erechtheus dicitur, quem *Minerva* occultatum in cistâ cum *geminis serpentibus*, Cecropis filiabus commendârit. Unde mos ille, ut omnes ejus posteri alerentur in *cunis*, quæ *auro ductos angues* haberent appositos; quemadmodum scribit *Euripides*. Eidem Erichthonio templum fuit *Athenis in arce* positum, ubi & *serpentes* erant *duo custodes arcis*;

eis; quibus mellita quotidie apponebantur placenta, ut ex *Herodoto & Hesychio* docet *Valesius ad Ammiani lib. XVI.* Minervam ejus matrem, alii *Brontei*, alii *Cranai* filiam faciunt, *Meurs. lib. II. de Regno Attico c. 2.* Hic est, qui *Athenis pecuniam primus* signavit. *Pollux lib. IX. c. 6.* Uxorem habuit *Pasitheam*, & ex ea *Pandionem* filium.

PANDION sextus Rex Atheniensium (si *Ogygem* annumeramus) vel quintus (si *Cecropem* primum constituimus) Erichthonii & Pasitheæ filius, succedit A.M. 2050. juxta *Calvisium*. Bella gessit contra *Labdacum*, auxiliis Thracum adjutus; & in præmium navatæ operæ *Prognen* filiam *Tereo*, Thracum Regi, despondit. Eam *Prognen*, ut & *Philomelam*, cum filiis *Erechtheo*, ac *Bute* Pandion è Zeuxipse, matertera sua, susceperat. Pandioni mortuo succedit A. M. 2549. ERECHTHEUS II. filius: Alii *Ægyptium* putant. Sub hoc vult *Justin. lib. II. c. 6.* frumenti sationem apud *Eleusin* à *Triptolemo* repertam; à quo stant aliqui, & rursus alii dissentiunt, vide *Meurs. lib. II. de Regno Attico c. 3. & 7.* Bellum gessit hic Rex cum *Chalcidensibus*, Eubœæ; & cum *Eleusiniis*, & cum *Eumolpo*, Thracum Rege: Ut vinceret, filias immolavit. Uxor ejus *Praxithea*, Cephesi *filia*, seu (ut alii volunt) Cephesi ex Diogenea *neptis*; è quâ geniti *Cecrops, Orneus, Pandorus, Metion*. Pandorus filios habuit *Alconem* & *Diantem*: Metion ex *Iphinoë Dædalum*; sive, ut alii, ex *Alcippe Eupalamum, Dædali patrem*: Nominatur & *Thespis* (cujus filiæ 50. Herculis innuptis nuptiis celebrantur) *Erech-*

thei filius: At filiæ *sex*, aut plures etiam; quarum *duæ* natu maximæ, *Protogenia* & *Pandora* immolatæ sunt. *Procris* Cephalo, Dejonei filio, nupsit: *Creusa* Xutho collocata est, unde natus Jon: *Orithyiam* Boreas rapuit: *Chtonia* nomine saltem nota est. Addunt alii *Cleopatram*, Phineo nuptam; & *Meropem*.

Mortuo Erechtheo CECROPS II. ejus filius regnum auspicatus A. M. 2599 juxta *Calvisium*. Hic *Athenienses* in vicis habitantes in *duodecim tribus* distinxit. Et ex Metiadusa conjuge, ait, Eupalami filia, sustulit *Pandionem*; filias quoque habuit *Creusam*, *Orithyiam*, *Procrim* è nominibus amitarum appellatus. Regnavit annis 40. ut ait *Africanus apud Scalig. in Euseb. p. 28.* quem ubique sequitur Calvisius. Sed ex inadvertentia factum est, ut Pandionem Cecropi successisse scriberet A. M. 2649. Sic enim regnâsset Cecrops annis 50. Omninò corrigendus hic error, qui multos alios secum trahit, in chronologia; etsi rectè in prioribus computârit.

PANDION II. Rex constituendus A. M. 2639. *Pandion* hic *Cecropem patrem* habuit, non patruum; Ejectus à *Metionis* patrui *liberis*, Megæræ concessit: Et ex Pelia, filia Pylæi Regis Megarensium, filios habuit *Ægeum*, *Pallantem*, *Nisum* & *Lycum*. Regnum ejus fuit annorum 25, ut præter *Africanum* scribunt *Euseb. Marianus*, & *Vincentius Bellovacensis*.

Ergò ÆGEUS, qui Pandioni secundo, patri successit, regnare cœpit A M. 2664. ut *Calvisius*; cùm pro annis 40. Cecropi secundo, tribuisset 50. Necessariò jam peccant iterum (pendet enim unus error ab altero)

altero) & decennio seriùs, id est, A. M. 2674. ponit initium Ægei. Uxores huic Regi fuerunt *Meta*, *Hopletis* & *Chalciope*, Rhexenoris filia; ex quibus nulli liberi: Posteà, cum *Æthra*, Pitthei filia, consuevit: Inde natus ipsi *Theseus*. Ex *Medea* quoque suscepit *Medum*; sed rursus ex *alia* filium *Achamenem*. Moritur A. M. 2712. cùm regnâsset annos 48. Quod ipsum dicunt *Euseb. African. Marian. & Vincen. Bellovac.*

Hîc satis mirari non possum, quomodo *Calvisius* post conturbatas rationes suas tàm citò redeat in viam? Cùm Ægeum scribat regnare cœpisse A. M. 2674. & tribuat illi 48. annos; tamen excessisse scribit A. M. 2712. Profectò casui & fortunæ hoc debet, quòd (licet sedens ad calculos obdormiisset) rectè tamen constituerit annum *excessus* Ægei, & *initium* Thesei: Nam Theseus post Ægeum patrem regnum possedit per annos 30, id est, ab A. M. 2712. ad annum 2742. *Thesei res Plutarchus* refert in *majoribus Parallelis, & libro singul.* pertractavit *Meursius*.

Eo pulso regnum occupavit MENESTHEUS, Petei filius, Ornei nepos, Erechthei pronepos. Hic peritiâ rei militaris præstitit, *aciemq; primus ordinâsse* fertur; *Trojano* bello *interfuit*. Unde rediens in insula Melo diem obiit, cùm regnum obtinuisset per annos 23. hoc est, A. M. 2742. ad A. M. 2765. Initium in *Calvisii Chronologia* perperam omissum est; dubium, typographi, an auctoris ipsius, negligentiâ?

Regnum capessit DEMOPHON, Thesei filius & ipse cum Græcis *in Trojanos profectus*: Hujus de

causa *Phillis* suspendio finivit vitam, cùm in Thraciam sese rediturum promitteret; nec rediret. Dicitur Phillis *novies* ad litus cucurrisse, unde urbi Thraciæ nomen Ἐννέα Ὁδοὶ, *novem viæ*, ut refert *Hygnus fab. 59.* Regnavit hic Demophon per 33. annos (ut Græcus & Latin. *Eusebius, Marianus Scotus, & Vincent. Bellovac.* scribunt) hoc est, ad A.M. 2798. Σφάλμα typographicum tolles apud *Calvisium*, ubi legeris, regnâsse annis 38.

Successorem habuit OXYNTEM, qui ab A.M. 2798 regnat ad A.M. 2810. In Calvisio perperam *Aphidas Oxyntæ* succedit A.M. 2809. *Aphidem* istum & *Thymætem* filios reliquerat Oxyntes; sed regnum APHIDAS saltem unum annum tenuit, occisus à fratre *Thymæte*, qui regnum summo scelere invasit A.M. 2811. cùm non tantùm *natu minor*, sed & *spurius* esset. Regnavit autem, ut quidam volunt, annos 8, ut alii 9. Atque ita A.M. 2819. vel seq. regnum Thesidarum & Erechthidarum apud Athenienses finitum est; nam THYMÆTES hujus stirpis *postremus* fuit. Duravit regnum Athenarum à Cecrope I. annis 429. ut volunt *Castor in fragmento* (quod Latinè transtulit *Hieronymus*) & *Freculphus tom. I. lib. I. c. 19.* Nec *Africanus* abit, quem *Calvisius* sequitur. Etenim *Cecrops I.* regnavit annis 50. *Cranaus* 9. *Amphictyon* 10. *Erichthonius*, seu *Erechtheus I.* 50. *Pantion I.* 40. *Erechtheus II.* 50. *Cecrops II.* 40. *Pandion II.* 25. *Ægeus* 48. *Theseus* 30. *Menestheus* 23. *Demophon* 33. *Oxyntes* 12. *Aphidas* unum, *Thymætes* 8. Sic ab initio *Cecropis I.* ad mortem *Thymætis* colligun-

colliguntur anni 429. At secundùm *Calvisium* Thymætis mors incidit in A. M. 2819. Proinde initium Cecropis I. non rectè insertum est apud eundem A. M. 2394. Debebat A. M 2390: Nam ab annis 2819. detractis 429. remanent anni 2390. Ut, qui Calvisium habent, secum ipso in gratiam eum redigant; placet ex *Africano*, & aliis, *chronologiam Regum Atticorum* ita dispensare, & digerere; *Calvisianam* verò supputationem è regione ponere, ut diversitas statim sub aspectum veniat.

JUXTA AFRICANUM, ALIOSQ.	JUXTA CALVISIUM.
Cecrops incipit A. M. 2390.	*Cecrops* incipit A. M. 2394.
Moritur A. M. 2440.	cui succedit
Cranaus incipit A. M. 2440.	*Cranaus* A. M. 2440
Pellitur A. M. 2449.	Pellitur A. M. 2449.
Amphictyon incip A. M. 2449.	*Amphictyon* incip. A. M. 2449.
Pellitur A. M. 2459.	Pellitur A. M. 2459.
Erichthonius I. inc. A. M. 2459.	*Erichthonius I.* A. M. 2459.
Moritur A. M. 2509.	Moritur A. M. 2509.
Pandion I. incipit A. M. 2509.	*Pandion I.* incipit A. M. 2509.
Moritur A. M. 2549.	Moritur A. M. 2549.
Erechtheus II. inc. A. M. 2549.	*Erechtheus II.* inc. A. M. 2549.
Moritur A. M. 2599.	Moritur A. M. 2599.
Cecrops II. incipit A. M. 2599.	*Cecrops II.* incipit A. M. 2599.
Moritur A. M. 2639.	Moritur A. M. 2649.
Pandion II. incipit A. M. 2639	*Pandion II.* incipit A. M. 2649.
Moritur A. M. 2664.	Moritur A. M. 2674.
Ægeus incipit A. M. 2664.	*Ægeus* incipit A. M 2674.
Moritur A. M. 2712.	Moritur A. M. 2712.
Theseus incipit A. M. 2712.	*Theseus* incipit A. M. 2712.
Desinit A. M. 2742.	Desinit A. M. 2742.
Menestheus incipit A. M 2742,	*Menestheus* incipit A. M. 2742.
Moritur A. M. 2765.	Moritur A. M. 2765.

Demophon

Demophon incipit A.M. 2765.	*Demophon* incipit A. M. 2765.
Moritur A. M. 2798.	Moritur A. M. 2798.
Oxyntes incipit A.M. 2798.	*Oxyntes* incipit A.M. 2798.
Moritur A. M. 2810.	Moritur A M. 2809.
Aphidas incipit A. M. 2810.	*Aphidas* incipit A. M. 2809.
Occiditur A. M 2811.	Occiditur A. M. 2810.
Thymætes incipit A, M. 2811.	*Thymætes* incipit A.M. 2810.
Finit A. M. 2819	Finit A M. 2819.

Et ad hanc tabulam ipſe *Calviſius* corrigendus erit: Contra enim ipſius mentem eſt, & *Africani*, quem ſequitur; quod ab illâ noſtrâ diverſum eſt.

Finita *Theſidarum* domo A. M. 2819. ſucceſſit MELANTHUS, *Andropompi* filius, *Bori* nepos, *Penthili* pronepos, *Periclymeni* abnepos, *Nelei* adnepos, *Neptuni* trinepos. *Heraclidæ* Meſſenæ regno expulerant: Hinc conſulens Oraculum de habitationis loco, reſponſum tulit, ſedem ejus futuram, *ubi caput atq; pedes pro muneribus hoſpitalibus offerentur*. Quod & factum eſt *Eleuſinæ*; nam cùm fœminæ ſacerdotes ibi feſtum quoddam patrium celebrarent, jamq; carnes univerſas abſumſiſſent; caput & pedes (quæ ſupererant) advenienti fortè *Melantho* miſerunt. Donatus poſthæc civitatis Atticæ jure, cùm *Xanthum*, Bæotiæ Regem, duello ſuperâſſet, regno dignus viſus eſt. Ajunt hâc fraude uſum. Cùm enim primùm congrederentur, Melanthus ad Xanthum: *Iniquè & contra pactum facis, qui adverſus ſolum cum altero proceſſiſti!* Cumque admiratus ille, quisnam comitaretur ſe, reſpexiſſet; *averſum uno ictu confecit*. Front. l. II. *Stratag. c. 5. Scholiaſt. Ariſtoph. ad Pacem, & ad Acharnenſes*; & qui iisdem cum Scholiaſte verbis utuntur: Sed (ut docet *Reineſ. lib. III. Variar. Lection.*

c. 7.

c. 7. p. 470.) ab *Æmilio Porto* malè versus, *Suidas* in *ἀπατέρια*. In memoriam hujus victoriæ dolo reportatæ institutum festum *Apaturia*, quasi dicas *deceptoria*. Moritur A. M. 2856. regnavit enim annos 37. ut est apud *Euseb. Hieron. Marian. & Vincent. Bellov.*

Et CODRUS filius in ejus locum suffectus est, ob Remp., bello præclarissimè gesto servitute liberatam; ut ex *Aristotele* docet *Meursius lib. III. de Reg. Attic. c. 11.* Vicit etiam *Heraclidas*, Atticam armatâ manu invadentes. *Strabo lib. IX.* Sed nihil tàm illustre, quàm finis generosissimus; ob quem Exemplar Imperatoribus. Romani Sapientis patri dicitur. Videndi Scriptores, quos *Berneggerus* notat ad *Just. lib. II. c. 6. §. 10. & Meursius, d. l. c. 11. 12. 13.* Regnavit annos 21. ut ἀπὸ μιᾶς tradunt *Eusebius, Hieronymus, Cedrenus, Marianus & Vincent. &c.* Mors ejus incidit in A.M. 2879. *florente* adhuc primâ *Assyriorum dynastiâ.* Hujus honori datum, ut quem generosum vellent, dicerent generosiorem Codro: Ut, quem formosum, formosiorem Nirio; quem prudentem, prudentiorem Ulysse. Sed & *contra*, nescio quâ lasciviâ *pro insulso fatuoq;* plures usi sunt, ut docet *Meursius d. l. c. 14.* Quo si referunt illud *Virgil. eclog. V. v. 11.*

Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri.

Rectè faciunt. Videtur enim *insulsum* quendam *rusticum* Virgilius *Codrum* dixisse, ex imitatione Græcorum. Hoc ni fallor, sensit *Scaliger lib. III. Can. Isag. p. 330.* Porrò datum eidem Codro, ne quis posteà Athenis regnaret: Hinc perpetui, Ἄρχοντες constituti; &, cùm

&, cùm ille filios reliquisset, *Medontem & Nileum*, *Androclem*, *Cyarethum*, *Damasichthonem*, *Prometheum*, *Andremonem*, *Damasum*, *Naoclum*, & *Cleopum*; ex his *Nileus*, oraculi monitu, ad colonias deducendas abiit, & *Miletum* condidit.

MEDON Ἄρχων constitutus est A. M. 2877. Remp. tenet annis 20. Succedit AGASTUS filius A.M. 2897. cui tribuuntur anni 36. Moritur A. M. 2933. ARCHIPPUS, Agasti filius, tertius ex Archontibus *perpetuis* fuit. Præest 19. annos; & succedit A. M. 2952. filius THERSIPPUS. Hic per annos 41. Archon fuit, atque adeò mortuus est A. M. 2993. Succedit PHORBAS filius dicto anno; quod in *Calvisii* Chronologiâ præteritum est: Et decedit A.M. 3024. Fit Archon MEGACLES, Phorbantis filius; & præest annos 30. Finis igitur incidit in A. M. 3054. quo succedit DIOGNETUS, ejus filius; cui assignantur anni 28. Mortuus est igitur A.M. 3082. Hinc illo anno administratio Reip. permissa PHERECLI, Diogneti filio; qui anno 19. moritur, hoc est, A. M. 3101. Succedit ARIPHRON, Phereclis filius; & fato fungitur A. M. 3121. THESPIEUS Archon factus est in patris locum; &, cùm præfuisset annos 27, successorem habet AGAMNESTOREM filium, A. M. 3148.

Hic rursus occurrit, quod corrigendum est apud *Calvisium*: Cùm ipse fateatur, *Thespieum* præfuisse saltem annos 27, nec potest aliter propter auctoritatem *Eusebii*; tamen initium *Agamnestoris* ponit A. M. 3149. quasi remp. obtinuisset per annos 28. Tamen mox

mox redit ad ſupputationem rectam: Cùm enim *Theſpiei* ſucceſſor & filius *Agamneſtor* Archon fuerit per annos 20, atque adeò ſecundùm accuratam ſupputationem mors incidat in A.M. 3168; reſpondet hîc nobis *Calviſianus* calculus.

ÆSCHYLUS poſt Agamneſtoris, parentis mortem Archontis poteſtate fungitur per annos 23; decedit igitur A. M. 3191. *Ultimus* è Medontidis ALCMÆON, Æſchyli filius, Archon *perpetuus*, principatum non niſi per *biennium* tenuit: *Calviſius* ſaltem *uno* anno præfuiſſe ſcribit, ſecutus *Scaligerum lib. I. Can. Iſag. p. 160.* Sed quam rationem habuerit *Scaliger*, nondum exputare potui: Repugnat ipſius *Euſeb. Græc. p. 39.* qui Alcmæoni tribuit ἔτη β. unà cum *Hieronymo* interprete; apud quem lego n. 1261: *Athenienſium tertius decimus Alcmaon annis duobus.* Ergo deſiit A. M. 3193.

Perpetuis ſucceſſerunt *decennales*, quorum primus CHAROPS, Æſchyli filius, Alcmæonis frater: Secundus ÆSIMEDES, & ipſe Æſchyli filius: Tertius CLIDICUS, Æſimedis filius: Quartus HIPPOMENES, de cujus immani ſævitia *Diod. Sic. in Excerptis Peireſc.* pag. 230: *Cùm ejus filia à, neſcio quo, vitiata eſſet; ita excanduit, ut incluſam in ſtabulô unà cum equo victu per aliquot dies fruſtratus ſit: Quo facto equus fame in furorem datus infelicem puellam mandere coactus eſt.* Hanc ob cauſam *magiſtratu pulſus* eſt, ut *ibidem* ſcribit *Nicol. Damaſcenus p. 446.* Quintus LEOCRATES: Sextus APSANDER: Septimus ERYXIAS, *ultimus Medontidarum.* Inde

annui

annui creati, quorum nomina, quâ potuit diligentiâ, collegit *Meursius in IV. libb. de Archontibus Atheniensium.*

SICYONIUM, ARGIVUM, LACEDÆMONIUM, CORINTHIUM.

Quatuor Græcorum regna breviter recensentur, quando cœperint & desierint. De Eurotæ *ætate suspicio.* Helenæ *genus. De Apollodori loco sententia viri docti publicè proposita, sed in privatis literis mutata.*

FUerunt & alia per Græciam celeberrima regna Sicyoniorum, Argivorum, Lacedæmoniorum, Corinthiorum: Ac Sicyoniorum quidem regnum A. M. 1861. *duobus* seculis *post diluvium* constitutum est. ÆGIALEUS *primus* fuit, *ultimus* ZEUXIPPUS, qui moritur A. M. 2813. Numerantur in universum XXVI. Nomina omnium recenset *Scaliger lib. II. Can. p. 158.* tùm ex *Africano,* cujus *fragmentum* exhibet in *Euseb. p. 861.* tùm ex *Pausania Corinthiacis p. 94. 95. & seq.* Successerunt VII. Sacerdotes *Apollinis Carnei*, & regiâ potestate præfuerunt per annos XXX; quorum nomina debentur *Scriptori Latino-barbaro,* apud *Eundem. p. 61.*

Argivorum cœpit ab *Inacho*, cujus initium ponunt in A. M. 2093. Sed in his recensendis neque *Pausania* cum *Tatiano*, neque *Hyginorum* utroque convenit; vide *Scal. d. l. II. Can. p. 329.*

Lace-

Lacedæmoniorum *duplex* Dynastia memoratur: *Antiquioris* Rex *primus* EUROTAS, neque quo tempore cœperit, neque quamdiu regnârit, Chronologi nostri exprimunt. Videtur tamen *Cecropi I*, Atheniensium Regi, *coævus*; quemadmodum *Lacedæmon*, ejus successor, *Erichthonio I.* de quo *Sigonius in temporibus Lacedæmoniorum p.672.* Quicquid sit, hoc apud me certum, *antiquissimos Lacedæmoniorum* Reges oriundos ex *Oriente*; & quidem è *Palæstina*: Sic enim Rex Lacedæmoniorum scripsit ad Oniam Pontificem, apud *Josephum lib. XII. Antiquit.* cap. 5: *Incidimus in quandam scripturam antiquam, in quâ invenimus, cognationem inter nos esse; & nostrum quoque genus à posteris Abrahæ.* Confirmat hoc cognomen *Castoris* & *Pollucis*, Ἄνακες; quod, ut docet *Vossius lib. I. de Idolol. c.13*, prorsus *Ebraicum* est; & *Principes* significat ab *Anac* & *Ænac* oriundos. Illud interim *Scaligero III. Canon. p.332.* facilè largimur, perridiculos esse, qui *OEbalum*, Castoris, Pollucis, & Helenæ *avum* eum esse, vaticinantur; qui *Hebal* nominatur *Genes. X. §.28.* *Ultimum* hujus Dynastiæ faciunt TISAMENUM, Orestæ & Hermiones filium: Et *ex horum* Regum *stirpe* oriunda fuit *celebris illa Helena*, cujus causâ bellum inter Græcos & Trojanos conflatum est: Nam *Lacedæmon* (qui *Eurotæ* frater uterinus fuit) *Amyclam* genuit; *Amyclas Argalum*; *Argalus Cynortam*; *Cynortas Oebalum*; *Oebalus Hippocoontem & Tyndareum*; *Tyndareus Castorem, Pollucem, & Helenam.*

Altera Dynastia fuit Heraclidarum: *Aristo-*

demus enim, Cleodei filius, nepos Hylli, pronepos Herculis, ex Argia *gemellos* suscepit Eurysthenem & Proclen, *duarum* Lacedæmone *regiarum familiarum* auctores: A quibus *Eurysthenidæ* & *Proclidæ* dictæ sunt. *Regnârunt* autem *simul*, ut præter alios docet *Corn. Nepos in Agesil. c. 1. §. 2*: *Mos est*, inquiens, *à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent semper Reges, nomine magis, quàm imperio, ex duabus familiis* Proclis *&* Eurysthenis; *qui Principes ex progenie* Herculis, *Spartæ Reges fuerunt*. Initium horum Regum incidit in A. M. 2848. Successores ad *ultimum* CLEOMENEM (qui in Ægypto periit A. M. 3727.) recensent *Scaliger lib. II. Can. p. 161.* & *Sigonius in tempor. Lacedæm.*

Corinthiorum *quinque* Dynastiæ apud *Scaligerum* memorabiles. Primam *Sisiphidarum* appellare possumus à *Sisipho*, Æoli filio; de quo *Homer. Iliad. 6.* cujus nomen *Schmidius* putat *Æolicum*, pro, *Theosophus*; ut *Sibylla*, quasi Θεȣ̃ βȣλή. Videtur, *Sisiphus* iste vixisse A. M. 2560: Nam ejus filius *Glaucus* A. M. 2590 *Ludos Isthmicos* in honorem *Melicertæ* celebravit; ut ex *Eusebio* colligere est. Fuerunt ex hâc stirpe *sex*, vel *septem Reges*; quorum postremos DORIDAM & HYANTHIDAM, *Propodæ* filios, *Damophontis* nepotes, *Thoantis* pronepotes, *Ornytionis* abnepotes, *Sisiphi* adnepotes, *Æoli* trinepotes, ALETES pepulit, circa A. M. 2649 à quo Corinthio, Ἀλητίδας vocat *Callimachus* apud *Plutarch. in V. Sympos.* παῖδας Ἀλάτας *Pindarus Olymp. Od. 13. antist. 1.* Fuit hic *Aletes*, *Hippotis* filius, *Phylantis* nepos, *Antiochi*
pronepos,

pronepos, *Herculis* abnepos. *Pausanias in Corinth. p. 92. Scholiastes Pindari*; quem citat *Scaliger ad Eusebii num. 916. Apollodorus lib. II. Biblioth.* de cujus lectione primùm dubitavit Vir doctissimus *lib. III. Variar. Lectionum c. 2. p. 326.* Nam cùm apud *Apollodorum* legeretur: Τοῦτον βαλὼν ἀκοντίῳ Ἱππότης, ὁ Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους τυχὼν ἀπέκτεινε. Hoc est: *Hunc Hippotes, Phylantis filius, Antiochi ex Hercule natus nepos, jaculo percussum interfecit.* Ipse legebat: Ἱππότης ὁ Φύλαντος τοῦ Ἀστυόχης τοῦ Ἡρακλέους. *Hippotes Phylantis ejus, qui Astyoches Herculis nuptæ pater, filius.* Putabat enim Apollodorum de *Phylante* vel *Phylao* Rege Dryopum, seu Ephyre loqui, socero Herculis; alter autem, *Phylas*, Herculis nepos, & Hippotis pater, non succurrebat. Sed posteà mutavit sententiam in literis ad me scriptis fermè ante quinquennium, sinenduḿq; *Apollodorum* censuit. Quod monendum hîc duxi, ne quis in " *Varias doctissimi Viri* incidens, ex *Pausania & Scho-* " *liaste* (quos laudavimus) illi temerè insultet. Memi- " nerunt porrò *Vellejus lib. I. c. 3. Strabo lib. VIII. p. 389. Diodorus Siculus*, cujus *fragmentum* debemus *Georgio monacho*; *Conon apud Photium Cod. CLXXXVI. narrat. 26.* ubi exponit *rationem nominis*, cur *Aletes* nominatus fuerit?

Aleti succedit ILION filius A. M. 2884; Ixioni filius AGELAUS, vel AGESILAUS A. M. 2921; Agelao filius PRYMNIS, vel PRUMNES A. M. 2958. Hic Scaligero *ultimus* est in *secunda* Dynastia.

Tertiam auspicatus est BACCHIS & ipse ex *Heraclidis* (fuit enim *Prumnis filius*, ut è *Diodoro* constat) A.M. 2994. Ab hoc familia Bacchiadarum nomen accepit, *Plin. lib. XXXV. c. 12.* Battiadæ corruptè. Quod ipsum vitium adhæsit quibusdam editionibus Ovidianis, in quibus legitur:

Et quæ Battiadæ *bimari gens orta Corintho,*
Inter inæquales posuerunt mœnia portus.

Legendum ubique, *Bacchiadæ*; quorum *ultimus* in Dynastia *tertia* fuit TELESTES, *Aristomedis* filius, *Eudami* nepos, *Agelai* pronepos, *Bacchios* abnepos (*Diodorus*) qui occiso *Alexandro*, *Agemonis* filio, patruele suo, regnum invasit A. M. 3159. Sed qui rursus à gentibus interemptus est A. M. 3171.

Tùm, ut vult *Scaliger*, cœpit *quarta* Dynastia *Prytaneωn annuorum*; è quibus primus fuit AUTOMENES. Nihil *Prytanes* differebant ab *Archontibus*, sive *Prætoribus* annuis Atheniensibus; nisi quòd *Archon* de populo sorte creabatur, Πρύτανις verò de *Bacchiadarum* gente: Alioquin tàm *Corynthius* Πρύτανις, quàm *Atticus* Ἄρχων fastos assignabat.

Obtinuerunt hi Πρυτάνεις (quorum nomina interciderunt) potestatem in Rep. *Corynthiorum* per annos 124. Nam A. M. 3295. CYPSALUS, *Petionis* filius, *Melanis* nepos, *Antasi* pronepos (*Bacchiadis* in ordinem redactis) tyrannidem invadit. Moritur A. M. 3325. & succedit filius PERIANDER, qui tyrannidem obtinet per annos 40. *Expiravit* enim *cum* ipsa *tyrannide* sua A. M. 3365. quo tempore *Nabuchodonosor Magnus* rerum in Oriente potiebatur.

batur. Et hæc (ut ait Scaliger) *quinta* Dynastia Cypsalidarum fuit: At ego malim *sextam* dicere. Nam & antè *Sisiphidas*, Reges suos habuerunt *Ephyrei*; qui iidem cum *Corinthiis*, quos ex Eumelo *Scholiastes Pindari*, & ex hoc *Erasmus Schmidius commentario in Pindar. Olymp. p. 314. & Tzetzes in Lycophronis Casandram p. 89. & 90.* referunt. Nimirum *Sol* filiis (quos ex *Persa*, *Oceani* filia genuerat) regnum divisit; *Arcadiam* quidem *Aloëo* dedit, *Corinthum* verò *Æetæ*: Sed cùm *Æetæ Corinthus* parum placeret, in *Cochlidem* proficiscitur, & regnum commendat *Buno*; donec vel ipse, vel alius suæ domus, reverteretur: Ipse in *Colchide* ductâ *Idyja*, *Medeam* & *Absyrtum* suscepit. Interim Buno mortuo ÆPOPEUS, Aloëi filius, *Ephyream*, hoc est, *Corinthum* adjecit *Asopiæ*; atque ita *unum* è *duobus* regnum fecit. Hujus filius & regni successor MARATHON filios habuit SICYONEM, à quo *Asopia Sicyonia* dicta est; & CORINTHUM, à quo *Ephyrea Corynthus*. Atque ita rursum *duo* distincta fuerunt *regna*. Corintho sine liberis mortuo, Corinthii vocârunt MEDEAM, Æetæ prisci sui Regis filiam; sed quæ Corintho relicta, regnum SISIPHO tradit.

Fuerunt igitur *primæ* Dynastiæ Reges: *Æetas*, Solis filius; *Æpopeus*, Aloëi filius; Solis nepos; *Marathon*, Æpopei filius; *Corinthus*, Marathonis filius, Medeæ Æetæ filia. Negat quidem *Scaliger* ad Dynastias Corinthiorum pertinere; sed causam tàm sufficientem non video, cur expunxerit.

Essent & quædam de *Mycenarum regno* di-

cenda; sed remittimus harum rerum cupidum ad *Scalig. lib. II. Can. p. 159. & Petavium in Rat. Temp. part. I. lib. I. c. 8.*

LYDIÆ REGNUM.

Ennii error. Scaligeri sententia de Regibus Lydiæ per totum rejicitur. Xanthus, *fide dignus scriptor in rebus Lydicis. Lydorum origo & tres Dynastiæ.* Prima *cœpit in Agrone, Nini filio, Beli nepote. Aciamus & Cumblites Reges ex illâ.* Camblitis *mira* voracitas. *Herodoti lapsus.* Altera *Dynastia penes Atyadas, Herculis posteros.* Candaulis *& aliorum* stultitia, *in narrandis amoribus suis.* Tertia *Dynastia Mermnadarum, & Crœsi ultimi casus. Regum omnium catalogus, secundùm nostram & secundùm Scaligeri sententiam.*

DE hoc regno quædam dicenda sunt *propter Scaligerum* & *Ubbonem Emmium.* Ait *Emmius lib. V. Rerum Chronologicarum p. 136.* primos, qui in Lydia regnârint, fuisse Heraclidas; quod tàm falsum est, quàm quod falsissimum: Nam ante Heraclidas alii Reges Lydiæ regnum tenuerunt; quemadmodum è sequentibus patebit. *Scaliger lib. II. Canon. p. 158. & lib. III. p. 319.* primos Reges Atyadas vocat ab *Aty*; cujus hanc originem vulgò traditam refert *Dionys. Halicarn. lib. I. c. 27.* ex

Jove

Jove & Tellure natum esse *Manem*, qui primus apud Lydos regnârit; tunc *Mæonas* appellatus. *Manis* verò & *Calliorrhoa*, Oceani filiæ, *Cotym* filium fuisse; qui ex *Halia*, Tulli Indigenæ filiâ, *Asiam* & *Atym* susceperit: *Atym* ex *Callithea*, Choræi filia, *Lydum* & *Tyrrhenum* sustulisse. Hanc sententiam (quam & apud *Herodotum in Clio* reperire licet) admisit *Scaliger lib. III. Can. p. 319.* &, *velut* ipsius *Dionysii*, promit *Valesius ad Excerpta Peiresciana Nicol. Damasc. p. 68.* Sed *Dionys. dict. lib. c. 28.* huic famæ præfert *Xanthi Lydii* narrationem; qui neque Tyrrhenum usquam, in suis scriptis Lydorum Principem nominat, neque ullam scit Mæonum in Italiam deductam coloniam; aut Tyrrheniæ, quasi Lydorum coloniæ meminit, cùm tamen alia leviora memoret: *Atyos* autem filios fuisse dicit *Lydum* & *Torrhebum*. Hos post divisum paternum imperium, ambos mansisse in Asiâ, ab iisque *Lydos* & *Torrhebos* denominatos. Et mox *cap. 30.* aliquot rationibus confutat eos, qui *Tyrrhenos*, Lydorum colonos, arbitrantur. Atque ita viri summi ex *Dionysio* collegerunt id, quod pessimum erat.

Sed cur *Xanthum* sequimur? quia (ut inquit *Dionysius*) antiquitatum peritus, si quis alius, patriæ verò historiæ auctor, nemine inferior habitus. Justa profectò causa, siquidem *Casaubonum* audimus *ep. 170.* cujus locum suprà jam adduximus. Utinam verò è *Xantho Dionysius* prodidisset, quo tempore *Atys* & *Lydus* vixerint? non magnoperè nobis laborandum esset de nomine primæ Dynastiæ. *Atyadas*, ut dixi, nuncupant; & ex istis illustris *Scaliger*: Sed

quod & ipsum demonstratum est, nituntur autoritate nullius apud veteres pretii. Cui nec in his duobus confidere possumus, an *Manes* primus fuerit Lydorum Rex? item avus Atyos? atque ita *primum Regem* hactenus ignoramus.

Vellejus Paterculus lib. I. c. 1. Lydum & Tyrrhenum, Orestis, Agamemnonis filii, coëtaneos facit; & ex hâc causâ *Calvisius* eos posuit in A.M. 2807. Et hoc modo concidit totum illud de *Atyadarum* regno ante *Heraclidas*; cùm enim *Herculem* in *Lydiam* venisse credibile sit, circa A. M. 2740. vel aliquantò pòst; etiam penes Heraclidas per hæc tempora (quibus Tyrrhenum in Italiam venisse volunt) Lydorum regnum fuisse, longè verisimilius; quàm penes antiquiorum Regum familiam: Quæ jam adeò defecerat, ut *Omphale* fœmina rerum potita sit. Hinc confirmatur, & simul (quod à Vellejo dicitur) confirmat *Strabo*, qui *Lydum* Heraclidam facit, cujus verba sunt *lib. V. cap. 219: Tyrrhenos Græci appellârunt à Tyrrheno, Atys filio; qui eò coloniam ex Lydiâ duxerat. Fame enim & sterilitate coactus Atys, unus ex Hercule & Omphale prognatus, de duobus filiis, alterum* Lydeum *nomine, sortitò detinuit; alterum* Tyrrhenum *majori populi parte amandavit.* Atque adeò (nisi *Vellejus* in calculo aberravit, nisi & *Strabo* vobis imposuit) inter Heraclidas *Atym* & *Lydum* referam, hoc est, in *secunda Dynastiâ Lydorum.*

De totâ re sic statuo: In origine Lydorum accedo *Josepho, Eusebio & Zonaræ*, progeniem esse Lud, *Semi* quartogeniti & *Noachi* nepotis. Idem judicavit

dicavit *Paulus Merula lib. III. part. I. c. 14. Cosmogr.* Ab hoc & Lydi denominati, & unus ex *Heraclidis*, & fortasse plures. Sic enim *moris apud veteres, ut conditorum nomina per posteros longâ serie decurrerent.* Quamobrem falluntur & fallunt, qui Lydum, *Troico* bello *posteriorem*, Lydis dedisse nomen autumant. Lydiæ prima mentio apud Scriptores gentiles in rebus *Nini*; qui eam cum aliis vicinis regionibus subegit. Videndus *Diod. Sicul. lib. II. c. 2.* Et cùm *Herodotus* prodiderit (cujus verba mox producam) AGRONEM, Lydiæ regem, fuisse *Nini* filium, *Beli* nepotem; hunc primum in prima Dynastia constituimus. Alioquin Regem Lydorum nullum invenio, usque ad TANTALI tempora, hoc est, usque ad A. M. 2587. Tùm enim apud Lydos regnum tenuit ACIAMUS. De quo *Stephanus in* Ἀσκάλων: *Ascalon urbs Syriæ est, juxta Judæam posita, condita ab Ascalo, ut refert Xanthus lib. IV. Antiquit. Lydiæ. Fuit autem Ascalus Hymenæi filius, frater Tantali; qui cùm ab Aciamo, Rege Lydorum, Dux constitutus esset, exercitum in Syriam duxit: Ubi, virginis cujusdam amore captus, urbem condidit; quam Ascalonem ex suo nomine vocavit.* Eadem scribit & *Nic. Damascenus lib. IV. Histor.* Fuit igitur hic Rex 180. annis, Troico bello, & 220. annis, Lydo antiquior; cujus tamen proavum primum Lydorum Regem quidem facere ausi sunt.

Aciamo 150 annis posterior CAMBLITES tanta *voracitate*, ut *uxorem* in frusta sectam *comederit*: Cujus rei fama, cùm ubique divulgata esset, ipse

H v veneficiis

veneficiis appetitum se credens, nudato gladio stans in confertissimo foro: *Jupiter*, inquit, *si quidem meâ sponte, meoque motu id facinus, suscepi; dem ipse sceleris mei pœnas: Sin veneficiis quorundam hominum, in furorem versus, tùm in maleficos, qui me malis artibus appetierunt; sceleris pœna recidat!* His dictis, semet in conspectu omnium interfecit, partim ridentibus (qui aderant) ut hominem lupini stomachi; partim, ut furiosum, nec mentis compotem, miserantibus. Hæc *Nic. Damasc. in Excerpt. Peiresc. p. 445.* Idem ex *Xanthi Lydiacis* (quem suprà laudavimus) scribit *Athenæus lib. X. p. 48.* cui Κάμβλης dicitur; scribit ibidem *noctu* id *factum*, cùm *vino* sese nimis *ingurgitásset*; & statim sequenti *manè* repertâ *conjugis manu* (quæ *ad* ejus *os hæserat*) recognitâ, & in vulgus sparsâ, *seipsum jugulásse.* Meminit & *Ælianus lib. I. Variar. c. 27.* sed unâ literâ minùs Κάμβης dicitur. *Casaubonus Animadv. ad Athen. lib. X. c. 3.* vitiosum pronunciat Ælianum, & rectè; vitium enim non tàm *Athenæus*, quàm *Nicolaus* arguunt. Adjicit verò hîc, *Jardanum* in suspicione fuisse, tanquam Cambleten *magicis artibus* in furorem dederit; ex quo de Cambletis ætate constat: Hic enim *Jardanus*, pater *Omphalæ* Reginæ; ex hujus Jardani ancillâ *Hercules* **Cleolaum** sustulit, ut est apud *Diod. Sic. lib. IV. c. 31.* Alcæum vocat *Herodotus lib. I.* Fortè igitur post Cambletem JARDANUS Lydorum Rex fuit; cujus filiam, OMPHALEN, ultimam primæ Dynastiæ constituo: Nam cùm *Herculem Omphale* thori consortem fecisset, *successisse* videntur, qui *ex hoc matrimonio nati* fuerunt.

Et

Et hæc eſt ſecunda Dynaſtia Heraclidarum: Sed quis primus hujus Dynaſtiæ fuerit, mihi quidem incompertum eſt. Faciunt *Agronem* ex illis Herodoti: *Heraclidarum primus Rex Agron, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos.* Hunc autem *Alcæum* mox *Jardani* ancilla, & *Hercule* genitum aſſerit. Sed quis non animadvertit, *Herodotum* mirè *delirantem?* Ninum, Beli filium, unum ex poſteris *Herculis* fuiſſe; qui *annis mille*, ut minimum, *Nino*, Beli filio, poſterior fuit? Error (ut ego quidem exiſtimo) è confuſione Regum, qui in *duabus diverſis* Dynaſtiis fuerunt *primi*. Cùm ſuprà *Diodorus* nos docuerit, *Lydiam* ſubegiſſe *Ninum*; veroſimile eſt, Regem illi provinciæ dediſſe unum è filiis ſuis: Ita, quod Herodotus narrat, partim verum, partim falſum. Verum; Lydis primùm præfuiſſe Agronem, Nini filium, Beli nepotem: Falſum, Agronem Herculis fuiſſe abnepotem; quod ipſum etiam Scaliger vidit. Alium igitur quærere debemus; &, cùm Hercules ex Omphale reliquerit liberos, mirum ni unus exiſtis fuit? Reliquit autem *Laomedonta*, ut ſcribit *Palæphatus*; qui Λαμὼς *Diodoro*, & Ἀγέλαος *Apollodoro*. Reliquit & *Atyn*, ut è *Strabone* docuimus. *Atyos* familiam, *primùm* ad regnum perveniſſe, indicant tùm idem *Strabo*, tùm omnes alii; qui Lydum Atyos filium Lydiæ Regem fatentur, *Herodotus lib. I. & lib. VII. Tacit. lib. IV. Ann. c. 56. Xanthus apud Dionyſ. d. l. Servius & Feſtus.* Quamvis præter Xanthum & Dionyſium, cæteri *Tyrrhenum Lydi fratrem* velint, quòd hi *duo regnant.*

Quamo-

Quamobrem hæc *mea sententia* est, post *antiquissimos* Reges (sive à Nino fuerunt omnes, sive ab aliis quoque familiis oriundi) *Lydiæ* regnum Heraclidas tenuisse; eosq; *in duas Dynastias* distingui debere, Atyadas & Mermnadas. *Atyadas* ab *Aty*, Herculis & Omphales filio propagatos regnâsse primùm; *Mermnadas* ab *Agelao*, sive *Lamente*, sive *Laomedonte*. Ex Atyadis igitur est ARDYSUS, cujus initium collocatur in A. M. 3159. cui filius ALYATTES succedit A. M. 3195. qui non ultra 14. annos Rex fuit. Succedit A. M. 3209. MELES, cujus meminerunt *Excerpta Græcorum* veterum apud *Scalig. in Opere Euseb. p. 371. & Eusebius Græcus apud Scaligerum p. 42.* Mele post duodennium mortuo CANDAULES, Myrsi filius, Lydos regit per 18. annos, hoc est, ab A. M. 3221, in A. M. 3239. Hic (ut nemo stultus amans in tacito sinu gaudere potest) *formam elegantiamq; uxoris* (quam Tudum & Clytiam alii, Abro *Abbas*, vetus Scriptor, Nyssiam *Ptolomæus Hephæstion* appellat apud *Photium Cod. CXC.*) *prædicabat omnibus, & nudam etiam ostendebat Gygi*; quem sodalem *Candaulis* vocat *Justinus lib. I. c. 7. §. 17.* Nos agnatum scimus. Hinc Gygem ad libidinem irritavit, sibi perniciem accersiit; quale quidem infortunium (ut id obiter addam) jactantiâ suâ sibi peperit *Collatinus apud Livium lib. I. c. 57.* Nec in alium censum referre merentur *Otho apud Tacitum lib. XIII. c. 46. Osmanes* apud *Leunclav. lib. II. Histor. Muselm.* Qui non didicerant,

duobus

duobus in locis mysteriorum religionem esse, in mensâ & in thorô. Sed omnibus istis detestabilius monstrum *C. Cæsar Caligula,* qui adulteria sua narravit illis ipsis, quorum uxoribus illuserat. *Senec. lib. de Constantia* cap. 18: *Asiaticum Valerium in primis amicis habebat, ferocem virum; & vix æquo animo alienas injurias contumeliasq́; laturum. Huic in convivio, quantò minùs quàm in concione* (sequor explicationem Lipsii) *voce clarissimâ, qualis in concubitu esset uxor ejus, objecit. Dii boni, hoc virum audire, Principem scire, & usque eò licentiam pervenisse; ut, non dico consulari, non dico amico, sed tantùm marito Princeps & adulterium suum narret & fastidium?*

Cæterùm hæc extra rem: Igitur ad Lydiæ Reges. Candauli interfecto succedit GYGES, *primus Mermnadarum; ex* ipsis tamen *Heraclidis.* Nam & *Mermnadas ab Hercule* oriundus, scribit Apollodorus: Ἐξ Ὀμφάλης δὲ Ἀγέλαος, ὅθεν καὶ τὸ Κροίσου γένος. Hoc est: *Ex Omphale natus Agelaus, unde & Crœsi genus.* Scaliger eundem putat cum eo, qui Diodoro Cleolaus, Herodoto Alcæus; sed *allusiuncula ad* postremam nominis *syllabam* haud sufficit, ut Cleolaum, servæ filium, eundem statuam cum Agelao, Reginæ filio; atque ita *Diodorum* & *Apollodorum* inter se committam. Jam *Strabo nos* docuit, *plures Herculi fuisse ex Omphale; Atyn* jam habuimus; alter *Agelaus* est, à quô *Gyges.*

Huic A. M. 3272. successit ARDYS, & regnavit annis 38. ut habet *Eusebius Græcus,* 37, ut *Latinus* 49, ut *Scaliger lib. II. Canon. p. 154.* 43, ut *Calvisius* in A. M.

A. M. 3272. Sed à typographo ibi peccatum est, ut arguit A. M. 3321. Quo initium constituit SADYATTIS, Ardyos filii, Gygis nepotis. Ergo secundùm ejus mentem regnavit annis 49. De hoc *Sadyatte* fragmentum *Nicol. Damasc.* extat, in *Excerptis Peiresc.* pag. 453: *Sadyattes Alyattis filius* (legendum, *Ardyis* filius, ut *Valesius* opinatur ex *Herodoto*) *Lydorum Rex, erat quidem in bello fortissimus; sed intemperans. Nam propriam sororem suam nuptam Mileto, Viro clarissimo, per speciem sacrificii accitam constuprâsse per vim dicitur; eamq; deinceps uxoris loco habuisse. Erat autem Miletus* Melanis *nepos ejus, qui Gygis gener fuerat; qui cùm eam injuriam ferre non posset, fugit Dascylium: Unde post à Sadyatte expulsus Proconesum se recepit. At Sadyattes paulò post alias duas, & quidem sorores ambas matrimonio sibi sociavit; quarum ex altera Attalem, ex altera Adramyn nothos suscepit: Ex sorore autem sua filium legitimum sustulit Alyattem.* Hæc Nicolaus. Alyattes CROESI pater est, regnumq; (quod A. M. 3333. auspicatus est) *reliquit filio* A. M. 3388. ut vult *Calvisius*. At *Eusebius Græcus* & *Latinus* dicunt regnâsse annis 49. *Scaliger lib. II. Can. 57.* quod ipsum secutus est Calvisius; sed ejus calculus non respondet: Quòd si enim Halyattes cœpit A. M. 3333. & regnavit per annos 57. utique desiit A. M. 3390. De *Crœso* consentiunt omnes, regnâsse saltem 15. annos. Ergo *Calvisius* ejus cladem & captivitatem rejicere debebat in A. M. 3405. Sed cùm initium Crœsi perperam constituisset in A. M. 3388. necessariò nunc biennio minùs dicit, h. e. Crœsum captum scribit A. M. 3403. Crœsi

Crœſi cladem quod attinet, proditus eſt ab *Eurybato Epheſio*, quem cùm in Peloponeſum cum ingenti pecuniâ miſiſſet, ut milites conquireret; is ad *Cyrum* transfugit, & omnia Crœſi conſilia detexit. Hinc factum, ut quem Græci *malitioſiſſimum* dicere volunt, *Eurybatum* dicant. *Diodorus Siculus in Excerpt. Peireſc. p. 240.* Capto *Crœſo Cyrus* fortunam ejus *miſerabatur*: At Perſæ extructâ pyrâ exuſtum volebant, & jam cum 14. Lydorum Principibus in rogo conſederat; & Perſæ tædas ſubjecerant, cùm repentè graviſſimâ exortâ tempeſtate tantus imber affuſus eſt, ut non modò pyram extinxerit; ſed & ſpectatores valdè afflixerit. Rem fuſè narrat *Herodotus lib. I. Nicol. Damaſc. in Excerpt. Peireſc. p. 454. & ſeqq. Diod. Sic. ibidem p. 240. Tangunt Boëtius lib. II. de Conſolat. proſ. 2. & Seneca de Tranquill. animi c. 11.* deque eâdem re ſcripſit *Ptolomæus Hephæſtion*, ut eſt apud *Photium* in Biblioth. Cod. CXC.

Jam quæ differentia ſit inter *noſtram* & *Scaligeri* ſententiam, licet ex ſuperioribus ſatis appareat; tamen hoc diagramma ſubjicimus, ut ſic quoque alieni temporis rationem habere videamur.

Sententia Scaligeri.	Sententia noſtra.
DYNASTIÆ REGUM LYDIÆ.	DYNASTIÆ REGUM LYDIÆ.
Dynaſtia *prima* ATYADARUM, quorum Princeps ATYS, pater LYDI, à quo LYDIA, priùs MÆONIA.	Dynaſtia *prima* NINIDARUM, vel etiam aliarum familiarum. Illorum princeps AGRON, NINI F. BELI. N. ex *Herodoto.* AL-

- - - - -	- - - - -
- - - - -	ALCIAMUS Rex è *Stephano.*
- - - - -	- - - - -
- - - - -	CAMBLITES Rex voracissimus è *Nicol. Damasceno.*
- - - - -	JARDANUS.
- - - - -	OMPHALE.
Dynastia *secunda* HERACLIDARUM, quorum Princeps AGRON, ALCÆI filius, HERCULIS & ANCILLÆ nepos. Eidem *Alcæus*, qui Diodoro *Cleolaus*; idemque Cleolaus, qui Apollodoro *Agelaus.*	Dynastia *secunda* HERACLIDARUM, è quibus Princeps ATYS, Herculis ex Omphale Reginâ filius, è *Strabone.* - - - - -
- - - - -	- - - - -
- - - - -	- - - - -
ARDYSUS.	ARDYSUS.
ALYATTES.	ALYATTES.
MELES.	MELES.
CANDAULES.	CANDAULES.
Dynastia *tertia* MERMNADARUM.	Dynastia *tertia* MERMNADARUM, oriunda ab AGELAO, secundùm *Apollodorum.* AGELAUS Herculis Omphales F. secundùm *eundem*;

- - - - -	*eundem*; adeoque *diversus* à *Cleolao*, sive *Alcao*, servæ filio.
GYGES.	GYGES.
ARDYS.	ARDYS, Gygis filius.
SADYATTES.	SADYATTES, Ardyos F.
ALYATTES.	ALYATTES, Sadyattis F.
CROESUS.	CROESUS, Alyattis F.

REGNUM ÆGYPTI.

Misraim *Ægyptiorum pater. Pro eodem habitus* Cham. *Regum Ægyptiorum multitudo apud Manethonem, quatenus locum habeat? de Rege illo, qui* submersus in mari rubro, *variantes sententiæ.*

ÆGyptios oriundos à *Mizraim*, Chami filio, Noachi nepote, inter plerosque constat; & tùm aliis argumentis, è S. Scriptura petitis, nituntur; tùm eò, quòd *Arabes* & *Turcas* *Ægyptum* hodieque *Mizri* & *Mizra* dicunt: Unde apud *Stephanum in* Αἰγυπτος, ubi legitur, *Ægyptum à Phœnicibus dici* μύαρα. Viri doctissimi legendum censent μίσαρα. At ipsi *Ægyptii* terram suam *Cham* dicunt, ut auctor est *Isidorus*, à Chamo scilicet, Misraimi parente. Imò & in Scriptura Ps. CV. legas: *Et Jacob peregrinus fuit in terra Cham*, hoc est, *Ægypto*: Denique *Plutarchus de Iside & Osiride* testis est, *Ægyptum* in Sacris Isidos

Isidos dictam esse Χημίαν, quod est ab eadem regione.

Reges Ægyptiorum, è quibus recensem, ferè ambigo: E Græcisne, quibus ludus fuit falsa immiscere veris? an ex *Manethone*, quem exscripsit *Julius Africanus*, compilatus & ipse ab *Eusebio*; quemadmodum Eusebius à *Georgio Syncello*. Quòd si enim Manethonem sequar, erit fortasse, qui me ἀθεότητος καὶ ἀσεβείας accuset; quod & mihi jam olim, & *Scaligero* hâc in re factum est à *Dionysio Petavio*. Idem enim hic sensit, quod *Ubbo Emmius*, ea, quæ ex tabulis Manethonis adferantur, pura puta somnia esse, de rebus; quæ non solùm diluvium universale, sed etiam creationes mundi & hominum omnium primum antecedant.

Ut intelligas, quid velim, scire debes, Manethonem à *primo* Ægyptiorum Rege, *Mene Thimite* (qui *Herodoto* Μὴν, Diodoro Μῆνας, Josepho Μηναῖος.) ad *Amasyn* & imperiũ Cambysis Persæ, numerare XXVI. Dynastias; in quibus fuerint Reges 481. Horum anni si colliguntur, habebis 5159. *Hinc*, inquiunt, *auctoritas S. Scripturæ corruit*; quia sic ante diluvium in Ægypto regnum fuisset; immò multò ante illud tempus, quo Moses docet, mundum hunc creatum. Etenim à mundo condito ad Cambysis expeditionem in Ægyptum, pii Scriptores non nisi 3426. annos numerant. Nihilominus à *Manethone* non recedimus, sed omninò *Vossium lib. II. de Idol. c. 28.* admittimus, Scriptorem illum, omnibus Græculis anteferendum (qui sua ex columnis Seriadicis, atque aliis monumentis

mentis hieroglyphicis hausit) cum sacris literis egregiè conciliantem. Uno verbo: *Multa ex istis Dynastiis non sunt successivæ, sed collaterales*, hoc est, eodem tempore *diversis* fuerunt *locis*. Verbi gratiâ, initio imperârunt *simul* Dynastia *prima*, *& secunda* Thinidarum, Memphidarum *tertia & quarta*; Elephantinorum *quinta*. Ita simul uno eodemq; ferè tempore regnare potuerunt *Menes Thinites*, *Egerothes* (aliis, *Echerontes*) è Memphitis; & *Userche-res* ex Elephantinis. Similiter comparatum est in aliis. Nimirum ut aliæ provinciæ ab initio divisæ fuerunt in *multos Regulos*, donec in unum corpus coalescerent; sic Ægyptus quoque interdum *pluribus Regibus*, interdum *uni* paruit. Hoc non ignoravit divinus *Scaliger*, quod patet è *lib. III. Can. p. 312.* & *ad Eusebium n. 1025.* Igitur cùm tot Reges Ægyptus habuerit, nimis *tædiosum* foret, eorum nomina describere; *immò nec fructuosum.*

Sed & *Pharaones* (quorum in historiâ sacrâ fit mentio) conferrem lubentissimo animo, *cum Manethone* & aliis. Cæterùm Chronologiâ veram Regum Ægyptiorum constituere (sine qua illud fieri nequit) res est, quæ excedit humanum ingenium. In uno illo Pharaone, qui submersus in mari rubro periit, quàm in diversa Scriptores abeunt? *Acherrem* decimum Regem in Dynastiâ XXVIII. *Scaliger* eum esse scribit, cujus annno secundo Moyses eduxerit populum de finibus Ægypti. At non existimat eum submersum, quoniam annos regni tribuit 32. *Calvisius* in A. M. 2453. *Orum*, Acherris antecessorem, facit eum, qui

perierit in mari. *Tacitus lib. V. Histor. c. 3.* videtur Occhoris nomen reperisse: *Lysimachus* apud *Josephum lib. I. extremo contra Appion.* Bocchorim; cujus scripturæ assertores quoque sunt, *Orosius* & *Plutarchus. Clemens Alexandrinus lib. I.* Omosim, vel Amasim appellat; sed apud *Manethonem* unum Bechorim.

Saitem invenio in Dynastia XIV. Sed Moyse aliquot seculis posteriorem. Sic ex Manethone & aliis, parùm sibi constantibus, nihil adferre possumus, quod historiam sacram illustrat.

CAPUT V.

Cyri *genus* maternum *clarius habitum, quàm* paternum; *tamen & hujus origo antiquissima auditur.* Salmasii *judicium de loco Herodoti. Cyri* nomen. *Orientalium & aliorum mos* affectandi *Deorum* nomina. *Cyri institutio in exemplum proposita. Cyri res gesta & mors.*

RECensitis nobilioribus regnis, ad *secundam Monarchiam Persarum,* & rursus ad *Besoldum* progredimur. Agit autem *toto cap. 5.* de unico *Cyro,* qui tanti imperii auctor fuit. Genus illi antiquum magis, quàm apud Medos & Orientales clarum. Hinc *Astyages* somnio territus, ne paterna maternaq; nobilitas nepotem aliquando sibi nasciturum ex filia stimulare posset, ad res arduas suscipiendas; neque claro viro, neque civi filiam, sed *Cambysi*, mediocri viro,

viro, ex gente Perſarum obſcurâ tùm temporis, in matrimonium tradidit; ut refert *Juſt. l. I. c. 4. §. 4.* Et hinc explicant reſponſum, quod Crœſus accepit: *Tùm ſibi ac regno exitium imminere, cùm mulus in Perſia rerum potiretur.* Ajunt enim, ſic indicatum Cyrum; quòd, quemadmodum *mulus naſcitur patre ignobiliore aſino, matre generoſiore equa*; contrà quàm in hinno fit: Sic Cyrus habuerit *matrem, regis Aſtyagis filiam; patrem verò Cambyſen obſcuro loco natum.* At nihilominus *Cambyſes* iſte natus eſt *Achameni*, cujus meminit Xerxes, Perſarum rex, apud *Herodotum in Polym.* ſive *lib. VII.* Sed cùm locus vulgò corruptus ſit, nec vitium animadverterint interpretes, etiam hanc verſionem nobis dederunt: *Ego etiam ſine te, quæ dixi, conficiam; neque enim fuerim Darii filius, qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamnis, qui fuit Arſiaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achamenis filius; niſi Athenienſes ultus fuero.* At hoc repugnat omnibus Scriptoribus reliquis, è quibus conſtat, *Xerxi* maternum avum *Cyrum* fuiſſe; non tritavum: Et repugnat temporis intervallum. Nam ſi Cyrus eſſet Xerxi tritavus, utiq; à morte tritavi ad Xerxis trinepotis imperium ſaltem intercederent 43. anni; quod omni rationi contrarium eſt. Præterea *Cyrus* filios duos tantùm habuit, *Smerdin* & *Cambyſen*: *Teiſpen*, ſive *Teiſpeum*, ſcimus nullum.

Quamobrem acceſſerim *Salmaſio*, qui in *Exercitat. Plinianis p. 1380.* locum *Herodoti* conſtituit *repetitâ negativâ*, quæ exciderat: Μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀχαιμένεω, τοῦ Τεΐσπεος

 [μηδὲ]

[μηδὲ] τȣ̃ Κύρȣ, τȣ̃ Καμβύσεω, τȣ̃ Ἀχαιμένεος γεγονώς. Unde ſic vertendus eſt: *Non fuerim natus ex Dario, Hyſtaſpis filio, Arſamis nepote, Ariamnis pronepote, Teiſpei abnepote* [neque oriundus à] *Cyro, Cambyſis filio, Achamenis nepote.* Recenſet igitur Xerxes tantùm paternos majores, *Darium, Hyſtaſpen, Arſamen, Ariamnem, Teiſpeum*: & maternos, *Cyrum, Cambyſen,, Achamenem.* Sic Herodoto cum cæteris Scriptoribus benè convenit.

Hinc verò conſtat de *Cyri* regis *avo, Achamene.* Sed qui iſte? ex illuſtribus fuit, ut quem Xerxes crepat. Patrem; & avos neſcio usq; ad *Perſen,* Perſei ſive filium, ſive nepotem: Ab hoc enim oriundus eſt; quamvis longo temporis intervallo. Herodotus in Clio: *Sed horum* Paſargadæ *ſunt præſtantiſſimi, in quibus &* Achæmenidæ; *unde reges* Perſidæ *ſunt oriundi.* Hoc innuit *Achamenem*, unde Perſarum, & tota tribus Achæmenidæ, Perſidas eſſe, hoc eſt, à *Perſide,* vel *Perſe,* hujus nepote, an filio? (nam hîc Scriptores variant) oriundos. *Perſeus*, Perſis avus, vel pater, *Prœtum Argolicum Jovem* patrem, & *Danaëm* matrem habuit; avum paternum *Abantem*, maternum *Acriſium,* ejusdem Abantis fratrem (nam *Abas* ex *Oecalea,* Mantinei filia, *Acriſium* & *Prœtum* genuit) proavum paternum *Linceum*; cui uxor *Hypermneſtra*, Danai filia. Atque ita Perſeus abavum habuit *Danaum,* cui pater *Belus:* Avus *Neptunus* (ſive *Princeps* quidam *inſuavis)* avia *Lybia.*

Lybiæ hos majores referunt: *Inachus*, qui vixit A.M. 2093. temporibus *Iſaaci* Patriarchæ; reliquit ex

Meliſſâ

Melissâ Oceanina *Phoroneum*. Phoroneo *Apis* genitus cum *Niobe* sorore rem habuit: Ex Niobes & Apis concubitu natus est *Argus*, qui ex *Evadne* liberos habuit *Jasum, Piranthum, Epidaurum*, & *Criasum*. Ex Jaso fuit *Agenor*, ex Agenore *Argus alter*, ex Argo secundo *Jasus alter*, ex hoc *Io*; quæ cùm in Ægyptum venisset, peperit *Epaphum*. Is ducta *Memphi*, Ægyptii regis filia, *Lybiam* genuit; quam *Danai aviam* diximus. Videndus præter alios *Voss. lib. I. de Idol. c. 13. p. 112. 113. 114.* Atque hæc est ultima illa antiquitas, quam allegare potuit *Cyrus*. Sed & *Perse* (qui Persei sive filius, sive nepos fuit, & vixit circa A. M. 2670) *nullum memorabile nomen* recensetur *usque ad Cyri avum Achæmenem*; quem vixisse reor circa A. M. 3310.

De Cyri nomine, inquit Besoldus in Synopsi majore, *Persicâ linguâ Solem significare*. Hoc, quod è *Plutarcho* haustum esse confitetur, reperire est in *Artaxerxe*; cui accedit *Ctesias*: Unde *Suidæ* vanitas manifesta est, qui exotici nominis etymon petit è Græcia sua. *Illud* autem hîc *observatione dignum* est, non aliam significationem habuisse nomen avi: Est enim Achæmenes ab Achaman, hoc est, *Sole*; quod eruditè demonstrat modò laudatus *Vossius lib. II. de Idol. c. 9. p. 353.* Nimirum boni ominis ergo nomen habebant ab eo, quòd honore afficerent divino. Legimus apud *Josephum lib. VII. Antiq. c. 6.* Adadum illum (qui Damascum & Syriæ, præter Phœnicem cætera regna tenuit, & *cum Davide bellum* gessit, sed infelix) posteris ob animi virtutem, & roboris excellen-

cellentiam in tanta veneratione fuisse; ut nomen ejus magnâ ambitione adsciscerent.

Cæterùm & ipsius nomen tale est, quale *Cyri* & *Achamenis*: *Assyriis* enim *Adad* Sol est, ut scribit *Macrobius lib. I. Saturn. c,23*. Eadem ambitio quoq; *Carthaginensium* fuit; nam Punicum Amilcar à *Moloch*, sive *Sole*, derivandum eruditissimi viri judicârunt. De *Ægyptiis* testatur idem *Lucianus in Dialog.* pro Imaginibus: *Tametsi sint omnium religiosissimi, tamen Deorum nomina sibi imponere; adeò, ut pleriq; apud eos nomen è cœlo tractum habeant*. De Institutione Cyri extat hoc *fragmentum Diod. Siculi* valdè memorabile in *Exc. Peiresc.* pag. 237. & 238: *Cyrus, Cambysis & Manaana filius, Astyagis Medorum Regis nepos, fortitudine & prudentiâ & reliquis virtutibus eminentissimus seculi sui fuit; quippe eum pater regiâ institutione formaverat, ad summa quaq; illum incendens. Jamq; etiam tùm adolescens satis audiebat, maximas res se aggressurum quandoq; esse; cùm virtus illius supra ætatulam sic elucesceret.* Videtur igitur longè aliud censuisse de Cyri adolescentia, quàm quæ *Herodotus* scripta reliquit, fuisse patri ereptum, Astyagis imperio; & clam educatum in bubulci domo: Mirâq; tandem fortunâ accidisse, ut agnosceretur. Hæc ut jucunda lectu, sic comœdiæ quàm historiæ similiora sunt. Sed & *Ctesias* ab eodem in totum recedit, cujus *de Cyro fragmentum* legere est apud *Photium, Codic. LXXII.* Scio *Plutarchi* de hoc judicium; sed neq; ignoro, quàm eam commendârit *Diod. Sic. lib. II. c. 32.* Idem *Herodotus* de *Cambyse* scribit, cùm ingenio submisso

ſubmiſſo eſſet, geſſiſſe ſe multò infra mediocris Medi alicujus conditionem. At Diodorus ejus generoſitatis mentionem facit, ut & filium regiis artibus imbui curârit; & ad ſumma quæq; incenderit. Quæ uti ſolidè conciliari debeant, non video; ſciant fortaſſe, qui omnia conciliant:

Cimmerias noctes luci, quadrata rotundis.

Verò propiùs accedere videntur, quæ & *Cteſias* & *Diodorus* narrant: Qui tantum imperium condidit, tot bellicoſiſſimas nationes ſubegit, tàm egregiis artibus ſubditos omnes ſibi devinxit; ut *communem patrem* appellarent. Alibi, nî fallor, hoc eſt, in principali domo educatus eſt potiùs, quàm in caſa. Sit naturæ quadam dexteritas, ſed ſine verâ inſtitutione, vix unquam perficietur: Cui fortunam ſuam ampliſſimam unicè debent, quos antiquitas celebravit, laudibusq; ad cœlum evexit, ſive in Judaica gente, populoq; Chriſtiano, ſive inter Græcos & Romanos. Ut contra, ſeq; ſuos graviter afflixerunt, quibus illa defuit; etiamſi de naturæ bonitate nihil haberent, quod conſequerentur. Prudenter Nicias roganti eundem, *quibus artibus & quâ induſtriâ talis vir evaſiſſet ac tantus? Natura*, inquit, *bonum induſtria ipſe juvi!* C. Octavius (qui per adoptionem & dignitatem poſtea C. Julii Cæſaris, Octaviani Auguſti nomen accepit; ut ſcribit *Nic. Damaſc. in Exc. Peir. p. 472.*) potentiâ cunctos mortales ac prudentiâ ſupergreſſus, ampliſſimum omnium (qui unquam fuiſſe memorantur) principatum obtinuit; fineſq; imperii Romani latiſſimè propagavit: Græcorum ac Barbarorum res

ita composuit, ut etiam mentes domuisse, ac subjugasse videri potuerit; gentes, quæ ne Romanis nomine quidem notæ erant, vel pacavit, vel in amicitiam pellexit. Tùm egregia facinora uti faceret, ab institutione solâ fuit; quam nemo Romanorum fusiùs, exactiùs & jucundiùs descripsit eodem *Damasceno: Quem proinde civilis doctrinæ studiosis, si quem alium, commendo.* Sed cùm fortassis paucorum manibus adhuc teratur, placet, quæ huc faciunt, latinitate (quâ quidem à festinante me donari potuerunt) apponere: *Patrem Octavianus habuit C. Octavium, Senatorii ordinis virum; majores benè opulentos, & (quod rarissimum) bonam mentem inter divitias non amiserant. Sic cùm modestè haberent fortunam suam, invidiâ non laborabant. Amisso parente* tutores *nactus est, de quibus dici poterat:* Quis custodit custodem? *potuisset contra rapinas, & bonorum dissipatores in judicio agere; sed (ut erat mansueti pectoris) contentus iis, quæ reliquerant, jus illis remisit. Novem annos natus Romanis, ob indolis præstantiam, universis admirationi fuit. Quo in loco exercitatissimis Oratorum titubabat lingua, concurrebant labra sine concursu oris; sine trepidatione, aviæ suæ, sorori Cæsaris Dictatoris parentavit. Ac dein educatus est in domo Atiæ & L. Martii Philippi, qui nomine vitricus, reipsâ pater fuit. Ibi maximam speciem faciebat futuræ magnitudinis & virtutis: Cùm nobilissimi adolescentes communi omnium opinione, honoribus & Reip. negotiis destinati, officii causâ eum accederent; & sive campos extra urbem obequitaret, sive intra urbem propinquos & amicos viseret,* magnâ

magnâ frequentiâ comitarentur. Animum studiis liberalibus imbuebat, corpus exercitiis militaribus durabat; celeritate discendi, doctores ipsos antevertens. Atia mater & vitricus in hoc unicè intenti, ut quàm in amplissimam fortunam institueretur, nec in stolidas curvaturas declinaretur frondens ætas; quærere indies ex Præceptoribus, quò ivisset, equitâsset; quid egisset rei, quibus studiis impendisset diem, quibuscum versatus esset? Annum agens ætatis decimum quartum *in forum deductus, positâ prætextâ, togam virilem sumsit, omnium oculis in illum defixis; aliisq; vetustam generis nobilitatem, aliis virilem in adolescente virtutem, suspicientibus. Ille Diis sacrificabat, & functo L. Domitio in collegium Pontificum cooptatus est; quâ fortunæ indulgentiâ nihil insolentior factus, potestati suorum adhuc sese submisit. Nam mater in illum imperio priori uti, nullam evagandi licentiam dare: Non iter illi, non excursus liberior, non cultior vestitus, non cubiculum splendidius: Ut publicè tyro, privatim sub custodia matris esset. Infecerat illo tempore juventutem Romanam libido mutandi vestitus; sed Octavius patrium nunquam posuit, externum ascivit. Cùm nobilitatem commendaret formæ decus, licet eam sine cura haberet; multæ fœminæ in eximiam hanc pulchritudinem cum nobilitate sociatam, furiosiùs insaniebant: At in tanta lascivientium multitudine tot formosissimarum insidiis petitus, nullius corruptelæ sese præbuit; & cùm quarundam usque ad tentandum venisset improbitas, non tàm illas repulit, quàm erubuit; quasi peccâsset, qui placuerat. Hoc integræ mentis munimentum, hanc impol-*

luti

luti corporis curam, illi circumdedit vigilantia matris. Sed non minor accessit postea C. Cæsaris cura, qui eum per adoptionem in domum suam induxit: Is cùm sacra faceret, frequentaret templa, theatrum ingrederetur, convivium celebraret; Octavium semper assistere, vel adsidere sibi jussit. Erat animus Cæsari, editionibus ludorum juvenem assuefacere; ut populo spectionum cupienti sese commendaret. Cùmq; essent duo theatra, Romanum alterum, alterum Græcum; illius curam ipse sumsit, hujus Octavio mandavit; qui, ut industriæ laudem, vel obsequii gloriam sibi pararet, nimis calidè & intentè hoc egit: Spectaculis enim non nisi finitis excedebat, nihil ab æstu longissimorum dierum, nihil ab aliis molestiis remissior. Ex quo studio posteà morbum gravissimum contraxit. Igitur Cæsar valdè anxius, ne tanta indoles velut in herbâ suffocaretur, nullo non die decumbentem visitabat, animum spemq; addebat; vel (cùm per negotia præsens esse non posset) amicos mittebat, nec medicos discedere patiebatur. Fortè prandenti nunciabatur, adolescentem deliquium pati, & valdè periclitari: Quo nimium quantum perculsus, &, ut erat discalceatus, è lecto prosiliit, & ad cubiculum ægrotantis accurrit; medicos subinde sciscitatus. Locus est prolixior. Sed nos excerpsimus ea, quæ curam *Atiæ, Philippi,* & *Cæsaris* in educando *Octavio* nobis ostenderent; causasq; admirationis de incremento hujus hominis, & introductæ monarchiæ tollerent. Addit *Suetonius in Octaviano* cap. 8: *præmissum Apolloniam, ut studiis vacaret.* Augustum excepit *Tiberius*, qui *Drusum*, sanguinem suum, ex Hispania in Illyricum misit;

misit; ut bellorum muniis assuesceret, simulq; ad favorem exercitus conciliandum occasiones captare posset. Existimabat præterea, adolescentis ad luxum proclivem animum in urbe corrumpi, in castris autem severiori vitæ assuefieri posse. Ut nos docet *Tacitus lib. II. Ann. c. 44. §. 1.* nec segnis hâc in parte *Agrippina Neroni* suo rectores dedit *Afranium Burrum* & *Annæum Senecam*, prudentissimos viros: At contra *Britannicum*, quem imperio exutum ibat, ὡς καὶ τῶν τυχόντων ἵνα τρέφεσθαι ἐποίει, hoc est, *ut quendam è plebejis educari jussit*; ut est apud *Dion. in Exc. Peir. p. 677.* Ac nisi aures præbuisset *Nero* susurris illis: *Tune hæc pateris? tu hos times? non meministi te Cæsarem esse? tibi jus in illos, non illis in te ipsum competere?* quos refert idem *Dio dict. lib. p. 681.* Nisi Poppææ sceleratissimas illas facetias in animum demisisset, *cùm pupillum eum vocaret; qui jussis alienis obnoxius non modò imperii, sed etiam libertatis indigeret*, ut scribit *Tac. lib. XIV. Ann. c. 1. §. 2.* jam in laudatissimis Principibus recenseretur. *Est enim nullum ad gloriam utilius instrumentum, quàm rector idoneus*; quem etiam ferus *Annibal* admisit, &, cùm obsequeretur ejus monitis, *tot Coss. tantasq; legiones, inferior numero ac viribus, interemit. Vegetius lib. III. in Prologo.* Apage ergò nationem illam aulicam, quæ apud *Tac. lib. XIV. Ann. c. 52.* paratragœdiat, *finitam Principis pueritiam & robur juventæ adesse; exueret magistrum satis amplis doctoribus instructus majoribus suis.* Byssinæ quidem hæc voces sunt, gratæ auribus; sed noxiæ animis, & ipsi Reip,

Sed

Sed me prudentia *Cambysis* in educando *Cyro* jam longiùs abduxit: Quamvis & *Besoldus* hoc capite, dum Cyrum laudatissimum aliàs principem nimis molliter filios educantem notavit, ad hunc ipsum excursum nos stimulare videretur. Cæteras *res gestas Cyri* quod attinet, notandum est, è Græcis & nostris; primam ejus expeditionem fuisse contra *Astyagem*, alteram contra *Crœsum*, tertiam A. M. 3412. contra *Nabonidum Medum*. Et hinc incipit tempus Monarchiæ secundæ Persarum.

Posthæc inquit Besoldus: *Populo Judaico permisit, ut ex captivitate domum reversi, templum ac urbem Hierosolymam instaurârint; ad eamq; rem sumptum liberalissimè subministrari jussit.* De anno reditus videndus *Scaliger ad Euseb. n. 1456. Calvisius* rejicit in A. M. 3419. Sed aliter tùm constituta resp. fuit: Nam cùm priùs penes Davidis posteros imperium fuisset, tunc Levitæ summam potestatem nacti sunt, de quorum avaritia *Cunæus lib. I. de Rep. Hebr. c. 15.*

Ultimum bellum Cyro cum *Scythis* gestum est; & cùm primùm magnam exercitus partem per insidias occidisset, paulò pòst & ipse circumventus, cum ducentis millibus Persarum occubuit. Caput amputatum in utrem, humano sanguine repletum, conjicitur, cum hac exprobratione crudelitatis: Satia te sanguine, quem sitisti; cujusq; insatiabilis semper fuisti! Ita fusè rem narrat *Herodotus lib. I.* breviter *Justinus lib. I. c. 8. Jornandes in Geticis c. 10. Ammianus lib. XXIII. p. 249. Lucianus in Charonte. Diod. Sic. lib. II. c. 44.* Ubi tamen scribit, à Scytharum

tharum Regina *cruci affixum*; quod nescio an alibi legas. *Sepulchri* ejus meminerunt *Curtius lib. I. c. 1. §. 30. Strabo lib. XV. p. 730.* & alii, quos citat *Brissonius lib. I. de Regno Persarum p. 151. 152. 153.* Sed ut pleraque antiquorum regum apud Scriptores Græcos, ita quoque historia Cyri longè incertissima est. *Ctesias* quidem se prædicat omnia ab ipsis Persis accepisse: *Astyagem* (quem *Astyigam* vocat) habuisse filiam *Amytin*; cui vir *Spitamas* fuerit, & ex eo filii, *Spitaces* & *Megabernes*. Ipsum verò Astyagem Cyro nullâ generis propinquitate junctum fuisse. Astyage victo, & in deditionem accepto, *Bactrios* accessisse *Imperio Cyri*; quòd audivissent, Astyagen à Cyro patris loco habitum. Tùm *Sacis* bellum illatum, & captum Sacarum regem, *Amorgen*; quem ut liberaret *Sparethra* uxor, collecto ingenti exercitu cum Cyro pugnâsse, vicisse; ac vivum cum aliis quâm plurimis cœpisse: Dimissum posteà Cyrum hac conditione, ut & ipse Amorgen in libertatem restitueret; quod factum: Cujus dein *Amorgæ auxilio* adjutum, *Cyrum*, *Crœsum* ac *Sardes* debellâsse. Astyagen intereà *Petisaca*, eunuchi scelere, fame ac siti enecatum; sed deprehensâ perfidiâ, Petisacam *Amyti* filiæ Astyagis, ad supplicium à Cyro deditum. *Ultimam* expeditionem Cyri fuisse in *Derbices* (qui populus *Hircanis* vicinus est) sed equitatu Persarum in fugam conjecto, Cyrum ex equo decidisse; ac vulnere accepto, paulò pòst mortuum, & à suis in castra relatum. Hæc apud *Photium* pluribus exponit *Ctesias*; de cujus fide licet dubitet *Strabo lib. XI. p. 508.* cùm ait: *Tutius esse Ho-*

mero

mero & Hesiodo fidem adhibere, cùm de Heroibus verba faciunt; quàm Ctesiæ, *Herodoto, Hellanico.* Tamen nihil hîc quidem dicit à ratione alienum. At de *Herodoto* libenter illi subscribimus, & verbis *Tac. lib. IV. Ann. c.11. §.6.* petimus ab iis, qui historiæ student, *ne Græcorum divulgata atque incredibilia avidè accepta, veris, neque in miraculum corruptis antehabeant.* Profectò enim hujusmodi incredibilibus & circumstantiis mirabilibus auxit Herodotus historiam Cyri.

CAPUT VI.

REGNUM CAMBYSIS.

De Cambysis matre variantes sententiæ. Provincias inter filios & privignos ut diviserit Cyrus? Hic & Cambyses quot annis regnârint? Expeditiones Cambysis in Ægyptios, Ammonios, Macrobios. *Clades ejusdem atrox. Crudelitas &* parricidium *immane. Impostura Magi.* Valerii *corruptela, & inde* Ammiani *error.*

UT idem vult Ctesias, *Cyro* post *Spitamam* interfectum, *Amytis,* Astyagis filia nupsit; ut Cyrus *Spitacen* & *Megabernen* privignos haberet, & esset *Astyagis gener*; quem omnes Græci, eosque secuti Latini *nepotem* fecerunt. Ex hoc conjugio natus *Cambyses,* ut paulò pòst indicat *Ctesias,* cùm ab Amyti matre admonitum scribit; ne calumniis *Magi* contra fratrem crederent. At *Herodotus in Euterp.* Cassan-

Caſſandanem, Pharnaſpis filiam; Ægyptii Nitetin, Apriæ Regis filiam; ut eſt apud Eundem *in Thalia & Athen. lib. III. Dipnoſ. p. 560. Diod. Sic. l. I. c. 33.* Meroën nuncupat. *Strabo* tamen *lib. XVII. p. 790.* ſororne, an uxor, Meroë dicta fuerit, inter Scriptores non convenire dicit. Ut mores Perſarum fuerunt, qui inceſtis nuptiis gaudebant, utrumq; verum eſſe poteſt.

Hunc autem CAMBYSEN Cyrus ſub mortis tempus Regem creavit, juniorem *Tanyoxarcen* (quem Herodot. *Smerden*, Juſtinus *Mergim* nominat) *Choramnæis, Parthis* & *Carmaniis*; *Spatacen* privignum *Derbicibus*; *Megabernem Barcaniis* præfecit. Datis quoque dextris (ut inter ſe, & cum Amorge, pacem ac concordiam colerent) fidem accepit; Dirisq; devovit illum, qui concordiæ vincula prima rupiſſet. Ita loquutus, vivere deſiit, tertio (ab accepto vulnere) die, cùm annos regnâſſet 30. Conſentiunt in numero hoc *Juſt. lib. I. c. 8. §. 14. Euſeb. n. 1456.* At *Excerpta Græca ex Scal. p. 321.* ponunt ἔτη λα, hoc eſt, annos 31. At Cambyſi *Cteſias* annos tribuit 18. in quo diſſentiunt omnes alii; qui ſaltem 8. annos regnâſſe volunt. Quos *Beſoldus* ſequitur, cùm ait: *Cambyſen poſt mortem patris non diu ſuperfuiſſe.* Initium Cambyſis ponit *Calviſius* in A. M. 3421. finem in A. M. 3428. vult enim regnâſſe annis non niſi 7. menſibus 5. Bellum Ægyptiacum, ſi Cteſiæ accedimus, non tàm virtute, quàm proditorum auxilio uſus confecit.

Regis Amaſis cadaver ignominioſè habitum, at

PSAMENITUM, ejus ſucceſſorem, in honore apud Cambyſen fuiſſe, *Herodotus* commemorat; cum quo conſentit *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 248.* Hic Cteſiæ *Amyrtæus* eſt. Poſthæc exercitum in *Ammonium* miſſum arena, Auſtro mota, more nivis, incidens, texit; deinde obruit. *Herod. in Thal. Seneca lib. I. Nat. Quæſt. 30. Juſtinus lib. I. c. 9. §. 3.* Videtur hanc cladem tangere *Diod. Sic. lib. I. c. 30.* qui etiam ſuſcepti belli mentionem facit in *Exc. Peir. p. 248.*

Par infortunium expertus eſt in *Æthiopico* bello: Nam cùm Æthiopes *Macrobii* (qui habitant Africam ad Auſtrale mare) non ſupinis manibus excepiſſent ſervitutem; miſſisq; legatis libera reſponſa dediſſent, quæ contumelioſa Reges vocant; *Cambyſes* adeò excanduit, ut non proviſis commeatibus, non exploratis itineribus, per invia, per arenam traheret omnem bello utilem turbam. Sed ſtatim intra primum iter deerant neceſſaria, nec quicquam ſubminiſtrabat ſterilis & inculta, humanoq; ignota veſtigio terra. Suſtinebant famem primò tenerrima frondium, & cacumina arborum; tùm cordylla igne molita, & quicquid neceſſitas cibum fecerat: poſtquam inter arenas radices quoque & herbæ defecerant, apparuitq; inops etiam animalium ſolitudo; *decimum quemq; ſortiti, alimentum habuerunt, fame ſævius.* Agebat adhuc ira Regem præcipitem, cùm partem exercitus amiſiſſet, partem comediſſet. Donec timuit, ne & ipſe vocaretur ad ſortem; tunc demum ſignum receptui dedit, ut ex *Herodoti Thalia* eleganter refert Seneca *lib. III. de Ira c. 20.* Nec mirum, tot adverſa fuiſſe

tyranno,

tyranno, omuium crudelissimo; & ut *Diodor.* appellat, φύσει μανικῷ καὶ παρακεκινηκότι τοῖς λογισμοῖς, hoc est, *naturâ furioso & mente capto.*

Qui à Prexaspe admonitus, ut parciùs biberet, vino gravis filium ejus procedere ultra limen jussit, & allevatâ super caput sinistrâ manu stare; tùm intendens arcum, cor adolescentis fixit; recisoq; pectore, hærens in ipso corde spiculum ostendit patri; an satis certam haberet manum, cùm ebrius esset, interrogans. Ut est apud *Herodotum* & *Senecam d. l. c. 14.* Qui fratrem immani scelere sustulit; quod quâ ratione factum sit, exponit *Ctesias.*

Tandem dignum etiam vitæ exitum sortitus, cùm *Babylone* parvum lignum cultro poliens, quo tempus falleret, femoris musculum percussisset; ut scribit idem *Ctesias*: Alii aliter. Vide, quos citat *Berneggerus ad Just. lib. I. c. 9. §. 18.*

Mortuo Cambyse, MAGUS (cujus operâ Cambyses in interficiendo fratre usus erat, adjuvantibus *Artosyrâ* & *Bagapate*) regnum occupavit; eò (cùm Tanyoxarcæ, vel Smerdi, Cambysis fratri simillimus esset) se illum ipsum esse mentitus est. Ita idem *Ctesias*; à quo rursus alii diversi sunt, qui *duos Magos*, hoc est, *Magum* illum (de quo Ctesias) ejusq; fratrem, *Oropasten*, regnum Persarum occupâsse volunt *Just. lib. I. c. 9.* & alii, quos ibidem citat *Berneggerus.* At *Val. Max. lib. IX. c. 2. ex. 6. ext.* septem commemorat; sed cujus locum feliciter restituit *Rutgersius Var. Lect. lib. I. c. 8*: *Nequem ex conjuratione septem, qua Magos oppresserant cum eo.* Valerii corruptam lectionem

ctionẽ secut⁹ est improvidè *Ammianus l.XXIII.p.233.* Nam alium, præter Valeriũ, Scriptorem in animo habuisse, vix credibile mihi est. Observârunt & alibi nonnulla viri docti, quæ ex *Valerio* hausta sunt; ut illud, *de umbraculis theatralibus. Vales. ad Amm. p. 27.*

REGNUM DARII.

Magi *cædes. Valerius emendatus.* Darii *uxores. Herodotus è Iustino explicatur. De* tributo *Persarum. Darii infelices contra* Scythas & Athenienses *expeditiones. Freinshemii lapsus in emendando Curtio.*

CÆterum ut rarum est magnorum scelerum secretum, sic impostura Magi animadversâ, *septem principes* conspiravere. *Onophas, Idernes, Norradabates, Mardonius, Barises, Artaphernes,* & *Darius,* Hystaspis filius; sic *Ctesias* eos nominat. At Herodoto sunt *Otanes, Intaphernes, Gobryas, Megabyzus, Aspathines, Hydarnes,* & *Darius.* Hi, *Bagapata* operâ, in regias ædes ingressi, dormientem cum Babylonia pellice *Magum* offendunt; quos ille cùm videt, omni alio telo destitutus, *sedile* fortè *aureum* confregit; ejusq; arrepto pede, pugnare cœpit. Frustrà: Nam à *septem* Principibus confossus occubuit, *septimo* regni aditi mense; sicut idem refert *Ctesias.* Aliter *Herodotus in Thalia, Justinus lib. I. c. 9.* Dies, quo interfectus, posteritati sacer, & *Magophonia* dictus est. Meminit præter Herodotum *Agathias lib. II.* Incidit autem in A. M. 3429. secundùm Calvisium.

Ergò

Ergò hôc quoque ſucceſſit DARIUS, Hyſtaſpis filius, Arſamis nepos, Ariamnis pronepos, Theiſpei abnepos, *hinnitu equi Rex factus*; ut notum eſt è *Juſt. lib. I. c. 10. Val. Max. lib. VII. c. 3.* Cujus locum (in quo reſtituendo fruſtrà deſudârunt *Lipſius, Colerus & Scheccius*) ſic adoleſcentes emendavimus, applaudente Cl. Virdungo: *Sordida Magorum dominatione oppreſſâ, Darius, ſex adjutoribus, ejusdem dignitatis aſſumptis.* Quod idem in mentem veniſſe *Caſparo Gevartio* lib. I. Elect. c. 1. poſtea obſervavimus. Meminerunt ejusdem rei *Themiſtius Orat. III. in laudem Joviani p. 55. Amm. Marc. lib. XXXIII. p. 253.* (ubi tamen Darii patrem *Regem* vocat per errorem) *Oppianus lib. I. de Venat. verſ. 234. & 235. Maximus Tyrius Diſſert. XIX.* Regnum adeptus, nuptiis id ſtabiliendum cenſens, *Atoſſam* & *Ariſtonam*, Cyri filias, *Parmin* Smerdis, & *Phadimam* Otanis duxit, ut refert *Herodotus.*

Primus *Perſis tributum* indixit, poſtquam totum imperium in *Satrapias* diviſerat; prudenter animadvertens, neque quietem gentium ſine armis, neque arma ſine ſtipendiis, neque ſtipendia ſine tributis haberi poſſe; quod eſt apud *Herodotum.* At *Strabo lib. XV. p. 735.* neſcio quem auctorem ſecutus, *Darium Longimanum* appellat; qui tributum Perſis primus impoſuerat. Cum his pugnare videtur *Juſt. lib. I. c. 9. ſ. 12.* Igitur Magi, ad favorem populi conciliandum, tributa & militiæ vacationem in triennium permittunt. Ergò jam ante Darium Hyſtaſpis & quidem *ſub Cambyſe tributarii Perſæ.* Sed dicendum, *revo-*

câsse Darium videri antiquum institutum; non introduxisse novum.

Res bellicas Darii quod attinet, primùm *Babylonios* rebelles, operâ *Zopyri*, ad obsequium redegit. Quod factum, juxta *Calvisium*, A. M. 3432. Historiam narrant *Herod. lib. III. Plutarch. in Apophth. Regum. Just. lib. I. c. 10.* Sed expeditiones maximè fuerunt memorabiles *Scythica* & *Græca*. Priorem suscepit (si eundem Chronologum sequimur) A. M. 3439. Sed vix ingressus erat Scythiam, & trepidus refugit, amissis octoginta millibus hominum. Præcipua tamen virtus *Galactophagorum* extitit, quibus victus solo *equarum lacte* constitit, ut apud *Stobæum* commemorat *Nicol. Damascenus*. Idem bellum exponit *Ctesias*, & regem quidem Scytharcen nominat, quem *Just. lib. II. c. 5.* Jancyrum, *Herodotus* Indathyrsum. Utrumque tamen emendandum censet *Salmasius ad Solinum p. 846.* De hujus ipsius Regis laudibus multa in ejus vitâ scripsit *Chrysippus*; ut *Casaubonus* observat *ad Strabonem. lib. VII. p. 136.* In reditu occupavit *Asiam, Thraciam & Macedoniam*; qua de re videndus *Just. lib. II. c. 5. & lib. VII. c. 3.* Plures terras, insulas & urbes ab eodem subjugatas recenset *Herod. lib. V.* Postremâ expeditione adversùs *Athenienses*, & prælio in campis *Marathoniis* depugnato, & Cynægiri virtute nihil decantatius. Belli concitor *Hippias*, Pisistrati filius, *Athenis pulsus* in eodem cecidit. *Cic. lib. IX. ad Att. ep. 20. Thucydides lib. VI. Eustathius ad Odyss. Tertull. adversus Gentes.* Ceciderunt etiam 20000. Persarum, cùm *Miltiades*, Athenien-

num Dux, non nisi 10000. sub signis haberet, *Just. lib. II. c. 9.* Scripserunt & alii de hoc bello quàm plures, quos citatos leges apud *Bernegg. ad d. Just. l.* & addes *Sulpitium Severum in Hist. Sac. Max. Tyrium Dissert. XIV. Euseb. in Chron. Curt. lib. IV. c. 1.* cujus locum parùm feliciter tentavit *Freinshemius.* Vulgò legitur: *Rex Alexander Dario. Celes, cujus nomen sumsit Darius &c. cum magno exercitu mare trajecit.* Quæ omnia sana & plana, ut fusiùs ostendi *lib. II. Animadvers. c. 1.* ad has lectorem remitto. Paulò pòst Darius, cùm bellum restauraret, in ipso apparatu decedit, hoc est, secundùm *Calvisium,* A.M. 3464.

REGNUM XERXIS.

Lis in successione regni inter primogenitum, qui patre privato; & inter secundum genitum, qui patre rege natus est. Xerxis numerosissimus exercitus & vanitas. Quot annorum fuerit apparatus ejus bellicus? Historia pugnæ Platæensis *maximè memorabilis, parùm prudenter omissa.* Templa *cur* Xerxes demoliri *jusserit?*

Reliquerat *Darius* ex Gobryæ filia (quam ante regnum duxerat) *Artabazanem*; ut scribit *Herod. lib. VII.* Et ex Atossa, Cyri filia (quam Rex factus in matrimonium recepit) *Xerxem.* Hinc orta controversia, utri regnum deberetur? quam exponit *Just. lib. II. c. 10.* Cui similem litem exortam in *Germania* nostra, post mortem *Heinrici Aucupis,*

notat *Brunerus lib. VII. Ann. p. 432. è Sigeberto.* Nam cùm is *Ottonem* filium successorem sibi nominâsset, *Henricus alter* sese præferendum putabat; quòd *Otto ante susceptum* à patre *regnum* editus esset. Sed ut Aucupis judicio accesserunt *Moguntinus, Coloniensis, Trevirensisq;* Antistites; *Eberhardus Francus, Herimannus Suevus, Arnulphus Bojus.* Et quamvis postea bellum civile conflatum esset, tamen *infelicis Henrici* ultimis calamitatibus expiatum est: Ita, quamvis secundùm Xerxen pronunciârit *Artaphernes* patruus, tamen recusant ejus judicio subscribere; qui jus & civilem doctrinam hodiè profitentur. Consulendi sunt *Hugo Grotius lib. II. de J. B. & P. cap. 7. §. 28. Et notis ad illum locum* Hotom. *illustri Quæst. II. Arnisæus lib. II. cap. 2. sect. 3. Morellus ad lib. V. Sylv. Statii. p. 192. 193. Greg. Tolet. lib. VII. de Rep. cap. 9.*

Porrò regnum adeptus Xerxes, *Ægyptios rebellantes* feliciter aggressus est; sed è Scythia saltem irritus & contemtus rediit; quamvis tantas copias eduxisset, quæ non tantùm Scythis, sed etiam toti terrarum orbi bellum illaturæ viderentur. Tùm de bello, *Græcis* inferendo, cogitabat; & concitatis contra Siculos Græcos Carthaginensibus, ipse *septingenta millia* de regno armavit, & *trecenta millia* de auxiliis; ut auctor est *Justinus lib. II. cap. 10. §. 18.* Quamvis alii dissentiant, qua de re videndi, quos citat *Bongarsius apud Bernegg. in notis ad istum locum.*

Tàm stolida verò *Xerxis insolentia* fuit, ut velut naturæ dominus, *Hellespontum ponte* jungeret; *mari com-*

compedes & stigmata, cœlo tenebras minitaretur; *montem Athon* (quem monachis habitatum hodiè, *montem sanctum* appellant) qua continenti adhæret, *perfoderet. Herod. lib. VII. Just. d. l. Himmerius ap. Photium Cod. CCXLII. In Orat. milit. Seneca lib. VI. de Const. Sap. c.14. Val. Max. lib. III. c. 2. ex. 13. Suet. in Cal. c. 19. Curt. lib. V. c. 7. §. 8. Senec. Suasor. II. Plutarchus d. l. de Fort. Alexandri. Pompon. Mela l. II. Geograph. c. 2. Solin. c, 14. Plin. lib. IV. c. 10. Themist. Orat. I. p. 21. Virg. in Culice. Juven. sat. X.* & alii. Quamobrem verè de eodem *Valerius lib. IX. c. 5. ex. 2. ext: Xerxes, cujus in mente superbia & impotentia inhabitat.* Decem annos insumsisse apparatui suo contra Græcos, scribit *Julianus Imp. Orat. I. p. 77.* Sed videtur annumerâsse *apparatum Darii* patris; ut rectè ibidem notat *Dion. Petavius p. 256. 257.* Clariùs Justinus: *Xerxes bellum à patre cœptum adversùs Graciam, quinquennium instruxit. Nam anno regni sui sexto ineunte trajecit.* Calvis. rejicit expeditionem susceptam in A. M. 3470. Quâ fortunâ pugnatum sit, jam *Besoldus* noster docuit tùm in majore tùm in minore Synopsi.

Satis tamen mirari non possum, omisisse clarissimam pugnam, & *Gracorum* victoriam ad *Plataas*, de qua *Herod. lib. IX. Diod. Sic. lib. XI. c. 31. Plutarch. in Arist. Pausan. in Lacon. p. 166. & Bœoticis p. 545. Corn. Nepos in Arist. c. 2. §. 1. & in Paus. c. 1. Ctesias apud Photium. Strabo lib. IX. p. 412.* Qui Xerxis res fusiùs descriptas legere avet, is adire potest è recentioribus *Petr. Bizarum lib. II. Rer. Persic.*

Posthæc Xerxes, *terror* anteà *Gentium*, qui putabat, Græcos ad primam adventus sui famam terga versuros; nihilq; magis verebatur, quàm ne vacuas desertasq; urbes inveniret; deessentq;, in quibus vires suas experiri possit; acceptis gravissimis cladibus, & arreptâ miserabili fugâ, contemptior indies factus (ut in omnibus infortuniis fieri amat) tandem ab ARTABANO (qui consilium suum cum *Spamitre* eunucho communicârat) interficitur A. M. 3505. *Just. lib. III. c. 1. Diodor. Sic. d. l. c. 59. Corn. Nep. in Reg. c. 1. §. 5.*

Alioquin valdè commendatur iste Rex à *Josepho lib. XI. Antiq. cap. 5.* Ipsum ut regni, sic & paternæ pietatis hæredem fuisse; nihilq; in patris institutis circa divinum cultum mutâsse, & Judæos summâ benevolentiâ prosecutum esse. Hinc factum arbitror, ut *Græcorum templa* passim *dirui* & *inflammari* jusserit; quod in illo Scriptores tantoperè adversantur, v. g. *Strab. lib. XIV. pag. 634. Just. lib. II. cap. 10. §. 8. 9.* Quanquam ex *doctrina Magorum*, id factum scribant alii, qui parietibus includere Deos, & in humani oris speciem assimulare, impium putabant; ut è *Cic. lib. II. de Leg.* observavit *Casaub. ad Strab. lib. XV. p. 256.* & è *Diog. Laërt. Hugo Grotius, notis ad lib. III. de J. B. & P. cap. 5. §. 2.* Quare eadem *religio* veterum *Germanorum* fuit, ut est apud *Tac. in Germ. cap. 9. §. 2.*

REGNUM

REGNUM ARTAXERXIS LONGIMANI.

De Themistoclis fuga *diversæ sententiæ. Conciliatura Petavii. Contra Besoldum & alios ostenditur,* Ahasverum *esse* Xerxem. *Darius Nothus is, qui* Judæis *permisit* templum *Hierosolymitanum instaurare.* Scaliger *contra* Petavium *defenditur, & hic non ad unum absurdum deducitur. Libri* Esther, Esdræ & Nehemiæ *cum profana historia conferuntur. Artaxerxis res gestæ.*

ARtabano stratagemate singulari circumvento (quod refert *Just. lib.* III. *c. 1.*) ARTAXERXES LONGIMANUS, à dextrâ longiore sic dictus, regnum Persarum capessit A.M. 3405. Dissentit tamen *Herodotus* in nonnullis circumstantiis. *Ad hunc,* inquit Besoldus, *Themistocles exul perfugit, ibiq; vitam finivit.* Qui verissimum dicet, qui fidem adhibebit *Thucydidi lib. I. p. 58.* ubi refert, *Themistoclem* in exilium ejectum, literas misisse *ad* Regem *Artaxerxem*, Xerxis filium; qui nuper regnare cœperat. Idem & *Charon Lampsacenus* (qui Xerxis ætate vixit) memoriæ prodidit; ut est apud *Plutarch. in Themist.* Idem est apud *Cor. Nep. in Themist. c. 9. §. 1.* At, Xerxe adhuc vivo, Themistoclem in Asiam transiisse volunt *Ephorus, Dinon, Clitarchus, Heraclides, aliiq;*; quos *Diod. Sic.* sequitur. Hos conciliare stu-

de

det *Dionys. Petavius part.* II. *Rat. Temp. lib.* III. *c.* 10. Statuendum *duplex initium* Artaxerxis Longimani, *alterum*, quo cum patre regnavit annis circiter 10; *alterum*, post ejus obitum annorum 40. Fundamentum hujus conciliationis affert ex illis *Herod. lib.* VII. ex instituto Persarum tùm demum Regem *expeditioni* interfuisse, cùm regni *successorem* declarâsset. *Ex hac consuetudine*, inquit, *Artaxerxes patris collega factus*; atq; ita utrumq; verum esse, quod scribunt, *Themistoclem sub Xerxe, & Artaxerxe venisse in Asiam.*

Addidit porrò Besoldus: *Hunc multi* Ahasverum, *Esthera maritum, fuisse putant.* Sed isti S. Scripturam cum historia profana non benè contulerunt: Nisi bardi sumus, in libro Esther & Esdræ *Ahasverum Xerxem esse*, fatebimur; ponitur enim ante Artaxerxem primum, & Darium Nothum. *Oxyares* dicebatur adhuc privatus, quod nomen Hebræi vix aliter scribere potuerunt, nisi *Ahasberos.* Conveniunt cætera. Nam Ahasverus *in libro Esther* ab Indiâ ad Æthiopiam usq; 117. provinciis imperâsse dicitur. De Persarum potentia sub Xerxe *Herod.* lib. VII: *Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasq; multas & grandes imperio nationes adjunximus.* De hac ipsa potentia explicandus *Daniel*, qui *quartum* Regem *à Cyro* dicit ditissimum & potentissimum fore.

Præterea Xerxis conjux *Amestris*, ut ex *Herodoto* & *Ctesia* manifestum est; quod quantillum differt à nomine Reginæ *Esther?* sed istis obstat *Dionys. Petavius d. l.* qui *Ahasverum* dictum ait *Cambysen*; & *Darium*

Darium (qui templum Hierosolymitanum instaurari jussit) putat esse *Darium Hystaspis*; & *Artaxerxem* (qui Esdræ *cap*.IV. §.7. ante Darium nominatur) putat esse *Pseudosmerdin*; quæ sanè mirifica explicatio est. *Pseudosmerdin*, ex annalibus Persarum expunctum, *Esdram* inter reges legitimos nominâsse, quis nobis persuaserit? Sed cur hæc fingeret, causa fuit, quòd ipsi *Scaligeri* assertio *Animadversionibus ad Euseb. n.1497. & lib.*VI. *de Emend. Temp. p.286.* de senectute *Zorobabelis* intoleranda videretur.

Res sic habet: *Esdra* reges aliquot Persarum nominat, *cap*. IV. Cyrum, ex cujus edicto Zorobabele duce, populus in Judæam redierit, nec non Josuæ filio Jozedec, summo Pontifice templi fundamenta posita sint: Ahasverum, quo regnante, Judæis obtrectârint inimici; & absolvendi operis spem eripuerint: Artaxerxem, qui calumniis adversariorum motus, iisdem Judæis urbis instaurationem interdixerit: Darium, cujus anno secundo, *Haggeo* & *Zachariâ* Prophetis hortantibus, Zorobabel, & Josua intermissam templi molitionem repetierint: Artaxerxem II. cujus anno septimo Esdra commeatu à Rege dato Babylone profectus sit. Quærebam, quis ille Darius sit, cujus indultu *templum absolutum* fuerit? Respondet Scaliger, *Darium Nothum* esse. Oportet igitur, inquit Petavius, Zorobabelem ut minimum annos 140. vixisse. Nam ab anno primo Cyri Babylone regnantis (quo Zorobabel, jussu Cyri, Judæos reduxit) ad initium Darii Nothi sunt anni 114. Hoc unum erat, quod *Petavius* concoquere non

non potuit: Igitur eam ſententiam delegit, quæ multis modis deterior eſt. Quòd ſi enim is, qui *templum* Hieroſolymitanum *inſtaurari* permiſit, *Darius Hyſtaſpis* eſt, ut Petavius voluit; qûi fieri potuit; ut nemo de *edicto Cyri* (quo in *libertatem Judæi* reſtituebantur) ſcire ſeſe profiteretur? *Darius* jubet bibliothecas & archivorum forulos diligenter excuti, qui tamen *Cyri coæaneus* fuit: Nam Darius Hyſtaſpis, vivo adhuc Cyro, unus è principibus Perſarum. Opus erat, ut *Nehemias* in genealogias eorum inquireret, qui cum Zorobabele redierunt; & tamen Darii Hyſtaſpis ævo pleriq; ſupererant, qui de genere ſuo interrogati reſpondere poterant. Quo quid abſurdius eſſe poteſt?

Nos qui legimus, *Darium Cyri* commentarios, ſcrinia memoriæ, & epiſtolarum requiſiviſſe; Nehemiæ quoque neceſſariam fuiſſe genealogiarum inquiſitionem, omninò cum *Scaligero* concludimus, *rem* ſatis *vetuſtam* fuiſſe *edictum Cyri*; cùm Darius de inſtauratione templi rogaretur: *neque Darium Hyſtaſpis*, Cyro σύγχρονον, *ſed Darium Nothum* Judæis iterum permiſiſſe, ut templum ſuum exſtruerent. Taceo alia.

Sed tantoperè movet *Petavium* longævitas Zorobabelis: Videbimus igitur, an non eadem inconvenientia oriatur ex ipſius interpretatione? Ait Darium *Esdræ* IV. *ſ.6.* Darium Hyſtaſpis eſſe; Artaxerxem *Esdræ* VII. Artaxerxem Longimanum. Ergò ſecundùm illius ſententiam *Nehemias* in Judæam venit anno Artaxerxis Longimani 20, hoc eſt,

A.M.

A. M. 3505. Vixit autem *temporibus Nehemiæ* præfectus Syriæ & Samaritanorum, *Saneballat*, vir magnæ auctoritatis: Unde de ejus ætate conjectura fieri potest, fuisse tùm hominem virilis ætatis. At hic Saneballat Alexandum M. *Tyrum* oppugnantem, strenuè juvit; & paulò pòst in castris ejusdem *in obsidione Gazæ* mortuus est; ut scribit *Josephus lib.* XII. *Antiq. c.* 8. Rursus Tyrus expugnata est A. M. 3618. Ergò Saneballat ut minimum 140. annos vixit.

Ita cùm nihil melius afferat *Petaviu* , sequor ego *Scaligerum*; nec tantoperè miror *lo* *vitatem Zorobabelis*. Ecquis enim in historia sac a tàm hospes, ut ignoret *vivacium exempla?* Insulsum est, ad nostrum ævum tantâ adseveratione & pertinaciâ Judaica & Orientalia exigere.

Ut intelligatur, de quibus regibus capiamus Danielem & Esdram, adscribo Regibus Persarum, ut à Græcis nominantur, S. Scripturæ loca, hoc modo:

Cyrus. Dan. XII. §. 2.
Cambyses. Dan. XII. §. 2.
Darius Hystaspis. Dan. XII. §. 2.
Xerxes. Dan. XII. §. 2. Esdræ IV. §. 6. & lib. Esth.
Artaxerxes Longimanus. Esdræ IV. §. 7.
Darius Nothus. Esdræ IV. §. 24. & V.
Artaxerxes Mnemon. Esdræ VII. Nehemiæ I.
Ochus, cujus successor
Darius Codomanus. Nehem. XII. §. 22.

Nunc ad *Artaxerxem* nostrum *Longimanum*: Est autem is, qui A. M. 3490. *Ægyptum rebellem* rursus pacavit, ejectis Atheniensibus. *Diod. Sic. lib.* XI. *c.* 67.

Pacem

Pacem cum *Cimone* fecit A. M. 3501. *Idem lib.* XII. *c. 24.* Moritur A. M. 3526. Sub hoc ipso exortum est illud *bellum* celeberrimum *Peloponnesiacum*, octo libris à *Thucydide* comprehensum; de quo & *Plutarch. in Pericl. Diod. lib.* XII. *& Scholiastes Aristoph. in* Εἰρήνη.

REGNUM XERXIS II. SOGDIANI DARII NOTHI, ARTAXERXIS MNEMONIS, ET OCHI.

Duo Reges omissi in Besoldo. Darius Artaxerxis Longimani filius. Sphalma apud Bizarum. Darii Nothi, ejusdemq́; nepotis, Ochi, Artaxerxis, immanis crudelitas.

DUos reges *omisit Besoldus* in Synopsi minore: XERXEM II. & SOGDIANUM, quod idem fecit *Cl. Ptolomaeus in Canon.* quem publicavit *Scal. lib.* II. *Can. Isag. p. 134.* Sed auctiorem & emendatiorem *Calvisius Introduct. Chronolog. cap. 11. è M. S. Overalli, & Petavius Rat. Temp. part.* II. *lib.* IV. sub finem, è bibiotheca Regis Christianissimi. Nihilominus eos habemus apud *Euseb. in Chron. lib.* I. *p. 31. & lib.* II. *n. 1592.* Et *Xerxi* quidem duos, Sogdiano septem menses tribuit. At *Diod. Sic. lib.* XII. *c. 64.* Xerxem unum annum regnâsse vult. In Sogdiani mensibus consentit *l. d. c. 71.* Sed *Ctesias apud Photium* non nisi sex menses, quindecim dies Sogdianum regnâsse dicit.

Xerxem,

Xerxem, Artaxerxis Longimani legitimum *filium* fuisse, è *Damaspia* conjuge, scribit idem *Ctesias*. Adde *Exc. Graca Scaligeri p. 401,* in quibus legitur: *Xerxes filius Artaxerxis* (regnat) *menses duos.* Sogdianus eidem *frater*, sed natus *ex* Alogune, Babyloniâ *pellice*; ut ibidem adjicit *Ctesias*; qui Secyndianum vocat. *Pausan. lib. VI. p. 353.* Isogæum (ita Sogdianum appellat) legitimum Artaxerxis filium facit: Sed *Ctesia major apud nos fides.*

Hic cùm Xerxem fratrem, in regiâ dormientem, interfecisset, regnum invasit; sed parricidam exosi Persæ, cidarim imposuêre DARIO; qui privatus *Ochi* nomen tulit. Sogdianus paulò pòst captus miserè interficitur. Darium *regis filium* fuisse, indicat fœdus inter ipsum & *Lacedæmonios*; cujus verba hæc sunt apud *Thucyd.* p. 373: *Quæ regiones, quæq; urbes sub imperio sunt regis Darii; aut patris ipsius, majorúmve fuerunt; eas sive belli inferendi; sive alio modo nocendi causâ Lacedæmoniis eorumq; sociis adeundi jus ne esto!* Et *Just. lib. V.* c. 1. §. 7: *Darius rex Persarum* (loquor de *Notho*) *memor paterni avitiq; in hanc* (Atheniensium) *urbem odii, factâ cum Lacedæmoniis per Tissafernem, præfectum Lydiæ, societate, omnem sumtum belli pollicetur.* Sed clarè Ctesias & Pausanias Artaxerxis Longimani filium è *pellice* faciunt; & Ctesias quidem *Martiderem* illam nominat: Hinc ab omnibus ferè Scriptoribus *Darius Nothus* cognominatur.

Ridiculè apud *Pet. Bizarum lib. II. Rer. Persic. p. 58.* legitur: *Darium fuisse Artaxerxis ex* Pellaca

 filium.

filium. Quaſi *Pellaca* nomen proprium ſit? At cùm in Græco Pauſania ſit: Δαρεῖος Ἀρταξέρξου παῖς νόθος, *Romulus Amaſæus* rectè vertit: *Darius Artaxerxis ex pellaca* i.e. ex *concubina filius.* Saltem igitur appellativum eſt apud interpretem. Quod monendum duxi, ne quis Bizarum legens, in errorem abriperetur: Etenim ex minutis etiam graviores hallucinationes oriuntur.

Hujus Darii anno ſecundo *ſpes* certa *inſtaurandi templi* Hieroſolymitani Judæis affulſit, ut jam ſatis diximus; & cùm initium Darii *Calviſius* poſuiſſet in A.M.3527. *prophetiam Haggei* collocat in A.M.3528.

Fuit aliquando Darius homo crudelis, ut ex *Cteſia* & *Ovidio in Ibin v. 315.* colligere eſt; ut *Valerius Maximus* (qui *Valerius Maximus lib. IX. cap. 2. ex. 6. ext.* Dario Hyſtaſpis eam crudelitatis notam impingit) jure notatus ſit à *Freinshemio ad Curt. lib. VI. cap. 8. §. 16.*

Fato functus eſt A. M. 3546. & ſucceſſit filius ARTAXERXIS MNEMON, ante regnum ſuſceptum *Arſaces* dictus. Natus erat à *Paryſatide*; quemadmodum & *Cyrus* & *Oſtanes* & *Oxyathres*; ut ſcribit *Plutarchus*, qui res Artaxerxis hujus *integro libro* executus eſt. Bellum geſſit cum *fratre Cyro* A. M. 3549. quod præter *Plutarchum* deſcribit etiam fuſè *Xenoph. in libb. VII. de Exped. Cyri.* Breviter *Diod. Sic. lib. XIV. c. 20. Juſt. lib. V. c. 11. Oroſ. lib. II. cap. 18.* De eodem bello ſupereſt narratio *Cteſiæ*, à Photio in compendium redacta; *qui Scriptor* hoc ipſo bello *captus ab Artaxerxe*, medicinam pòſt in Perſia fecit; & Regem à fratre vulneratum ſanavit. Diu

Diu posthæc *Artaxerxes* Persis imperavit; sed cùm tandem *Darium filium* Regem fecisset, isq; interficiendi patris consilium cepisset; pater, licet oppresso juvene, tamen ex ægritudine animi moritur A. M. 3589. & succedit OCHUS, Artaxerxis filius; qui sævitiâ & atrocitate (ut *Plutarchus* ait) omnes superavit, regiam cognatorum cæde & strage principum replevit. *Just. lib. X. c. 3.* Ocham, sororem, atque eandem socrum, vivam capite defodit; & patruum cum centum & ampliùs filiis ac nepotibus eodem die interemit. *Val. Max. lib. IX. c. 2. ex. 7. ext.* Tandem ab eunucho Bagoa veneno tollitur. *Diod. lib. XVII. cap. 5.* *Cadaver* ejus idem Bagoas *felibus* objecit; *& ossa* quædam exprobrandæ crudelitati *in manubria gladiorum* convertit. *Ælianus lib. VI. Var. Hist. cap. 8.* quod factum A. M. 3614.

CAPUT VII.

Arses *Rex Persarum* post Ochum. *Darii Codomani genus. Ejusdem* luxus. *Imperii Persici* ruina, *& cædes* Darii, *post* tres *ingentes* pugnas *ad Granicum, Issum, & Gausamela.*

D*Arius* (inquit *Besoldus* in hac Synopsi minore) *postremus Persiæ Imperator, hunc* (sc. Ochum) *excepit.* Sed præterit ARSEN, Ochi Artaxerxis filium, quem Bagoas pro patre Regem constituit, rursusq; sustulit: quòd ob cædem paternum supplicium illi minitaretur. *Diod. Sic. lib. XVII. c. 5.* Me-

minerunt hujusdem Arsis *Arrian. lib. II.* (ubi Darius in literis ad Alexandrum M. conqueritur, injustè illum lacessitum fuisse à Philippo) & *Euseb. n. 1677.* qui tribuit illi 4. annos, secutus *Africanum*. Vide *Scal. d. l.*

Ultimum è Darii Hystaspis domo facit *Strabo lib. XV. p. 736.* sed corruptè Narsen vocat; verba ejus sunt: *Septem verò Persæ, qui Magos interemerunt, Dario, Hystaspis filio, imperium tradidère; ejus successores in* Narse *defecerunt: quem cùm Bagoas eunuchus interfecisset*, Darium *Regem fecit, non oriundum è stirpe regiâ.*

Sed & Plutarchus *Darium* (ut ad illum jam progrediamur) ante regnum, saltem *Astantem*, hoc est, *Tabellarium*, seu *Veredarium*, fuisse scribit. Consulendus *Raderus ad Curt. lib. III. c. 3. §. 3.* At *Diodoro Sic. lib. XVII. c. 15.* à gente regia non alienus est; *Arsamum* enim Darii Codomani patrem, Artaxerxis Mnemonis filium facit, quem secutus est Besoldus in Synopsi majore; vel certè recentiores, qui ex Diodoro Regis hujus genealogiam concinnârunt.

Freinsh. in Supplem. Curt. lib. II. *c. 1. §. 2.* Darii patrem *Arsanem*, avum *Ostanem*, proavum *Darium Nothum* asserit; sed hoc mihi nunquam observatum in antiquis Scriptoribus, præsertim illis, quos in margine citavit. Quicquid sit, bello adversus *Cadusios* gesto magnam virtutis opinionem sibi pepererat; ut est apud *Just. lib.* X. *3. §. 3. Diod. Sic. lib.* XVII. *c. 6.*

Cæterùm regnum adeptus, luxum ante virtutem habuisse videtur, more totius gentis, quæ olim rudis ad voluptates, pro libertate & gloriâ animosè pugnavit;

pugnavit; sed auctis opibus, delitiis & mollitie fractâ effœminatâq; fortunæ ruentis impetum, non sustinuit. *Livius lib. IX. c. 17.* describit mulierum & spadonum agmen trahentem, inter purpuram atque aurum, oneratum fortunæ suæ apparatibus, prædam veriùs quàm hostem. Conferendus *Curt. lib. III. c. 3.* ubi refert decem & quinque millia hominum (quos *cognatos Regis* appellabant) secum in bellum traxisse; turmam muliebriter vestitam, luxu magis quàm decoris armis conspicuam: Pecuniam Regis simul advectam à 600. mulis, & 300. camelis. Unde nihil miror, si Macedonum acies tantum regnum destruxit, quæ longè dispari facie, equis virisq;, non auro, non discolori veste; sed ferro & ære, fulgebat.

Tribus præliis Persæ *debellati* sunt, è quibus *primum* commissum est in *Adrastiis* campis, ad *Granicum* fluvium, A. M. 3616. *Just. lib. XI. c. 6. Diod. Sic. lib. XVII. c. 19. Plutarch. in Alex. p. 672. 673. Arrian. lib. I.* Cæsa in eo prælio Persarum 25000. peditum, 2000. equitum; captorum par ferè numerus. Alexander non tantùm eos, qui è suis ceciderant, sed & Persarum Duces & Græcos, qui hostibus meruerunt, sepulturæ tradidit; illos magnificè, hos piè. *Arrian. d. l. 1.*

Alterum prælium A. M. 3617. ad *Issum*, Ciliciæ urbem, depugnatum est; & è Persis ceciderunt centum decem millia: Captæ verò multæ Darii charitates, mater, soror, filius Ochus, ac duæ filiæ. *Diod. d. lib. XVII. c. 32. Curt. lib. III. c. 11. Just. lib. XI. c. 9. Plutarch. in Alex. p. 675. Amm. Marc. lib. XXVI. p. 327. Herod. lib. III. Arrianus lib. II. Cic. lib. II. Fam. ep. 10.*

Tertium A. M. 3619. in *Gausamelis*, sive ad *Arbela*, sive ad *Ninum*; de quâ sententiarum diversitate consulendus *Freinsh. ad Curt. lib. IV. c. 9. §. 8. Bernegg. ad Justin. lib. XI. c. 14. §. 1.* Hoc prælio Alexander Asiæ imperium rapuit, ut ait *Just. d. l. §. 6.* Sed Darius sequenti demum anno, Bessi perfidiâ, compedibus aureis vincitur, & jaculis conficitur. *Casaub. ad Theophrasti Charact. p. 201* Varietas (ut est in proverbio) delectat! & cùm metuam, ne antiquior historia plus fastidii, quàm delectationis, in quorundam animis faciat; placet *declamatiunculam* interponere. Rem acceptissimam præstabo iis, qui eloquentiam amant; mihiq; simul faciam satis, dum hâc occasione promo, quod sæpissimè volui. Nôstis, alieni laboris sarcinam injectam humeris meis; sed *dubito, quicquamne utilius sit, veteri declamandi ratione*, quàm *superiori seculo* revocatum ivit *Aonius Palearius*; sic enim ad eum *Andreas Alciatus* scribit: *Plurimùm delector, quòd veterem declamandi rationem in præsentem usque revocas, & ob superioris ætatis incuriam (ne infantiam dicam) obstructam controversiarum apud Rhetores viam aperis, reddisq; facillimam. Quæ res non solùm ad comparandam dicendi facultatem pertinet, sed & nobis* Jurisconsultis admodum utilis est. *Paucissimi quidem ex humaniorum studiorum Professoribus hoc præstare possunt: Quod si qui possunt, ad* jurisprudentiam, *quæ uberiores fructus parit, transire maluerunt; quàm inter pueros fictis thematis consenescere. Unde factum, ut pulcerrima doctrinæ exercitatio inierit.* Hæc ille. Cujus viri auctoritatem secuti mihi videntur, quicunq;

quicunque nostro & superiore seculo eloquentiæ laudem sibi pepererunt. Ut verò sciatis, quæ d[illegible] handi ratio fuerit, remitto vos ad *Marcum Senecam* patrem, *Quintilianum* & *Libanium Sophistam*; sed quem priores à tergô quàm longissimè relinquunt. Nostrô ævô declamationum hujusmodi *par* scripsit *Daniel Heinsius*; quarum in priore fingitur: *Quid Pub. Scipio Africanus dixerit, cùm in Africam trajecisset.* Et posteriore: *Quid Euphorion dixerit, cùm Callimah[illegible] filium suum, prælio Marathonico, stantem expir[illegible] audivisset.* Nunc ut juventuti exemplô ferè sim[illegible] præeamus, ad iter illud, quod præcipuè ducit ad eloquentiam; ex historiâ, quam per hanc septimanam tractavimus, declamatorum more in Bessi facinus sic invehimur.

DECLAMATIUNCULA IN BESSUM.

Regni Persici fundamentum erat, *unum imperare, cæteros omnes obsequi*; & ad servitutis opprobrium. Nemo ex animi sententiâ consiliũ dabat; quòd reverentiam Regiæ majestati debitam, libertas oblivisci videretur. Fuerunt, qui flagellis ad multum sanguinem cæsi, pro injuriâ, tanquam beneficiô, gratias agerent. Quòd enim parenti patriæ, & Numini, pòst Solem, maximo, adhuc in memoriâ sint, hinc se percipere credebant, & lætabantur; sed nondum intelligis, quid in servitute Persicâ postremum fuerit. Majus est, quòd *Praxaspes*, purpuratorum Princeps, ob conceptum alioqui impetum, & salutaris consilii confidentiam, spectare coactus est, filium sagittâ peti; nec

ſpectare tantùm, ſed (fidem veram, ô ſuperi!) laudare ferientis tyranni manum. Hæreditaria illa ferocia *Cambyſi* fuit, ſiquid Græcorum narrationibus damus. Nam *Aſtyages*, proavus *Harpago* in cœnâ filium epulandum appoſuerat; & iſte non tàm linguam in officiô, quàm vultum in colore priſtinô retinuit. Minus adhuc dixi: Veritus, ne doloris magnitudinem parùm artificioſè tegens, in reliquias ſuæ domus immaniſſimum carnificem immitteret; deprædicavit etiam apparatum & ſuavitatem cœn[illegible] Nunc tu mihi conſidera mutatas rerum vices! *I*[illegible] (mancipiorum omnium poſtremus, & quo[illegible]ndigniſſimum, *ſemivir*) oblitus, Regum capitibus divinam quandam & inviolabilem majeſtatem, ſuo verò collo jugum congenitum; nec veritus ultorem, quiſquis ſuccedit in Regem, & auctorem potentiæ ſuæ, ſceleratiſſimum facinus non tantùm concipit; ſed exequitur. Cùm infimæ ſortis homuncio regnum ſibi vindicare non poſſet, ſui beneficii facit. Cæterùm *non ibi conſiſtunt exempla, ubi cœperunt; & qui magnum ſcelus patravit, vix unquam ſolus fuit. Uti prima via malum parturientibus ardua & impedita ſunt; ita ſemel introducto non deſunt leviſſimi, qui frequenter exerceant.* En Darii flebile cadaver in proximô! an non Regi potentiſſimo perniciem maturavit interfecti Regis exemplum? *Bagoam* evexit Ochus, *Beſſum* Darius. Uterque beneficii ſui parem gratiam tulit, & *in Beſſo revixit Bagoas.* Jam fortuna Darii domum inſigniter attriverat; cæſæ totô Oriente Perſarum copiæ; intima regni Macedonibus reſerata; capta cum

infinitis

infinitis thesauris *Persepolis*; nec quicquam victori ultra metuendum, nisi quòd Darius viveret. Hâc eum molestiâ quis existimaret sic liberandum? Darius, hostibus expeditissimis & Alexandro, quid? nisi vel Herculi, vel ipsi Marti obductus & subductus, licet in extremis regni; sui tamen, & à suô primùm vincitur, deinde configitur. O prodigium! ô hominem! ô furiam! *Itáne telum, nec animum ad memoriam tot beneficiorum hebetari? nec aliam victimam, quàm Regem*, quàm Patriæ patrem; quàm illum, etiam sceleratissimorum sicariorum opinione, *participem siderum, fratrem Solis ac Lunæ*, crudelitati & *ambitioni mactari potuisse?* Bessus Satraparum princeps erat: Bessus Bactrianis præfectus erat. Certè *nullam injuriam acceperat, nisi quòd Darius nimiis debitis onerârat*; quæ Bessum & vivere & mori illi obnoxium cogerent. *Tot beneficiorum vincula nefariô telô abrupit; & nomina, quæ expedire non potuit, sanguine regiô obruit ac delevit.* Debebat Rex fortunæ atrocissimam pœnam, cujus blanditiis irretitus, jugum totâ cervice recepit: Debebat imprudentiæ suæ, quod contra majorum artes nimium benignus in servos, *nullam ultra crescendi spem reliquit; nisi quæ Regem peteret.* Sed non potuit hoc *victoriæ compendium* placere Alexandro; qui monarchiæ suæ munimentum ratus, si parricidarum suppliciô, quantumvis inimici Regis manibus parentaret. Bessum captum Oxyathri excruciandum tradidit; nec dilata pœna, &

QUI. DIADEMA. SPERARAT.
SCELERIS. PRETIUM.
CRUCEM. TULIT.

Hunc

Hunc infami lignô dignum titulum arbitramur; at Darii monumento ultimum, quod Polyſtratus excepit, ſuſpirium, meritò inſcribimus:

VIVEREM. DARIUS. CODOMANUS.
PERSARUM. REX.
NI. SERVUS. BENEFICIO. MEO.
NIMIS. LAUTE. VIXISSET.

CAPUT VIII.

Alexander *ab eôdem* Perſeô *oriundus, quo* Perſarum *Reges.* Perſei *poſteritas usq; ad* Temenum. *Hujus poſteri ad* Caranum *è reliquiis Dexippi.* Velleji *lectio tentatur. Macedoniæ Regum ſucceſſio, & diſſenſus inter Euſebium & Dexippum, quoad annorum ſupputationem.* Bongarſii ἁμάρτημα, *&* GeorgiiSyncelli *incuria in exſcribendo Dexippô; & enarratio hujusdem à conjecturâ ſuppletur.* Berneggeri *conjectura in locô Panegyriſtæ rejicitur.* Terram & ignem dare, *quid ſit? Diſſenſus Dexippi à reliquis Hiſtoricis, in enumerandis Alexandri M. majoribus ab Alexandro Divite. Auctores rerum Alexandri M. poſt* Freinshemium *obſervati à* Reineſiô, *è literis ejus promuntur. Alia de rebus Alexandri M. ad* Beſoldum *pertinentia.*

Quod

QUod miraberis, *iisdem majoribus orti Persarum Reges & Macedonum.* Illos à *Perseô* jam suprà deduximus; hos ab eôdem descendisse, docuerunt plures, & inter eos *Reineccius* in peculiari tractatu *de Familiis Regum Macedoniæ*; sed perpetuam seriem, nec ille, nec alius, ut opinor, dedit. Nam à *Caranô* ad *Temenum* usque nominare potuerunt nullum, quod apertè confitetur *Reineccius*. Illam lacunam jam supplebo è magnorum Scriptorum reliquiis. *Perseus* (cujus majores *ab Isaaci majoribus*, serie non interruptâ perductos suprà reperies) Persis sive pater, sive avus (à quô Persarum Reges) filium reliquit *Alcæum*; Alcæus *Amphitryonem*; Amphitryon *Herculem Thebanum*; Hercules *Hyllum*; Hyllus *Cleodæum*: Cleodæus *Aristomachum*; Aristomachus *Temenum*. Hæc extra controversiam omnia sunt. Tamen posteritas ad Caranum, Macedonici regni conditorem, quibus nominibus appellata fuerit, id (ut dixi) hactenus latuit. Multi (è quibus *Erasmus Schmidius* est, in *Pindari Pythionicas od. 5. p. 248. 250.*) *Perdiccam*, Temeni filium, *primum Regem Macedonum* faciunt, è verbis Herodoti in Uraniâ: *Ex Argo profugerunt in Illyricos, & è Temeni posteris tres fratres, Gavanes, Aëropus & Perdiccas.* In Græcô videntur ἀπόγονοι, quos quis filios nobis interpretabitur?

Sed quid moror? Insigne fragmentum *Dexippi*, vel *Diodori Siculi* potiùs (quem ille exscripsit) è *Georgiô Syncellô, in Eusebium Græcum*, retulit *Scaliger, p. 47.* è quô constat, *Temenum* patrem fuisse *Lacharis*,

charis, Lacharem *Deballi*, Deballum *Euribiadæ*, Euribiadem *Cleodæi*, Cleodæum *Crœsi*, Crœsum *Pœantus*, Pœantem *Carani*, primi Macedonum Regis. Alii, (quod ibidem testatur Diodorus) uti Theopompus, genealogiam constituerunt aliter; sed personas quasdam omisisse ferè temporum ratio, & alia nobis persuadent. Quam nos dedimus, planè perfectior est, & à Dexippô approbata; cùm affirmat τὸν Καρανὸν ἀπὸ μὲν Ἡρακλέους ἑνδέκατον εἶναι, ἀπὸ δὲ Τημένου ἕβδομον. Hoc est, *Caranum ab Hercule undecimum esse, à Temenô verò septimum*. Quod verum est, si genealogiam admittimus, cum illâ computatione, quam *Ovidius* sequitur: Hic *Ajacem*, Jovis pronepotem, *tertium* à Jove dicit, *lib. XIII. Metam.* quem alii, Jovem annumeraturi, *quartum* dicerent: Sic nos Caranum à Temenô septimum dicimus, non annumeratô Temanô. At si juxta morem computandi receptum ab aliis, Temenum adsuimus; hic quidem *octavus* est, Hercules *duodecimus*. Theopompus immane discrepat, quem si sequimur, Caranus vel *sextus*, vel *quintus* est à Temenô.

Ex hactenus dictis Velleji lectio (quam Reineccius ambabus manibus amplectitur) omninò dubia fit: Nam sive Theopompum, sive Dexippum sequamur, *Caranus* ab Hercule nullo modo *decimus sextus* est. Nî fallor, alteram unitatem in numeri quinarii notam mutârunt librarii; & cùm Vellejus scripsisset: *Caranus XII. ab Hercule*, fecerunt illi *XVI*; cujusmodi vitia passim in auctoribus obvia. Sed hæc conjectura est, quam qui rejicere volet, nihil offendet me.

Jam

Jam Carani majoribus recensitis, enumerandi sunt Reges à Caranô ad Alexandrum Magnum; quod facillimum est. CARANUS (de quô videndi modò correctus *Vellejus lib. I. c. 6. Justinus lib. VII. c. 1. Pausanias lib. IX. p. 606. Eusebius num. 1204. Solinus c. 14. Suidas in* Κάρανος, *& Paulinus Opusculo de Regibus, citante Ausoniô)* regnavit annos 28, secundùm Eusebium; at juxta Dexippum 30. Cui succedit COENUS, filius, ut Dexippus ait; & regnat annos duodecim, ut vult Eusebius; viginti octo, ut Dexippus. Cœni filius TYRIMMAS, vel *Tyrimas*, regnat annos triginta octo, ut ait Eusebius; quadraginta quinque, ut Dexippus. Hos duos Reges *Justinus* non habet, fortasse, quòd tantùm celebriores nominare voluerit. Tyrimmam excepit PERDICCAS I, & regnavit annos quinquaginta unum; ut est apud *Eusebium, num. 1281.* De eôdem *Justinus lib. VII.* cap. 2: *Perdicca & vita illustris & mortis postrema, velut ex oraculô pracepta memorabilia fuerunt.* Et *Herodotus lib. VIII:* Ὁ Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. Vel potiùs: τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα. Hoc est: *Perdiccas, qui condidit imperium*, nempe, *Macedonum.*

Fallitur *Bongarsius*, qui ad dictum locum *Justini*, hujusdem mentionem fieri scribit à *Thucydide lib. II. c. 21.* Meminit Perdiccæ, sed is *Perdiccas II.* est, *Alexandri Divitis* filius, *Archelai* pater; ut ex eôdem intelligi potest. At de Primo capiendus *Solinus* c. 14: *Succedit Carano Perdicca XXII. Olympiade, primus in Macedoniâ Rex nominatus.* Omittit *Cœnum* & *Tyrimmam*, sicut Justini epitomator.

At

At hîc ſatis mirari non poſſum, tàm illuſtrem Regem in Dexippi fragmentô præteritum eſſe; immò ad Tyrimmam referri, quod de Perdiccâ ſcribunt modô laudati. Ait enim: Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυρίμμας ἔτη με΄ καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθόλου τὴν βασιλείαν ηὔξησεν· εἶτα Ἀργεῖος παῖς Τυρίμμα ἔτη λδ΄. Hoc eſt. *Poſt hunc* (Cœnum) *regnavit filius Tyrimmas, annos quadraginta quinque; hic reliqua Macedoniæ occupavit, atque ita provinciis unitis, regnum ſuum propagavit latiſſimè. Poſthac Argéus, Tyrimmæ filius, regnavit annos triginta quatuor.* Vides, nullum Perdiccam locum habere inter Tyrimmam & Argéum. Sed valdè vereor, ut *Georgius Syncellus* Dexippum bonâ fide hîc exſcripſerit: Non enim leve momentum hic in *Herodoti, Juſtini, Euſebii & Solini,* conſenſu. Igitur vel vitium & lacunam (quæ in *Dexippi* codice erat) non animadvertit *Georgius*; vel dum feſtinavit, fugit illum Perdiccæ nomen; unde ſcribere debuiſſet: Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυρίμμας ἔτη με΄. Ἑξῆς Περδίκκας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη ··· οὗτος καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθόλου τὴν βασιλείαν ηὔξησεν· εἶτα Ἀργεῖος παῖς Περδίκκου ἔτη λς΄. Hoc eſt: *Poſt hunc filius regnavit Tyrimmas annos 45. eumq́; excepit filius Perdiccas, ac regnavit annos ··· qui Macedoniæ reliqua occupavit; atq́; ita provinciis unitis, regnum valdè auxit. Dein Argéus, Perdiccæ filius, Rex fuit per annos 34.* Argéus iſte *Perdiccæ filius* ſcribitur & Herodoto & Juſtino; regnumq; patris obtinuit per annos 38, ut vult *Euſebius*; à quo, ut videmus, *Dexippus* diſſentit, quadriennio dicens minùs. Ar-

Argéi filius PHILIPPUS I. in quô conſentiunt *Herodotus*, *Juſtinus* & *Dexippus*; at in annis regni huic non convenit cum Euſebio; ille namq; 35. habet, Euſebius 38. Philippi filius ΑΕΡΟΠΑΣ, ut Dexippus vocat; ΑΕΡΟΠΟΣ, ut Herodotus, Ærops Euſebius, Europus Juſtinus; is ipſe, quem *infantem Macedones, ab Illyriis victi, prolatum in cunis prope aciem poſuerunt*; ut eò acriùs adverſus hoſtem pugnarent. Meminerunt præter Juſtinum *Ammianus lib. XXVI. p. 326, & Nazarius in panegyrico, cap. 20,* cujus verba ſunt: *Illyrici quondam deſpicientes* Eropi *Regis infantiam, Macedones bello laceſſiverunt.* Berneggerus è Juſtinô ſuô mallet, *Europi Regis infantiam*; quod à virô doctiſſimô ſcriptum nolim. *Æropum* enim propugnant ii, quos citavimus; & addendus (quamvis de aliô verba faciat) *Diod. Sic. lib. XIV. c. 38.* Qui his *Aëropus*, Nazario *Eropus* eſt per ſimplex E: nam hic mos Romanorum fuit, quem ab ipſis Græcis ſumſêre; ut docet *Salmaſius ad inſcriptionem Herodis Attici.* Porrò Aëropus juxta Euſebium regnavit annis 26. juxta Dexippum 23.

Aëropi filius, ALCETAS, ut Herodotus ait, regnavit annos 29, ſecundùm Euſebium, 28. ſecundùm Dexippum. Alcetæ filio, AMYNTÆ I, Euſebius tribuit annos 50. Dexippus 42. *Amyntas* filium relinquit ALEXANDRUM DIVITEM, ut *ἀπὸ μιᾶς*, hoc eſt, unanimiter tradunt Juſt. Herod. Dexip. apud quem de eodem legis: *οὗτος κατὰ τὴν Ξέρξε διάβασιν Πέρσαις ἔδωκε ὕδωρ καὶ γῆν.* Hoc eſt: *Hic, quo tempore Xerxes in Græcos expeditionem ſuſcepit, Perſis*

Persis dedit aquam & terram, id est, se suosq; , urbes, agros, aquam, terminos, delubra, utensilia suaq; omnia in Persarum ditionem dedit; de quô deditionis ritu apud Persas solenni plura *Brissonius lib. III. de Regnô Persarum p. 330. & seqq. Freinshemius ad Curt. lib. III. c. 10. §. 8.* At Justinus adeò Xerxi conciliatum scribit, ut ab eô totius regionis inter Olympum Hermumq; montes imperio donatus sit. Plura de eô collegit *Reineccius* in tractatu suprà citato. Filios habuit Perdiccam & Amyntam.

PERDICCAS regnum tenuit, *Amyntas* privatus vixit. Perdiccâ genitus Archelaus, qui *Euripidem* Poëtam magnâ gratiâ prosecutus est; & ab hôc Orestes. At Amyntas alter, Alexandri Divitis filius, genuit Aridæum, Aridæus Amyntam II. Regem post Orestem; Amyntas II. Perdiccam II. & Philippum II. Philippus II. Alexandri M. pater est.

Hæc ita *Dexippus* apud *Scaligerum dictâ p. 47.* qui Atheniensis Dux strenuus, Rhetor & Historicus, *Gothos* vicit; cùm vastarent *Achajam*, & *Athenas* peterent. *Herennius Dexippus* Suidæ, de quô plura *Casaubonus ad Lampridii Alexandrum Severum p. 172. Scaliger in notis ad Græca Eusebii p. 259.*

At hîc multum discrepant alii pleriq; veterum, è quibus Regum Macedonicarum stirpem conscripsit Reineccius: Secundùm enim istos *Alexander Dives* filios habuit *Perdiccam II, Alcetam* & *Philippum Tharraleum.* Ex Perdicca II. *Archelaus I,* cujus filius *Archelaus II,* & *Orestes:* Alceta, qui alter

Alexandri

Alexandri Divitis filius, genitus *Alexander:* Philippo Tharraleo (qui tertius Alexandri Divitis filius) natus *Amyntas II*, cui tres filii, *Alexander II. Perdiccas III. Philippus II.* Hunc Alexander M. patrem habuit. Est igitur hæc differentia secundùm Dexippum: Alexander M. Philippi II. filius est, Amyntæ II. nepos, Aridæi pronepos, Amyntæ privati abnepos, Alexandri Divitis adnepos. Sed juxta Scriptores reliquos Philippi II. filius est, Amyntæ II. nepos. Philippi Tharralei pronepos, Alexandri Divitis abnepos. Jam productis serie continuâ Alexandri Magni majoribus, ab annis mille quingentis, & quod excurrit, hoc est, ab *Inachô* ad Alexandri initium, quâ gente, qui mihi antiquiorem aliam domum, nusquam interruptam, è probatis auctoribus exhibuerit; eum ego Apollineâ coronâ dignissimum judicabo.

Fas esset Alexandri verè Magni, quàm diu à rectô virtutis tramite non deflexit, res gestas exponere; sed habemus præter complures Scriptores, *Ammianum, Curtium, & Freinsheimii Curtianum Supplementum*; qui hoc & illos legerit, & à nobis exegerit plura, is *Hispanicô ingeniô (quod omnium avarissimum est) natus mihi videtur.*

Fortassis non ingratum erit Philologiæ studiosis excipere, quæ vir eruditionis profundæ, & lectionis inexhaustæ, *Thomas Reinesius* ad *Freinsheimii Curtium* observata, scripto mecum communicaverat. Me, quod attinet, promtissimus sum, è privatis parietibus, ubi ne quæstum quidem carcerarium faciunt, in lucem producere. Sic autem ille in literis 12. Aprilis, anno 1643.

 Freins-

Freinshemius, amicus tuus, nonnulla moneri posset *cap. I. proleg.* ubi de ætate Curtii non omitti debebat *Isaaci Pontani* sententia, qui cum sub Trajanô scripsisse probat. Ejus hâc de re epistolæ duæ sunt in *editione Jonstonii, Amstel. A. C. 1633.* Sed quibus respondit *Vossius lib. I. de Hist. Lat. c. 9.* qui ad Vespasianum refert, uti *Rutgersius* & *Dan. Heinsius.*

Cap. III. editiones varias commemorat, sed præter eas notavi, esse etiam Lugdunensem *Jacobi Roussini A. C. 1604.* in 16, cum duorum, qui desiderabantur, librorum supplemento, & præfatione S. G. ad *Joh. Paludanum* scriptâ. *A. C. 1597.*

Cap. IV. de Scriptoribus rerum Alexandri adjicerem ista: De *Agatharchide*, quod fuerit Heraclidæ Lembi Ducis anagnostes, uti *Photius* habet. At *Ptolomæi Philometoris*, & proximorum tempora securè licet corrigere. Qui verò etiam *Straboni* fuit cognitus, *lib. IV.* de eô, quod ante Trojanum vixerit, æqualis narratio est? αἱ κατ᾽ Αἴγυπτον ἀποστάσεις, quas vocat extractum excerptorum apud Photium [p. 250.] insinuant tempore Ptolomæi VII. VIII. & IX, qui variâ fortunâ usi, subditis suis cruenti, eosdem subinde experti sunt rebellantes. Vide Justinum. *Andracydem* sapientiâ clarum huc etiam referri debere, cujus *epistola* ad Alexandri fragmentum *de vino* est apud *Plinium lib. XIV. cap. 5.* Et remedium contra ebrietatem, è raphanô desumtum, ab eod. *lib. XVII. c. 14.* *Clemens lib. V. Strom.* nominat Pythagoreum, & *lib. VII.* ex eô refert, vini usum, & carnium ingurgitationes corpus quidem robustum, animum verò languidiorem reddere.

dere. *Epistolæ Alexandri & Aristotelis ἀμοιβαῖαι* sunt apud Gellium, *lib. XX. cap. 5.* ex Andronici Rhodii, Philosophi Peripatetici, libro quôdam desumtæ. Habet easdem *Themistius comment. in lib. I.* φύσ. ἀκρ. & edidit cum aliorum Pyrrhus Caldoræus: Quas pro nothis habere nolim. De reliquis ejus ad diversos, quæ extant, in volumine *epistolarum Procerum mundi* Latino, edito *Argentinæ A. C. 1593.* non sentiam idem: præsertim quam Illyricis, Lacedæmoniis, Dario, Poro (ita enim legitur pro Pyrrhô) & Didymo, Brachmannorum Regi, misisse dicitur. Iste *Andronicus* est, qui exempla librorum Aristotelis, quæ ex *Apelliconis Teji* bibliothecâ, *Athenis Romam* transtulerat *Sylla*, à Tyrannione Grammaticô accepit, ætate *Pompeji Magni*; & edidit Plutarchus in Syllâ: Præceptor Amasiæ *Strabonis lib. XII. Callisthenes* patriâ fuit Olympius. *Ælianus lib. XVI. de Animal. c. 30.*

Christophorus Roffinus *in Senatu Burdegal. Præses Comm. omnium à condito orbe hist. ad Albertum de Gonibus, edit. Lutet. A. C. 1571.* titulo de Macedoniæ origine *res Alexandri Magni* accuratè persequitur. Clemens, Apuleji familiaris, omnem Alexandri historiam *carmine* illustravit, *Apul. lib. I. Florid.* Heraclides rerum Alexandri Magni scriptor à Plutarchô laudatus, quasi non sit ille celebris Aristotelis discipulus ὁ Πονλικὸς λεχνιδότης, *Athen. lib. XIV?* Iste sanè καλλιστά τι καὶ ἄριστα reliquit, interq; ista historica, teste *Laertiô*. Id verò verissimum, non esse eundem cum Scriptore περὶ διαδοχῶν Alexandrino; est enim hic de Philosophorum in scholis suc-

cessionibus, ὁ περὶ διαδόχων, qui de Alexandro dicuntur, æqualis *Polybio*, cognomento Lembus. *Georgius Monachus* etsi Josephi & Eusebii exscriptor in Chronico manuscripto Græco, quod possideo; junctum alteri itidem manuscripto Græco *Georgii Syncelli*. Historiam Latinam fabulosam de Alexandro, adscriptam *Julio Valerio*, Barthius dicit esse hominis, cui nulla sermonis Romani notitia fuit; & vocat tamen Monachum non ineruditum, quæ non concilio. Est inter meos *historia Alexandri magni*, Regis Macedoniæ, de præliis excusa Argentinæ, A. C. 1489. in formâ majore, quam nî viderit Freinshemius, mirer! Incipit: *Sapientissimi Ægyptii scientes mensuram terræ &c.* finis: *De sepulturâ Alexandri, quid diversi super eâ dixerint.* Auctor rhythmi Germanici *de S. Annone è Comitibus de Dassel Archiepiscopo*, qui obiit A. C. 1064, eadem, quæ nugator iste de Alexandro; *dolio vitreo* inclusum ad *profunda maris*, noscendis marinis belluis, se demittente recitat. *Opitius* etiam, editor versificis istius, unius ex aulicis & familiaribus *S. Annonis Germanici, in notis ad cap. 14.* excerptum de vitâ Alexandri Magni manuscriptum, in codice chartaceo se habere ait, sed quod in narratione (quomodo Alexander pervenerit ad *arbores Solis & Lunæ*) ab editâ meâ discrepat; fortassisq; in aliis; & si, quomodò Alexander se *per gryphones in aëre* levari fecerit, penè iisdem verbis repræsentet. Ejusdem generis, ex eodem fonte hausta, in suorum *Chronicorum partem XI.* aliquam multa transtulit; repertis, ut video, nimis fabulosis & incredibilibus. Unde cognoscas,

gnoſcas, quamvis futile ſcriptum, habitum in pretio, in manibus omnium verſatum; variè interpolatum, & in diverſa exemplaria propagatũ fuiſſe: Cùm ſpretis frugibus mallent veſci glandibus; etſi vetuſtiſſimorum etiam Scriptorum, *Ariſteæ Proconneſii, Iſigoni Nicaenſis, Cteſiæ, Oneſicriti, Polyſtephani, Hegeſiæ* & ſimilium (quorum commentarii rerum incredibilium, miraculorum & fabularum pleni, ſuſpecti ſemper viſi ſunt eruditis) exemplo feciſſe videri poſſint.

Joſephus Judæus vel maximè ob hiſtorias expugnatæ ab Alexandro *Tyri*, & adverſus ejus *Hieroſolymam*, quam deſcribit *lib. XI.* Ἀρχαιολ. *cap. ult. lib. II.* Ἁλώσ. *cap. 21.* & ſcripta Rabbinica olim à *Druſiô lib. I. de Haſidais, p. 14. Cunæo lib. II. de Republicâ Hebræorum, cap. 16. Serrario comment. in Joſuam, Seldeno lib. VI. de Jure Naturæ & Gentium. De Succeſſ. Ebr. cap. 17. & lib. VIII. c. 21. Schickardus in procemiô Tarich Regum Perſarum* laudata: Ob narrationes inſtitutarum coram *tribunali Alexandri Magni* Judicis ab Africanis, ab Ægyptiis, ab Iſmaëlitis actionum forenſium contra Hebræos; & extructi *permiſſu Alexandri Magni* à Sanballete Chutæo, ſeu Samaritano, *templi* in monte *Garirim*.

Oneſicritus fuit *Aſtypalæus*; *Ælian. lib. XVI. de Animal. c. 39.* Diogenis Cynici diſcipulus ἄρχων κυβερνητῶν, Plutarch. *lib. I. de fortunâ Alexandri Magni.* Neſtor auctor Alexandriados, Poëta Epicus, patria Larandenſis ex Lyciâ fuit, ſub Imperatore Severo; filium habuit *Piſandrum*: De utroq; adi *Suidam*.

Nicanorem eundem faciam cum *Seleucô* nominatissimô inter Alexandri Duces. Parmenionis epistola ad Alexandrum, quâ expugnationem *Damasci*, suo ductu factam, commemorat; & capta impedimenta Darii, regias pellices & diversos aulicos, est apud *Athen. lib. XIII.* Si Pindarum Poëtam, ob encomium aliquot versuum, inter Scriptores rerum Alexandri Magni referre licuit Raderio; εὖ Θεοὶ ὅσος ὄχλος, quàm excresceret eorum numerus! Extant in eundem in *Anthologiâ* Parmenionis, Posidippi, Achelai. Multò rectius hîc referuntur, quos ex Indic. librorum *Plin. lib. XII. c. 13.* qui maximam partẽ ex illis, qui victorias Alexandri M. in Indiis secuti sunt, & miranda stirpium, arborum, animalium ibidem ἱστόρησαν, compilati sunt; nominare poteram. Immò Plinio nonne locus deberetur præ Solino in hoc cœtu? *Polycletum* (quem *Vossius* pro incertæ ætatis Scriptore habet) ipsi Alexandro comitem in expeditione Indicâ fuisse, inde colligo, quòd *Ælian. lib. XVI. de Animal. cap. 41.* de lacertis in Indiâ eum testem adducat; nam & sic *Onesicritus*, sic *Protagoras*, sic *Nearchus*, quæ per bella & peregrinationes istas viderant, annotârunt. Soterichus fuit Oasites ex Ægypto. Ita *Stephanus*; & inde *Lil. Greg. Gyraldus dial. de Poëtis 4.* Suidas ait scripsisse Βασσαρικά, βίον Ἀπολλωνίου Τυανέως, τὰ περὶ Πάνθειαν Βαβυλωνικήν, Πύθωνα ἢ Ἀλεξανδριακόν. Ἔστι δὲ καὶ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνος ἱστορία, ὅτι Θήβας παρέλαβε, καὶ ἄλλα. Hoc est, præter *Alexandriacum* etiam alia scripsit.

Malè

Malè Suidæ interpres, & nunc secutus *Vossius*, *Freinshemiusq;* tuus: *Historia hæc fuit de Thebis atq; aliis ab Alexandro captis.* Τὰ περὶ Πανθεῖαν quæ fuerint, intelliges è *Xenoph. lib. VI. & VII.* ubi de *Panthea*, uxoris *Abradatæ*, Persæ, erga maritum insigni fide. Meminit & *Plutarchus libro de vitâ XI. Epicur.* & *Campofulus lib. IV. Exempl. c. 6.*

De Emir-chowando, Arabe seu Persâ, vide *Schickardum dictô locô, p. 50.* Turcam, qui vernaculis rhythmis Alexandri historiam comprehendit, *Idem d. l. p. 71.* appellat è Leunclavio Achmedem Maulan.

Et hæc de Scriptoribus hactenus. Sed nec hoc erat negligendum. Idem *Freinsheimius* notis ad *Curt. lib. I. cap. 2. §. 36.* Polyænum, in nomine novarchi cujusdam Persicæ classis, in bello Cyprio, corrigit, præeunte Casaubono; & pro Γλὼς, legit è Diodoro Ταὼς. Atqui nosse poterat, quod *Casaubonus* de hâc præcipitantiâ se ipse castigaverit, notis ad *Æneæ Poliorcet. c. 32.* & de Polyæni membranis, quæ constanter retinent τὸ Γλὼς Diodori codices emendandos esse constituerit. Tantum ad me *Reinesius*; quod *Freinshemii Curtio* adscribere poterit, qui habet.

Nunc quædam ad *Besoldum*, qui singularem Dei providentiam Alexandrum duxisse refert, atque inde summo *Pontifici* Judæorum *supplicem* factum. Pontifex is fuit *Jaddua*, sive *Jaddus*, de quo *Seldenus lib. de Success. in Pontific. Hebræor. cap. 6. p. 256.* Historiam totam elegantibus verbis reddiderunt *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. polit. cap. 2. monit. 1.*

ex. ■ & *Freinshemius in Supplemento Curtii lib. II. c. 11. §. 22. & seqq.*

Notavi ad *Valerii Maximi lib. I. cap. 1. dissert. 1. & 2.* primis quatuor monarchiarum conditoribus „ non defuisse resplendentiam veritatis; prorsus ut „ Deus optimus maximus cæteris gentibus præesse „ voluerit eum, qui cultus sui non prorsus esset oblitus. At de *Cyro* præterii locum *Theodoreti, Serm. 1. de Fide: Cyrus,* inquit, *à Daniele, quo familiariter utebatur, Theologiæ mysteria est edoctus.* Sed & *Cyrillus* memorat, *Cyrum Esaiæ vaticinium legisse*, & ejus lectione adeò captum fuisse; ut divinæ gloriæ præconium in urbibus & in regionibus suis, promulgârit; confessusq; palàm fuerit, illum solum esse Deum, universorumq; Dominum; qui à Judæis coleretur.

Alterum quoque Besoldus scribit, hoc est, Alexandrum *bonas artes* & amâsse, & regiâ liberalitate fovisse. De hâc Alexandri laude, quæ dicenda sunt, conjecit *Freinshemius in Supplementum Curt. lib. I. c. 3. & 4.* Tertium est de *insolentiâ* ejusdem, quam & gravissimis verbis notat *Curt. lib. IV. c. 7. §. 15. & lib. X. c. 5. §. 33. Val. Max. lib. IX. c. 5. ex. 1. ext.* & alii. Vide *Freinshemium ad Curtium.* Quartum de morte ejusdem, exponit hanc ipsam *Justin. lib. XII. c. 13. Curt. lib. X. c. 4.* & qui ad auctores istos citantur à doctissimis viris. Quintum est de Philosophis: Hîc *Diodorum Siculum* legas *lib. XVII. c. 112.*

CAPUT

CAPUT IX.

UT eleganter inquit *Erycius Puteanus* commentariô in *lib. I.* historiæ Insubricæ: *Usitatum hoc est in magnorum virorum funere, quisq; rapit, quod potest; & cùm hæres non est, terrarum latrocinium permissum videtur. Alexander, cujus aviditati orbis non sufficiebat, plures ferè corvos reliquit, quàm regnorum membra.* Cæterum qui nam illi proceres fuerint, in quos prægrande imperium distributum est; & quæ provinciæ cuiq; obtigerint, longè accuratiùs, quàm *Besoldus* explicavit *Freinshemius ad Curt. lib. X. cap. 10. §. 1.* quem qui legerit, nihil à nobis notarum exiget ad hoc caput.

CAPUT X.

Regum Syriæ *successio*, qui è Macedonibus *ad ultimum usque. Sententia* de morte *duorum Antiochorum*, Magni *&* Epiphanis *expenduntur.* Seleucidarum *precarium regnum sub Romanis.*

ANTIGONUS, Philippi filius, cum Alexander M. decessisset, primùm *Pamphyliam, Lydiam & Phrygiam*; vel (ut alii volunt) *Ciliciam ad Taurum* obtinuerat: Sed ita posteà crevit, ut ferè toti Asiæ imperaret. Vide fragmenta Græcorum veterum apud *Scaligerum in Euseb. p. 374.* Et hunc ipsum Scaliger *primum è Macedonibus* in Oriente Regem constituit, *lib. II. Can. Isag. p. 433.*

At mox SELEUCUS Antiochi (qui Philippi

Macedoniæ Regis Dux fuerat) rerum potitus, imperium suum auxit mirum in modum. Hic est, quem à *victoriarum* 23. numero *Appianus in Syriacis, Stephanus Bizantius & Eunapius*, Seleucum *Nicatorem* appellant, quibus accedunt nummi; ut fortassis rectiùs isti scripserint, quam qui *Nicanorem* dixerunt, quod ipsum judicavit *Valesius ad Ammiani lib. XIV. p. 41.* Sed & fanum Seleuco consecratum, dictum fuit νικατόρειον, ut scribit *Appianus in Syriacis.* Hic ipse est, qui *anchoram* genitivam notam *in femore* habuit; ut & omnes, qui ab illo descenderunt. *Just. & App. dict. locis. Ausonius de Antiochia.* Πάθος συγγενικὸν appellare posses è *Strabonis lib.* XV. *p. 69.* vide *Piccart. Decal. 1. c. 7. Casaub. ad Strab. dicto loco Pighium in Herc. Prodic. p. 62.* Occiditur A.M. 3669. *Just. lib.* XVII. *c. 2. §. 2.*

Succedit ANTIOCHUS SOTER, filius; cujus in matrimonio fuit *Stratonice*, Demetrii filia, Antigoni neptis. *Diod. Sic. in Exc. Peiresc. pag. 263. Excerpta Græca apud Scaligerum d. pag. 374.* De hoc loquitur *Justinus lib.* XVII. *cap. 2. §. 10.* Moritur A.M. 3689.

Hunc excepit ANTIOCHUS THEOS, sive Deus, filius Soteris è Stratonice (*Excerpta Græca Scaligeri*) Seleuci Nicatoris nepos, *Josephus lib.* XII. *Antiq. c. 3. Nicolaus Damascenus in Exc. Peir. p. 503.* Sic cognominatus à *Milesiis*, cùm *Timarchum* tyrannum eorum sustulisset. *Appianus in Syriacis.* Ubi eundem interfectum scribit ab uxore *Laodice*, quòd doleret sibi adjunctam *Beronicem*. Factum id A.M. 3704.

Sed

Sed *Laodice*, dissimulandi sceleris gratiâ, ARTEMONEM, Antiocho Regi quàm simillimum, substituit, qui admissum universum populum & sermone & vultu fefellit; credideruntq; homines ab Antiocho moriente Laodicen, & natos ejus sibi cōmendari, *Val. Max. lib. IX. c. 14. ex. 1. ext. Plin. lib. VII. c. 12.*

Successit SELEUCUS CALLINICUS; Antiochi Dei filius; atque adeò (si *Excerpta Graca Scaligeri, Josephum & Nicolaum Damascenum* sequimur) Seleuci Nicatoris pronepos. At *Berneggerus ad Justini lib. XXVII. c. 1. §. 1.* nepotem dicit ex *Appiano*; qui Antiochum Deum Seleuci Nicatoris filium facit. Hic *matrem* suam *occidit*, ut est apud *Justinum d. l. 27. cap. 1.* Cum Ptolomæo Evergete *bellum* gerit, sed *infelix*, *ibid. cap. 2.* Igitur Antiochum Hieracem fratrem in auxilium evocat, sed magnô suô cum malô; *ibid. & c. 3.* Tandem *equo pracipitatus* moritur A. M. 3725. *ibid. §. 12.* cùm eodem tempore Antiochus Hierax à latronibus in fugâ interfectus esset, *ibid. §. 11.*

Hinc regnum adeptus est SELEUCUS CERAUNUS, ut est apud *Eusebium num. 1790.* Hunc Seleuci filium, Seleuci Callinici nepotem scribit *Polyb. lib. II. hist. c. 71.* qui cum sublatus esset, A. M. 3728. successorem habuit ANTIOCHUM MAGNUM fratrem. Hujus proavum Seleucum Nicatorem ait *Livius lib. XXXIV. c. 57.* ibi: *Thracia & Chersonesi urbibus arceri Antiochum, qua Seleucus proavus ejus Lysimacho Rege bello victo, & in acie caso, per summum decus parta reliquerit.* At ex hactenus dictis apparet, Seleuc

Seleuci filium, Seleuci *Callinici* nepotem, Antiochi *Dei* pronepotem, Antiochi *Soteris* abnepotem, Seleuci *Nicatoris* adnepotem esse: ac sanè fieri potuit, ut καταχρηστικῶς loqueretur Livius. Sic *Cic. lib. III. Fam. ep. 11.* Appium Claudium Cœcum *proavum* dicit Appii Claudii Pulchri, ad quem ibid. scribit, sed is Cœci *trinepos* fuit; ut rectè observavit *Manutius.* Eodem modo *Curt. lib. VI. c. 11. §. 26. proavum* dicit, qui abavus erat; vide ibi *Freinsh.* Nihilominus & *Appianus* Antiochum Magnum Seleuci Nicatoris *pronepotem* facere videtur; sed ejus hominis auctoritas apud nos non tanta est, quanta *Polybii.*

Cæterùm hic est, qui *Romanum bellum* suscepit, A. M. 3758. *Hannibale* (qui exul toto orbe Romanis hostem quærebat) præcipuas belli faces animo regio subjiciente; sed hoc eâ fortunâ gestum est, ut *Antiocho* maximis præliis *victo,* & luculentâ ditionum parte exuto, militari joco insultatum sit: *Antiochum verè magnum fuisse!* Vide *Florum lib. II. c. 8.* & quos ibi citant interpretes.

De ejus morte *Just. lib. XXXII. c. 2. §. 1.* Posthæc *Antiochus (cùm gravi tributo pacis, à Romanis victus, oneratusq; esset) seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ solicitatus, qua sperabat, se sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum adhibito exercitu, nocte templum Didymæi Jovis aggreditur: Quâ re proditâ, concursu incolarum, cum omni militiâ interficitur.* In quo loco præter id *mendum*, quod in primis correximus, animadvertet aliud; qui historicorum loca de hâc ipsa re diligenter contulerit. Quis enim

enim hîc sit *Didymaus Jupiter?* legerim omninò: *Noctle templum Elymai Jovis aggreditur.* Nisi *Justinus* (quod alibi quoque deprehendimus) in *vitiosum Trogi codicem* incidit; qui pro *Elymao Didymaum* habuit. Ut vel *Trogum*, vel *Justinum* mendosum esse suspicemur, facit *Strabo lib. XVI.* p. 744: *Antiochum quidèm* magni Beli *templum in* Elymaide *spoliare conatum finitimi barbari interfecerunt.* Diodorus Siculus *in Excerpt. Peiresc.* p. 299: *Antiochus Rex pecuniæ inopiâ laborans,* Beli *templum in* Elymaide *auro & argento, ac preciosissimis refertum esse donariis, cùm didicisset; spoliare illud constituit. Igitur in* Elymaidem *ingressus, causatusq; ab incolis bellum sibi illatum esse, fanum expilavit; coactâq; grandi pecuniâ brevi meritas pœnas dedit.* Fragmentum hoc positum est inter id, quod ad annum V. C. 566. & inter aliud, quod ad annum V. C. 570. pertinet. Ergo de *Antiocho M.* capiendum, qui, secundum Calvisium, obiit A. V. 567. A. M. 3764. At quod *Diodorus* refert, paulò pòst spoliatum templum interfectum à barbaris, in eo dissentire videtur à *Justino* & *Strabone*, qui Antiochum *ausum* scribunt scelus, sed *non perfecisse*; velut in ipsô conatu à barbaris oppressum. Et hic unicus fortassis dissensus est: Alium [illegible] agnosco nullum. Nam quæ *Berneggerus* post allatas ad *Justin. lib.* XXXII. *cap. 2. §. 1. Strabonis; Hieronymi, Josephi, lib. I. Maccab. cap. 6.* narrationes statuit, hinc authorum diversitatem à non distinctis Antiochorum cognomentis ortam videri, Cimmeriis tenebris obscurius est: Veteres enim distinctè agunt, & quid velint, satis ob oculos ponunt; nimirum

nimirum & Antiochum M. *patrem &* Antiochum E-piphanem, *filium, sacrilegos fuisse*; ac patrem quidem aggressum templum *Beli*, sive *Elymai Jovis* (nam *Belus* & *Jupiter* idem) & à barbaris cum exercitu cæsum; sed filium aggressum templum *Dianæ Elymææ*, clade acceptâ recessisse; ac paulò pòst dolore fuisse confectum.

Illud jam satis demonstratum; nunc alterum quoque faciemus, ut clarum sit: *Polybius in Exc. Peir.* pag. 145: *Antiochus Rex, avidus parandæ pecuniæ, ad templum Dianæ, in Elymaidem exercitum movit*; *quò cùm pervenisset, spe suâ frustratus, eò quod barbari accolæ tantum scelus fieri prohiberent, regressus* Tabis, *quæ Persidis civitas est, è vivis discessit*; *insaniâ, ut quidam ajunt, correptus, ob quædam signa atque ostenta, quæ ob violatam religionem templi, ab infenso numine edita erant.* Hoc enim fragmentum ad *Antiochum Epiphanem* referendum esse, docet fragmentum antecedens, de *C. Sulpicio Gallo*, quod pertinet ad A. V. sive 589. sive 590. quo ipso tempore defunctum Antiochum Epiphanem manifestum est. Sic Polybio cum historia sacra (si unum illud excipias, quod non penetravit Polybius, nimirum, à Deo Opt. Max. Antiochum hunc potissimùm afflictum fuisse, propter sacrilegium in templo Hierosolymitano admissum) pulcerrimè convenit, quæ de Antiocho Epiphane refert; cùm audivisset, *Elymaidos* opulentissimum *templum* esse, in quo scuta & thoraces asservabantur, ab Alexandro M. ibidem relicti; urbem admotis copiis expugnare conatum, sed, fortiter resistentibus incolis,

incolis, recedere coactum esse: Ac, cùm paulò pòst accepisset nuntium de alterâ clade à suis acceptâ in Judæâ, dolore confectum esse. Vide *lib. I. Maccab. c. 6.* fanum non nominat, cujus Deæ fuerit: Sed *Josephus lib. XII. c. 13.* Dianæ fuisse scribit, sicut *Polybius.* De hâc ipsâ Antiochi Epiphanis clade *Hieronymus* in Dan. c. 11: *Volens templum* Dianæ *spoliare, quod infinita donaria habebat, fugatus à barbaris est, qui mirâ veneratione templum illud suspiciebant; & mortuus est, mœrore consumtus, in* Tabes, *oppido Persidis.* Nisi ergò cœci sumus, τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματα, quàm nullo modo sibi resistant veteres, quàm nec Antiochos inter se contuderint; ac quâ ratione vel jungendæ vel separandæ sint illorum reliquiæ, haud difficulter animadvertimus: Conjunctos enim *Justinum lib.* XXXII. *c. 2. §. 1. & Strab. lib.* XVI. *p. 744. & Diodor. Sic. in Exc. Peir. p. 299.* velut loquentes de *Antiocho M.* separamus à *Polybio Exc. Peir. p. 145. lib. I. Maccab. c. 6. Joseph. lib.* XII. *c. 13. & Hieronymo in Daniel.* ut qui de *Antiocho Epiphane* interpretandi sunt. Recentiorum verò erat distinctiùs hîc agere; parum enim consideratè *Bongarsius*, qui *Hieronymum* junxit cum *Strabonis* & *Justini* loco; nec felicior *Berneggerus*, qui cùm alia adjecisset minimè cohærentia, veteres à se invicem dissentire putabat, ob non distincta *Antiochorum cognomina.* Distinguendi sunt Antiochi; sed si distinguas (quod interpretem bonum decet) tamen nullus dissensus, nulla diversitas auctorum apparebit usquam: Diversitatem hîc capio unius rei & facti diversam narrationem. At hîc non de unâ re, neque de unâ

unâ personâ auctoribus sermo est; sed alios videbis loqui de Antiocho M., alios de Antiocho Epiphane; nec vel illos vel hosce opinione suâ falsos esse. Verùm de hâc re plus satis.

Antiocho M. successit SELEUCUS PHILOPATOR primogenitus, *Excerpt. Græc. Scalig. p. 375. Euseb. Græc. p. 55. Latin. n. 3829.* At *Joseph. lib. XII. c. 4. sub finem* Seleucum Soterem cognominat. Meminit ejusdem *Livius lib.* XXXIII. *c. 40. sub finem, & c. 41.* ubi refert, profectum à patre terrestribus copiis. Idem in eo bello, quod pater cum Romanis gessit, intercepit *Africani filium*, cum è Græciâ navigaret: *Dio Coccejus in Excerp. Peir. p. 609.* Rex factus, *contractis haud contemnendis copiis, ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem superàre jam parabat; sed cùm apud se reputâsset leges fœderis, quod populus Rom. cum patre percusserat*, abstitit; ut scribit *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 303.* Besoldus cùm de eo *nihil legisset, nihil* etiam principe dignum *perfecisse*, scribit. Obiit A. M. 3774.

Ei succedit frater ANTIOCHUS EPIPHANES, omnibus piis detestandum nomen; ut qui eorum sanguini innatavit, & totam *Syriam* carnificinæ suæ profluvio propè inundavit. Magno quidem elogio afficitur à *Polybio in Exc. Peir. p. 132.* fuisse *Regem strenuum inprimis, & maximas res animo agitâsse; prorsusq; (si excipiantur ea, quæ ad Pelusium gessit) nomine regio dignissimum.* Quæ eadem in historiam suam transtulit *Diod. Sic. in dict. Exc. p. 312.* Sed quæcunque tandem decora ab istis observata sunt, ea omnia

omnia crudelitatis *immanitate contra Judæos* exercitæ, obruit ac sepeliit. Hic idem est, quem *C. Popilius Ægypto* excedere jussit, de quâ re *Liv. lib. XLV. cap. 12. Val. Max. lib. VI. c. 4. Just. lib. XXXIV. c. 3. Vellej. Paterc. lib. I. c. 10. Plin. lib. XXXIV. c. 6.* qui tamen duas historias *Cn. Octavii* & *C. Popilii* per errorem miscet; nam quòd scribit, *virgula circumscriptum Antiochum à legato*, id ad *C. Popilium* referri debet: Ac alterum *de cæde legati* pertinet ad *Cn. Octavium*, quod è *Ciceronis Philippica IX.* manifestum est. Moritur ex animi mœrore, cum *repulsus* esset *ab Elymæa Dianæ templo*, quod spoliare conabatur; suorumq; unà cladem in Judæa accepisset, sicut jam docui.

Ab hoc *Antiocho Epiphane*, & ejus fratre *Seleucô Philopatore*, descendunt *duæ familiæ Regum*: Antiochi stirps clementior habebatur, Seleuci ob superbiam ac sævitiam malè audiebat; ut observat *Valesius ad Excerpta Diod. Sic. p. 54.*

Antiocho Epiphani succedit filius ANTIOCHUS EUPATOR A. M. 3786. & non nisi duobus annis regnat, *Excerpta Græca Scalig. p. 375.* At *Euseb. Græc. p. 55.* non nisi annum unum, menses 6. tribuit; at *Latin. n. 1852.* annos duos, quod idem facit *Joseph. lib. XII. c. 16.* Meminit *lib. I. Macc. cap. 6.* ejusq; cædis (interfectus est enim à militibus *Demetrii* cap. seq.) ita Rex factus A. M. 3787. DEMETRIUS ὁ Σελεύκου ὁ καὶ Σωτὴρ, ut ait *Euseb. Gr. p. 55.* Id est: *Seleuci filius, cognomento Soter.* Consentiunt *Joseph. lib. XII. c. 16. lib. I. Macc. c. 7. Appianus in Syriac. Epitomator Livii lib. XLVI. Diod. Sic. in Exc.*

N *Peir.*

Peir. p.323. ubi refert, quomodo adhuc obses Romæ, *Ptolomæum Philometorem* regno pulsum, exceperit.

Quamobrem *deteriorem* sententiam (quæ est Just. lib. XXXIV. c. 3. §. 8.) *Besoldus* sequitur, qui *Demetrium* facit *Antiochi Eupatoris patruum*; cùm fuerit *patruelis*: Nam *Demetrius* (ut dixi) Seleuci Philopatoris filius, Antiochi Magni nepos; *Antiochus Eupator*; Antiochi Epiphanis filius, Antiochi M. nepos. Hunc Demetrium in omnium odio fuisse, scribit *Justinus lib. XXXV. c. 1.* Contra *Judam* Maccabæum misisse *Bacchidem* & *Nicanorem*, *Joseph. lib. XII. c. 16. 17.* Altero profligato, altero internecionē deleto, nihilominus novas copias, eodem *Bacchidē* duce, Judææ immisisse; à quibus circumventus *Judas* Maccabæus *occisus* sit, *d. l. c. 18. & 19.* Sed eundem *Bacchidem*, paulò pòst bello fessum, cum *Ionatha* fœdus percussisse, *lib. XIII. c. 2.* Tandem & ipsum *Demetrium* conciliare sibi studuisse *Ionatham*, cùm premēretur Alexandri bello; sed frustrà, longè majora offerente Alexandro *d. l. c. 4. & 5.* Paulò post hæc *Demetrius* ingenti pugnâ vincitur ab *Alexandro*, quæ clades incidit in A. M. 3798.

Hoc initium est ALEXANDRI; quem idem *Ioseph. lib. XIII. c. 3. & Euseb. n. 1867.* Antiochi Epiphanis filium faciunt; sed incertæ stirpis, & sortis extremæ hominem volunt *Appianus in Syr. Epitom. Liv. lib. LII. Iust. lib. XXXV. c. 1. §. 6.* Ejus locum adducam, ut simul sententiam meam subjiciam accuratiorum judicio: *Itaq; adjuvantibus & Ptolomæo, Rege Ægypti,*

Ægypti, & Attalo, Rege Asiæ, & Ariarathe, Cappadociæ; bello à Demetrio lacessiti subornant propalam *quendam, sortis extremæ juvenem; qui Syriæ regnum, velut paternum, armis repeteret.* Propalam habere 4. manuscriptos testatur *Gifanius commentar. in 1. politic. Aristotelis c.6.* Et multa de vocabulo *propalam* & *propola* ad Justinum notat *Bernegg.* Volunt enim Alexandrum istum *propalam* vel *propolam* fuisse. Quid verò Justinus addit, *sortis extremæ juvenem?* scimus hoc ex eo, quod *propola* fuit; est enim *propola* tenuis non magnarum mercium negociator, quas ipse secum circumfert; & fora diversa sequitur, tenuis lucri captandi gratiâ. Vocabulum legas apud *Lamprid. in Commodo p. 46.* Et in *Glossis*, quas ibid. citat *Salmas. p. 215.* Secundò *propalam*, quod in tot manuscriptis est, verbum nihili esse, prorsus assentior *Scaligero, in Virgilii Culic. p. 42.* Quamobrem Justinus non benè hic habet. Quod si res mei sit arbitrii, Justinum ita constituerem; ut quod alii dicunt, diceret ipse quoque; legerem: *Subornant* Balam *quendam.* Hic enim *Alexander Bala* dictus est, vide *Scal. ad Euseb. num. 3867. Euseb. Gr. p. 505.* indubiè corruptus est, qui habet: Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλᾶ υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, id est, *Alexander Bala, filius Antiochi Epiphanis.* Ὁ τοῦ Βαλᾶ significat *Balæ filium esse.* At si Balæ filius, quomodo υἱὸς τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς? Vellem: Ἀλέξανδρος ὁ Βαλᾶς υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, id est, *Alexander Bala, filius Antiochi Epiphanis.*

Cæterùm hic Alexander, cum Laodice sponsâ,

Epiphanis filiâ, Romam venit, ut senatus auctoritate in paternum regnum restitueretur; idq; tandem obtinuit, cum *Heraclides*, qui eum Romam adduxerat, plerosq; Senatores muneribus corrupisset, *Polybius in Excerpt. Legat. c.140.* Magnis pollicitationibus, & delato *Pontificatu*, *Ionatham*, Judæ Maccab. fratrem, in partes suas traducit, *Ioseph. lib. XIII. c.5.* Sed victo Demetrio, segnis & minimè par tanto fastigio, *Antiochiæ* præfecturam *Hieraci* & *Diodoto* tradidit. *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 347.* Duxit *Cleopatram*, Ptolemæi Philometoris filiam, *ibid. c.7.* Sed cùm *Ptolemæus* insidiis generi petitus esset, *filiam* rursus *ademit*; eamq; *Demetrio*, Demetrii Soteris filio, *dedit*. Hæc Alexandro ruinæ causa. Victus in Arabiam fugit, ibiq; capite truncatus est A. M. 3804.

Succedit DEMETRIUS, de quo dixi, Demetrii Soteris filius, cognomento NICANOR; de hoc vide *Just. lib. XXXV. c.2. §. 1. & lib. XXXVI. c.1.* Contra eum A. M. 3805. *Tryphonis* operâ Rex factus erat ANTIOCHUS, Alexandri Balæ filius, cognomento ΘΕΟΣ, sive DEUS. Sed capto Demetrio Nicanore à Parthis, *Tryphon* eum interfecit A. M. 3809. *Iust. lib. XXXVI. c.10. §. 7. Ioseph. lib. XIII. cap. 9. 10. & 12. Excerpta Græca Scalig. n.375. Epitom. Liv. lib. LV.* Alexandrum, Alexandri Nothi filium, dicunt *Appian. in Syriac. & Euseb. Gr. p. 57.*

Sic regnum invasit TRYPHON, alio nomine Diodotus, homo sævus in milites & alios; quod ipsum perniciem illi acceleravit. Interfectus est à Pamœe A.M. 3812. & regnum avitum recuperavit AN-

TIO-

TIOCHUS SEDETES, Demetrii Soteris filius, Demetrii Nicanoris frater, *Euſeb. num. 1879. Excerpt. Græc. Scalig. p. 375.* Meminit hujusdem *Iuſt. lib. XXXVI. c. 1. §. 9. & lib. XXXVIII. c. 9. & 10.* Bellum geſſit cum *Parthis*, cujus minor apparatus ferè quàm luxuriæ fuit; ut *ibid.* fuſè deſcribit *Iuſtinus*. Meminit hujus Regis & *Ioſeph. lib. XIII. c. 12. 13.* *Simoni* multa promiſerat, ſed quæ non ſervavit, *I. Maccab. 15.* Memorabile hujusdem factum eſt, quod è *Ioſephi lib. XIII. c. 16.* refert *Lipſ. lib. I. Monit. & Exempl. polit. c. 2. mon. 1. ex. 3.* cùm Hieroſolyma obſideret, & *Hircanus* ab hoſte *ſeptem dierum inducias* peteret, ad celebrandum *feſtum ſcœnopegias*, ſive tabernaculorum; non ſolùm id conceſſiſſe, ſed *victimas* etiam de ſuo *largitum*, in urbem *miſiſſe*. Occiditur à Parthis A. M. 3819, deſertus à ſuis. *Ioſeph. lib. XIII. c. 16. Iuſt. lib. XXXVIII. c. 10. §. 10.* Cujus epitomen pulcrè ſupplet *Diod. Sic. in Exc. Peir.* pag. 374: *Athenæus*, inquiens, *Antiochi dux, cùm per ſingula hoſpitia gravi inſolentiâ eſſet uſus, brevi meritas pœnas dedit. Nam cùm primus auctor fugæ fuiſſet, & Antiochum deſeruiſſet in pugnâ; delatus ad pagos quosdam, quos vexaverat, ab omnibus excluſus eſt; cunctisq; alimenta ei negantibus, huc illuc per regionem errabundus, tandem fame interiit.*

Hunc Antiochum Sedetem Beſoldus pudendo errore confundit cum Antiocho Deo: *Antiochus Sedetes*, inquiens, *Tryphonis cujusdam ope, imperio præeſt.* Hoc nemo unquam ſcripſit de *Antiocho Sedete*, Demetrii Soteris filio; ſed de *Antiocho Deo*, Alexandri Balæ filio, id affirmant *Ioſeph. lib. XIII. c. 9.*

Exc. Gr. Scal. p. 375. Livii epitomator lib. LII. & LV. Euſeb. Græc. p. 57.

Porrò evenit, ut cùm Antiochus Sedetes Parthis bellum inferret, ab iisdem remitteretur ad occupandum regnum DEMETRIUS NICANOR, Antiochi Sedetis frater; quem captivum huc usque detinuerant: Sperabant enim hujus operâ ſeſe uti poſſe contra Antiochum. Sed eo cæſo, quamvis Parthi dimiſſum retrahere conarentur, fruſtra tamen fuerunt; & Demetrius quod amiſerat, rurſus obtinuit. *Iuſt. & Ioſeph. d. l. Fragm. Euſebii Gr. p. 227.* De Joſepho hoc unum addo, in ejus codicibus *lib. XIII. c. 12. & 17.* Antiochum *Soterem* dici, qui nobis *Sedetes*, quod ne temerè mutemus, ſcire licet è *Theſauro Goltzii c. 19. p. 243.* Regem iſtum duobus cognominibus affectum, *Sedetis* & *Soteris*. Nummus ſic habet: ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΣΕΔΗΤΟΥ. ΣΩΤΗΡΟΣ. Sed & in argumento bis dicitur ANTIOCHUS PIUS; quod firmant *Excerp. Gr. Scal. p. 375.* ibi: Ἀντίοχος ὁ Σεδήτης, ὁ καὶ εὐσεβής. *Antiochus Sedetes, qui & Pius.* DEMETRIUS NICANOR, recuperato regno, quatuor annis præfuit; ſed inviſus omnibus, & ab *Alexandro Zebennâ*, Protarchi negotiatoris filio (quem *Ptolemæus Evergetes*, ſive *Phyſcon* copiis inſtruxit) prælio victus; tandem ab uxore *Cleopatrâ*, propter æmulationem poſterioris nuptæ *Rhodogunes* interfectus eſt; ut ſcribit *Appianus*, conſentiente *Livii epit. 60.* At *Iuſtin. lib. XXXIX. c. 1. §. 7.* auctor eſt, victum ab *Alexandro*; cùm undiq; circumſtantibus malis premeretur: Ad poſtremum etiam ab uxore filiisq; deſertum

tum, & cùm *Tyrum* religione templi se defensurus petiisset, navi egressum, præfecti jussu occisum. Hanc narrationem firmant *Joseph. lib.* XIII. *Antiq. cap. 17. &* *Exc. Grac. Scal. p. 227. & 375.* Cædem ejus rejicit Calvisius in A. M. 3824.

Hinc igitur regnum *Syriæ* tenuit ALEXANDER ZEBENNAS, quem Ptolemæus PHYSCON adversus *Demetrium Nicatorem* subornaverat; partim rogatus à *Syris*, quos improbitatis Demetrii tædebat (*Joseph. lib.* XIII. *c. 17.*) partim ob privatas simultates infensus Demetrio; quod *Ægyptum* occupare tentâsset, *Just. lib.* XXXIX. *c. 1. §. 4.* vel *Pelusium* oppugnâsset; ut habent *Fragm. Grac. Scalig. p. 227.* Nummus ejus est apud *Goltzium in Thesauro:* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΕΒΕΝΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. *Josepho lib.* XIII. *c. 17.* dicitur Ζεβινᾶς; *Exc. Gr. Scal. p. 227. & Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 378.* Ζαβινᾶς; *& aliis Fragmentis apud eundem Scal. p. 375.* Ζεβινᾶς; *prologo Trogi 39.* Zabinneus.

Valdè peccavit typographus noster, in Synopsi minore novissimâ, cum impressit: *Alexander Potarcla, negotiatoris Ægyptii cujusdam filius.* Quod moneo propter eos, qui hanc Syro-Macedonum historiam parum callent; aliàs leve est. Corriget igitur, qui volet, hoc modo: Alexander Protarchi negotiatoris Ægyptii filius. Antiochi Sedetis filius adoptivus haberi voluit, ut est apud *Justinum*; ut secundum *Fragment. Euseb. Gr. p. 229.* Alexandri. Porrò, *asperius nihil est humili, cùm surgit in altum*, ut ait *Claud. lib.* I. *in Eutrop. v. 181.* Sic *Alexander Zebennas*

bennas è negotiatore Rex, *Ptolemaum* ipsum, cujus beneficio regnabat, spernere cœpit: Qui proinde *Antiochum Grypum*, cum magno exercitu, contra Alexandrum mittit. Victus *Alexander*, & paulò pòst à suis desertus *Grypo* traditur, A. M. 3827. *Just. lib. XXXIX. c.2.* cujus locum *in §. 6*, perperam confundit *Berneggerus* cum alio quodam *Arnobii*. Justinus ait de Alexandro Zebenna; *Cùm ipsius Jovis aureum simulacrum infiniti ponderis tacitè evelli jussisset, deprensusq; in sacrilegio, concursu multitudinis, in fugam esset versus. Hoc sacrilegium*, inquit Berneggerus, *Arnobius lib. VI. advers. Gent. tribuit Antiocho Cyziceno; quem ferunt decem cubitorum Jovem ex delubro aureum sustulisse, & ex ære bracteolis substituisse fucatum.* Immò de *diversis sacrilegiis* loquuntur & *Justinus* & *Arnobius*. Quod *Justinus* ait de *Alexandro Zebennâ*, continuat *Diodorus Siculus p. 379. in Exc. Peir.* ibi: *Cùm barbarorum quorundam ministerio Jovis fanum diripere conatus esset, deprehensus minimum abfuit, quin cum omni exercitu ilicò confoderetur. Tamen fugâ elapsus Seleuciam versus contendit.* Non igitur voti sceleratissimi compos factus est *Alexander*; sed factus est *Antiochus Cyzicenus*, ut vult *Arnobius*: Ergò diversos exitus diversorum quoque sacrilegia fuisse, haud difficulter indicat.

Cæterùm interfecto Alexandro Zebennâ, ANTIOCHUS GRYPUS, Demetrii Nicatoris filius, solus regnum obtinuit; ut scribit *Porphyrius in Fragmento*, memoratu digno, *apud Scal. p. 227.* quod ita vertimus: *Demetrium* (scilicet Nicanorem) *excepit*

Seleucus

Seleucus frater, sed matris insidiis paulò pòst subvertitur. Igitur Antiochus, frater natu junior, rerum potitus est anno secundo Olymp.164. Tertio anno vincit Alexandrum Zabinam; qui acceptam cladem non ferens, veneno sese sustulit; regnavit autem Antiochus (si annumeres annum, quo penes Seleucum fratrem ejus potestas fuit) annos 11. id est, usque ad quartum annum Olymp.166. Cognominabatur autem Grypus *&* Philometor. Hæc Porphyrius. Consentiunt quoad genus *Appianus in Syr. & Josephus lib. XIII. c.17.*

Nec in aliam deflectit sententiam *Justin. lib. XXXIX. c. 1. §. 9.* ut hîc maximè audiamus Græculum illum, cujus fragmentum de successione Syro-Macedonum nobis *Scaliger* dedit *p.375.* qui statuit, Antiochum Grypum esse *Antiochi Soteris* filium. Intelligo, quod hominem deceperit: Antiochi Grypi mater, *Cleopatra*, fuit in matrimonio *Antiochi Sedetis Soteris*, & ejus frater Antiochus Cyzicenus, *Soteris* filius sæpe dicitur à Scriptoribus. Ergò existimabat, hunc genitum fuisse Antiocho Sedete, sive Sotere; sed fallitur. Cleopatra, Philometoris filia, è marito, *Demetrio Nicatore*, peperit *Seleucum*, & Antiochum *Grypum*; ex *Antiocho* Sedete, sive *Sotere* Antiochum *Cyzicenum*, vid. *Joseph. d. l. XIII. c. 17.*

Est & alius crassissimus ejusdem Scriptoris error: *Antiochum* enim *Soterem* distinguit *ab Antiocho Sedete*, & Regum seriem ita constituit, ut post *Antiochum Sedetem* regnârit *Demetrius Nicanor* iterum; post hunc *Alexander Zebinas*, eoq; cæso, *Antiochus Soter* in Parthis mortuus: Hunc verò Soterem exce-

perit *Antiochus Grypus*. Nugæ nugacissimæ! Antiochus *Soter* idem qui *Sedetes*; nec inter Alexandrum Zebinam & Antiochum Grypum ullus Antiochus Soter locum habet. Sed de cognomine *Philometoris*, quod ait fuisse *Grypo*; verum dicit, ex auctoritate *Porphyrii*, qui nos idem modò docuit.

Res hujus Grypi quod attinet, primum *interficere* coactus est *matrem* suam *Cleopatram*: Nam venenum porrectura proditur, & *filius*, *ceu pietate cum matre certaret*, Circi suæ, antequam biberet, poculum porrigit; & *abnuenti instat*: Ita hausit, quod filio paraverat. *Just. lib.* XXXIX. *c. 2. §. 8.* Nusquam, ut puto, legitur, quod de eodem Grypo scribit suprà laudatus *Porphyrius apud Scaligerum*; quem rursus ita Latinum reddimus: *Regnum armis petituro fratri Antiocho* (Cyziceno) *ex eadem matre nato, patruelι tamen ex patre* (de quo jam antè diximus) *ultrò concessit*, & Aspendum *abiit; unde &* Aspendii *cognomen tulit, cùm &* Grypus & Philometor *diceretur*. *Antiocho Aspendum profecto, Antiochus Cyzicenus regnare cœpit anno primo Olymp. 167. At secundo ejusdem Olympiadis Antiochus Grypus Aspendo rediit, & Syriæ regnum iterum sibi vendicavit. Cyzicenus illam partem obtinuit, quæ Cœle dicitur. Hunc in modum diviso regno, Grypus superstes fuit, usque ad annum quartum Olymp. 170. quindecim annos natus cum rediret; in universum regnavit annos 26. solus undecim; post divisionem factam quindecim.* Huc usque Porphyrius. At neque diviso regno concordia: Decessisse videbatur, quicquid non accesserat. Hinc bellum usque ad alterius interitum,

interitum. *Just. lib.*XXXIX. *c.2. §.10. & c.3. §.3. 4. 5. & seqq.* ubi, quibus sceleribus alter alterum ultus sit, exponit. Grypus *Cyziceni* conjugem *Cleopatram* à *Tryphenâ* interfici patitur, *Tryphena* rursus necatur à *Cyziceno*. Adde *Joseph. lib.* XIII. *c.17. sub finem.* Qui & *cap.21.* Grypum asserit occisum *Heracleonis* insidiis, Idem legitur in *Exc. Gr. Scal. p.375.*

Hinc Grypi successor communiter statuitur ANTIOCHUS CYZICENUS, quamvis illo adhuc vivo regni partem obtinuerit; ut ex Porphyrio didicimus. Calvisius Grypi interitum collocat in A. M.3854. Sed si Olympiadis 170. anno quarto mortuus est, malim ego dicere interfectum A. M. 3853; quoniam ille ipse juxta Calvisium annus est Olymp. 170. ultimus. In hoc verò Besoldus, velut nimis defatigatus, res Syriacas abrumpit:

Tantæ molis erat postremos addere Reges!

Sed scio causam: Justinus hominem bonum desti- «
tuit, ultra cujus lectionem in rebus Syro-Macedo- «
nicis non extenderat scientiam suam. «

Supplebimus igitur, quod deficit: ANTIOCHUS CYZICENUS, Antiochi Sedetis filius, Grypo non admodum diu supervixit; statim ad luxû & crapulam conversus, nimis & histrionibus supra modum deditus, eorum artes summo studio perdiscebat: Operam quoque *Neurospastica* (Ars, quæ lignea quævis simulacra fidiculâ movere ac trahere docet) dedit. At bellicis machinis ac testudinibus prorsus carebat; quin venationibus intempestivis immodicè addictus, sæpè cum uno aut altero famulo, noctu clam egressus,

egressus, apros, leones ac pardos venabatur; non sine ingentibus vitæ periculis, ut est apud *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 384.*

Igitur adversus illum insurrexit SELEUCUS, Antiochi Grypi filius, qui captum Cyzicenum neci tradidit. *Joseph. lib. XIII. Antiq. c. 21. Prologus Trogi 40.* Calvisius hoc conjicit in A. M. 3855. Hic cùm juxta Calvisium sit annus secundus Olympiadis 171. ei vix assentior; nam secundum *Porphyrium* Cyzicenus attigit annum tertium Olymp. 171. Verba sunt ex interpretatione nostrâ: *Cyzicenus, cujus initium est annus primus Olymp. 167. finit autem tertio Olymp. 171. regnum tenuit annos 18. Vixit autem in universum annos 50. Hic autem ejus interitus fuit: Cùm defunctus esset Antiochus Grypus tempore, quo diximus; Seleucus ejus filius cum exercitu veniens, multas civitates partibus suis adjunxit. Antiochus verò Cyzicenus eductis Antiochia copiis, & signis collatis, victus est; sed & equo longiùs abreptus in hostes, cùm parum abesset, quin caperetur; seipsum interfecit.* Hactenus ille. Meminit etiam *Auctor de Macedonum regno in Syria apud Scal. p. 375. 376.*

Nec tum finis hic fuit parricidialibus bellis. Seleucum non diu post invadit ANTIOCHUS EUSEBES, Antiochi Cyziceni filius; uno ictu confectum bellum, & *victus Seleucus*, in Ciliciæ urbe, *Mopsuestia* (quo confugerat) *crematus* est. Ita scribit *Appianus in Syr. Joseph. lib. XIII. c. 21.* & hujus compilator Græculus *apud Scal. p. 376. Euseb. n. 1921.* At de hâc re ita *Porphyrius* loquitur: *Regno potitus, Seleucus,*

leucus, suam fecit Antiochiam; cui bellum intulit Antiochus Cyziceni filius. Conserto prælio ad Mopsuestiam Ciliciæ, vicit Antiochus: Seleucus in eam urbem fugit. Sed cùm ei nunciatum esset, imminere ab incolis vivicomburium, atrocissimum lethi genus morte voluntariâ antevertit.

Nec furore desitum est. Seleucus ut vindicaretur, rursus cognato sanguine imbuendæ fuerunt manus: ANTIOCHUS cognomento DIDYMUS, sive *Gemellus*, Seleuci frater, Grypi filius, *Antiochum Eusebem*, Cyziceni filium, bello petit; sed victus & vitam & exercitum simul amittit. *Joseph. lib. XIII. cap.2.* At *Porphyrius* à duobus fratribus simul, iisq; gemellis bellum illatum ait his verbis: *Fratres autem ipsius* (Seleuci) *qui gemelli dicebantur, Antiochus & Philippus, viribus pollentes, civitate Mopsuestiâ vi captâ & dirutâ, fratris sui manibus parentârunt. Contra hos profectus Cyziceni filius* (Antiochus Eusebes) *victoriam reportavit: Et ex his fratribus Antiochus fugâ se proripiens è pugnâ, equi pernicitate pervenit ad Orontem fluvium, in quô submersus periit.* Hic Antiochi Didymi finis, qui (si Calvisii calculum sequimur) incidit in A. M. 3857. *Porphyrius* rejicere videtur in annum tertium Olymp. 171, hoc est, in A. M. 3856. Nam ad ejusdem Calvisii computationem hic ipse Olymp. 171. annus tertius est.

Nondum didicerunt sapere Phryges. PHILIPPUS, Antiochi Dionysii frater, post cladem suam, regnum asserit. *Ioseph. lib. XIII. c.21. Eus. num. 1922. Exc. Gr. Scal. p.376.* Extat *nummus* ejus, è quo

constat,

constat, Philippum Evergetem Philadelphũ appellatum; sic enim habet apud *Golzium supra citat. loc. p. 242:* ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ; *Scal. ad Euseb. n. 1923.* ubi laudat hunc ipsum *nummum*. Graviter tamen hallucinatus est, dum scribit; *Philippum* hunc filium fuisse *Antiochi Eusebis* & *Selenes*, Asiaticum cognominatum. Repugnant enim *Joseph. Exc. ipsius Græca*, & *Appianus*, qui Philippum, *Antiochi Grypi* filium, Seleuci, Antiochi Gemelli, Demetrii Eucæri, & Antiochi Dionysii fratrem faciunt; & planè diversum ab Antiocho Asiatico, Eusebis & Selenæ filio. Et prætereà, si Philippus *Asiatici* cognomen tulisset, hoc non omitteret *nummus*; in quô tantâ curâ signata sunt aliis præterita cognomina.

Porrò cæsô Antiocho Didymô, PHILIPPUS & DEMETRIUS EUCÆRUS (quem *Ptolemæus Lathyrus* & ipsum Regem constituit, apud Damascum) junctis copiis Antiochum Eusebem aggrediuntur. *Joseph. d. l.* XIII. *c. 21.* & *Exc. Gr. Scal. p. 376.* Ita eodem tempore *tres Reges parricidas* habuit infelix Syria: *Antiochum Eusebem, Philippum Evergetem Philadelphum, & Demetrium Eucærum.* Nihilominus Antiochus Eusebes par utrique, Philippo & Demetrio. *Joseph. d. l. Exc. Scal. p. 376.* Tandem à *Laodice*, Calamenorum Reginâ, vocatus in auxilium contra Parthos, in prælio fortissimè dimicans cadit. *Ibid.* Hujus factum non commemorat Porphyrius.

Superstites PHILIPPUS & DEMETRIUS Grypi filii, sibi ipsis parricidale bellum intulerunt; cùm

cùm *Demetrius Philippum*, Berœæ mœnibus inclusum oppugnaret: Sed is à *Stratone*, Berœæ tyranno, & *Zize* Arabum Principe, & *Parthis* liberatus; ipse verò Demetrius captus, & in Parthiam abductus est; ubi morbo periit. *Joseph. d.l.* XIII. *c.22.* Factum (si credimus Calvisio) A. M. 3861.

Paulò post Demetrii mortem Rex factus est ANTIOCHUS, cognomento DIONYSIUS, quintus Antiochi Grypi filius; & cùm res novas moliretur, contra Philippum fratrem, semina luctuosi belli fortuna statim oppressit: Cæsus est enim *Antiochus Dionysius* in prælio contra *Arabes*; cùm de victoria jam certus, alterum eorum firmare vellet. *Joseph. d.l. c.23.* Hoc Calvisius refert in A. M. 3864. Græculus, cujus *Exc.* legimus *apud Scal. p.376.* Antiochum Dionysium scribit bellum gessisse, cum *Antiocho*, Cyziceni filio; quod Josephus (quem sæpius exscripsit) non dicit.

Hîc autem rursus de Syriacis rebus, quædam rariora nos docet *Porphyrius*, quo Josephus huc usque locupletior fuerat: Ait enim, è *Seleucidarum* domo *Reges superstites* fuisse, PHILIPPUM, Grypi filium, & ANTIOCHUM Cyziceni; qui discordiis continuatis experti sint, quod ait Poëta:

- - - dum mutua stulti
Pastores odia exercent, lupus intrat ovile.

Hoc enim lucri fecisse, ut subditi, scelerum & parricidiorum pertæsi, alios omnes mallent, quàm suos. Atque ita validissima pars monarchiæ Macedoniæ corruit. Sed audiàmus Porphyrium ipsum: *Reliqui*

(de

(de Seleucidarum domo) *Philippus, qui Seleucum fratrem, Antiochum Grypum patrem habebat; & Antiochus Cyziceni filius, ab anno tertio Olymp. 171. regnantes, nec aspernandis viribus instructi; sed quod uterq; saltem partem obtineret, de universa Syriâ bello inter se decertârunt. Subcumbens Antiochus ad Parthos fugit, & postea in* Pompeji *potestatem concessit; velut ab eo reducendus in Syriam. Sed hic ab* Antiochenis *acceptâ potestate, Antiochi nullam rationem habuit, urbem suis legibus vivere permisit. Dum hâc spe excidit, mittunt ad eum* Alexandrini *Menelaum, Lamponem & Callineandrum cum petitione; ut cùm Ptolemaus Dionysius Alexandriâ pulsus esset, veniret; ac regnum Ægypti, pari potestate, cum filiabus Ptolemai regendum susciperet. Quod ne fieret, morbus intervenit; quo etiam extinctus est. Destruitur & Philippus, qui (ut diximus) Antiocho Grypo & Tryphanâ Ptolemai VIII. filiâ genitus erat: Nam abire volentem in Ægyptum, quod & ipsum Alexandrini ad regnum vocassent*, Gabinius Romanus, *Syriâ præses, & Pompeji legatus, oppressit.* Hactenus Porphyrius. *Eusebius Latinus num. 1923.* non tam distinctus & perspicuus: *Antiochus*, inquit, *in Parthos fugiens; Pompejo se deinceps tradidit; postquam Philippus captus est à Gabinio. Hic finis imperii* Seleucidarum.

Tamen non prorsus exstinctam tùm fuisse domum illam, tot *Antiochorum Comagenorum* mentio facta in sequentium temporum historiâ, credere nos jubet. *Comagene*, Syriæ regio ad Euphratem & Taurum montem sita est, ut ait *Dio. lib.* XXXV. *pag.* 2. Urbem

Urbem habet naturâ munitam, *Samosata*, regni caput; ut est apud *Strab. lib. XVI. p. 749.* Videndus de eâdem *Ptolemæus*, *& Plinius lib. V. c. 24.* Hanc Comagenem, cum Romani Syriam Tygrani (nam is à Syris in regnum accitus erat, quod etiam per 18. annos tranquillissimum possedit, *Just. lib. XL. c. 1. Appianus in Syr.*) vi armatâ extorsissent (*Strab. lib. XI. p. 532.*) reliquisse videntur *Seleucidis*, frustrà petentibus totum Syriæ regnum.

ANTIOCHI COMAGENI *Dio* meminit in rebus anni ab V.C. 685. hoc est, A. M. 3882. Cui *Lucullus*, captis Tygranocertis, uxorem captivam restituerit: Tygranes enim Syriâ potitus, quos è Seleucidis capere potuit, vel occidit, vel captivos abduxit. *Plut. in Lucullo* pag. 55: *Reges, Seleuci successores, tollit, eorum filias & conjuges sedibus extractas abdit.* Huic Comageno *Cn. Pompejus Seleuciam*, Mesopotamiæ castellum adjecit; ut nos docet *Strabo vulgatus lib. XVI. p. 749.* Idem, nî fallor, cujus aliquot locis meminit *Cic.* ut *lib. XV.* ep. 1: *Antiochi Comageni legati primi mihi nunciârunt, Parthorum magnas copias Euphratem transire cœpisse; quo nuncio allato, cum essent nonnulli, qui ei Regi minorem fidem habendam putarent; statui expectandum esse, si quid certius afferretur.* Adde *epist. 3. & 4.* Ejus *soror* (ut *Manutius* existimat *uxor* fuerat *Orotis*, Regis Parthorum; de quâ *Dio lib. XLIX.* p. 406: *Phraates, regno accepto, fratres suos, ex Antiochi filiâ natos (quod se & virtute & materno genere præstantiores essent) dolo necavit.* E quibus apparet inter Romanos Parthosq;, ut

O alios

alios Orientalium, sic Antiochum istum, dubiâ fide fluctuâsse. Et de hoc ipso capio *Dionem*, *d. l.* ubi refert, Vendidium, Antonii Legatum adversus Antiochum Comagenum copias duxisse; aliis quidem prætextibus usum; sed revera pecuniæ (quam plurimam Antiochus possidebat) potiundæ spe impulsum: Sed cum nihil proficeret, *Antonium* (cùm ob hanc ignominiam exercitum putaret à se alienatum) clàm egisse de pace cum *Antiocho*; ut recedere honestè posset. Hoc ut impetraret, Antiocho necandum tradidisse *Alexandrum*, qui ad Romanos transfugerat. Refert eandem rem, sed aliter, *Plutarchus in Antonio p.931.* Tangit *Josephus lib. I. de Bello Jud. cap. 12. sub finem.* Ejus *filius* (ut suspicor) est *Antiochus Comagenus*, qui anno V. C. 724. Romæ in curâ damnatus, & capite truncatus est; quòd fratris sui legatum Romam missum occidisset. *Dio lib. LII. p. 495.*

Ita sub Augusto precarium regnum fuit; & cùm A. V. 733. *Rex Comagenæ*, nescio quis, occidisset *Mithridatis* cujusdam patrem; Augustus Mithridati, quamvis puero, regnum assignavit. Post MITHRIDATEM observo regnâsse ANTIOCHUM, quo, anno 769 mortuo (*Tacitus lib. II. Ann. c. 42.*) *Tiberius* Imperator *Comagenem* in *provinciæ* formam redegit, misso in illam primo legato, Proprætore Q. Servæo, *Tac. c. 56. ibid. Strabo lib. XVI. p. 749.*

Sed *Caligula* post 20. annos Seleucidis *Comagenem* iterum tradidit. *Dio lib. LIX. p. 645.* ANTIOCHO, Antiochi filio, *Comagenen* paternum regnum, adjectis *Ciliciæ* maritimis, dedit. Adde *Suet.*

in

in Caligula c. 16. Hinc Antiochus è temporum ratione videtur vel nepos, vel pronepos illius Antiochi; cujus è *Cic.* & *Dione* memoriam jam reduximus. Sub *Nerone* A. V. 806. reperio *Antiochum Comagenum*, qui *Corbulonem* contra Parthos juvit. *Tac. lib. XIII. Ann.* c. 37: *Simul Antiochum Regem Corbulo monet, proximas sibi præfecturas peteret.* De eodem paulò ante *lib. eod. c. 7.* scripserat: *Nero duos veteres Reges, Agrippam & Antiochum expedire copias jubet, quîs Parthorum fines ultrò intrarent.* Qui locus illustrat illud ejusdem *Taciti in Agric.* c 14: *Veterem ac jampridem receptam populi Romani consuetudinem, ut haberet instrumenta servitutis & Reges.* Ac quoniam *vetus Rex* dicitur; nullus dubitem, eundem esse *Antiochum,* Antiochi filium; quem *Claudius* ultimum restituit, postquam, donato regno, à *Caligulâ* rursus exutus esset. *Joseph. lib. XIX. c. 4.* Capio de eodem locum *Tac. lib. II. Histor. c. 81: Accessere* (Vespasiano A. V. 821.) *cum regno, Sohemus haud spernendis viribus; Antiochus vetustis opibus ingens, & inservientium Regum ditissimus.* Auxilium etiam tulit *Tito Vespasiano* contra Judæos, *Joseph. lib. XIII. de Bell. Jud. c. 3.* Tandem A. V. 825. in maximam calamitatem incidit, quam fusè describit idem *Joseph. lib. VII. cap. 27. Cæsennius* namq; *Pætus,* nullâ lacessitus injuriâ, *Comagenæ* bellum infert; & cùm Antiocho nec consilium nec animus esset resistendi, captus & vinctus Romam mittitur: Sed *Vespasianus* cùm *Lacedæmonem* relegavit, præbitis magnis pecuniæ reditibus; ut non modò lautè, sed & regium in modum viveret. Ita *Co-*

magene Rom. populi *provincia facta* eſt. *Sueton. c. 8. in Veſpaſ.*

Filii Antiochi EPIPHANES & CALLINICUS, fortiſſimi bello juvenes, cum Romanis, tam indignis modis ſecum agentibus, manus conſerunt, & æquo Marte utrinq. diſceſſum eſt. *Joſeph. d. l.* Hic eſt ille *Epiphanes*, quo de *Tacitus lib. II. Hiſtor.* c. 25: *Vulneratur Rex Epiphanes, impigrè pro Othone pugnam ciens.* Cui deſponſata etiam fuit *Druſilla*, Cyprûs & *Agrippæ* filia, *Ariſtobuli* neptis, *Herodis* Magni proneptis. Sed cùm *Judaïcam religionem* amplecti nollet (quod primum pollicitus erat) tota res eventu caruit. *Joſeph. lib. XX. Antiq. c. 5.* Fugit ad Parthos, everſo paterno regno. *Idem lib. VII. de Bell. Jud. c. 27.*

CAPUT XI.

Ptolemeus I. *qui Ægyptum obtinuit*, Philippi *filius, &* Alexandri M. *frater. Idem* Lagi *filius habitus. Quot annis Satrapa & Rex fuerit? Ejus ſucceſſores, ad* Cleopatram ultimam; *cum brevi commemoratione rerum, quas quisq; geſſit. Et inter hæc varia Scriptorum veterum loca explicantur, & recentiorum ſententiæ expenduntur.*

ALtera monarchiæ Macedonicæ laciniæ regnum Ægyptiacum fuit: Cùm enim diviſio provinciarum fieret, PTOLEMÆO *Ægyptus*, & *Africa Arabiæq;* pars ſorte venit, *Juſt. lib. XIII. c. 4. §. 10. Arrian. lib. VI. Diod. Sic. lib. XVIII. c. 14. & 39.*

Dexip-

Dexippus apud Photium Cod. LXXXII. *& apud Scal. in* opere Eusebiano *p. 48. Orosius lib.*III.*c.23. Curt. lib.* X. *c.10.§.1.* & alii. Calvisius Ægyptum obtinuisse scribit statim illo anno, quo Alex. M. fato succubuit, hoc est, A. M. 3627. Nec ferè aliud volunt alii. Sed *Porphyrius* sequenti anno in Ægyptum missum scribit hisce verbis, apud *Scal.* p. 224: *Anno sequenti, cùm jam imperii summa in Philippum* (intelligit *Aridaum*, cognomento Philippum) *collata esset, prafectus in Ægyptum mittitur.*

De ejus genere diversæ fuerunt sententiæ: *Lagum* patrem, & *Arsinoëm* matrem facit *Porphyrius d. l.* quod idem scribunt plerique omnes. Hinc Lagidarum familia, domus Ptolemæorum; & *Lagaa* juventus apud Poëtas *Ægyptia* dicitur; nec Ptolemæus alium se scribebat, nisi *Lagi filium.* Auctor est *Plutarch. in lib. de Irâ coërcenda.* Cùm Ptolemæus Philologi cujusdam inscitiæ illusurus, ex illo quæreret, *quis Pelei fuisset pater?* Philologum, facetâ quæstione, contumeliosam quæstionem ultum esse, cum responderet: *Tu prius dic, quis Lagi fuerit pater?* Quo dicterio *humilitatem generis* illi exprobravit. Tamen non de vano haustum est, quod alii referunt, fuisse *Philippi*, Macedoniæ Regis, ex *Arsinoë*, concubinâ filium; quam jam gravidam *Lagus* duxerit. *Pausanias in Atticis* pag. 10: *Ptolemaum Macedones, re, Philippi, Amyntâ geniti; verbo autem,* Lagi *filium fuisse existimant. Ejus enim matrem uterum ferentem à* Philippo, Lago *uxorem datam referunt.*

Miror Cl. *Vossium lib. I. Instit. Orat. c. 6. sect. 13.*

p. 61. credidisse, [illegible] proditum: Possumus enim ill[illegible] ure[illegible] [illegible]uitate venerandos, fide præcl[illegible] Theoc[illegible] emæi σύγχρονος fuit, in *elogio P*[illegible] *lphi*, at [illegible]*le* derivat ejus genus; non aliam ob causam, quàm quod ex communi sententiâ Macedonum Ptolemæum Philadelphi patrem, Philippi Regis filium crederet. Versus est Idyllio 17:

Ἀμφοῖν γὰρ πρόγονος σφιν ὁ καρτερὸς Ἡρακλίδας,
Hoc est, ut vertit Eobanus Hessus:

Nam fuit amborum proavus satus Hercule forti.
Curt. lib. IX. cap. 8: *Præcipitè* Ptolemæus, *lævo humero leviter quidem saucius, sed majore periculo, quàm vulnere affectus, Regis solicitudinem in se converterat. Sanguine conjunctus erat, & quidam* Philippo *genitum esse credebant; certè* pellice *ejus ortum constabat.* Sed & *Suidas* in Λάγος auctor est, cum *Lagus Arsinoëm* duxisset gravidam, ex eâ natum *Ptolemæum*, ut alienum exposuisse in *æneo clypeo*: Macedones autem finxisse, *aquilam advolare* solitam, & *expansis alis* ardorem solis ab eo prohibuisse; & imbrem & volucres abegisse, & coturnicibus laceratis, *sanguinem* illi *pro lacte* instillâsse. Atque hinc est, quod *Propertius lib. III. eleg. 10.* Cleopatram *Philippejum sanguinem* dicit. Idem scriptum fuisse in *priore libro Eusebii*, facilè indicat *Excerptum* hominis *barbari*; qui cum esset hellenismi & Latinitatis imperitissimus, Eusebium sic loquentem facit: *Ægyptum autem, & quæ circa eam, usq; superiorem Lybiam* Philippo, *qui vocabatur* Ptolemæus, *donavit.* Vide apud *Scalig. in Scriptor. Latinis*, quos adjecit

adjecit *Euseb. p. 58.* Nam ut dextro Apolline judicare mihi videtur *Freinsh. ad Curt. lib. X. c. 10. §. 1.* in Græco erat: Πτολεμαίῳ τῷ λεγομένῳ Φιλίππου. Quod sic vertendum erat: *Ptolemao, qui Philippi* (sc. filius) *dicebatur.* Quamobrem stirpem Heraclidarum, ab *Inacho*, suprà deductam, porrò continuabit per 300. annos, annexis Ptolemæis; qui volet.

Nunc ad alia: Ptolemæus quamvis *præfecturam* accepisset, tamen *Regis titulo* abstinuit; donec *Antigonus* se, cum filio, *Regem* appellari à populo juberet. *Just. lib. XV. c. 2. §. 10. 11.* à quo dissentiens *Porphyrius apud Scal. p. 228.* omnes præfectos, *Cassandri* exemplum secutos, ait hisce verbis: *Olympiadem verò insepultam abjiciens, seipsum Regem dixit* Cassander, *Antipatri filius. Ex eo* cæteri *quoque* præfecti *provinciis suis,* regio nomine *præfuerunt*; *Alexandri domo prorsus extincta.* Factum hoc scribit *Calvisius* A.M. 3639. hoc est, duodecimo anno post Alexandri mortem. Sed adversatur *Porphyrius apud Scal. p. 225.* qui vult, Ptolemæum *præfecti nomine* Ægyptum rexisse per annos 17; *regio* per annos 23: Et cum ex ejusdem sententiâ anno post Alexandri discessum, Satrapa in Ægyptum missus sit, Rex ante A.M. 3645. appellatus non est. Et quid tergiversamur hunc admittere? nihilominus *Eusebius n. 1692.* Regem annorum *quadraginta* facit, conjungens scilicet annos *præfecturæ* & *regni.*

Res quod attinet, ob singularem virtutem ac prudentiam in liberandis sociis, *à Rhodiis* Soteris *cognomen* tulit. *Pausan. in Atticis, p. 14. Exc. Gr. Scal. p. 376. Diogenes Laërtius in Diodoro p. 162. & in Stil-*

pene p. 165. *Nummus Græcus apud Golzium in Thesauro p. 246.* Sed indignum hâc appellatione censet *Josephus lib.* XII. *Antiq. Jud. c. 1.* Causa manifesta, quia *Hierosolymis*, dolo *captis*, *Judæos* multos in *Ægyptum* abduxit; ut ibi idem refert; cum quo conferendus *Euseb. n. 1695. & Auctor Excerpt. apud Scal. d. p. 376.* Addit *Vossius lib. I. de Idolol. cap. 31. p. 236.* Magnum quoque cognominatum. Hoc nusquam legi, nisi quod apud *Justin. lib. XVII. c. 2. §. 6.* reperio dici, *Magnum Ptolemæum*; sed hoc illi proprium fuisse, vix inde concluseris: Nummus certè, quem laudavimus, omittit. *Besoldus* scribit, excelluisse justitiâ & liberalitate; quòd in animo haberet, quæ leguntur apud *Justin. lib. XIII. c. 6. §. 18. & seqq. & lib. XV. c. 1. §. 7.* Addendus *Diod. Sic. lib. XVIII. c. 33. Luciano in Macrobiis* dicitur: Ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν εὐδαιμονέστατος βασιλέων, quæ ita vertit Vossius lib. I. Inst. Orat. c. 5. sect. 13. p. 61: *propriâ fortunâ inter Reges felicissimus.* Mallem ego: *Regum sui temporis felicissimus.* Sic enim debent illa, καθ' ἑαυτόν. *Dio lib. LIX. de Senecâ:* Ὁ πάντας μὲν τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίους ὑπεράρας, hoc est, *omnes sui temporis Romanos superans.* Sed *quænam* illa *felicitas?* bello vicit *Perdiccam* & *Demetrium*, Antigoni filium. *Diod. d. l. Just. lib. XVI. c. 2.*

Biennio ante obitum regnum cessit PTOLEMÆO PHILADELPHO, filio è *Berenice*, cui (ut est apud *Theocritum idyllio 17. & ejus Scholiastem*) Antigone mater, Cassander avus. Meminit hujus facti *Just. lib. XVI. c. 2. §. 7.* & *Porphyrius* hisce verbis: *Postquam vivus adhuc Ptolemæo filio, admodum puero,*

regnum

regnum tradidit, nondum 40. sed saltem 38. anni Ptolemai I. (quem Soterem *cognominabant) statui possunt.* Mortuus est secundum hanc sententiam A. M. 3668. & *Philadelphus* Rex factus A. M. 3666. At Calvisius *Soteris* mortem, & initium *Ptolemai Philadelphi*, collocat in A. M. 3665. *Rhodii* ex oraculi monitu, mortuum divinis affecerunt honoribus; eiq; *lucum* in urbe sacrârunt quadratum, extructâ ad latus quodq; *porticu* stadium longâ; quam *Ptolemao* nuncupârunt.

PTOLEMÆUS PHILADELPHUS, secundus Ægyptiorum Rex, post obitum patris 38. annis Ægyptum tenuit. *Porphyr. d l. Euseb. n. 1732.* Meminit ejusdem *nummus apud Golzium in Thes. p. 246.* Quamobrem decretorius illi fuit A. M. 3706. Potissimum hujus Regis opus *bibliotheca Alexandrina*, de quâ præter *Besoldum* in Synopsi majore, *Lipsius in syntagmate de Bibliothecis, & Andreas Schottus prafat. in Photium.* Fuit in *Bruchio*, remotâ quâdam regione à reliquâ urbe Alexandrinâ; de quâ *Casaubonus ad Spartianum p. 36.* Igitur *distinguenda* est ab *altera*, quæ fuit in (templo) *Serapeo*, prioris soror dicta. *Vales. ad Ammian. Marcell. lib. XXII. p. 244.* Ad hanc bibliothecam suam, & gloriam exinde venturam respexit, nî fallor, *Ptolemaus*; cùm jactaret, *sempiternam vitam* sibi futuram. Aliter cum aliis accepit *Athenaus lib. XII. p. 536.* quibus minimè accedo: An enim Regem sapientissimum, & literis humanioribus egregiè tinctum, eò vecordiæ prolapsum credimus, ut se solum existimârit naturæ legibus exemptum; & immortale corpus habiturum? *Docebimus alibi,*

O v *quàm*

quàm malè accepta sint magnorum virorum symbola. De hoc ipso Ptolemæo explicandus *Justinus lib. XVII. c. 2. §. 9. & lib. XXVII. c. 1. §. 2. 3.* Uxor *Arsinoë*, Lysimachi filia, peperit illi *Ptolemaum Evergeten I. Lisymachum, & Berenicem.* Scholiastes *Theocriti*, ad idyllium 17: *Ptolemao Philadelpho Arsinoë, Lysimachi filia (quam priorem conjugem habuit) peperit Ptolemaum, Lysimachum & Berenicem.* De *Lysimacho* consentit *Polyb. in Exc. Peir. p. 64.* At *Ptolemaum* Evergeten *non* ex hâc *Arsinoë*, sed ex *alterâ*, ejusdem nominis, *Philadelphi* sorore natum; *vetus* indicat *subscriptio simulacri* Ptolemæi Evergetæ: REX MAGNUS PTOLEMÆUS, FILIUS REGIS PTOLEMÆI ET REGINÆ ARSINOE, DEORUM FRATRIS SORORISQUE; REGUM PTOLEMÆI ET REGINÆ BERENICES, DEORUM SERVATORUM NEPOS. Ptolemæus enim Philadelphus Veneri admodum deditus (*Athen. lib. XIII. p. 576.*) etiam Arsinoës, germanæ sororis amore victus, eam sibi matrimonio junxit; atque id sanè non ex Macedonum, sed *Ægyptiorum* (quibus imperabat) lege fecit; ut ait *Pausanias in Attic. p. 12.* Quod ipsum etiam prodidit *Strabo lib. X. p. 460.* Tamen idem *Pausanias Scholiastem Theocriti* planè confirmat *p. 13.* Ait enim, ex Arsinoë Lysimachi natos Ptolemæo Philadelpho liberos, non ex Arsinoë sorore.

PTOLEMÆUS EVERGETES, tertius Rex successit Philadelpho patri, & regnum tenuit per annos 25, ut ait *Porphyrius.* At *Eusebius n. 1770. & Exc.*

Exc.Gr. Scal.p.376. sex & viginti annos assignat. Secundum Porphyrii calculum, vitâ exutus est A. M. 3730. Calvisius mortem ejus ponit in A.M.3729. Hic sorori *Berenicæ* (quam *Seleucus Callinicus* obsidebat) auxilium tulit. *Justinus lib. XXVII.c.1.* Hunc ipsum vicit, magno prælio *ibid. c. 2.* sub specie sororiæ ultionis, *Asiæ* imperium affectat *ibid. c.3.* Antiochum *Hieracem*, ad se confugientem, arctâ custodiâ habet *ibid.* Occiditur à filio *Just. lib. XXIX. c. 1.* Uxores illi fuerunt, *Agathoclea* & *Beronice*, Magæ patrui filia *Just. lib. XXVI. c. 3.* Erat enim *Magas*, Rex *Cyrenarum*, frater Philadelphi, sed ex matre tantùm; è Berenice, genuit Magam alterum, *Polyb. in Exc. Peir. p.64.* Ex Agathoclea Ptolemæus Philopatorem. *Exc. Græca Scal. p.376. Strabo lib. XVII. p. 795. Polybio* tamen l. d. & *Justino lib. XXIX. c.1. §. 5.* etiam Berenice *mater* Ptolemæi Philopatoris, fortassis *per catachresin.*

Post hunc Ægyptum rexit PTOLEMÆUS PHILOPATOR per annos 17. ut volunt, *Porphyrius*, *Eusebius n. 796. & Exc. Gr. Scal. p. 376.* Fuit Ptolemæi Evergetæ filius, ut dixi; & adjici potest *Joseph. lib. XII. c. 3. sub finem* Gallus præterea cognominatus, quod ut gallis Magnæ matris, sic ipsi *stigmata foliorum hederæ inusta* fuerint; ut est apud *Auctorem Etymologici.* Interfecit *patrem*, & *matrem*, sive novercam *Just. lib. XXIX. c. 1.* Adjunxit etiam *fratris* cædem. *Idem lib. XXX. c.1. Polyb. lib. V. c.34. Plutarchus in Agide & Cleomene p. 820.* Bello ab *Antiocho Magno* petitur, sed egregiè vincit ad *Raphiam*, *Polyb. lib. V. c. 85. 86.* Hierosolymis posthæc in *Sanctum*

Sancto-

Sanctorum introire vult, sed prohibetur à Pontifice Maximo, inde *odio* inexpiabili, *contra Judæos* exardescens, multos trucidat, ac capit: At eodem anno, pœnitentiâ ductus, captivos remittit ad suos, *Scal. ad Euseb. n. 1797. & III. lib. Maccab.* sive ex Historia, quæ prior tempore historiis duorum librorum, sacræ Scripturæ insertis, ab *Eusebio* citatur. Moritur secundum computationem nostram, è *Porphyrio* A. M. 3747. Uxor ejus Eurydice, quæ & soror, ab eodem interfecta. *Just. lib. XXX. c. 1. §. 7. & c. 2. §. 6. Polybius* tamen *lib. XV. cap. 31. & in Exc. Peir. pag. 63.* Arsinoën vocat.

Ex eâ natus PTOLEMÆUS EPIPHANES, qui regnavit annis 24, juxta *Porphyrium, Euseb. n. 1813. & Auctorem Excerptorum Gr. apud Scal. p. 376.* Quorum sententiam sequitur *Scal. lib. II. Canon. Isag. p. 130.* Ejus igitur obitus incidit in A. M. 3771. Calvisius, ut aliàs, anno minus dicit. Hic est, in quem conjurârunt *Philippus Macedoniæ, Antiochus Syriæ,* Reges; sed tutelam susceperant Romani. Missus est *in Ægyptum M. Lepidus* bis Cos. & Pontifex, *Valer. Max. lib. VI. c. 6. ex. 1. Just. lib. XXX. c. 3. Tacitus lib. II. Ann. c. 67. §. 5.* Extant hodieq; *denarii argentei,* repræsentantes in uno latere *urbis Alexandriæ* faciem, cum *coronâ murali turritâ*; cui subscriptum: ALEXANDRIA: In altero, *Marcum Lepidum* togatum, senem calvum, qui à dextris stantem adolescentulum, diademate coronat, adscriptis hisce verbis. S. C. M. LEPIDUS. PONT. MAX. TUTOR. REG. *Pighius in A. V. 590. Lipsius ad Tacit. lib. II. Ann. c. 67.*

Fulvius

Fulvius Ursinus in Æmiliâ gente, p. 7. Golzius in Fastis p. 129. & in tomo de Jul. Cæs. tab. 33. nummo 1. 4. 6. Uxor hujus Ptolemæi *Cleopatra*, Antiochi Epiphanis soror *Iust. lib. XXXIV. c. 2. §. 7. Ioseph. lib. XII. Antiq. c. 3.*

Ex hoc conjugio fuit PTOLEMÆUS PHILOMETOR, sextus Ægyptiorum Rex, *post Alexandrum M.* cui omnes uno ore, 35. annos tribuunt; quemadmodum ejus fratri *Ptolemæo Physconi Evergetæ* (sic eum describit nummus) iidem annos 29. Vide *Ptolemai Canonem, apud Calvisium; Introduct. Chronologicâ c. 11. & apud Dionys. Petavium. lib. IV. Rat. Temp. sub finem. Euseb. n. 1837. & 1872. Porphyrius apud Scal. p. 225. & apud Eundem Exc. Gr. p. 376.* Sed ex his ne molestum nobis sit audire *Porphyrium*, qui Regum Ægyptiorum chronologiam, & successionem, unus omnium, exactissimè nobis calluisse videtur: *Hujus* (Ptolemæi Epiphanis inquit) *duo filii Ptolemæi, regnum auspicati sunt, & natu quidem major, Philometor; junior, Evergetes II, cognominatus est. Utriusq; anni 64. numerantur. Sigillatim numerum utriusq; dedimus, quia in ratione temporum confusio facta est, ob eam causam, quod inter se invicem convulsi sunt; & alter post alterum regnum occupavit. Philometor, regnârat annos 11. solus, cum Antiochus Ægyptum infesto exercitu peteret; & diadema raperet. Sed Alexandrini juniorem fecerunt Regem, & pulso Antiocho liberârunt Philometorem. Sic ambo regnum tenuerunt, & cùm scriberetur annus Philometoris 12. Evergetæ is fuit primus.* (in Græco est, καὶ ἐχρημάτιζεν αὐτοῖς Φιλομήτορος ιβ Εὐεργέτε δὲ ἕν, scribam omninò,

omninò, Φιλομήτορ© ιβ vel etiam ια. Nam in sequentibus Evergetæ tribuit 25. annos, usq; ad mortem fratris, qui, eodem teste, mortuus est, anno regni currente 36.) *Concordes autem vixerunt, usq; ad annum 17.* (subintellige Philometoris) *sed ab anno 18, rursus solus numeratur Philometor; quem à Physcone, regno exutum, restituerunt Romani. Et ipse quidem Ægypti regnum tenuit; at fratri, regnum Lybiæ, sive Cyrenaicum commisit; solusque adeò regnavit annos 18. Mortuo eo, in Syriâ (partem enim regionis hujus, ut suam obtinebat) accersitus, Cyrenæ Evergetes, & Rex publicè salutatus, adscripsit sibi omnes annos, ab eo tempore, quo primùm Rex nominatus est; ut cùm post fratris obitum regnârit, annos 29.* (in Græco legitur iterum corruptè εἴκοσι πέντε, pro, εἴκοσι ἐννέα) *in universum sibi vindicâsse putetur annos 54. Nam annos Philometoris 36. (hic enim accensendus est) ipsi fuit annus regni 25. Atque ita utriusque fuerunt 64. Philometori 35. reliqui Evergetæ.* Hæc Porphyrius, è quo rerum, Philometoris talem jam constituo chronologiam: Cùm, ut dixi, *Ptolemæus Epiphanes* finierit A. M. 3771. in hoc initium *Philometoris* ponendum est; & cùm sic per undecim annos regnum possederit, donec ab Antiocho, bello peteretur; captivitas ejus rejicienda erit in annum 3782. Hæc aliquantò citiùs ponit Calvisius.

Cæterum, hâc ferè de causâ, bellum illud contigit: *Philometor*, cum *Celesyriam*, majoribus suis semper paruisse, intelligeret, eam ab *Antiocho Epiphane*, per legatos repetiit, suasu *Eulæi* nutritii, ac *Lenæi* ducis;

tis; qui tùm, Rege admodum puero, *post mortem Cleopatræ*, cuncta administrabant: Ei cum ab Antiocho minimè redderetur, ingentem belli apparatum Ptolemæus facere instituit, quo eam recuperaret. *Diod. Siculus Legat. XIIX. & apud Suidam in* ἀμφισβητεῖν. *Antiochus* cum *Ptolemaum* videret sese ad bellum accingere, *Meliagrum* legatum *Romam* misit, qui *Senatui* referret, bellum sibi præter fas, à Ptolemæo inferri, interim ipse celeriter conjunctis copiis, cùm Duces Ptolemæi segniter agerent, & in Syriam irrumpere cunctarentur; ultrò illis obviam processit; commissoq; prælio inter *montem Cassium* & *Pelusium*, eos profligavit: Et cum Ægyptiorum copias internecione delere posset, equo circumvectus, occidi eos vetuit, vivos tantummodò capi jussit. *Philometor*, auditâ suorum clade, ac deditione Pelusii, aliarumq; urbium, metu perculsus, ac fortassè etiam Alexandrini populi seditione impeditus, fugit Alexandriâ; cumq; in manus *Antiochi* venisset, *Antiochus* puero *pepercit*, & amicitiam cum eo firmavit; curamque illius suscipere se simulavit: Diadema tamen ademit, & Ægyptii Regem sese ipsum fecit; quod Alexandrini ægrè ferentes, *Ptolemaum juniorem* (qui *Evergetes* & *Physcon* dictus est) fratrem Philometoris, Regem renunciârunt; ac strenuè Antiocho restituerunt. Sed Antiochus, *victis* navali prælio ad Pelusium *Alexandrinis*, & ponte *per Nilum* facto, transgressus cum copiis, *Alexandriam obsidere* instituit.; simulans se *Ptolemao Majori* regnum recuperare. Hæc de *bello* isto *Antiochico*, quàm diligentissimè congessit *Valesius ad Exc. Peir.*

Peir. p. 49. & Polybii Legat. 71. 72. & Hieronym. in Danielis cap. XI. qui & cladem ad Pelusium rejicit in A. M. 3781. quod nobis parùm officit; nam & hic annus 11. Philometoris statui potest.

Paulò post venit *in Ægyptum C. Popilius*, de quo suprà dixi in rebus Antiochi Epiphanis: Jam verò plura nos docet Porphyrius; nimirum fratres, *Philometorem*, & *Physconem*, concordes egisse, usq; ad annum Philometoris 17, hoc est, usque ad A. M. 3788. Illo igitur anno pulsus à minore fratre major, Romam venit; & à Senatu paulò post restitutus est, hâc lege, ut major *Ægyptum*, minor *Cyrenas* regeret. Ita cum *Calvisius* (qui *Polybium* sententiæ suæ fundum laudat) hîc optimè nobis convenit.

Quamobrem mira σύγχυσις est apud *Besoldum* in Synopsi majore, cum ait: *Ptolemaus Philometor, ab initio discorde fratre usus; Alexandriâ, ab eo pellitur; Celesyriâ interea amissâ, quam invaserat Antiochus Epiphanes, hoc dissidio invitatus.* Nullum in hâc narratione verbum sanum: *Discordia* enim *fratrum* est exorta, sub initium regni; sed post multos demùm annos neque hoc dissidium invitavit Antiochum, quod illo tempore (quo Antiochus cum exercitu in Ægyptum movit) nullum fuit. Neque Celesyriam, Antiochus extorsit Ægyptiis expeditione illâ, quam primùm suscepit: Hanc enim regionem ante mota arma tenuit; quæ omnia satis exposita sunt.

Tandem quod ait *Porphyrius*, *obiisse Philometorem in Syriâ*, cujus partem possederit, utrinque verissimum est; Nam ob illam possessionem, *Syriæ Rex* dicitur

dicitur à *Polybio* in *Exc. Peir. p. 134.* Et cùm adversus *Alexandrum Balam*, perfidum generum, *in Syria* pugnaret; equo excussus, & ab hostibus vulneratus, inter medicorum manus, diebus aliquot post exspirat. *lib. I. Maccab. c. 11. Joseph. lib. XIII. c. 8. Polyb. in Exc. Peir. p. 494. Epitoma Liviana 52.* Secundùm *Porphyrium* factum hoc A. M. 3805, vel 3806: *Calvisius* ponit in A. M. 3804. Locum ubi decesserit, indicat *Strabo lib. XVI. p. 751.*

Ita Cyrenam rediit *Ptolemaus Physcon, Evergetes II*, fratri longè dissimillimus. Frater enim, ut ait *Polybius in Exc. Peir. p. 195.* maximâ laude & gloriâ dignus, neminem amicorum ullam ob causam occidit; imò ne civem quendam Alexandrinum. Et cùm ab hoc Physcone Alexandriâ pulsus esse videretur, ulciscendi occasionem nactus, omnem ei culpam condonavit. *Iterùm perfidum* captumq; tantùm abfuit, ut supplicio afficeret, quâsi hostem; ut præter munera, quæ ipsi ex pactione debebat, alia rursus adjiceret; suamq; ei *filiam collocaturam promitteret.* At hic, omnium sævissimus ea commisit, quæ qui legit, non potest non admirari, divinum illud *Polybii lib. I. c. 82: Ita naturâ comparatum esse, ut non solùm corpora hominum, aliquando efferentur; & omnem humanæ speciei similitudinem amittant; sed multò magis hoc ipsum animis interdum eveniat.*

Ipso illo tempore, quo ex solemni *Ægyptiorum more*, apud urbem *Memphim*, in palatio inaugurabatur, & *natalitia filii* celebrabat; *Cyrenaos* quosdam *interfici jussit.* Quod paulò liberius ob *Irenem*, pelli-

cem, ipsum objurgâssent. *Diod. Sicul. in Exc. Peir. p. 355. & apud Georg. Syncellum,* cujus *fragmentum* exhibet *Scalig. in Euseb. Graec. p. 54.* Multos calumniatus, tanquam saluti suae insidiatos, crudelibus suppliciis extinxit; alios, varias commentus causas, in exilium misit, ademptis facultatibus. *Diod. ibid. p. 351. Die nuptiarum,* quas cum *Cleopatrâ, sorore suâ*, celebravit, *filium* ejusdem, *nepotem* suum *ex fratre*, inter apparatus epularum, & solemnia religionum, in complexu matris *interfecit*. Just. lib. XXXVIII. c. 8. §. 4. *Militibus* omnem in omnes *licentiam* dedit, ut multi patriam relinquerent. *ibid. §. 6.* Validissimos è plebe legit ad militiam, ac dein occidit. *Spartianus in Caracall. p. 87.* Frequens juventute *gymnasium armis* & *igne* circumdedit, omnesq; , qui in eo erant, partim ferro, partim flammâ necavit. *Val. Max. lib. IV. c. 2. ex. 5. ext.* Hinc omnibus invisus, *incensâ regiâ* clàm Alexandriâ in Cyprum profugit, cùm regnasset annos 14. *Diod. Sic. in Exc.* Peir. *p. 350.* Quod si verum est, factum id exitu anni 3820. *Orosius lib. V. c. 10.* refert ad annum V.C. 623. quo Consulatum gesserunt, *C. Claudius Pulcher, & Perpenna*; qui annus respondet A.M. 3820, ut Calvisius censet. Nec ab Orosio dissentit *Epitoma Liviana 59.*

Paulò post longè immaniora patrat idem truculentissimus tyrannus; non solum filium natu maximum (ne contra se Rex creari posset) *interficit*, sed &, cùm statuae ipsius, à populo detractae essent, id Cleopatrae, sororis studio factum ratus, *filium* (quem ex eâ susceperat) ipso illo tempore, quo Rex creatus est,

in

in conspectu suo jussit interimi; *protinusq; caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cistâ & chlamyde opertas, pro munere natalitio, matri misit. Val. Max. l. d. Just. lib. XXXVIII. c. 9. §. 13. Epit. Liv. LIX. Diod. Sicul. in Exc. Peir. p. 375.* Quibus facinoribus, multitudinis in eum furor exarsit, & pleriq; non *Evergetam*, sed *Cacergetam*, nuncupârunt. *Athen. lib. IV. p. 185.*

Horrendum etiam est, quod de eo refert *Josephus lib. II. contra Appionem*, omnes *Judæos*, in Alexandrinâ civitate, *cum filiis & uxoribus, nudos atque vinctos, elephantis subjecisse; ac bestias inebriâsse, ut conculcati miserrimè interirent:* Sed Deo sic gubernante factum, ut elephanti irruentes in amicos Regis, multos ex iis interimerent. Hoc *Auctor Excerpt. ap. Scal. p. 376,* per errorem, de *Ptolemæo Philopatore* scribit. Denique nihil quicquam melius egit, quàm quòd agere & vivere desiit A. M. 3834, vel A. M. 3835. At *Manutius in Quæsitis per Epist.* mortem ejus ponit vel in A. M. 3829, vel seq. quo Romæ Coss. fuerunt *Publ. Manilius, C. Papirius Carbo.* Uxor Cleopatra, ut dixi, illa ipsa, quæ *soror & conjux Ptolemæi Philometoris.* Ita *sororem unam* in matrimonio habuerunt *duo fratres:*

- - Sæva Thebarum lues
Num posuit aliud, atque inextricabile?
Amitam parentem liberi cient suam,
Nomenq; fratres patruelium ferunt;
Mater suorum Cleopatra est nepotium.

Qui ex hâc & Ptolemæo Physcone nati sunt, successerunt in regno. Ac primus quidem PTOLEMÆUS

SOTER dicitur *Porphyrio & Ptolemao* in Canone, Lathurum vocant, *prologus Trogi 39. Joseph. lib.* XIII. *c. 18. & 20. Strab. lib. XVII. p. 795.* Reperio & *nummum apud Golzium*, sic inscriptum: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΛΑΘΕΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Quamobrem ut alii, sic & ipse trium nominum fuit, appellatus *Ptolemaus Soter Lathurus.* Sed *Eusebius* eundem quoque *Physconem* dictum asserit *n. 1901.* Quod ipsum quoque dicunt *Exc. Gr. Scal. p. 56.* & alia *p. 376. Manutius* suprà citato loco *p. 113.* Eusebium erroris arguit, sed cui ægrè accesserim. Nam & *Porphyrius*, cujus *fragmentum* habemus apud eundem *Scal. p. 226.* Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, inquit, ὁ καὶ Σωτήρ. Credere malim, hunc quoque patris sui tulisse nomen; sed indubiè per tot nomina factum est, ut multis difficultatibus implicaretur hæc historia; quasi *Evergetes II.* minimè *Physcon* dictus sit. Planè id cognomen, in illius mentione omittit Eusebius, cum Porphyrio: Sed quod facilè refelli potest è *nummo*, in quo lego: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΟΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Imò *Eusebius*, in priore libro, & *Auctor Exc. ap. Scal. p. 377.* eò usque profecti sunt, ut scriberent, *Ptolemaum* hunc *Evergetis II.* filium, *Physconem* dictum, διὰ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, id est, *à distento aqualiculo:* hoc de patre verum est. *Just. lib. XXXVIII. c. 8. §. 9.* Erat sagina ventris, non homini, sed beluæ similis. *Diodor. Sicul. in Exc. Peir. p. 361: Ptolemaus ob deformem corporis habitum (unde &* Physcon *cognominatus est) cunctis erat invisus.* Loqui de patre, fragmentum antecedens, & sequens satis indicat, quorum alterum de

de *Viriatho* pertinet ad A. M. 3810. alterum de *Marco Æmilio Lepido Porcinâ Cos.* ad A. M. 3813. An & filius Soter fuit ventriosus? dubito, & ferè inclino bibisse hîc Eusebium de flumine Lethes. *Scal. ad Euseb. n. 1902.* parùm diligens hic fuit. Verũ, quod ajunt, illũ, quem Eusebius Ptolemæum Physconem appellat, à *Tertulliano & Epiphanio* dici Soterem; sed fallitur, quòd eundem Evergetem dici putat, in nummo: Hic enim ad patrem referendus est.

Sed quid tantùm de *Ptolemæo Sotere* Lathuro Historici? *Ptolemæus Evergetes*, qui & *Physcon*, uxori Cleopatræ regnum reliquerat, hâc conditione; ut in regni consortium è filiis adsciscerèt, quem vellet: Sed illa pronior in juniorem, *Ptolemæum Alexandrum*, à populo compellitur, majorem, *Ptolemæum Soterem Lathurum* eligere. *Just. lib.* XXXIX. *c. 3. §. 2.* Junior *regnum Cypri* accepit, quod è Porphyrio colligo. Is Scriptor (licet corruptus alicubi, & lacunosus) varia tamen nos docet; & *Lathurum* quidem decimo anno regni propter crudelitatem ejectum *in Cyprum* (quam frater obtinebat) abiisse: Quod ferè legitur & apud *Just. l. d. c. 4. §. 1. Scaliger ad Euseb. n. 1918*, vult, hujusdem exilii meminisse *Epitomatorem Livii lib. LIV*; qui maximi Viri maximus lapsus est: Loquitur enim ibi Epitomator de *Evergete II*, non de *Lathuro*. Hunc ipsum crudelissimum fuisse, & patri quàm similem, declarat factum in Judæos apud *Joseph. lib.* XIII. *c. 21.* quod ipsum in Synopsi Majore refert *Besoldus*. Idem *Valesius* retulit inter fragmenta *Nicol. Damasceni* pag. 504: *Mandavit enim militibus, ut Judæorum parvulos*

los cum uxoribus promiscuè jugulatos, ac membratim concisos, in fervidos lebetes conjicerent; ut cæteris major metus incuteretur. Quæ morum similitudo & ipsa Scriptoribus ansam præbuisse dicitur, ut Evergetæ & Soteris historias confunderent.

Cæterùm si verum nos docuit Porphyrius, pulsus est à matre Ptolemæus Soter Lathurus A. M. 3844, vel sequenti; quod Calvisius Eusebium secutus, rejicit in A.M.3851. Sed ut ex eodem *Porphyrio* manifestum est, ex interruptis per exilium annis, fecit *Eusebius* continuos. Ptolemæus enim Lathurus usque ad exilium, regnavit annos 10. Et post reditum, qui serò contigit, annos 7, menses 6.

Res clarior fiet ex sequentibus: Pulso in exilium *Lathuro*, accersitus ejus frater natu minor, Ptolemæus *Alexander*, *Just. lib. XXXIX. c. 4. §. 2. Porphyr. l. d.* è quo initium ejus habemus A.M.3844, sed quot annis regnavit, donec rediret frater? octodecim, inquit Porphyrius, cujus verba sunt: *Octodecim totos annos regnavit ab eo tempore, quo venit Alexandriam; nihilominus, in Æra 26. ipsi tributi sunt.* Nam hîc obiter ex eodem Porphyrio sciendum est, cùm à matre vocatus esset ad regnum, vindicâsse sibi tres annos, ob regnum Cypri; quod secundo vel tertio, post obitum patris, anno acceperat. Hinc *primum* dixit octavum; & *decimum octavum* vigesimum sextum. Sed hîc dissentit *Euseb. Gr. & Lat.* quamvis nec sibi ipsi concors; *Latinus* enim *n. 1918.* assignat decem annos, *Græcus p. 56.* quindecim. Quòd si Porphyrium sequimur, Ptolemæus Alexander regnare desiit

desiit A. M. 3862. Calvisius pænè hîc consentit; vult enim Ptolemæum Alexandrum fugatum A. M. 3861. Causa hæc fuit: Cùm *matrem* suam Cleopatram *occidisset* (quod refert *Just. lib.* XXXIX. *c. 5. §. 5.*) favor publicus inclinare cœpit. Accessit *bellum cum* militibus *Ægyptiis*; sed qui commissâ pugnâ navali fugêre, illum compulerunt in urbem Lyciæ, *Myram*: Hinc in veterem Cypri angulum sese recepit, & paulò post, bello petitus, à *Navarcho Chereâ* interimitur, *Porphyr. & Euseb. Gr. p. 56.* Ita *rediit Ptolemaus Soter Lathurus*, qui post hæc obtinuit Ægyptum, per annos 7. menses 6; sed quos exilium interrupit. Hoc neque Eusebius, neque Calvisius attendere voluit: Ptolemæus in Canone tribuit 36. annos, ut qui computat ab anno, quo Ptolemæus Evergetes II. mortuus est, usque ad obitum Lathuri. Certum igitur secundùm Porphyrium, Lathurum decessisse circa A. M. 3870.

Hîc jam oritur non exiguus labor, ut sciamus, quis Ptolemæo Lathuro successerit? *Besoldus* noster substituit PTOLEMÆUM AULETEM; quod in illo mirari non debemus, cùm peritiores historiarum, hîc multa fugerint: Nec enim vel Scaliger, vel Calvisius, historiam hîc valde turbatam, limpidiorem reddere potuerunt. Ne plus æquo diffundar, decimus Ægyptiorum Rex PTOLEMÆUS ALEXANDER, Ptolemæi Alexandri filius, Ptolemæi Evergetæ II. nepos, constituendus mihi videtur: Ei regnum datum hâc lege, ut Cleopatram, Ptolemæi Lathuri filiam, duceret; eaq; simul in paterno solio considerет.

 sideret.

ſideret. Sic docemur à Porphyrio, cùm ait: *Hæc* (ſcil. Cleopatra, filia Ptolemæi Soteris) *poſt mortem parentis, rerum potita eſt. Neque Chronologi Alexandro, regnanti cum illa dies 19, tribuunt dies totidem. Erat hic filius* Ptolemæi *Alexandri; qui è duobus fratribus natu major, progenitor Cleopatræ* (hæc duo vocabula, ut ſuſpicor, nihili ſunt; *cujus* enim *Cleopatræ* progenitor hic ſit? an *poſtremæ?* Atqui ea *filia* Ptolemæi *Dionyſii*, ut Porphyrius mox ſubjicit) *& Romæ commorabatur. At cùm in Ægypto nemo virilis ſexus regnaret, revocatus venit Alexandriam; & uxorem ducens modò nominatam Cleopatram* (Lathuri filiam) *eandem, à qua poteſtatem acceperat, elapſis 19. diebus, interficit. Sed & ipſe militibus in Gymnaſio propter iſtam cædem comprehenſus, occiditur.* Nec minorem operam hîc affert *Appianus*, lib. I. Civil. cùm ſcribit: *Syllam Alexandrum, Alexandri Ægyptiorum Regis filium in Co enutritum, & ab inſulanis Mithridati traditum: Poſtremò ab illo ad ſe fugientem, in amicitiam recepiſſe; atque ex decreto Alexandrinis præeſſe voluiſſe, quòd regnum maſculus non obtineret; ſed cùm per 19. dies præfuiſſet, in Gymnaſium, ex regiâ delatum, ibi occiſum eſſe.*

Igitur è binis iſtis Scriptoribus hiſtoria ſuppleri hunc in modum poteſt: Mortuo Lathuro, regnum accepit CLEOPATRA, ejus filia; ſed ſtatim miſſus Româ PTOLEMÆUS ALEXANDER, qui non niſi 19. dierum Rex fuit. Idemque tempus initium eſt novi Regis, qui nunc quærendus. Dico fuiſſe PTOLEMÆUM ALEXANDRUM PHILADEL-

DELPHUM, ſuperioris Alexandri fratrem, Alexandri filium, Ptolemæi Evergetis II. nepotem. Hoc è *prologo Trogi 39.* ſatis apertum eſt, cujus hæc verba ſunt: *Poſt Lathurum filius Alexandri regnavit; expulſoq; eo, ſubvectus* Ptolemaus *Nothus.* Omittit enim Alexandrum 19. dierum Regem. Nam de ipſo non loqui, animadvertitur ex *duobus* indiciis: *Primò* ante Ptolemæum Nothum collocat; *dein* ait expulſum. Utrumq; de *Alexandro priore*, Cleopatræ marito, & Alexandri filio falſum; de hoc *Alexandro poſteriore* verum, ut ſequentia declarabunt magis.

Initium ejus *Appianus* ponit in A. V. 672, quo Conſulatum geſſêre *M. Tullius Decula, Cn. Cornelius Dolabella*; ſed hic annus ſecundùm *Calviſium* 3869. Quæ, & alia me movent, ut credam Calviſium parùm feliciter contuliſſe annos mundi & urbis; & alicubi cõmiſiſſe metachronismum anni unius: Unde nec exactam in præſentiarum chronologiam ſecundùm annos mundi, & Urbis hîc dare poſſumus; niſi velimus rem omnem chronologicam excutere, & annos à certo & indubitato initio perducere; quod nimis longum futurum ſit. Nihilominus ad Calviſii Chronicon, velut receptius & impoſterum referemus, non Romana, & Æra Chriſtianâ vetuſtiora; eritque, quem indicaverimus, ſi non ille ipſe annus, ſaltem proximus. Sed hæc obiter. Nunc ad Ptolemæum iſtum, quem Alexandrum cognominavimus, è *Ciceronis Agraria II. cap. 16.* Philadelphum è *Porphyrio*; nam is *pag. 226.* ante *Ptolemaum Dionyſium*, & poſt *Alexandri* mentionem ſtatuit *Ptolemaum Philadel-*

phum; eique assignat annos complures, ut non possit esse alius, quàm hic. Nam quoniam ex *Appiano* liquet, ad regnum pervenisse, *Deculâ & Dolabellâ Coss.* vel certè sub initium secundi Consulatus *Sylla & Metelli Pii*; concludimus è *Cicerone*, per 16. annos fuisse Regem. Pulsus ab *Alexandrinis, Romanorum* auxilium imploravit; & hâc occasione usus, *C. Jul. Cæsar* tum Ædilis, per partem tribunorum tentavit; ut sibi *Ægyptus provincia* plebis citò daretur. *Suet. in Cæs. c.11.* sed *Ædilem* fuisse Cæsarem, *Cotta & Torquato Consule*, hoc est, A.V. 688 (quem Calvisius respondere vult A.M. 3885.) nemo Romanorum Annalium peritus, dubitat.

Idem Rex ante *Ciceronem* & *Antonium Coss.* hoc est, ante A. V. 690. regnum suum legavit populo Romano, ut è dicta *Agrar. c.16.* constat. Obiit igitur A. V. 689, qui est A. M. secundùm Calvisium 3886. Quis huic successerit, non potuit exputare *Manutius. Cicero* de hoc scribit loco dicto: *Eum regio genere non esse, inter omnes ferè video convenire.* Hæc de *Aulete* capit *Manutius*. At Auletem regii generis esse voluit, in eâ *pro Domo* cap. 8: *Cùm lege nefariâ Ptolemæum Regem Cypri, fratrem Regis Alexandrini, eodem jure regnantem, causâ incognitâ publicâsses; populumq; Romanum scelere obligâsses: Cùm in ejus regnum, bona, fortunas, latrocinium hujus imperii immisisses; cujus cum patre, avo, majoribus, societas nobis & amicitia fuisset.* Loquitur hîc Cicero de duobus, Ptolemæo Cypri Rege, ad quem spoliandum *lege Clodiâ* missus *Cato*; & Ptolemæo Aulete, quem

quem *Regem Alexandrinum* vocat. Adde *Cic. eundem in eá pro Sextio*, cap. 22. Reſpondet ad hæc *Manutius*, oratorium eſſe, diverſè de eodem loqui; aliud alio tempore ſentire, ſi cauſam poſtulet. Quod quidem hoc in loco *Gallicâ nive frigidius* mihi videtur: Id oſtenderem pluribus, ſed properandum eſt.

Malim ergò *Ciceronem Agrar. II. c. 16.* (ubi negat, Ptolemæum, qui poſt Alexandrum Ægyptum tenuerit, genere regio fuiſſe) interpretari de PTOLEMÆO NOTHO, cujus *Trogi prologus* ſuprà meminit. Huc ipſum cognomen nos ducit, huc ſeries; quàm nobis, ut è Trogo ſciremus, *Auctori prologorum* debemus; cùm *Juſtini Epitomator* ſileat. De hoc ipſo *Strabo lib. XVII.* pag. 497: *Aureum alveum, in quo Alexandri corpus à Ptolemæo Lagi conditum erat, Ptolemæus cognomento* Coccus *& Suppoſititius rapuit; è Syria eò profectus, ſtatimque dejectus nullam è prædâ utilitatem percepit.* Idem Cybioſactes dictus, ab Alexandrinis, ut putat *Caſaubonus Caſtigat. ad dict. Strabonis locum.* Sed eam aſſertionem nullo modo admittendã reor: Coccus enim ille, vel ut *Berneggerus* vult, Coccyx; Rex Ægypti fuit, ante Ptolemæum Auletem; ut nos *Trogus* docet. At Seleucus Cybioſactes à Ptolemæi Auletis filiâ, è Syria accerſitus eſt, pulſo patre, ut *Strabo refert l. d. p. 796.* Porphyrius, nihil de Notho, quòd velut extra familiam regiam haud nominandum cenſeret.

Atqui hi ſunt illi tres Reges, quos multi ignorârunt, vel inter ſe confuderunt: *Beſoldus* in Synopſi majore, quam conſcripſerat, cùm jam plura didiciſſet,

ciſſet, poſt mortem Ptolemæi Alexandri, Lathuri fratres, agnovit *Alexandrum unum*; hunc ait *à Sulla restitutum*, & paucos intra dies interfectum. De hoc eodem capit *Juſtin. lib. XXXIX. c. 5. §. 1.* ubi ait: *Alexandrum concurſu populi in exilium actum.* De hoc *Cic. in Agrar. contra Rullum.* Neſcio, quid ſit hallucinari, confundere omnia, & tandem monſtra parere; ſi hoc non eſt: *Qui à Sullâ reſtitutus* eſt, & *paulò poſt extinctus*, quomodo poteſt idem eſſe cum illo, cujus *Cicero* meminit; cũ Agrariam ſuam tot annis habuerit poſt. *Juſt.* autem *l. d. nón de Alexandro filio*, à Sulla reſtituto, loquitur; ſed *Alexandro patre*, quo pulſo *Ptolemaus Lathurus* regnum recuperavit.

Porrò Ptolemæo Notho ſublato, regnum adeptus eſt PTOLEMÆUS AULETES, qui & Dionyſius, Ptolemæi Soteris filius, Cleopatræ frater, quem Ptolemæus Alexander patruelis interfecit; & rurſus interfectus eſt, ut docet *Porphyrius*; cui ſubſcribit *Prologus Trogi 40.* Huic Ptolemæo 6000. talentorum abſtulit Cæſar, *Suet. in Cæſ. Jul. c. 54.* Nimirum grandi pecuniâ *Romanorum ſocietas* huic emenda fuit, quòd vereretur, ne ſibi teſtamento Regis Alexandri Ægyptum adimerent. Pulſus enim, ſecundùm Calviſium, A. M. 3893. & *filiæ* interim (donec reduceretur) *regnum adminiſtrârunt*, quarum *tres* habuit; *Cleopatram, Tryphænam, & Berenicen*, ut ſcribit Porphyrius: *Berenice* (inquit ibid.) *adſcivit ſibi viros quosdam familiæ ſuæ, qui ſecum regnarent.* Ex his nominat *Strabo lib. XVII. p. 796.* Cybioſactem, Syriacorum Regum ſtirpe oriundum. Seleucus eſt, *Dion. lib.*

lib. XXXIX. *cap.* 117. Cybiosactem autem Ægyptii dixisse videntur *Casaubono*, quòd esset sordidus, & αἰσχροκερδὴς, ex omni re lucrum captans, παρὰ τὸ σάττειν τὰ κύβια. *Cybium* (ut *Plinius* docet) genus fuit *salsamenti*; σάττειν, autem propriè significat, *onus jumento imponere*; ut faciunt mercium vectores, & camelitæ. Certè *ob sordes* Seleucus iste, *jussu Berenices*, intra paucos dies *strangulatus* est; ut ait *Strabo*. Et *Vespasianum*, cùm esset sordidè avarus, *Cybiosactem* appellârunt, à cognomine ejusdem Reguli. *Suet. in Vesp. c.* 19.

In hujus Seleuci Cybiosactis locum assumptus est ARCHELAUS, Archelai filius. *Strabo* & *Dio* dictis locis. At paulò post eductus, pater Berenicem cum Archelao interfecit. *Ibid. & Porphyr. ap. Scal.* Obiisse hunc Auletem *Ser. Sulpitio, M. Marcello Coss.* A.V. 702. (quem Calvisius respondere vult A. M. 3899.) docet *Manutius ex epist. Cælii ad Ciceronem.* At secundùm *Porphyr. & Ptolemaum in Can.* regnavit annis 29, si ad regnum pervenisset A. M. 3870. Sed numerârunt isti à morte Lathuri, quasi nec *Cleopatra*, nec duorum *Alexandrorum*, nec *Ptolemai Nothi*, ratio habenda sit; quòd regnum Lathuri filio deberetur.

Reliquit liberos, *duos Ptolemaos, Cleopatram, & Berenicem*; sed alterum Ptolemæum, & Cleopatram, *natu majores* post se regnare voluit. *Porphyr. & Strabo d. l.* Simul itaque regnum tenuerant PTOLEMÆUS & CLEOPATRA per quatuor annos; mansissetq; hoc consortium, nisi Ptolemæum, violantem patris præcepta, & omnem potestatem soli sibi vindicare

vindicare volentem; *Pompejum* præterea *Magnum* de domo suâ benè meritissimum nefariè occidentem fata egissent in perniciem suam: *Victus* enim navali prælio *à Jul. Cæsare*, periit in aquis. Hoc Romani Scriptores referunt ad A. V. 706, hoc est, secundùm Calvisium, A. M. 3903. Cæsar regnum dedit PTOLEMÆO JUNIORI alteri, Ptolemæi Auletis filio, & Cleopatræ; sed insociabile regnum est. Quarto enim anno, hoc est, A. M. 3907, interfecto Cæsare, Ptolemæus *insidiis Cleopatræ* cadit; & *ipsa sola* rerum potitur, usque ad annum 3915, quo *M. Antonius*, mortuo *Lysaniâ*, Chalcidos Rege in Syriâ, *Cleopatræ Chalcidem*, & adjacentes locos *dono dedit*. Hic annus à quibusdam *Cleopatræ primus* dicitur, cùm sit *decimus sextus*; & hoc ab tempore regnavit, usque ad A. M. 3920; quo victa cum M. Antonio, Triumviro, *aspidis morsu* periit. Historia omnibus notissima est, nec opus, ut diffundatur. Et cùm hac *familia Ptolemæorum Macedonica*, cùm ferè *per tria secula Ægyptum possedisset*, defecit; regnum verò ab *Augusto* in *provinciæ* formam redacta est. Tamen de horum *Ptolemæorum sanguine*, post 300. annos, orta videri voluit *Zenobia*. Trebell. *in Zenobiâ p. 198. & in Herennio p. 197.* Qui de Regibus Ægyptiorum *nugas* audire volet, quamvis ubique reperturus sit, tamen adeat *Epiphanium*, & jungat *Eutychium*, & *Batricidem* apud *Seldenum lib. de Success. in Pontif. Hebr. c. 7.*

CAPUT XII.

Asiæ Reges Antigonus & Demetrius Poliorcetes.

cetes. *Utriusque infelix exitus.* Asia *posthac sub* Syris *&* Pergamenis. *Regum Pergamenorum successio, & res memoria digna.*

FAciunt partem Monarchiæ Macedonicæ regnum Asiaticum, ut *quatuor alas* nobis explicent *apud Danielem*; quam explicationem considerabimus alio die. Nunc de iis, quos Besoldus memorat. ANTIGONUS, Philippi filius, per *Tenaum*, non minus, ut Philippus & Alexander, Reges, ab Hercule oriundus, Alexandro mortuo, & divisione provinciarum factâ, cum Pamphyliâ & Lyciâ, Phrygiam minorem obtinere jussus est. *Curt. lib. X. c. 10. §. 2. Dexippus apud Scalig. p. 48.* Adde *Just. lib. XIII. c. 4. §. 14. & 15.* Ex emendatione *Bongarsii Diodor. Sic. lib. XVIII. c. 2. Appian. in Syriacis.* Sed postea toti ferè Asiæ imperavit. *Exc. Gr. Scal. p. 374. Euseb. Gr. lib. priore pag. 52. Lat. lib. posteriore n. 1697.* Bellum cum Eumene describunt *Justinus lib. XIV. c. 1. 2. & 3. Cor. Nepos & Plut. in Eumene. Diod. Sic. lib. XIX.* Bellum cum Cassandro, Ptolemæo Lysimacho, & Seleuco *Just. lib. XV. c. 1. 2. & 4. Plut. in Demetrio.* Clementiam ejus deprædicat *Senec. lib. III. de Irâ cap. 22.* Regni annos tribuunt 18.

Occiso in prælio (quod factum A. M. 3649.) *Demetrius Poliorcetes*, ejus filius (qui adhuc vivo patre, post ingentem victoriam navalem, de Ptolemæo Lagi reportatam A. M. 3644. diadema sumserat) in Græciam festinabundus accedit; navibusq; receptis ab Atheniensibus in *Chersonesum* navigat, *Lysimachi* ditiones vastat; & sese ex clade recolligit. Biennio

post,

post, hoc est, A. M. 3651. ipsas *Athenas obsessas*, ad deditionem cogit; victoriâ tamen moderatè usus, tantùm *Piræum* & *Munychia* præsidiis munit; urbem ipsam frumento donat. *Alexandrum*, Macedoniæ Regem, Cassandri filium, insidiantem sibi, occupat, & trucidat A. M. 3657. Meminit hujus cædis *Dexippus, apud Scal. p. 48.* Atque hoc anno simul Macedoniæ regno potitus est. Sed inter hæc magnam partem Asiaticarum provinciarum ipsi extorserat *Seleucus Nicator*; quas ut recuperaret, ingentem exercitum peditum centum millium, equitum duodecim, & classem quingentarum navium extraxit. Igitur contra illum tantis viribus instructum, societatem inierunt *Seleucus, Ptolemæus Lagi, Lysimachus & Pyrrhus*; cum quo tamen *Demetrius* recens fœdus percusserat: Sic *Pyrrhus Macedoniam*, alii alia loca capere cœperunt. Denique ipse *exercitus ad Pyrrhum*, seditione excitatâ, transfugit. Hinc Demetrius, depositâ purpurâ, privatus è castris aufugit; & *Pyrrho* relictâ *Macedoniâ*, in Asiam se contulit. Ubi multis *Lysimachi* urbibus expugnatis, à *Seleuco* bello iterùm petitur; desertusque à militibus deditionem facit A. M. 3666. Seleucus deditum tribus annis in peninsulâ, quamvis liberaliter, habuit; quibus elapsis mœrore animi extinguitur. *Asiæ Rex* fuit per annos 17. *Macedonum* per annos 6. ut ait *Dexippus.* Consentit *Euseb. Lat.* in utroque; dissentit *Græc.* in annis regni Asiatici; quos saltem 10. tribuit.

Everso Demetrio, penes *Seleucidas* & *Reges Pergamenos* Asiæ imperium fuit: Hinc *Antiochus*

Soter,

Soter, *Antiochus Deus*, & successores ipsius, usque ad *Antiochum Cyzicenum*, appellati Συρίας καὶ Ἀσίας βασιλεῖς. Consulendum opus Eusebianum; sed de his Regibus jam suprà diximus. Rex Pergamenus, in Asiâ *Phrygiam*, *Mysiam*, *Æolidem*, *Joniam*, *Cariam*, *Doridem*, *Lydiam*, *Lycaoniam*, *& Pisidiam*, possidebat.

Regni hujus conditor PHILETÆRUS TIANUS EUNUCHUS, frater Attali & Eumenis, præfectus thesaurorum Lysimachi, Regis Thraciæ; à quo defecit A. M. 3669. *Pausanias in Atticis p. 13. & 18. Strabo lib. XIII. p. 629. Golzius in Thes. num. 246*, nummum ejus sic inscriptum refert: ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, quod adversum est Straboni; qui Attalum, Philetæri nepotem à fratre Attalo, primum Regem salutatum scribit *l. d. p. 624. Scal. lib. III. Can. Isag. p. 321.* testis est, in *numismate Farnesii Cardinalis*, Philetærum *diadema non* habere, *sed coronam frondeam*; ut vel hinc Regis nomen adsciscere noluisse videtur possit. Refert ibidem mendacissimum istud distichon *Daphidæ*:

Πορφύρεοι μώλωπες ἀποῤῥινήματα Γάζης
 Λυσιμάχου Λυδῶν ἄρχετε καὶ Φρυγίας.

Vibices ô purpureæ, ramentaque Gazæ
 Lysimachi Lydos cum Phrygibus regite.

Vibices vocat *Philetari posteros*, id est, *mancipia*: Quod Eunuchus, & servili conditioni proximus, Pergamenæ Gazæ custos ab hero Lysimacho impositus fuit; *ramenta Gazæ*, quòd divitiis ad illos transmissis, Lydiæ & Phrygiæ imperium occupârint. Tenuit

Q

nuit autem Philetærus castellum suum per annos 20. *Strabo l. d:* Successit A.M. 3689. EUMENES Philetæri nepos è fratre Eumene; & regnavit annis 22. *Justinus lib. XXVII. c.3. §.1.* Bithyniæ Regem appellat magno errore, ut censet *Valesius ad Polyb Exc. Peir. p. 19.* Errat & *Diog. Laërtius in Archesilao*, qui Philæteri filium facit; quod notavit *Reinesius lib. III. Variarum, c. 7.* ubi varias Suidæ hallucinationes in hâc Regum Pergamenorum historiâ, detegit. Mortuus ex ebrietate, *Athen. lib. X. p. 445.* Ubi *Dalechampius* per oscitantiam *Attali nepotem è fratre* vertit, cùm in Græco sit, Φιλεταίρε. Hæredem habuit Attalum, Attali & Antiochidis filium, Eumenis fratrem patruelem, & Philæteri, è fratre nepotem; quem primum Regem appellatum vult *Strabo suprà citato loco:* Idq; factum post victoriam insignem de *Gallis* reportatam. Quod ipsum etiam scribunt *Polyb. in Exc. Peir. p. 103. & Liv. lib. XXXIII. c. 5.* Victoriam hanc refert Calvisius in A.M. 3712. Dictus ab hâc victoriâ Γαλατονίκης, ut est apud *Suidam in* Νίκανδρ☉. *Pergamenis* ipsis satis non fuit, *Gallorum spolia*, honestissimo urbis loco, *suspendere*; sed ut vivam spirantemque belli imaginem oculis etiam posteritatis subjiceret, *prælium cum Gallis* commissum *pictoris arte* & penicillo animatum publicè proposuêre. *Pausan. in Atticis.* Sed & *Plinius lib. XXXIV. Hist. Nat.* quatuor statuarios, *Isigenum, Pyromachum, Stratonicum, Antigonum* nominat; qui Attali & Eumenis, adversus Galatas prælia, arte & ingenio expresserint. *Tanti fuit*

Gallos

Gallos vincere; nam gens maximè terribilis, ac bellicosissima tùm in Asiâ erat; ut ait *Polyb. l. d.* Ταυρογενὴς idem Rex dictus est, ab oraculo, quod refert idem *Pausanias in Phocicis, p. 636.* Rationem reddit *Scaliger*, quòd successerit *Macedonibus*, in quorum *nummis* sunt alii *taurinis*, alii *arietinis cornibus*. Hic idem Rex est, qui socius Romanorum bello *Macedonico primo*, contra Philippum. *Florus lib. II. c. 7. Strabo l. d. Livius lib. XXVI. c. 24.* Moritur C. Sempronio Cethego, Q. Minutio Ruffo Coss. A. V. 556, quem Calvisius putat respondere A. M. 3753. Ergò idem principium Philetæri non benè constituit in A. M. 3669. Debebat enim in A. M. 3667, quod satis manifestum est.

ATTALUS regnavit per annos 44. *Livius lib. XXXIII. c. 5. Polyb. in Exc. Peir. p. 102.* quem qui cum Livio contulerit, facilè assentietur *Valesio ad Exc. Peir. p. 18.* ubi *Livium Polybii simiam* vocat. Et quamvis *Strabo* cum *Exc. Gr. Scal. p. 336.* saltem 43. annos tribuit, tamen prioris sententiæ est ipse Calvisius. Igitur regnare cœpit A. M. 3709, quo anno mortuus Eumenes: Hic Eumenes cùm regnarit annos 22. (ut est in *Exc. Scal. p. 335. Strabo l. d.*) utique initium ejus est in A. M. 3687. Hujus patruus Philetærus imperium obtinuit per annos 20, & defecit à Lysimacho A. M. 3667. Sic Calvisius commisit metrachonismū biennii. *Et talium quàm multa sunt apud Chronologum istum*; quæ omnia excutere, non est hujus loci, neque temporis.

Uxor Attali, *Apollonia Cyzicena* quamvis plebejâ

generis, tamen ob summas virtutes regio fastigio non indigna (*Polyb. in Exc. Peir. p. 112.*) è quâ nati sunt *Eumenes II. Attalus II. Philetarus. Athenaus.* Succedit inter hos EUMENES, & regnat annis 39. *Exc. Gr. Scal. p. 337.* In *Strabone* numerus corruptus est, & pro Ἔτη τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα legendum est, τριάκοντα καὶ ἐννέα. Hic est, de quo *Polyb. in Exc. Peir.* p. 167: *Eumenes, Pergami Rex, corpore infirmo, animo valido, nulli Regum ætatis suæ secundus, cùm regnum paucis & tenuibus oppidulis coarctatum accepisset, amplissimis provinciis auxit; non tàm casu, & fortunâ, quàm industriâ suâ.* Strenuam operam *Romanis* tulerat in *bello Antiochico*, ut patet ex *Livii lib. XXXVII. c. 39. 41. & 43.* Hinc tantum terrarum acquisitum. Nam devicto Antiocho, Romani Eumeni *Chersonesum*, in Europâ, & *Lysimachiam*, castella, vices, agros adjecerunt: In Asia *Phrygiam utramque*, & *Mysiam* (quàm Prusias Rex ademerat) restituerunt: Et *Lycaoniam*, & *Myliada*, & *Lydiam*; & nominatim urbes, *Tralles* atque *Ephesum*, & *Thelemessum.* Idem *Livius lib. XXXVIII. cap. 39.* Moritur A.M. 3792.

Regnum accepit ATTALUS II, frater Eumenis II, Attali I. filius; regnat mortuo fratre annos 21. *Strabo d. l.* Per oscitantiam factum est, quod in *Exc. Gr. Scal. p. 337.* legimus: Εὐμένης Ἀττάλου ἀδελφὸς, ἐπίτροπος Περγάμου βασιλεύει ἐπ' ἔτη κα. Hoc est: *Eumenes, Attali frater, tutor Pergami, regnat annos 21.* Scribo: Ἄτταλος Εὐμένους ἀδελφὸς, hoc est, *Attalus Eumenis frater.* Hoc volunt superiora, quibus

Eume-

Eumenem hujus antecessorem fecit; non *Attalum*. Hoc dum *Scaliger* non animadvertit *lib.III. Can.Isag. p.154.* Eumeni II. sufficit Eumenem, fratrem Attali, & tutorem. An cœcis cœcus dux fuit? *Just.lib.XXXVI. c.4.§.1.* quî Attalum III. successorem facit, Eumenis patrui? errat. *Justinus*, & contra mentem *Trogi*, hîc scripsit, ut patet ex *prologo 37.* ubi Attalus Philometoris Antecessor est. *Hic Attalus Alexandrum, Antiochi filium, juvit contra Seleucum; & Romanos, contra Pseudophilippum, & in Thraces expeditione factâ, Regem eorum Diegylin cepit, & Prusiam interfecit, substituto ei filio Nicomede.* Regnum cessit Attalo A.M.3813. *Ultimus* igitur Rex, *Attalus III*, cognomento *Philometor*, frater Eumenis II. è Stratonice, Ariarathis Cappadociæ Regis filiâ; obiit regni anno quinto, hoc est, A.M. 3818. cùm populum Romanum regni sui hæredem fecisset. *Florus lib. II. c.20. Livii Epit.58. Vellejus lib.II. c.4. Orosius lib.V. cap.8. Strabo l. d. Exc. Gr. Scal. p.338.* Quod de eodem Justino scribit, fuisse omnium sævissimum; confirmat *Diod. Sic. in Exc. Peir. p.371*, ubi consulendus *Valesius*.

Supererat ARISTONICUS, Eumenis filius, *è pellice Ephesiâ*; qui cùm Asiæ regnum, velut hæreditarium invaderet, à *M.Perpenna* victus est. *Just. & Exc. Gr. l. d. Epitom. Livian.59*, & alii.

CAPUT XIII.

Aridæi *regnum sine causâ omissum. Reliquorum Regum catalogus ad* Perseum, *à Romanis debellatum, contexitur è Dexippo & Porphyrio.*

PRimum Macedoniæ Regem, *post Alexandri mortem*, tàm in majore quàm minore Synopsi, omittit *Besoldus*, nescio quam ob causam. Is est ARIDÆUS, Philippi Regis & Philinnæ Thessalæ *saltatricis filius*, Alexandri M. frater; sed ut Rex crearetur, patri magis & fratri datum est, quàm ipsi: Fuit enim *mentis inops*, non minus tutoris indigens, quàm Alexandri liberi; qui si adulti fuissent, ne regnum quidem Aridæo somniandum erat. Sunt, qui scribunt, pharmaco ab Olympiade propinato, dementatum fuisse. *Plut. in Alex.* Creatum nominarunt PHILIPPUM à patre. Regnum ejus fuit pænè 7. annorum. Videndi *Curt. lib. X. c. 7. Diod. Sic. initio lib. XVIII. Just. lib. XIII. c. 3. Ptolemæus ap. Athenæum lib. XIII. p. 578. Seneca lib. IV. de Benef. cap. 31. Pausanias in Atticis p. 10. & 45. & lib. VIII. p. 466. Oros. lib. III. c. 23. Euseb. Lat. n. 1693. Exc. apud Scal. Latino barbara p. 58. Arrianus apud Photium Cod. XCII. Dexippus apud eundem Cod. LXXXII. & apud Scal. p 48. Porphyr. apud eund. p. 228. & Exc. Gr. alia p. 372.* Constat inter istos, cùm à *Perdicca* cæde reversus in *Macedoniam*, Olympiadem excludere conaretur; ab exercitu desertum, & *Olympiadi deditum*, ejusq; jussu immaniter excarnificatum esse. Calvisius rejicit hoc in A M. 3633.

Biennio post & ipsa Olympias interficitur à CASSANDRO, Antipatri filio, Jölai nepote; qui regnum Macedoniæ sibi vendicavit. *Hic Alexandri M. domum prorsus extinxit:* Alexandrum enim, Alexandro M. natum è Rhoxane (Oxyathris,

Bactria-

Bactrianorum Regis, filiâ) per Glauciam, & Herculem ejusdem filium, è Barsine Pharnabazo genita, per Polysperchontem sustulit. *Pausan. in Bœot. p. 553. Porphyr. l. d. Just. lib. XV. c. 2. Diod. Sic. lib. XX. c. 20.* Odii hujus causa fuit, quòd Alexander ægrè ferens, barbaros à Cassandro risos, cùm ipsum adorarent; *caput* ejus utraque manu arreptum *parieti illisisset.* Ajunt *Cassandrum* diu post, cùm Macedoniâ & Ægypto potitus esset, *conspectâ Delphi Alexandri statuâ,* subitò percussum, corpore toto contremuisse; eamque animi æstuationem vix sedari potuisse. *Nummus* ejus exstat apud *Goltzium in Thes. p. 246.* Regnum obtinuit per annos 19. moritur longo ac difficili morbo enecatus. A. M. 3653. sub initium anni.

Succedit filius è Thessalonice, Alexandri M. sorore natus, nomine PHILIPPUS. *Just. lib. XV. c. 4. §. 25.* Sed is paulò post *Elateia* (Phocidis ea urbs est) moritur. *Porphyr. l. d. Pausan. in Bœot. d. p. 553.* Hunc omisit *Scal. lib. II. Can. Isag. p. 164.*

Philippum exceperunt duo fratres, ANTIPATER, quem nonnulli *Antigonum* vocant; & ALEXANDER, ex eâ Thessalonice nati: Sed quòd *mater in Alexandrum propensior* videretur, *ab Antipatro interficitur.* Hinc *Alexander* ulturus matris cædem, *Antipatrum* fugere coëgit ad Lysimachum socerum; cujus jussu paulò post interficitur. Alexander *Lysandram* ducit, Ptolemæi Lagi filiam; cui posteà *Agathocles,* Lysimachi filius, maritus fuit. Sed cùm Demetrio Poliorceti (quem in auxilium adversus fratrem Antipatrum evocârat) insidias strueret; ab ipso

præventus occiditur. *Dexipp. apud Scal. & Porphyrius apud eundem*; sed quî corrigendus est ex Dexippo? Legitur enim: πρός τε τὸν νεώτερον Πτολεμαῖον ἀδελφὸν εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεῖται Δημήτριον, τὸν Ἀντιγόνου. Lege: Πρός τε Ἀντίπατρον τὸν νεώτερον ἀδελφόν. *Calvisius* hanc cædem conjicit in A.M. 3657. *Porphyrius* Cassandri filiis tribuit nonnisi 3. annos, 6. menses; & regnasse scribit ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς εἰκοστῆς. Hoc est, *à quarto anno centesimæ vicesimæ* (ita explendus hiatus ille, quem Scaliger reliquit) ἄχρι τοῦ τρίτου ἑκατοστῆς εἰκοστῆς πρώτης ὀλυμπιάδος. *Usq; ad tertium Olympiadis 121.* Quæ omnia cum Calvisio benè conveniunt.

Ita verò regnum Macedoniæ tenuit DEMETRIUS POLIORCETES, Antigoni filius (de quo diximus in cap. super.) quod cùm per 6. annos tenuisset, Macedoniæ regnum invadit PYRRHUS, Æaci filius, Rex Epirotarum, vicesimus primus ab Achille, Thetidis filio; quòd putaret, *post Philippum, Alexandrum & Olympiadem* (Pyrrho, Neoptolemi filio, genitam) regnum Macedoniæ sibi deberi. *Dexippus & Porphyr. d. l.* Calvisius Demetrium exutum scribit A. M. 3664. Hic est ille Pyrrhus, qui cum Romanis bellum gessit; cui oppositi duo clarissimi duces, *C. Fabricius*, C. F. C. N. *Luscinus* (ita scribendum est è tabulis Capitolinis, *non Lucinius*, ut eum vocat *Besoldus*) & *M. Curius*, M. F. M. N. *Dentatus.* Vide *Pighium* A. V. 472. & seqq.

Sed Pyrrhus nonnisi per 7. menses Macedoniæ Rex fuit; & à LYSIMACHO, Agathoclis filio, Thessalo

Theſſalo è civitate Cranone, Macedoniâ ejicitur. *Porphyr. & Dexipp.* Quamobrem initium Lyſimachi ſtatuere malim in A. M. 3665, quàm cum Calviſio in A.M. 3666. Macedonibus imperavit annos 5. menſes 6. Victus enim A.M. 3670 in campis Cori à Seleuco Nicatore vitâ exuitur. Ac ſtatim PTOLEMÆUS CERAUNUS, Ptolemæi Lagi & Eurydices, Antipatro natæ, filius, Seleucum benefactorem ſuum, & qui exulem ſuſceperat, interficit; & Macedoniæ regnum occupat, regnatq; annum unum, menſes quinque. Occubuit contra Gallos pugnans A. M. 3672. ſecundum *Dexippi* & *Porphyrii* ſententiam. Alii non niſi novem menſes regnaſſe volunt, quos Calviſius ſequitur; neſcio quàm benè.

Ptolemæum Ceraunum excipit MELIAGRUS, Ptolemæi Lagi frater; quem Macedones regno ſtatim privarunt, quòd regio faſtigio impar videretur. Nam poſt duos menſes ſuffectus eſt ANTIPATER, Caſſandri è ſorore nepos, Philippi filius. Hic cùm non niſi 45. diebus regnum tenuiſſet, velut parum idoneus gerendo bello adverſus Gallos, dejicitur à SOSTHENE, plebeji generis viro. Gallos hîc vicit, & Macedonum regno præfuit per duos annos. Tunc ἀναρχία fuit usque ad Olympiad. 126. Hæc omnia *Porphyrius.*

Hujus ſententiam qui admittunt, ANTIGONUM GONATAM, Demetrii Poliorcetæ filium, Antigoni nepotem, Macedonum Regem factum aſſerat A. M. 3674. *Gonatas* hic appellatus, quia *Gonis* (Theſſaliæ urbs eſt) natus & educatus fuit; antequam

Macedoniæ imperaret. Vixit annos 83. Macedoniam rexit annis 44. Obiit igitur A. M. 3718. Ita quidem *Porphyrius*. Sed numerum corruptum esse, patet è sequentibus, dum ait, mortuum anno primo Olymp. 135. qui respondet A M 3711. in quo consentit Calvisius.

Succedit DEMETRIUS, qui & universam Lybiam & Cyrenen accepit; regnumq; tenet annis 10. Reliquit filium Philippum è Chryseide captivâ, cui tutor à primoribus Macedoniæ datus ANTIGONUS DOSON; sic appellatus, quasi DABO, quòd esset promissor quidem, at non effector pollicitorum, (*Plutarch. in Æmil. Paulo.*) Thuscus præterea dictus ab acuto capite, ut ait *Porphyrius*. Qui cùm utiliter publicæ præesset, effecit, ut Rex crearetur, ductâ Chryseide. *Cleomenem* Regem Lacedæmoniorum *victum*, Græciâ expulit; & adversus barbaros pugnans, cùm *vehementibus clamoribus in acie* usus esset, paucis pòst diebus *sanguinis profluvio* victor interit. *Polyb. lib. II. c. 70.* Tribuuntur illi à *Dexippo* anni 12. Sed à *Diodoro* (ut idem Dexippus ait) 9. à *Porphyrio* 12: Cùm annos 42. vitæ implevisset. Malim hîc *Diodorum* sequi: Cùm enim *Perseus* regnârit annis 10, *Philippus* 42, quod ipsi fatentur; & verò Persei annus ultimus sit à mundo condito 3782, necesse est Antigonum tutorem desiisse A. M. 3730. Nam qui Antigonum præcessit ab A. M 3711, regnavit annos 10, id est, vivere & regnare desiit A. M. 3721. Quamobrem residui novem ab annis 3721. ad annum 3730. debentur Antigono. Fatetur præterea Porphyrius, Philippum regnare cœpisse ab Olym-

Olympiad. 140. at hujus initium, juxta Calvisium, incidit in ipsum annum 3730.

Quod PHILIPPUM attinet, eximiâ adolescens indole fuit. *Polyb. in Exc Petr. p. 13. 14.* Dardanos vicit. *Just. lib. XXIX c. 1. §. 10.* Bellum contra Ætolos suscepit, quod *sociale* dictum est, *Polyb. lib. IV. cap. 3. 25. & 26.* Demetrii Pharii hortatu, *cum Annibale fœdus* iniit. *Liv. lib. XXIII. c. 33. & Just. lib. XXIX. c. 2. §. 1.* Hinc bellum cum Romanis sibi attraxit, quod infeliciter gessit. *Florus lib. II. c. 7.* Quamvis & aliæ causæ accesser nt. *Just. lib. XXX. c. 2. §. 8. & c. 30. §. 5.* Bello finem imposuit *Titus Quintius Flamininus*, & *pacem* Philippo dedit *his conditionibus*: Ut Græcæ civitates in Asiâ & Europâ *suis legibus* viverent: Philippus ex omnibus *præsidia* sua deduceret: *Captivos transfugasq́;* redderet: *Bellum extra* Macedoniæ *fines injussu Senatus* ne gereret: Ne plusquàm *quinque millia armatorum*, neve *elephantum* ullum haberet &c. *Liv. lib. XXXIII. c. 16.* Titus Quintius triumphavit magnâ gloriâ A. V. 559. A. M. 3756. Posthæc Philippus à Romanorum partibus *contra Antiochum* stetit; & *Athamanum regnum* occupavit: Sed eo rursus exutus, implacabile contra Romanos odium concepit. Interim *calumniis Persei* eò adductus est, ut *Demetrium*, legitimum *filium*, *veneno* tolleret. *Just. lib. XXXII. c. 2. Polyb. in Exc. Legat. XLVI. c. 3. Liv. lib. XL. non procul ab initio. Pausan. in Corinthiacis p. 302.* Veritate rei & *Persei scelere* serò deprehenso, mœrore animi extinguitur A. M. 3772.

Succedit PERSEUS, Philippo è concubinâ natus;

natus; qui fœdus à patre cum Romanis ictum, perfidiosè rupit, bellumq; suscepit eo eventu, ut Perseo victo, L. ÆMILIUS PAULUS totum Macedoniæ regnum occuparet; Regemq; catenis oneratum ante currum suum ageret, cum duobus filiis & unâ filiâ. Vide *Pighium in A.V. 596.* Hic regni Macedonici finis: Ipsi verò *Macedones suis legibus* vivere jussi. Quod tamen *beneficium* post annos 20. *ademtum illis* est, quoniam se cum *Andrisco* (qui *Persei filium* sese mentiebatur) conjunxerat.

De Regnis quibusdam celebrioribus sub Monarchiâ tertiâ.

REGNUM PARTHICUM.

CUm Macedones rerum in Oriente potirentur, *Parthicum* imperium condidit ARSACES; quod in tantam potentiam excrevit, ut *inter illos & Romanos orbis divisus* diceretur. *Just. lib. XLI. c. 1. §. 1.* Caput omnium populorum, qui post Euphratem & Tygrim siti, rubro mari terminantur. *Curt. lib. VI. c. 2. §. 12.* Adde *Strab. lib. XI. p. 515.* Ut qui tàm memorabilis potentiæ regnum tacitum præterire velit, inexcusabilis videatur. Parthi, *Scytharum progenies*, temporibus Sesostridis & Jandusi, qui bellum inter se gessere, regionem illam occuparunt; quam Parthiam vocamus. *Vales. ad Ammian. lib. XXXI. p. 419.* De nomine dissensus est: Alii *Parthos exules* esse volunt, linguâ Scythicâ. *Just. d. l. §. 2.* ibiq; *Bernegg.* Alii ab *Euphrate* dictos. *Morellus in Statium pag. 164.*

Arsaces

Arsaces Macedonicum *jugum excussit*, L. Maulio Vulsone, M. Attilio Regulo, Coss. *Just. lib. XLI. c. 4. §. 3.* Hoc est, A. M. 3694. Temporibus *Antiochi Dei*, ex hac causâ: *Teridates* & *Arsaces*, ambo *fratres*, Arsacis filii, Phriapeti nepotes, ab Artaxerxe, Persarum Rege, ducebant genus; ut ait *Georg. Monachus apud Scal. in Opere Euseb. Graci, libro priore p. 54.*

Ipse Artaxerxes (intellige Mnemonem) Arsaces adhuc privatus appellatus est. *Ctesias apud Phot. Cod. LXXII.* At Orientalis historia (cujus gustum nobis dedit *Schickardus in Tarich p. 103.*) ortum ejus ad ultimum Darium: Nisi per illam lineam (è quâ *Schickardus* hoc colligit) successio potiùs, quàm stirps indicatur; quod aliis excutiendum relinquo. Nam uti *Parthicum* regnum *successit Persico*, sic *Arsaces Dario* tanquam successor, *non tanquam stirpis ejusdem*, per lineam conjungi potuit.

Quicquid sit, ex his fratribus *Teridates* graviter ferens, se ab Agathocle (*Arrianus apud Photium Cod. LVIII.* Phericlem appellat) Persiæ, sive Parthiæ Satrapâ, *de stupro solicitatum* esse, rem fratri aperuit. Arsaces, illo & aliis quinq; assumtis, *Agathoclem*, facto impetu, *obtruncat*; & Parthos, *pulsis Macedonibus*, in libertatem asserit. Hoc initium fuit. Posteà *Seleucum Callinicum* (qui Antiocho Deo successerat) *devicit* idem; & hunc *diem* Parthi *solemnem* observarunt. *Just. lib. XLI. c. 4. §. 10.* Hinc *duplex epocha Parthici imperii* notanda est: *Prior* ex defectione Parthorum, sub *Antiocho Deo*, consurgit; *secunda* ex victoriâ

victoriâ, de *Seleuco* reportatâ. Quod ubi factum est, Scriptores facilè conciliabis, quos primâ fronte adversos putes. *Suidas*, quem *Berneggerus* laudat, ad *Justini d. c. §. 3.* corruptus est; nec hoc dicit, quod ille vult, si credimus emendanti *VVolfio*: Loquitur enim *non de annis regni Persici* à Cyro, sed *de annis Macedonicæ potestatis in Persas*. *Ammianum* Marcellinum ab eodem citatum decepit *similitudo* cognominum *Nicanoris* & *Callinici*; è quibus alterum *victorem*, alterum *pulcrè vincentem* significat. Quod ipsum de *Tacito* suspicor. Nam cùm alicubi Antiochum quendam reperisset, DEUM EPIPHANÊM dici (sic vocatus est *Alexandri Balæ filius*, ut suprà docui) idq; hæreret velut in confusâ mente, factum est, ut *Epiphanem pro Deo* nominaret. Hoc tamen minimè debebat facere: Nam *ante* illum *Antiochum*, qui *Magni filius* fuit, *neminem Epiphanis nomen tulisse*, satis manifestum est. Atque hæc de locis illis judico, quæ *Berneggerus* attulit; & *Scal. ad Euseb. n. 1769.* verò adversa esse, verè dixit.

Illud verò hactenus dicta de *Seleuco Callinico* convellere videri potest, quòd *Georg. Monachus* non nisi *biennio regnasse* scribit *Arsacem*: Quod si enim regnare cœpit A.M.3694, usque ad regnum Seleuci Callinici non pervenit. Sed quando *Georgius* initium Arbacis ponit post illa: Συρίας καὶ Ἀσίας δ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος, ἐπικληθεὶς Καλλίνικος, ὁ αὐτὸς καὶ Σέλευκος. Id est: *Syriæ & Asiæ imperavit Antiochus, cognomento Callinicus, qui & Seleucus dictus est.* Ita responsum in promtu est, *Georgium de secundâ epochâ* expli-

explicandum; statuendumq; biennio regnâsse post victum Seleucum Callinicum; pro tempore maturâ quoque senectute decessisse (quod scribit *Just. lib. XLI. c. 5. §. 5.*) credibile est.

Hîc verò præterire non possum *gravem hallucinationem Schickardi in Tarich p. 104.* in loco *Justini*, qui sic habet: *Urbem quoque nomine Daram, in monte Zapaortenon condit; cujus loci ea conditio est, ut neque munitius quicquam esse, neque amenius possit.* Damnat codices sphalmatis, & librum suum præfert, qui tamen vitiosissimus fuit; pro *Daram* legendo *Claram*; ut sit adjectivum. Nihil hîc dicam de vetustate librorum, qui *Daram* constanter præferunt; nihil de absurditate verborum: Urbem condit nomine *Claram*. Tàm enim manifestum est è τοῦ *nomine*, secutam esse *propriam appellationem urbis*, ut nihil manifestius. An enim tantæ claritudinis urbs ea fuerit, ut, quamvis indefinitè loqueretur Justinus, statim omnes recordarentur nominis? nunquam hanc sententiam probabilem nobis reddiderit vir doctissimus. Nos vulgatam retinemus propter auctoritatem *Plinii lib. VI. cap. 16.* ubi de hoc ipso loco: *à Caspiis Orientem versus regio est* Zapauortene *dicta, & in eâ fertilitatis inclutæ locus*, Daricum *dictus*. Nihil refert, aliter hîc nomen terminari, cùm de priore syllabâ certi simus. Scio *Bongarsio* quoque corruptam fuisse visam *Justini* lectionem, sed fallebatur: *Daras* bonum est, & aliarum quoque civitatum Orientis nomen. *Evagrius lib. III. cap. 37*: *Post hoc bellum Anastasius*, Daras, *locum quendam Mesopotamiæ, in finibus Romani imperii situm*,

tum, & utriusq; ditionis velut limitem, ex agro fecit oppidum &c. Meminit & *Procopius lib. I. Persic.* & addit, hunc locum distare *Nisibi* stadia 97 ac *Persarum finibus*, octo & viginti. Cave igitur confundas cum *Darâ* Justini, vel *Darico* Plinii; à quâ distat ista Mesopotamiæ gradibus ferè 23. Quod non animadvertisse *Salmasium in Exercitationibus Plinianis p. 982.* mirum quàm *pueriliter* exultat *Petavius Miscellanearum Exercitationum 10.*

Arsaci succedit frater TERIDATES, & regnavit annos 27, ut scribit *Georgius Syncellus*; dissentit *Justinus*, qui Arsaci dat successorem Arsacem filium: Sed *Georgius*, qui auctores primæ classis conpilavit, hîc quidē præferendus mihi videtur. Confirmat eum *Orosius lib. V. c. 4.* ubi Mithridatem, Priapatii filium, *sextum* facit *ab Arsace I.* Quod verum est, si recipimus *Teridatem*: Tunc enim *sextus* est, *non* quidem in successione *stirpis*, *sed* in successione *regni*. At si Justinum sequimur, neutro modo sextus dici potest; sive regni, sive stirpis successionem consideremus.

Post hos regnum Parthicum obtinuit PRIAPATIUS ARSACES. Idem *Just. lib. XLI. c. 5. §. 8.* Pampacium, è corruptissimo suo librò, vocat *Schickardus, d. tract. p. 104.* Nobis illud rectius videtur, quod proximè accedit ad *Phriapetum*; quo nomine appellatus est Arsacis primi avus; ut nos docet *Arrianus*. Priapatii tres filii, PHRAHATES ARSACES, MITHRIDATES ARSACES, ARTABANUS ARSACES. *Phrahates* regnavit post *Priapatium. Just. d. l. §. 9.* Hunc excipit frater *Mithridates. ibid.* quo

quo Rege fortuna Parthos ad summum imperii fastigium perduxit. *ibid. c.6. §.2. Agath. lib. II. c.60.* Et hic potest esse ille *Gurdat* in libris Orientalium apud *Schickard. p.104.* Qui & *rectè observavit*, ab hoc *captum Demetrium* Nicatorem. . .

Eo defuncto PHRAHATES filius Rex constituitur. *Idem lib. XLII. c.1. § 1.* Orientalibus est Baadi, *Schick. d.l.* Quo cæso ARTABANIS patruus regnum suscipit. *ibid. c.2. §.1. Prologus Trogi 41.* Vulneratus in prælio contra Tocharios moritur; quod factum A. M. 3880. *M. Crasso, Cn. Pompejo Magno Coss.* colligo ex *Phlegontis Olympicis apud Phot. Cod. XCVII.* ubi scribit: SINATRUCE, *Parthorum Rege; extincto successisse* Phrahatem, *cognomento* Deum, *anno tertio Olymp. 177.* Hic *Sinatruces* non alius nisi *Artabanus*; quia successor illi datur *Phrahates Deus*: At *Phrahates Deus* idem cum *Tigrane Deo*, apud *Auctorem* dicti *prologi 41.* Hunc prologum si conferimus cum *Justino*, dicemus eundem *Tigranem Deum* cum *Mithridate Magno*; quem *Artabano* patri *successorem* damus è Justino. *Quemadmodum igitur Syrorum & Ægyptiorum Reges plura tulerunt nomina, sic & Parthici.*

Quid; quòd *Memnon* apud *Photium Cod. CCXXIV. cap.60.* expressè *Phrahatem* nominat hunc ipsum *Mithridatem?* Nec enim alium intelligere possumus per temporis rationem: Atque ita MITHRIDATIS M. simul habemus initium A. M. 3880. Hic *Mediam* & *Mesopotamiam* subegit, ut ait *prologus.* Tamen *Just. lib. XLI. c.6. §.6.7.* Medos subactos

ctos scribit à Mithridate I, Priapatii filio. Mihi sic videtur, *rebellâsse Medos sub Artabano*; cùm Scythæ res Parthicas felicibus armis contrivissent. Nec enim *Tigranem* illum *Deum* apud prologum eundem cum *Mithridate I.* statuere possumus, quòd *Artabano* successor datur. Est igitur, quod dixi, *Mithridates M.* hujusdem meminit & *Joseph. lib.* XIII. *Antiquit. c. 22.* cùm ait: *Demetrium Eucarum captivum ad Mithridatem, Parthorum Regem, miserunt.*

Pulsus est ob crudelitatem, & vacuum regnum occupavit ORODES frater ejus. *Just. lib. XLII. c. 4. §. 1. 2.* Hordos in Orientalium historia *Schickardo d. l.* hic est, qui *Crassum* vicit. *Florus lib. III. c. 11. Plut. in Crass. Oros. lib. VI. c. 13. Livii epit. 106. Appian. in Parthis & alii.* Quod factum A. M. 3897.

Reliquit successorem regni PHRAHATEM filium, qui XXIX. fratres trucidat. *Just. lib. XLII. c. 5. §. 1.* ait XXX. Sed *notabis*, Phraatem fuisse unum & è XXX; „ & veteres universum totius sodalitii vel collegii numerum solere ponere, etiamsi is, quem excipiunt, „ includatur; quâ de re *Rutgersius lib. I. Variar. cap. 2.* Addo *Senecam lib. V. de Benef. c. 16.* Ubi de Pompejo: *Provincias, ut eligat, distribuit; Triumviris rempublicam dividit.* Lipsius, cui non succurrebant similia, mutare voluit, & legere: *Dum ita Triumviris rempublicam dividit.* Gruterus sivit quidem vulgatam, & manuscriptorum lectionem; sed explicationem nobis dedit acutam magis, quàm veram. Absolvam me paucis: Locus *Senecæ* est ejusdem commatis cum iis, quæ *Rutgersius* notavit. Hi fuerunt Parthorum

Reges

Reges *ad Augustum usque:* Seqnentes *ad Artabanum ultimum* subjiciemus alio loco.

REGNUM ARMENIACUM.

ARmeniacum regnum longè vetustissimum extitit: BARZANES enim temporibus Nini Armeniorum Rex legitur apud *Diod. Sic. lib. II. c. 1.* At post Alexandri mortem Armenia *Syriæ ac Mediæ præfectis* paruit; donec ab *Antiocho Magno ad Romanos* deficeret ARTAXIAS, à quibus Rex appellatus, novi imperii velut auctor fuit. *Strab. lib. XI. p. 531.* Totam tamen non habebat; cùm partes Australes subjectæ essent Zariadri, ejusq; posteris, usque ad Artanem, quem Tigranes oppressit. *Strabo ibid.* Idem verò *Artaxias*, è consilio Annibalis, *Artaxada* civitatem condidit. *Plut. in Lucullo, p. 513.* Bellum gessit *cum Antiocho Epiphane*, sed victus ac captus est; ut scribit *Appianus in Syriacis.* Meminit ejus belli *Hieronymus ad cap. XI. Danielis.* De hujusdem improbâ regnandi cupiditate *Diodor. Sic. in Exc. Peir. p. 325.*

Qui successerint, me quidem latet, usque ad ARTAVASDEM; qui cum Mithridate M. Parthorum Rege bellum gessit. Memoria ejus apud *Just. lib. XLII. c. 2. §. 6.* Ei successit TIGRANES, Tigranis filius (*Appianus in Syriacis*) obses Parthis datus. *Strabo d. l. p. 532.* Hic est, qui Mithridatis Pontici bello sese involvit, magnisq; cladibus à Romanis fractus est; potentissimus alioquin Rex. *Phlegon apud Phot. Cod. XCVII. Memnon apud Eund. in Cod. CCXXIV. c. 32.*

42. 57. 58. 59. 60. Appianus in Mithridaticis. Plut. in Lucullo. Florus lib. III. cap. 5. & alii. Nummus ejus apud Goltzium hic est: ΤΙΓΡΑΝΟΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Tigranis hujus successor & filius ARTAVASDES. *Strab. d. l.* quem *Antonius*, specie amicitiæ illectum, dein catenis oneratum, postremò interfecerat. *Tac. lib. II. Ann. c. 3. Vellejus lib. II. c. 82. Plut. in Ant. p. 939. Dio lib. XLIX. p. 415. Joseph. lib. XV. Antiquit. cap. 5.* Cui Artabazes est; sicut etiam *Dioni.*

Hunc excepit ARTAXIAS, memoriâ patris Romanis infensus. *Tac. & Joseph. dd. locis.* Occisus est, ut vult *Tacitus*; vi pulsus, ut *Josephus*. In ejus locum Romani Regem constituerunt TIGRANEM, fratrem ejus; ut ait *Josephus*, misso, qui diadema imponeret, Tiberio. *Euseb. n. 1995. Suet. in Tib. cap. 9. Vellejus lib. II. c. 94.* Sed hic confundit restitutionem *Artavasdis*, cum alterâ *Tigranis*; recentiorem cum antiquiore.

Nec benè *Vellejum* tuetur *Vossius*, qui *Artavasden* etiam à *Tiberio* reductum suspicatur. Dico, cùm nec *Suetonius* (omnia Tiberii dilige[illegible]r recensens) hoc retulerit, *Tiberium bis in Armeniam missum, bis Regem Armeniis dedisse*; nec causa sit, cur tàm memoratu dignum præterire voluerit, conciliationem *Vossii* non habere locum. Quod si defendendus est *Vellejus*, vix potest aliter, nisi emendatione, quam talem darem: *Regnum ejus Artavasdis filio tradidit.* Fuit enim Tigranes, ut è Joseph[illegible] dixi, Artavasdis filius, Tigranis nepos. Imma-

Immanis error est *Ubbonis Emmii lib. V. Rerum Chronolog.* qui Tigranem Artaxiæ patruum dicit; confundens Tigranem hunc Artavasdis cum Tigrane, Tigranis filio, Mithridatis Pontici (è Cleopatrâ filiâ) nepote; quem Romani, quòd Parthos solicitâsset, captum, & in triumpho ductum, diu antè necârunt in carcere; ut nos docet *Appianus in Mithridaticis.* Nostri autem Tigranis restitutio facta est, *M. Apulejo, Publio Silio Nervâ Coss.* hoc est A. V. 733, ut est apud *Dionem*; id est, A. M. 3930.

Notare hîc debes, *non totius Armeniæ* fuisse *Regem*, sed *majoris* tantùm: Nam *Armeniam minorem* obtinuit *Archelaus*, defuncto Medo Rege; ut ex eodem *Dione* discimus. Ita sub Romanis Augustis diu obtinuit, ut alius *majorem*, alius *minorem* regeret. *Tigrani successerunt liberi*, ut ait *Tacitus*; sed quorum imperium diuturnum non fuit. Atque in hujus familiæ interitu, simul quod ad Augusti principatum perventum est, finiam; cætera executurus, cùm occasio nobis fuerit.

REGNUM PONTICUM.

Est etiam hoc regnum memoratu dignum propter MITRIDATEM illum, qui per 40. annos arma Romana provocavit, & sustinuit: Sed jam hoc labore defuncti sumus. Vide *notas meas in Flori lib. III. c. 1. §. 1.*

REGNUM MASSANISSÆ.

FUerunt in Africâ Masæsuli, & Massyli, quorum nomina sæpè confunduntur: Masæsulorum Rex erat SYPHAX, à Publ. Scipione Africano in triumpho ductus. Massylorum Messanissa (ita scribam ex æreâ tabellâ legis Doriæ apud *Ursinum, in Ciceronis librum de Senectute)* fide, veritate, vigore corporis, ac liberorum multitudine longè celeberrimus. Origo ejus antiquitùs sic tradita fuit: Antæo gigante mortuo (cujus cadaver 60. cubitos longum vidit Sertorius) uxor ejus Tinge cum Hercule concubuit; ex quibus editus Syphax, Diodorum filium habuit: Ab hoc majores Massanissæ & Jubæ. *Plutarch. in Sertorio p. 572.* Temporibus illis, quibus *Romani cum Carthaginensibus* bellum secundum suscepere, fuerunt ex hoc genere duo fratres, Desalces & Gala: Desalce geniti Capusa & Lacumaces. *Liv. lib. XXIX. c. 29.* Gala Massanissæ pater est. *Liv. ibid. & lib. XXIV. cap. 48.*

MASSANISSÆ admodum adolescens eâ indole fuit, ut statim appareret regnum suum opulentius facturum; Syphacen, *pro Carthaginensibus* militans, magno prælio devicit. *ibid. c. 49.* Sed & Romanos, bellum in Hispaniâ gerentes, ducibus *P. & Cn. Scipionibus* (quorum ille *Africani* majoris *pater*, hic *patruus* erat) egregiè vexavit; Pœnorum eorundem castra secutus. Dies noctesq; infestus aderat, ut non

vagos

vagos tantùm, procul à castris, lignatum pabulatumq; progressos, exciperet; sed ipsis obequitaret castris, invectusq; in medias sæpè stationes, omnia tumultibus impleret. *Idem Liv. lib. XXV. c. 34.* Sed pòst *infestus Carthaginensibus* redditus, operam navavit Romanis tàm strenuam; ut nemo externus magis adnixè rem illorum adjuverit: Certè *ut Carthago* frangeretur & *extingueretur, hujus potissimùm operâ effectum est.* Causam odiorum fusiùs exponit *Idem lib. XXIX. c. 29. 30. & seqq.* Romani virtutis ac fidei memores, tùm maximis honoribus affecerunt eum; tùm amplissimo *Syphacis regno* (quod in potestatem illorum venerat) *donârunt. Sallustius in Jugurthino cap. 5. & Liv. lib. XX. c. 44.* Neque ob id beneficiarium suum esse volebant, sed legem tulerunt; quâ Massanissæ solutam libertatem ab imperio suo tribuerunt. *Valer. lib. VII. c. 2. ex. 6.* Hujus tàm incluti muneris memoriam ad ultimum vitæ finem, longâ senectute donatus, constantissimâ fide perduxit: Romanos *in Hispanicis bellis,* quamvis ipse domestico premeretur, quàm solicitè juvit. *Idem Valerius lib. IV. c. 2. ex. 13. ext.* Jamjam moriturus, uxori liberisq; præcepit, expectarent in dividendo regno suo *Scipionis Æmiliani arbitrium*; unum in terris populum Romanum, unam in populo Rom. Scipionis domum sese nosse. *ibid.* Ad centesimum ferè annum pervenit. *ibid.* Regni spatium 60. annis emensus. *Idem lib. VIII. c. 13. ex. 1. Plin. lib. VII. c. 48. Polyb. in Excerpt. Peir. p. 174.* Robore admirabilis, qui *nullo imbre, nullo frigore adduci potuit, ut caput tegeret*: Ubi standum esset, *in eodem vestigio*

totum diem perstabat; non antè moto pede; quàm consimili labore juvenes fatigâsset: Ætatis anno 86. filium generavit. *Epitoma Liv. 50. Valer. & Polyb. d. l. Plin. lib. VII. c. 14.* Qui Methymannum, vel Mathumannum, ex correctione *Salmasii ad Salini cap. 1.* Stembalem *Polybius*, Mastanaban *Appianus in Lybico*, Mastanaman *Zonaras*, Stemban *Suidas* vocat. Sed & præter hunc *quinquaginta quatuor filios* habuit. *Valerius lib. V. cap. 2. ex. 13.* Unde miratur *Idem lib. IX. cap. 13. ex. 1. ext.* Massanissam salutem suam *custodiâ canum* vallâsse: *Quo tam latè patens*, ait, *imperium? quo tantum liberorum numerum? quo denique tam arcta benevolentia constrictam Romanam amicitiam*; *si ad hæc tuenda nihil canino latratu ac morsu valentius duxit?* E filiis memorantur Micipsa, Gulussa, & Manastabal. *Sallustius in Jugurth. cap. 5.* Masgaba, *Liv. lib.* XLV. *c. 13.* Misagones, *Idem lib.* XLII. *c. 20. & c. 62. lib.* XLV. *c. 14.* Musicanes, *Liv. lib.* V. *cap. 1. ex. 1.* Massugrada (è quo Dabar natus est, *Sallust. in Jugurth. c. 103.*) filia, è quâ Asdrubalus, *Appianus in Punic. Epit. Liv. 50.*

MICIPSA, regni hæres, *Romanos juvit* in bello Numantino. *Sallustius in Jugurth. c. 7.* Moriturus *Jugurtham*, Manastabalis fratris filium nothum, adoptavit; & testamento, cũ duobus filiis, Adherbale & Hiempsale, hæredem instituit. *ibid. c. 9.* Sed JUGURTHA post Micipsæ mortem agitatur regni cupiditate, utrumq;, quamvis patrueles & fratres adoptivos

optivos suos, interficit; nihil veritus populum Romanum, quorum in tutelâ regnum erat. *Hinc* ortum illud *bellum* celeberrimum, quod *Jugurthinum* dicitur. Sed *captus* denique *Jugurtha*, & in triumpho ductus est à *C. Mario*, A.M. 3846. ab V. C. 649. ipsis Calendis Januariis. Vide *Pighium in Annal. tom.* III. *p.* 150.

Sed tunc stirpi *Massanissa* ablatum regnum non est: *Numidia* namq; Rex, post annos viginti reperitur HIARBAS, qui (quòd Cn. Domitium proscriptum juvaret) à Cn. Pompejo, Sullæ jussu, debellatus & interemtus est. *Epitom. Livii 89. Plut. in Pomp. p. 624. Auctor de Viris Illustribus c.77. Eutrop. lib. V.* Regnum à Pompejo datum HIEMPSALI, quem *Sigonius scholiis ad epit. Liv.89.* putat dicti *Hiarbæ filium* esse; sed ei minimè subscribimus. Malim tùm propter alia, tùm propter temporis rationem (quæ generationum intervalla diligenter attendere nos jubet) accedere *Valesio ad Exc. Diod. Sic. p. 60.* qui putat *Micipsæ filium*, Micipsæ nepotem, Massanissæ pronepotem: Habuit enim Micipsa, Massanissæ filius, præter Adherbalem & Hiempsalem, à Jugurthâ interfectos, alium *cognominem natu minimum*; qui " omnium Numidiæ Regum clementissimus, accersi- " tis è Græciâ viris doctissimis, cùm omnibus discipli- " nis, tùm maximè philosophiæ operam in eorum " contubernio impendit; atque ita in regno ac phi- " losophiâ consenuit; ut est apud *Diod. Sicul. in Exc.* " *Peir. p.387.*

Ut autem à Micipsâ posteriores hosce Reges credam, facit locus *Strabonis, lib. XVII. p. 833.* ubi ait,

 ditionem,

ditionem, Carthaginensibus subditam, Romanos in provincia formam redegisse; nisi quòd Massanissa partem tradiderunt, ejusq; posteris, à Micipsâ genus ducentibus. Qui Micipsæ posteri, nisi *Micipsa junior, Hiempsal* & successores ejus? Hiempsalis verò præter *Plutarchum l. c.* meminit *Cic. in secundâ contra Rullum c. 22. & in eâ contra Vatinium c. 5. Appianus lib. I. Civ.* Adde *Plutarchum eundem in Mario p. 428, 429.*

Hiempsalem excepit JUBA filius, *Dio lib. XLI. p. 172.* Hic est, qui à partibus Pompejanis stetit, ac *victus est à Jul. Cæsare* Dictatore, singulari *cum Petrejo* certamine congressus est; ita, ut alter alterius manu caderet. *Seneca de Provid. c. 2. Dio lib. XLIII.* Sed *Appianus* auctor est, Petrejum interfectum esse à *Jubâ*, & hunc à servo. Incidit hæc Jubæ clades & mors in A. M. 3904. Tùm regnum ejus in *provinciæ formam* redactum est.

Sed Augustus Imperator JUBÆ filio regnum paternum restituit. *Dio lib. LI. p. 454.* Eidem *in matrimonium* data *Cleopatra*, Antonii & Cleopatræ filia. *Sueton. in Calig. c. 26.* Nihilominus idem Augustus pro restituto paterno regno, Getuliæ quædam, cum Bocchi Bogudisq; ditionibus, posteà dedit, hoc est, A. M. 3925. A. V. 728. *Idem Dio lib. LIII. pag. 514.* Fuit hic Rex *historicus* longè *florentissimus*, cujus libri, passim laudati veteribus, cùm magno literarum detrimento, perierunt.

Ex eo & Cleopatrâ natus PTOLEMÆUS, quem *C. Caligula*, nobilissimorum virorum carnifex, ob divitias, quas possidebat, interfecit; quamvis consobrinus

sobrinus esset. *Dio lib. LIX. p. 659. Sueton. d. l. Seneca l. de Tranquillitate animi, c. 11.* Quisquis vir erit, notabit hos perpetuos illustrium regnorum & Regum exitus; *serios me hercle sapientiæ modestiæq; magistros!*

CAPUT XIV.

Reges & *res populi* Romani *quàm brevissimè recensentur, usque ad tempora Monarchiæ.*

Antequam Cæsarum catalogum recensemus, pauca quædam de statu populi Romani altiùs repetenda sunt; quod ni fiat, tyronem ἐν σκότῳ ἐμβάτευειν, hoc est, in tenebris repere necesse est. Româ conditâ, quod notum, à Romulo & Remo (factum id A. M. 3198, regnante apud *Medos Articâ*) regius status populo placuit. *Dionys. lib. II. c. 4.* Ex quo loco *originem legis regiæ* nobis exsculpere volunt viri docti, successu minùs felici.

Hinc ROMULUS SYLVIUS (cujus majores suprà dedimus) NUMA POMPILIUS, Pomponis Pompilii filius (*Liv. lib. XL. c. 29. Dion. lib. II. c. 59.*) TULLUS HOSTILIUS, Hosti filius (*Macrob. lib. I. Saturn. c. 6.*) Hosti & Hersiliæ nepos (*Macrob. d. l. Aurelius Victor in Romulo. Dionys. Halicarnass. lib. III. c. 1. Liv. lib. I. c. 22.*) ANCUS MARTIUS (quem Numæ Martii filium, Numæ Martii nepotem, M. Martii pronepotem voluit *P[illegible]us, Sigonius, & Goltzius*; sed quam assertionem alibi examinabimus) L. TARQUINIUS PRISCUS, Demarati filius, è Bacchiadarum, hoc est, ipsius Herculis posteritate (*Dionys. Halicarnass. lib. III. c. [illegible] Liv. lib. I. cap. 34.*

Strab.

Strab. lib. V. p. 219. & lib. VIII. p. 338. Plin. lib. XXXV. c. 3. & 12. Tac. lib. XI. Ann. c. 14.) & SERVIUS TULLIUS, S. Tullii Corniculani & Ocrisiæ filius *(Dionys. Halic. lib. IV. c. 1. Liv. lib. I. c. 39. Valer. Max. lib. III. c. 4. Auctor de viris illustribus in Tullio, Plinius lib. XXXVI. c. 27.)* Hi *sex*, inquam, regnârunt usq; *ad illud tempus, quo Cyrus Babylonicum imperium destruxit*; & sub istis adeò crevit Roma, ut, cùm Servius Tullius *primum lustrum* conderet, suprà *octoginta quatuor millia septingentos* in Censoriis tabulis repertos scribat *Dionys. lib. IV. c. 26.* L. TARQUINII SUPERBI, qui regnum scelere invasit, L. Tarquinii Prisci nepotis (vide notas *Flori lib. I. c. 7. §. 2.)* ultimi Romanorum Regis, initium incidit in A. M. 3417, cùm jam *Cyrus monarchiam* suam stabilivisset.

Eo cum liberis pulso, L. JUNIUS BRUTUS populum in libertatem asseruit; ut deinceps, loco Regum, in singulos annos Coss. crearent. Quam potestatem mutationes quædam interruperunt; sed non diu: Nam Dictaturæ ad tempus sumebantur. Decemviri circa A. V. 302. A. M. 3500. *(regnante* apud Persas *Artaxerxe Longimano)* legum ferendarum causa summâ cum potestate creati (cùm dominationem contra leges retinerent) *tertium intra annum* dejecti sunt. Tribuni autem militum Consulari potestate circa A. V. 309; A. M. 3507, primùm instituti, non processerant ultra A. V. 386; quo *ultimi creati* sunt. Et tamen intermedio quoque tempore sæpiùs, & aliquando plures per annos *continua Consulum comitia* habebantur.

Tempore

Tempore autem illo, quo *Persæ* rerum in *Oriente* potiti sunt, usque ad initium Alexandri M. Romanorum res bello gestæ præcipuè fuerunt hæ: *Pulsi* in æternum *Tarquinii: Porsennæ obsidio* fortiter tolerata: *Latinorum* exercitus ad lacum *Regillum* cæsus: Susceptum *cum Volscis bellum*, & licet fortuna aliquoties nutâsset, *cæsis* eo bello *306. Fabiis*; ad ultimum tamen penes Romanum confecti belli gloria stetit. Eâdem fortunâ fracti *Æqui* & *Sabini*: *Fidenæ* captæ: *Vejentum* urbs *decennali* bello expugnata; sed mox ad *Alliam* afflictæ res, *occupata* urbs *à Gallis*. Nihilominus velut ex inferis emersit populus Romanus, fortunâ seminante discordias inter victores. Tum rursus arma prosperè sumpta contra *Volscos, Æquos, & Prænestinos: Galli, Samnites*, & alii haud semel prostrati. Breviter, à regifugio usque ad A. V. 419. A. M. 3620. (quo *Darius Codomannus* interfectus est) populus Rom. *quater & quinquagies* de vicinis hostibus *triumphavit*. Imò resp. tantarum virium tùm fuit, ut *Liv. lib. IX. c. 17. & seqq.* æstimatâ *Romanorum* & *Alexandri Magni* potentiâ, tandem concludat; si Alexander in Italiam trajecisset, non tàm facilem victoriam de populo Romano futuram fuisse.

Post mortem Alexandri, quæ Romanis bella fuerint, *Besoldus* explicavit *in Synopsi majore cap. 14.* Nec habeo, quod addam; imò contraham in pauca. E validissimis nationibus & populis (quos *intra Italiam* subegere) fuerunt *Samnites, Hetrusci, Lucani, Bruttii, Tarentini, Sassinates, Picentes, Sallentini, Messapii.* Extra Italiam *Siculi, Corsi, Sardi, Illyrii, Pœni,*

Græci,

Græci, Istri, Dalmatæ, Baleares, Thraces, Cilices, Galli & Hispani. Reges victi vel capti, *Pyrrhus*, quem Hannibal (nullâ mentione Alexandri M. factâ) præcipuè commendavit; & post istum *Hiero, Syphax, Philippus, Antiochus M., Perses, Gentius, Betultus, Jugurtha, Mithridates, Tigranes*; quos jam suprà recensuimus. *Triumphos* à temporibus *Alexandri M.* usque ad Dictaturam *Cæsaris* populus Rom. vidit *184*.

Ita cùm ad summum venisset Respublica, de statu sanctitatis & virtutis præceps data est. Nec opus, ut de re notissimâ verba faciam; Sciunt enim, qui *Sallustium in Catil. Florum lib. III. c. 12.* & alios legerunt. Hinc seditiones & bella civilia: Nec aliud remedium discordiarũ fuit, quàm si ad unius flagra deducerentur omnes. Monarchiam autem sicut *C. Julius Cæsar* metatus est, ita *Augustus* stabilivit, & adamantinam effecit. Quin sub hoc ipso *Ægyptus, quarta Monarchiæ Macedonicæ pars*, imperio Romano cessit: Ut multi Romanæ Monarchiæ initium hinc ordiantur; quod etiam nos fecimus in *Historiâ Imperii Romani, quam proximè continuaturi sumus*. Sed aliis *C. Julium Cæsarem* in Imperatorem catalogum recipere placuit, quos Besoldus sequitur; neque hîc ab illo recedere nobis placet.

CAJUS JULIUS CÆSAR.

Caji Cæsaris genus. Dies *pugnæ* Pharsalicæ. *Cæsar contra vulgatas calumnias breviter defenditur. Iu[...]ium viri maximi de eodem.*

Nobili-

NObilitatem generis antiquam suprà jam ostendimus: Continuam majorum seriem per monumentorum inopiam dare non possumus. Atavus *L. Julius*, quos magistratus gesserit, incertum est; nomen è descriptione posterorum Capitolinâ novimus. Abavus *Sextus Julius Cæsar*, Prætor A. V. 547. Siciliam sortitus est. *Liv. lib. XXVII. cap. 23. 24.* Proavus *Sex. Julius Cæsar*, Consulatum gessit A. V. 596, collegâ L. Aurelio Oreste. Avus *C. Julius Cæsar*, Martiam, ab Anco Martio Rege oriundam, uxorem habuit. Pater *C. Jul. Cæsar*, Pisis (dum manè calcearetur) nullis evidentibus caussis, nulloq; manifesto morbo, exanimatus est. *Plin. lib. VII. c. 53.* Patruus *Sext. Julius Cæsar*, Consul, A. V. 662, collegâ L. Martio Philippo. Reperiuntur & *L. Julius Cæsar*, & *C. Julius Cæsar Strabo* orator, L. Cæsaris filii; quorum ille Consul A. V. 663, collegâ P. Rutilio Lupo: Uterque occisus bello civili Mariano. Hi *Cajo Cæsari*, patri Dictatoris, *fratres patrueles* fuerunt. Nullos de hoc genere fumos nos vendidisse; sciunt illi, qui tabulas Capitolinas & nummos Cæsarum apud *Goltzium in Fastis, Ursinum in gente Juliâ* consuluerunt.

Natus autem C. Julius Cæsar Dictator, A. M. 3850, A. V. 653, anno primo Olympiad. 170. *Phlegon apud Scalig. p. 339.* Diem fuisse tradunt quartum Iduum Quintilis. Consulatum adeptus est A. V. 694, collegâ M. Bibulo. *Pompejum* A. V. 705, hoc est, A. M. 3902. ad Pharsalum *vicit*, a. d. 13. Calend. Sextiles; quem diem, *ob extinctam libertatem* populi Romani *valdè memorabilem*, ignoravit *Onuphrius.*

At

At nos hodiè ſcimus è Calendario veteri apud *Gruterum Operis Æterni p. 133.*

Poſt victoriam inſolentiorem factum, & tyrannica multa patrâſſe, ait *Beſoldus in Synopſi majore,* propter ea, quæ *Suetonius* refert *in Cæſare, c. 76. 77. 78.* „ Imò propter multitudinem ita judicantium. Eſt „ enim (pace tanti nominis dixerim) ex illo genere „ Scriptorum; qui ſequiùs eunt; non quâ eundum „ eſt, ſed quâ itur. Quod ſi conſidero Conſulum, Proconſulum, aliorumq; ſuperbiam & immanitatem; omnia Cæſaris, cum illis collata, ne apparere quidem videntur. De honoribus divinis, quos decerni ſibi paſſi ſunt, vide *Caſaub. ad Sueton. Auguſtum cap. 52.* De immanitate ac crudelitate illorum ipſorum, quos Cæſar adverſarios habuit, audite quæſo *Ciceronem lib. IV.* ep. 14: *Si ii viciſſent, ad quos acceſſeram* (hoc eſt Pompejani) *intelligebam tamen & iratorum hominum, & cupidorum & inſolentium, quàm crudelis eſſet futura victoria.* Et item *lib. IX.* ep. 6: *Crudeliter otioſis minabantur* (nota hîc diſſimilitudinem Cæſaris, qui, ut eſt apud *Suet. in Cæſ. c. 75.* medios & neutrius partis ſuorum ſibi numero futuros pronunciavit) *eratque iis & tua inviſa voluntas & mea oratio.* Denique *lib. VII.* ep. 3: *In bello rapaces, in oratione ita crudeles, ut ipſam victoriam horrerem &c.*

Valdè premere ſe putant Cæſarem, objiciendo ſcelus armorum in rempublicam. Quæſo vos, an per illum ſtetit quieſcere? pacem voluit, non impetravit. En rurſus *Cic.* Pompejanum *lib. IV.* ep. 1: *Incideram in hominum pugnandi cupidorum inſanias.* Et *lib. IX.*

ep. 6:

ep. 6: *Vidi nostros amicos cupere bellum.* Adde *lib. XVI. ep. 10. lib. VIII. ad Attic. ep. 11.* & intelliges alterius partis summam injustitiam. Et quid vocatis rempublicam? nulla respublica fuit, antequam Cæsar Pompejum vinceret. Nec absurdum est, quòd in culpam trahitis illius dictum: *Nihil amplius esse rempublicam, appellationem modo sine corpore ac specie.* Totum locum considerate, nihil aliud voluisse dicetis Cæsarem, nisi *republicâ corruptâ, unicum remedium esse dominationem unius.* Hoc idem non ex adulatione, sed ex animi sententiâ, sub Augusto & post Augustum, pronunciârunt viri rerum civilium peritissimi. Videte *Tacit. lib. I. Histor. c. 1. & 16. lib. I. Ann. cap. 9. Flor. lib. IV. c. 3.* ex emendatione *Freinshemii.* Imò nec alia mens ipsius *Ciceronis* fuit *lib. I. de naturâ Deorum, c. 4.* Fusiùs hæc diduximus *lib. I. Observationum Pomponianarum, c. 12.* Ubi simul probavimus illud, rempublicam fuisse nullam ante prælium Pharsalicum. Hoc ipsum est, quod passim dicit Romanus sapiens: nimirum, *rempublicam non fuisse ibi, ubi Pompejus steterit*; legenda *epist. 104. sub finem.*

Ut me paucis absolvam, veneror judicium *Jul. Cæs. Scaligeri*; qui rogatus à Gallo, quid de Cæsare sentiret? *Non respondebo,* inquit. Quamobrem? *Quia,* inquit, *nolles me respondisse. Hoc tibi volo gratificari. De viro enim illo non posse quicquam ferè dici, quin de omnium Imperatorum, gentium omnium, laude detrahatur; neque putare sese, illum fuisse hominem, nisi esset mortuus.* Refert *Johannes Bergius*, Rutenus Medicus, sub finem *Confutationis fabulæ Burdonianæ.*

pag.424.425. Unum illum non suprà gentiles tantù sed quàm plures Christianos (*quales hodiè quid* *sumus*) collocat, & sideribus eum inscribit, quòd *neminem acerrimorum hostium post commissum prælia occidit, omnes veniâ prosecutus est; honoribus & di tiis auxit:* Unde prorsus abominabiles, qui eum ciderunt. *Gravis erat liberis ipsa beneficiorum pot tia,* inquit *Florus lib. IV. c.2. §.92.* ô pulcerrimam t ti facinoris rationem! beneficiorum magnitud Cæsar mortem meruit! Nolo plura. Nam quæ faciunt, jam attulimus *in Prolegomenis Historiæ Ron na, & ad Velleji lib. II. c. 72.* Reliqua verò Cæsaris tenda sunt è *Plutarcho, Suetonio, Dione, Floro, Vell Appiano, ipso Cæsare, Sigonii & Pighii Annalibus.* beo prætereà *de præstantiâ C. Julii Cæsaris libros* conscriptos à *Francisco Florido Sabino*, editosque sileæ anno 1540.

TRIUMVIRATUS.

ILle ipse sanguis, è quo libertatem *Cassius* & *Br.* fluituram existimabant, libertatem extinxit. Su to, quem tyrannum dicebant, tyrannis longè manissima emersit; *& nihil quicquam Idibus Ma profectum est.* Triumviros Reipublicæ constitue se fecerunt C. Julius. C. F. C. N. *Cæsar Octavia* M. Antonius, M. F. M. N. Marcus Æmil M. F. Q. N. *Lepidus.* Horum facinora si cogno re aves, explicabunt *Dio lib. XLVI. & Johannes tiochenus,* Dionis compilator, *in Exc. Peiresc. p.*

Jun

Jungendus auctor *nobilissimus orationis*, cui titulus, *Tricipitina*; quæ *ad nummum quintum Octavii Stradæ* in universitate nostrâ habita est.

IMPERATOR CÆSAR AUGUSTUS.

Octavianus quo tempore Pompejum *&* Antonium *vicerit?* Alexandriam *ceperit?* Augustus *appellatus sit?* Triplex initium *Augusti. Ianus ter clusus, & quibus annis? Lipsii hallucinatio. Lacuna in Dione ostenditur, non animadversa* Casaubono *&* Scaligero. *Quintilius Varus quo tempore cæsus?* Besoldi *inadvertentia.* Virgilius *&* Horatius *quibus annis mortui?* Curtii *ætas incerta. De* Besoldo *admonitiuncula,* cautè legendum in *historia* sacra.

C. Octavius, C. F. C. N. C. PRON. C. ABN. (*Inscriptio VII. p. 225.*) natus nono Calendarum Octobris (*Sueton. in August. c. 5. Inscriptio IV. p. 175. & VIII. p. 228. & I. p. 229.*) post solem occasum, ut contra Suetonium volunt viri docti, *Casaub. ad Suet. August. cap. 5.* Post parentis mortem magnâ curâ educatus ab Atiâ matre & L. Marcio Philippo vitrico (*Nicol. Damasc. in Exc. Peir. p. 472. & seqq.*) à C. Julio Cæsare, avunculo magno, *adoptatus*; & C. Julius Cæsar *Octavianus* dictus est. Interfectores parentis lege Pedia aggreditur A. V. 710. *Vellejus lib. II. c. 69.* Sextum Pompejum Cn. F. A. V. 717. M. An-

 tonium

tonium ad Actium A.V.722. ante diem quartum Nonas Septembr. vincit. Altero anno, Calendis Sextilibus, Alexandriam cepit. *Welserus lib. II. Rerum Augustæ Vindelicorum.*

A tempore *Antonii* sublati *Monarchiam Augusti* computat Besoldus, cum quàm plurimis. Sed notabis *triplex* esse *initium Augusti*, de quo *Lipsius ad Tac. lib. I. Ann. c. 9. Baronius* in apparatu *ad Annal. Ecclesiasticos, n. 104. 105.* Quemadmodum scilicet *tria* sunt initia *Cyri*, *duo Caroli M. Scal in Euſ. n. 1456.*

AUGUSTUS primùm cognominatus est Idibus Januariis, A.V.726. Ipso septimùm, M. Agrippâ tertiùm Coss. *Casaub. ad Suet. August. cap. 7. Scal. ad Euseb. n. 1988.* Janum clusit ter, *primùm* A.V. 724. se quintùm, Sexto Apulejo Coss. *Dio* in rebus illius anni *lib. LI. p. 417.* Nummus inscriptus: IMP. CÆS. DIVI F. COS. V. IMP. VI. S.P.Q.R. Quòd in alterâ parte *statuam equestrem* Cæsaris *pacificatoris* habet, hinc explicandus est. *Secundò* A.V.728. se nonùm, M. Junio Silano Coss. *Dio lib. LIII. p. 515.* Errat *Lipsius lib. I. Electorum c. 20.* qui hoc factum scribit in Consulatu X. Sed fortassis correxit se in editionibus novissimis; mea enim prima est. *Tertiò* vult idem *Lipsius*, clausum A.V.730. in Consulatu Augusti XI. ex *Inscriptione II. pag. 149.* Dissentit *Casaub. ad Suet. Augustum, c. 22.* Lipsii gravissimus lapsus est, qui *lapidem* existimavit pertinere ad A.V.730. cùm in eo legatur annus TRIBUNIT. POTEST. XII. Augustus enim in Consulatu XI. nondum Tribunitiam potestatem acceperat: Mihi *saxum* illud *verè saxum* est;

eſt; nequicquam huc facit, ob inconſtantem tamq; ſcripturam in linea ſecunda. *Caſaubono* p... aſſentior, *tertiùm* fuiſſe *clauſum circa tempus nativitatis Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti.* Hoc è veteribus decerptum refert *Oroſ. lib. VI. c. 22.* Sed quòd ait *Caſaubonus*, Dionem hujus rei non meminiſſe in rebus illius anni explicandis, prorſus ineptum eſt. An enim quicquam ex hiſtoriâ Dionis ſupereſt de anno urbis 750. *quo Chriſtus natus* eſt? nihil omninò, & *triennii hiſtoria periit*, hoc eſt, anni *748*, quo Coſſ. C. Calviſius Sabinus & L. Paſſienus Criſpinus Ruffus; & *750*, quo *Chriſtum natum* eſſe, peritiſſimorum Hiſtoricorum & Chronologorum conſenſu traditùm eſt; & quo Conſulatum geſſerunt L. Corn. Lentulus, M. Valerius Meſſallinus Cotta. Hoc cùm non obſervârint, *qui Dionem ediderunt*, in errores varios induxerunt maximos viros, *Caſaubonum* & *Scaligerum*; ſicut à nobis *in Hiſtoria Romani Imperii* demonſtratum eſt. Atq; hæc dicenda fuerunt, quòd Beſoldus hiſtoriam *Jani cluſi*, velut cognitu dignam, in medium protulerit.

Sequitur apud eundem *in majore Synopſi* error, Bavarico ſue pinguior. Meminit atrociſſimæ cladis, quam Auguſtus accepit in Germaniâ, cæſi ad internecionem tribus legionibus, cum duce Quintilio Varo. Accidit C. Poppæo Sabino, C. Sulpitio Camerino Coſſ. hoc eſt, A. V. 761. Quod de *Tac. lib. I. Annal. c. 62. §. 1.* manifeſtum; & nos è *Dione* ampliùs demonſtravimus *contra Baronium in Hiſt. Imperii Romani.* Baronius rejecerat in A. V. 762. Quo P. Corn.

bella, C. Junius Silanus Coss. fuerunt. Sive E...
...ni, sive nostram sententiam sequi velis; tamen m...
nimè admittere debes, quòd *Besoldus* ait, *hujus Qu...
tilii Vari morte adeò perturbatum fuisse Virgilium*, ...
*Horatius carmine pulcerrimo consolatus sit, lib. I. c...
24.* Uterq; *Virgilius* & *Horatius*, diu *ante* clad...
Quintilii Vari *mortales reliquere*: Nam Virgili...
mortuus est A.V. 734. C. Sentio Saturnio. Q. L...
cretio Vespillone Coss. ante diem 10. Cal. Octobr...
Auctor vitæ Virgilii *Donato* adscribitur; idemq; te...
pus assignavit *Hieronymus n. 1997.* Nec aliud scr...
Phlegon apud Scal. p. 341, qui Virgilium obiisse scri...
anno secundo Olymp. 290. Horatii mors incidit...
A. V. 745. & Consulatum C. Marcii Censorini, ...
Asinii Galli quintùm, Calend. Decembris; ut nos d...
cet *vita* illius *è vetusto codice* descripta, & publicata tù...
ab aliis, tùm à *Bersmanno* & *Heinsio*. Nescio igitu...
quò mens Besoldo abierit, cùm hæc scriberet? Bre...
ter: *de alio Quintilio* capiendus est *Horatius*. Sed...
ad Augusti ævum *Besoldus* refert *Quintum Curtiu...*
Historicũ, quo nihil quicquam incertius est: Fueru...
quidem sententiæ hujus *Angelus Rocha in Bibliothe...
Vaticana, Joh. Jacob. Frisius in Biblioth. Chronologic...
Joh. Georg. Herbartus, Joh. Maria Catanæus*; alit...
judicârunt *Rutgersius, Barthius, Pontanus*, sed omn...
bus diligenter expensis, tandem doctissimi viri pr...
nunciârunt, incertum esse, quo tempore Curtius v...
xerit. Consulendus *Freinshemius in proleg. ad Curtiu...
c. 1.* ubi de Curtii nomine, ætate, conditione.

Multa posthæc *Besoldus* refert *de nativitate Sa...
vator...*

vatoris nostri, quæ velim *cautè legas*; consarcinata sunt è variis, bonis & malis. Certè, quæ *de anno nativitatis* B. Virginis ex *Nicephoro* scribit, parum firma nituntur basi; quod idem monuimus *in Historiâ Imp. Rom. in A. V. 736.* Sed hæc omnia Theologis relinquimus. Cætera, quæ de Augusto dicenda sunt, petet ex *eadem Hist. nostra*, qui volet. *Nobis in hac Monarchia propositum est saltem ea explicare, quorum Besoldus meminit.*

TIBERIUS CLAUDIUS NERO.

Tiberii laudabilia & vituperanda. De Tacito sincerum judicium, Politicum *potiùs* bonum, *quàm Historicum esse.* Besoldi furtum *è Baronio.*

HUnc Besoldus *Claudium Tiberium Neronem* dicit, & nepotem & ejus è fratre *Cl. Tiberium Drusum*; perinde ac si *Besoldum Christophorum* dicerem, pro *Christophoro Besoldo*. Tiberius Claudius Nero dictus est adhuc privatus à patre, & multis majoribus (vide *Hist. Imp. Rom. in A. V. 729.*) at ab Augusto *adoptatus*, frequentiùs describitur *Tiberius Julius Cæs.* vel *Tiberius, Divi Augusti filius.* Nummos inspice apud *Goltzium in Thes. c. 4. p. 34 & 35.* Hujus Principis historiam qui legunt, observabunt summam benignitatem in juvandis illustribus familiis. *Tac. lib. I. Ann. c. 75. §. 2. lib. II. Ann. c. 37. §. 1. & c. 48. §. 1. lib. III. Annal. c. 8. §. 2. & c. 18. §. 2.* In restaurandis

civitatibus terræ motu collapsis. *Tac. lib. II. Anna* *47. §. 3. & lib. IV. Ann. c. 13. §. 2. Joh. Antiochenu* *Exc. Petr. p. 80.* In reficiendâ fide & liberandis de toribus. *Tac. lib. VI. Annal. c. 17. §. 6.* in annonæ ritate sublevanda. *Tac. lib. II. Ann. c. 87. §. 1. &* *IV. c. 6. §. 7.* in resarciendis damnis, ex incendio ac ptis. *Vellejus lib. II. c. 120. Tac. lib. IV. Annal. c. 64* *2. 3.* Ut facere injuriam videatur *Suetonius in Tib* *cap. 47.* De Hortalo scio, quæ scribit idem *Tac. lib* *Ann. c. 37. § 1.* Sed nescio, an dignus ille fuerit li ralitate Tiberii; siquidem idem est cum illo Horte nepote, cujus impudicitiam notavit *Val. Max. lib.* *c. 5. ex. 4.* Eundem esse putavit *Lipsius.*

Observabunt præterea Tiberii civilitatem in privatum modum. *Suet. in Tiberio c. 26. Tac. lib.* *Ann. c. 34. §. 5.* Generositatem singularem in pudiandis nimiis honoribus. *Suet. d. l. Tac. lib. I. A* *c. 72. §. 2. lib. II. Ann. c. 87. §. 2. lib. III. Annal. c.* *§. 2. lib. IV. Annal. c. 37. §. 2.* Virtutem eandem spernendis adulationibus. *Suet. in Tib. c. 77. Tac. l* *III. Ann. c. 44. §. 5. & c. 65. §. 3. & lib. IV. c. 6. §.* Patientiam in ferendis calumniis. *Suet. c. 28. T* *lib. I. Annal. c. 47. §. 1. lib. II. c. 50. §. 2. lib. III. c.* *§. 4. & c. 44. §. 4. lib. IV. c. 34. §. 1.* singulare humanitatem in Senatum. *Suet. c. 29. 30.* Per que multa maxima tractari voluit. *Tac. lib. I. Ann. c. 3.* *9. c. 6. §. 7. & lib. III. Ann. c. 60. §. 1. lib. IV. c. 6. §.* *& c. 15. §. 3.* Imò castigavit patres, quòd cuncta cu rarum ad Principem rejicerent. *Tac. lib. III. Anna* *cap. 37. §. 1.*

Ne

Nec deerunt ipsis exempla Justitiæ contra præfectorum avaritiam. *Suet. cap. 30. & 32. Tac. lib. IV. Ann. c. 6. §. 7. & c. 15. §. 4. 5.* In causis propriis. *Tac. lib. III. Ann. c. 8. §. 2. & c. 12. §. 5. 6. & seqq. lib. IV. c. 7. §. 1.* In causis aliis. *Tac. lib. IV. Ann. c. 22. §. 2.* Æquitatis in moderandis atrocissimis Senatorum sententiis. *Tac. lib. III. Ann. c. 51. §. 2. & c. 69. §. 1. & c. 70. §. 2. lib. IV. Ann. c. 30. §. 1.*

Habebunt studium utilitatis publicæ. *Suet. c. 33. Tac. lib. IV. Ann. c. 13. §. 1.* Et frugalitatis. *Suet. c. 34. Tac. lib. 3. Ann. c. 52. §. 2.* Abstinentiæ ab alienis opibus. *Tac. lib. III. Ann. c. 76.* §. 2. Etiam cùm hæres nominatus esset. *Tac. lib. II. Ann. c. 48. §. 1. 2.* Candoris in promovendis dignioribus. *Tac. lib. IV. Ann. c. 6.* §. 3. Constantiæ in perferendis calamitatibus *Tac. lib. III. Ann. c. 44.* §. 4. Sanctitatis erga hostem acerrimum, quem veneno tollere noluit. *Tac. lib. II. Ann. c. 88. §. 1.*

Hæc & alia quamplura scio *Tacitum* referre ad simulationem; sed est *Senatoriæ factionis Scriptor*; quem ut egregium politicum esse confiteor, sic *bonum Historicum esse, ferè dubito.* Num enim Historico sic licet judicare, ac secundum suspiciones detorquere utilia facta in pejus; facere denique id, quod araneus solet in rosa? Fatetur *Dio lib. LVII. p. 62,* dixisse Tiberium: *Principis animum nemini cognitum esse debere.* Et *Tacitus* non semel in Tiberio notat, *quòd nemini patuerit.* Vide *lib. I. Ann. c. 11. §. 5. & c. 33.* §. 4. *& c. 16.* §. 2. *lib. IV. c. 1.* §. 4. Quomodo igitur *Tacitus* post tot annos Tiberii sensus interiores

cognitos habuit, ut sciret omnes simulatæ mode
causas, omnes arcanos metus, omnem occultam i
„ diam, & omnia alia? *Non est homo scriptor hic*,
„ *Deus*; *cui soli animorum nostrorum secreta rec*
„ *sunt*: *Vel certè Pythagoricâ quadam metempsy*
„ *in Tacitum migravit Tiberii animus*. Non ad S
ptores superioris seculi confugere potest, quos
esse corruptissimos, *lib. I. Ann. c. 1. § 5.*

Nobis, qui simpliciores sumus, longè vider
in publicum utilius, facta Principum, si tolerabilia
nullâ interpretatione tristiori additâ, memorari; q
necesse sit, Principis viros, hâc judicandi licentiâ
specta, omnium factorum suorum sinistras expl
tiones metuere; atque ex desperatione in atrocis
quæq; prolabi. Quis enim *Tiberium nunificum*
moderatum imitabitur, si ne sic quidem tutum cog
verit à tàm rigeroso examine Historicorum?

De sequioribus factis aliter judico; hæc e
exaggerare præstat, ut ex posteritate & infamia
tus sit. Idem *Tac. lib. III. Ann. c. 65. §. 1.* qualia
Tiberii nimius *favor erga Sejanum*, & libidines in
ditæ, & permissa accusandi rabies; quæ qui excu
velit, non homo, sed bestia videri meritò potest.

Hoc unum addo de Tiberio, videri Roma
contumacia sua *crudeliorem* aliquantò effecisse. V
Tac. lib. I. Ann. c. 6. §. 6. & c. 72. §. 6. De *Ag*
pina, cujus domum afflixit, res certa est, ferocissim
contra Principem fœminam fuisse. *Tac. lib. I. A*
c. 33. §. 5. lib. II. c. 72. §. 1. lib. IV. c. 52. §. 3. At tum
eum habet, quòd Alexander M. apud *Curt. lib. V*
ca

cap. 8. §. 8. ait: *Regum ducumq́; clementia, non in ipsorum modò, sed etiam in illorum, qui parent, ingenio sita est; obsequio mitigantur imperia, ubi verò reverentia excessit animis, & summa imis confundimus; vi opus est, ut vim repellamus.*

Atque hæc hactenus libertate indubiè majore, quàm nonnulli vellent; *qui veritatem volunt esse, quicquid amor partium suadet.* Longè aliter judicarent, si penitiùs introspicerent mores Senatorum, mentiendi libidinem, totius imperii statum; æternùm sanè futurum, si ad illud gubernandum *Tiberii prudentiam* attulissent omnes. Imò si cogitare vellent, quàm justas haberent causas recedendi à Scriptoribus *Senatoriæ factionis*, verè impiis atque blasphemis. *Tiberius de* recipienda *Christiana religione cogitârat*, & ad Senatum retulerat; sed restiterunt omnes animo sceleratissimo; quod Scriptores è Christianis fide dignissimi referunt. Faveat ergo Senatui, qui volet. *Tacitum Christiani nominis deterrimum hostem*, religiosè colat; nos liberè pronunciamus, aurum mentiri potiùs, quàm aureum esse; & animum non tàm Tiberianum nobis depingere, quàm suum.

Cætera Tiberii exsequor *in Hist. Imp. Rom.* De *Besoldo* notabis hoc, *historiam Sejani* in Synopsi majore non suis *verbis* referre, sed *Baronii*; quem exscripsit in *A. C. 33. n. 47*, ut & alibi sæpiùs. Et quamvis aliquando nominare soleat, tamen id tàm subdolè facit, ut nescias, quæ *Baronii*, quæ *Besoldi* sunt. Qui laudare potest *aliena spolia sub suo titulo* dedicantes, is æquo animo feret hanc *apem* nostram, *an fucum?*

CALI-

CALIGULA.

Caligulæ parentes & avi. Tempus, quo imperium accepit, & occisus est. De eodem Senecæ *judicium.*

C. CÆSAR AUG. GERMANICUS semper hic dicitur in nummis & inscriptionibus, *nunquam Caligula*; quem in castris sic appellaverant. *Tac. lib. I. Ann. c. 41. §. 4.* Pater Germanicus Cæsar, notissimus heros. Avus primus Nero Claudius, Drusus Germanicus, frater Tiberii. Avia paterna Antonia Augusta, ut appellat *Inscr. IX. p. 236.* M. Antonii Triumviri filia; vide *Lips. ad Tac. lib. III. Ann. c. 3.* Mater Julia Agrippina, *Inscr. VII. & VIII. p. 238.* Avus maternus M. Vipsanius Agrippa; avia materna Julia, Augusti filia; *Inscr. IV. p. 237. vid. Lips. in Stemmate Augustæo.*

Successit A. V. 789. Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrano Coss. Occisus est A. V. 793. Q. Pomponio II. iterùm, Cn. Sentio Saturnino Coss. ante diem 9. Calend. Febr. Verè de hoc *Seneca Consolatione ad Polyb.* c. 36: *Excerpendum hunc è Cæsarum numero, ut qui in exitium opprobriumq; humani generis editus sit.*

CLAUDIUS.

Claudius fatuus *Princeps.* Barthii *varius conatus. Ioh. Antiocheni locus è Dione. Claudii bellum*

bellum Britannicum, *& mors in quos annos incidant?*

HIc Caligulæ patruus, in nummis & inscriptionibus TI. CL. DRUSI F. CÆS. AUG. GERMANICUS, plerumq; describitur. *Non malè* de eo *Besoldus*, ambiguum esse *crudelitate* ne an *stultitiâ* magis fuerit dedecoratus. At *Barthius lib. VII. Advers. c. 1. & lib. LIV. c. 13*, sapientibus Principibus annumerat è *Joh. Sarisberiensis Policratico lib. VIII. c. 10.* Quod *artificium è stultis faciendi sapientes*, meritò risit *Cl. Reinesius* noster; qui docuit ex *Agellii lib. I. c. 10.* Sarisberiensem loqui de *C. Jul. Cæsare.* An fortassis pro Barthio facit illud *Joh. Antiocheni in Exc. Petr.* pag. 805: *Claudius, Romanorum Imperator, animi bonis non destituebatur.* Quod surreptum esse *Dioni*, patet è *lib. LX. p. 665.* edit. Leuncl. At si pergere volet lector, animadvertet, *fatuum esse laborem profatuo.*

Annus, quo *Claudius in Britanniam* trajecit, nulli tentatus *post Jul. Cæsarem* (errant, qui aliter sentiunt, *Casaub. in Suet. Claud. c. 17.*) fuit ab V.C. 795. Quo Consulatum inierunt ipse Claudius tertiùm & L. Vellejus. De hac expeditione præcipuè videndus *Camdenus in Britannia p. 321. 342. & seqq.* Et post hunc *Scal. ad Eus. n. 260.* Mortuus est Claudius A. V. 807. ante diem 3. Idus Octobris, M. Asinio Marcello, Marco Aciolo Aviola Coss. *Casaub. ad Suet. Claud. c. 45.*

NERO.

Neronis falsa ὀνομαποιΐα in Besoldo. Quomodo

modo is nomina mutârit? Ejus genus. Memorabiliora suis annis notata. Nummus Richterianus. *Neronis mors.*

DOMITIUS NERO à Besoldo dicitur; quod & alii faciunt, sed perperam; nam cùm *Nero* diceretur, desiit vocari *Domitius*. Ægerrimè tulit (cùm adoptione in familiam *Claudiam* & nomen *Neronis* transiisset) *Domitium* sese salutatum à Britannico. *Tac. lib. XII. Ann. c. 41. §. 5.* Sic igitur res habet: Ante adoptionem dictus est L. Domitius Ahenobarbus. Idem *lib. XI. c. 11. §. 4.* à majoribus scilicet; nam parentem habuit *Cn. Domitium Ahenobarbum*, quem commendat *Vellejus lib. II. c. 72.* Vituperat *Suet. in Nerone, c. 5.* Avum *L. Domitium Ahenobarbum*, de quo *Tac. lib. IV. Ann. c. 44. §. 1. Suet. c. 4.* Proavum *Cn. Domitium Ahenobarbum*, de quo *Tac. ibid. §. 2. Vell. d. l. Suet. c. 3.* Abavum *L. Domitium Ahenobarbum*, C. Jul. Cæsaris Dictatoris acerrimum hostem; qui Porciam, Catonis sororem, in matrimonio habuit. *Plut. in Cato. min. Suet. c. 2. Cic. lib. XIII. ad Atticum ep. 36. & 47. Nicol. Damasc. in Exc. Peir. p. 476.* Atavum *Cn. Domitium Ahenobarbum*, Pontificem maximum, Cos. A. V. 657. De quo *Valer. lib. IX. c. 1. Suet. in Nerone c. 2.* Tritavum *Cn. Domitium Ahenobarbum*, Cos. A. V. 631, qui Allobrogas vicit. Vide ibi *Fastorum interpretes*.

At adoptatus, NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS dictus est, ut patet ex *Inscr. IX. & XI. p. 236.* Imperator deniq; factus NERO CL. CÆS. AUG. GERMANICUS dici voluit,

ut

ut è quàm plurimis nummis, & inſcriptionibus manifeſtum eſt. Eidem mater *Julia Agrippina*, Germanici Cæſaris & Juliæ Agrippinæ filia, Caligulæ ſoror, *Inſcr. IX. p. 236.* Adde *Lipſ. in Auguſtao Stemmate.*

Ex ſceleribus ſuis & *parricidio* notior Imperator hic eſt, quàm ut memorari debeat. Janum terrâ mariq; cluſit A. V. 810. Se tertiùm, Val. Meſſalâ Coſſ. *Lipſ. lib. II. Antiq. Lect. c. 8.* Matrem interfecit A. V. 811. C. Vipſanio Aproniano, C. Fontejo Capitone Coſſ. *Scal. ad Euſeb. n. 274.*

Quinquennale ludicrum inſtituit ad morem Græci certaminis A. V. 812. Se quartùm, Coſſo Lentulo Coſſ. *Tac. lib. XIV. Ann. c. 2. §. 1.* Meminit *nummus æreus*, quem poſſideo dono *Magnifici Viri Dn. Georgii Richteri, Univerſitatis hujus Procancellarii benè merentiſſimi*; in cujus alterâ parte *Neronis imago*, cùm inſcriptione: IMP. NERO. CÆS. AUG. In alterâ conſpicitur *menſa, ejusq; impoſita corona & lebes*, cùm inſcriptione: CERT. QUINQUE. ROM. CO. S. C. Hoc eſt: *Certamen quinquennale Romæ conſtitutum Senatusconſulto.*

Britannos ingenti prælio vicit, duce *Suetonio Paullino*, A. V. 813. C. Cæſonio Pæto, C. Petronio Sabino Turpiliano Coſſ. *Camdenus in Brit. pag. 347.* Romam *inflammâſſe* dicitur A. V. 815. L. Virginio Ruffo, C. Memmio Regulo Coſſ. *Baronius in A. C. 66. Caſaub. ad Suet. Neronem c. 38.* Et in hunc annum incidit *atrociſſima perſecutio* Chriſtianorum. *Scal. ad Euſeb. n. 284.* Simonem *Magum in amicitiam* recipit A. V. 818. C. Lucio Teleſino, C. Suetonio Paullino

lino Coss. *Baronius in A. C. 68, n. 14.* Eodem
Isthmum perfodere conatus est, *ibid. n. 33.* & bellum
daicum exarsit, *ibid.* & *Corbulo occisus* est, ut
Xiphilinus. A Senatu hostis judicatus semetipsum
terficit, quanquam ægrè, A. V. 820. C. Silio Ita
M. Galerio Trachalo Coss. ante d. 8. Idus Jun. *Ca*
ad Suet. Neronem, c. 59.

SERVIUS SULPITIUS GALBA.

Besoldi *negligentia in nominando Galbâ.*
jecta Ursini *conjectura.* Plutarchi *er*
Item Casauboni. *Galbæ & Pisonis mor*

S*Ergium Sulpitium Galbam* Besoldus dicit c
ptissimè, quasi fuerit è *Sergiis*, Trojanâ gente
dedecus indelebile *Catilina* inussit. Parum n
esse putant multi, quo quisq; nomine appelletur
hos ego mitto ad *Reinesium lib. 1. Var. c. 25.* Priv
adhuc L. SULPITIUS GALBA vocatus est
ait *Suet. in Galba, c. 4.* & hinc explicanda eburne
sera, in qua legimus: L. SULP. L. SULLA, sci
Coss. quam *Ursinus ad Tac. lib. VI. Annal. c. 15.*
satis intellexit, credidítq;, Galbam nostrum *du*
prænominibus simul ussum; quod de aliis Sulpitiis
rum est, de nostro falsum. Nam cùm *Lucius* dic
tur, *Servii* prænomen non usurpavit; & cùm imp
Romano accepto, SERV. SULPITIUS GAL
dici vellet, prænomine *Lucii* abstinuit; ut apertè d
Suet. Fuit autem *Servii* prænomen *Sulpitiis omn*

tàm familiare, ut *Galbam è Serviorum gente* oriundum scripserit *Plut. in ejus vita.* De antiquâ Sulpitiorum nobilitate dicam in *Hist. Imperii Romani.*

Noster Imperium accepit A. V. 820, & anno seq. ante d. 4. Idus Jan. (*Tac. lib. I. Hist. c. 18. §. 1.*) adoptavit L. Calpurnium Pisonem Licinianum (*Dio lib. LXIV. p. 730.*) filium M. Licinii Crassi Frugi è Scriboniâ. Quem Crassum Frugi *Lipsius ad Tac. lib. I. Ann. c. 14.* malè confundit cum M. Crasso Coss. A. V. 816. Ille namque cum uxore *occisus* est à Claudio. *Sen. in Apocolocyntosi,* cujus locum idem *Lipsius ad d. l. c. 48.* pessimè accepit: Hic à Nerone interfectus est, superioris filius, Pisonis Liciani frater. *Tac. lib. I. Hist. c. 48. §. 2.* Ita Scriptores conciliandi, quamvis turbet *Plutarchus*; qui Pisonem Licinianum, filium Crassi & Scriboniæ facit, à Nerone occisorum. Id falsum esse non diffitebitur, qui *Senecam* testem potiorem & *σύγχρονον* audiet. Cæterùm de hoc Pisone loquitur *Spartianus in Pescennio Nigro* p. 77: *Inde quod latet VINDEX, quod Piso nescitur.* Casaubonus ad illum locum, *p. 15.* capit de *C. Pisone*, qui in conjuratione adversus Neronem deprehensus interiit; quod absurdum est. Sermo Scriptori de iis, qui Cæsares vel Imperatores designati, dignitati suæ non diu superfuerunt. Hoc de Pisone Liciniano verum est: Nam adoptatus à Galbâ, Cæsaris dignitatem accepit, quod de C. Pisone dici non potest; quem neque Princeps, neque Senatus, neque miles vel Cæsarem vel Imperatorem fecit; quamvis eò consilia sua direxisset, ut fieri posset.

Occisus est autem Galba cum Pisone suo, dicto A. V. 821. a. d. 18. Calend. Febr. Vide præter *Fastos Onuphrii & Goltzii Casaub. ad Suet. Galbam cap. 33.* Judicium de Galba reperies apud *Tacitum d. lib. I. Histor. c. 49. De Pisone c. 14. §. 4. c. 15. §. 2. & 4. c. 17. §. 1. c. 48. §. 1. & 2.* Breviter: Galba nobilis & dives *modestiâ* & *justitiâ* in administrandis provinciis, ac *laude militari* clarus, major privato videbatur, dum privatus fuit; & omnium consensu capax imperii, nisi imperâsset.

Piso nobilis, gravis, fortunæ adversitatibus in virtute magis magisq; confirmatus, cùm adoptaretur, nullum præ se mutati vultus, animiq; tulit signum; quod imperare posset magis quam vellet. Uno verbo, *μεγαλόψυχος*.

OTHO.

Besoldi lapsus superiori similis. Othonis gens. Splendidi Equites. Tacitus & Suetonius *conciliantur.* Eutropii *oscitantia. Othonis mores & interitus, à veteribus laudatus.*

Hunc quoque *Silvium Othonem* in utrâq; Synopsi malè describit *Besoldus*; cùm debuisset *M. Salvium Othonem.* Numi Græci M. ΣΑΛ. ΟΘΩΝ. ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ut taceam Scriptores quàm plurimos.

Quod ait Besoldus, splendidis majoribus ortum, scire debes è *Tac. lib. II. Hist. c. 50. §. 1. & Suet. in Othone c. 1.* Patrem, *L. Salvium Othonem*, Consularem,

larem, & inter Patricios allectum; avum *M. Salvium Othonem* Prætorium fuisse.

Sed de materno genere Scriptoribus non satis convenire videtur. *Tacitus* maternum genus *impar* vocat; sed *Suetonius* matrem Othonis, Albiam Terentiam, *splendidissimam fœminam* appellat. Abest quidem epitheton istud in quibusdam editionibus; in aliis ut suspectum asterisco notatur: Me tamen nihil offendit. Et puto utrumq; verbum dicere *Tacitum* & *Suetonium*, Albia Terentia indubiè splendido equite nata est: Fuerunt enim, qui *splendidi, illustres*, & *insignes* dicerentur, habentes censum & spem senatoriæ dignitatis. *Lips. ad Tac. lib. XI. Ann. c. 4.* Hujusmodi patre nata, quidni vocaretur *splendida*, vel *splendidissima*, *splendidè nata*; ut ex *splendido genere* oriunda. *Salmas. ad Gronov. in Elencho Antidiatribes Mercurii Frondatoris*, sub quo nomine latere voluit *Emericus Cruceius*. Ita quamvis Othonis mater *splendida* esset, tamen primum genus longè dignius, quòd pater *Consularis*, avus *Prætorius* esset. *Consulares* enim & *Prætorii* supra *splendidos Equites* censentur; de quo nemo dubitat. Atque ita Otho *materno genere impar*, juxta *Tacitum*.

Sed hîc *Eutropius lib. VII.* contrarius est: *Otho*, inquiens, *materno genere nobilior, quàm paterno*. An, *Tacito* relicto, ad *Eutropium* ire licet? aut non benè cepit *Suetonium*, vel alium quendam? aut scripsit: *Paterno genere nobilior quam materno?* Prius tamen credere malim, propter metaphrasten *Pæanium*.

Verum denique de Othonis moribus *Besoldi* ju-

dicium est. Præter alios *Plutarchus* in Galba: *Luxu & voluptatum studio ab ineunte ætate praditus, ut infamiâ pari vix quisquam Romanorum laborârit.* Adde *Suet. c. 2.* Tac. *lib. I. Hist. c. 13.* §. 4. Unam mortem ejus commendant, quibus αὐτοχειρία egregium facinus est, Tac. *lib. II. Hist. c. 50.* §. 2. *Dio lib. LXIV. pag. 733. Plutarch. in Othone sub finem.* Et ex horum mente *Ausonius* in Cæsaribus:

Fine tamen laudandus erit, qui morte decorâ
Hoc solum fecit nobile, quòd periit.

Periit A. V. 821. ante diem 12. Cal. Majas. Præter *Goltzium & Onuphrium* consulendus *Casaub. ad Suet. Othonem, c. 11.*

VITELLIUS.

Corruptela prænominis *in Besoldo. Vitellii pater* adulator. *Vitellii* torpor, *& luxus. Ejusdem quadam* laudabilia, *& mors.*

A VITELLIUS GERMANICUS IMP. AUG. describitur in numis; nec aliter appellant, quicunq; veterum illius meminêre, non corrupti. Quamobrem *pessimè* Besoldus, cui *Aurelius Vitellius* dicitur. Othone interfecto cuncta, longis aliorum principatibus composita, statim ei decreta sunt. *Tac. lib. II. Hist. c. 55.* §. 3. Decreta sunt, inquam, sed non omnia recepta; ut *alibi hac explicabo.*

Pater *L. Vitellius*, vir miri in adulando ingenii, qui, cùm *Caligula* rogâsset: *Ecquid cum Lunâ congredientem se vidisset?* periculum satis intelligens, sive

five negaret, five affirmaret; abjectis in terram oculis: *Vobis Diis, Domine*, inquit, *solis inter vos licet videre!* ut scribit *Dio lib. LIX.*

Hujus autem Principis ea vita fuit, ut pro *Vitellio Vitulum* appellare meritò possis. Impar curis gravioribus, brevi auditu, quamvis magna, transibat. *Tac. lib. II. Hist. c. 59. §. 3.* Fortunam principatus inerti luxu ac prodigis epulis præsumebat, medio diei *temulentus* & *saginâ* gravis. *Idem lib. I. Hist. cap. 62. §. 3.* Ventre & aulâ *sibi inhostus*, id est, *inimicus*; ut è MSS. legit *Salmasius* apud eundem *lib. II. Hist. cap. 31. §. 2.* Cui cùm jam hostis exortus esset *Vespasianus*, ac, duce *Antonio Primo*, præliis aliquot victoriam reportâsset; tantus nihilominus torpor fuit, ut si Principem eum fuisse, cæteri non meminissent, ipsi oblivisceretur. *Tac. lib. III. Hist. c. 63. §. 6.* Sed *rarum est* (ut inquit Poëta) *monstrum nulla virtute redemptum*, hoc est (ut explicat *Grut. ad Vell. lib. II. c. 74.*) aliquem vitiis omnimodis infamem esse, neque ullo commendabilem meritò.

Bonum Principem egit Vitellius, qui *Cæcilio Simplici* Consulatum pecuniâ, & cum exitio Marii Celsi quærenti, restitit; deditq; eum honorem Simplici innoxium & inemptum. *Tac. lib. II. Hist. c. 60. §. 6.* Laudabile est, quòd omnium, qui *acie Othonianâ* ceciderant, *testamenta rata* esse jussit; cùm aliàs perduellionis crimine damnatis omnes facultates eriperentur. *ibid. c. 62. §. 1.* Denique cùm vinctis post tergum manibus, laniatâ veste fœdū spectaculum duceretur; coactus erigere os, & offerre cōtumeliis, nunc caden-

tes statuas suas contueri (quod factum *a.d. 9. Cal. Jan. A. V. 821. Casaub. ad Suet. Vitellium c. 17.*) multum inter alios *insultante Tribuno*, non degeneris animi vox excepta est: *Se tamen Imperatorem ejus fuisse! Idem lib. III. Hist. c. 85. §. 7.*

VESPASIANUS.

Vaticinium Michæ *gentilibus per nebulam visum.* Hierosolymorum *excidium.* Titi *modestum* judicium *de causa victoriæ Iudaicæ. Vespasiani obitus & mores.*

IMP. TITUM. FL. SABINUM VESPASIANUM AUG. Græcorum numi; IMP. CÆS. VESP. AUG. Latini describunt. Imperator salutatus est Cal. Jul. A. V. 821. *Tac. lib. II. Hist. c. 79. §. 2. Suet. in Vesp. c. 6.* De hoc gentiles interpretati veterem & constantem opinionem, quæ Oriente toto percrebuerat: *esse in fatis, ut illis temporibus Iudæâ profecti rerum potirentur. Suet. in Vesp. c. 4. Tac. lib. V. Hist. c. 13. §. 3. Jos. lib. VI. de Bell. Jud. cap. 44. Hegesippus lib. V. c. 44.* Sed nemini non apparet, cujus vaticinii fama ad eos pervenerit. Scriptum erat *Michæ V. §. 1.* Ἐκ σοῦ (scilicet Bethlehemo, *è terrâ Judâ*) ἐξελεύσεται ἡγούμενος. Hoc est: *Ex te proditurus est DUX. Baronius in Apparatu, n. 24. Casaub. ad Suet. Vesp. c. 4.* De restitutis *oculis* per Vespasianum, quod *Besoldus* refert in Synopsi majore, vide *Casaub. ad Suet. Vesp. c. 7.* Memini & ad *Valerium* de hâc diaboli κακοζηλίᾳ differere.

Cæterùm,

Cæterùm, quamvis *Vitellino bello* Vespaſianus implicaretur, *Judaicum* non omiſit; *relicto* ad obſidionem Hieroſolymorum *filio* Tito. Capta urbs & exciſa A. V. 822. Veſpaſiano patre ſecundùm, Tito F. Coſſ. *Welſ. lib. VI. Rerum Aug. Vindel. p. 125. Baronius in A. C. 72. Scal. ad Euſeb. n. 2086.* ut alios innumeros ſileam. Percuſſi multi numi, in quibus *Judaa captiva* typus, humi deſidentis ad trophæum, cũ inſcriptione: JUDÆA CAPTA. Et horũ unum æreum ipſe poſſideo. Altero anno pater & filius magnâ gloriâ triumphavit Cal. Jul. de quo triumpho *Baronius* in A. C. 73.

Memorabile eſt, quod ſcribit *Philoſtratus lib. VI. de vitâ Apollinii p. 305:* Cùm Titum *ob victoriam Judaicam* finitimæ gentes *coronare* vellent, reſtitiſſe; non enim ſe eſſe tantorum operum auctorem, ſed *DEUM Judais iratum.* De regionibus, à Veſpaſiano in provinciæ formam redactis, adeundi *Scal. ad Euſ. n. 2089. & Onuphr. in l. de Imp. Rom. p. 837.*

Moritur in Conſulatu IX. A. V. 831. a. d. 9. Cal. Jul. ut habent, teſte *Caſaubono*, libri MSS. *Suetonii* omnes; cum quibus tamen non concilio verba *Tabula area prima apud Grut. p. 164.* Qualis miles fuerit, *Tac. lib. II. Hiſt. c. 5. §. 1.* docet: *Acer militia*, inquiens, *anteire agmen, locum caſtris capere, noctu diuq́; conſilio, ac ſi res poſceret, manu hoſtibus obniti; cibo fortuito, veſte habituq́; vix à gregario milite diſcrepans; prorſus (ſi avaritia abeſſet) antiquis ducibus par.* Qualis Princeps, paucis *Idem lib. I. Hiſt. c. 50.* indicat: *Solus omnium, ante ſe Principum, in melius mutatus eſt.* Cætera è Suetonio pete.

TITUS.

Incendium Vesuvii. *Iudaeorum* mendacium *de Titi genere. Mores in adolescentiâ corrupti, sed in principatu meliores.* Taciti ὑποκοϱισμὸς. *Communis sententia, quam Besoldus sequitur, de* Titi elogio, *in dubium vocata à* Berneggero. *Ab eo dissensum in loco* Suidæ. *Titi mors aliter narrata Græcis quàm Latinis. De eodem* figmentum *Iudaeorum.*

TITUS CÆSAR VESPASIANUS AUG. (ita nominandus è numis & lapidibus) Vespasiani superioris filius, è Flaviâ Domitillâ, successit patri; quo ipso tempore, immensum velut casuri mundi prodigium, stupenda *flammarum eruptio è monte Vesuvio* facta est. *Dio lib. LXVI. Epistola Plinii junioris bina ad Corn. Tac. lib. VI. Euseb. n. 2095. ibiq; Scaliger.*

Hunc *Titum* Judæi, tàm vetustiores, quàm recentiores *Idumaeum, impium, filium impii, nepotem Esavi* faciunt. Vid. *Buxtorf. in Lex. Talmud. Rabbin. voce EDOM, p. 31.* Sed quis non explodat has nugas cum *Scaligero ad Eus. n. 2152.*

Adolescens in sævitiam, luxuriam & libidinem pronus erat; & ob id *Nero* pro palàm *vocabatur. Suet. in Tito c. 7.* At *Tacitus* (cujus dignitas à Tito aucta erat *lib. I. Hist. c. 1. §. 5.*) flagitium artificiosè mitigans, *latam egisse* scribit (*lib. II. Hist. c. 2. §. 2.*) *volu-*

ptatibus adolescentiam. Imperator autem factus (quod corvo albo simile exemplum est) frænum imposuit affectibus; & tàm benè vixit, ut *amor ac delitiæ humani gneris* vulgò vocaretur, ut ait Besoldus noster cum multis.

At *Bernegg. in Suet. Tit. c. 1.* negat hoc elogium, Tito publicè & à Senatu populoque Romano tributum: *Victorem, Eutropium, Suidam,* & alios *sequioris ævi*, hausta è Suetonio verba in aliam mentem traxisse. Huic sententiæ solidum quid non possum opponere: Saltem in eo dissentio, quod *Suidam* accepisse sua putat *à Suetonio*, quæ revera hausit *ex Joh. Antiocheno*; cujus verba in *Exc. Peir. p. 817.* hæc sunt: Ἀνὴρ ἦν πᾶν ἀρετῆς συνειληφὼς γένος, ὡς πρὸς ἁπάντων ἔρως τε μὴν τρυφὴ τοῦ θνητοῦ προσαγορευθῆναι γένους. Hoc est, interprete Valesio: *Vir omnium virtutum genere mirabilis erat, adeò ut amor ac deliciæ humani generis diceretur.* Hæc iisdem verbis leges apud *Suidam in* Τίτος. At *Joh. Antiochenus* suum accepit ex *Eutropii lib. VII*, ut proinde *verbis Eutropianis* eum reddiderit *Valesius*. Idem porrò scripsisse *Drepanium* observavi in *paneg. XII.* ibi: *Cùm me Nerva Tranquillus, amor generis humani Titus, pietate memorabilis Antoninus teneret.* Sed hic Eutropio posterior est. Superest *Inscriptio III. p. 155.* Emeritæ reperta; in qua legitur: IMP. TITUS. CÆS. VESP. AUG. PON. M. TRIB. P. V. COS. VIII. P. P. GENERIS. HUMANI. AMOR. EST. ET. DESIDERIUM. ETIAM. VIVENS. Sed qui *nugatoris manum* hîc non agnoscit, in antiquitatis studio ne γρῦ quidem

novit: Inprimis nemo jam ignorat, quantum *spuriarum* Inscriptionum dederit *Hispania*. Iterum dico, nullum mihi solidum argumentum, quo convellam *Berneggerianam sententiam*; quæ est: *Suetonii privatum fuisse judicium de Tito*, amorem ac delicias generis humani esse; *non publicum S. P. Q. R.*

Extinctus est hic Imp. A.V. 833. Silvano & Vero Pollione Coss. Idibus Septembr. Quo mortis genere, non dicit *Suetonius:* Morbo volunt *Eutropius & Eusebius*. At Græci nonnulli spirantem adhuc Titum à fratre *in arcam ligneam nivis plenam*, per caussam *facienda medicina*, conjectum, ibiq; extinctum scribunt. *Casaub. in Suet. Domit. c. 2.* Judæi *muscam in ejus cerebrum ingressam* prohibent, unde contabuerit, perieritque. *Scal. & Euseb. n. 296.*

DOMITIANUS.

Pliniana Inscriptio corrigitur. Becichemi *error*. *Domitianus* castrationes *&* adulteria *vetat*. Delatores *punit*. *DEUS haberi vult*. Infantulum *consecrat*. *Numus corrigitur*. *Nobilium & suorum pernicies*. *Christianorum persecutor*. Juvenalis *explicatur*. Victor *emendatur*, Cluverii *lapsus*. *Nasamonum excidium*. Dionysii *ætas*, Valesii *temeritas*. *Reliqua Domitiani, & cædes*.

T. FLAVIUS DOMITIANUS CÆSAR appellatur in numo Græco, vivo adhuc patre cuso. Item: CÆSAR AUG. F. DOMITIANUS, PRINCEPS, JUVENTUTIS. At Principis titulus

titulus hic fuit: IMP. CÆS. D. VESPASIANI F. DOMITIANUS AUG. Item: IMP. CÆS. DOMITIANUS AUG. GERMANICUS. *Nusquam* Vespaſianum *dictum legas.*

Unde jure vapulavit *Marinus Becichemus præfat. in Plin. à Perotto*, qui Plinii *Naturalem Hiſtoriam, Domitiano inſcriptam* voluit, quæ fuit *Tito*. Sic autem cõſtituenda eſt: *C. Plinius Secundus Tito Veſp. ſuo.* Tam enim *prænomen* hujus omiſſum nõ eſt, ut apud Scriptores frequentius *ſolum* ponatur. Nullã certè Inſcriptionẽ, nullum numum dare poteris, in quo non appareat.

Domitianus virtutes quasdam ſub initium promicare voluit, ſed quas immanibus factis rurſus abſcondidit, & obliteravit. *Caſtrari mares* vetuit. *Suet. in Domit. c. 7. Philoſtratus lib. VI. de Vita Apollonii c. 17. Dio. lib. LXVII. p. 259. Euſeb. n. 1099. Amm. Marcell. lib. XVIII. p. 120. Martial. epigr. 9. lib. VI.* Legem Juliam *de adulteriis* reſtituit, & alia id genus multa præclarè fecit. *Suet. c. 8.* Dicere ſolebat: *Princeps, qui delatores non caſtigat, irritat! ibid.* Quod fecit, præſtitit, & Judæos, qui *Joſephum Hiſtoricum detulerunt*, decapitari juſſit. *Joſeph. in Vitâ ſuâ ſub finem.* In exſtruendis templis & aliis publicis ædificiis omnes ferè Principes magnificentiâ vicit. *Suet. c. 5.* Addendus è recentioribus *Alexander Donatus lib. 1. de Urbe Româ, c. 26. Scal. ad Euſeb. n. 2105.*

Sed *vi dominationis convulſus & mutatus* (ut loquitur *Tac. lib. VI. Annal. cap. 48.*) in monſtrum degeneravit. *Dominum DEUM* ſe appellari voluit. *Suet. in Dom. cap. 13. Mart. lib. V. epigr. 8.*

Eutrop.

Eutrop. lib. VII. sub finem. Euseb. num. 2102. Exc. Gr. Scal. p. 334.

Infantulum in Deorum numerum retulit. Numus apud *Octav. Stradam* 74. DIVUS. CÆSAR. IMP. DOMITIAN. F. Ita legendus est ex altero *Occonis p. 186.* Conspicitur in eo *infantulus globo inter stellas insidens.*

Idem multos nobilissimos viros ex levissima causa vel occidit, vel in exilium misit; usus *delatoribus* Aquilio Regulo, Metio Caro, Bebio Massâ, & omnium bipedum nequissimo, Catullo Messalino, *Tac. in Agric. c. 45. §. 1. & seqq. Plin. lib. I. epist. 5. lib. VII. ep. 19. Juven. sat. IV. Euseb. n. 2104. & 2109. Joh. Antiochenus in Exc. Petr. p. 819.* Nec à proximis quidem crudelitatem abstinuit, interfectis T. Flavio Sabino, T. Flavio Clemente, patruelibus; Juliâ, Titi fratris filiâ, eademque pellice suâ. *Suet. cap. 10. & 15. Philostr. lib. VII. c. 3. Plin. lib. IV. ep. 11. Dio lib. LXVII. p. 766.* Relegatâ quoque Flaviâ Domitillâ, *Philostr. & Dio dd. ll.* propter *confessionem nominis Christi. Scal. ad Euf. n. 2112. Baron. in A. C. 98.*

Fuit certè Christianorum hostis acerrimus. Vide, quæ ex *Baronio* attulit *Besoldus.* Nec verò aliorsum trahas *Juvenalis versus* Sat. IV.

Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit, Lamiarum cæde madenti.

Per *Lamias* intellige *nobiles* (nam L. Ælius *Lamia* Æmilianus, quem Domitianus interfecit, à *Lamo*, Neptuni filio, Læstrigonum Rege, genus suum derivabat) ut *sat. VI.* fœminam illustrem describens: *quædam,* inquit,

inquit, *de numero Lamiarum ac nominis alti.* Per *cerdones* intelligit *Christianos*; ut quorum *plerique* tunc temporis *opifices* erant, ac *sellularias* artes exercebant. Vid. *Joh. Wovverius ad illa Minutii* Felicis: *Expertes artium, nisi sordidarum.*

Bellica Domitiani quod attinet, *Britannos* per multos annos fregit, duce Cn. Julio Agricolâ, *Taciti socero*; à quo belli hujus descriptionem petes. Repertæ sunt in Britanniâ *massæ plumbeæ*, sic inscriptæ: IMP. DOMIT. AUG. GER. DE. CEANG. E quibus patet, victoriam de *Cangis* retulisse. L. Antonium Saturnium, ducibus L. Appio Maximo & Norbano, in Germania vicit. *Suet. in Domit. c. 6. Dio lib. LXVII. p. 764. & in Exc. Peir. p. 708. Inscriptio V. Operis Gruteriani p. 359. Martial. lib. IX. epigr. 86. Lamprid. in Alex. Severo p. 114. Sextus Aurelius Victor in Epitome. Cluverus* duces illos, Norbanum Appium & L. Maximum nominat; non benè: *Victor* enim emendandus hoc modo: *Norbanum & L. Appium.* Nasamonas idem Domitianus internecione delevit, duce Flaccō. *Zonaras tomo II. p. 197. Aristid. in Smyrnaico. Eus. Græc. lib. priore p. 66. Latinus lib. poster. n. 2102.* Meminit & *Dionysius Periegeta, vers. 208. 209. 210.*

Ex quo loco constat de insigni temeritate *Valesii ad Amm. lib. XXIII. p. 268. 269.* qui *Scaligerum* magni *erroris* accusat, quòd *Dionysium* sub *Augusto* vixisse negârit. Rectè negâsse, vel hic locus ostenderit: An enim Nasamonas ad internecionem delevit Augustus? πῦ κεῖται, ubi scriptum est? Crepat *Valesius.*

Plin.

Plin. lib. VI. c. 27. & Dionyſ. verſ. 1050. 1051. Illum quod attinet, quis nobis affirmabit, *unum* fuiſſe *Dionyſium*, qui orbis terrarum ſitum deſcripſerit? At Dionyſii verſus lego, relego; nec video, quomodo de Auguſto ſolo explicari poſſint. Tamen aſſentior *Salmaſio ad Spartian. p. 138,* qui *Dionyſium* vixiſſe putat temporibus divorum fratrum.

Bellum denique contra *Dacos*, & quosdam Germaniæ populos, *Quados*, *Maromannos*, & *Chattos* Domitianus geſſit, à quibus licet magnas clades accepiſſet, tamen per vanitatem triumphavit. *Scal. ad Euſeb. n. 2107. Lipſ. ad Plin. paneg. c. 12.* Sed de his alibi fuſiùs.

Occiſus eſt Domitianus A.V. 848. a. d. 14. Calend. Octobr. Admonitusque *eo menſe* fragilitatis humanæ, *cujus nomen* (ut ſcribit *Suet. c. 15.*) animo ſuperbiſſimo *immutare conatus* erat. De hac cæde vide *Baron. in A. C. 98. Caſaub. ad Suet. Domit. c. 17. Scal. ad Euſeb. n. 2112.*

NERVA.

Nerva an advena *fuerit, ut Beſoldus è* Victore *ſtatuit? Nervæ mores & mors.*

M. COCCEJUS NERVA dicebatur adhuc privatus: At Princeps factus, IMP. NERVA CÆSAR AUG. vel, IMP. NERVA CÆSAR AUG. GERMANICUS, in numis deſcribitur. Primum *ex advenis* Imperatorem factum ſcribit *Beſoldus.* Quod quidem hauſtum eſt è *Sexto Aurelio*

Aurelio Victore, qui & *advenam* & *Cretensem* facit *in libello* de *Cæsaribus*. At *in Epitoma* oppido *Narmiensi* (hoc est in *Umbriâ*) genitum scribit.

Sed res indiget examine: Nam *Coccejorum Nervarum* domus jam à *temporibus Triumvirorum* floruit in resp. Proavum Imp. Nervæ *M. Coccejum M. G. Nervam*, Cos. fuisse A. V. 717, collegâ L. Gellio Poplicolâ. Avum *M. Coccejum Nervam*, Cos. A. V. 775, collegâ C. Vibio Rufino, docui *ad Pompon. lib. III. c. ult. sect. 2.*

Quo igitur modo advena, cujus majores *per sesquiseculum* reperiuntur *in Fastis Consularibus* Romanis. An quòd *ulteriores non* fuerunt antiquitùs Romani? At hoc modo pauci Romanorum nobiles essent advenæ. An quòd ipse *alibi* quàm Romæ *natus* est? Ita *Claudius* Imperator non erit Romanus, sed *Gallus*; quia *Lugduni* natus est. *Suet. in Claud. c. 2.* At non fuit Romæ consuetudinis, civium filios in Ger- « maniâ, Hispaniâ, Galliâ & alibi terrarum natos, « Germanos, Hispanos, Gallos & alienigenas dicere. « Fuerunt Romani non minus, quàm Romæ nati. « Vide *Casaub. ad Spart. Hadrianum*, & *ep. 262. ad* « *Hug. Grotium.* Nec aliud apud Judæos obtinuit, « fuerint licet ex illis in peregrinis oris nati; tamen « majorum sedem, suam quisq; propriam dicebant. « Ita *Salvator noster*, quamvis *Bethlehemi natus*, tamen « ob parentum sedem *Nazarenus*, *Matth. II. §. 23.* « *Marc. X. §. 47. Act. IV. §. 10.* Suum igitur, & quo- « rundam vulgarium, judicium *Victor* hîc secutus est; non commune omnium.

Rursus

Rursus quomodo conciliamus hæc? quem *Cretensem* dixerat, eundem ait *Narmiensi* oppido genitum. Quòd si alter locus nec vitiosus, nec falsus est, dixerim vel *abavum* vel *atavum* è *Cretâ* fuisse; ipsum autem natum in *Umbriâ*. Hoc ipsum sensit *Valerius ad Ammiani Marc. lib. XXIX. p. 308. 379.* Ubi exemplum simile proponit de *Theodoro*, quem & *Gallum* & *Siculum* dicebat.

Nervæ mores quod attinet, dicam breviter, *meliorem virum* fuisse, quàm qui *Romuli facem* regeret. *Ansonius* tetrastichis in Cæsares:

Nerva senex, Princeps nomine, mente parens.

Mortuus est a. d. 6. Calend. Febr. A. V. 850. cùm anno superiore *Trajanum* adoptâsset.

TRAJANUS.

Vitium in Synopsi corrigitur. Trajanus optimus, *quia Senatum coluit, populo placere studuit. Vitia ejus, & mors.*

M. ULPIUM TRAJANUM ante adoptionem dictum, è numo Græco apud *Goltz. in Thes. c. 4. p. 63*, & è notissimis Scriptoribus manifestum est. Tamen in hac Synopsi minore *Ulpianus Trajanus* esse debuit. Imperator sic describitur: IMP. CÆS. DIVI. NERVÆ. F. NERVA TRAJANUS.

Amavit Senatum ardentiùs, quàm aliorum Principum ullus; nec sine magno fructu: Tantum enim perennantis amoris ei refusum est, ut à Scriptoribus

ribus *senatoriæ factionis* ferè contra omnes, OPTIMI cognomento, ceu proprio, celebretur. Secuta magna recentiorum turba, *monachos* etiam traxit in partes; ut crederent *animam ipsius precibus S. Gregorii ab infernis liberatam.* Comis, liberalis & magnificus, populum sibi devinxit.

Bella gessit in remotissimis terris, sed quibus nihil effectum est; deficientibus à tergo nationibus, imperio Romano antiquitùs subditis; dum ambitio ad ulteriora præcipitem illum agit. Militum prætereà stupendis cladibus ducis stultitia castigata est.

Idem παιδεραστής, vinosus, & acerrimus persecutor Christianorum. Legendus præter *Baron. in Annal. Eccles. Dio lib. LXVIII. Phlegon apud Scalig. p. 345. & Anonymus apud Eund. p. 393. 394.*

Moritur A. V. 869. a. d. 3. Id. Aug. Nigro & Aproniano Coss. Cætera executi sumus in *particulâ fastorum*, hoc ipso anno *publicatâ.*

HADRIANUS.

Hadriani nomina, pater, vitia. Antinoi *interitus.* Eusebius *contra Scaligerum defensus. Hadriani multa quàm præclara, studiorum amor, liberalitas inaudita, cura in omnes imperii Romani provincias. Cultus pacis in summa rei militaris peritia.* Bellum Judaicum. *Besoldi duplex assertio rejecta de exstructa* Aeliâ, *& templis* Christo erectis *ab Adriano. Hujusdem mors.*

PUBLIUM ÆLIUM HADRIANUM adhuc privatum nuncupatum ſcimus è *Dionis lib. LXVIII. p. 786*. Imperator in numis & lapidibus deſcribitur: IMP. CÆS. DIVI. TRAJANI. PARTHICI. F. DIVI. NERVÆ. N. TRAJANUS. HADR. AUG. Patrem habuit *Ælium Hadrianum*, cognomento *Afrum* (non enim Afer natione fuit. *Caſaub. & Salmaſ. ad Spart. Hadrianum, ille p. 3. hic 2. Valeſ. ad Exc. Peir. p. 101.*) Aviam paternam *Ulpiam*, Imp. Trajani amitam.

Senatus populiq; gratiâ minus floruit, quòd è corpore Senatus nobiliores quosdam ſuſtuliſſet; præſtantiſſimis quibusq; in arte aliquâ invideret, divinationibus & magicis artibus uteretur.

Immolâſſe quin etiam dicebatur *Antinoum*, ut extiſpicio puerilis victimæ futura exploraret; quem *Xiphilini*, vel *Dionis* ſenſum eſſe, *Salmaſ. ad Spart. p. 38.* docet contra *Caſaub.* qui ad *eundem p. 28.* immolatum aſſerit ex eodem *Dione*; ut Adriani facta proferrentur. Fuiſſe namq; veteribus perſuaſionem, poſſe alicujus produci facta, ſi ejus vicem ſubiret alter; velut *hoſtia* quædam *ſuccedanea*. Non hoc vult *Xiphilinus*, ſed *Spartianus p. 7.* cùm ait: *Aliis eum devotum pro Hadriano aſſerentibus.* Hadrianus ipſe ſcripſit, dum ludicri cauſa *in Nilo* navigaret *cum Antinoo*, puerum in flumen delapſum periiſſe. *Scal. ad Euſeb. n. 2145.*

Cave tamen, maximo viro credas in explicando *Epiphanii* loco, de quo audiri malim *Valeſ. ad Exc. Peir. p. 101.* Quicquid ſit, Antinous ob eximiam formam

mam in deliciis habitus est; & exhibet *Casaubonus* è musæo *Thuani* imaginem ephebi illius, quam nemo aspicit, quin vultum habitumq; catami statim agnoscat. Mortuum muliebriter flevit Hadrianus; quem ut Græculi solarentur, puerum in synodum & collegium Deorum cooptârunt. Videndi modo laudati *Casaub. Scal. Salmas.*

Unum de Scaligero adjicio, reprehendere illum immeritò Eusebium, qui Antinoi mortem refert *n. 2145.* Respondet huic A. V. 881, quo Coss. fuerũt Publ. Invencius Celsus secundùm, & Quintus Julius Balbus. Eusebium omnino confirmat *Phlegon*, Hadriani libertus, in *Fragmentis descriptionis Olympiadum apud Scal. eund. p. 345.* qui rejicit in annum primum Olympiadis 227. At hic ipse signatus est Romæ Celso secundùm & Balbo Coss.

Nec quicquam obstat epistola Hadriani ad Severianum, sed nos confirmat potiùs; Severianus enim hoc ipso anno Consul suffectus, ut ex *l. 20. §. præter hæc. ff. de hæred. pet.* satis perspicuum est. *Scaliger* referendam censebat ad secundum Severiani Consulatum, sine sufficienti causa. Illud tamen hic minimè dissimulo, *editionem* Vopisci *Salmasianam, pag. 245.* Consulem, ad quem Hadrianus scripsit, *Servianum* appellare, non *Severianum*. Nec aliter *Sylburgius* in suâ *editione*. Utram lectionem probem, alibi demonstrandi locus erit. Dico nunc brevibus, legendum videri in dicta lege: *Ennius Sergianus*, vel *Servianus*; & sic appellatum Consulem suffectum, ad quem Hadrianus scripsit.

Quæ verò de hoc Principe diximus, non ità premunt illum, ut non multis modis superior videatur Trajano, summo (ut rebantur) Principum. Quid dicam de literarum studiis, præsertim *Græcorum*; quorum amore sic flagrabat, ut apud imperitos *Græculus* audiret (*Spart. in Hadrian. p.1.*) Gymnasia & Athenæa conderet (*Aurelius Victor in Hadrian.*) Quid de prudentia in eligendis amicis? saltem enim optimos quosque de Senatu, & juris peritissimos in contubernium imperatoriæ majestatis adscivit (*Spart. in Hadr. p. 4. 5. 9.*) De JCtis, quorum Besoldus meminit, dixi ad *Pomponium*.

Quid de stupenda liberalitate, cùm Provincialibus sestertiûm novies millies debitum fisco remitteret, ut habet *Inscriptio VI. p.10.* Hoc est, XXII. milliones, & præterea summæ excurrentis aureorum solatorum quingenta millia; ut computat, qui lapidem emendatiorem exhibuit (quàm *Scaliger* & *Gruterus*) *Salmasius ad Spart. p. 17.* Meminerunt tanti muneris, præter lapidem, *Spart. p. 4. Euseb. n. 2134.* Numus apud *Sambucum p. 235. Dio lib. LXIX. p. 791. Phlegon apud Scalig. p. 345,* in anno primo Olymp. 224. qui respondet A. V. 870. Quod de *Tiberio* scribit *Tacit. lib. IV. Annal. c. 64. §. 3.* idem ille fecit; & non rogantes munificentiâ juvit. *Dio ibid. p. 790.* In nummo apud *Occonem p. 225.* dicitur LOCUPLETATOR ORBIS TERRARUM, in aliis, HERCULES ROMANUS, in aliis, HERCULES SERVATOR, vel AVERRUNCUS; quoniam omnes imperii Romani provincias peragravit, providitq; , ne vel

vel ab irruptionibus barbarorum, vel ab avar[illegible] præſidum detrimenti quid caperent. *Spartian. p. 7:* Cum quo uno facto ſi compares omnia Trajani, ne umbra quidem egregiè factorum videbuntur.

Rem militarem quod attinet, lapſam diſciplinam in curiâ ſuperiorum Principum reſtituit. *Spart. p. 5.* Ipſe *Ταχτικώτατος*, & *Tactica* ſcripſit; quæ temporibus *Anaſtaſii*, in lucem revocavit *Urbicius*, Vir Conſularis. *Salmaſ. ad Spart. p. 21.* Militibus exemplo præerat, & in conſuetudinem vitæ militaris eos inducebat, *ibid. p. 20.* Gregarii militis habitu incedebat, veſtis humilis, hoc eſt, ſine purpurâ, fibula ſine gemmis, baltheum ſine auro, ſpatha vix capulo eburneo clauſa. *Spart. ibid.* Tamen *expeditiones* ſub eo ferè *nullæ* fuerunt: Bella ſilentio transacta, *ibid. p. 10.* Hinc meritò illum *Victor Schotti* cum *Numâ Pompilio* comparat, quo quid glorioſius?

Excipiendum tamen *graviſſimum bellum*, quod *cum Judæis* geſſit; ſed *ſub Trajano* primùm *excitatum.* Ceciderunt in eo propè 600000. hoſtium; Romanorum verò clades tanta, ut obſervet *Dio*, Hadrianum (cùm ad Senatum ſcriberet) ſolenni formulâ abſtinuiſſe: *Si vos liberiq; veſtri valetis, benè eſt &c. Ego exercitusq; valemus.* Vide de hoc bello *Euſeb. lib. IV. c. 6. Scal. ad Euſeb. n. 2147.* Ducibus uſus eſt Julio Severo, de quo *Dio in Exc. Peir. p. 215.* & Marcio Turbone. *Spartian. in Hadriano p. 3.* Hunc Q. MARCIUM TURBONEM FRONTONEM PUBLICIUM SEVERUM vocat *Inſcript. I. p. 437.* Cauſa belli, quod *Ælia Capitolina* in ſolo Hieroſoly-

morum. ab Hadriano condita; & in monte, ubi Deo Opt. Max. *templum* fuerat, *Jovis Capitolini* excitata esset. *Scal. d. l.* At *Baronius*, Eusebium secutus, in A. C. 137, Baronium *Besoldus* noster, post bellum Æliam cum templo conditam fuisse *falso* scribunt. Quod enim Scaliger ait, confirmant *Fragmenta Phlegontis*, in quibus *Ælia Capitolina* condita legitur; antequam Judæi arma corriperent. Alterum refert anno quarto Olymp. 227; cujus *pars* apud Romanos *Augurino* & *Severiano* secundùm Coss. *pars* Tiberio Alexandro (ita legit *Reines. lib. III. Var. c. 16. p. 615.*) & Sisennâ Coss. signata est. Alterum anno primo Olymp. 228. cujus *partem* apud eosdem Romanos Tiberius & Sisenna, *partem* Severianus tertiùm & Vibius Varus Coss. sibi vindicant. Consentit *Xiphilinus lib. LXIX. p. 793.*

Adjicit idem *Besoldus* è *Lampridii* Severo, *Hadrianum in Christianorum usum templa poni jussisse.* Sed cùm (notante *ad Lampridium Casaub. p. 170.*) tàm nobilem historiam, tot fidei Christianæ propugnatores acerrimi, viri undecunque doctissimi, & quorum intererat hanc memorare, constantes sileant; ut fabulam meritò explodimus. Fons autem conceptæ opinionis (ut *Idem* opinatur) hic est: Jusserat Hadrianus templa fieri in omnibus civitatibus, suo nomine sine dubio consecranda; sed Hadriano mortuo, priusquam absolverentur, mansêre pleraq; imperfecta; & ex iis unum (quod Tiberiade magnificè inchoatum erat) tandem *in usum balnearum* à civitatibus destinatum est. Ignari cùm viderent hæc, *nec ullum*

ullum simulacrum reperirent, velut in imperfectis; statim concluserunt, *Christo* fuisse *exstructa*. Christiani enim veteres per 300. annos ferè nullum simulacrum habebant in suis Κυριακοῖς & Oratoriis; quo ad idololatriam abduci possent.

Felicior an cautior fuit *Besoldus*, quòd omisit tertiam ejusdem *Baronii* observationem? Hic enim ex *Eusebio* docens, *super portam*, quâ ibatur Bethlehemum, *porcum* in marmore sculpi voluisse Hadrianum; causam exponit, quia id animalium genus *Judæis* visu *exsecrandum*. Quod quidem verum est; sed addit: Ex hac ipsâ causâ Judæorum Principes *Vitellii* transitum *in Arabiam* per regionem suam deprecatos, ne ista hæc *signa militaria* viserentur *in Judæâ*. Putat vir illustris, *porcorum imagines* fuisse *in signis Romanorum*. Et vel in animo habebat locum *Plinii lib. XX. c. 4.* vel similem *Festi*, vel utrumque; unde novimus, *porci* effigiem *inter militaria signa* quintum locum obtinuisse. Sed distinguenda fuerunt tempora: *Olim sic erat, cùm adhuc carnem suillam ructarent, glandes & rapa loquerentur, ut hodie vicini nostri Arcades: At postea C. Marius eâ* (sc. animalia, lupum, minotaurum, equum, porcum) *in totum abdicavit*; ut *ibidem* scribit *Plinius*. Nec Vitellii temporibus ullum signum inter Romana fuit, in quo conspiceretur lepidum illud animalculum. Scire verò debes, qui *Josephum* intelligere cupis, Judæos *abominatos* ipsam *aquilam*; quoniam instar numinis colebatur. *Tac. lib. II. Ann. c. 17.* scribit: *Sequerentur Romanas aves, propria legionum numina.* Vide *ibi Lips.* Sed & si nummos veteres in-

 spexisti,

ſpexiſti, non potuiſti non animadvertere, in ſignis cohortium *orbiculos* quosdam, vel *clypeolos*, infra crucem haſtæ annexos. Quid fuerunt? ex argento vel auro imagines Deorum primò, deinde & Imperatorum; ut rectè docet *Lipſ. lib.IV. de Milit. Rom. dial.5. Manilius* hoc illuſtrat *lib. I:*

- - Venerisq; ab origine proles
Julia deſcendit cœlo, cœlumq; replevit,
Quod regit: Auguſtus ſocio per ſigna tonante
Cernit & in cœtus divum magnumq; Quirinum.

Ita diſtinguendi verſus illi. Mens Poëtæ: Jul. Cæſ. cœlo oriundum per Venerem in cœlum, & inter ſuperos Deos receptum eſſe, Auguſtum verò videre patrem unà cum Jove & Romulo *in cœtu*, hoc eſt, in urbe & extra urbem, *in ſignis militaribus* coli. *Barthius lib. XI. Variarum cap.10*, hunc Poëtæ ſenſum non potuit aſſequi. Et hinc ſatis clarum, cur Judæi deprecati ſint Romanorum tranſitum.

Vopiſci locum in *Saturnino* de Chriſtianis Ægyptiis, ad quem Beſoldus te ducit, vide, ut rectè intelligas: Nam offendit in eo explicando vir ſummus *Iſaacus Caſaub. p.249.* Verum ſenſum dat *Salmaſius p.453:* Primùm Ægyptios dicit ventoſos, furibundos, jactantes, injurioſos, vanos, liberos; & novarum rerum cupidos: Dein artes profeſſionesq; recenſet, quibus plurimum dediti eſſent; nimirum verſificatores, epigrammatarios, mathematicos, aruſpices, & medicos. Poſtremò verba facit de religione, partim *Samaritas*, partim *Chriſtianos* fuiſſe; omnes tamen *Sarapin* adoràſſe. Hucusque *Salmaſius* rectè. Sed quæ mox

ſubjicit

ſubjicit *p. 456.* ipſum illum *Patriarcham Chriſtianorum*, ſi quando in Ægyptum veniret, *coactum Sarapin adorare*; ea in dubium vocat *Seldenus comment. in Origines Eutychii p. 10. & 11.* Certè propter illa: *ab aliis adorare cogitur Chriſtum*, valdè ambiguum eſt, annon de *Judæorum Patriarchâ* potiùs, quàm Chriſtianorum loquatur Hadrianus.

Cætera de hoc Principe admodum memorabilia legenda ſunt apud *Spartianum & Xiphilinum*. Mortuus eſt a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890, ut vult Onuphrius; à quo diſſentit *Scaliger in Euſeb. n. 2153.*

ANTONINUS PIUS.

Ælius Verus ab Hadriano adoptatus ante Pium. Onuphrii & Goltzii *ſententia rejicitur. Item* Caſauboni *κρίσις in loco Spartiani. Verus an* primus *fuerit* Cæſar? *Nominis hujus ſignificatus.* Caſauboni *lapſus. Diſſenſum à* Salmaſio. Cæſares *jam ante Trajanum creati. Origo inſtituti. Antoninus Pius quo anno adoptatus?* Chryſerotis *elogium. Antonini virtutes & mors.*

L. Cejonium Commodum Verum Hadrianus in ſpem imperii adoptârat, ac ſtatim *Prætorem* fecerat. *Spart. in Ælio Vero* pag. 14: *Adoptatus ſtatimq; Prætor factus, & Pannoniis dux ac rector impoſitus; mox Conſul creatus. Et quia erat deputatus imperio, iterum Conſul deſignatus eſt.* Ex quibus verbis conſtat, adoptatum fuiſſe eo anno, quo

 Prætor

Prætor fuit; ſed Præturam geſſit ante Conſulatum ordinarium. Quomodo enim Prætor & Conſul ordinarius ſimul eſſet uno anno? Ergo & *ante Conſulatum adoptatus*. Hic cùm incidat in A.V. 888. fit conſequens, adoptionem referendam ad annum 887; quo Conſulatū geſſerūt Lupercus & Atticus Acilianus.

Quod contra *Onuphrium* & *Goltzium* dicere volui, qui Commodi hujus adoptionem & Conſulatum *in unum annum* referunt. Putavit quidem *Caſaub. ad Verum Capitolini, p. 81.* legendum eſſe: *Statimq; Proconſul factus*; quæ correctio licet nil juvet Onuphrium (niſi quis Verum ſtatuere velit & adoptatum, & Proconſulem, & Pannoniarum rectorem, & Conſulem ordinarium, uno pænè momento factum) tamen nullum planè fundamentum habet. Non ſufficit dicere: *Non puto futurum quenquam hiſtoriæ hujus peritum, qui emendationem iſtam non approbaturus ſit.* Non, inquam, ſufficit. Sumus rationum audiendarum avidi; nec tam facilè linguam nobis ligant id genus terriculamenta. Quomodo hæc cohærent: *Proconſul factus, & Pannoniis dux ac rector impoſitus?* Proconſules non mittebantur in provincias Cæſaris, quales Pannoniæ erant? Sed *Legati* pro *Prætoribus*. Malim igitur *Prætorem* retinere.

Et quàm reſiſtit *Caſaubono* idem *Spartianus*, eadem ſcribens; & quidem lucidiùs *in Hadriano* pag. 11: *Adoptavit ergò Cejonium Commodum Verum*, inquit, *quem Præturâ honoravit, ac ſtatim Pannoniis impoſuit*; *decreto Conſulatu cum ſumptibus. Eundem Commodum ſecundùm Conſulem deſignavit.* Sic igitur res

habet.

habet: Adoptatur L. Commodus Verus A. V. 887. & Prætor factus & Legatus pro Prætore in utramque Pannoniam missus: Sed anno 888. primum Consulatum iniit; & sequente alterum.

Est & alius *Casauboni* gravis error, *p. 43.* quòd L. Commodum Verum *primum Cæsarem* tantùm, *non Imperatorem* simul fuisse credit ex illis Spartiani: *Nihil habet in suâ vitâ memorabile, nisi quòd* primò *tantùm Cæsar est appellatus.* Ita reperit in codice regio. Ipse malebat, *primus.* Ut intelligas, quid velit, attendere debes *discrimen* illud *inter Principem*, sive *Augustum*, & *Cæsarem*; quod tantum est, quantum *inter Imperatorem & Regem Romanorum* hodiè. Ille rerum potiebatur, hic candidatus imperii & principatus hæres erat: Imò in modum *apparitoris* Augusto morem gerebat. *Frid. Lindenbrogius ad Ammian. lib. XIV. p. 1. & p. 273.* & velut *apparitor* annonam & salarium accipiebat ab Augusto. *Vales. ad d. lib. XIV. Amm. p. 34.* Tamen imperatoriis insignibus utebatur, ut *pallio coccineo* & *purpurâ*; sed *sine auro. Salmas. ad Spart. p. 138.*

Hoc honoris genus *primùm* vult *Casaubonus* introductum *ab Hadriano*; & *primum* eo significatu *Cæsarem* appellatum L. Cejonium Commodum Verum. Et hinc *Aurelio Victori* sese opponit, qui *Trajanum primum Cæsarem* fuisse dictum ait. At *Salmas. p. 61. 62*, tùm emendationem *Casauboni* exagitat è melioribus codicibus; tùm *Aurelii Victoris* defensionem suscipit: In altero facilè assentior; in altero dubito. Probo codicum lectionem, qui habent: *Nisi quòd*

tantùm

tantum Cæsar est appellatus. Sed in dubium voco, quòd *Victori* subscribere voluit, hîc profectò non Victori. Mihi neque Trajanus neque Hadrianus *primus Cæsar* dictus videtur: Et *nugatus* est *Aurelius Victor*, qui aliter judicavit; nam ante utrumque à Galba *L. Calpurnius Piso Licinianus* adoptatus in spem imperii, & *Cæsar* appellatus; non aliter, quàm Trajanus & Hadrianus. *Cæsarem* se dictum, ipse *Piso* apud *Tacitum lib. I. Hist. c. 29. §. 4.* ait: *Sextus dies agitur, ex quo ignarus futuri; & sive optandum hoc nomen, sive timendum erat*, Cæsar *adscitus sum*. Et *cap. 30. §. 4.* reperit: *Me Galba, consentientibus vobis*, Cæsarem *dixit*.

Nec alia significatio vocabuli dari potest: *Successor* enim *hoc* ipso *designatus* est. Quod colligas *dicto lib. I. c. 2. §. 1.* ex illis: *Quatuor Principes ferro interempti*. Ubi cùm *Galbam, Othonem, Vitellium* & *Domitianum* intelligat, *excluso Pisone*; satis apparet, *Cæsarem* eum fuisse hoc ipso significatu, id est, *successorem*, & *hæredem imperii*; non Imperatorem, vel Principem. Satis se etiam explicat Galba in *Orat. d.l.c.15.* Sed cumprimis *§. 3.* notanda illa: *Augustus in domo successorem quæsivit; ego in republ.* Nam hæc pulchrè nobis explicant, qualis Cæsar fuerit Piso, hoc est, *successor imperii*; & simul totius rei veram docent originem.

Ab *Augusto*, inquam, institutum est, qui *subsidia dominationi quærens* (ut loquitur *Tacitus lib. I. Annal. c. 3. §. 1.*) è sua domo nonnullos adoptavit; & *Cæsares* dixit in spem imperii. Sic *Agrippæ filii*, sic post

post istorum obitum *Tiberius Claudius Nero* adoptatus, & *Tiberius Julius Cæsar* dictus est; adjectumq; ab Augusto: *Hoc reip. causâ facio! Vell. lib. II. c. 104.*

Possem hæc ostendere pluribus, sed vel è paucis istis rem satis claram puto; & nunc ad *Antoninum Pium* progrediendum est. Hic cùm fatis concessisset, *L. Ceionius Commodus Verus*, sive *L. Ælius Cæsar* (nam ita post adoptionem dictus est) ab Hadriano adoptatus est; & cùm prius *Titus Aurelius Fulvus Bojonius Antoninus* dictus (*Salmas. ad Capitol. p. 67.*) esset, *Titus Ælius Cæsar Hadrianus Antoninus* appellari cœpit. Additum cognomentum *Pii* à Senatu.

Initium ejus collocant Fastorum conditores a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890 Sed quid de hac assertione judicandum sit, patebit è subjecta collatione inter *Chryserotem*, apud *Scal. in Exc. Græc. p. 400. Dionem, Spartianum*, & alios instituta. *Chryseros* servi *calatoris officio* aliquando apud Imperatorem Marcum Verum functus est; idque elogium illi tribuit *Theophilus Antiochenus lib. III. ad Antolycum*, ut dicat, *manifestè & exactè annotâsse cùm nomina, tùm tempora.*

Res est admodum necessaria (quòd absque chronologiæ luce Principum istorum historia cimmeriis tenebris obscurior sit) at non minus intricata; quàm ut extricemus, adferemus, quam possumus, operam; si prius *Antonini* nostri *mores* inspexerimus. Hi tàm fuerunt emendati, tàm sancti, & à suorum temporum vitiis puri; ut ne calumnia quidem hîc habeat, quod calumnietur. Sanè quem huic præponam, non reperio inter omnes paganos Principes: *Totus Capi-*

tolini

tolini Pius optimi Principis ſpeculum eſt; pleraq; omnia, quæ fecit, præclara & inſignia.

Ita verò potiſſima contraxit *Suidas* è Dione: *Nulli acerbus, nec gravis; cunctis benignus, & mitis erat. In re militari juſtitiam, non gloriam ſpectabat; magis incolumes ſervandos, quàm amplificandos imperii fines ſtatuebat; quantum ejus fieri poterat, viros æquitatis ſtudioſos reip. præficiebat; benè gerentibus honorem habens, improbos ſine acerbitate removens. Ad eum extranei controverſias & lites ſuas deferebant. Opes immenſas, quas privatus poſſidebat, in ſtipendia militum & amicorum neceſſitates impendit; ærarium opulentum reliquit.* Mortuus eſt ſecundùm ſuperiorem calculum A. V. 913. Imperavit, ut vult *Chryſeros*, annis 22. menſes 7. dies 6. Sed locum non carere mendo clarum erit ex ſequentibus.

COLLATIO

Chryſerotis, Dionis, Spartiani, Capitolini, Onuphrii, Goltzii, & aliorum, in annis Imperatorum, *NERVÆ, TRAIANI, HADRIANI & ANTONINI PII.*

NERVÆ Imperatori *Chryſeros* tribuit annum imperii unum, menſes 4. dies 10. Uno die minus dicit *Epitomator Dionis lib. LXVIII. p. 771,* imperâſſe namq; ſcribit annum unum, menſes 4. dies 9. *Euſeb. n. 2112.* in anno & menſibus conſentit, dies omittit. Idem facit *Eutropius lib. VIII.* Sed *Oroſius lib. VII. cap. 11.* etiam menſes notare inſuper habuit.

Juxta

Juxta *Chryserotem* mortuus est a. d. 4. Cal. Febr. A. V. 848, quo die Imperator Domitianus occisus est. *Aurelius Victor* eo die, quo Nerva mortuus, *eclipsin Solis* accidisse scribit; sed hallucinatum esse notavit *Calvis. in A. M. 4047.*

TRAJANI initium a. d. 4. Cal. Febr. secundùm *Chryserotem*, a. d. 5. Cal. Febr. secundùm *Dionem*. At *Onuphrius* & *Goltzius* initium ejus constituunt a. d. 6. Cal. Febr. Imperavit annos 19. menses 9. dies 16, ut vult *Chryseros*; juxta cujus supputationem statuenda esset Trajani mors a. d. 18. Cal. Decemb. A. V. 869. At quin vitium irrepserit, ferè nullus dubito, propter consensum *Dionis* & *Spartiani*; qui Trajani mortem in Sextilem satis manifestè rejiciunt. Unde legerim apud *Chryserotem*: Τραϊανὸς ἔτη ιθ, μῆνας ϛ ἡμέρας ιϛ. Hoc est: *Trajanus imperavit annos 19. menses 6. dies 16.* Quod si dies rectè significati sunt, mortuus est Trajanus ex hujus sententiâ, postrid. Id. Sextil. vel a. d. 19. Cal. Sept. A. V. 896. At secundùm *Dionem* pridie Id. Sextil. Utram sententiam amplecti velimus, dicendum erit, *hallucinatum Spartianum* esse, qui *pag. 3.* scribit: tertio Iduum Sextil. *Hadriano* excessum *Trajani* nunciatum esse. Demus hoc die mortuum, quod *Onuphrius* & (qui vitulâ hujus aravit) *Goltzius* existimârunt; quomodo *Hadrianus* eodem adhuc scire potuit? Hadrianus erat *Antiochiæ* in Syriâ: *Trajanus* fato functus est *Selinunte* in Ciliciâ; & ut est apud *Dionem*, à quo stat *auctor Carminum Sibyllinorum lib. V.* Sunt, qui *Seleuciæ* dicant; sed prioribus fidem habere mavult *Casaub. ad Spart. p. 10.* Næ assentior

tior eidem doctissimo viro, cùm ait: *Longiore intervallo* Selinus & Antiochia *sejunctæ sunt, quàm ut vel rapidissimi veredi, vel incitatissimus myoparo pauculis horis tantum iter emetirentur.* Quamobrem nihil hîc turbare nos debet *Spartianus*, sphalmatis manifestus.

HADRIANI initium secundùm *Chryserotem* à nobis correctum postridie Id. Sextil. A. V. 869. At secundùm *Dionem* prid. Id. Sextil. Imperavit annos 20. menses 10. dies 28; ut scribit *Chryseros*. *Dio* assignat annos 20. menses 11. solidos; susq; deq; habens dies illos pauculos, qui deficiebant. Nos è supputatione *Chryserotis* initia & exitus constituemus, velut ab accuratissimâ: Mortuus est igitur a.d.4.Id. Jul. sive secundùm computationem, è *Dione* suprà deductam, a. d. 6. Id. Jul. A.V. 890. Cùm verò natus sit a. d. 9. Cal. Octobr. A. V. 828. Vespasiano septimùm, Tito quintùm Coss. (*Spart. in Hadrián. p. 1*) è *Chryserote* certum est, vixisse annos 62. menses 5. dies 19. Hîc exactè numeri *Dionis* quadrant *lib. LX. p. 797*, ut *Casaub. ad Spart. p. 41.* malè suspicatus sit, aliter fortasse scripsisse *Dionem*. Ego hoc profiteor, nihil periculosius, quàm secundùm calculum Onuphrianum emendare numeros in Scriptoribus. *Spartianus p. 12.* annos 72. menses 5. dies 17. vixisse, auctor est; quem ob MSS. & editorum consensum è *Chryserote* & *Dione* mutare nefas. Error ipsius est, cui assidet alius auctoris *Fastorum Siculorum*, qui tribuit annos 77.

ANTONINI PII initium est a. d. 4. Id. Jul. A. V. 890. secundùm *Chryserotem*; a. d. 6. Id. Jul. secundùm *Dionem*. Posteriori calculo accessit *Onuphrius*.

phrius. Adoptatus fuit a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 890. *Capitolinus in ejus vitâ p. 18.* Imperavit annos 22. menses 7. dies 6. ut ait *Chryseros*. Ergò mortuus esset juxta calculum istum a. d. 14. Cal. Mart. A. V. 913. vel secundùm computationem è *Dione* deductam, a. d. 16. Cal. Mart. sive postrid. Id. Mart. Vixisset è supputatione *Chryserotis* annos 74. menses 4. d. 27. Cùm teste *Capitolino p. 17.* natus sit a. d. Cal. Octobr. A. V. 838. Imperatore Domitiano duodecimùm, Servio Cornelio Dolabellâ Coss. Cæterùm hic potior videtur *Onuphrius* in A. V. 914. qui diem, quo Pius obiit, putat esse Nonas Martias; & ad eùm abire nos jubet *Casaub. ad Capitolin. p. 54.* Sanè *Chryserotis* lectio validè oppugnatur ex *Inscript. VI. p. 256. & Inscript. IV. p. 257.* Et è numis apud *Occonem p. 266.* in quibus Pium ad annum Tribunitiæ potestatis 24. pervenisse legimus. Quam ipsam ob causam *Joh. Gazensis* Pium 24. annos regnâsse scribit apud *Salmas. notis in Capitolin. p. 74.* Admissâ computatione superiore, ad hunc numerum non pervenit: Primùm Tribunitiam potestatem acceperat, teste *Spartiano* a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 890. Ex quo manifestum est, annum 24. initium habiturum fuisse cum 5. Cal. Mart. A. V. 913. Sed in eum usque diem non vixit Antoninus, ut hactenus è *Chryserote* diximus. Quid statuemus? Hoc unum: Videri mihi, scribam apud *Chryserotem* numerum omisisse. Lego: Ἀντωνῖνος ἔτη κβ. μῆνας ζ. ἡμέρας κϛ. Hoc est: *Antoninus imperavit annos 22. menses 7. dies 26.* Hoc modo decessit Nonis Martiis, & simul 24. Tribunitiæ potestatis annum attigit. Firmat

X hanc

hanc emendationem *Dio* scriptor *Chrysoroti* nostro parum adversus, qui *lib. LXXI. p. 815.* ait: *Marcum, Pii successorem, imperâsse annos 19. dies 11.* At obiit idem a. d. 16. Cal. April. ut constat ex *eodem lib. p. 814.* Quod si regrediamur, apparebit dies, quo Pius obiit; hoc est, *Nona Martia.* Quod ipsum Onuphrio quoque in mentem venit. Idem planè vitium irrepsit in *Theophilum Antiochenum,* ut notat Baronius ad A. C. 163. Atque ita *Antoninus Pius* vixit annos 74. menses 5. dies 19. *Scal. ad Euseb. n. 2170.* vult natum, *Eusebiano numero 2109.* & denatum *n. 2178.* Adeoq; 76. annos absolutos tribuit. Quod ut probari possit, hactenus non vidi. Sic alii non minus improvidi, è veteribus videndi, quos citat *Casaub. ad Capitolin. p. 54. Salmas. ad eund. p. 74.* qui tamen vir maximus *bis* in notâ suâ maximè *hallucinatur*: Alterum errorem notavit *Reinesius lib. II. Var. c. 17. p. 277.* Alter hic est, quòd annum, quo Coss. Bradua & Varus, Pio emortualem tradit è *Fastis Siculis*; cùm revera sit mortuus M. Aurelio Antonino Cæsare tertiùm, L. Aurelio Vero iterum Coss.

MARCUS.

Marcus an fuerit Philosophus *cognominatus? Marci nomina ante imperium. Casauboni lapsus. L. Verus particeps imperii, atq; adeò* duo *Augusti* simul. *Bella utriusq; Principis, mores, & fata.*

ANtonino Pio, inquit Besoldus, *filius adoptivus*, M. AURELIUS ANTONINUS *cognomento* PHILOSOPHUS, *successit*. At hîc notabis, omnes antiquas historias hoc cognomen ignorare, omnes saxorum inscriptiones, omnes numos.

Qui Philosophum appellârunt, ἐπιθέτως non ἐπωνύμως locuti sunt. Recentiores, qui nescivêre discrimen facere inter *cognomina* Principum, & *epitheta* (quæ à privatis honoris aut probri causâ tribuuntur) Imperatorem populi Romani, novo & olim inaudito cognomine donârunt; ut pluribus docet *Casaub. ad Capit. p. 56.* Sed nec veteres Capitolini codices in inscriptione hoc agnoscunt, ut *Salmasius* docet *ad eund p. 76.* Die lustrico *Catilius Severus* à nomine *proavi materni* appellatus est, *Capitol.* pag. 22: *Principio avi sui nomen habuit Catilii Severi materni proavi.* Ita partim è codice Palatino, & *Xiphilino*; partim è conjectura restituit *Salmasius* locum, quem *Casaub. p. 56.* parum feliciter tractavit.

Fallor, an *primo nomine*, quamvis jam Imperatorem factum appellare voluit *Galenus*; in quo multum sudat *Erycius Puteanus ferc. VII. epist. 72?* non resistam tamen Σεβῆρον mutanti in Οὐῆρον. Severi enim nomen tàm diu spretum & abjectum ab Antonino, cur Galenus reduceret? Nimirum quòd esset veritatis amantissimus, tenacissimus; ut è *Xiphilino* explicat *Casaubonus*. Cur autem ab Hadriano? subjicit mox *Capitolinus* p. 23: *Educatus erat in Hadriani gremio.* Lege ibidem mox cum Salmasio: *Et qui ei honorem equi publici sexenni detulit.* Honor hic *equi*

publici olim per se magnus fuit, & eò hîc major, quòd *sexennis* delatus. *Lipf. lib. II. Epist. Quæst. 15. & Casaub. ad Capitolin. p. 59.* multùm desudârunt in hoc loco; &, ut existimo, profecerunt nihil.

Tertiò & quidem post virilem togam dictus est M. Annius Verus, ut idem *Capitolinus* nos docet. *Casaubonus* tùm rediisse dicit ad *primum nomen*; sed fallitur. Nunquam ante hoc tempus *Annius Verus* dictus erat, & primum nomen, ut diximus, *Catilius Severus* fuit. Error profluxit ex emendatione parum prosperâ. Hoc verò ipsò nomine pater, avus, proavus, paterni dicti sunt, viri nobiles, à *Numa Pompilio* oriundi; ut *Eutropius*, & è Mario Maximo *Capitolinus* afferunt.

Maternum Principis hujus genus ad *Malennium* (ita habet codex Palatinus) *Dasummi* filium, Regem *Seletinorum* sive Japygiæ relatum est. Consulendi, quos laudavimus, *Eutropius* & *Capitolinus*. Adoptatus est, jussu Hadriani, ab Antonino Pio, *hac lege*, ut & ipse adoptaret *L. Cejonii Commodi Veri*, sive, *L. Ælii Cæsaris filium L. Commodum. Capitolin. p. 24.* Tùm abolito *Annii* nomine, *Aurelii* nomen adscivit, & descriptus est: M. AURELIUS; T. ÆLII HADRIANI ANTONINI AUGUSTI PII FILIUS VERUS CÆSAR. *Ibid. & Inscript. X. p. 258. Operis Æterni.* Mortuo Antonino Pio, etiam *Veri* nomen sustulit. *Antonini* accepit, *ibid. p. 25.* Non benè *Lamprid. in Antonino Diadumeno pag. 99.* Verissimum nomen tùm sublatum & abolitum scribit; imò Veri: Nam illud, antequam Imperator fieret, adscribere sibi desiit.

Fratrem participem imperii designavit; & cùm is L. COMMODUS prius diceretur, tùm L. Aurelium Verum appellavit. *Capitol. ibid.* Errat *Casaubonus p. 63.* qui Commodum istum *ante* adoptionem Verum appellatum asserit. Vide *Salmas. è Galeno* egregiè disputantem contrà *p. 82.* Hoc igitur tempore Romanum Imperium *primùm duos Augustos* habere cœpit, ut loquitur *Capitolinus*; sive ut *Eutropius*: Tùm *primùm Romana resp. duobus æquo jure imperium administrantibus paruit.* Hi DIVI FRATRES celebratissimi per libros juris, conjunguntur in numis Græcis & Latinis apud *Eryc. Putean. d. epist.* Seorsim alter semper describitur: M. AURELIUS ANTONINUS. Alter, L. AURELIUS VERUS. Vide numos apud *Goltz. in Thes. p. 76. & seqq.* Scriptores Græci Verum & Lucium contra veram Latinorum nomenclaturam appellant. *Vales. ad Ammian. lib. XXVII. p. 339.* Hoc ipsum apud *Chrysserotem* observavi.

Hactenus de nominibus: Jam de rebus gestis Non diu post imperium acceptum *Britanni rebellârunt*, contra quos missus Calpurnius Agricola. *Capitolin. in Marco p. 25.* Ad hunc ducem refert *Casaub. p. 64. Inscr. VII. p. 86. Operis Gruter.* repertam in Northumbria propè vallum Severi. Bellum etiam movit *Vologæsus*, Parthorum Rex; & provincias Romanas graviter afflixit: *Severianum* ducem cum legionibus internecione delevit, A. V. 915. Æliano & Pastore Coss. *Euseb. n. 2179. Dio lib. LXXI. p. 802.*

Sed mox res prosperè gestæ per *tres* nobilissi-

inos *duces*, M. Statium Priſcum (ita vocat *Inſcr. XIII. p. 40.*) Avidium Caſſium, & Marcium Verum. *Capitol. in Vero p. 37.* M. Statius Priſcus *Artaxada*, regiam *Armeniorum* cœpit; exin utrique Principum delatum *Armeniaci* cognomentum, *Capitol. in Antonino p. 26. & in Vero p. 37.* Sed Antoninus aliquandiu *per verecundiam* recuſavit, poſteà tamen recepit. Quo anno? 18. Tribunitiæ poteſtatis, ut nos docent numi apud *Occon. p. 283.* cujus initium incidit in 5. Calend. Mart. A. V. 916. quo Coſſ. fuerant Macrinus & Celſus. Nam Tribunitiam poteſtatem primùm acceperat a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 899.

Vivo adhuc Pio, eodem anno 916. *Seleucia* cum 300000. hominum *capta*, ut *Euſebius* ſcribit *n.* 2118. qui reſpondet A. V. 916. *Eutropius* ait, cùm 400000. hominum; quod ipſum reperimus apud *Oroſ. lib. VII. c. 13. Dio lib. LXXI. p. 802.* captam vult duce Avidio Caſſio. Obſcurè *Suidas* in ζεῦγμα. *Ammian. Marcell. lib. XXIII. p. 241.* Expugnatam ſcribit, *per Veri duces*. Nec figuratè locutum arbitror.

Magna etiam opera in hoc bello extitit Marici Veri, qui dux conſilio manuq; promptus, eloquentiâ non minus quàm armis validus, ut è *Dione Suidas* eum deprædicat. Hic certè *M. Aurelium Soæmum*, Achemenidis Regis filium, Arſacidis nepotem, à Vologæſo, Parthorum Rege pulſum, & *Romæ in ſenatorium ordinem relatum*, ubi *Conſulatum* geſſit (*Jamblichus Syrus in Biblioth. Photii Cod. XCIV.*) in regnum *majoris Armeniæ* reſtituit. *Suidas in Marcius Verus.* Factum id vel iisdem Macrino & Celſo Coſſ. vel

vel anno seq. 917. M. Gavio Orfito, L. Arrio Pudente Coss. Numus apud *Occonem p. 304*: L. VERUS. AUG. ARMENIACUS. TR. P. IV. IMP. II. COS. II. REX. ARMEN. DAT. Quod alius *ibidem* explicat; REX ARMENIIS DATUS. Quartus annus Tribunitiæ potestatis, qui Veri fuit, respondet A. V. 916. & 917; partem enim hujus, partem illius complectitur.

Cæterùm hoc anno 917. ulteriùs in *Parthiam* itum, & bello finis impositus est. Uterque Imperator *Parthici* cognomentum tulit. *Capitol. in Marco* pag. 26: *Profligato bello* (i. e. confecto) *uterque Parthicus appellatus est; sed hoc quoque nomen repudiavit, quod postea recepit.* Numus apud *Occon. p. 283*: M. AUREL. ANTONINUS. AUG. ARM. PARTH. MAX. P. M. TR. P. XIX. IMP. III. COS. III. Hic annus, qui in numero notatus est, partem A. V. 917. partem A. 918. complectitur.

Quoniam *Capitolinus* ait, *Parthici cognomen non statim receptum fuisse* in Marco, referam numum ad A. V. 918. quo ipso, hoc est, Servilio Pudente, L. Fufidio Pollione Coss. de Parthis, Medis & Rege Vologæso *Pii fratres* triumphàrunt. Ait enim *Capitolinus in Vero p. 37*, bellum Parthicum *per quadriennium* fuisse gestum. Primus annus, hoc est, A. V. 914. itu, reditu, belli apparatione vel ordinatione provinciæ insumptus est. A. V. 915. abiit Verus, sed dum ille indulget voluptatibus, provincias impunè vastat Vologæsus. *Capit. p. 37. Euseb. n. 2179.* Sed mox correctæ clades à ducibus. Hinc apparet illud *quadriennium.*

Sed ait *Capitolinus* in *Marco p. 28*, fratrem post *quinquennium* reversum. Non igitur rectè *Onuphrius* & *Goltzius* in A. V. 917. collocant triumphum Principum; quem ex verbis *Capitolini* debebant seriùs, hoc est, A. V. 918. Cui sententiæ propinquus etiam fuit *Casaub. ad Capitol. p. 68.*

Finito bello *Parthico* natum est atrocissimum illud, quod *Marcomannicum* dicitur: Inflictæ rei Romanæ clades immensæ, urbes captæ & direptæ, cæsi exercitus. Hoc *Ammianus* dixit *lib. XXXI. p. 445.* Sed locus hodiè corruptissimus est, quem restituere conatos *Casaubonum* & *Salmasium* spe suâ falli judicat *Valesf. ad Ammian. p. 422.* Ambo Imperatores contra hostes profecti sunt, Victualis (ita *Palatinus* Codex vocat) & Marcomannis cuncta turbantibus. Sed cùm *Aquilejam* usque venissent, ibi hybernârunt, ut statim ineunte vere in *Marcomannos* proficiscerentur; quod è *Galeno* probat *Salmasius p. 86.* Hinc Reges pleriq; se retraxerunt, & legatos miserunt, defectionis veniam postulantes; quod cùm fieret, *Lucius* redeundum esse censebat: *Marcus* autem ulterius tendendum, quòd simulatè illa fieri à barbaris crederet; ne mole belli premerentur. *Capitolin. p. 28.* Igitur transcensis Alpibus longiùs processerunt, composueruntque omnia, quæ ad munimen Italiæ atque Illyrici pertinebant.

Sed non multò pòst Lucius Verus, dum regrederetur, inter *Altinum* & *Concordiam*, impetu ruentis sanguinis, & vitales vias obstruentis, momento ereptus & suffocatus est. Apoplexiam Medici appellant.

Vide

Vide *Eutrop. & Capitolinum*. Alii veneno sublatum volunt: Præter *Capitolinum*, *Victorem*, *Herodianum*, *Dionem*, *Philostratus in vitâ Herodis*. Mortem ejus conjiciunt Fastorum conditores in A.V.921. Q.Sosio Prisco, P. Cœlio Apollinare Coss. A quibus dissentit *Scal. ad Euseb. n. 2185*, qui 11. annos illi tribuit. Sed illos confirmant numi, quos de anno Tribunitiæ potestatis decimo vel undecimo habemus nonnullos. Et in hac sententia fuisse alios veterum, testatur *Eusebius*.

Marcus reliquias Lucii Romam devexit, iisque conditis, & *Vero Divo* appellato (huc pertinet numus: DIVUS VERUS. PARTHICUS. Et ab altera facie: CONSECRATIO S. C.) expeditionem adversus *Marcomannos* resumpsit; quod factum est intra exiguum tempus, ut adversus *Casaub.* docet *Salmas. p. 91.* In hac autem expeditione, præter spem omnium, diu mansit, ut *Galenus* ait.

Præcipua belli hujus *gloria* penes *Christianos* fuit, quorum *precibus* divinitus *impetratâ tempestate*, in Romanos secunda, hostibus exitiabili; *Quadi*, qui postremi restiterant, summo prælio magnâ acceptâ clade superati sunt. *Dio lib. LXXI. p. 805.* Marcum pluviam *artibus magicis* elicuisse scribit, cujus *mendacium* non admisit *Claudianus in sexto Consul.* Honorii:

- - *Seu, quod reor, omne* Tonantis
Obsequium *Marci mores potuêre mereri*.

Capitol. p. 32. de Marco eodem: *Fulmen de cœlo precibus suis, contra hostium machinamentum, extorsit; suis pluviâ impetratâ, cùm siti laborarent.* Ubi *machinamentum* appellat versutum consilium hostium de

Romanis concludendis, & æstu sitiq; conficiendis. Sed nostri *Christianorum precibus* tàm inopinatam liberationem impetratam scribunt. Vide *Eus. n. 2189. Tertullianum in Apologet. c. 5. & ad Scapulam cap. 4.* Et è recentioribus *Baron. in A. C. 176. Onuphr. in A. V. 927.* Sed *Epistola Marci*, quam ibi totam descripsit, *genuina non est*; ut judicant viri doctissimi. *Scal. ad Euseb. p. 203. & Salm. ad Capitol. p. 95.*

Sed & quæ de legione fulminatrice referunt, falsis mixta sunt; ut censet idem *Scal.* Quin fulminatricis legionis nomen jam *Trajani temporibus* fuit, ut manifestum est ex *Inscr. III. p. 193.* Ipse *Onuphrius in lib. de Imperio Romano p. 817.* legionem istam *fulminatricem ab Augusto institutam* vult; quæ fortassis sic appellata est, quòd fulminis more hostes percuteret; vel quòd omnes ejus legionis milites *in scutis* haberent *fulmina picta*. Habeo sanè inter alia venerandæ antiquitatis monumenta quatuor tabulas, in quibus expressa sunt totius legionis officia: Sed *in* omnium militum *scutis fulmen* conspicere est.

Conjiciunt verò belli hujus finem in A. V. 926. quo Coss. fuerunt Gallus & Flaccus Cornelianus. Post hæc bellum civile movit *Avidius Pudens Cassius*, Heliodori F. (ita describendus est, *Vales. ad Ex. Peir. p. 103.*) sed victoria penes Marcum stetit; quâ moderatissimè usus est. Extat numus, cum inscriptione: M. ANTONINUS. AUG. GERM. SARM. TR. P. XXXI. IMP. VIII. COS. III. P. P. conspiciturq; figura *stans cum face ardente*, comburens epistolas *ad Cassium contra Marcum* scriptas. De qua ipsa re *Dio in Exc. Peir. p. 715.*

Tùm

Tùm in Germaniam reversus, cum *Marcomannis*, & *Hermunduris*, & *Sarmatis*, & *Quadis*, tertium bellum gessit; quod de provincia prius animo agitaverat, tunc proximè perfecturus fuisse creditus; nisi ingentibus conatibus mors intercessisset. Quæ incidit in A. V. 932. a. d. 16. Cal. April. cùm illo anno Coss. fuissent Bruttius Præsens iterum, S. Quinctilius Gordianus.

Uti frater ejus *Verus* luxuriæ & ignaviæ vitiis infamis est, sic in hoc Scriptores consentiunt fuisse virum optimum. Corporis vires minùs suppetebant, tamen illud ipsum ex infirmissimo laborum tolerantissimum reddidit. Liberalitate (ita verto ἐυεργεσίαν ex numis, in quibus *Liberalitas* frequens. Valesius, *beneficentia*) plurimum delectabatur; cui ædem in Capitolio extruxit. Ipse à vitiis sibi cavens, aliorum tamen peccata leniter tolerabat; dum nec investigaret ea curiosiùs, nec puniret; bonos prosequebatur laude, secus gesta dissimulatione transmittebat. Calumniatores ejus ὑπόκρισιν dicebant; sed cùm illa facilè transluceat, hic per tot annos similis sui extitit.

Adjumento fuerunt *studia literarum*, oratoria & philosophica; quibus supra omnes Imperatores excelluit. Sed accedebat *naturæ dexteritas*, in virtutem adeò propensa; ut adhuc *puer ab omnibus diligeretur*, æstimaretur. Hæc & plura *Dio in Exc. Peir. p. 721.* cum quo conferendus *Capitol. in ejus vita*.

COMMODUS.

Commodi superbia, crudelitas, libido & impudicitia,

citia. Stratagema lurconis *in convivio*. *Commodi mors*, *& nomenclatura*.

LAudavimus Marcum, & *ferè pœnitet*. Quid ita? genuit Commodum non patriæ patrem, sed vitricum, sed hostem & parricidam; eòq; vesaniæ progressum, ut Herculem Romanum, Jovis filium, se dici jusserit, deposito cultu Romano, *leonis exuviis*, vice stragulæ vestis, usus sit; & *clavam* gestârit. *Joh. Antiochenus in Exc. Peir. 822*. Testis est *Camdenus in Britan. p. 593*. erutam fuisse in colle, quem à Burgo *Burgh* dicunt, Cõmodi *statuam*, *Herculis habitu*; quo ipso conspicitur in numo CV. *Octavii Strada*. Idem omnium *mensium nomina* mutavit. Vide *Salmas. ad Lampr. Commod. p. 119*, ex quo constabit, Idus Commodas in *Inscript. III. pag. 330*, esse Idus Sextiles. Colossi *Rhodii capite* sublato *suum* imposuit. *Scal. ad Euseb. n. 2205*.

Plures nobilium occidit, quàm quisquam alius; & ex his *Quinctilios* à Trojanis oriundos, cum totâ domo exstinxit. *Pinguem* hominem *medio* ventre *dissecuit*, ut ejus intestina subitò effunderentur. *Monopodicos* & *Luscinios* (quibus aut alterum pedem fregisset, aut oculum eruisset) appellabat.

Accesserunt libidines detestandæ: *Trecentas* enim *concubinas* in palatio aluit, quas sub oculis suis stuprari jubebat; in juvenes irruebat, & ab iisdem toto corpore polluebatur: Irridentes se feris objiciebat. Valdè amabat homines, appellatos nominibus pudendorum utriusq; sexus: Sic & charissimus extitit quidam

quidam μονοβελής; quod verbum cujus significationis sit, docet *Salmas. ad Lampr. p. 182. Majoris peculii* virum interpretatur *Casaub. p. 546.* Malim, loquantur alii, quàm ego; qui vereor, ut talia omnia narrando Musas minùs propitias habeam: In harum enim ædibus docendum est; non ad Marsyæ statuam; vel coram hortorum DEO. Dicam paucis: hircosus, putidiorq; omnibus cloacis, Princeps hic fuit.

Addam hoc unum, ut intelligas, orbem illum idololatricum quantum punierit Deus: Cùm convivium celebraret, sæpè pretiosissimis *cibis* humana *stercora* miscuit; nec abstinuit gustu; aliis irrisis homo furiosus putabat magnum facere, cùm suos cõvivas ab esu ciborum (quibus ille delectaretur) hac spurcitiâ averteret. Honestius adhuc stratagema fuit *lurconis* illius *apud Athenæum lib. 1. p. 5.* qui, quò minùs cibos attingerent vicini, os & fauces assuevit, ne calidissimis offenderentur; coquos deinde rogavit, ut calidissima mensis inferrent; quo facto, reliquis, ne urerentur, cunctantibus, ipse solus ventrem suum cibis egregiè saburravit.

Natus erat Commodus, vel Incommodus potiùs, patre patruoq; Coss. prid. Calend. Septembr. *illo ipso die, quem* Caligula *primitus aspexit*; ut è *Suet. Calig. cap. 8.* discimus. Occisus est A. V. 944. pridie Cal. Jan. Se septimùm, Pub. Helvio Pertinace Coss. In numis & lapidibus modò *L. Aurelius Commodus*, modò *M. Commodus Antoninus* dicitur; modò *L. Ælius Aurelius Commodus*, modò *M. Ælius Aurelius Commodus Antoninus*. Vide *Goltz. in Thes. c. 4. p. 81.*

p. 81. & 82. & de cæde ejus *Lampridium*, doctissimosq; interpretes, *Casaub. & Salmas. Baron. in A. C. 194. Scal. ad Euseb. n. 2208.*

PERTINAX.

Sphalma in Besoldo. Pertinacis natale solum. Ætas. Professio *ante imperium. Honores statim recepti. Mors. Laudabiliter gesta.*

CORruptissimis libris usus Besoldus, ÆLIUM PERTINACEM vocat, sed P. HELVIUS PERTINAX tùm ab auctoribus lectionis fidelioris, tùm in numis Græcis & Latinis describitur. Etiam *P. Helvius Pertinax*, iterùm Consul, & adhuc privatus appellatur, *Inscript. IV. p. 56.* è quâ simul convellitur id, quod ajunt, *Pertinacem* fuisse dictum, quòd imperium *pertinaciter* recusâsset.

Dio Ligurem Domo Albâ, *Capitolinus* natum in Apennino villâ Martis. *Aurelius Victor* in Agro Squalido Lollii Gentiani (ita corrigo) apud Ligures auctor est. Imperium accepit *septuagenario major*, ut vult *Euseb. n. 2209.* à quo dissentiunt alii. Vide *Scal. add. num.* Ante imperium *Grammaticen professum* esse verum est, quod scribit Besoldus. Accepit hoc à *Capitolino*, qui consulendus *in Pertinacis vitâ, p. 54.*

Primus omnium eâ die, quâ Augustus est appellatus, etiam *patris patriæ* nomen recepit; nec non imperium *proconsulare*, cum jure quartæ relationis; quod *ominis loco* illi fuit. Nam alii non nisi serò hæc recipiebant. Occisus est A. V. 946. a. d. 5. Cal. April. Q. Sosio Falcone, C. Jul. Fructo Claro Coss.

Senatui

Senatui favit, *delatores* punivit, *annonæ* diligentissimè providit; *scurras* illos Commodi, de quibus dixi, *turpissimorum nominum*, proscripsit ac vendidit: Multa deniq; præclarè gessit in repub. Hujusdem dignissima illa vox est, quæ aureis literis scribatur in omnibus curiis ac palatiis: ***Sanctius est, P. C. inopem rempub. obtinere, quàm ad divitiarum cumulum, per discrimina atq; dedecoris vestigia pervenire.*** *Capitol. in ejus vitâ, p. 56.* Erat in animo, quod Plinius *sub Trajano* pronunciârat: *Fisci mala causa nunquàm, nisi sub bono Principe.* Atq; hâc in parte æquavit laudem *Marci*, de quo *Capitolinus* pag. 27: *Fisco nunquam favit.* Similis posteà extitit *Constantii Chlori* virtus, de quo *Libanius in βασιλικῷ*: *Præstantissimus Princeps tutius ærarium ducebat ipsas privatorum domus. Cùm autem sumptuum necessitas incidisset, sufficiebat, necessitatem ærarii edixisse; statimq; omnia pecuniis redundârunt, sponte conferentibus provincialibus.* Extat ejus rei exemplum insigne apud *Euseb. lib. I. de Vitâ Constantini, cap. 10.* Adde *Joh. Antioch. in Exc. Peir. p. 837.* Ab eadem virtute *Julianum* commendat *Ammianus lib. XXV. p. 294. Vid. ibid. Vales. p. 302.*

DIDIUS JULIANUS.

Iuliani stirps. Inscriptio de honoribus & magistratibus ejusdem. Græculorum nugæ in nomine Didii. *Frugalitatis* exempla duo. *Iuliani præcipua facta*, & mors.

Impe-

IMperatoris hujus genus è lapidibus, *Reinef. lib. III. Variarum c.2.p.342.343.* oftendit hunc in modum: *Petronius Didius Severus. Avus paternus Didius Severus. Proavus paternus Didius Severus Insuber Mediolanensis. Mater Vibia Salvia Vara*, Spartiano *Æmilia Clara. Avunculus Salvius Julianus occisus à Commodo, Avus maternus C. Vibius Juvencius Varus Cos. A. V. 886. Avia materna* five *Salvia*, five alio nomine appellata, *Salvii Juliani J Cti filia.* Quem *J Ctum* cùm Imperatore perperam confundunt, non tàm multi è recentioribus, quàm Græci aliquot Scriptores; Νομοθέτην appellantes Principem, & *Aurelius Victor*, & *Euseb.* Dixi hac de re *ad Pomponium.*

Quos magistratus ante imperium gesserit, docet egregium antiquitatis Romanæ monumentum, nondum publici juris factum; sed cùm ei nocuerit tempus edax rerum, ut suppleretur, egregiam operam attulit idem *Reinef. lib. XXIX.* Proinde supplementum cum verbis inscriptionis, ut eam suâ manu descriptam *Romæ, in hortis Marchionis Justiniani, ad portam Flaminiam*, ad nos misit *Pet. Servius Vir Cl.* Sed *minusculis* à monumento *distinctum* hîc subjiciam:

*P. Did. Sev*ERO. JULIANO.
Cos. Procos. AFRICÆ. LEG. AUG.
Pro pr. PONTI. ET. BITHYNIÆ.
*Pro pr. Gala*TIÆ. DALMATIÆ. BELGICÆ.
GERM. AFRICÆ. ET. ACHAIÆ. PRÆTORI.
*Tute*LARI. CONSULUM. TRIB. LEG.
XXII. *Prim.*

XXII. *Prim. Anton.* XV. V. *Stl.* . . .

*Jud*ICANTIS. SODALI. ANTONIANO.

Optimo PRÆSIDI. PATRONO.

*Indul*G. BISICA. LUCANA. EX AFRICA.

Secutus eſt in lineâ priore *Caſaub ad Spart. p.110.* verùm ſubdubitare cogor, an Petronii nomen locum habeat? *Salvium Julianum* dicit *Lapis II. pag. 459.* Petronii nomen vix reperio, niſi de eo interpretari velimus *Inſcr. II. p.302.* Patrem ita appellatum ſcio ex *Spartiano*; ſed *prænominis loco* poſitum, vix gentilitium videtur; & poſito gentilitium eſſe, nemo ignorat, illis temporibus filios *diverſiſſimam nomenclaturam* habere cœpiſſe *à parentibus.* Sic enim *Juliani fratres* Petronii nomen tuliſſe videntur, quorum alter *Numius Albinus*, alter *L. Roſcius Julianus Proculus* deſcribitur; idemq; *Didius Proculus* Spartiano. *Didius* indubiè *gentilitium ſolum* eſt. Hinc Juliani Imperatoris filia *Didia Clara* apud *Spart.* & in argenteo numo apud *Occonem p. 338.* M. DIDIUS. SEVERUS. JULIANUS. AUG. deſcribitur, in numis. Et hanc deſcriptionem locum habituram ſpero in lapide noſtro.

Mirè nugantur *Georgius Monachus* & *Cedrenus*, qui *Didium* παρὰ τὸ διδόναι nuncupatum ſcribunt, quòd *magna pecunia vi imperium eſſet mercatus.* Poſteà milites adjecerunt *Commodi* cognomen, *Dio lib. LXXIII. p. 835.* Hinc apud *Goltzium* numus hic eſt: IMP. CÆS. M. DID. COMM. SEVER. JULIANUS. AUG. P. M. TR. P. COS.

Tanta Principis hujus fuit parſimonia, ut per

triduum *porcellum*, per triduum *leporem* diviserit, si quis ei fortè misisset: Sæpè autem nullâ existente religione (nota hîc obiter, etiam veteres paganos, ad morem hodiernorum Pontificiorum, religionis causâ, *abstinuisse carnibus*; *& oleribus se leguminibusq; oblectâsse*; ut è *Porphyrio* docet *Casaub. p. 111.*) oleribus leguminibusq; contentus, sine carne cœnaverit. *Spart. p. 61.* Idem ferè lego apud *Aur. Victor.* de matre Alexandri Severi *Mammaa*; quæ *intestina*, quamvis permodica (si mensæ prandio superessent) filio apposuerit *in convivio altero*. Idem mitissimus fuit in ferendis injuriis. Hæc è *Spartiano* disces: At *Dio in Exc. Petr. p. 731.* notat à maoribus perditissimis, inexplebili avaritiâ, simulq; luxuriâ & rerum novarum cupiditate. Hoc de illo certum; *imperium malè quæsitum, malè perdidisse*. Occisus est eod. anno 945. quo imperium rapuit, Cal. Juniis.

SEPTIMIUS SEVERUS.

Severi patria & genus. Imperatorum vanitas *in affectandâ* nobilitate. *Pertinacis mores & obitus.*

L. SEPTIMIUS SEVERUS Africâ oriundus oppido Lepti, *Spart. in Severo p. 64. Euseb. n. 2209. Eutrop. & Aurel. Victor*, qui ex emendatione *Salmasii* dicit, *ortum medie humilem*, hoc est, *ortum non valdè humili loco*, sed mediocriter humili. *Morell. in Stat. p. 129 & Baron. in A. C. 195.* Septimii Severi Leptitani, ad quem extat lyricum *Statii lib. IV. Sylv.*

Sylv. pronepotem arbitrantur. Quibus ſubſcribit *Voſſius lib. I. Inſt. Orat. c. 5. ſect. 11. p. 58.* Ipſe ex ambitione, ſive ut validius domui ſuæ redderet imperium, DIVI MARCI ANTONINI PII. GERM. SARMATICI FILIUM, DIVI COMMODI FRATREM ſe vocat in *Lapide II. p. 264. & I. p. 265. & V. p. ead.* Quod ipſum *Dio* & *Spartianus* notant.

Imitati ſunt hoc exemplum, quicunq; obſcuro genere nati, ad imperii uſque faſtigium conſcenderunt. Sic poſteà *Macrinus in nomen Severi* ſe infulſit, cùm illius nullâ cognatione tangeretur. *Capit. in Macrin. p. 95. ex emendatione Salmaſ. p. 170. Alexander Severus*, quia pudebat eum *Syrum* dici, originem è *Metellorum* gente præ ſe ferebat. *Lampr. in Alex. p. 123. 129.* Claudius originem *Trojanam* ementiebatur. *Treb. Pollio in Claud. p. 206. Salmaſ. ad Treb. pag. 345.* Ajunt alii *Gordianum*, cùm hic adoleſcens uxorem ducturus, more nequiſſimorum temporum, *à muliere, in Veneris palaſtrâ* ſatis exercitâ, *inſtitueretur* ad ludum nuptialem; tyrocinium ſuum poſuiſſe ſub artifice magiſtrâ, *parente Claudii*; atque hinc iſtum pro *Gordiani* filio habitum. Sic denique *Juſtinianus* Imperator, Juſtiniani Imperatoris pater adoptivus, *Anitiis* inſeri voluit. *Aleman. apud Procop. p. 13. & 14.*

Sed ad Severum: Is Imperator factus, PERTINACIS nomen adſcivit, quod præter *Spartianum* & *Dionem* numi & Græci cum lapidibus teſtantur; in quibus L. SEPTIMIUS SEVERUS PERTINAX deſcribitur. Initium autem imperii incidit in Id. Sext. A. V. 945. *Spart. p. 65.* Sed notat *Caſ. p. 115.*

non posse verum esse de hoc mense, nisi sit error in numeris temporum; quibus imperârunt *Pertinax* & *Julianus*: Nec dubium esse, quin *Majo* & *Junio* mota sit mentio in exercitu de creando Severo. *Goltzius* & *Onuphrius* initium constituunt Id. Maj. anno altero imperii, hoc est, A. V. 946. Seipso iterum, & Albino iterum Coss.

Æmilianum, *Pescennium Nigrum*, *Arabes*, *Parthos* & *Adiabenos* vicit, *Spart. p. 67.* Numus argenteus: L. SEPT. SEV. PERT. AUG. IMP. V. PARTH. ARAB. COS. II. P. P. Eadem observabis *Inscript. VI. p. 266.* Disciplinæ militaris custos acerrimus, vini avidus, cibi parcus; rei Venereæ, nisi ad creandos liberos, prorsus ignarus. Deniq; ut compendio dicam, vir domi foriq; conspicuus, sed *Imperator infelix*. In numis Græcis & Latinis: IMP. CÆSAR. CAJUS. PESCENNIUS. NIGER. JUSTUS describitur.

Nigro interfecto, bellum civile movit *Clodius Albinus*, quem in numis integrè appellatum legimus: D. CLODIUM. SEPTIMIUM. ALBINUM. Imperatorem exercitus in Galliâ fecerat, nequaquam cum Pescennio comparandum, gulosum, injustum, atrocem; qui nulli delicto pepercerit: Vestibus prætereà nimis studiosum, in convivio sordidum, & soli studentem copiæ, depingit *Spart.* Hoc tamen in eo laudandum, quòd aversæ Veneris semper fuerit ignarus. Cœsum Fastorum conditores volunt, a. d. II. Cal. Mart. A. V. 949. Appio Claudio Laterano, M. Mario Titio Ruffino Coss.

Eodem

Eodem tempore motum & confectum bellum *Judaicum* & *Samariticum*. *Euseb. num. 2213.* Unde, *Spartiano* teste, triumphus Judaicus S.C. decretus est. Bellum nusquam reperire se potuisse scribit *Casaubonus*; at meminit *Eusebius* loco, quo dixi.

Anno sequente, hoc est, A.V. 950. Ti. Saturnino. C. Gallo Coss. prid. Id. Majas, Severi filius, natu major M. AURELIUS ANTONINUS (*Bassiani Caracallæ* nomine vulgò notior) IMP. CÆS. appellatus est, & Tribunitiam potestatem accepit. *Baron. in A.C. 197.* Huc pertinet *Inscr. II. p. 1020:* IMP. CÆSAR. L. SEPTIMIUS. SEV. PIUS. PERTINAX. PONT. MAX. TRIB. POT. VI. IMP. CÆS. M. AURELIUS. ANTONINUS. AUG. IMP. SEVERI. AUG. FIL. TRIB. POT. PROCOS. Ex quâ cùm constet, sexto Tribunitiæ potestatis anno absoluto, *primùm Caracallæ* numerari cœpisse; simul illud manifestum est, quod de initio Caracallæ scripserunt annalium instauratores; constituendum esse in A. V. 950.

Hinc etiam *Salmasius* figmentum esse putat, quòd apud *Spartianum* & *Victorem* legimus: Cùm *Severus* pedibus æger bellum *Parthicum* moraretur, idq; milites anxiè ferrent; ejusq; filium *Bassianum*, qui unà erat, Augustum fecissent, tolli se, & in tribunal ferri jussisse; adesse deinde tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus auctoribus id acciderat: Sisti deinde filium, qui Augusti nomen accepisset. Tùm in auctores supplicium imperantem, milites humi prostratos rogâsse omnes, & Principi supplicatos esse.

Quo viso, manu caput contingentem dixisse: T
dem sentitis, caput hoc imperare, non pedes! H
inquam, *omnia fabulosa* videntur doctissimo vi
Nam ante bellum Parthicum jam pater filium A
& Imperatorem dixerat. Eodem verò anno 9
immani virorum illustrium cæde Severus filiis suis
perium stabilire voluit; iisq; perpetratis, expedi
nem contra Parthos suscepit; de quâ *Scal. ad Eu*
n. 2215. Sed hunc dum legis, memorem te volun
illius, quod suprà diximus; *Dionysii versus* non
capiendos de Severo & Caracalla, sed de *divis fra*
bus. Ctesiphontem usque, pulso Parthorum Re
pervenit, idq; bellum duravit usque ad A. V. 9
Nam illo anno in Syria Consulatum tertium cun
lio iniit.

Imperatorem appellatum *P. Septimium Ge*
A. V. 953. L. Annio Fabiano, M. Nonio Mutia
Coss. vult *Inscr. II. p. 157.* de cujus scripturâ ne du
tes, confer *Inscr. V. VII. & VIII. p. ejusd.* Attuler
eandem *Scal. ad Euseb. & Salmas. ad Spart.* Acce
Casaubonus, cùm ait: *Getam Augustum nuncupavit*
verus, octavum annum imperans, vel ad summum
num. Sed qui Fastos concinnârunt, P. SEPTIMIU
GETAM AUGUSTUM appellatum, & Tribu
tiam potestatem accepisse volunt A. V. 960. Ca
callâ tertiùm, Getâ iterum Coss. pro quibus faci
numi. Apud *Spartianum* invenio Getam Cæsarem
militibus appellatum *post victoriam Parthicam*, an
ante Consulatum tertium patris; unde suspicer, qui i
scriptionem illam proposuit, per errorem *Imperat*
rem dixisse, quem *Cæsarem* debuerat. Ul

Ultimum opus Severi memoratu dignum fuit, *expeditio Britannica*, & *vallum* illud *a mari ad mare*; cujus reliquias hodieq; conspicere est. *Scal. ad Euſ. n. 2222.* Mortuus est Severus *Eboraci* in Britannia, prid. Non. Febr. A.V. 963. Lolliano Bassiano & Gentiano Coss. natus annos 66. Ultima verba exhalantis animam fuerunt: *Turbatam remp. ubiq; accepi, pacatam, etiam Britannis, relinquo!* Idem quasi testis vitæ mortalium: *Cuncta*, inquit, *fui*; *conducit nihil.* Quibus verbis, ait *Casaubonus*, complexus est integri libelli ejus (finem solum excipimus) summam; qui à sapientissimo Regum Salomone super humanarum rerum vanitate, planè divinitùs est compositus. *Adde Lipſ. lib. II. Monit. & Exempl. polit. 14.* Corpus militari more à militibus elatum, impositumq; in rogum honestatum militum & filiorum *decursione*, in loco, quem *Sivers* à Severo dictum ait *Camdenus in Britan. p. 569.*

Fuit imperator cibi parcissimus, leguminis patrii avidus, vini aliquando cupidus, carnis frequenter ignarus; utilis Reip. si quisquam alius, sed ob multas cædes Patribus Conscriptis formidabilis.

ADDITAMENTUM.

Besoldus in Synopsi majore recenset viros doctos, qui sub Severo floruerunt: Iis velim adjicias *C. J. Solinum Polyhistorem*, Plinii compilatorem; qui Senatusconsultum, quod *de non occidendis Senatoribus* Severus ab initio fieri jusserat, perscripsit; sed mox ab eodem occisus est. *Valeſ. ad Exc. Peir. p. 105.*

CARACALLA.

Erratum in Synopsi nostra corrigitur. Caracallæ nomen. *Iulia, Caracallæ mater.* Lapis ad quem offenderunt viri docti, examinatur. *Non rarò in Fastis Consulum* paria eorundem cognominum *diversis temporibus.* *Caracallæ mores & cædes.*

MOrtuo Severo, CARACALLA & GETA imperium acceperunt. Immane peccatum est in Synopsi minore, quæ post Severum nominat *Antoninum Bassianum, Caracallæ filium.* Corrige: *Antoninus Bassianus Caracalla, filius*, scil. Severi. Ob genus vestimenti demissi usque ad thalos, quod populo dederat, *Caracallæ* nomen tulit. *Euseb. n. 2229.* ubi *Scaliger* consulendus est. Adde doctissimos interpretes Spartiani, *Casaub. & Salmas.* Græcis semper Καρακαλλος. In numis & lapidibus M. AURELIUS ANTONINUS describitur.

Mater utriusq; Caracallæ & Getæ, *Julia Syra,* studiis philosophiæ tàm exercita, ut φιλόσοφος dicatur à *Philostrato*, (*Reines. lib. II. Var. cap. 12. Salmas. ad Spart. p. 140.*) In numis JULIA DOMNA (hoc est, Domina) ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, JULIA AUGUSTA, ΔΟΜΝΑ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΥΕΡΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, JULIA PIA AUGUSTA. Hoc verò è *Dione, Philostrato, Oppiano & Herodiano* fusè probat *Salmasius* contra *Spartianum*; qui scripserat, *Bassianum è priore matrimonio susceptum, & Getam* ex

ex *Julia.* In quo errore *Eusebium* quoque hæsitâsse patet è *n. 2232.*

Difficultatem majorem peperit *Inscr. VI. p. 6.* quæ dedicata I. O. M. ET. JUNONI. REGINÆ. PRO. SALUTE. IMP. M. AURELII. ANTONINI. PII. AUG. ET. JULIÆ. AUGUSTÆ. MATRIS. AUGUSTI. Non posse alium M. Aurelium Antoninum intelligi, nisi Caracallam, nec aliam Juliam Augustam, nisi Juliam Severi, *Scaliger* & *Salmasius* profitentur; & tamen illa ipsa inscriptio Consules subscriptos habet FALCONEM & CLARUM; qui, ut viri laudati volunt, Consulatum gesserunt A. V. 945. Quo tempore Caracalla *quatuor annorum* puerulus, nec dum Imperator. *Reines. lib. I. Variar. c. 21. p. 87.* pollicitus est, se in *Examine inscriptionum veterum* daturum inscriptionis explicationem tàm planam, ut omnes eam intelligant: Nec quin hoc ipsum præstiturus sit, ulli dubitamus. Sed valdè cupientibus tàm diuturna mora nimis molesta est, ἔξεχ᾽ ὦ φίλ᾽ ἥλιε!

Interim, dum id fiat, promam hîc, quod mihi videtur. Aliam *Juliam* reperire non possum: Sed cum *Salmasio* & *Scaligero* lapidem interpretor de *Julia Severi*, matre Caracallæ. Subscriptionem quod attinet, per *Falconem* & *Clarum* non intelligo *Q. Sosium Falconem, Cajum Jul. Fructum Clarum*, Coss. ordinarios A. V. 945 sed par aliquot suffectorum, post mortem Severi; quod annumeramus centum paribus, quæ in Fastis non extant hodiè.

Stupes ad hanc responsionem meam? non est

Medusæ caput. Legisti enim Fastos liberæ reip. n obſervâſti A. V. 268. Vibulanum & Maluginenſe Coſſ. Et A. V. 294. Conſulum par *eorundem cogn minum?* Sic Albinum & Piſonem Coſſ. habes A. 573, & rurſus *eorundem cognominum*, ſed diverſos à perioribus A. V. 605. Sic A. V. 535. conſpiciunt Tiberius Sempronius Longus, P. Cornelius Scip Coſſ. Et rurſus Tiberius Sempronius Longus, Pu Cornelius Scipio, diverſi à ſuperioribus, A. V. 55 Sic Lentulum & Craſſum legis in A. V. 656. & Le tulum & Craſſum diu pôſt reperis in A. V. 739. S L Piſonem & M. Druſum Conſulatum geſſiſſe vid A. V. 641. & eundem honorem adeptos L. Piſone M. Druſum A. V. 738. Quid igitur tergiverſaris, poſt Q. Soſium Falconem & C. Julium Fructu Clarum tibi damus alios ab his diverſos; ſed ejusde cognominis.

Et ex iſtis Falconem habeo pro filio Q. Soſii Fa conis, de quo *Capitolinus* in Pertinace: *Falconi, q Pertinaci inſidias ſtruxerat, ille ipſe pepercit; & à S natu impunitatem ejus petiit. Denią, Falco in reb ſuis ſecurus vixit, &* HÆREDE FILIO *peri* Hæredem, inquam, filium, Falconem hunc po ſteriorem eſſe ſuſpicor, ſub Caracallâ Coſ. R ſponſum aliud in præſentiarum nunc moneta mea no ſuggerit.

Nunc de CARACALLA: Is fratrem ſuu PUB. SEPTIMIUM GETAM, participem impe rii, altero anno poſt patris mortem, hoc eſt, A. V 964. duobus Aſpris Coſſ. (ita nominantur *Inſcr.*

p.132.

p. 132.) Juliani Aspri filiis *(Vales. ad Exc. Petr. p. 106. 107.)* nefariâ fraude interfecit a. d. 5. Cal. Mart. Vide *Spart. in Caracalla & Geta. Herodotum lib. IV. Dion. lib. LXXVII.* qui fusè res ejus describunt. Adde insignia *Fragmenta Peir. à pag. 742. usque ad 761.* Ex his breviter tibi *hominem* describo, *furiosum, ad omnia præcipitem, virtutis, & illustrium virorum hostem; bonis exitiosum, cædibus assiduè sævientem; prodigum in milites, φίλαυτον, rapacem nec à fraternis manibus abstinentem; vitiis suis gloriantem, omnibus deniq; terribilem; nisi Germanis & aliis hostibus, qui stultum ridebant, pecuniâ emungebant, vel cladibus mulctabant.* Cùm aliquando *virgini Vestali* vim fecisset, statim *omnis eum* Venerea *vis destituit.* De cæde *Papiniani* (cujus Besoldus meminit) adeundus *Spart. in Severo p. 72. Inscr. VIII. p. 348.* Æmilium Paulum Papinianum, patrem Hostilium Papinianum, matrem Eugeniam Gracilem vocat. Ipse verò Caracalla inter Edessam & Carras rursus occisus est a. d. 6. Id. Apr. A. V. 969. C. Brutio Præsente, T. Messio Extricato Coss. *Baron. in A. C. 219. Scal. ad Eus. n. 2232.* De ætate ejus prolixè disputat *Casaub. ad Spart. p. 133.*

MACRINUS.

Macrinus alieno genere se inserit. Vitium Besoldianæ Synopseos. Macrini & Diadumeniani interitus.

HIc obscuro loco natus apud *Mauros* in colonia Julia Cæsarea, *Jubæ* quondam *regia.* Præfectus prætorio A. V. 968. *Capitol. in Macrin.*

Spart. in Carac. Dio in Exc. Peir. p. 759. Occiſo Caracallâ imperium à militibus accepit, & ſe in *nomen Severi*, quo majorem benevolentiam aſſequeretur, inſulſit. *Capitol. in ejus vitâ p. 95. ex emendatione Salmaſ. p. 170.* Hinc in numis deſcribitur: M. OPILIUS. SEVERUS. MACRINUS. Lego etiam in alio: IMP. CÆS. M. OPILII. AURELII. SEVERI. MACRINI. AUG. Cæterùm ſatis hinc apparet, quàm malè vocatus ſit in Synopſi noſtra minore Popilius Macrinus.

Altero anno, qui fuit ab V. C. 970, filium *M. Opilium Macrinum Diadumenianum* (quem è Nonia Celſa ſtupro antè cognita quàm ducta genuit) Conſulem illo anno, collegâ Ecdiciano Advento, Imperatorem Auguſtum appellavit. Sed uterq; paulò pòſt, hoc eſt, a. d. 7. Id. Jun. commiſſo contra *Heliogabalum* prælio, in finibus Phœnices & Syriæ, victus & in fugâ interfectus eſt. De loco cædis vid. *Caſaub. ad Macrinum p. 139.*

Pater timidus & impudens fuit, qui *pacem emit à Parthis*; honores dedit indignis. Sed nec in filio quicquam, præter pulchritudinem, memorabile. In numis: M OPILIUS MACRINUS DIADUMENIANUS. Item. M. OPILIUS ANTONINUS DIADUMENIANUS. Et: IMP. CÆSAR. ANTONINUS. PIUS. DIADUMENIANUS. deſcribitur. Plura petenda ſunt ex *Herodiano & Dione.*

HELIO-

HELIOGABALUS.

Heliogabali genus. Nomen unde? Besoldi sententia rejicitur. Helagabali nomenclatura, *vanitas & cædes.*

FLagitiosissimi hominis istius genus hoc fuit: Bassianus, *Phœniciâ* oriundus, filias habuit *Juliam Domnam Augustam*, Caracallæ matrem, & *Juliam Masam*. Hæc *Julium Avitum* Consularem Virum maritum habuit; & ex illo *Juliam Sohamiadem* & *Jul. Mammaam*. Sohæmias Vario Marcello, senatorii ordinis viro, nupta peperit *Avitum*; qui & *Bassianus* dictus est, ex avi & proavi materni nomine; ex paterno autem nomine *Varius*. Consulendus *Vales. ad Exc. Peir. p. 111. 112.*

Et hic notissimus ex sceleribus & flagitiis HELIOGABALUS est, de quo nomine multa *Scal. ad Eus. n. 2234. Baron. ad A. C. 220. Fullerus lib. I. Miscellan. Sacr. cap. 14.* & post hos *Casaub. & Salmas. ad Lamprid. Voss. lib. II. de Idol. c. 5.* Dicam paucis: Derivant primam partem ab *Elah*, sive Arabicè *Alah*; quæ vox DEUM significat. Sed in alterâ parte dissentiunt: *Scaligerum* sequitur *Besoldus*, qui *Alagabalum* vult esse Deum Gabalitarum; nos *Vossii* & *Salmasii* opinionem: *Gebel* Arabibus montem significat; & *Elagabalus* sive *Alagabalus* nihil aliud, quàm *Deus mons*. Huc nos ducit *Herodianus*, è quo colligimus, Emisenos *Solem* coluisse *in montis effigie*; quem montem cœlo delapsum credebant. Hinc *Alagabalus* appellatus, quasi *Deus mons*, vel *in montis figuram* effigia-

effligiatus. In numis frequenter descriptus est: IMP. CÆSAR. M. AURELIUS. ANTONINUS. PIUS. FELIX. AUG. SACERDOS. DEI. SOLIS. ELAGABALI.

Haberi voluit pro Caracallæ filio, Severi nepote; ut tùm ex aliis, tùm ex *Inscr. III. p. 158.* & *Inscr. VII. p. 1058.* manifestum est. Rectè verò de hoc Besoldus: *Adeò turpis fuit, ut ejus facta absque rubore nequeat referre.* Abstinemus igitur etiam nos, & aures præbemus illi *Plinii* dicto: *Parum abesse à docente eum, qui narret.* Quamvis aliàs tueri me possem ex *Athen. lib. I. p. 14. Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 266. Frehero lib. II. de Existimatione c. 1. §. 5. Freinshem. ad Curt. lib. IV. c. 10. §. 23.* Occiditur cum matre A. V. 974. a. d. 6. Id. Mart. *Baron. in A. C. 224.*

ALEXANDER MAMMÆÆ.

Alexander Princeps laudatus. Bellator infelix. Narratio Besoldiana è Lampridio & aliis rejicitur. Alexandri cædes.

MAter hujus Principis (qui ex numis integrè appellandus est, M. AURELIUS SEVERUS ALEXANDER) *Julia Mammæa*; de qua jam in Heliogabalo. At quis pater fuerit, dici non potest. Vide *Vales. l. c.* Cæsar ab Heliogabalo dictus est a. d. 7. Id. Jun. A. V. 973. & anno sequenti, post illius mortem Imperator, magno S.P.Q.R. consensu.

Habet inter laudatos Principes locum, utpote cujus *imperium incruentum* ferè fuit. Sanè *à Marti* princi-

principatu illud ipsum quasi *secundo loco* celebrabatur. *Joh. Ant. Exc. Peir. p. 830. Pighius in Hercule Prodic. p. 250.* Sed bello non perinde fœlix fuit: Quod enim Besoldus è *Lampridio, Eutropio,* & *Eusebio* refert, *Artaxerxem,* Persarum Regem, ingenti prælio vicisse, & *Mesopotamiam* ab Heliogabalo deperditam *recuperâsse*; ex Orientalium libris & *Herodiano* satis confutavimus alibi: Nam ex illis constat, tot stragibus affectum esse, ut Persis cederet *Susianâ, Cœlesyriâ, Chaldeâ, Palæstinâ & Græciæ parte.* Adde *Casaub. ad Lamprid. p. 173.* Occisus est *Moguntiaci*, in Germaniâ, tumultu militari, insidiis *Maximini* A. V. 987. L. Catilio Severo, L. Ragonio Urinatio Tuscenio Quinctiano Coss. a. d. 15. Calend. April. Vide *Scal. ad Euseb, n. 2250.*

MAXIMINUS & MAXIMUS.

Maximini genus, & crudelitas. Maximi filii pulchritudo. Utriusq; cædes.

C. JULIUS MAXIMINUS THRAX, patre *Miccâ*, matre *Hababâ* (ita legit Palatinus codex Capitolini) post occupatum imperium c. *1. Verum Maximum* filium a. d. 4. Id. Octobr. Cæsarem appellat. Vir fuit & roboris & *voracitatis stupendæ*, ferini prorsus animi; qui ex molli mansuetoq; imperio ad tyrannidem vertere omnia contendebat. Hostis etiam Christianorum acerrimus. *Joh. Antiochen. in Exc. Peir. p. 830.* Bellator alioquin strenuus, *Germanos* graviter afflixit. Filius ob *pulchritudinem*

dinem celebris, quæ tanta fuit, ut *caput mortui*, & si jam nigrum & deformatum, videretur esse caput umbræ pulcerrimæ. Ita *Capitolinum* explicat *Salmas. p. 256.* Occisus est uterq; A. V. 989.

GORDIANI, PATER ET FILIUS.

Gordiani parentes. Cum filio quamdiu regnârit. Utriusq; mores & mors.

M. ANTONINUS GORDIANUS AFRICANUS (ita in numis describitur) Procas. Africæ, natus ex patre *Metio Marullo*, matre *Ulpiâ Gordianâ*; origine paternâ *Gracchorum* familiam, maternâ *Trajani* domum complexus est. *Capitol. p. 151.* In Africâ Imperator salutatus est cum filio, *M. Antonio Gordiano Africano.* De Africani cognomine *Casaub.* vide *ad Capitolinum p. 191.* Uterq; non nisi unum mensem, dies 6. imperavit. *Idem p. 193.*

De morte utriusq; dissensus est. *Zosimus* tradit, *naufragio* periisse; quod fabulosum esse, docet *Salmas.* Ut certum credunt alii, *victum* filium *à Capelliano*, Mauritaniæ rectore; qui *Maximini* partium erat: Et interemptum esse, cùm tempestas, turbato *Gordiani* exercitu, facilem illi præberet victoriam; eoque cognito, *Gordianum* seniorem *laqueo* vitam finiisse. Hoc *Onuphrius*, approbante *Casaubono*, factum putat Cal. Jun. A. V. 989. Pub. Titio Perpetuo, L. Ovinio Rustico Corneliano Coss.

Pater adeò modestus erat, ut nihil dici posset, quod

quod ille fecisset aut cupidè aut immoderatè. Filius formâ conspicuus, memoriæ singularis, bonitatis insignis & juris peritus. *Lampridius* ex emendatione Salmasii: *Antonius Gordianus, Gordiani Imperatoris filius, & ipse Imperator*, scilicet, *in consilio Alexandri Severi fuit*. Capitolinus: *Nec civibus nec reipub. ad consultationem defuit.*

Hoc tamen in eo reprehensum, quòd mulierum esset cupidissimus. Habuit enim concubinas XXII. è quibus omnibus *ternos* aut *quaternos filios* reliquit. Hinc Priamus, & ab aliis per jocum, Priapus dictus est.

MAXIMUS & BALBINUS.

Balbini & Maximi nomenclatura. Dissensum à Salmasio *in explicatione numi: Uterque casus.*

COgnito Gordianorum interitu, Senatus metu perculsus, *contra Maximinum*, a. d. 7. Id. Jul. A. V. 989. Imperatores creavit BALBINUM ET MAXIMUM. Alterum Clodium Balbinum vocat *Capitol.* cui adversi sunt omnes numi; in quibus descriptus est D. CÆLIUS BALBINUS. Alter dictus M. CLODIUS PUPIENUS MAXIMUS; ut nos docent iidem numi.

Sed huic descriptioni opponit se *Salmasius ad Capitolini Maximum p. 269:* IMP. C. M. CLOD. PUPIENUS, & IMP. CÆS. M. CLOD. PUPIENUS. explicat: *Imperator Cajus Maximus Clodius*

Pupienus. Et: *Imp. Cæsar, Maximus Clodius P*
nus. Cras credam hoc afferenti, hodiè assentir
tuo. Græci habent: ΑΥΤ. Κ. Μ. ΚΛΩΔΙ. ΠΟΥΠ
ΜΑΞΙΜ. ΑΥΓ. ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥ. ΥΠΑΤΟΣ. ΤΟ
Hoc est: *Imp. Cæs. Marcus Clodius Pupienus*
ximus Augustus, Tribunitiâ potestate Cos. iterum
quibus intelligimus, quàm *Caji prænomen* non h
locum; quàmq; frustra sit *Salmasius* in totâ illâ
vatione suâ.

Utriusq; Principis mores quod attinet,
nus sanctitate & verecundiâ ingentem sibi fav
conciliavit; staturâ procerus, eloquentiâ claru
luptatibus deditus; quas adjuvabat divitiarum
dantia. *Pupienus Maximus*, domi forisq; sem
verus, vultu gravis, justus; & hinc (ni fallor) c
Missus *contra Maximinum*, cùm bellum *ad R*
nam summo studio parat; ad eum capita *Ma*
& *Maximi*, patris & filii missa sunt. Sed dum p
ctoriam Balbinus & Maximus clàm inter se
tiunt, uterq; seditione militari occubuit A. V
(ut vult *Onuphrius*) Pio & Pontiano Coss. S
alibi cum curâ expendimus. Interim *Casaubonu*
p. 171. Baron. in A. C. 240.

GORDIANUS NEPO

Gordiani hujus pater incertus. Ejusdem n
cædes, uxor.

SEditione concitatâ inter Prætorianos &
lum, ita ut potissima pars urbis incenderetu
conflagraret, templa fœdarentur; *M. Clo*

pienus Maximus, M. ANTONIUM GORDIANUM, sedandæ seditionis, ad populum *purpuratum produxit*; quo viso concordia rediit. Factum id putat Onuphrius A. V. 989. Perpetuo & Corneliano Coss. Sed tunc *Cæsar* saltem appellatus est. Cæsis autem Balbino & Maximo, Tribunitiam potestatem cum imperio accepit, natus annos 13.

Hunc alii, ut *Dexippus*, Gordiani senioris nepotem ex filio; alii, ut *Herodianus*, ex filiâ volunt. Fuit juvenis lætus & amabilis. Contra Persas profectus *Saporem* vincit, *Antiochiam*, *Carras*, & *Nisibin* recipit, C. Aufidio Attico, C. Asinio Prætextato Coss. Vide *Casaub. ad Capitol.* Occiditur perfidiâ *M. Julii Philippi Arabis* A. V. 996. Peregrino & Æmiliano Coss. Uxor *Furia Sabina Tranquillina*, Misithei filia, *Inscr. XI. p. 1085.*

MARCIUS.

SEnatus cùm accepisset *Gordiani III.* mortem, usus jure suo, MARCIUM quendam è Senatu, sapientiæ & philosophiæ studiis deditum, Imperatorem creavit. Sed is mox in palatio morbo absumptus est, ut è *Zonarâ* docet *Casaub. ad August. Historia Scriptores p. 201.* Numus apud *Golzium in Thesauro*: IMP. CÆS. M. MARCIUS. AUG. P. M. TR. P.

HOSTILIANUS.

MArcio extincto, eorundem Patrum suffragiis successit hic, qui morbo statim correptus, *post missum sanguinem* fatis concessit. *Casaub. d. l.*

In numo describitur: IMP. CÆS. LUCIUS. AURELIUS. SEVERUS. HOSTILIANUS.

PHILIPPI, PATER ET FILIUS.

Philippum Christianum *fuisse* negatur. *Filius ad imperium provectus mutat nomen. Utriusque cædes.*

M. JULIUS PHILIPPUS ARABS, occiso Gordiano III, imperium invadit in Oriente A. V. 996. *Christianum* fuisse, multi scribunt ex *Eusebio*; nos accedimus *Scaligero ad Eus. n. 2260*, qui censet, magnam injuriam sacrosancto Christi cultui facere, qui primi hunc *latronem Araba*, Domini sui innocentissimi, & reip. maximè necessarii interfectorem, idolorum cultorem, & ex cujus vitâ nihil tale colligi potest, Christianum ausi sunt dicere: Et *epistolas Origenis* ad eum & Severam ejus uxorem commenti sunt; ut mimo fides haberetur. *Eusebius* quidem veniam meretur, quòd ab aliis deceptus est, ut patet è *lib. VI. Histor. Eccles. cap. 36.* Hæc & plura *Scaliger.* Post Eusebium verò idipsum tradidit *Orosius lib. VII. cap. 20.* Orosium exscripsit auctor *anonymus de Constantio Chloro, Constantino M. & aliis Imperatoribus*; quem primus publicavit *Vales. cum Ammiano, pag. 476.*

Quòd verò *Baronius* suspicatus est, & *Besoldus* hîc amplectitur, *Christianum* demùm *factum*, postquam imperare cœpit; apud me nullam habet veri speciem.

speciem. Nec quisquam, scio, admittet, qui Philippi, jam Principis, idololatrica non pauca apud Scriptores genuinos legerit. Vero similior conjectura *Baronii* altera, cui etiam *Casaubonus* accedit; confudisse quosdam *Philippum Arabem*, cum *Philippo Augustali*, patre S. Eugeniæ. Et tantum de isto.

Biennio pòst, hoc est, A. V. 999. Philippus *filium* suum *assumsit in consortium* imperii; qui cùm priùs appellaretur C. JULIUS SATURNINUS PHILIPPUS, accepto imperio, in nomina patris transiit; ut multi docent numi. *Chronico Alexandrino* Φίλιππος ὁ Ἰνιῶρ. Scilicet auctor illius inscitè *cognomen* fecit ex Latino, *quo à seniore distinguebatur*. Annos potentiæ *quinq;* egisse scribit *Aurel. Victor*, alii *sex*. Occisi sunt à militibus A. V. 1001. L. Junio Æmiliano iterum, C. Vettio Aquilino Coss. Vide præter *Onuphr. Baron. in A. C. 251.*

JOTAPIANUS.

HIc Alexandri Severi stirpe tumens, Philippi temporibus, ut scribit *Zosim. lib. 1.* imperium in Oriente occupavit. Sed statim oppressus, cum imperio vitam simul amisit. Sed *Aur. Victor*, caput ejus ad Decium Imperatorem Romanum fuisse delatum, ait.

MARINUS.

EOdem tempore, quo Jotapianus in *Syria*, Marinus in *Pannonia* vel *Mœsia* à legionibus præsidiariis Imperator salutatus est, nec multò pòst

trucidatus; ut narrant *Zosim.* & *Zonar.* Miratur *Casaubonus*, quo auctore quidam appellent PUBL. CARVILIUM MARINUM. Miror ergo, mirari Casaubonum. Numus Græcus apud *Goltzium in Thes.* ΑΥΤ. Κ. ΠΟΥΒΛ. ΚΑΡΟΥΙΛ. ΜΑΡΕΙΝΟΣ. ΣΕΒ. Et Latinus: IMP. C. P. CARVIL. MARINUS. AUG. Appellârunt igitur ex numis. Macrinum perperam dicit *Besoldus* in Synopsi majore.

DECIUS, PATER.

Decii genus. Spuria inscriptio de Philippis. S. Laurentius *non passus sub Decio. Deciorum patris & filii interitus. Quis iste filius? Onuphrii sententia, quam* Goltzius *sequitur, rejicitur.*

CN. MESSIUS Q. TRAJANUS DECIUS (ita describitur in multis numis, & *Inscr. VI. p. 273.*) familiâ dignitateq; præstabat, ut ait *Zosim. d. l. 1.* Et sanè valdè clara Deciorum domus inferioribus temporibus, cujus præter alios *Sidonius* meminit *lib. I. ep. 9.* Hic autem suffragiis militum in Illyrico nactus imperium, Philippum *patrem* ad Veronam *devicit*; qui ibidem periit, ut filius Romæ.

Baronius in A. C. 253. de utriusq; morte hanc Inscriptionem profert, & agnoscit pro veteri: ANNO. CHRISTI. CCLIII. IMP. DIVUS. PHILIPPUS. SENIOR. VERONÆ. ET. ROMÆ. JUNIOR. A. SATELLITIBUS. OCCISUS. EST. Sed *Scal. ad Eus.* supposititiam esse satis demonstrat, & descriptam ex *Chronico Hieronymiano.*

De-

Decius posthæc persecutus Christianos, inter alios *D. Laurentium* crudeli mortis genere sustulit, ut *Eusebius* vult *n. 2267.* Sed hanc sententiam multis refellit *Baronius, notis ad Martyrolog. Roman. diem X. Aug.* Ubi docet, *Laurentium* passum esse *sub Valeriano* Principe.

Ab aliis valdè commendatur hic Decius, qui nomen *optimi Principis* judicio Senatus meruerit, artibus cunctis, virtutibusq; instructus; placidus, comis, armisq; promptissimus. Contra *Gothos* pugnans, *equi lapsu* prostratus, & *paludis voragini* immersus, cùm inde non posset emergere, à Barbaris oppressus est; ut præter *Zosimum* scriptum reliquit *Ammian. Marcell. lib. XXXI. p. 462.*

Addunt alii filium simul occisum. Victor Schotti: *Decii Barbaros trans Danubium insectantes, Bruti fraude cecidère.* Jornandes: *Ipse bellantibus Getis cum filio suo crudeli morte occubuit abrupto.* Cassiodorus: *Decius cum filio suo in Abricio Thraciæ loco à Getis occiditur.* De corruptelis horum locorum vide *Scalig. ad Euf. n. 2267.*

Decii filium, ajunt, in numis & lapidibus describi. Q. HERENNIUM. ETRUSCUM. MESSIUM. DECIUM. NOBILISSIMUM. CÆSAREM. PRINCIPEM. JUVENTUTIS. Idem IMP. CÆS. AUG. in aliis dicitur. Sed hunc ad imperium pervenisse post patris mortem, statimq; insidiis sublatum à *C. Vibio Trebaniano Gallo* vult *Onuphrius* è *Zosimo*; quem *Goltzius* sequitur.

Reperitur etiam in numis: IMP. CÆS. C.

VALENS. HOSTILIANUS. MESSIUS. QUINTUS. AUG. quem *Decii generum* idem *Onuphrius* ſuſpicatur, occiſum ab eodem Gallo. Mihi res non ſatis expedita eſt. Quòd ait *Onuphrius*, ex omnibus auctoribus conſtare, Decium Imperatorem *unum tantùm filium* habuiſſe, *Decium Cæſarem*; tàm apud me falſum eſt, quàm quod falſiſſimum. *Unum* cum patre occiſum docuerunt nos *Victor*, *Jornandes*, & *Caſſiodorus*. *Alterum* poſt patris mortem à Gallo adoptatum ſcribit *Zoſimus*. Et quid multis? manifeſtè *Zoſimus* tribuit *duos* his verbis: Καὶ τὸν ἐπ περιόντα τῶν αὐτοῦ (Δεκίου) παίδων ἐποιεῖτο. Hoc eſt: *Alterum ex filiis ejus ſuperſtitem adoptabat*. Satis etiam judicat, alterum occiſum cum patre. Quod diligenter conſideranti, omninò ſtatuendum videtur. Q. Herennium Etruſcum Meſſium Decium occiſum, cum patre Cn. Meſſio Quinto Trajano Decio; eundemq; Imperatorem *Cæſarem appellatum* ante cædem patris: alterum autem filium eſſe C. Valentem Hoſtilianum Meſſium Quintum.

Nugæ igitur ſunt, quas *Onuphrius* vendidit, Q. Herennium Etruſcum Meſſium Decium imperium accepiſſe poſt interitum Decii *patris*, & C. Valentem Hoſtilianum Meſſium Quinctum, Decii ſenioris *generum* eſſe. Neutrum verum: Quis non ex cognominibus Meſſii & Quincti, quæ Valenti Hoſtiliano dantur, concludat; filium potiùs eſſe Cn. Meſſii Quincti Trajani Decii, quàm generum?

Sed quando uterq; cæſus? Novembri, ut puto, aut Decembri A. V. 1003. *Treb. Pollio in Valer. p.173.*

Duobus

Duobus Deciis Coss. a. d. 6. Cal. Novembr. cùm ob imperatorias literas *in æde Castorum Senatus* haberetur. Ergo Octobr. extremo adhuc vivebat Decius, quod è seqq. etiam apparet.

PRISCUS LICINIANUS. GALLUS VOLUSIANUS. HOSTILIANUS ÆMILIANUS.

Victoris & Casauboni *lapsus in nominandis Imperatoribus notantur.* Eutropius *emendatur. Nomenclatura vera Imperatorum è numis demonstratur.*

TEmporum istorum historiam valdè involutam conqueritur *Casaubonus ad Augusta Hist. Scriptores, p. 202.* Et meritò: Vix enim unus Scriptor cum altero dicit idem. Sed tamen Vir doctissimus non præstitit, quod præstandum susceperat. Veram historiam tibi damus hoc modo: Vivis adhuc Deciis, LUCIUS PRISCUS, *Macedoniæ Præses*, Imperator appellatus est. *Victor.* An sit Philippus Imperatoris frater, quem inter præcipuos duces illorum temporum nominat *Zosimus*, haud constat.

Per eadem tempora imperium invasit LICINIANUS. *S. Aur. Victor.* Hujus (sc. Decii) temporibus *Valens Licinianus* Imperator effectus est. Malè *Valentis nomen* tribuit, *ablatum Hostiliano*; sicut paulò pòst eodem errore *Hostilianum Perpennam* vocat; cùm *Perpenna* cognomen sit *Liciniani.* Numus, IMP.

CÆS. M. AUF. PERPENNA. LICINIAN. AUG. P. M. TR. P. P. P. Hoc cùm non attenderet *Casaubonus*, mirè turbavit omnia; de quo mox.

Liciniani hujus quod fatum fuerit, mihi quidem incertum est: Volunt *pestilentiâ* absumptum, è *Victore*. Sed malo id de *Hostiliano* credere, propter auctoritatem *alterius Victoris*, quàm de Perpennâ Liciniano.

Deciis occisis, C. VIBIUS TREBONIANUS GALLUS, qui Decium patrem fraudulento consilio circumvenit, imperium invasit; & filium C. VIBIUM VOLUSIANUM Augustum dixit. *Zosim. lib. II.* Gallus verò cùm ad imperium pervenisset, ac *Volusianum filium* Augustum appellâsset, magnum Barbarorum res incrementum cœperunt. Utriusq; Principis meminerunt multi numi.

Paulò pòst cùm *Gallus* Romam venisset (ait idem *Zosimus*) imperii Deciani memoriam cum honore ac benevolentiâ usurpavit, & alterum ex filiis ejus superstitem adoptavit. Hic est, ut suprà dixi, C. VALENS HOSTILIANUS MESSIUS QUINCTUS. De his tribus ait *Victor* alter: *Hæc ubi Patres comperêre* (sc. Decios cæsos esse) *Gallo Hostilianoq; augusta imperia, Volusianum Gallo editum, Cæsarem decernunt*. In hoc diversus à *Zosimo*, quòd Volusianum *Cæsarem* statuit, *non Augustum*. Imò numis adversus, in quibus legitur: IMP. CÆS. C. VALENS. HOSTILIANUS. MES. QUINCTUS. AUG.

Metuens dein Gallus, ne S. P. Q. R. ob benevolentiam erga Decii domum, *solum Hostilianum* Imperato-

peratorem vellet, mortem ei per insidias paravit; ut inquit *Zosimus*. *Victor* eum *pestilentiâ* periisse dicit; quod idem legimus apud *Victorem alterum*. Sed perperam *Hostilianum Perpennam* appellat, quod *Liciniani cognomen* est; & in errorem simul inducit auctorem historiæ miscellæ, qui ait: *Mox exercitus Imperatores creavit Vibium Gallum, & filium Galli Volusianum. Horum temporibus Hostilianus perperam à Senatu Imperator creatus, nec multo post pestilentiâ consumptus est*. Errant largiter. Hostilianus *Perpennæ cognomen* non tulit, quod ex numis manifestissimum; tulit autem *Licinianus*, de quo dixi. Simul autem imposuêre *Casaubono*, quod factum nollem.

Cæterùm *de his tribus Imperatoribus*, C. Vibio Treboniano Gallo, inquam, C. Valente Hostiliano Messio Quincto, Decii filio, & C. Vibio Volusiano, Galli filio, locutus est *Eutropius*; sed qui vulgò pessimè habet: *Mox*, inquit, *Imperatores creati sunt Gallus Hostilianus, & Galli filius Volusianus: E tribus facti sunt duo*. Hinc inductus etiam *Pœanius*: Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Γάλλος Ὁστιλιανὸς, καὶ ὁ τούτου παῖς Βυλυσιανός. Hoc est: *Imperium accepit Gallus Hostilianus, & ejus filius Volusianus*. Vide, quantum possit *omissa distinctio* levissima! Scripserat Eutropius: *Mox Imperatores creati sunt, Gallus, Hostilianus, & Galli filius Volusianus*. Ità *tres* habemus.

Sublato, vel adhuc vivo Hostiliano *Æmilianus*, legionum Pannonicarum dux, *victis Scythis*, ab iisdem Imperator salutatus est. Numus Græcus: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛΙΟΣ, ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ. Latinus: IMP. CÆS.

CÆS. C. JUL. ÆMILIANUS. PIUS. FEL. AUG. *Æmilium Æmilianum* nescio, quàm benè dicit *Victor?*

Hic C. Vibium Trebonianum Gallum, & C. Vibium Volusianum filium ejus bello petens, tantum terrorem fecit; ut *Gallus* & *Volusianus* à copiis suis occiderentur: Sic *Æmilianus solus* rerum potitus est. *Eutrop. lib. IX. Zosim. lib. I. Victor uterq;.*

De morte dissentiunt, cùm per *tres menses* imperio modestè præfuisset, morbo absumptum scribit *Victor;* quem sequitur Casaubonus. At, cùm *Valerianus* transalpinis viribus instructus *in Italiam* tenderet, occisum à suis vult *Zosimus.* Hanc narrationem *Besoldus* in utrâq; Synopsi amplexus est. Ita ut paucis repetam, *post Philippos* hi Principes fuerunt:

CN. MESSIUS QUINTUS TRAJANUS DECIUS.
Q. HERENNIUS DECII AUG. FILIUS ETRUSCUS MESSIUS DECIUS.
LUCIUS PRISCUS.
M. AUFIDIUS PERPENNA LICINIANUS.
C. VIBIUS TREBONIANUS GALLUS.
C. VIBIUS VOLUSIANUS.
C. VALENS HOSTILIANUS DECII AUG. MESSIUS QUINTUS.
C. JULIUS ÆMILIANUS.

VALERIANUS.

Valeriani nobilitas & nomenclatura. Pater incertus.

certus. Numiq; aliter explicantur, quàm eos intellexerat Onuphrius. *Valeriani calamitas.* Besoldi *&* Baronii *narratio rejicitur.* Cyriades *&* Ingenuus *Imperatores.* Cyriadis *memoria, quam nullam reperire* Casaubonus *potuit, ostensa est in numis.*

VALERIANUS, nobilis genere, patre Valerio, ut ait *Trebellius Pollio in Valeriano pag. 173.* Sed principium, in quo hæc leguntur, *non esse Trebellii*, probat *Salmas. p. 275.* At apud eundem Scriptorem Senatus in acclamatione: *Primus genere, nobilis sanguine, emendatus vitâ, doctrina clarus, moribus singularis, exemplum antiquitatis!* Victor alter: *Genere satis claro, uti mos tum etiam erat, militiam sequebatur.* Paulus Merula *Cosmogr. parte II. lib. IV. cap. 19. p. 636.* describit PUB. AURELIUM. PUB. F. LICINIUM. VALERIUM. VALERIANUM. secutus (ut animadverto) *Onuphrium*, qui in A. C. 1007. hunc numum laudat: IMP. CÆS. P. AUREL. LICINIUS. VALER. VALERIANUS. Qui quidem rarissimus censeri debet: Nam omnes, quos *Goltzius* & *Occo* adferunt, cum *Inscr. IV. p. 274.* saltem P. LICINIUM VALERIANUM nominant. Quòd verò non tàm *Merula*, quàm *Onuphrius* & *Goltzius* Publii filium faciunt; id neque ex ullo numo, neque lapide nobis probârunt hactenus. Numi, in quibus legitur: IMP. C. P. LICIN. VALERIANUS. P. F. AUG. sic explicandi sunt: *Imperator, Cæsar, Publius Licinius Valerianus, Pius, Felix, Augustus.* De

De communi omnium sententia summum imperium adeptus est, ut ait *Zosimus*. Et jam suprà judicium Senatus accepimus. Commendat eundem à vita & moribus laudatis *Trebellius*. Sed Victor: *Parentibus ortus splendidissimis, stolidus tamen & multùm iners; neque ad usum aliquem publici officii, consilio seu gestis accommodatus.* Quod ipsum ex *Dionysii Episcopi Alexandrini* epistola ad Hermammonem confirmat *Casaub. ad Trebell. p. 203.*

Fuit sub ipso calamitosissimus imperii status, *Scythis, Germanis & Persis* magna vi irrumpentibus. Fusiùs quàm alii, clades illatas describit *Zosimus*. Ipse profectus contra Persas (quibus Sapores Artaxerxis, sive Artaxerxis I. filius, pulsus à Gordiano III. tùm imperabat) cùm undiq; se premi videret; *colloquii specie* circumvectus ab hostibus, & ad mancipii fortunam redactus est; ut scribit idem *Zosimus*.

Refert *Eutropius in Passione B. Pontii MSta*, vicem stapedis, aut scalæ, Sapori equum conscensuro præstitisse. Verba sunt, ut ex bibliotheca *Petri Puteani* citat *Salmas. ad Trebell.* p. 276: *Valerianus Imp. in captivitatem ductus, à Sapore Rege Persarum, non gladio, sed ludibrio, omnibus vitæ suæ diebus merita pro factis percepit; ita, ut quotiescunq; Rex Sapor equum conscendere vellet, non manibus suis, sed incurvato dorso, & in cervice ejus pede posito; è quo membra levaret.* Trebellius Pollio saltem *cum illo ut vili mancipio locutum* ait, more Scriptorum Romanorum, *parcens honori Romani nominis.* Sic Aur. Victor, quàm tectissimè loquens, ne captum quidem scribit, sed *fœdè laniatum*

laniatum interiisse. Victor alter liberè confirmat id, quòd ex *Eutropio* desumptum attulimus. Sed & *Agath. lib. IV. p. 122.* tandem *excoriatum* asserit. Ita DEUS OPT. MAX. tot piorum sanguinem ultus est, in quo & ipsa belua natavit. Vid. Euseb. 2273. Baron. in A. C. 259.

Annus, quo Valerianus à Persis captus est, fuit ab V. C. 1012. qui Lucium Corn. Secularem iterum, Junium Donatum Coss. habuit. *Fabula* est, quòd scribit *Besoldus:* Valerianum *culpâ cujusdam ducis captum.* Sequitur *Baronium*, qui in A. C. 262. *Macrianum* ducem illum appellat; sed decepit eum corruptissima lectio Trebelli Pollionis. Salmasius illa verba: *ductu cujusdam sui ducis*, Trebellii esse negat; non tàm ob alia, quàm auctoritatem codicis Palatini. Vide *illum p. 276.* & adde *Casaub. p. 203.*

Biennio antè CYRIADES in *Syria* Imp. Augustus contra *Valerianum* appellatus erat; sed idem occisus est eo tempore, quo *Valerianus* contra *Persas*, expeditionem suscepit; ut scribit *Trebell. Pollio in XXX. Tyrannis.* Casaubonus nusquam vel nomen hujus reperiisse ait; sed nos ita reperimus descriptum in æreo numo apud *Fulvium Ursinum, notis ad Trebell. Poll. pag. 510:* IMP. CÆS. M. CYRIADES. P. F. AUG. Ab alterâ parte inscriptum est: IMPERATORUM. AUG. ADVENT. Alium ejusdem Græcum videre licet apud *Occon. p. 477.*

Rebellavit in *Pannonia* contra Valerianum INGENUUS, de quo idem *Treb. p. 213.* In numo *Ursini* est: IMP. C. INGENUS. In alio Goltzii: IMP.

CÆS.

CÆS. D. LÆL. INGENUUS. P. F. AUG. Prælio à *Gallieno* victus, se ipsum interfecit.

GALLIENUS & ALII,
Qui sub eo imperium Romanum invaserunt.

HIc *cum Valeriano* patre imperium accepit. *Inscriptio I. p. 275.* describit ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΠΟΠΛΙΟΝ. ΛΙΚΙΝΙΟΝ ΙΓΝΑΤΙΟΝ. ΓΑΛΛΙΗΝΟΝ. ΕΥΣΕΒΗ. ΕΥΤΥΧΗ. ΣΕΒΑΣΤΟΝ. Hoc est: *Imperatorem, Cæsarem, Publium, Licinium Ignatium Gallienum, Pium, Felicem, Augustum.* Ignatii cognomen alibi vix reperies. In nummis semper describitur: P. LICINIUS. GALLIENUS: Uxor ejus *Pipa*, eadem cum *Cornelia Salonina*; de qua *Inscr. XII. p. 1022.* & multi numi. Fuit *Attali*, Marcomanorum Regis, filia, *Treb. & uterq; Victor*, & è recentioribus *Welser. lib. II. Rerum Boicarum, p. 126. Casaub. ad Trebell. p. 211. Salmas. ad eund. p. 296.*

Fuit abdomini natus, ac voluptatibus; dies ac noctes vino ac stupris perdidit; orbem terrarum per XXX. propè Tyrannos vastari fecit, Romanum dehonestantes imperium; ut scribit *Treb. in Gallieno p. 182. ex correctione Salmasii.* Tyrannorum autem fuerunt hæc nomina:

I. ODENATUS, capto Valeriano Imperatore, in *Syria* Imperator Augustus appellatus est. *Princeps Palmyræ* fuit, majoribus ortus, qui ab Imperatoribus Romanis diversis honorum generibus fuerunt affecti; ut est apud *Zosim & Procop.* Vir bello strenuus,

Nisibin

Nisibin & *Orientem*, cum *Mesopotamia* Persis extorsit; *Ctesiphontem* usque arma proferens, *Saporem* cum liberis in fugam vertit, *Gazam* regiam & concubinas cepit. Occiditur A.V.1017. insidiis *Mœonii*. Nomen ejus variè scribitur, sed nos secuti sumus numos.

II. HERODIANUS, Odenati filius, qui & *Herodes* in numis; cum patre Imperator appellatus est, cum eodem periit.

III. MANIUS ACILIUS AURELIUS (ita describitur in numo *Goltzii*) Imperator appellatus est in *Illyrico*, Seculari secundùm, & Donato Coss. Manu & consilio promtus *Gallienum* (à quo *Mediolani* obsidebatur) insigni astu è medio sustulit, Paterno iterum, & Mariniano Coss. A.V.1020. *Trebell. in Gallienis, & Victor uterq;*. Sed & *Zosimus* satis apertè *Aureolum Gallieno* superfuisse asserit; nec aliter *Zonaras*. Quamobrem in *Goltzii* Fastis peccatum est, posita cæde Aureoli ante cædem Gallieni & Valeriani. Sed tamen idem Aureolus, *paucis diebus post* occisum Gallienum, interficitur à militibus; *Claudio* sive mandante, sive invito. Epigramma, quod monumento ejus inscribi jussit *Claudius*, repertum in agro *Mediolanensi*, vulgârunt *Ursinus ad Trebell. p. 512. & Gruterus Operis Æterni p. 163.* Id minusculis ita scribendum est, ut vult *Salmas. ad Treb. p. 303:*

Κλαύδιος Ἀυρεόλῳ μετὰ δήϊον ἄρεα, Καῖσαρ
τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις, ἐνδίδοσι.
Τῷ γὰρ καὶ ζωήν· ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε Φρόνημαι
πᾶσιν ἐπιρρήπτις τοῦ στρατοῦ ἀντίβιον.

Aa Κεῖνος

Κεῖνος δ' οἰκτείρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Ἀυρεόλου γεφύρην εἵσατο τήν τε τάφην.

Claudius Aureolo, post Martia prælia, Cæsar,
Humana ut lex est, debita justa dedit.
Huic vitam & voluit: dirus infensa tyrannis
militis hanc potuit mens generosa pati.
Hic piüs atque suo cineres dignatus honore
Aureoli pontem condidit, & tumulum.

IV. M. FULVIUS MACRIANUS, ut appellatur in Græco numo apud *Occon. p.479. & Goltz. in Thes. p.115.* Sub Valeriano bella in Oriente gerens, eo capto, rem feliciter gessit cum Persis: Eoq; successu inflatus purpuram induit A. V. 1013. Gallieno quartùm, L. Petronio, L. filio, Tauro Volusiano Coss. *Italiam* infesto exercitu petens, victus ab *Aureolo*, sive illius duce *Domitiano*, in *Illyrico* oppressus est A. V. 1015. Albino & Dextro Coss. Cum hoc ne confundas *Marcianum* illum, de quo *Trebell.* in Gallienis: *Omnes inde Scythas Marcianus variâ bellorum fortunâ agitavit.* Scripti, quos *Casaubonus* vidit, habent: *Macrianus*, perperàm. Vulgatam favet *Palatinus* codex, teste *Salmasio*. Hic est ille Marcianus, qui cum *Heraclione* de occidendo Gallione consilium iniit, initum exsecutus est. Plura *Casaub. ad Treb. p.208.*

V. Q. FULVIUS MACRIANUS à patre M. FULVIO Macriano *Imperator Cæsar Augustus* appellatus est. Atque ita descriptum leges tùm in Græcis tùm in Latinis numis apud *Goltz. & Occon.* Habuit ergo idem cum patre cognomen. At *Zonaras* semper *Macrinum* vocat patrem, filium *Macrianum.* Hoc

Hoc sibi Scriptores licere volunt, ut *Salmasius* notat *ad Capitol. p. 250.* Cum patre occisus est in *Illyrico*.

VI. CN. FULVIUS QUIETUS. Ita nominatur integrè in numis apud *Goltzium*: Zonaræ QUINCTUS corruptè. A patre M. Fulvio Macriano *Imperator Cæsar Augustus* appellatus est. Occiditur ab *Odenato* in Oriente, paulò post patris interitum. Hinc apud *Treb. in Quieto Salmasius* legit: *Sed ubi comperit Odenatus, qui jam Orientem tenebat, ab Aureolo Macrianum patrem Quieti, & ejus fratrem Macrianum victos, milites in ejus potestatem concessisse, quasi Gallieni partes vindicaret, adolescentem cum Balista præfecto interemit.* Vulgata lectio Quietum dicit *cum patre & fratre Macriano victum ab Aureolo.*

VII. SER. ANICIUS BALISTA descriptus è numis Græcis, Vir insignis, eruditus, in cōsiliis vehemens, in expeditionibus clarus, ad rempublicam gerendam singularis, in *Asia* Imperator appellatus est; occiso jam *Quieto* à gregario milite, in gratiam *Odenati*, interemptus est; ut scribit *Treb. in Balista*. Ubi *veteribus* quibusdam *ambiguum* fuisse adjicit, *an imperarit?* Ea temporum illorum segnities erat, ut proxima quæq; ignorarent, quæ ab ævo nosto remotissima hodie scimus ex numis.

VIII. P. VALERIUS VALENS, Proconsul Achajæ ob invidiam in Macrianum Imperator appellatus in *Macedonia*, brevi à militibus interficitur. Sic verò, ut nomen ejus exhibuimus, descriptum reperitur in numo Græco apud *Goltzium* & *Occonem*. *Ursinus notis in Trebell. p. 513.* errore pudendo ad eun-

dem pertinere scribit *Lapidem III. p. 274. Operis Grüter.* cùm sit *C. Valentis Hostiliani Messii Quincti Decii, Augusti filii*, de quo suprà diximus. Sed & *Cn. Seia Herennia Sallustia Barbia Orbiana Decii* uxor est, *non Valentis* hujus, unius è XXX. Tyrannis sub Gallieno, quod perperàm *ibidem* statuit *Ursinus*.

IX. PISO, qui in Græco numo apud Goltzium: Λ. ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΟΣ ΠΕΙΣΩΝ; in Latino apud Ursinum d. l. IMP. C. PISO. FRUGI. P. F. AUG. Cujus in posticâ *Victoriæ signum palmiferum*, quod *dextrâ* manu *coronam Imperatori imponit*, cum hoc titulo: THESSAL. AUG. Hoc est: *Thessalicus Augustus*. Hinc valdè illustrantur, quæ dicit *Trebellius*. Oriundus est à P. Calpurnio, L. F. Pisone, qui ante 400. annos, hoc est, A. V. 604. primus legem *de pecuniis repetundis* tulit; primus etiam *Piso Frugi* dictus est, & pronepotem habuit L. Calpurnium Pisonem Fru- , *socerum C. Julii Cæsaris Dictatoris*. Fuit autem ic, qui *sub Gallieno* Imperator appellatus est, tantæ virtutis, ut similem in rep. fuisse neget *Trebellius*. Missis à *P. Valerio Valente* militibus trucidatur paulò antè, quàm Valens occideretur à suis.

X. TI. CESTIUS ALEXANDER ÆMILIANUS (hanc descriptionem in numo Græco & Latino apud *Goltz. & Occon.* reperire licet) in *Ægypto* Imperator salutatus est. *Ursinus* valdè peccat, qui ad eum refert æreos numos, cum inscriptione: C. JUL. ÆMILIANUS, confundens *Æmilianum* illum, cum *Æmiliano*, qui occisis *Gallo* & *Volusiano* imperium invasit; de quo jam suprà verba fecimus.

Alexan-

Alexandrum vel *Alexandrinum*, virtutum memoriâ, vocatum scribit *Treb. Pollio.* Sed dubito, an verum hoc sit, quod accepit ab aliis, parùm sibi constantibus; ut ipse fatetur. Fuit *Alexandriæ* nobilis familia *Tiberiorum Alexandrorũ*, & quidem *originis Judaicæ.* *Philonis* enim illius, quem Platonizare ajunt, frater *Alexander Alabarcha* (hoc est, Præfectus) Alexandrinus (*Joseph. lib. XVIII. Antiq. c. 10.*) filium reliquit *Tiberium Julium Alexandrum*; qui cùm patriæ religioni nuncium misisset, & omnium opulentissimus esset (*Idem Joseph. lib. XX. c. 3.*) sibi & suis ad magnos honores aditum fecit. Eum certè *illustrem Equitem* Romanum ministrum bello datum *Corbuloni*, tradit *Tac. lib. XV. Annal. c. 28.* Ad quem locum *Lipsius* notavit, fuisse priùs *Alabarcham Alexandrium*; sed graviter lapsus est, hoc enim *de patre Alexandro* verum, de filio falsum: Malim tamen credere, id *ex properantia* scriptum contra mentem; nam veriora docet ad *lib. I. Hist. c. 11.* Hic ipse Tiberius Jul. Alexander, Philonis è fratre Alexandro nepos, *Præfectus Augustalis Ægypti* fuit. *Tac. lib. I. Hist. c. 11.* Legiones sacramento Vespasiani adegit, Cal. Jul. A. V. 821. *Idem lib. II. Hist. c. 74. 79. Suet. in Vespasiano, c. 6.* Hujus filius, Tiberius Julius Julianus Alexander cum collega Eruceo Claro legatus, imperante Trajano, *Seleuciam* cepit & concremavit; ut est apud *Xiphilin.* Meminit ejus *Inscr. I. p. 124.* Et *Consulem* fuisse A. V. 886. probat *Reines. lib. III. Var. c. 16.* Corruptissimè *Onuphrio, Goltzio* & aliis, Hiberus nuncupatur. Igitur ex hoc genere descendisse reor

Tiberium Cestium Alexandrum Æmilianum, tùm ob nomina *Tiberii* & *Alexandri*, tùm ex ipsa patria petito argumento: Nam *Alexandriæ* natus, *eandem* tùm *regebat*, cùm Imperator appellaretur. Hinc numus ejus inscriptus: IMP. CÆS. ÆMILIANUS. P. F. AUG. In altera parte *nudam mulierem humi procumbentem*, sinistro brachio innisam *canistro*, *floribus pleno*; & lævâ *cornu Amalthea* habentem, ut & *Ibin* Ægypti propriam avem (alii *ciconiam* esse voluerunt) cum *equestri statuâ*; quæ dextra *orbem apprehendit*, & militi à tergo repræsentat, & hoc titulo: ADVENTUS. AUG. ÆGYP. Occiditur illo anno, quo imperium accepit, id est, A.V. 1003. & ipse alioqui fortitudine insignis, qui *Thebaidem* totamq; *Ægyptum* peragravit; & barbaras nationes passim submovit.

XI. M. CASSIUS LATIENUS POSTUMUS (numus non unus apud *Goltzium*, & *Occonem*, sed Ursinianus LABIENUM appellat) occiso *Quincto Julio Salonino Gallieno Cæsare*, altero Gallieni filio, imperium apud *Gallos* invasit; tenuitq; per annos septem. Maximè dilectus à Gallis, *submotis Germanis*, securitatem pristinam restituit. Meminit præter *Trebellium Euseb. n. 2283.* Sed & hinc in numis ejus legas: SALUS PROVINCIARUM. Item RESTITUTORI GALLIÆ. Occisus est cum filio A. V. 1019. Paterno & Arcesilao Coss. *Goltz.* & *Onuphrius.*

XII. C. JUNIUS CASSIUS POSTUMUS, superioris F. à patre *Imperator Cæsar Aug.* appellatus, & ab equitibus rebellibus interfectus est. Julius Atheri anus

rianus apud *Treb.p.187.* JUNIUM POSTUMUM appellat patrem. Sed membranæ, ut notat *Salmasius p.301.* JULIUM POSTUMUM: Utrumq́, *Salmasius* confutat ex numo, qui habet: C. M. POSTUMUS: Qui numus quomodo rem conficiat, non video. Debebat enim vir illustris producere numum alium, cujus descriptio integra est; qualis est: IMP. CÆS. M. CÆS. LAT. POSTUMUS. P. F. AUG. Ex hoc enim patet, Postumum *patrem non* fuisse dictum *Junium* vel *Julium.* Fons erroris patet ex *filii* numis, quorum hæc est inscriptio: C. JUN. CÆS. POSTUMUS. CÆS. PRINCEPS. JUVENTUT. Nam inde satis apparet: *Julium Atherianum* confudisse nomina filii & patris.

XIII. Q. NONIUS REGILIANUS descriptus è numis, in *Pannonia* per *jocum* creatus Imperator, Dacus & Decebali propinquus, contra *Sarmatas* egregiè rem gerit; occiditur à suis metu Gallieni A. V. 1015. Albino & Dextro Coss.

XIV. SEX. JUL. SATURNINUS in *Ægypto* coactus imperium suscepit; post multa strenuè gesta, *ob severitatem* interemptus est à militibus. Nomen ejus integrum ex iisdem numis descriptum est.

XV. C. ANNIUS TREBELLIUS in *Isauria* Imperator appellatus, à Gallieni duce vincitur, & occiditur. Fundamentum descriptionis petiturum mittimus ad Occon. & Goltzium.

XVI. T. CORNEL. CELSUS, sic appellatus in Græco, in *Africa* Imperator factus est, nobilissimis haut dubiè majoribus oriundus: Cornelii enim Celsi

jam Neronis temporibus notissimi: *Cornelium Celsum* citat *Plin. lib. X. c. 53.* Dignus autem imperio visus est hic ob justitiam, & corporis magnitudinem. Interficitur insidiis *Galliena*, Gallieni consobrinæ; & *cadaver à canibus* discerptum est.

XVII. AP. CLAUD. CENSORINUS in numo apud *Goltzium*, is est, quem milites A. V. 1016. raptum ex agro Imperatorem crearunt, & rursus occiderunt, cùm disciplinæ rigorem ferre non possent.

XVIII. HERENNIANUS, Odenati F. Imperator appellatus *cum fratribus*, & ab *Aureliano* rursus dejectus est.

XIX. TIMOLAUS, Odenati F. in veteri editione Trebellii, & codice Palatino ATIMOLAUS; sed contra numorum auctoritatem. Idem fatum expertus est, quod fratres.

XX. VABALLATHUS, Odenati F. notus ex numis *Occonis*, & quodam *Octavii Stradæ*. Casaubonus admodum temerè contra *Vopiscum* negavit, hunc in rerum naturâ fuisse. Sed jam error iste gravissimus satis confutatus est à *Salmasio*.

XXI. MOEONIUS, aliis MÆONIUS, Odenati consobrinus & interfector *per errorem Imperator* appellatus, brevi pòst scelerum pœnas dedit.

XXII. SPURIUS SERVILIANUS LOLLIANUS in Gallia *Imper. Cæsar Aug.* appellatus est à *Francis*, Romanis militantibus, cæso Postumo. Civitates à Germanis dirutas instauravit; sed quòd milites labore nimio fatigaret, ab iisdem neci datur. *Casaubonus notis ad Treb. p. 212. Onuphrium* inadvertentiæ

tiæ insimulat, qui *Lollianum* istum ab *Æliano* diversum habuerit. Ipse putat *eundem* esse *Lollianum* cum *Æliano*; sed hîc major nubes est, quàm existimavit vir doctissimus: Profectò enim *duos diversos* Imperatores fuisse *Lollianum* & *Ælianum*, docemur è numis apud *Goltzium*. De altero talis: IMP. CÆS. SP. SERVIL. LOLLIANUS. P. F. AUG. De altero iste: IMP. C. A. POMPON. ÆLIANUS. AUG. Cui jam persuaderi poterit, Lollianum & Ælianum unum eundemq; esse? Interim non nego, veteres ipsos ad hæc nomina cespitâsse: Nam qui Lolliani meminit, omittit Ælianum; & qui hujus, omittit Lollianum. Neq; jam nostrarum virium est, utriusque res distinctè explicare. Est igitur

XXIII. AUL. POMP. ÆLIANUS, vel, L. POMP. ÆLIANUS. Nam sic describitur in alio, qui sincerior videtur, propter *Paanii* locum, *Eutropii metaphrastæ*.

XXIV. M. AUR. VICTORINUS, sive post Lollianum, sive post Ælianum in *Gallia* Imperator appellatus est. Sed cùm corrumpendis militum uxoribus daret operam, breve sibi imperium fecit: Interfectus enim à milite *Coloniæ Agrippinæ*.

XXV. L. AUR. VICTORINUS à patre *Imp. Cæsar* appellatus, cum eodem interficitur. Utrumq; descripsimus è numis.

XXVI. M. AUR. MARIUS, quem neque *Goltzius* neque *Onuphrius* integrè descripserunt. *Occo* ex Viviano dedit argenteum, in cujus altera parte legitur IMP. C. M. AUR. MARIUS. P. F. AUG.

in altera VICTORIA AUG. *Urfinus notis in Treb. p. 511.* in antiquis numismatibus dici ait: IMP. CÆS. MAMURIUM; fed fugientibus literis. Mihi omninò legenda videntur hoc modo: IMP. C. M. A. MARIUS. Hoc eft: *Imperator Cæfar Marcus Aurelius Marius.* Fuit fabro ferrario natus, & cùm Imperator in *Gallia* factus, ad milites verba faceret, his ferè ufus eft: *Scio, commilitones, objici mihi poffe artem priftinam; nihil referi:* Utinam femper ferrum tractem, *non vino, non floribus, non popinis, non mulierculis deditus; qualis Imperator Gallienus eft. Cladibus fuis difcant exteræ gentes, Romanorum populum* ferreum *effe fub Principe, qui nihil melius tractare fciat quàm ferrum!* Occifus eft à milite, cum hâc exprobratione conditionis priftinæ: *Hic eft gladius, quem ipfe fecifti!* ut fcribit *Trebellius.*

XXVII. P. PIVESUS TETRICUS *Galliæ* Præfes, fuadente *Aureliâ Victorinâ,* M. Aurelii Victorini conjuge (quam alii *Victruviam,* alii *Victoriam* vocant) imperium fufcepit; fed cùm militum infolentiam ferre non poffet, maluit *Aureliano* fefe dedere, quàm perfidum imperare. Aurelianus, quamvis eum in triumpho duxiffet, tamen poftea in fummo honore habuit.

XXVIII. C. PIVESUS TETRICUS, *cum patre* Imperator appellatus eft, & cum eodem in triumpho ductus; fed poftcà omnibus *fenatoriis honoribus* perfunctus eft. Utrumque patrem & filium defcripfimus in numis.

Et hi funt illi XXX. Tyranni (fi nimirum annumeres

meres CYRIADEN & DECIUM LÆLIUM INGENUUM, de quibus jam egimus suprà: Pleriq; numerum supplent additâ ZENOBIA & VICTORIA) qui *sub Gallieno,* tumultuario populi consensu, aut incondito militum strepitu; interdum & per jocum & ludum imperium acceperunt, & perdiderunt.

Ipse GALLIENUS cùm P. LICINIO VALERIANO fratre, longè sibi dissimili (quem Imperatorem appellârat A.V.1019) occisus est A.V.1020. cùm per annos *sex cum patre, novem solus* imperasset, quâ de re *Salmas. ad Treb. p.297. Baron. in A.C.269.*

CLAUDIUS.

Claudii genus obscurum, *quamvis alii* nobilissimum *faciant.* Onuphrius & Goltzius *refutantur, non tàm rationibus, quas* Baronius *observavit, quàm ex Lapide. De morte Claudii fabula.* Salmasii ἁμάρτημα μνημονικόν. *Inscriptio arcus triumphalis* nuper reperta. *Besoldus confirmatur in nomine Claudii*

M. AURELIUS CLAUDIUS, *Trebellio in Gallienis pag. 178. Clodius* Illyricianæ gentis vir, ut eum appellat Valerianus apud eundem *Treb. p. 207.* Aliis *Dalmatiâ* vel *Dardaniâ* oriundus. Majores ejus planè obscuri: Nam de patre & avo & proavo quod diceret, non habuisse se, fatetur *Trebell. p.206.* Sed qui *Constantino Magno & ejus filiis adulati* sunt, qui *à fratre Claudii* originem ducebant, illustriorem

ſtriorem facere conati ſunt. Et alii quidem *Gordiana ſatum*, ſcriptum reliquerunt; ut ſuprà diximus: Alii ab *Ilo*, Trojanorum rege, atque ipſo *Dardano* ſanguinem traxiſſe volebant. Vid. *Treb. d. l.*

Imperium accepit A. V. 1020. Et mortuus eſt Antiochiano iterum (ita deſcribunt lapis in ruinis Caſuli ad D. Damianum repertus, & à *Paleto* deſcriptus *Servio*, à Servio mihi; & *Idatius in Faſtis Conſul.* nec non *l. 2. C. de diverſis reſcript.* ut Actatianus vel Atticianus aliorum non habeat locum) & Orfito Coſſ. Quo menſe, ac die non conſtat. *Onuphrius* ac *Goltzius* ajunt pridie Non. Febr. hoc modo *non integri biennii* imperium Claudio tribuentes. Quod ſi verum eſt, falſum erit illud, quod ſcribit *Porphyrius* σύγχρονος, in vita *Plotini*; Claudium *ſecundum annum peregiſſe, tertium cœpiſſe.* Nec illi applicari poterit oraculum, de quo Trebellius:

Tertia jam Latio regnantem viderit æſtas.

Quod rectè objecit *Baron. in A. C. 271.* Imò repugnat *Inſcript. II. p. 226. Operis Gruter.* in quâ legimus: CLAUDIO. INVICTO. PIO. FELICI. IMP. CÆS. PONT. MAX. TRIB. POT. III. Malim credere defunctum eſſe vel Septembri vel Octobri.

Extinctus eſt à *peſtilentia*, cùm paulò antè formidulôſiſſimum *bellum Gothicum* ingenti virtute confeciſſet. Hoc è *Treb. Claudio p. 206. Eutrop. lib. IX. & Zoſim. lib. I.* manifeſtum eſt; ut *fabuloſum* ſit, quod ſcribit *uterq; Victor*, vetus *Deciorum exemplum*, qui pro ſalute Reip. ſe devoverunt, *à Claudio eſſe renovatum*; eumq; ſic periiſſe. An ad hanc ipſam fabulam

reſpexit

respexit *Trebellius*? & *Dexippus* quidem Claudium non dicit occisum, sed tantùm mortuum esse? Sed emendat locum *Salmas. p.332.* pro *Claudio* substituendo *Quinctillum.* Nec repugnamus: Sed quòd addit, de Claudio *neminem dixisse, quòd occisus sit*, in eo fallitur: Dixerunt enim *Victor uterque* eo scilicet modo interfectum, quo Decii olim liberâ repub. ceciderant. Cæterùm Claudio post mortem tùm alii maximi honores, *Romæ* & in *Italia* habiti; tùm *Firmii* arcus triumphalis erectus est, cujus inscriptionem nobiscum communicavit, licet alicubi mutilam *Joh. Baptista Donius, Eques Florentinus:*

DIVO. CLAUDIO. GOTTHICO.
MAXIMO. PIO. FELICI. VICTORI. AC.
TRIUMPH. . . . SEMPER AUGUSTO.
MUNICIPI. . . . VATORI.
AMPLIFICATORIQ.
OB. ILLUSTRIA. EJUS. GESTA. ET.
AMOREM. JUXTA. CIVES.
ORDO. INTER. ANATIUM.
ARCUM. TRIUMPHIS. INSI. . .
DEDICA. . . . . .
M. CL. TACIT. . . . . .
PATRO. . . . .

Flavium Claudium appellat Besoldus in utraq; Synopsi ex *Trebell. ad quem Casaubonus* notavit, in nullo vetustatis momento inveniri, *Flavium* hunc appellatum; sed hoc apertè falsum docuit *Salmasius* ex hac Inscriptione:

IMP.

IMP. CÆSAR. FL. CLAUDIO. PIO. FELICI.
INVICTO. AUG. PONT. MAX. TRIB.
POT. II. COS. II. PROCOS.

Et ab hoc *Flavii cognomen* derivatum *in Constantium & Constantinum*. Vide ibi plura.

QUINCTILLUS.

MOrtuo Claudio M. AURELIUS QUINCTILLUS delatum sibi imperium omnium judicio suscepit. Sed *Aureliano* Imperatore creato, impar ejus conatibus, sponte cessit, & *sibi venas incidit*; ut scribit *Zosimus*. Sed *Euseb. n. 2286.* *Aquilejæ* occisum scribit d. 17. imperii; nec plures dies tribuit *Zonaras*. Accedit in genere mortis referendo *Trebellius & Victor*: Sed *Dexippus* è correctione *Salmasii* saltem mortuum ait; ut dubitâsse videatur de mortis genere.

AURELIANUS.

Besoldi falsa descriptio. Aureliani res gestæ. Incertum tempus imperii ejus.

L. DOMITIUS AURELIANUS in Græcis & Latinis nummis & lapidibus apud *Gruterum* *p. 276.* dicitur. At *Besoldus* auctores minùs legitimos secutus, VALERIUM AURELIANUM dixit. *Sirmii Pannoniæ* obscuro loco natus, vel ut alii volunt, in *Daciâ Ripensi*, aut *Mœsiâ*; bellator egregius (*Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 855.*) licet crudelis, *Suevos*, *Sarmatas* & *Marcomannos* (qui Romanis

nis tantùm terrorem incusserant, ut de urbe desperarent) præliis ingentibus vicit: In itinere, dum contra *Zenobiam* proficiscitur, *barbaros in Illyrico* fregit: Dein *Zenobiam* ad *Imas* (vide *Scal. ad Euseb. n. 2288.*) profligatam è fugâ retraxit, *Palmyram* capit; *Firmium*, *Ægyptum* sibi vendicantem, occidit; *Tetricum* se dedentem suscepit, & Romam reversus de *Zenobiâ* & *Tetrico* triumphavit. Dein ad *Gallos* profecturus inter *Heracleam* & *Byzantium* ob crudelitatem interficitur. Ipso tertiùm, & Marcellino Coss. ut est apud *Idatium in Fastis*. Quod ex *Occonis* numo (in quo septimus annus Tribunitiæ potestatis signatus est) infringere conatur *Baronius in A. C. 277*.

FIRMIUS.

Firmii *numus Græcus. Ab hoc diversus* Firmus *in numo, sed indictus Scriptoribus aliis. Firmii* robur, & *cædes.*

HIc *Seleuciâ* natus, *Zenobiæ amicus* & socius, *Ægyptum* occupavit, purpuram sumsit; & percussâ monetâ, *Augustus* appellatus est. Vidit hujusmodi numum *Goltzius*, cujus inscriptio est: ΑΥΤ. Κ. Μ. ΦΙΡΜΙΟΣ. ΕΥΣ. ΕΥΤ. ΣΕΒ. ΕΤΟΥΣ. ΠΡΩΤΟΥ. An ad eundem referendus ille apud eundem p. 133: DN. FIRMUS. P. F. AUG. ? Ἐπέχω. *DOMINI titulus* demum *sub Diocletiano frequentari cœpit.* Ipse *Goltzius* ad *Firmum*, Nubelis Maurorum Reguli filium Gildonis, Mascizelis & Dii fratrem pertinere vult; qui *sub Gratiano* ab imperio Romano

defecit,

defecit, ut refert *Ammianus Marcell. lib.XXIX. p.399.* Sed *Valeſ. ad Ammianum p.392. è Victore & Oroſio*, non *Auguſti*, ſed *Regis* ſaltem *nomen* illum adſciviſſe probat. Hic igitur Latinus numus cujus ſit, incompertum mihi eſt. Noſter *Firmius* appellatus eſt, quamvis *Vopiſci* libri ſcripti *Firmum* firmiter retineant;& tantæ magnitudinis viriumq; fuit, ut Cyclops diceretur. Ab Aureliano *Carris* redeunte victus, & occiſus eſt; ut ſcribit *Vopiſcus*.

TACITUS.

Diverſæ ſententiæ de tempore imperii Taciti. Conſulum ordinariorum *par habitum pro* ſuffectorum *pari ab Onuphrio & Goltzio. Numus Taciti à riſu* Scaligeri *vindicatus è Zoſimo.*

MAURELIUS TACITUS Imperator à Senatu appellatus eſt a. d. 7. Cal. Octobr. A V. 1027. à C. Cornel. Tacito oriundus (ut ſuſpicatur *Lipſius* in vita Taciti) brevi periit, ut complures volunt: *Paucorum menſium Imperatorem* dicit Beſoldus. *Eutropius* & *Vopiſcus* ſexto menſe periiſſe volunt. Idem apud *Euſeb. n.2291.* legere eſt. *Uterq; Victor* aſſignat dies 200. His obſtat *Idatius in Faſtis*, qui ferè *biennium* tribuit: Ait enim Imperatorem factum Aureliano tertiùm, & Marcellino Coſſ. occiſum eſſe Probo & Paulino Coſſ.

Nota hîc, Probum & Paulinum non eſſe Coſſ. *ſuffectos* A. V. 1028. quod *Onuphrius* & *Goltzius* putârunt;

târunt; sed Consules *ordinarios* anni sequentis. Idem observavit è *Cassiodori Chronico Græco Baron. in A. C.* 277. *Idatium* confirmant *Inscr. I. & II. apud Gruter.* *p.* 277. in quibus notatus est annus Tribunitiæ potestatis secundus. Ergo *ultra annum* imperavit Tacitus.

Occisus est in *expeditione Mæoticâ*, ut notat *Scal. ad Euseb. n.* 2291. qui & facetè perstringit numos hujus Taciti, in quibus visitur *Imperator equitans, præeunte victoriâ, sequente exercitu*, cum titulo: IMP. C. M. CL. TACITUS. PIUS. FELIX. AUG. Hoc erat, inquit, τὸ ἐπινίκιον πρὸ τῆς νίκης ᾄδειν. Nam in expeditione istâ, tumultu militari oppressus est; & ut Historici referunt, propter brevitatem imperii nihil memorabile ab eo gestum est. Par *vanitas* ejus fratris *Floriani*, qui cùm paucos dies imperâsset, neque propter angustias temporis aliquid præclarum gerere potuisset; tamen in numis suis vocat se PACATOREM ORBIS; incluso in illis *Sole cum flagro*. Hæc *Scaliger*. Non sum nescius Romanæ vanitatis, & notavi ipse talia ad *Flor. lib. I. cap.* 11. §. 6. De fratre Floriano quoque lubens illi crediderim; sed de Tacito tamen inquit Zosimus: *Scitè trajectâ palude Mæotide, per Pontum ad Ciliciam usq; sita incursionibus vexârunt: Quos aggressus Tacitus, partim ipse debellatos ad internecionem delevit; partim Floriano designato Prætorii Præfecto debellandos tradidit; & in Europam contendit; ubi lapsus in insidias, necatur.* A numis igitur stat *Zosimus*, & valdè dubium, an *Vopiscus* ad has auctoritates convellendas cum paucis aliis sufficiat?

FLORIANUS.

Vopisci locus dubius, defendi tamen posse dicetur è Virgilio. Floriani interitus.

MANNIUS FLORIANUS, Taciti frater, sed ex matre tantùm. Sic enim Vopiscus: *Diversis parentibus nati ferebantur.* Besoldus *Taciti germanum* appellat, secutus alium locum *Vopisci*; quem Casaubonus sic emendat: *Hic Taciti frater non germanus fuit.* Sed fortassis abusivè locutus est Vopiscus, & *germanum* dixit, qui ex eâdem matre genitus saltem; sic *Virgil. lib. V. Æn. v. 12.* Erycen, Butæ & Veneris filium, *Æneæ germanum* vocat, qui erat tantùm frater uterinus:

Hæc germanus Eryx *quondam tuus arma gerebat.*

Occisus est *Tarsi* à militibus, cùm *contra Probum* expeditionem suscepisset. *Zosimus lib. I. Vopiscus in Floriano, Aurel. Victor Schotti.* Sed Victor alter: *Florianus diebus IX. quasi per ludum imperio usus, incisis à semetipso venis, sanguine consumptus est.* Quæ de Quinctillo scribunt alii.

PROBUS.

Probi genus obscurum, res gestæ, cædes. Sex annos *imperâsse, probatur ex Idatio & inscriptione nondum publicatâ. Utrumq; tamen testimonium Probi initium & finem in diversos annos conjicere.*

Hunc

HUnc Probum ex illius Aurelii Probi gente fuisse Casaubonus existimat, qui Paphiis propositus à *Spartiano* dicitur *in Alexandro Severo*. Sed dissentit *Salmasius*, quòd ipse Vopiscus Probi *patrem* Maximum *ignobilem* facit.

Nec quicquam in nomine fundamenti est: *Novi* enim *homines nomina & pronomina nobilium* Romanorum, libenter & *licenter* assumebant. Numi & *Inscript. III. p. 277*: M. AURELIUM PROBUM appellant; *Onuphrius* è Vopisco, M. VALERIUM AURELIUM PROBUM. Nondum Imperator, *Valeriani patrem* è *Quadorum* manu liberavit, *Aurelianum* à crudelitate ad mitiora sæpè deduxit; *Marmaridas* in *Africâ* vicit, *Carthaginem* asseruit: *Ægyptum*, & Orientis maximam partem in Aureliani potestatem redegit.

Tacito cæso, Imperator, quamvis *invitus*, à militibus appellatus est, se primùm & Paulino Coss. Romanis Principibus, qui fortes, clementes, prudentes extitêre, par, aut superior, verè probus; victor omnium gentium barbarorum, victor & Tyrannorum. *Aureliani* & *Taciti* percussorem exemplo utili supplicio affecit, LX. *Galliarum* nobilissimas *urbes* à *Germanis* recepit: In *Thracia Gothos*, & in *Oriente* omnia compescuit. *Belli Germanici* Besoldus in Synopsi majore meminit; cum quo conferre potes *Pighium in Hercule Prodic. pag. 36. 37.* De *vinearum* culturâ sub Probo *Eus. n. 2295. & Scal. notis* ad illum locum consulendi sunt.

Occisus est Imperator hîc à militibus, quos mul-

tis laboribus fatigabat, nec otiosos esse patiebatur; cùm per *sex* annos imperium tenuisset. Quamvis enim *quinto* imperii anno interfectum scribat *Vopiscus*; tamen alii omnes ipsi adversi sunt. Vide *Baron. in A.C. 283.* cujus discursum confirmamus auctoritate *Idatii*, qui Probum occisum esse ait, Caro iterum, & Carino Coss. A quorum Consulatu si regredimur in annum, quo Coss. fuerunt ipse Probus & Paulinus, hoc est, primum annum imperii Probi; habebimus *sex* annos. Id ipsum patet ex *Inscript. Hispanica Benedicti Ramberti*, quam nobiscum communicavit *Joh. Bapt. Donius*; sed ex quâ aliud initium Probi, aliud tempus interitus statuendum est. Sic enim illa:

IMP. CÆSARI. M.
AURELIO. PROBO.
PIO. FEL. INVICTO.
AUG. P. M. TRIB. POTES
TATIS VI. COSS. IIII. RES
PUBLICA TUCCITANORUM.
DEVOTA. NUMINI. MAJES
TATIQUE. EJUS. . . .
CURATORE. TIRIO. CLA
UDIO SUB. COLOSSO.

Si enim annus sextus Tribunitiæ potestatis complectitur posteriores menses anni 1033. quo Consulatum gesserunt Probus quartùm, & C. Junius Tiberianus; fit consequens, Probum Imperatorem factum A.V. 1028. Tacito iterum, Fulvio Æmiliano Coss. non anno sequente, Probo & Paulino Coss. Interitus autem Probi incidet in annum 1034;

quo

quo Coss. ordinarii fuerunt Probus Quinctus, & Victorinus.

SATURNINUS.

P. SEMPRONIUS SATURNINUS (ita vocant numi apud *Occon.* & *Onuphr.*) Gallis parentibus oriundus, *invitus & flens* purpuram sumsit. Occiditur in castro quodam ab iis, quos *Probus* miserat. *Scal. ad Euseb. n. 2295.*

PROCULUS.

T. ÆLIUS PROCULUS (ita numus *Goltzii*) Imperator apud *Agrippinam* creatus, vincitur & occiditur à *Probo.* Vitiis se contaminare id demum credebat, illustrem personam agere.

BONOSIUS.

BONOSUM pleriq; dicunt, sed QUINCTUS BONOSIUS in numis *Goltzii* & *Ursini* describitur. Homo bibacissimus, ut de eo *Aurelianus* diceret: *Non ut viveret natum esse, sed ut biberet.* Habuit hoc peculiare, ut adhuc *in vino prudentior* esset. Longo graviq; bello à *Probo* victus, *laqueo* vitam finivit; tunc de eo per jocum dictum est: *Amphoram pendere hic, non hominem*; ut scribit *Vopiscus in ejus vita.*

CARUS, CARINUS, ET NUMERIANUS.

CARUS *Narbone* genitus (ut est apud *Eutrop.* sed intelligenda hic *urbs Illyrici*, non Galliæ,

 Scal.

Scal. ad Euſeb. n. 2297.) in numis: M. AURELIUS CARUS. Romæ literarum ſtudiis imbutus, à Probo Præfectus Prætorio creatus eſt; eoq; cæſo, Imperator *Probi interfectores* graviſſimis *pœnis affecit.* Factum id, ſi credimus *Idatio*, ipſo Caro iterum, & Carino Coſſ. Alii, ut *Onuphrius* & *Golizius* initium ejus conſtituunt in A. V. 1034. Cujus anni principio Conſulatum inierant Probus quinctùm & Victorinus.

Bellum *Perſicum* conſenſu militum, aggreſſus eſt, nuncupatis priùs Cæſaribus M. AURELIO CARINO, M. AURELIO NUMERIANO; quorum *Lapis Taraconenſis* apud Scaligerum meminit. Sed & CARINUS, vivo adhuc patre, *Auguſtus* appellatus eſt; vide *Salmaſ. ad Vopiſc.*

CARUS in *Perſas* profectus, receptâ *Meſopotamiâ*, *Cteſiphontem* usque pervenit; & jam cupiditate gloriæ longiùs iturus, morbo, vel fulminis ictu, vel etiam ex vulnere obiit: Scriptores enim hîc diverſa tradiderunt. Vide *Scal. ad Euſeb. n. 2298.*

Imperium ſuſcipiunt filii, è quibus NUMERIANUS moribus & eloquentiâ decorus, *parentis obitum* nimiùm *flens, oculos ſibi corrupit*; nec diu pòſt ab *Apro* ſocero interficitur. *Scal. ad Euſeb. n. 2299.* Sed cum eo conferenda, quæ ſcribit de ludis Romanis, ab utroq; habitis, *Salmaſ. ad Vopiſcum:* Nam eam rem Scaliger explicare *d. l.* non potuit. *Carinus* libidinibus fœdus vincitur, & occiditur à *Diocletiano* A. V. 1037. ipſo Diocletiano iterum, & Ariſtobulo Coſſ. ut eſt apud *Idatium*.

DIO-

DIOCLETIANUS ET MAXIMIANUS.

Salmasii ἁμάρτημα μνημονικόν. *Diocletiani ignobilitas.* Sirmondi *insidiosa correctio. Initium Diocletiani. Maximianus consors imperii.* Tyranni septem *sub Diocletiano. De numis* Ælianorum duorum *sententia.* Bagaudæ *qui?* Scaligeri *lapsus. Iuliani duo.* Occonis *mixtura.* Quinquegentiani *qui?* Scaligeri *sententia rejecta. Constantius Chlorus & Galerius adoptati. Res bellica.* Persecutio Christianorum. *Diocletiani & Maximiani abdicatio. Utriusq; mors.*

C. AURELIUS VALERIUS DIOCLETIANUS (*Inscr. II. p. 1079.*) appellari voluit, Imperator factus, cùm adhuc privatus DIOCLES vocaretur. Minus igitur est, quod scribit *Salmasius ad Trebellii Claudium p. 345.* Imperatorem factum *tria nomina, more nobilium* Romanorum, assumsisse, dictumq; M. VALERIUM DIOCLETIANUM; sed & CAJUM prænominare debebat pro MARCO.

Vir fuit *obscurissimè natus*, ut ait *Eutrop. lib. IX. Libertinus* Annulini Senatoris, ut *Sex. Aurel. Victor.* Profligato *Carino* & interfecto *Ario Apro* solus imperio potitus est; idq; factum Diocletiano iterum, & Aristobulo Coss. Primum autem tùm Imperatorem

appellatum (quod est in *Fastis Consularibus Idatii*) non credimus. *Idatium* sanè ibidem non bonâ fide exhibuit *Sirmondus*: Dum enim emendationem suam inserit, totam rem difficultatibus implicavit. Nos omninò sequimur *Onuphrium* & *Goltzium*; qui Diocletianum *Imperatorem* factum volunt Carino II. & Numeriano II. Coss. Hoc est, A. V. 1036. Nam anno sequente postquam ad *Margum*, oppidum *Mysiæ*, Carinus cæsus erat; Diocletianum, non ut privatum (quod *interpolatus à Sirmondo Idatius* vult) sed ut *Augustum* suffectum in Carini locum, retento hujusdem collegâ Aristobulo, Præfecto Prætorio Consulatum iniisse, satis demonstrant *Valeſ. ad Ammian. lib. XXIII. p. 250. & Baron. in A. C. 285*. Hoc igitur verum existimamus initium Diocletiani, quo nihil incertius esse, scribit *Scal. ad Euseb. n. 2300*.

Imperium autem multis gravissimis bellis undiq; petitum, Diocletianus fortiter defendit; sed ne tota moles uni incumberet, A. V. 1038. M. Junio Maximo iterum, & Vettio Aquilino Coss. (ita scribuntur in *Lapide VIII. p. 309.*) MAXIMIANUM HERCULEUM ex Cæsare *Augustum* creavit; ciq; Tribunitiam potestatem concessit, ut ex antiquis lapidibus ostendit *Onuphrius*, & clarè *Idatius*: Maximo iterum, & Aquilino Coss. levatus est Maximianus senior Cal. April.

Hic in numis & lapidibus M. AUREL. VALER. MAXIMIANUS, homo sanguinarius, & vecors passim ab Historicis describitur. Ab his primùm bella civilia sopita sunt, & qui purpuram contrè sumserant, felicibus armis debellati. Ex his fuit

I. ÆLI-

I. ÆLIANUS. Eutropius: *Cùm tumultum rusticani in* Gallia *concitâssent, & factioni suæ* Bagaudarum *nomen imponerent*; duces autem haberent *Amandum* & *Ælianum*; ad subigendos eos *Maximianum Herculeum Cæsarem* misit. Victor: *Comperit Ælianum Amandumq; per Galliam excitâ manu agrestium & latronum, quos* Bagaudas *incolæ vocant, populatis latè agris, plerasq; urbium tentare.* Habemus igitur *duos Ælianos* Imperatores Augustos: Alterum sub *Gallieno*, alterum sub *Diocletiano.* Sed & in numis reperiuntur duo: Alter A. POMPONIUS ÆLIANUS: Alter, L. POMPONIUS ÆLIANUS. Aulum Pomponium Ælianum *Onuphrius, Goltzius* & *Occo* volunt illum esse, qui sub Gallieno; Lucium Ælianum idem *Goltzius* & *Occo cum Scalig. ad Euseb. n. 2303.* hunc esse, quem Maximianus debellavit. Sed mihi contrà videtur: Illum, qui à *Gallieno* defecit, L. Ælianum dictum apertè scribit *Paanius Eutropii metaphrastes, lib. IX. p. 122.* de Mogontiaco verba faciens: Τυραννήσαντι Λουκίῳ Αἰλιανῷ συνεπολέμησε. Id est: *Lucium Ælianum tyrannidem arripientem armis virisq; juverat.* Incidit igitur in Latinum codicem, in quo *L. Ælianus* extabat; pro quo hodiè *Lollianum* habemus. At de hoc *Æliano* (qui Bagaudarum dux fuit sub Diocletiano) nemo unquam prodidit, *Lucium* prænominatum. Tutiùs igitur agemus, si tyrannum illum sub Gallieno L. ÆLIANUM, hunc autem posteriorem, AULUM POMPONIUM ÆLIANUM descripserimus.

II. AMANDUS. Hic in numo *Occonis* &

Goltzii: IMP. C. CN. SAL. AMANDUS. P. F. AUG. fuit & ipsé dux Bagaudarum. *Bacauda*, vel *Bagauda*, à temporibus Diocletiani *latronem* & *rebellem* significare cœpit. Μȣλ⁊ώνεις vocabant Constantinopolitani, à corrupto Latino *tumultus*. Vide *Scalig. d. l.* Sed ita, ne cum illo Bagaudas & Baquates *Inscr. VII. p. 1025.* eosdem putes: Baquates enim *Africa* populi, ut ex Itinerario Antonini docet *Vales. ad Ammian. lib. XXII. p. 242.* Uterq; horum victus est A. V. 1038. Maximo secundùm & Aquilino Coss. *Victor* enim indicat, Maximianum post acceptum imperium contra *Bagaudas* statim ivisse in Galliam, & brevi bellum confecisse.

III. CARAUSIUS. Hunc *Pighius in Hercule Prodic. p. 17.* hariolatur primùm *Carisium*, deinde à *Germanis Batavis* sua linguâ *Carausium* appellatum; idque cognomen ipsum retinuisse libenter. In numis est CARAUSIUS. Nec aliter vocant *Euseb. n. 2303. Eutrop. lib. IX. & ejus metaphrastes Sex. Victor, Jornandes lib. I. de Regnorum ac Temporum successione.* Alteri *Victori* est CORAUSIUS. Sumsit purpuram post *Bagaudicum* bellum, & *Britanniam* per *septem annos* contra Diocletianum obtinuit. Tandem ab *Alecto* socio interfectus est, Diocletiano quintùm, Maximiano quartùm Coss. A. V. 1045.

IV. ALECTUS (sic in numis scribitur) cæso Caurasio, cùm ferè per *triennium Britanniâ* Romanos exclusisset, à *M. Aurelio Asclepiodoto* Præfecto Prætorio victus est; ut est apud *Eutrop.* Adde *Scal. ad Euseb. n. 2304.*

V. JU-

V. JULIANUS. Sex. Aur. Victor: *Julianus in Italia Imperator effectus, acto per costas pugione, in ignem se abjecit.* De hoc capio numum Goltzii: IMP. C. Q. TREBONIUS. JULIANUS. AUG.

VI. JULIANUS. Victor Schotti: *Africam Julianus, ac gentes Quinquegentanæ graviter quatiebant.* De hoc accipiam æreum *Occonis*, in cujus alterâ parte scriptum est: IMP. C. M. AUR. JULIANUS. P. F. AUG. In alterâ: VICTORIA. AUG. XXI. S. A. Qui enim provincias graviter concussisse dicitur, eundem crediderim Victoriæ typum expressisse in numis suis. *Occo* duorum Julianorum res perperam miscuit. Sed quænam illæ *Quinquegentanæ gentes?* *Quinquegentianos* dicit *Eusebius*. Mirificè deliravit *Pomponius Lætus*, qui nomen compositum divulsit, & *Gentianos populos* fecit ex posteriore membro; sed ex priore collegit latrones *quinquagenarios*, & supra eum numerum annorum fuisse. *Scaliger* Πενταπολίτας esse ait à *quinque civitatibus* illius provinciæ sic dictos: *Cyrenis, Ptolemaide, Arsinoë, Darnis* & *Berenice*. Nos *Valesium* sequimur, qui ex Jul. Honorio *Quinquegentianos* barbaros esse ait, *supra limitem Africæ* positos.

VII. L. EPIDIUS ACHILLEUS in Ægypto purpuram sumsit, & à Diocletiano *Alexandriæ* per octo menses obsessus, tandem succumbit, & interficitur. Diocletianus acerbè victoriâ usus, *Ægyptum* proscriptionibus & cædibus exhausit. *Eutropius, Victor & Eusebius, ibique Scaliger.* Sic verò istum descripsimus è numis Græcis, quos videre licet in

Euseb.

Euseb. n.2304. Occon. p.518. & Goltzium in Thes. Cæterùm propter hunc ipsum *Achilleum* & *Quinquegentianos*, & *Carausium*, aliosque hostes FL. VALERIUS CONSTANTIUS CHLORUS & C GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS ab Imperatoribus, *Diocletiano* & *Maximiano* adoptati, & *Cæsares* appellati; ut docent *Eutrop. Euseb. & Victor. Idatius in Chronico* Cæsares appellatos ait, Cal. Mart. A. V. 1043. Tiberiano & Dione Coss. Quod ipsum satis est defendendo *Onuphrio*, quem oppugnavit *Baron. in A. C. 292.* ex Inscriptione edicti apud *Euseb. lib. VIII. c. 29.* Id corruptum esse, nec ipse *Baronius* dissimulare potest.

Bella externa quod attinet, *Carpi* à Valerio victi, deditione pactâ, omnes in Romanum solum translati sunt, Tusco & Anullino Coss. ut ait *Victor*, & *Mamertinus in Panegyr. Constantio Cæsari dicto*. Consulendus *Scal. n. 2309.* Sequente anno Diocletiano sextùm & Constantio Cæsare iterum Coss. A. V. 1048. Galerius Maximianus Cæsar, inter Callinicum Carrasque congressus *cum Persis*, longè militum numero superioribus, victus recessit; & ad Diocletianum profectus, cùm ei in itinere occurrisset, tantâ insolentiâ ab eo exceptus est, ut *per aliquot passuum millia purpuratus*, tradatur *ad vehiculum ejus cucurrisse*; ut ex *Ammiano, Rufo, Festo, Zonarâ, & Eutropio* manifestum est. Sed anno, qui Coss. habuit Maximianum quintùm, & hunc Galerium Maximianum, ignominiam abolevit illustri victoriâ, de Persis in *Armeniâ majore* reportatâ. *Narseus* enim Persarum Rex, Saporis

poris avus, ingenti prælio victus, *Mesopotamiam, cum quinque regionibus Transtigritanis* reddere Romanis coactus est, ut uxorem & captas filias reciperet; quemadmodum *Rufus, Festus, Eutropius, Petrus Patricius in Excerpt. Legation. & Zonaras* referunt. *Errant*, qui Galerium cum Persis, *ter* vel *quater* conflixisse, ajunt; ut ostendit *Valesius ad Amman. lib. XIV. p. 53.* Sed & unde *Scaliger* nobis sufficienter probare possit, Narseum victum anno antè, quàm Diocletianus imperio abiret; videre non possum. Juxta *Idatium*, à victoriâ Persicâ ad abdicationem Diocletiani sunt integri octo anni. Eodem porrò successu *Marcomanni* victi sunt, Diocletiano VII, Maximiano Seniore VI. Coss. A. V. 1051, ut docet *Idatius*. Belli & jam *Victor alter* meminit.

Hæc prosperè pro republicâ gesta imperium Principum istorum valdè commendant; sed iidem immani in Christianos sævitiâ id meruêre, ut hodiè etiam utriusque nomen, velut detestabile, abominemur; utque nec benefactis quidem gratia sit, si quæ in rempublicam unquàm contulerunt, ut *Brunnerus lib. VI. Annal. Boic. p. 445.* loquitur. Incidit sævissima illa persecutio, de qua multa Besoldus è Baronio, in Diocletiani VIII. & Maximiani VII. Consulatum, secundùm *Idatium*, hoc est, A.V. 1055. Cum quo consentiunt *Excerpta Photii ex Metrophanis & Alexandri actis, Cod. CCLVI.*

Altero anno persecutionis hujus, qui Diocletiano IX. Maximiano VIII. Coss. signatus est, hoc est, A. V. 1056. *Diocletianus exuenda purpura consilium*

cœpit;

cœpit; & Maximianus admisit. Ita uterque abiit Cal. April. quod indicat *Idatius*. Alter ne caderet, descendere voluit; eamque amplecti vitæ facilitatem, quæ periculis careret: *A throno ad agrum venit, & cùm imperium abdicâsset, sui tamen esse dominus cœpit. Non jam Diocletianum, sed Dioclem rursus putares; quemadmodum cùm Imperator fieret, ex Diocle Diocletianus factus est. Sanè in horto occupatus, scire potuit, viciniorem ligoni quàm sceptro felicitatem esse; minari fortunam, cùm favoris modum excrescat. Erat hoc igitur non tàm imperium, quàm curam, miseriam, periculum exuere.* Et pereleganter disserit *Erycius Puteanus, Comment. in lib. Histor. Insubricæ, pag. 24. 25.* E veteribus rem narrant *Eusebius n. 2320. Eutropius lib. IX. Cassiodorus in Chronico, Victor uterque; Suidas, Zosimus lib. II. & Idatius.* Tempus assignavimus ex *Idatio, Zosimo*, & *Cassiodoro*; quos postremos secuti sunt *Onuphrius*, & *Goltzius*.

At Scaligero nemo persuadere potuit, ut crederet, Diocletianum *post depositam purpuram Consulem* fuisse (hoc enim iidem asserunt) *cùm*, inquit, *certum sit, ab eo tempore privatum in villâ egisse, in agro Salonino; & triennio post depositam purpuram decessisse.* Mihi nimis durum videtur, ex hâc ratione contra veteres pugnare. Nonne enim (ut tempora ferunt, ut *in Diocletianum favor*, qui novo exemplo *privatum inter Deos retulit*) absentibus, & in otio suo absconditis, honor iste haberi potuit, ut onera ferentibus aliis, ipsi velut ordinarii Coss. annum signârint? *Ingeniosissimæ res sunt, amor & adulatio*; nec id leve judicabis, si con-

si consideraveris *multùm honoris* hîc adjecisse, *numerum toties gestorum Consulatuum.*

Sed & quòd *Scaliger* ait, *triennio post depositam purpuram defunctum* esse, nimis *incertum* est. Vir maximus veram judicavit lectionem *Zosimi lib. II. &* *Suida* in Διοκλητιανὸς; sed dubiam facit *Victor*, qui post abdicationem novem annos tribuit. *Eutropius lib. IX*, consenuisse ait in agro suo. Quod verbum *longius triennio* temporis *spatium* in agro suo vixisse indicat. Cùm omnia circumspexi, non invenio caussam rejiciendi *Idatii*, qui Diocletianum mortuum ait die 3. Non. Decembr. A. V. 1068. Sabino, & Rufino Coss. ex tàm curiosâ dierum annotatione Scriptor ille, diligentiæ non vulgaris manifestus, ratiunculis & suspiciunculis nostris hodiernis valedicere nos jubet. Hoc igitur tempore Diocletianus obiit.

At Maximianus, qui A. V. 1062. secundo post Consulatum Diocletiani decimum, suumque septimum, cum Diocletiano de resumendo imperio frustra egerat; in *Galliâ* omnia turbans, *Massilia* strangulatus est. *Eutropius*, *Victor*, *Euseb. lib. VIII. Hist. Ecclesiast. c. 16.* Solus *Zosimus* Maximianum, in desperationem rerum omnium adductum, & apud *Tarsum* morbo extinctum ait, confundens *Maximianum* cum *Maximino*, patrem cum filio. De hoc enim à *Victore, Eutropio, lib. X. Euseb. n. 2326.* traditum, vide *Scal. ad Euseb. n. 2325.*

CONSTANTIUS CHLORUS.

Principis hujus genus: Trebellius *contra* Scaligerum

ligerum *defenditur. Avi & Proavi, & Majores, quibus origo non debetur. Constantii Chlori breve imperium, & mors.*

CUm Diocletianus, & Maximianus senior, abdicâssent, iidem Cal. April. ut scribit *Idatius* (non a. d. II. Cal. Majas, ut *Goltzius*, & *Onuphrius* tradiderunt) eâdemque horâ in administrationem imperii CONSTANTIUS CHLORUS, & GALERIUS MAXIMIANUS JUNIOR, ex Cæsaribus Augusti creati; successerunt; divisusque inter eos est orbis Romanus, ut *Hispanias*, *Britanniam*, *Galliam*, *Germaniam*, *Italiam*, & *Africam* CONSTANTIUS; *Illyricum*, *Asiam* & *reliquum Orientem* GALERIUS obtinerent.

Constantii genus quod attinet, *Eusebius n. 2304.* *Claudii* ex filiâ *nepotem* facit; *Eutropium* secutus; sed is meritò notatur à *Scaligero*. Error hinc fortassis manavit, quòd Constantium Chlorum Claudii nepotem dictum reperisset; at id nepotem, vel etiam pronepotem ex fratre significabat: Nam *Claudii* fratres, *Quintillus* ac *Crispus*. Crispi filia *Claudia*; ex quâ & *Eutropio*, nobilissimo gentis Dardanæ viro, Constantius Chlorus genitus; ut nos docet *Trebellius Pollio in Claudio*; at ejusdem Trebellii verba, in Gallieno: *Is est Claudius, à quo Constantinus, vigilantissimus Cæsar originem ducit.* Non potest concoquere Scaliger: *Falsum hoc*, inquit; *Constantius enim trahit originem* „ *à fratre Claudii, non à Claudio.* Sed sciendum est, „ solere Scriptores *propatruos* etiam, & *propatruos* „ *magnos*, & alios, quibus origo propriè non debetur, inter

inter *avos*, & *proavos* referre; atque inde rationem « istam loquendi esse, quam usurpat Trebellius. *Silius* « *lib. III. de Quincto Fabio Maximo Cunctatore:*

- - *Fabius, Tirynthia proles,*
Ter centum *memorabat* avos, *quos turbine Martis*
Abstulit una dies. - - -

Inter istos *trecentos Fabios*, non nisi unus & alter, quos prolatores dicere potuit; *avos* nihilominus dicit *omnes ejusdem stirpis.* Sic Cornelia apud *Propertium*, *lib. IV. eleg. ult:*

Si cui fama fuit per avita decora trophai,
Afra Numantinos *regna loquantur* avos.

Et mox:

Testor majorum cineres, tibi, Roma, colendos;
sub quorum titulis Africa tanta jaces.
Et Persen proavi *simulantem pectus* Achillis
Quique tuas proavus *fregit, Achille, domos.*

Derivat genus suum à *Scipione Africano juniore*, Lucii Æmilii Pauli filio; cùm *ab alio Scipione* revera descendisset: Nam Africanus junior non reliquit filium, qui *Corneliorum* nomen propagaret.

Sed oblitus sum, de Historici loco controversiam esse, non de Poëtæ. Igitur pro Trebellio adduco illud *Juliani, Orat. II. pag. 95.* edit. Petavianæ: Τά γε μὴν τῆς ἡμετέρας συγγενείας ἤρξατο μὲν ἀπὸ Κλαυδίου. Hoc est: *Nostri generis initium à Claudio deductum est.* Si *Julianum* ita loquentem ferre possumus, feramus & illum. *Anonymus de Constantio p. 471.* Claudii nepotem ex fratre dicit; quum propriè loquendo debuisset pronepotem. Hæc de genere. Hono-

Honores quod attinet, *Protector* primùm, exin *Tribunus*, postea *Præses Dalmatiarum* fuit; ut est apud eundem *Anonymum*. Imperium *non* multùm *ultra biennium* tenuit. *Idatius* obiisse, & filium ab exercitu Imperatorem appellatum vult a. d. 8. Cal. Sextil. Ipso sextùm, Galerio Maximiano Coss. A. V. 1058. Cum quo ad amussim conveniunt, quæ scribit *Onuphrius* in dicto anno. Mortuus autem est *Eboraci*, in Britanniâ. *Florilegus* tumulum ejus in *VVallia* repertum fuisse prodit; sed *Camdenus in Britanniâ p. 569.* à fide dignis accepisse se ait, patrum memoriâ, cùm *monachorum ædes* diruerentur *in cryptoportico* ædiculæ, in quâ Constantium situm fuisse, opinio erat; *lampadem ardentem*, sive *ignem perpetuum* inventum fuisse. Ut omnibus virtutibus insignem passim deprædicant Scriptores. Vide *Baron. in A. C. 304. n. 13. & 14. & in A. C. 306. n. 10. & seqq.*

GALERIUS MAXIMIANUS, GALERIUS MAXIMINUS, SEVERUS, MAXENTIUS, ROMULUS, LICINIUS.

Occonis *in citando* Zosimo *supinitas*. Ejusdem & Scaligeri *gravis error*, Leunclavii *oscitantia*, *in vertendo* Zosimo. *Numus Græcus emendatur*. *Tres* tabernæ, *ad quas casus Severus, Maxentius Maximiani senio is*

nioris gener, *non* filius. *Alia quædam in chronologia ex* Idatio, *contra* Onuphrium. *Principum istorum sex facta & cædes.*

C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS (ita describitur in numis) ortus *Daciâ Ripensi*, parentibus agrariis, unde illi cognomen Armentario, *Cæsar* appellatus, cum Constantio Chloro A.V. 1043. post abdicationem Diocletiani, & Maximiani senioris, *Augustus* & *Imperator*, una cum Constantio rerum potitus est. Pulcher corpore, eximius & felix bellator, superbissimus tamen; qui *matrem suam à Dracone compressam jactabat*, ut de eo crederetur, quod de Alexandro M. scriptum est. *Sex. Aurel. Victor.* Idem gravissimus nostræ religionis hostis & persecutor. *Baron. in A. C. 304. n. 51. & seqq.*

Adoptavit A. V. 1058. Cæsaresque appellavit C. GALERIUM VALERIUM MAXIMINUM (ita vocatur in multis numis apud *Occonem*) & FL. VALERIUM SEVERUM, paulò ante mortem Constantii Chlori. *Eutrop. lib. X.* Sed *Zosimus lib. II.* ait, *utrumque Cæsarem* appellatum *simul* à Constantio Chloro. Ex his *C. Galerius Valerius Maximinus*, C. Galerii Valerii Maximiani nepos è sorore, *Daza* ante imperium dictus est. *Sex. Aurel. Victor.*

Falsum est, quod scribit *Occo*, pro nepote Marci Aurelii Valerii Maximiani Herculei, ex sorore habitum à *Zosimo*. Zosimi verba Græca omninò avunculum ejus faciunt, C. Galerium Valerium Maximianum: Ἀπέδειξαν Καίσαρας Σεβῆρον καὶ Μαξιμῖνον,

ἀδελφῆς ὄντα παῖδα τοῦ Γαλλερίου. Quæ *Leunclavius* perperam vertit: *Cæsares appellavêre Severum, & Maximianum, qui nati ex sorore erant Galerii.* Tanquam & Severus Galerium Maximianum avunculũ habuerit. Verte: *Severum & Maximinum, qui natus erat, ex sorore Galerii.* Atq; ita *Zosimus* idem dicit ex *Victore.*

Sed longè gravius, quod idem *Occo Scaligero* ex *Eusebio n. 2321.* tàm fœdè imposuit. Statuit enim vir de republicâ literariâ optimè meritus, *Maximinum* hunc *Julium* appellari, in his numis Græcis: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛ. ΟΥΛ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ· ΤΩΝ. ΕΝ. ΙΩΝΙΑ. Et: ΑΥΤ. ΙΟΥ.ΟΥΑ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΕΦΕΣΙΩΝ. Nullus dubito, quin utrumque numum corruptum exhibuerit *Occo*; sic igitur corrigo: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛ. ΟΥΗ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΤΩΝ. ΕΝ. ΙΩΝΙΑ. Et: ΑΥΤ. ΙΟΥ. ΟΥΗ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΕΦΕΣΙΩΝ. Hoc est: *Imperator Cæsar, C. Julius Verus Maximinus Metropolitarum, qui sunt in Jonia.* Et: *Imperator Julius Verus Maximinus Ephesiorum.* Referendi sunt hi numi ad C. JULIUM VERUM MAXIMINUM (sic integer describitur in *Lapide V. p. 151. Operis Grut.*) qui post Alexandrum Severum *Augustus* dictus est.

„ Adeò faciles lapsus sunt, & eruditissimorum „ virorum, quoties integræ Principum descriptiones „ non succurrunt; ut mirari desinant, cur hujusque „ tàm soliciti fuerimus in describendis nominibus. „ *Dicam, quod res est, liberè: Nemo feliciter* „ *historiam unquam tractaverit, qui exa-* „ *ctam nominum cognitionem aspernatur;*

sed

ſed omnia turbabit, confundet, ac miſcebit;" *nec quicquam aliud erit hiſtoria, niſi rude &* " *indigeſtum chaos.*

De natalibus *Flavii Valerii Severi* (ut in numis appellatur) nihil aliud reperio, niſi in *Illyrico* natum, popularem fuiſſe C. Galerii Valerii Maximini. Altero anno poſt adoptionem, hoc eſt, A. V. 1059. Fl. Valerio Conſtantino Auguſto, Marco Aurelio Valerio Maximiano IX. Coſſ. contra *M. Aurelium Valerium Maxentium* (ſic numi) profectus, viribus impar, *fugere coactus*, & Romæ interfectus eſt.

Ita ſcribit *Idatius*, & accedit *Sex. Aurel.* Victor: *Romæ*, inquiens, *ad tres tabernas extinguitur.* De his tribus tabernis, multa *Scal. ad Euſeb. n. 2324.* *Zoſimus* ait: *Severum blanditiis Maximiani Herculei Ravennâ Romam evocatum, in viâ ad tres tabernas*, laqueo *necatum eſſe.* Igitur *Cluverium lib. III. Italiæ antiquæ c. 8. p. 1034*, ſequimur, & per *tres tabernas*, non intelligimus cum *Valeſio ad Anonymum*, illas, quæ fuerunt *ad forum Appii*, memoratæ in *Actis Apoſtolorum, c. ult. §. 14. & 15.* ſed eas, quæ tribus millibus paſſuum ab *Interamnâ* fuerunt, eo loco, qui vulgò dicitur *Ponteconſino.* Hæc enim *inter Romam & Ravennam* ſitæ ſunt, ita dictæ à *tribus cauponis*, vel *diverſoriis publicis.*

Fuit hic MAXENTIUS, contra quem Flavius Valerius Severus tàm infelicem expeditionem ſusceperat, M. Aurelii Valerii Maximiani Herculei frater, ex Galeriâ Valeriâ Eutropiâ Syrâ; ut præter *Victorem utrumque*, ſcribit *Zoſimus* & *Eutropius.* Sed acceſſe-

rim famæ publicæ, quæ fuit (ut adjicit *alter Victor*) suppositum fuisse, arte muliebri. Idem lego in *Panegyrico* Constantino dicto: *Ille erat Maximiani suppositus, tu Constantii Pii filius.* Credidit idipsum Maximianus senior: *Cur* enim, *si hunc sanguinem suum putavit*, in successione imperii *prætulit* Fl. Valerium Constantium Chlorum? sed quàm ipsi veteres hîc cæcutierint, docet numus *Lælii Pasqualini*, *apud Baronium in A.C.306. n.23.* qui *generum* facit, *non filium.* Verba sunt alterius lateris: IMP. MAXENTIUS. DIVO. MAXIMIANO. SOCERO. Cave enim, hîc intelligas C. GALERIUM VALERIUM MAXIMIANUM, qui *nihil* omninò pertinuit *ad Maxentium*; quod ex narratione *Zosimi* facilè colliges. Accedit deniq; *Anonymus*, à *Valesio* publicatus, qui scribit, *de Maxentii origine matrem quæsitam*, respondisse, *Syro quodam genitum.*

Porrò *Maxentius* iste, à militibus Prætorianis *Imperator Augustus* appellatus est a. d. 7. Cal. Octob. A. V. 1058. ut ex *Panegyricis* docet *Onuphrius*. Cæso Severo, *C. Galerius Valerius Maximianus* ejus mortem ulcisci cogitabat, sed frustra fuit; ut scribit *Zosimus*.

Ipse Maxentius filium suum M. AURELIUM ROMULUM, Cæsarem, & bis Coss. fecit, quem post obitum etiam consecravit; ut partim ex numis, partim ex *Idatio* constat. At C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS A.V. 1060. Se VII. Diocletiano X. Coss. altero anno post cæsum Severum a. d. 3. Idus Novembr. PUBL. VALERIUM LICI-

LICINIANUM LICINIUM (ita nominat æreus, apud *Occon. p. 544.* alii *Caji* prænomen tribuunt, nescio quàm benè) *Carnuti in Pannonia* Cæsarem appellavit; Illyricoque præposuit. *Daciâ* oriundum scribit *Eutropius*. Ipse à *Philippis Imperatoribus* originem traxisse, videri volebat. *Capitolinus in Gordiano III. p. 165.* Vilioris originis ex *novâ Daciâ* hominem facit *Anonymus apud Valesium p. 473.*

Annum ut sciamus, debemus *Idatio*; at *Onuphrius*, eumque secuti, *Cæsarem Augustum* appellatum dicunt, a. d. II. Cal. Maj. A. V. 1062. sine auctoritate. *Baronius in A. C. 307. n. 1. 13. & 26.* eodem anno, Severum & Maximianum Herculeum occisos, & Licinium Cæsarem creatum vult, hoc est, A. V. 1059. quod ex hactenus dictis apparet falsum. Nimirum Fl. Valerius Severus, fraude Maxentii occisus, A. V. 1059. M. Aurelio Valerio Maximiano IX. & Constantino Coss. Hoc unum verum dicit *Baronius*: Licinius Cæsar creatus A. V. 1060. Diocletiano X. Galerio Maximiano VII. Coss. Sed M. Aurelius Valerius Maximianus Herculeus laqueo vitam finit *Marsiliæ*: A. V. 1062. hoc est, anno secundo post Consulatum Diocletiani decimum, & Galerii Maximiani septimum, Maxentio III. solo suffecto Cos.

Cognito *Licinium* Cæsarem appellatum esse, C. GALERIUS VALERIUS MAXIMINUS hucusque *Cæsar*, seipsum *Augustum* dixit. Ipse verò C. GALERIUS VALERIUS MAXIMINUS, *contra Maxentium*, Romam profectus, auditâ militum defectione, in *Illyricum* rediit. Ibi cum miser-

rimo morbo conflictatus est, ulcere inguinibus innato, consumptis genitalibus, & vermibus ubique erumpentibus. Dignissimus hâc pœnâ, qui multa millia Christianorum immanibus suppliciis affecerat. Vide *Baron. in A. C. 311. n. 29. & 30. Scal. ad Euseb. n. 2326.* Mors ejus incidit in A. V. 1063. Cùm ipse Consulatum octavum iniisset, eique suffecti essent Rufinus & Volusianus. Sic idem *Idatius.*

Sequente anno (qui Coss. ordinarios habuit Fl. Valerium Constantium II. Publ. Valerium Licinianum Licinium, & suffectum Maxentium IV. solum) *Fl. Valerius Constantinus* à Senatu vocatus in auxilium *M. Aurelium Valerium Maxentium*, qui Romam libidinibus & tyrannide suâ graviter adflixerat (*Baron. in A. C. 308. n. 25. & in A. C. 312. n. 8.*) magno prælio devicit; & ipse Maxentius *ruinâ pontis Mulvii* præceps datus in profluentem, dignum facinoribus exitum. *Scal. ad Euseb. n. 2328. Baron. in A. C. 312. n. 38. & seqq. Onuphrius in A. V. 1064.* qui factum id edocet a. d. 8. Cal. Octobr.

Hinc Constantino *arcus triumphalis* erectus, cum inscriptione magnifica; de quâ præter *Baron. n. 60. Alexander Donatus lib. III. de Urbe Româ cap. 6.* Hæc, ut dixi, facta sunt A. V. 1064. Supererat crudelissimus Christiani nominis hostis, C. Galerius Valerius Maximinus: Sed & ipse fusus, fugatusq; à Licinio, *Tarsi* periit. A. V. 1065. Constantio III. & Licinio III. Coss. *Aurel. Victor, Euseb. n. 2327. Baron. in A. C. 314. n. 2. & seqq.* Atque ita de his Imperatoribus disserendum est, ita nominandi, ita distinguendi.

Vete-

Veteres in nominibus *Maximiani* & *Maximini*, sæpè graviter cespitârunt, quod notavit *Scal. ad Euseb. n. 2326. 2327.*

Ecquod autem Publ. Valerii Liciniani Licinii fatum? nam & ipse Christianis infensissimus fuit: Augustus dictus, ut suspicatur *Valesius ad Anonym. p. 438.* paulò ante obitum C. Galerii Valerii Maximini, commissus est cum Constantino A.V. 1066. Volusiano & Anniano Coss. & prælium commissum a. d. 8. Idus Octobris, ut scribit *Idatius.* Cibalense bellum vocatur à Scriptoribus, à Cibalis, oppido Pannoniæ. *Scal. ad Euseb. n. 2329.* cum quo confer *Anonymum apud Valesium, p. 473.* qui refert, *cecidisse illo prælio è Licinii exercitu viginti peditum & equitum ferratorum millia; Licinium noctis auxilio profugisse in Daciam: Unde apud Hadrianopolim, Thraciæ civitatem, per Valentem collectâ ingenti multitudine, legatos ad Constantinum de pace misisse, tunc apud Philippos commorantem; sed frustra. Hinc reparato bello, manus consertas in campo Mardiensi. Ibi inclinatâ Licinii acie rursus ereptos Licinianos, noctis beneficio: Paulò pòst fatigatis bello & itinere ipsius Constantini militibus, Mestrianum à Licinio legatum missum pacem & petiisse, & impetrâsse; his conditionibus, ut Licinius* Orientem; Asiam, Thraciam, Mœsiam, Scythiam minorem *possideret: Filii Constantini* FL. JULIUS CRISPUS, FL. CL. CONSTANTINUS, *&* VALERIUS LICINIANUS LICINIUS, *Licinii filius, & Constantii Chlori ex filia Flavia Valeria Constantia nepos Cæsares designarentur.* Designatos esse

Cal. Martiis A. V. 1069. Gallicano, & Basso Coss. auctor est *Idatius*. Meminit & *Eusebius n. 2333*. Eo die, quo facti sunt Cæsares, *defectionem Solis* factam legimus, apud *Aurel. Victorem*. An igitur in Cal. Mart. tùm inciderit, Astronomiæ peritis docendum relinquo.

Pergit Anonymus: *Multa posthac Licinium scelerate, avarè, crudeliter fecisse; ruptàque pace, utriusq; exercitus, ad Hadrianopolim rursus bellum utrinque magnis viribus gestum. Insignem victoriam penes Constantinos fuisse.* Idatius eam refert in quintum Non. Jul. A. V. 1076. Crispo III. & Constantino III. Coss. à quo licet in die *Chronicon Alexandrinum* dissentiat, tamen *Idatii* narrationem confirmant *l. 1. C. Theod. de Veteranis*; *& Hervvartii Calend.* quod habet: *V. Non. Julias fugato Licinio Circenses missus XXIV.* Nec tùm bello finis, sed ut idem docet *Anonymus*, pugnatum terrâ, marique; *& mari quidem victum Amandum, Licinii ducem; ipsumque Licinium, spe maris obtinendi, abjectâ, cum thesauris Chalcedonem profugisse.* Prælium non procul *Chalcedone* commissum a. d. 14. Cal. Octobr. notavit *Idatius*. Adde *Zosimum lib. II.* paulò pòst, hoc est, a. d. 6. Idus Decembr.

Eodem Anno FL. JULIUS CONSTANTIUS à patre Constantino Cæsar appellatus est, ut est apud eundem *Idatium*. Atque ita *tres Constantini filios* Cæsares nunc habemus, *Crispum, Constantinum, & Constantium*. Denique prælio ad *Chrysopolin* feliciter depugnato, cùm exercitus Licinii è *Gothorum* auxiliis potissimùm constaret, Constantinus bellum

bellum confecit; quod factum arbitror A. V. 1077. Paulino & Juliano Coss. Nam hoc anno Licinium occisum tradit *Idatius*. *Onuphrius* Licinium A. V. 1076. vult deditum, sequente anno interfectum.

Quicquid sit, vitam ei *Constantia* uxor impetrârat à fratre Constantino, hâc conditione, ut positâ purpurâ privatus viveret; sed cùm secum Constantinus reputaret, quàm *Maximianus Herculeus* non potuerit privatus vivere, simul cædem poscente per tumultum exercitu; tandem annuit, & Licinius *Thessalonicæ*, contra datam fidem, occisus est. Sic totius orbis Romani monarchia ad solum FL. VALERIUM CONSTANTINUM, Constantii Chlori filium, devenit.

Jam pauca quædam de aliorum dissensu: Primò Crispum, Constantinum, & Licinium, *Cæsares* appellatos, *Onuphrius* asserit A. V. 1066. Volusiano & Anniano Coss. cùm appellati sint A. V. 1069. Galliano & Basso Coss. secundùm Idatium: Secundò *Baron. in A. C. 317. n. 1.* alterum prælium Constantini cum Licinio ad *Hadrianopolim* depugnatum a. d. 5. Non. Jul. rejicit in A. 1069. ob subscriptionem *legis primæ, Codice Theodosiano de Veteranis*. *Idatium* non deserimus, propter subscriptionem istam, quam suspectam habuit *Valesius ad Anonymum de Constantio, p. 443*. Tot sunt mendæ in inscriptionibus, & sub- " scriptionibus legum *tùm in Digestis, tùm in Codici-* " *bus*; ut in chronologiâ, nisi aliunde confirmetur, contra Scriptores veteres nihil inferant. Nisi tempus me deficeret, pluribus id explicarem è *l. 2. C. Theod.*

de

de raptu, vel *matrimonio ſanctimonialium virginum*, *è l. 8. Cod. eod. de jure fiſci*; *è l. 32. Cod. eod. de appellationibus*, *è l. 15. Cod. eod. quorum appellationes non recipiantur. è l. 8. Cod. eod. de juriſdictione*, *è l. 28. Cod. eod. de annonâ & tributis*, *è l. 107. Cod. eod. de Centurioribus*, & è quàm plurimis aliis.

Neque ſolum *Idatium* hîc propugnamus, ſed *Victorem* & *Euſebium*; quorum ſententia quæ ſit, docet *Scaliger ad Euſeb. n. 2340.* Uno verbo: Nulla alia, quàm quæ Idatii eſt. In *Beſoldi Synopſi majore* tolle duo peccata typographi an auctoris? Primum legitur: *Conſtantino mortuo, Galerius Flavium, Valerium, Severum, & Maximinum adoptavit.* Corrige: *Conſtantio mortuo Galerium Fl. Valerium Severum & Maximinum eſt.* Non enim adoptavit *quatuor*, ut vult edita lectio; ſed *duos*. Quamvis *falſum* ſit, *mortuo* Conſtantino Severum, & Maximinum *adoptatos.* Nam adoptati *paulò ante* Conſtantii *mortem*; ut ſuprà diximus. Secundò ait: *Maximinus imperii collegam Licinium adſumſit.* Lege: *Maximianus*, & intellige C. *Valerium Galerium Maximianum.*

TYRANNI
SUB IMPERATORIBUS MODO RECENSITIS.

ALEXANDER *Phryx* natione, ſenex, timidus, & tardus, Propræfectus Prætorio, per *Africam* à militibus, *contra Maxentium*, Imperator appellatus eſt, *Zoſimus lib. II. p. 674. 675.* Cui in patriâ nominandâ *Sex. Aur. Victor* accedit. Sed *Victor alter* agreſtibus & *Pannonicis* parentibus *vecordiorem* dicit.

dicit. Victus est à C. Cejonio Rufio Volusiano; illo ipso, qui *Inscr. V. p. 387.* Proconsul Africæ dicitur, & consulatum gessit, A. V. 1063. Sic *Victor Schotti.* At *Victor alter* jugulatum ait à Constantini exercitu. Numos ejus vide apud *Goltzium in Thes. c. 4. p. 125. & Occonem p. 528.*

C. JULIUS VALENS (ita vocatur in numo Græco) à Publ. Valerio Liciniano Licinio post *Cibalense prælium* Cæsar appellatus est. *Zosim. lib. II. p. 679. Valesii Anonymus p. 473.* Pace dein factâ inter Licinium & Constantinum, inter alias conditiones hæc fuit, ut *Valens* iterum *privatus* viveret. *Anonymus l. d.* Sed *Zosimus* ait, fuisse hanc, *ut è medio tolleretur.* Certè interfectus est ab ipso Licinio. *Sex. Aur. Victor.*

M. MARTINIANUS (ita describit numus apud *Occonem p. 539.*) à Licinio Cæsar appellatus, post infelix prælium, ad Hadrianopolim. *Anonymus, p. 475. & Victor Schotti.* Magistrum officiorum fuisse scribit *Zosimus lib. II. p. 683. & Sex. Aurel. Victor.* Occisus est, victo Licinio, Constantini jussu. *Iidem.* Meminit *Inscr. V. p. 283.* MARTINIANI. P. PRÆSIDIS PROV. NORICI. MEDITERR. qui per temporis rationem videri posset hic ipse.

BASSIANUS, qui *Anastasiam*, Constantii Chlori filiam, in matrimonio habuit, huc referendus videtur, ex *Anonymo de Constantio, p. 473.*

CAPUT XV.
FLAVIUS VALERIUS CONSTANTINUS, cognomento MAGNUS.

Con-

Constantii Chlori liberi. Helena *ejusdem uxor*, non concubina. Scaligeri *mira oscitantia.* Trebellii *locus aliter explicandus, quàm* Baronius *putavit. Constantini vera patria.* Firmici *locus. Constantinus in* Britanniâ *imperium suscepit, & quo anno? Nummus explicatus, qui* Scaligero *inexplicabilis visus. Constantinus*, Cæsaris *appellatione contentus, cùm imperium haberet.* Africa *Constantii & Constantini sors. Crispi & Licinii junioris cædes. Faustæ interitus.* Constantinopolis *eximium Constantini opus, sed* Romæ *veteris* ruina. *Constantini bella externa, mors, & elogium ambiguum.*

FLAVIUS VALERIUS CONSTANTIUS CHLORUS, uxores *duas* habuit, *Flaviam Juliam Helenam*, & *Flaviam Maximianam Theodoram*, Maximiani Herculei privignam. Ex hâc Maximianâ *sex* fuerunt liberi: I. *Constantinus*, Cos. A. V. 1078. II. *Dalmatius Censor*, quibusdam & Hanniballianus, quod nomen ejusdem filius habuit. III. *Julius Constantius.* IV. *Anastasia*, Bassiani conjunx. V. *Flavia Valeria Constantia*, uxor Publii Valerii Liciniani Licinii. VI. *Eutropia.*

Ex *Helena* natus est ille FL. VALERIUS CONSTANTINUS, MAGNI cognomine vulgò notissimus. *Paulus Merula Cosmograph. part. II. lib. II. cap. 19.*

cap. 19. p. 637. describit M. AURELIUM VALERIUM FLAVIUM CONSTANTINUM MAXIMUM; quomodo appellatum legere non memini. Matrem ejus *Helenam* saltem *concubinam* fuisse *Constantii Chlori*, adeoque *Constantinum* pro *notho* habendum voluerunt. *Euseb. n. 2322. Oros. lib. VII. cap. 25. Chronic. Alex. & Beda lib. I. Rerum Britannicarum. c. 8. & Zosim. lib. II. Eutropius* ait, ex *obscuriore matrimonio* filium fuisse. Constantinus F. pro *uxore* Constantii Chlori *legitimâ* haberi voluit *Inscr. II. p. 1086:* PIISSIMÆ. ET. CLEMENTISSIMÆ. DOMINÆ. NOSTRÆ. AUGUSTÆ. HELENÆ. MATRI. DOMINI. NOSTRI. VICTORIS. SEMPER. AUGUSTI. CONSTANTINI. UXORI. DIVI. CONSTANTII. Justam *uxorem* fuisse, & *postea repudiatam*, multis contendit *Baronius in A. C. 306. n. 17. 18.* cui omninò assentior. Auctor *Anonymus* de Constantino: *Relictâ enim Helenâ priore uxore, filiam Maximiani, duxit uxorem.* Quasi somnians nonnulla scribit *Scaliger ad Euseb. n. 2322.* Helenam non posse priorem uxorem Constantii Chlori dici: *Nam prior uxor erat*, inquit, *Minervia, Mater Crispi Cæsaris, quam dimittere coactus est; cùm Theodoram privignam Herculei duceret uxorem.* Vide, quàm non parvæ sint hallucinationes maximorum virorum? Quis *Scaligerum* docuit, *Minerviam* fuisse Constantii Chlori conjugem, *Crispum* ejusdem filium? *Minervia* seu *Minervina*, *Constantini Magni uxor*, seu *concubina* fuit; quæ illi peperit *Flavium Julium Crispum*. Res pueris nota: Sed tamen videri

possunt

possunt *Victor*, & *Zosimus lib. II. p. 679.* qui *concubinam* fuisse credunt. Sed *legitimam conjugem* probare conatur *Baron. in A. C. 307. n. 7.*

Satis de parente, & matre: *Si verò altiùs repetatur origo* (inquit idem *Baron. in A. C. 308. n. 11.*) *Trebellius auctor est, eum à Vespasiano descendere.* Sed vir illustrissimus non intellexit *Trebellii verba*, quæ sunt: *Ille velut futurorum memor, gentes Flavias, Vespasiani & Titi (nolo autem dicere Domitiani) propagavit.* Hoc vult: Reliquisse multos, ex suâ domo, quibus delatum sit imperium, intuitu ipsius Claudii. Ii posteri plerique *Flavii* dicti, ut *Flavius Valerius Constantius, Flavius Valerius Constantinus*, & multi alii. Hinc *Flaviorum propagator.* Vespasiani autem & Titi saltem meminit; non quòd ab illis descenderit, sed quòd ipse similis Vespasiano & Tito, non minùs illustrârit Flavii nomen, quàm illi. Vide *Salmasium ad Trebellium, p. 326. 327.* Si verbum *propagare* hîc propriè accipere voles, ne Constantios, & Constantinos *propagâsse* dici potest: Non sunt ab illo oriundi, sed *à fratre Crispo*; quod suprà dixi. Nec obstat *Inscr. IV. p. 283.* in quâ FLAVIUS CONSTANTINUS dicitur D. CLAUDII N. D. CONSTANTII F. *Nepos* enim hîc admodùm *latè* accipitur, pro *fratris nepote*, vel *abnepote* ex fratre. Hoc non observatum, erroris causam præbuit nonnullis; hinc enim est, quòd *Nicephorus* Constantinum ait *Claudii ex filio nepotem.* Nec minùs ruentes in errorem impulerunt *Panegyrici*, in quibus *D. Claudius, D. Constantii parens.* Vide præter cæteros *Eumenium panegyrico VIII. c. 2.*

Natale

Natale Constantini solum quod attinet, non minor de eo lis fuit, quàm olim de Homeri patriâ. *Baron. in A.C.306. n.16.* tantâ contentione affirmavit *Britanniam* esse, ut, non nisi extremæ dementiæ homines illi sententiæ repugnare, diceret. Sed tamen locum *Panegyrici V. c. 4.* quem præcipuè urget, jam pridem explicàrunt *Livineus* in dictum Panegyricum, & *Lipsius lib. IV. de Magnit. Rom. c.11.* Horum autem sententia fuit, natum esse *Tharsi*, quæ in *Bithynia* est; idque probare statuerunt è loco *Firmici.* Nos *Valesium ad Ammiani lib. XXI. p.196.* sequimur, cujus sententiâ nihil verius. Fuit enim natus apud *Naisum, Daciæ mediterraneæ oppidum.* Hoc dicit *Anonymus*, à nobis toties citatus; hoc Stephanus in Ναΐσσος; hoc *Constantinus Porphyrogennetus, lib. II.* περὶ Θεμάτων, hoc ipse *Firmicus in MSS.* Nam in istis legitur, *apud Naisum genitus*, non apud Tharsum.

Mortuo Constantio patre, statim ab exercitu *Britannico* Imperator appellatus est; initiumque ejus, secundùm *Idatium*, consurgit exante d. 8. Cal. Aug. A. V. 1058. Constantio Augusto VI. Galerio Maximiano Augusto VI. Coss. *Eusebius*, non sine magnâ tanti nominis injuriâ, imperium invasisse scribit *n. 2322.* Quem ob id è *Zosimo*, & *Aur. Victore* Scaliger castigat. Hinc verò explicandus modò laudatus Panegyristes V. cap. 4: *Liberavit pater Britannias servitute, tu etiam nobiles illic oriendo fecisti.* *Oriendo* id est, dùm *illic Imperator factus* es, *non natus.* Idem dicit, quod Eumenius: *O fortunata & nunc omnibus beatior terris, Britannia! quæ Constantinum*

 Cæsarem

Cæsarem primâ vidisti, hoc est, non vitæ, sed *imperii luce* circundatum.

Scaliger ad d. l. Eusebii lectori crucem figit, exhibitis numis illis: FL. VAL. CONSTANTINUS. NO. CÆS. Et: CONSERVATOR. AFRICÆ. SUÆ. Et: CONSERVATORES. CART.SUÆ. R. K. D. *Hoc*, inquit, *mihi tenebricosius est Cimmeriis tenebris: Nam historia nulla refert, aut eum Cæsarem à Galerio dictum, aut unquam in Africa fuisse.* „ Hæc Scaliger, qui jam senior satis habuit pergere „ in scribendis libris, veteres censere, probare, & rejicere; & hujusmodi alia facere, solâ memoriâ fretus, non consultis diutiùs libris: *Omnis enim mora „ & ulterior inquisitio seni molesta est!* Hinc tenebris „ involvit multa, & sæpè plus negotii facit, quàm ipsi „ veteres. Hinc factum, ut ferè in omnibus paginis „ Eusebiani operis hallucinationes gravissimas de„ prehenderint viri doctissimi. Scio, multis opi„ nione suâ accuratissimis, & qui plus famæ literis a„ micorum, carminibus, panegyricis, & consecratio„ ni tribuunt, quàm veritati, gravem esse hanc judi„ cii libertatem; sed nihil illos moramur, qui quod di„ cimus, satis superque hactenus probavimus; nec „ minùs interim Scaligerorum merita & nomen su„ spicientes, quàm ipsi.

Numos istos quod attinet, non dicunt, Constantinum à Galerio Cæsarem appellatum; *Cæsarem nobilissimum* dicunt, & rectè: Nam quamvis Constantinus, patre defuncto, imperium revera susceperit, tamen *Cæsaris* appellatione contentus, *Imperatoris*,

ris & *Augusti* nomen tum demùm recepit, cùm Flaviam Maximianam Faustam, Maximiani Herculei filiam, uxorem duceret. *Auctor Panegyrici V. cap. 1.* Maximiano & Constantino dicti: *Mihi certum est, ea præcipuè isto sermone complecti, quæ sunt hujus lætitiæ propria; quâ tibi Cæsari additum nomen imperii, & istarum cœlestium nuptiarum festa celebrantur.* Et cap. 2: *Tibi, Maximiane, per generum, juventa renovata est; & tibi, Constantine, per socerum nomen Imperatoris accrevit.*

Sed quid ad Constantinum illo tempore *Africa*, in quam nunquam venit? Respondeo, qui paternum imperium accepit, is simul adeptus est Africam: Nam Constantius Chlorus pater, in divisione imperii, post abdicationem Diocletiani & Maximiani, *Gallias, Hispanias, Italiam & Africam* accepit; ut ex *Eutropio* suprà docui: Hinc CONSTANTINI AFRICA, in numis. Insidiosè me hîc agere, dicet non nemo, qui apud eundem *Eutropium* & *Joh. Antiochenum in Exc. Peir. p. 837.* legerit: *Constantium paulò post Africam & Italiam Galerio Maximiano cessisse.* Hoc quidem dicit *Eutropius*, eumque, ut alibi, descripsit *Antiochenus*; sed parùm probabile reddidit viris eruditissimis. Consulendus *Baronius Tom. II. Annal. in A. C. 306. n. 6. 7.* Occupârunt Africam & Italiam Maxentius & Galerius vi, non jure; & cùm posteà Constantinus Italiam & Africam Maxentio extorsisset, & eidem caput amputari jussisset; cumprimis Africæ suæ gratum spectaculum præbere voluit, misso

in illam Tyranni capite. Vide *Nazarium Panegyr. VII. cap. 32.*

Cæterorum res gestas Constantini contra Tyrannos jam suprà executi sumus. Initia imperii non valdè commendant Scriptores: Et sanè *in filium Crispum*, quod admisit *facinus, inexcusabile* est, quem *à Faustâ novercâ delatum, quasi ipsam de stupro sollicitâsset*, insontem occidi jussit. A. V. 1078. Se VII. & Constantio F. Coss. Eodemque anno etiam *Valerium Licinianum Licinium Cæsarem*, sororis filium, *è medio sustulit*. Vide *Euseb. n. 2341.* ibique *Scal. Joh. Antiochen. in Exc. Peir. p. 839. ibique Valesium. Baronium in A. C. 324.* Sed cui ne accedas in chronologiâ; longè enim veriora hîc docet idem *Valesius ad Ammiani lib. XIV. p. 56.*

Sed non diu innocentis ultionem distulit DEUS, justissimus scelerum vindex: Nam anno sequente *Fausta balneo calenti inclusa expiravit*; vel, ut alii volunt, *monti alligata, bestiisque lanianda*, objecta est. *Valef. l. d. & Petavius Ration. Temp. part. I. lib. VI. c. 1.* Sed triennio ferè post interemtum Crispum, *Eusebius* interfectam ait Faustam, *Scal. ad Euseb. n. 2344.*

Maximum posthæc opus suscepit, & perfecit, *extinctâ Constantinopoli*; quam ædificavit a. d. 5. Idus Maj. A. V. 1082. Gallicano & Symmacho Coss. ut nos docent *Idatius*, *Chronicon Alexandrinum*, *Euseb. n. 2346.* accedentibus ex accuratioribus Chronologis hodiernis *Scaligero, Petavio, Baronio in A. C. 330. n. 2.* At *Goltzius* & *Onuphrius* dedicatam putârunt anno seriùs, Basso & Ablabio Coss. De hâc urbe quæcunque

cunque dici possunt, compendium facere nos jubet opus *Petri Gyllii Albicensis de Constantinopoli*, Scaligero valdè commendatum. Ut habitaretur, insignibus privilegiis S. P. Q. Constantin. donatus est. Vide *Lazium lib. I. Reip. Rom. c. 1. Vales. ad Amm. lib. XXII. p. 224. Petavium ad Julian. Ep. XXXIV. p. 325. 326.*

Cessit eidem Ægyptus, tanquam *horreum Romæ*, veteri relictâ Africâ. *Vales. p. 351.* Hinc infinita hominum multitudo cum nobilissimis viris in urbem novam concessit, & hoc ipsum incrementum, veterem urbem exitio dedit; cùm præsertim Constantinopolim imperii sedem legissent Principes. Amabilis hic admodum *Besoldi & Baronii in A. C. 324. n. 1018.* candor est, qui edictum illud donationis Constantinianæ non verentur rejicere. Adde *Freherum, ad Lupoldum de Bebenburg. c. 13.* qui auctorem & architectum illius monumenti prodidit; ut hîc non sit opus, prolixam disputationem instituere contra Pontificios de hoc argumento. Dederunt manus veritati, & *vanissimi hominis character est, pugnare velle, cùm adversarium non habeas.*

Hinc conversus ad bella externa Constantinus, multis præliis, ut inquit Besoldus, *Gothos* atque *Sarmatas, Thraciam diripientes* vicit. Pugna memorabilis incidit in d. 12. Cal. Maj. A. V. 1084. Pacatiani & Hilariani Consulatum; ut notavit *Idatius, & Euseb. Chronicon n. 2347.* ubi videndus *Scaliger.* Statimque *subversa Paganorum templa*, ut *Idem* notat *ex Theophane.* Meminit ejusdem rei *Anonym. Vales. p. 476.* Quinquennio ferè post, hoc est, a. d. 11. Calend. Jun.

A. V. 1089. Feliciano & Tiberiano Coss. in ipso apparatu belli Persici vivendi finem fecit; ut partim ex *Idatio* constat, partim ex *Juliani Orat. IV. p. 32.* qui satis ridiculus in illis: *Cùm Persæ pacem, superstite adhuc patre tuo, nescio quando violâssent, ac perturbâssent; ejus quidem ultionem effugerunt.* Quos perfidiæ accusat, eos convincere non potest: Verùm causam non poterat aperire, nî perpetuâ infamiâ, simul involveret Constantinum. Hanc nos ex *Cedreno* novimus: *Metrodorus* quidam, Philosophus, peregrinandi studio ductus, ulteriorem Indiam penetravit, & cùm *ad Brachmanas* venisset, tùm ob frugalitatem & continentiam, tùm ob saluberrimum molarum aquariarum, & balneorum inventum, cum illis communicatum, in adytum templorum introire permissus est. Ibi multos lapillos, unionesque clàm surripuit, multas quoque *ingentis pretii gemmas, à Rege Indorum accepit, Constantino, nomine ipsius, offerendas.* Sed is Byzantium (Constantinopolim) reversus, *offert* quidem illas, sed *suo, non Regis nomine.* Et admiranti Principi, desiderium an dolorem? facit immani mendacio, plura se terrestri itinere amisisse dicens; sed *à Persis cuncta esse direpta.* Constantinus impotens animi, re non satis secum expensâ, statim *ad Saporem Persarum Regem dat asperiores literas*, quibus lapides & cætera Regis Indorum munera ad se quam primùm mitti flagitabat; sed *Sapor* acceptis literis, *injuriam silentii contumeliâ vindicat*, & respondet nihil. Hinc pax rupta, cum imperii Romani irreparabili damno. *Nisibis* statim eo ipso anno *à Persis obsessa*, & *Mesopotamia*

vastata

vastata est. *Euseb. n. 2354.* De hâc obsidione vide *Vales. ad Ammian. lib. XX. p. 181. & Petavium in Juliani Orat. I. p. 251.*

Mortuum autem Constantinum, antequam trigesimum annum imperii compleret, vult *Scalig. ad Euseb. n. 2353.* aliud scilicet initium constituens, quem sequetur, qui volet. Nos à veteribus hîc non recedimus. *Anonymus Valesii p. 476. Exc. Græca apud eundem Scal. p. 399. Eutrop. lib. X.* unum & triginta annos tribuit. *Euseb. n. 2332.* annos 30, menses 10. Cui respondet *Idatius in Chronico.* Nimirum, ut dixi, secundùm *Idatium in Chronico* initium ejus consurgit exante d. 8. Cal. Aug. A. V. 1058. Hoc verum esse apparet ex *Tricennalibus*, quæ Romæ ritè celebratæ sunt a. d. 8. Cal. August. Constantino VII. & Constantio Cæsare Coss. hoc est, A. V. 1078. Tricennalia enim quæ rejicit *Idatius* in A. V. 1087. a. d. Cal. August. constat esse anticipata, & trigesimum ineuntem pro completo celebratum. Ab his tricennalibus cùm ad exitum sint annus unus, & menses decem ferè; hinc error *Chronici Alexandrini, Eusebii lib. IV. de Vitâ Constantini cap. 53. Epiphanii, Victoris, & Zonaræ* (quos *Baronius* citat *in A. C. 337. n. 2.*) manâsse nobis videtur, quòd Constantino tribuunt annos XXX, I & menses X. putârunt enim triginta annos completos fuisse, cùm *Tricennalia* celebrarentur. Quæ cùm ita sint, non temerè recedamus ab initio, quod communi veterum consensu constitutum est; licet non eamus inficias, etiam *aliud initium* haberi posse tempus illud, quod *nuptiis cum Maximiana Fausta* celebratis, *Imperatoris nomen* Constantinus accepit.

AD-

ADDITAMENTUM.

Legitur in *Politiâ Sanctorum Metrophanis & Alexandri, apud Photium, Cod. CCLVI.* Constantinum à patre moribundo imperii successorem declaratum. Hoc *Scaliger* falsum esse pronunciat; *imò*, inquit, *τελευτήσαντα non πνέοντα invenit patrem*
„ *suum.* Invitus recedo toties à tanto viro, fidem te-
„ stor! Sed tamen *boni publici causâ* omninò id fa-
„ ciendum est. Audio enim hîc Salmasium: *Quò ma-*
„ *jore nominis famâ suffarcinati sunt, qui curas suas*
„ *publicant; eò majore cum pernicie reipubl. literariæ*
„ *peccant, si quando ipsis, ut peccent, usu venerit.* Qui
„ itaque eorum errata ex facetæ & fucatæ orationis
„ involucris (quibus teguntur) evoluta & eruta, luci
„ dederit; an malè de literis merebitur? Profectò si
„ quis me judice certet, vel optimè. Constantinum ad moribundum patrem, venisse dicit *uterque Victor.* Alter ait: *Fortè iisdem diebus* (quibus in Britanniam venit) *Constantium patrem, vitæ ultima agebant.* Alter: *Iisdem diebus Constantii parentem fata ultima perurgebant.* Non aliter explicare possum *Zosimum.* Quicquid autem scriptum est in illâ *Politiâ*, non tantùm ad moribundum venisse, sed ab eodem successorem quoque declaratum esse, egregiè confirmat *Julianus Orat. I.* pag. 13: *Igitur quemadmodum pater tuus* [Constantinus Magnus] *post parentis sui* [Constantii Chlori] *obitum, non modò ipsius judicio, verùm etiam exercituum omnium suffragio imperium sit adeptus; quid est, quod diligentiùs persequamur?* Cum his ipsis conferendus *Euseb. lib. I. de Vitâ Constantini, cap. 11. 12. & sequen-*

sequentibus, *apud Baron. in A.C. 306. n. 10. 11. 12. 13. & 14*, quem qui legerit, *Scaligeri confidentiam* satis mirari non poterit.

CÆSARES

NOTISSIMI TEMPORIBUS CONSTANTINI.

I. FL. JUL. CRISPUS [ita nominatur in nummis] Constantini Magni Frater ex Minerviâ, *Cæsar* appellatus est Calendis Martiis A.V. 1069. Gallicano & Basso Coss. *Idatius in Fastis*, *Euseb. in Chronico*, Cæsarem factum indicat undecimo anno imperii Constantini, quod cum *Idatio* perpulchrè convenit. Sed *Baronius in A. C. 316. n. 3. Eusebium* oppugnat, quòd in eo legatur, octavo Constantini anno Crispum & Constantium creatos Cæsares. Usus est igitur editione corruptâ; quemadmodum etiam *Onuphrius*, qui Cæsarem facit Volusiano II. & Anniano Coss. hoc est, A. V. 1066. Interfectus est, ut ex eodem *Idatio* edocui, Constantino VII. & Constantio Cæsare Coss. hoc est, A. V. 1078. Consentit *Eusebius*, quem sequitur *Onuphrius*. At *Baronius* nimis impudenter invadit *Eusebium in A. C. 324. num. 1.* quasi falsò scripserit, necatum esse vicesimo anno imperii Constantini. Ipse initium ejus conjicit in Consulatum ipsius Crispi & Constantini junioris III, hoc est, in A. V. 1076. *Sublatus* est autem *veneno*. Vide *Scal. ad* dictum *Eusebii* locum.

II. VALERIUS LICINIANUS LICINIUS, P. Valerii Liciniani Licinii Imperatoris filius, eodem anno Cæſar factus & interfectus, quo Criſpus. Matrem habuit *Flaviam Valeriam Conſtantiam* (ut deſcribitur in *Goltzii* numo) ſororem Conſtantini Magni. *Commodæ indolis juvenem* vocat *Eutropius*, quem locum vel *Joh. Antiochenus*, vel *Antiochenum Conſtantinus Porphyrogenneta* non intellexit. Legitur enim in *Excerp. Peir.* p. 838; Κωνσταντῖνος τῆς ἀδελφῆς τὸν υἱὸν Κομμόδης διαφθείρει δόλῳ. Hoc eſt: *Conſtantinus ſororis Commodæ filium per fraudem interfecit.* Putavit τὸ *commodæ* nomen proprium eſſe; eoq; poſito, pro *indolis* legit *dolo*. De cauſâ cædis videndus *Baron. in A. C. 324. n. 3.*

III. FL. CLAUDIUS CONSTANTINUS JUNIOR, Conſtantini Magni ex Fauſtâ Maximianâ filius. Errat *Zoſim. lib. II. p. 691.* qui ait, Conſtantinum, Conſtantium, & Conſtantem natos eſſe non ex Fauſtâ Maximiani Herculei filiâ, ſed ex aliâ; quam inſimulatam adulterii morte affecit. Vide *Petav. in Orat. I. Juliani p. 244.* Natus eſt *Arelatæ*, ut ſcribit *Zoſimus*; & factus *Cæſar* adhuc *infantulus* unà cum Criſpo & Licinio, *Zoſim. p. 659.* [ubi tamen corruptè Κωνστάνλιος dicitur, pro Κωνσταντῖνος] *Aurelius Victor, Idatius & Euſebius.*

IV. FLAVIUS JULIUS CONSTANTIUS, Conſtantini M. ex Fauſtâ filius, natus in *Illyrico*, ut ſcribit *Julianus in Orat. I. p. 9.* Cæſar appellatur ante diem 5. Idus Novembr. A. V. 1016. Criſpo & Conſtantino juniore III. Coff. ut ſcribit *Idatius.*

Adde

Adde *Eusebium n. 2339.* Scaliger XX. anno imperii Constantini vult Cæsarem factum; cui propter *Idatium* non accedimus.

V. FL. JULIUS CONSTANS Constantini M. ex Faustâ filius, Cæsar appellatus est a. d. 8. Calend. Jan. A. V. 1085. Delmatio & Xenophilo Coss. juxta *Idatium*. Grave peccatum est in *Eusebio n. 2349.* ubi legitur: *Constantius F. Constantini provehitur ad regnum.* Neque enim, si de Constantio locum ita capere velimus, uti verba volunt, Imperatorem factum hoc numero, vivo adhuc patre, id ullo modo probari potest. *Constantem* Cæsarem factum circa hæc tempora reperit: Sed cùm corruptus esset auctor, quem legebat; hinc error iste manavit, de *Constantio* Imperatore. *Onuphrius* lapsum odoratus est; sed annum tamen, quo Constans Cæsar factus, non invenit: Suspicatus est de A. V. 1086. Optato & Paulino Coss.

VI. FL. DELMATIUS, Delmatii Censoris, sive Hannibaliani filius, Constantii Chlori & Flaviæ Maximianæ Theodoræ nepos, Cæsar appellatus est a. d. 14. Cal. Octobr. 1087. Constantio & Albino Coss. ut scribit *Idatius. Baronius in A. C. 336, n. 25.* nimis infeliciter & inconstanter differit de hoc ipso: Primùm dubitabat, *num Cæsar unquam appellatus* fuerit? Hoc non solùm dicit *Idatius*, sed & *Victor, & Eutropius, & Ausonius de Professoribus Burdegalensibus, carm. 18. de Exuperio; & Anonymus Valesii p. 476. & Auctor Chronici Alexandrini;* & ipsi numi, in quibus legitur, FL. DELMATIUS. NOB. CÆS. Laudat *Occo & Pignorius epistolicarum symbolarum 37.*

Sensit

Sensit *Baronius* se multitudine premi, & mox aliud comminiscitur, in *Rescriptum Constantini*, quo Delmatio Censori demandata est, accusationum cognitio in S. Athanasium objectarum, irrepsisse mendum; & loco *Cæsaris Censorem* inscriptum legi. Sed fallitur: Rescripsit Princeps Delmatio *Censori*, Delmatii *Cæsaris* patri. Quomodo Delmatio Cæsari potuit, qui tempore illo nondum Cæsaream dignitatem acceperat? Cùm enim Athanasius cum Eusebianorum calumniis conflictaretur, nondum Synodus habita fuit in urbe Tyro: At Synodum habitam hoc ipso anno, quo Consulatum inierunt Constantius & Albinus; & Delmatius Cæsar appellatus; inter omnes constat. Deinde quid Delmatium Censorium abominatur, tanquam indictum aliis? Auctor Chronici Alexandrini: *Delmatium fratris sui, Delmatii Censoris, filium Cæsarem creavit.* Sed & ipse Athanasius *Censorem* vocat in *Apologiá ad Constantinum.* Adeundus *Vales. ad Ammianum, p. 2.*

REX.

QUodam tempore, quo Delmatius Cæsar dictus est, fratrem ejus FL. CLAUDIUM HANNIBALIANUM *Ponti, Cappadociæ, & Armeniæ minoris Regem* Constantinus fecit. *Auctor Chronici Alexandrini. Anonymus Valesii. Numus Sirmondi apud eundem.*

TYRAN-

TYRANNUS.

CALOCÆRUS anno ante mortem Constantini res novas in *Cypro* molitus, & statim oppressus est. *Eusebius n. 2351.* Vide ibidem *Scaligerum.*

CONSTANTINUS, CONSTANTIUS, ET CONSTANS IMPPP.

Imperii divisio inter filios Constantini M. Constantini junioris interitus, diverso affectu *narratus.* Besoldi error *in tempore, quo Constans casus. Tyranni & Cæsares, qui sub Constantio fuerunt, eorumque exitus.*

MOrtuo Constantino M. *tres* ejus filii *Augusti* appellati sunt, anno dicto 5. Idus Septembr. Feliciano & Titiano Coss. ut ait *Idatius.* Inter hos imperium ita divisum est, ut CONSTANTINUS omnia *trans Alpes* obtineret; CONSTANTIUS à freto Propontidis *Asiam atque Orientem*; CONSTANS *Illyricum, Italiam, Africam, Dalmatiam, Thraciam, Macedoniam & Achajam*; ut scribit *Victor.* Sed Thraciam Constantio tribuit *Zonaras.* Statim autem sublati sunt *Fl. Delmatius*, & *Claudius Hannibalianus*, Delmatii frater. *Zosim. lib. II. Eutrop. lib. XII. Euseb. n. 2354.* Necatus est etiam *Optatus Patricius. Zosimus dicto libro*; ut & *Ablabius*, quem Eunapius in *Ædesio* relictum à Constantino consortem filiis suis, & jussu Constantii *frustulatim*

concisum.

concisum, auctor est. Vide plura apud *Baronium in A. C. 337. n. 60.* Item apud *Scaligerum ad dictum numerum Eusebii.*

Sublatis æmulis & inimicis, Constantinus *de divisione* imperii velut *iniqua* conquestus, missis *ad Constantem* legatis petiit, ut aut parte aliquâ imperii sibi cederet, *Africâ* scilicet aut *Italiâ*; vel sanè ut divisio nova institueretur. Ipse etiam cum maximo comitatu Italiam petiit, de eâ re cum fratre coràm acturus: Sed *Constans*, pessimorum hominum consilio, qui ipsum ad bellum concitabant, militares copias *adversus Constantinum* misit; à quibus Constantinus interceptus, & cæsus est; ut è *Zonara, Cedreno, Victore & auctore Monodiæ in Constantini junioris obitum* refert *Valesius ad Ammian. lib. XXI. p. 193. 194.* Sed ex *Orosio* & *Socrate* Constantini causam valdè premit *Besoldus*, quod ipsum ante illum fecit *Baronius in A. C. 341. n. 43.* Incidit autem hæc cædes in A. V. 1092. Acyndini & Proculi Consulatum; quod *Socrates, Idatius & Eusebius* consensu tradunt.

Sic *Gallias* adeptus *Constans*, cum Francis bellum gessit: Victi tamen ad ultimum pacem petere coacti sunt, Constantio III. & Constante II. Coss. hoc est, A. V. 1094. teste *Idatio*. Adde *Scaligerum ad Eusebium n. 2357.* Exinde in *Britanniam* insulam trajecit, ut barbaros coërceret, qui insulam infestabant. *Vales. ad Ammian. lib. XX. p. 174.* Besoldus noster Constantem *non multum ultra biennium* Constantino fratri supervixisse asserit; quod quis illum docuerit, me quidem latet. Occisum perfidiâ Magnentii,

gnentii, Sergio & Nigriniano Coss. hoc est, A. V. 1102. integro decennio post fratris mortem scribunt *Idatius, Eusebius, Socrates*. E recentioribus consulendi *Baronius in A. C. 350. n. 1. Scal. ad Euseb. n. 2366. Valesi. ad Amm. lib. XV. p. 80.*

Turbat *Julianus Orat. I. p. 47.* Constantem interfectum *sexto* circiter *anno post prælium nocturnum ad Singara*; cujus [ut id obiter addam] inter Persas & Constantium depugnati tam ambiguus eventus fuit, ut tàm Persæ, quàm Romani se pro victoribus ferrent. Pugna illa commissa Philippo & Sallea Coss. A. V. 1099, ut est apud *Idatium in Fastis*. Sed assentior *Valesio ad Ammian. lib. XVIII. p. 156.* qui pro ἕκτον legit τρίτον apud *Julianum*.

Sic verò imperium invasit MAGNENTIUS, Augustusq; appellatus est, anno dicto 15. Calend. Febr. ut scribit *Idatius*, anno, quo Constans interiit. Vix igitur habet locum, quòd ait *Baronius*, mense Martio sublatum Constantem. Idem *Magnentius* fratres suos DECENTIUM & DESIDERIUM *Cæsares* fecit. Meminerunt numi apud *Occonem* & *Baronium* in dicto anno.

Eodem anno Calendis Majis, ut scribit *Idatius*, apud *Sirmium*, Augustum se dixit VETRANIO; FLAVIUS VETRANIO dicitur numis: Sed Veteranionis nomen rectius esse, pertendit *Vales. ad Amm. lib. XV. p. 61. 62. & ad Excerpta Petr. p. 119.* Athanasio corruptiùs dicitur Βρετανίων, ut notat *Scal. ad Eus. n. 2366.* Fuit *Vetranio* grandævus jam vir, probus, & moris antiqui, & ob id cunctis amabilis. Adeundus

cundus *Johannes Antiochenus in Excerptis Peir. pag. 841.*

Eodem anno a. d. 3. Non. Jun. Imperator Romæ creatus est NEPOTIANUS, ut est apud eundem *Idatium.* FLAVIUM POPILIUM NEPOTIANUM describunt numismata. Fuit *Constantii Chlori* ex *Eutropiâ* filia nepos; & hinc *dignior* sibi videbatur *Magnentio.* Multos è Magnentianis occidit, cum ipso Præfecto urbis Cœlio Probino, Petronii Probiani filio, & Sexti Petronii Probi patre: Domus, fora, viæ templaq; cadaveribus complebantur. Sed mox missi à Magnentio duces, *Heraclidâ* Senatore prodente, factionem ejus oppressere: *Caput* cæsi *pilo per urbem circumlatum* est. *Eusebius dicto numero.* Hinc gravissimæ proscriptiones & cædes subsecutæ: Nam & *Eutropia*, Nepotiani mater, & *Sperantius*, & *Abuterius*, aliiq; plures capite pœnas dederunt; ut scribit *Athanasius in epistolâ apologeticâ ad Constantium.*

Sequente anno a. d. 4. Cal. Octobr. *ad Mursam Pannoniæ* gravi prælio *victus* est *Magnentius*, ut habet idem *Idatius.* Hoc bello Constantius exitiosum planè consilium reipublicæ arripuit, scribens ad *Germanos*, ut Romanum limitem irrumperent: Sic enim sperabat Magnentii vires distrahere se posse. Non erant invitandi, qui ad hos ludos ultrò venire solebant. Irruptione factâ, *quadraginta urbes Romanas ad Rhenum sitas concremârunt*; ut est apud *Zosim. Socrat. Sozomenum, Libanium in Oratione funebri.* Meminit ejus vastationis *Julianus in epistolâ ad Athenienses.*

Sed

Sed nec prælium ad Murſam bellum ſiſtulerat, nam Magnentius reliquias attriti exercitus in *Italiam* reduxit; ibi alienatos omnium animos expertus, deſperatis rebus ſuis ſuperavit *Alpes*; & cùm in *Galliam* perveniſſet, prælio iterum commiſſo ad Μιλτοσίλδωνον, ut *Socrates*, ſive ad Μυλησίλδωνον, ut *Sozomenus*, ſive ad Μυρονσίλδωνον, ut *Chronicum Alexandrinum* vocat; & re infeliciter geſtâ *Lugdunum* ſe recepit, ac matre & charis *ſuis interfectis*, poſtremò *ſibi manus intulit*, a. d. 3. Idus Auguſt. Conſtantio VI. & Gallo II. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1105. *Decentius* autem, frater Magnentii, *laqueo* gulam fregit eodem anno, a. d. 15. Cal. Sept. ut notavit *Idatius*. Hoc bello ingentes imperii Romani vires conſumptæ ſunt, univerſis alioquin exterorum bellis pares; ut *Eutropius* & *Victor* conqueruntur.

Et hæc totius hujus belli veriſſima narratio eſt: At Baronius miſerè labitur in A. C. 353, qui prælium ad *Murſam Pannoniæ* commiſſum ſtatuit, Conſtantio VI. Gallo II. Coſſ. ultimum ſcilicet confundens cum priore. Ibidem anxiè quærit, quo tempore *crucis ſignum* conſpectum ſit in cœlo? putat iiſdem Conſulibus. Nos & annum verum & diem ex *Idatio* diſcimus: Poſt Conſulatum Sergii & Nigriniani [hoc eſt A. C. 1103.] apparuit *in Oriente* ſignum Salvatoris die 3. Cal. Febr. *Cyrillus* tamen aliter, qui viſum ait *ſuper montem Golgatham, & usque ad montem Olivarum* extenſum, ſanctis *diebus* ſanctæ *Pentecoſtes*.

Nunc de *Vetranionis* fortunâ. Victo ad Mur-

 ſam

ſam Magnentio, non diu pòſt, hoc eſt, a. d. 8. Cal. Jan. eodem anno 1103. Conſtantius Vetranionem regium habitum exuere juſſit; ut *Idatius* auctor eſt. Factum id apud *Naiſſum* vult *Euſebius n. 2366.* Meminit ejusdem abdicationis *Themiſtius Orat. XIV.*

Cùm autem Conſtantius ſecum expenderet pericula imperii Romani, de *Cæſare* creando conſilium cœpit. Atque ita hoc ipſo anno, ut notat *Idatius*, Idibus Martiis FL. CONSTANTIUM GALLUM, Julii Conſtantii Conſulis A. V. 1097. & Gallæ filium, Conſtantii Chlori népotem *Cæſarem* dixit, teſtibus *Idatio* & *Chronico Alexandrino*. Sed is quadriennio ferè pòſt, Conſtantio VII, ſe III. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1106. in *Iſtriâ* propè oppidum *Polam*, capite punitus eſt; ut vult *Ammianus lib. XIV. p. 29.* juxta *Flanonam* inſulam, ut alii; vide *Scal. ad Euſeb. num. 2370. Lindenbrogium & Valeſium ad dictum locum Ammiani.*

Si *Ammiano, Eutropio, Aurelio Victori, Socrati, Cyro monacho* credimus, homo crudelis, vecors, perfidus, & rebellis fuit. Sed *Julianus*, Galli frater, omnibus modis hanc infamiam imminuere ſatagit, & culpam in ipſum Conſtantium derivat: *Si quid in ejus indole,* inquit, *ac moribus agreſte inerat, atq; aſperum; id ex montana illa educatione ac ruſtica coaluerat. Quamobrem ejus immanitatis culpam omnem is mihi meritò ſuſtinere videtur, qui ad eam nos educationem per vim & tyrannicè damnatos eſſe voluit.*

Altero anno poſt interfectum Gallum, hoc eſt, Arbetione & Lolliano Coſſ. A. V. 1107. FL. SILVANUS

NUS à Constantio defecit, seque Imperatorem dixit. Numus apud *Goltzium*: D. N. FL. SILVANUS P. F. AUG. Fuit *Boniti* Franci filius. *Ammianus Marcellinus lib. XV. p. 44.* Sed non diu pòst missus *Ursicinus* Silvanum, corruptis pecuniâ ipsius militibus, interemit. *Zonaras dicto loco.* Eodem anno 1107. FL. CLAUDIUS JULIANUS, Galli Cæsaris frater, filius Julii Constantii, sed ex *Basilina* natus [ea *filia* fuit *Juliani* Præfecti prætorio, & *Juliani* Præfecti Ægypti & Comitis Orientis *soror*] diu suspectus Constantio, qui præter fratrem, ejusdem patruum & sex consobrinos sustulerat; tandem ab eodem, precibus *Eusebiæ* Augustæ permoto, *Cæsar* appellatur a. d. 8. Idus Nov. ut scribunt *Idatius in Fastis, & Socrates lib. II. c. 27.* Malè igitur in *Chronico Alexandrino* legitur a. d. 8. Idus Octobr.

Missus à Constantio in *Gallias*, cum *Germanis*, qui Galliæ magnam partem occupaverant, bellum gerit; *Agrippinam* & alias urbes XL. recipit; Gallias reficit, & ter Rhenum trajicit. Lege ipsum in *epistola ad S. P. Q. Atheniensem* scripta. Cumprimis victoria illustrissima fuit, quam reportavit ad *Argentoratum*. *Zosimus* non dubitat æquare illi, quam de Dario Alexander Magnus obtinuit; aitq; cæsa esse sexaginta millia Alamannorum: Sed *Ammianus* clementior, non nisi 6000. stragem edere voluit; totidem tamen & vi fluminis absumpta, adjicit. Imò ante pugnam non nisi 35000. Germanorum numerata sunt, ut idem *Ammianus* testatur; vel non nisi 30000, ut *Libanius*, qui tamen Orator est. Contigit hæc Ala-

mannorum clades Constantio IX, & Juliano II. Coss. hoc est, A. V. 1109, A. C. 357.

Sequente anno, Datiano & Cæreale Coss. Constantius ob devictos *Sarmatas* Sarmaticus appellatus est. Vide *Ammianum lib. XVII. & ibid. Valesium p. 148.* Imò & de Sarmatis triumphum egit, quem irridet *Julianus in epistolâ ad Athenienses p. 513.*

Non admodum diu post hæc tempora Julianus ab exercitu Imperator appellatus; & bellum civile novum ob id exortum fuisset, nisi Constantius *Mopsucrenis* inter Ciliciam & Cappadociam fato cõcessisset. *Idatius*, cum quo faciunt *Socrates, Cedrenus* & *Chronicon Alexandrinum*, mortuum scribunt a. d. 3. Non. Nov. Tauro & Florentio Coss. hoc est, A. V. 1113. Quot annos regnârit, exactè discutit *Valesius ad Ammian. lib. XXI. p. 202.*

JULIANUS.

Christianorum *quorundam perversus* affectus in Julianum. *Hujus laudabilia quadam, & contra, temeritas, levitas, diritas in Christianos. Impius conatus in instaurando* templo Hierosolymitano. *Ingratitudo in Constantium. Vecors ambitio & infelix exitus.*

ITa Julianus rerum solus potitus est. Hunc virum quidam nostro seculo docti viri, non sine vituperatione sanctissimorum Patrum, ac Christiani nominis injuriâ, magnis laudibus extulerunt; sed iis rectè obviam

obviam iit *Petavius in præfatione in Opera Juliani.* Quis enim sine stomacho audiat, veteres in Ecclesia Dei claros atque illustres Principes, magnos sanè & pænè in cœlo positos, quòd illis infensi sunt, trahere ad inferos; & rursus alios, qui vix mediocres sint, suspicere, & lapidem è sepulchro venerari pro Deo? Julianum esse, quem naturâ omnibus ornatum rebus excellere voluerit; Julianum majoris & altioris spiritus virum, quàm ut cum cæterâ Imperatorum plebe cogi in ordinem posset; Julianum, quem non vitæ, sed gloriæ spatio metiri deceat; non civibus tantùm, sed omnium mortalium seculis venerandum. Pudeat Christianum hominem tàm bruti affectus! Multa Gentiles de hoc mentiuntur, ut *Zosimus suprà*; & nos illis tam inconsideratè accedimus? majorem fidem adhibebo uni *Nazianzeno*, uni *Cyrillo*; quàm mille *Zosimis, Libaniis, Eunapiis* & *Eutropiis.*

Hanc illi nòn detrahemus laudem, fuisse magno & capaci disciplinarum omnium ingenio præditum, quod elegantissima ejus monumenta hodieq; testantur. Juris quoque Romani cognitionem in eo non vulgarem fuisse, declarant Rescripta in libris Juris. Sed nec illud parùm æstimabo, quòd in victu, somno & Venere fuerit temperatissimus: Militaris prudentiæ laudem ambiguam faciunt non pauca temerè facta. Vide *Ammianum lib. XXI. p. 267.* Sed maximè *lib. XXIV. p. 281.* ubi temerario admodum consilio naves exustas refert, omnium ferè malorum, quæ secuta sunt, causam.

Et hac in parte sit verè magnus, tamen apostasias

crimen nobis eum exosissimum reddit meritò. Pleni contumeliis, in Salvatorem, in Christianos libri ejus. Ait *Gregorius Nazianzenus*, se, cùm *Athenis* adolescentem vidisset, observâsse *mirabilem ingenii inconstantiam, oculis fuisse errantibus & circumductis, pedibus instabilibus, risus immoderati, percontationes & responsiones ineptas nec constantes*. Quàm nullam injuriam fecerit, *Ammianus*, licet paganus & multus in Juliani laudibus, satis ostendit *lib. XXV. p. 294.* describens hominem *levis ingenii, linguæ fusioris, & admodum rarò silentis*. Addit *præsagiorum sciscitationi nimiùm deditum, superstitiosum magis, quàm sacrorum legitimum observatorem; inclementem denique in Christianos, ni transissent ad numinum cultum*. Quàm verè locutus sit hic Scriptor, ipsius *Juliani epistolæ* testantur; in quibus duo Edicta, quorum alterum scholis interdicit, alterum bonis & fortunis. In eo simul *improbissimè cavillatus, se id agere, quò faciliùs in regnum cœlorum veniant*. Non tantùm crudelitas est ferire gladio, sed etiam vexare acerbissimis Edictis, & rapinâ facultatum.

Idem *Ammianus* refert & damnat, quòd *templum Hierosolymitanum immodicis sumptibus instaurare* conatus sit; & confirmat illud ipsum, quod nisi Pagani dicerent, fortassè non crederent *Julianolatræ* nostri: *Metuendos flammarum globos, propè fundamenta crebris assultibus erumpentes, fecisse locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum*. Vide illum *lib. XXIII. in princ.* & quos ibi citant *Valesius* & *Lindenbrogius*. Miraberis eandem cladem *confiteri* potuisse

Julia-

Julianum in fragmento epistolæ, & nihilominus voluisse κτ̃ τῶν ἥλων λακτίζειν; sive, ut ipse Salvator noster loquitur, *Act. IX. §. 5.* πρὸς κέντρα λακτίζειν, id est, *adversus clavos calcitrare*.

Quid dicam de immani *perfidiæ* crimine, quo *Constantium*, auctorem dignitatis suæ, ac *patruelem*, imperio exutum ivit? quid de *stultitiâ*, quam refert *Socrates*; Pythagoreâ quadam μετεμψυχώσει persuasum, *Alexandrum se se credidisse?* Cùm *similem victoriam de Persis speraret*, bellum suscepit; sed merè & cum totius imperii Romani detrimento, suoq; proprio exitio a. d. 6. Cal. Jul. Se IV. & Sallustio Coss. hoc est, A. V. 1115. in prælio vulneratus ab incerto periit.

Subitam *equestrem hastam*, cute brachii ejus præstrictâ, & costis perfossis, hæsisse *in imâ jecoris fibrâ*, scribit *Ammianus lib. XXV. p. 289. Eutropius* (qui expeditioni interfuit) & *Ruffus* cum *Victore*, ab *hostium equite*, & quidem *fugiente, conto percussum* esse memorat. Alii aliter. Vide *Photium in Excerptis Athanasii*, & è recentioribus *Baronium in A. C. 363. num. 54. 55.*

JOVIANUS.

Iovianus adversus calumnias veterum & recentiorum defenditur. In Iulianum culpa cladium *derivatur. Necessitatis patrocinium. A* Casaubono *dissensus. Iovianus vir fortis. Ejusdem mors.*

CUm igitur Julianus dignum apoſtaſiâ, magiâ, levitate & ambitione exitum inveniſſet, FL. JOVIANUS (*Domeſticorum Comes*, ut prodit *Zoſimus*; Varroniani Comitis filius, ut ſcribunt *Ammianus* & *Zonaras*) a. d. 5. Cal. Jul. A. V. 1115. Imperator ſalutatus eſt.

Cùm exercitus Romanus eò Juliani temeritate deductus eſſet, ut interclusus à *Perſis* internecione deleri poſſet; optimus & chriſtianiſſimus iſte Princeps *coactus* eſt, lugubres pro fœdere ineundo *conditiones oblatas ab hoſte ſuſcipere*. Nam *quinque Transtigridanas regiones cum caſtellis XV. & Niſibi & Singarâ & caſtris Maurorum* in Perſarum transire jura permiſit. *Neceſſariam pacem* vocat *Eutropius*; qui interfuit. Idem ſcribit *Euſebius n. 2380*. Idem *Greg. Nazianzenus Orat. II. in Julian.* Idem *Chryſoſtomus adverſus Gentiles*. Pericula totius exercitus agnovit ipſe *Zoſimus lib. III.* pag. 730: *Imminuiſſe Perſas cum magnâ hominum multitudine, quâ eundum eſſet: Nullo non in periculo Romanos verſatos, nec à malis circumſtantibus tantùm, ſed etiam commeatus inopiâ preſſos.*

Quænam igitur iſta, malum! libido eſt, inceſſendi ſanctiſſimum Principem, ob Juliani temeritatem? En *Leunclavii* judicium in *apologia* pro Zoſimo: *Quicquid vel terroris illatum, vel acceptum damni, Joviano ſucceſſori debetur, noſtræ religionis homini; qui perpetuâ cum Romani nominis ignominiâ, propè ſupplex jam hoſti victo factus eſt; & quos ultrò pacem poſcentes finium ſuorum parte multatos oportuit, ceſſione complurium provinciarum pacavit.* Hæc ille.

Cui

Cui adde ignominiosissimam narrationem *Joh. Antiocheni in Exc. Peir. p. 845.*

Quamvis omnia danda sint religioni, tamen cederem his judiciis, si ex ipsis Gentilibus de solido fundamento illorum nobis constaret. Nonne enim Julianus temeritate suâ res Romanas afflixit, navibus incensis? lege *Ammianum lib. XXIV. sub finem.* Nonne jam omnia deplorata, cùm Jovianus crearetur Princeps? hostes ex omni latere circumfusos ait *Ammianus lib. XXIV. p. 295.*

Quod si etiam *necessaria* pax fuit, ut ait *Eutropius*; quàm pulchrum facinus est, Christianum Principem contumeliis afficere, qui necessitati cedit; & à culpâ liberaret paganum, qui eò necessitatis & Jovianum & omnes copias deduxit? Ἀνάγκη καὶ Θεῶν λέγεται κρείττων ὑπάρχειν. Hoc est: *Deos ipsos necessitati cedere ajunt*, ut est apud *Nicol. Damascenum in Exc. Peir. p. 434.* Suetonii Paulini magni ducis factum commendat *Tacitus lib. XIV. Ann. c. 33.* quòd *oppidi cujusdam damno servare universa voluerit; neque fletu aut lachrymis*, adjicit ibidem, *auxilium ejus orantium flexus est; quin daret profectionis signum.*

Hîc omnes Tragicorum figuras advocant in describenda deditionis *Nisibis* & exilio civium, ut Joviani fama quàm maximè deprimatur. An tot millia fame & ferro perire sineret? quid ergò commendamus dictum illud Luculli: *Præstare unum civem ex hostium manibus eripere, quàm universas hostium copias delere?* quod posteà symboli loco usurpavit *Antoninus Pius.* Quid? si exercitus hic deletus foret,

de possessione provinciarum Transtigridanarum non fuisset actum? sed ignominiosa pax fuit! non dubito; nec effugium illud admittam, quod *Casaubonus ad Spartianum* quæsivit in exemplo *Hadriani*; qui *omnia trans Euphratem ac Tigrim Parthis* reliquit: Et *Diocletiani*, cùm *imperii fines* à meridie *supra Ægyptum* arctaret. Audiamus enim *Valesium ad Ammianum lib. XXV. p. 309.* Illorum & Joviani longè dissimilem fuisse causam: *Illi enim ultrò, non victi, sed quia provincias sine magno sumptu & incommodo tueri non poterant, citra fœdus ullum dimiserunt: At Jovianus ignominiosâ pactione, quasi victus, redemptionis loco provincias pop. Romani Persis tradidit.* Ignominiosa dico: Sed nonne alia quoque ignominiosa necessitas fecit excusabilia? Vide *Valer. lib. VII. c. 6. Gruterum notis ad Livii lib. XXXIX. c. 35.*

Sed hîc rursus urgent ignaviam, torporem & imperitiam Joviani: Miror, Romanos exercitus, cùm in summis angustiis constituti, Imperatorem circumspicerent dignum, qui Juliano succederet, qui rebus deploratis virtute consuleret; in sententias illorum concedere potuisse, qui Jovianum Principem vellent! sed imperitum & ignavum faciunt gentiles, & gentilium compilator *Joh. Antiochenus.* Æquum est, ut gentiles audiamus contra Christianum: Hostis contra hostem idoneus testis est, scilicet. Nos iterum *Gregorio Nazianzeno* credimus, cujus in suprà citato loco verba sunt: *In Joviano magnitudo animi & alacritas desiderari non potuit; sed milites manibus & animis & spe fracti, debilitatiq; fame, nec manus conserere poterant,*

rant, nec progredi. Quòd si Persa conditionibus spretis vim adhibere voluissent, nec signifer quidem [ut dici solet,] exercitui superfuisset. Hæc sanctissimus ille Pater. Satis de pace, cui Jovianus non diu superfuit.

Mortuus est enim *Dadastana* a. d. 3. Cal. Mart. teste *Eutropio*; seu 17. mensis Febr. ut *Socrates* dicit A. V. 1116. Vide *Valeſ. ad Amm. lib. XXVI. p. 312. 313.*

VALENTINIANUS, VALENS, ET GRATIANUS.

Trium horum initium & finis, cum brevi commemoratione virtutum & vitiorum. Prodigiosa quædam *sub Valentiniano.*

FL. VALENTINIANUS, originis *Pannonica* fuit, Gratiani majoris, cognomento à pueritia prima *Funarii*, hominis *ignobilis* filius; ut est apud *Ammianum lib. XXX. p. 428.* Quamvis ipse crepet familiam suam apud *eundem lib. XXVII. p. 343.* Gratianum filium dicens *familia sua laudibus majorumq́; factis præstantibus concinentem.*

Sed fortassis hic indicat *nobilitatem* Gratiani *maternam?* duas uxores Valentinianus senior habuit, è quibus *Flavia Justina* [ita describitur in numis] soror Neracii Cærealis, & Præfecti urbis indubiè nobilissima est. Sed ex hâc Gratianus non fuit natus. Habuit enim matrem *Valeriam Severam*, priorem Valentiniani conjugem: Hanc & ipsam splendidis majoribus oriundam crediderim.

Porrò communibus militum suffragiis apud *Nicæam*

Niceam Imperator creatus est eo anno, quo Jovianus decessit a. d. 5. Cal. Mart. qui fratrem suum FL. VALENTEM altero mense pòst, hoc est, a. d. 5. Cal. April. imperii participem fecit. Triennio pòst, Lupicino & Jovino Coss. hoc est, A. V. 1119. FL. GRATIANUS haud dum novennis [natus est enim a. d. 4. Cal. Maj. A. V. 1111. Eusebio & Hypatio Coss.] a. d. 9. Cal. Sept. à patre Valentiniano *Augustus* appellatus est. Vide *Idatium*. Trium horum Imperatorum meminit *Inscr. V. p. 160*.

Ex his FL. VALENTINIANUS senior, anno ætatis 55. vel 54. [variant enim Scriptores] *vomitu sanguinis* mortuus est a. d. 15. Cal. Dec. post Consulatũ Gratiani III, & Equitii, hoc est, A. V. 1127. *Vales. ad Amm. lib. XXX. p. 408. 409.* Fuit *orthodoxus*, vim tamen nulli faciebat, qui dissentiret in religione: Rem militarem callebat exactissimè, crudelis tamen aliquando & inexecrabilis. *Joh. Antioch. in Exc. Peir. p. 847.* Figmentum de *Valentiniani digamiâ* è Baronio Besoldus rejicit; confutantur etiam leges apud dictum *Valesium ad Amm. lib. XXX. p. 413.*

Sub ea multa horrenda contigerunt. Nam quasi Deus rursus diluvio perditurus esset genus humanum, *maria egressa* terminos suos, infinitam hominum multitudinem, & totas nationes oppresserunt a. d. 12. Cal. Aug. Valentiniano & Valente Coss. hoc est, A. V. 1117. *Idatius*, & è recentioribus *Scaliger ad Euseb. n. 2382.* Biennio pòst A. V. 1119. a. d. 4. Non. Jul. miræ magnitudinis *grando* decidens, *Constantinopoli* multos homines occidit. *Euseb. n. 2383.* Grandinem *in*

modum

modum petrarum dicit *Idatius.* Præter hos & *Socratem*, addo *Chronicon Alexandrinum.* Anno sequente, qui fuit ab V. C. 1120. *terra motu Nicæa* collapsa est, a. d. 5. Id. Octobr. *Iidem.* Secuta A. V. 1121. *magna fames Phrygiam* afflixit. *Idatius.*

FL. VALENS infeliciter, & cum multarum legionum detrimento a. d. 5. Id. Aug. Se VII. Valentiniano juniore II. Coss. A. V. 1130. *contra Gothos* pugnans occubuit; fugere nolens, cùm posset, ut scribit *Libanius:* At cæteri ferè omnes, ad vile tugurium delatum, & ibi *à barbaris* ignorantibus *crematum* esse, consentiunt. *Arrianâ* infectus luee, gravissimam contra orthodoxos persecutionem excitaverat. Multi exilio, alii morte puniti, *Joh. Antiochenus dicto loco.*

FL. GRATIANUS, insidiis Maximi, apud *Lugdunum Galliarum*, a. d. 8. Cal. Septembr. A. V. 1136, occisus est. *Ambrosius in Oratione de obitu Valentiniani* laudat fidelem in domino, pium atque mansuetum, purum cordè, castum corpore; qui præter conjugium nescierit fœminæ alterius consuetudinem. *Adde Ammian. lib. XXXI. p. 455.* Sed has virtutes decolorabat tenuis ac propè nulla reipublicæ cura, cùm diu noctuq; nihil ageret aliud, quàm ut *spiculis meditaretur; summaq; voluptatis, divinaq; artis crederet, ferire destinata;* ut est apud *Victorem.*

TYRANNI.

I. PROCOPIUS è summi generis prosapiâ, *Ammianus lib. XXVI. p. 324.* insigni genere in *Ciliciâ* natus & educatus, *ibid. p. 318.* Juliani cognatus

gnatus, *ibid.* ἀνεψιὸς, ut ait *Cedrenus*; consobrinus, ut suspicatur *Valesius*, Juliano mortuo, Jovianum accedens, purpurâ, quam à Juliano moribundo acceperat, traditâ rogavit, ut militiæ sacramento solutus, domum reverti sineretur. Quo impetrato *Cæsaream Cappadociæ* cum uxore & liberis se contulit, ubi multa prædia possidebat. Pòst cùm *Valentinianus* & *Valens* (qui hominem suspectum habebant) eum comprehendi jussissent, ille milites missos frustratus in *Euxinum Pontum* aufugit; & ibi conscensâ nave ad *Turcicam Chersonesum* delatus est. Sed cùm incolas suspectos haberet, inde *Byzantium* noctu profectus, divertit apud quendam notũ sibi vetustâ consuetudine; tandemq; re cum *Eugenio Eunucho* communicatâ, imperium arripuit, ut refert *Zosimus lib. IV. p. 736. 737.* Tempus notavit *Idatius*: Valentiniano & Valente Augustis Coss. (hoc est, A. V. 1117.) *latro nocturnus* hostisq; publicus intra urbem Constantinopolim apparuit, a. d. 4. Cal. Octobr. In numis: D.N. PROCOPIUS. P. F. AUG. Sequente anno *Valens* in *Nacoliensibus* campis in *Phrygiâ* salutari aciè collatâ, cùm *Agilo* signa ad eum transtulisset, *Procopii* factionem oppressit: Nam *Procopius* à suis comprehensus, & *Valenti* oblatus, mox supplicio adfectus est; ut legimus apud eundem *Zosimum*. Factum id a. d. 6. Cal. Jun. Gratiano NP (hoc est, Nobilissimo Puero) & Dagalaifo Coss. hoc est, A. V. 1118. docet *Idatius*. Ergo intra *octavum mensem tyrannidis* periit; & falsus est *Baronius* in *A. C. 364. n. 16.* qui Imperatorem appellatum ait A. V. 1116. autumnali tempore; atque

adeò

adeò totum annum cum dimidio illi tribuit. Idem error *Octavii Stradæ*, qui 5. menses supra annum regnâsse ait. Excessit autem Procopius, cùm vixisset annos XL. menses X. ut scribit *Ammianus lib. XXVI. pag. 329.*

II. MARCELLUS PROTECTOR, interfecto Procopio, ejusdem cognatus, *Chalcedone* purpuram sumit; sed ab *Equitio* captus misereq; excruciatus interiit. *Ammianus lib. XXVI. p. 329. 330.* Meminit ejusdem *Zosim. lib. IV. p. 738.* Sed ab Ammiano diversus est in eo, quòd *Serenianum* occisum ait à *Marcello*, adhuc vivente Procopio.

III. VALENTINIANUS ob delicta *relegatus in Britanniam*, ibidem tyrannidem affectat; sed in ipso conatu oppressus est A. V. 1123. Gratiano III. Sexto Petronio Probo Coss. *Zosim. lib. IV. Hist. p. 742. Euseb. n. 2387. Ammian. lib. XXIIX. p. 368. 369*, è cujus libris corruptioribus quidam Valentinum nominant. Huc quoque refert *Octavius Strada in Cæsaribus p. 199.*

IV. FIRMUM, *Nubelis*, Maurorum Reguli, filium. Et fortassis huc traxit numum: D. N. FIRMUS. P. F. AUG. de quo *supra* in rebus *Aureliani.* Valdè huc faciunt, quæ scribit *Zosimus lib. IV. p. 744.* Firmo purpuram datam, & dictum *βασιλέα*, *Imperatorem* (ut vertit *Leunclavius*; & sanè vix aliter illo ævo Græci: Ipsi Zosimo *Imperatores* ferè ubiq; sunt *βασιλεῖς*) idq; *Valentinianum* graviter commovisse. Sit ergò capiendus numus de isto; nec nos turbet ultrà *Valesius.*

VA-

VALENTINIANUS JUNIOR.

Valentiniani duo. *Valentiniani filii, sed ex diversis conjugibus.* Valeriæ *Severæ* nobilitas. *Crassus error* Onuphrii *circa lapidem. Valentiniani junioris interitus.*

MOrtuo Valentiniano seniore, *Merobaudes* & *Equitius*, duces exercitus a. d. 10. Cal. Decemb. A. V. 1127. A. C. 375. FL. VALENTINIANUM JUNIOREM, ejus filium ex *Flavia Justina* natum, Imperatorem salutârunt; idq; Gratianus & Valens posteà comprobârunt. *Idatius. Euseb. n. 2391. Zosim. lib. IV. p. 746. Ammianus lib. XXXI. p. 433. Socrat. lib. IV. c. 31.* Quadrimum tum fuisse, non tantùm *Ammianus* dicit; sed & *Victor* & *Zonaras*. *Zosimus* vix quintum annum egisse. Natus est igitur post initium anni 1123. quo Consulatum gesserunt Gratianus II. & Probus.

Ita diversus est à Valentiniano, ejusdem Valentiniani senioris filio; qui natus est a d. 5. Calend. Febr. Gratiano NP (hoc est, Nobilissimo Puero) & Dagalaifo Coss. A. V. 1118. A. C. 366. ut scribunt *Idatius in Fastis & auctor Alexandrini Chronici, & Themistius Orat. VI.* ubi *natalem* ipsius *vice oraculi* prædixisse ait *Procopii exitum:* Nam Procopius eo ipso anno a. d. 6. Cal. Jun. ut suprà dixi, necatus est.

Tres igitur Valentiniani *filios* habemus, *Gratianum*, & *duos Valentinianos*. Sed alterum ex his natu majorem è priore matrimonio, hoc est, è *Valeria Severa* ad imperium non pervenisse constat, præmaturâ morte

morte indubiè interceptum. *Conſul* tamen *factus* eſt nondum *trimulus* A. V. 1121. collegâ Victore; quod nemo negabit, qui *Themiſtii Orat. VI.* legit *ad hunc ipſum Conſulem factum* ſcriptam. Ait ibi *invictiſſimorum parentum prolem, fratrem Gratiani, collegam viri, cui nomen à victoriâ; natum paulò antè, quàm Procopius vincereretur.* Sub finem appellat *adoleſcentem ex Conſtantini proſapia oriundum,* ſcilicet per matrem.

Hinc Valeriæ Severæ *nobilitas* patet. An *ex nomine* conjicere licet, neptem eſſe *Fl. Valerii Severi Cæſaris*, à Maxentio occiſi A. V. 1069. & hujus filium aut filiam conjugem habuiſſe è Conſtantini domo? unde iſta Valeria Severa progenita è Valentiniano ſeniore A. V. 1118. Valentinianum iſtum pepererit Conſulem A. V. 1121?

Videtur: Sed hinc ſupinæ negligentiæ peragitur reus *Onuphrius*, qui hujus anni Conſulem deſcribit Julium Felicem Valentinianum ex *Inſcriptione X. p. 1053. Operis Grut.* Qui lapidem inſpicere volet, obſervabit duo: *Primò* Julium Felicem Valentinianum nunquam Conſulem fuiſſe. Recenſentur enim dignitates omnes, quas habuit, dum viveret, & Conſulatus ordinarius omittitur; quod nunquam eſſet factum, ſi Conſulatum geſſiſſet. *Secundò* eundem natum eſſe 82. anno poſt Conſulatum Valentiniani & Victoris. Mortuus eſt enim, ut ex ſubſcriptione patet, FL. EUTARICHO. COLLIGA. V. C. CONS. 67. ætatis anno expleto. Eutharicus, Athalarici pater, Coſ. A. V. 1271. cujus non unam mentionem *Caſſiodorus* facit. Vide *Nicolaum Alemannum in Arcanam*

Historiam Procopii p. 18. & Anonymum Valesii, p. 484. Vides erroris magnitudinem? sed ad rem.

Ab hoc igitur *Valentiniano Consule* A. V. 1121. & nato A. V. 1118. quàm diligenter est distinguendus *Valentinianus*; qui Valentiniano seniore defuncto, *quadrimus Imperator* dictus est. Primus, qui hoc fecit, est *Valesius*; quem videbis in notis *ad Ammian. lib. XXXI. p. 412. 413.* Alii omnes, & ex his *Petavius Rat. Temp. part. I. lib. VI. c. 8. p. 364. Remus in Themistium, Octavius Strada in Caesaribus* hîc cespitârunt, & ex duobus fecerunt unum.

Hic verò qui ad imperium venit, illud partim cum *Valente* ac *Gratiano*, partim cum *Theodosio* & *Arcadio* tenuit per annos XVI. & menses ferè VI. Nam A. V. 1144. ab Arcadio II. & Ruffino Coss. apud *Viennam* Arbogastis perfidiâ occiditur; quem ad nimiam potentiam evexerat. *Zosim. lib. IV. p. 775. Idatius in Fastis.* Adde Baronium in *A. C. 392. n. 6.* qui & mores ejus commendat ex *Ambrosio*, studuisse scilicet omnia corrigere, quae aliis displicere cognosceret.

THEODOSIUS.

Theodosii (qui Theodosii pater) spectata bello virtus. Memorabiliora *Theodosii*, quibus annis *fuerint gesta, &* quibus diebus?

FL. THEODOSIUS, cognomento MAGNUS, patrem habuit Theodosium *Hispanum*, Magistrum militum, *à Trajano* oriundum [ut vult *Victor*] cujus egregia facinora sic breviter recenset

censet *Pacatus panegyrico XII.* cap. 5: *Quid, inquam, faciam? qua Rhenus aut Vahalus vidit, dicere aggrediar? Jam se mihi Sarmaticâ cade sanguineus Ister objiciet. Attritam pedestribus prælijs Bataviam referam? Saxo consumtus bellis navalibus offeretur. Redactum ad paludes suas Scotum loquar? Compulsus in solitudines avias omnis Alamanus, & uterq; Maurus occurrent.*

Tantus vir calumniis aulicorum jussus interfici, *apud Carthaginem baptizari* petiit; ac postquam sacramentum Christi, quod quæsierat, adeptus est, percussori jugulum ultrò præbuit. *Orosius lib. VII. c. 33. Ambrosius in Serm. de excessu Theodosii, Hieron. in Chronico Eusebii. n. 2392.*

Occiso patre filius Theodosius ex duce M... siæ sponte in Hispaniam secessit; ut præter *Ambrosium* docet *Theodoretus in lib. V. c. 5.* Unde posteà evocatus à Gratiano Magister militum, ac mox Augustus creatus est, a. d. 14. Cal. Febr. Ausonio & Olybrio Coss. A. V. 1131. ut est apud *Idatium.*

Is statim summâ felicitate, multis atque ingentibus prælijs *Gothos* superat, & *Thraciâ* expellit. *Prosper Aquitanicus in Supplemento Hieron. n. 2395.* Triumphans Constantinopolin ingressus est, a. d. 18. Cal. Dec. A. V. 1132. Gratiano V. & se primùm Coss. *Idatius in Fastis & in Chronico, Marcellinus Comes in Chron.* Statimq; *Arrianos* ecclesiâ expulit, *ibid.*

Sequente anno 1133. Syagrio & Eucherio Coss. a. d. 3. Idus Jan. *Athanaricum*, Gothorum Regem, à suis pulsum, honorificè excepit; & eodem, quo venerat, mense, id est, a. d. 8. Cal. Febr. vitâ functum

regio more sepelivit. *Idatius.* Tàm superbum funus fuisse, auctor est *Zosimus,* ut obstupefacti barbari domum redierint; nec Romanos ultra infestârint, bonitatem Principis admirati.

Eodem anno, ut scribit *Marcellinus*, *secundum concilium œcumenicum,* cujus Besoldus meminit, habitum est *Constantinopoli,* cui patres interfuerunt 150. E nostris vide *Conradum Rittershusium lib. II. Sacr. Lect. c. 11.* è Pontificiis *Baronium in A. C. 381. n. 17. A. V. 1134.* Antonio & Syagrio Coss. a. d. 5. Non. Octob. tota *Gothorum* gens cum Rege suo Romanis se tradidit. Meminit, præter *Idatium, Oros. lib. VIII. c. 34.* Ricomere & Clearcho Coss. A. V. 1136. Persarum legati pacem petentes Constantinopolim venerunt. *Idatius, Marcellinus & Pacatus.*

Baronius in A. C. 381. n. 11. Deditionem *Gothorum,* & legationem *Persarum* non bene in unum annum rejicit, anno 1137. Nationes quædam Orientales imperio per legatos subditæ A. V. 1138. *Greothingi* devicti, deq; iis triumphus actus est a. d. 4. Id. Octob. Malè *Golizius* ex *Onuphrio* in illo anno: IMP. CÆS. FL. THEODOSIUS. P. F. AUG. ITERUM DE SCYTHIS ET GETIS EX GERMANIA. Nos populi nomen ex *Idatio* novimus. De bellis Theodosii civilibus dicam in Tyrannis. Fato deniq; concessit *Mediolani* a. d. 5. Cal. Febr. Olybiro & Probino Coss. A. V. 1147.

Submissæ indolis specimen, quod Besoldus refert, leges apud *Ruffinum lib. I. c. 18. Theodoretum lib. V. c. 18. Sozomenum lib. VII. cap. 24.* Fuit optimus maximus

maximus Princeps unus ferè inter tot Principes repertus, ***qui non quæsivit purpuram ; sed ab ea quæsitus est.*** Gratianus, qui consortem imperii fecit, hoc ipso immortalem sibi gloriam peperit: Nam cùm alii successores è domo & è sinu uxoris producerent, S. P. Q. R. non aliter quàm villas suas, quàm colonos, quàm servos relinquerent; Gratianus [qui filiolum habebat, ut scribit *Augustinus lib. V. de C. D. cap. 25.*] hunc sibi proximum, hunc conjunctissimum existimavit; quem pientissimum, fortissimum & clementissimum invenerat. Talem hostis *Gothus* credidit, talem *Persa*; quorum ille se suaq; omnia dedidit, hic amplissimis muneribus oneratus est.

Zosimus tamen Theodosio mutatos, auctos, venditos magistratus immodicumq; vitæ voluptariæ studium objicit. Et sanè *Gregorius Nazianzenus* in carmine de vitâ suâ, eò inclinat, tempore temporis mala sanare non potuisse; lenitati adscribens tarditatem ac remissionem.

TYRANNI.

THEODORUS antiquitùs claro genere *Galliâ* oriundus, natus tamen in *Siciliâ*, cùm dominationem affectaret, & *insidias Valenti* strueret, in ipso conatu oppressus, capite pœnas dedit. *Ammianus lib. XXIX. p. 384. ibiq; Valesius. Zosimus lib. IV. pag. 743.*

FL. MAGNUS MAXIMUS BRITANNUS, qui se *de Constantini stemmate* oriundum ferebat ex cæcâ dominandi libidine , *Gratianum* optimum

 Princi-

Principem, *manu Andragathii* sustulit a. d. 8. Cal. Sept. Merobaude iterum, & Saturnino Coss. hoc est, A. V. 1135. *Marcellinus in Chron. Zosimus lib. IV. Hieronymus epist. III. Socrates lib. V. c. 11. Sozomenus lib. III. c. 13.* Adjecit aliorum illustrium cædes *Ambros. ep. 27.* Dein legatos ad Theodosium mittit, velitne collegam imperii se adsciscere, an bello decernere? Ille spe tyrannum aluit, ne *Valentinianum juniorem* æque conficeret; atque ita totum imperium sibi vendicaret. Et sane parum abfuit, quin superatis ex improviso Alpibus, *Valentinianum* cum *Justinâ* matre oppressisset. Ingressus Italiam instar exundantis torrentis, montium angustiis coarctati, & in planitiem sese totam effundentis; eam partem, quæ ipsi prima occurrebat, post Alpium descensum, immensâ clade afficit. Denique in ultionem omnium consurgens Theodosius, *duabus* ingentibus *victoriis* reportatis, Maximum *Aquilejæ* obsedit, quem milites *vinctum adduxere* Theodosio; & cùm hic veniam daturus videretur, eundem rursus abstrahentes, confestim *abscisso capite* necaverunt. *Baronius in A.C. 388. n. 62.* Factum id autem A. V. 1140. Theodosio II. & Cynegio Coss. a. d. 5. Cal. Aug. Sequente anno 1141. Id. Jun. Theodosius de *Maximo tyranno* triumphavit; quod nos *Idatius* docet. Olim *Goltzium* & *Onuphrium* dies latuit.

FL. VICTOR, Maximi filius, & à patre *Augustus* appellatus, ab *Arbogaste* in *Galliis* interficitur. Sic Theodosius Gratianum ultus est; fuitq; victoria intra tàm breve tempus parta, quâ Occidens recupe-

recuperatus, Orienti securitas restituta est, omnibus celebrata & decantata vocibus.

FL. EUGENIUS cæso *Valentiniano juniore*, insidiis *Arbogastis*, imperium invasit, Arcadio II. & Ruffino Coss. hoc est, A. V. 1144. Sed biennio pòst victus à Theodosio, & interfectus est: *Arbogastes* suâ manu cecidit. *Marcell. & Idatius.* Adde *Baron. in A. C. 394.*

ARCADIUS.

FL. ARCADIUS, Theodosii Aug. F. ex *Placidia* (ut habet *auctor Græcus apud Scal. p. 309.*) Imp. appellatus est à patre a. d. 17. Cal. Febr. Merobaude II. & Saturnino Coss. A. V. 1136. *Idatius in Fastis.* Igitur adhuc vivo Gratiano consors imperii assumtus est: Gratianus enim mortuus a. d. 8. Cal. Septembr. Coss. iisdem, secundùm *Marcellinum Comitem.* Quamobrem pessimè *Goltzius in Fastis* Gratianum mortuum statuit A. V. 1146. Arcadium Augustum appellatum A. V. 1137. Ricomere & Clearcho Coss. Natus tùm erat annos 8. *Baronius in A. C. 383. n. 22.* Mortuo patre, & divisione imperii factâ Orientem obtinuit. Mortuus est A. V. 1160. Anitio Basso, FL. Philippo Coss. ut scribit *Marcellinus in Chron.* Fuit pius & ex multis insidiis singulari providentiâ divinâ deliberatus.

Contra illum res novas molitus est FL. RUFFINUS, Præfectus prætorio & Dux utriusque militiæ; qui totum imperium Romanum miscuit, & ut irruptionem in illud fecerent, barbaros solicitavit;

initis cum eorum ducibus secretis fœderibus. *Hunnos* vocavit ad *Asiæ* cladem; iisque *urbes*, quas *Halys*, *Cydnus*, *Orontes* & *Euphrates* præterfluunt, miserè vexavit; ut *Hieron. in ep. 3. ad Heliod.* conqueritur. Sed & *Gothi* discurrentes *ad Hadriaticum* usque *mare* venerunt, & *Græciam* insedêre; imò *Constantinopolim ipsam* obsidere ausi sunt, læto Ruffino, tanquam milites à se conducti essent; quorum auxilio imperium adipisceretur: Sed non diu latent scelera. *Stilico*, cùm in hostes imperii jamjam iturus esset, & ab *Arcadio*, Ruffini consiliis circumvento, revocaretur; indignatione exardescens *totus exercitus in Ruffini necem* conspirat. Ruffinus redeunti exercitus parti obviam progressus, cùm ab iis speraret *Imperatoris* & *Augusti* appellationem, mille *gladiis* invaditur, & *secatur in frusta*.

Dux exercitus fuit FL. GAINAS, qui & ipse pòst *contra Arcadium* civile bellum movit. Ægrè ferebat, *Fl. Eutropium spadonem* eò potentiæ profectum, velut sub imperio habere videretur. Igitur egit cum *Trigibildo*, barbarorum duce, ut *Asiam* infestaret; & cùm Arcadii res deploratissimæ viderentur, palàm hostem se professus, ad ignominiosas pacis conditiones Principem suum redegit. Inter eas hæc fuit, ut *Eutropius* sibi dederetur: Isque paulò pòst *Chalcedonem* missus & interfectus est. Nomen fastis erasum. Hinc insolentior factus *Gainas*, Arcadium contumeliosissimè habuit; non solùm arma non deponens, sed & adhuc plures nobilissimos Viros ad cædem deposcens. Tandem verò *inter Chersonesum & Hellespontum*, cùm ingentem multitudinem barbarorum in auxiliis

auxiliis haberet, victus, & fugâ peremptus eſt, menſe Febr. Stilicone & Aureliano Coſſ. A. V. 1150. ut ſcribit *Marcellinus Comes*.

HONORIUS.

FL. HONORIUS, Theodoſii Aug. F. ex *Placidia*, ut ſcribit idem *Græcus*, quem ſuprà citavimus. Natus a. d. 5. Idus Septembr. A. V. 1136. Richomere & Clearcho Coſſ. ut eſt apud *Idatium*, nondum *bimulus Conſul* creatus cum Evodio, functo parente Occidentem accipit. Imperavit diu quidem, ſed ancipiti fortunâ. *Radagaiſus*, qui cum ducentis *Gothorum* millibus in *Italiam* irruperat, ope aliorum Gothorum & Hunnorum vincitur, capitur, occiditur. Rem fuſè narrat *Oroſ. lib. VII. c. 37.* Factum id Arcadio VI. & Probo Coſſ. A. V. 1158.

Sed biennio pòſt FL. STILICO Comes imperium affectans barbaras nationes donis pecuniisq; allectas, *Honorio* immiſit. *Alaricus* tùm *Gothorum* Rex erat, qui ſæpe victus, ſæpe concluſus, ſemperque dimiſſus eſt; dum à *Stilicone* clàm fovetur. Illo tempore ab imperio Romano vultum prorſus avertit illa FELICITAS, tantopere in numis & omnibus aliis monumentis jactata; & calamitatum omnium compendium CAPTA ROMA fuit. Non eſt inſtituti noſtri ſingula perſequi, fecit id *Baronius in A. C. 410.* cui velim addas *Barthium lib. LX. Adverſ. p. 2832. 2841.* E veteribus de captâ urbe ſcripſit *Olympiodorus*, quod ex *Photii Bibliotheca, Cod. LXXX.* novimus. Sic rerum dominos debellari poſſe Gothi oſtende-

Ff v runt:

runt: non tamen eversa penitus, sed spoliis hostes contenti reliquerunt, ut aliquando rursus invaderent. Incidit hæc clades humano generi insolens in 9. Cal. Septembr. cùm Urbs annum ageret 1162. Eodem tempore *Vandalis Hispania* diripienda data est, & per hos aliis barbaris patefacta claustra Pyrenæi. *Primum in Hispaniâ Regem* se dixit *Gundericus*, regnavitque in *Galleciæ* partibus. Mortuus est *Honorius* Cal. Sept. A. V. 1175. Mariniano & Asclepiodoto Coss. Fuit Princeps religiosissimus, & quem multis laudibus Asconius extollit. *Baron. in A.C.423.* quem vide. Sed, ut dixi, sub eo ad incitas omnia redacta sunt.

TYRANNI.

FL. STILICHO à *Vandalis* oriundus. *Oros. lib. II. c.38.* utriusque militiæ Magister, à Theodosio Magno, Honorio filio curator datus est; utque arctiore vinculo obstringeretur, eidem *Serena*, Theodosii neptis, ex Honorio fratre, juncta est. *Zosim. lib. IV. p. 779.* Et sanè illustrissimam de *Radagaiso* victoriam reportârat (*Paulinus in vita Ambros. sub finem*) sed cesserunt ultimis prima, & omnem egregiè factorum laudem perfidiæ crimen tandem obliteravit. Quod aliquandiu dissimulatum, Basso & Philippo Coss. hoc est, A. V. 1160. patefecit.

Cogitans enim FL. EUCHERIUM filium suum ad imperium provehere, aliquandiu fovebat *Gothos* & *Alaricum*; dein, quod hic totus desiderio ejus accedere nollet, *Suevos*, *Vandalos*, *Alamannos*, *Burgundiones*, solicitavit ingenti spe prædæ: Sic enim

ſperavit *Honorium* ad quævis compelli poſſe. Sed deprehenſis dolis, ſucceſſor illi miſſus eſt, ipſe autem *Ravennæ capite truncari juſſus* a. d. 10. Cal. Sept. dictis Coſſ. ut *Zoſimus* refert. Mox & *Eucherius* cum *Serena* matre interfectus. *Olympiodorus apud Photium Cod. LXXX.* Dignitatem & auctoritatem hujus viri cognoſcere licet ex *Inſcr. IV. p. 412*:

Flavio Stilichoni Illuſtriſſimo
VIRO. BIS COS. ORDINARIO
MAGISTRO. UTRIUSQUE MILITIÆ.
COMITI. DOMESTICORUM.
ET STABULI SACRI. ATQUE
AB INEUNTE ÆTATE PER
GRADUS. CLARISSIMÆ
MILITIÆ. AD CULMEN REGIÆ
ADFINITATIS EVECTO SOCIO.
BELLORUM. OMNIUM.
ET VICTORIARUM. ADFINI
ETIAM DIVI THEODOSI AUG.
ITEMQUE SOCERO
DOMINI NOSTRI HONORI AUGUSTI
POPULUS ROMANUS
PRO SINGULARI EJUS
CIRCA. SE. AMORE.
ATQUE PROVIDENTIA
STATUAM EX ÆRE ARGENTOQUE
IN ROSTRIS. AD. MEMORIAM
GLORIÆ. SEMPITERNÆ
CONLOCANDAM DECREVIT

EXE-

EXEQUENTE FL. PISIDIO ROMULO V. C. PRÆF. URBIS.

Primam lineam reposui ex *Inscript. II. p. ejusd.* Quòd verò *socer Honorii* dicitur, id ipsum tùm ex aliis, tùm ex *Marcellini Chronico* manifestum est. Nam *duæ Stilichonis filiæ:* MARIA & THERMANTIA, *singulæ uxores Honorii* fuêre. Sed nullum vinculum tàm firmum est, quod non dissolvat perversa dominandi cupiditas.

MARCUS quidam, cùm barbaræ gentes undique provincias diriperent, ab exercitu *Britannico Imperator* creatus est; & ab eodem sublatus. *Olymp. apud Photium, & Zosim. lib. VI. p. 824.* qui hoc factum scribunt Honorio VII. & Theodosio II. Coss. hoc est, A. V. 1159.

GRATIANUS post Marcum Imperator salutatus est, & statim peremptus ab eodem exercitu Britannico. *Olymp. d. l. & Zosimus.* Adde *Sozomenum lib. IX. c. 11. Orosium lib. VII. c. 40.* Numum hujus Gratiani exhibet *Octavius Strada p. 214.*

FL. CONSTANTINUS apud *Gallias* invasit imperium, Honorio Augusto IX. Theodosio juniore Aug. V. Coss. A. V. 1164. secundùm *Marcellinum.* Sed *Olympiodorus* & *Zosimus* Augustum salutatum inquiunt in *Britannia.* Factum id in civitate *Caersegont*, ex *Nonnio* & *Gervasio Dorobornensi* scribit *Camdenus.* Accedit *Prosper Aquitanicus*; qui initium ejus collocat in A. V. 1159. quæ ita cũ *Marcellino* concilio, ut hic quidem de tempore loquatur, *quo in Gallia imperium* constituit; illi de anno, *quo primùm Imp.* *Aug.*

Aug. appellatus eſt. E Britannia ſolvens, *Bononiam Galliæ* appulit, omnesque Romanorum exercitus ad Alpes usque in belli ſocietatem pellexit. *Valentiam Galliæ* contra Honorii Aug. copias ſtrenuè defendit: *Rhenum* jam pridem neglectum præſidio munivit: Ad *Alpes Cottias, Pœninas* & *maritimas*, quâ viâ patuit, munimenta conſtruxit. Hinc in *Hiſpaniâ*, ductu *Conſtantis filii* res feliciter geſſit; *literisq́;* poſtea ad *Honorium* datis ſeſe excuſavit, quòd imperium ſuſcepiſſet: Coactum enim fuiſſe à militibus: Simul imperii ſocietatem popoſcit. Imperator ob impendentes varias imperii calamitates annuit, eiq́; purpuram miſit. Unde inſolentior factus, Alpibus ſuperatis Romam petiit; ſed acceptâ *Alarici* morte, quem ſibi adjunxerat, *Arelaten* receſſit; ubi ſedem imperii fixit, voluitque *Conſtantinam urbem* vocari; præterea, ut in ea *VII. provinciarum conventus* agerentur, hoc eſt, *Viennenſis, utriusque Narbonenſis, utriusque Aquitaniæ, Novempopulaniæ, Alpium maritimarum.* Unde imperium illud Septimania vocabatur. Hanc Conſtantini de *Arelate* conſtitutionem à *Franciſco Roaldo* ſecum communicatam, primus publicavit *Joſ. Scaliger lib. I. Auſon. Lect. c. 24.*

Inter hæc GERONTIUS *Britannus* milites in Conſtantinum concitavit; cùmq́; *Conſtantem* filium *Viennæ* trucidâſſet, patrem *Arelati* obſedit; ad quem oppugnandum cùm *Conſtantius*, Valentiniani III. pater, ab *Honorio* miſſus, infeſtis ſignis approperaret, *Gerontius ſibi vim attulit.* Ita *Conſtantinus* à Conſtantio graviſſimâ obſidione preſſus, & infelici

ſuorum

ſuorum pugnâ animum deſpondens, *poſitâ purpurâ*, inconvenienti fortunæ ſuæ tegumento, ædem ſacram ingreſſus, *presbyteri ſuſcepit dignitatem*; ſtatimq; *Arelate* deditâ, in *Italiam* ductus capite plectitur, cum *Juliano* filio; quem Nobiliſſimum dixerat. Videndi, quos in *Marci* & *Gratiani* mentione laudavi; &, qui hos inter ſe contulit, *Camdenus in Britanniâ*; ubi agit de urbe *Venta*.

FL. CONSTANS, Conſtantini filius, *è monaſterio revocatus*, & Cæſar appellatus eſt. Occiditur à *Gerontio*, ut dixi. Capite plexum ait *Marcellinus*. Hujus & patris numus exhibitus eſt apud *Stradam p. 214. 215*.

MAXIMUS, à *Gerontio* adverſus Conſtantinum Imperator Auguſtus appellatus, & purpurâ indutus eſt *Tarracone*. Sed poſt utriusque cædem & ipſe interemptus eſt, ut eſt apud *Sozomenum lib. IX. c. 13*. Sed *Oroſ. lib. VII. c. 42*. ſuo ævo inter barbaros in Hiſpania exulâſſe dicit. *Proſper Aquitanicus* ſub Coſſ. Honorio IX. & Theodoſio IV. hoc eſt, in commemoratione rerum anni 1163. Maximo in *Hiſpaniâ* degenti vitam conceſſam auctor eſt; eò, quòd modeſtia humilitasq; hominis, affectati imperii invidiam facilè aboleverit.

JOVINUS ac SEBASTIANUS in iisdem *Galliis* res novas molientes interfecti ſunt, Theodoſio Imperatore ſolo Coſ. A. V. 1164. ut ſcribit *Marcellinus*. Meminit Jovini *Sozomenus lib. IX. cap. 15.* Studio *Goaris*, *Alani*, & *Guntiarii* (qui *Burgundionum* erat Phylarchus) tyrannidem adeptum *Olympiodorus*

dorus afferit. Sebaſtianum *Jovini fratrem* faciunt *Oroſ. lib. VII. cap. 42. Idatius in Chronico* & *Proſper Aquitanicus*, & *Olympiodorus.* Ut hallucinatus videatur *Camdenus*, qui *Conſtantini fratrem* fecit.

SARUS, *Gothus*, Ravennæ præfectus à Stilicone (*Zoſimus lib. V. p. 806.*) robore corporis & dignitate præſtans (*ibid. p. 810.*) idoneus ad incutiendum hoſti terrorem, ob fortitudinem & bellicæ rei peritiam (*ibid. p. 812.*) miſſus *contra Conſtantinum* tyrannum, vivo adhuc Stilicone, *Juſtinianum* ducem illius cum majore exercitus parte interfecit; & ingenti prædâ potitus *Valentiam* obſedit, in quâ ipſe Conſtantinus erat. Sed mox ſoluta obſidio per *Edobinchum* Francum, & *Gerontium* Britannum; & cùm in Sarum irruptionem feciſſent Conſtantini duces, vix ſalvus evaſit in Italiam. *Zoſimus lib. VI. p. 825.* Tandem & ipſe mutavit fidem affectatâ tyrannide, & interemptus eſt, ut notat *Sozomen. lib. IX. c. 13.*

FL. PRISCUS ATTALUS (ita dicitur in nummis) *Auguſti* nomen uſurpare cœpit illo ipſo anno, quo Roma primùm capta eſt; hoc eſt, A. V. 1162. *Alaricus* Gothorum Rex (ô Romani nominis pudorem!) hunc imperare juſſerat. *Zoſimus. lib. VI. p. 827. Sozomen. lib. IX. c. 8.* Eò verò inſolentiæ progreſſus eſt, ut *Honorium* dedignaretur, imperii conſortem; juberetque vel inſulam vel locum eligere, quem vellet; in quo privatus vitam ſuam tranſigeret, imperatorio cultu depoſito. Idem & *Olympiodorus* apud *Photium*. Hunc ut *Heraclianus*, qui Honorium ſectabatur, premeret (heu bellorum civilium nefas!)

nihil

nihil frumenti in portum Romanum invehi passus est; unde tanta rerum omnium inopia fuit, ut ille jam verissimus metus esset, fore, ut homines passim in sese mutuo impetum facerent; adeò ut Circensibus ludis populus exclamârit: Pone pretium carni humanæ! *Zosimus d. l.* Hinc *Alaricus* ob contrarium rerum omnium eventum in *Attalum* commotus, eum rursus exauctoravit. Sic velut inane imperii simulacrum *Attalus* in *Hispaniam* cum *Gothis* abductus est; unde profecturus, & nescio quid moliens, captus est in mari, & ad *Constantium Comitem* deductus, *truncatâ manu* vitæ relictus est. *Olympiodorus* & *Orosius d. l. Marcellinus* id factum refert Theodosio Imp. V. Coss. A. V. 1164. Sed *Prosper*, Honorio X. Theodosio Juniore VI. Coss. hoc est, A. V. 1167.

HERACLIANUS Attalo non melior, quem oppugnaverat: Violatâ namq; fide, dominationem affectans, cum ter mille ducentis navibus *Romam* versus *ex Africâ* navigavit; sed repulsus à *Marino Comite*, cæsis quinquaginta millibus armatorum, refugit in *Africam*; & paulò pòst *Carthagine*, in æde *Memoriæ*, per Honorium immissis percussoribus occiditur; ut scribunt *Orosius* & *Idatius in Chron.* Sed *Marcellinus Comes* non nisi septingentas naves & tria militum millia recenset. Cæterùm factum hoc Luciano Cos. A. V. 1164. secundùm modò laudatos & *Prosperum Aquitanicum. Baronius in A. C. 413.* Heraclianum occisum ait Constantio & Constante Coss. hoc est, A. V. 1166. ex *Marcellino*: Sed nescio, quâ editione usus sit. Nam repugnat illi tùm Onuphriana, tùm

tùm *emendatissimaSirmondi*. Hunc sævissimum omnium tyrannorum fuisse scribit *Hieron. ep. 8*.

SABINUS, vir nobilis, *gener Heracliani*, cum eodem imperium invasit. Post soceri cædem captus, & Romam ad supplicinm missus est. Exilio damnatum scribit *Oros. lib. VII. c. 42.*

Ac quoniam *Heracliani* historia nos in *Africam* traxit, in eâdem reperio GILDONEM; qui cùm *Africa Comes* esset, ab Honorio descivit, teste *Claudiano, de bello Gildonico*; apud quem Theodosius senior sic ait:

- - *ausus Latio contendere* Gildo?
Germani nec fata timet? - - -

Id est, *Firmi*, de quo jam suprà diximus. Fuit enim huic quoque pater *Nubel*, Maurorum Regulus. Occidit fratris *Mascizelis* filios duos, quos vindicaturus pater cum 5000. armatorum, Gildonem (cujus exercitus 70000. constabat) in fugam vertit; isque mox manus sibi violentas intulit. *Marcellinus* id factum ait Honorio IV. Eutychiano Coss. hoc est, A. V. 1150. Adde *Baronium in A. C. 398. n. 53.* Interfecto Gildone, *Mascizelem* quoque *contra Honorium* imperium arripuisse vult *Stradà in Cæsaribus pag. 211.* quod neque apud *Zosimum*, neque *Orosium* (quorum uterque Mascizelis exitum describit) reperire est: Imò *Zosimus* per summum nefas à Stilicone interfectum asserit.

PLINTA, Comes, idemque rebellio, apud *Palæstinam* provinciam deletus est. Ita loquitur *Marcellinus in Chron.* Rebellio pro rebellis sæpe dici-

tur inferioris ævi Scriptoribus; vide *Salmaſ. ad Trebellium p. 295.* Factum autem hoc, inquit, Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1170. Ergò diverſus eſt à *Fl. Plinta*, qui A. V. 1171. Conſul reperitur, collegâ Fl. Monaxio, apud *Idatium* & ipſum *Marcell.* & *Proſperum Aquitanicum*; qui tamen collegam Maximum appellat, corruptè. *Inſcriptio VII. p. 1050*: PRIDIE. KAL. DECEMB. MONAXIO. ET. PLENTHÆ. VV. CC. CONSS.

JOVINIANUS. Numus apud *Occonem p. 574.* D. N. JOVINIANUS. P. F. AUG. Quamvis hinc non ſatis conſtet, cujus ætatis tyrannus fuerit. Reperio apud *Marcell. Com.* in anno 1174. ſub Coſſ. Honorio XIII. & Theodoſio X. *Maximum* tyrannum & *Jovinum*, ferro victos, abductos de *Hiſpaniis*, atq; interfectos eſſe. Non eſt hic Jovinus, *Sebaſtiani frater*, de quo ſuprâ: Nam illum idem *Marcellinus* occiſum tradit in *Galliis*, Theodoſio V. ſolo Coſ. & confirmat *Idatius in Faſtis.* Suſpicor igitur hunc ipſum *Jovinianum* eſſe, atque ita deſcribendum fuiſſe *Marcellino.* Is ipſe, nî fallor, de quo *Olympiodorus*: Ab *Honorio* miſſum ad *Attalum* de conſortio imperii, tandemque apud Attalum manſiſſe; *illius Patricium* appellatum, cùm Honorii Præfectus atque Patricius fuiſſet antè. Sed in *Olympiodori* codicibus mira inconſtantia; nam modò Jovium, modò Jovianum appellant. *Zoſimus lib. VI. pag. 828. & ſeqq.* Jovium appellans, *Præfectum pratorio* fuiſſe ſcribit ſub Attalo; nec Honorii ad Attalum, ſed *Attali ad Hono-*

Honorium legatum, ab Honorianis sollicitatum *Alaricum* Regem mox ab eodem Attalo prorsus alienâsse. Hæc *Zosimus*. Videtur autem illo tempore, quo Attalus in Hispaniam abductus est, simul eò profectus, quòd Honorio diffideret. Ibique res novas molitus est cum *Maximo*; de quo dixi ex *Orosio* & *Prospero Aquit*. vixisse in *Hispaniâ*; quamvis veniam ab Honorio impetrâsset.

Octavius de Strada duos Maximos, horum temporum tyrannos agnoscit, alterum, qui contra Constantinum tyrannum à Gerontio subornatus est; & alium, qui captus in Hispaniâ & Romam perductus, ibique interfectus est Honorii jussu; mihi unus idemque. Et cui post cæsum Gerontium vivere permissum est, nimis durum postea visum est, in conditione humili acquiescere.

SALUSTIUS, quem reperio apud *Idatium in Fastis*; qui cæsum ait A.V.1164.

THEODOSIUS JUNIOR.

Stradæ *error*, Arcadii *factum imprudens*, *felix tamen in dando tutore*. Besoldi *narratio confusa*. *Theodosii junioris mores*.

FL. THEODOSIUS, Fl. Arcadii filius ex Licinia Eudoxia (ut appellat numus apud *Occonem p.571. & Baron. in A.C.395. num. 4.* Promoti neptem facit *Zosimus*. *Strada* Æliam Eudoxiam esse dicit, cujus numum ibidem exhibet *p. 204*. Sed hanc malim credere conjugem Theodosii

Gg ij junioris;

junioris; *Nicephorus* enim in Chronologiâ 'Ευδοξίας 'Αρκαδίυ, 'Ευδοξίαν Θεοδοσίυ τῦ μικρῦ, nec aliter alii vocant) Theodosii majoris nepos, natus est a. d. 5. Id. Apr. Rhaonio Vincentio Celso, Fl. Fravitta Conf. A. V. 1153. ut è *Socrate, Sozomeno* & *Marcellino* docet *Baronius in A. C. 401. n. 16.* Statim purpurâ fuisse te-ctum, scribit *Marcus Gazensis Diaconus apud eund. n. 24.* Sed anno demum sequente solenniter *Imperatorem* appellatum a. d. 17. Cal. Febr. docet *Onuphrius.*

Huic *Arcadius* pater *Isdigerdam*, Persarum Regem tutorem credit, quod factum laudavit *Procopius*; sed vituperavit *Agathias lib. IV. de Rebus Justiniani* pag. 132: *Quo pacto enim prudenter rectéque factum dici possit*, inquiens, *homini extero & barbaro & regia gentis infestissimo; neque satis noto, fidemne an justitiam coleret; quiq; praterea erronea esset de Deo, diversaq; opinionis; qua habebat carissima, traderet.* Si verò nihil omninò in infantem sibi creditum deliquit, sed hujus imperium sartum tectum à curatore illi conservatum est, Regis probitas, non Arcadii factum probandum est.

Sub eo *tertium Concilium Oecumenicum*, cujus Besoldus meminit, habitum est à 200. Patribus *contra Nestorium*; qui Christum nudum hominem dicebat, & non Deum incarnatum; duos filios de uno Christo Deo prædicans, & duas substantias; & alium quidem natum esse ex patre, sermonem; alium ex Maria natum hominem, secundùm σχέσιν unitum verbo, & *æquivocè* cum ipso dici filium. Hinc non *Deiparam*, sed *Christiparam* dicebat S. Virginem, *Rittersh. lib. II. Sacr. Lect. c. 11.*

Huic

Huic Cæsari insidias struxisse *Stiliconem*, mox Besoldus subjicit; quod cum Historicorum narrationibus parùm convenit: Omnia enim Stiliconis consilia Honorium præcipuè petebant. *Marcellinus* in Chronico: *Stilico spreto Honorii regno, barbaras gentes contra Honorii imperium excitavit.* Constat etiam ex *l. 1. C. Theod. de litorum & itinerum custodiâ*, Stiliconi propositum fuisse, litorum ac portuum custodias invadere, ut penuriâ gravi afflictaret Occidentis imperium; quod Honorius regebat.

Mortuus est hic Imperator a. d. 4. Cal. Aug. Valentiniano VII. & Avieno Coss. de quo *Baronius in A. C. 450. n. 15. 16.* Fuit literarum amantissimus Princeps, usus præceptoribus *Paulino* & *Placido*. Modestus præterea, prudens & discursibus admirandus; ut qui eum audirent, usu & peritiâ rerum omnium instructum esse crederent. Patientiâ & clementiâ cunctos anteibat, & insuper habitis Philosophorum argutiis & disputationibus, factis ipsis Philosophum repræsentabat; compressâ iracundiâ, tristitiâ ac libidine. Cædes tàm aversabatur, ut interroganti, cur ad delicta tàm conniveret, responderet: *Utinam & mortuos liceret ad vitam revocare!* Tamen idem in bellis *pecuniâ*, non armis, *pacem* quærens, *Eunuchis omnia committebat*; qui Principi magno dehonestamento fuerunt. Vide *Joh. Antiochenum in Exc. Peiresc. p. 850.*

CONSTANTIUS.

Locus suspectus Olympiodori. *Constantii*

 Con-

Consulatus. *Ejusdem* nuptiæ *cum Placidia. Imperium breve. Habitus corporis & mores.*

FL. CONSTANTIUS, *Illyricus* è *Panaso*, urbe Cadiæ (ita *Olympiodorum apud Photium* Schottus vertit. An in Græco legendum est: Κωνστάντιος Ἰλλυρικὸς ἦν τὸ γένος τῆς Ναΐσου πόλεως τῆς Δακίας. *Constantius Illyrici generis ex Naiso urbe Daciæ.* Naisum Daciæ mediterraneam urbem facit *Constantinus Porphyrogennetus.* Ipsam verò *Daciam Illyricum* complecti cœpit, sub Claudio Imperatore; ut ad *Notitiam Imperii Orientalis pag. 41.* docet *Pancirollus.* Adde *Sex. Ruffum in Epitome*) multis obitis jam inde à Theodosii M. temporibus muneribus militiæ, Honorio *adversus Constantinum*, & tyrannos alios, strenuam operam navavit. *Sozomenus lib. IX. cap. 13. & Oros. lib. VII. cap. 42.* Idem postea Gothos *Narbonâ* expulit, & *in Hispaniam* fugavit; intercluso commeatu navium, & peregrinorum usu commerciorum. *Oros. d. l. c. 43.* Magistrum utriusque militiæ in Consulatibus describunt Fastorum instauratores ex *Prospero Aquitanico.* Consulatum enim primum gessit A.V. 1166. collegâ Fl. Constante; ut scimus è *Marcellino. Idatius* & *Prosper Aquitanicus* cum *l. 8. C. de in integr. restit. & l. 3. C. qui in legit. pers. standi*, collegam ejus omittunt.

Non mentitus est *Marcellinus*, quem confirmat *Olympiodorus*: *Constantius olim designatus, Consul aliquando Ravennæ creatur; cum quo Constantino- „ politanum Consulatum Constans gerit.* Sed ita tùm moris

moris fuit, ut, cùm alter in Oriente, alter in Occi- „ dente crearentur, unum tantùm nominarent, cujus „ notitia succurrebat. *Synesius* epist. 132: *Nudius tertius novus Consulibus, quorum alter est Aristanetus; collegam ejus ignoro.*

Alterum Consulatum gessit cum Honorio XI. A. V. 1169. Quo ipso *cum Galla Placidia*, Honorii & Arcadii sorore *nuptias* celebravit. Nam cùm ipsa recusâsset, tamen *Honorius* die, quo Consulatum iniit, *sororem arreptam* Constantio in manum tradit; & connubiale sacrum magno cum splendore celebratum est, ut auctor est *Olympiodorus*; à quo dissentiunt *Cassiodorus*, *Marcellinus*, *Prosper* & *Idatius*; qui nuptias istas rejiciunt in Theodosii septimum & Palladii Consulatum, hoc est, in A. V. 1160. Ex hoc conjugio *Honoria* & *Valentinianus III.* posteà Imperator, nati sunt: *Honoria* meminit *Olympiodorus*; de filio dicam mox.

Tertio Consulatu, quem gessit collegâ Theodosio jun. Aug. IX. Cos. A. V. 1172. in consortium imperii assumptus, & anno sequente mortuus est; ut scribit *Prosper*. Sed *Idatius in Chronico*, qui mortuum statuit in tertio Consulatu, Agricolâ & Eustathio Coss. anno etiam antè, hoc est, Monaxio & Plinta Coss. *Imperatorem* appellatum esse vult. A *Prospero* stat *Cassiodorus*. NOBILISSIMUM CÆSAREM describit numus apud *Octav. Stradam p. 209.* Sed Imperatorem tamen fuisse, *Olympiodorus* & *Rescriptum Constantii* (quod ex vetusto codice descriptum publicavit *Baronius in A. C. 420. n. 2.*) satis demonstrant.

Septimo imperii mense extinctum, scribit *Olympiodorus*; qui adjicit, morbum contraxisse ex dolore animi concepto, quòd Theodosius junior Honorii voluntatem in eo adsciscendo improbâsset; quódque aliàs pœniteret suscepti imperii; nec jam ultrà eundi redeundique, quò & quando vellet, libertas esset; neque ludicris, quibus se oblectabat, operam dare Imperatori permitteretur.

Fuit subtristi vultu ac tetrico, ingentibus oculis, sublatâq; cervice & plano capite; *inclinans se* omninò *in equi*, quo vehebatur, *vollum*; & sic obliquè huc illuc torquebat oculos: Jucundus tamen, & festivus in conviviis; integer, sanctus, moderatus & abstinens; multâque famâ ob pecuniæ contemptum celebratus, *antequam Placidiam duceret: Sed uxor totum mutavit*, ut multos bonis suis per injuriam exueret; quod apud eundem *Olympiodorum* legimus.

VALENTINIANUS III.

Valentinianus quo tempore natus? Cæsar & Imperator factus. Attilæ *genus*, horribiles tituli, *facta; & num de eo Romanis judiciis standum sit? Valentiniani mors.*

FL. PLACIDIUS VALENTINIANUS, Constantii & Gallæ Placidiæ filius, nascitur a. d. 5. Non. Jul. Monaxio & Plinta Coss. hoc est, A. V. 1171. Sic habet *Marcellinus Sirmondi*. At *Onuphrianus* a. d. 6. Non. Jul. quem sequitur *Baron. in A. C. 418. n. 83.* Cæsar appellatus à Theodosio consobrino,

ſobrino, Victore & Caſtino Coſſ. A. [illegible] .1176. Idem *Marcellinus, Proſper, & Iſidorus.* Cùm matre ſtatim mittitur ad vindicandum Occidentale imperium à *Johanne tyranno.* Iidem cum *Socrate lib. VII. c. 23.* & *Idatio in Chron.* Quo victo, etiam *Auguſtus* appellatur, ſe & Theodoſio XI. Coſſ. *Iidem.*

Sub hoc Principe novam procellam *Septentrio* effudit in provincias Romanas, & omnium provinciarum caput *Italiam.* Irrupit enim *Attila*, genitus avo Velambro, qui primus *Scythiam* invaſit; & patre Mundzucco, quem alii Mundiuchum, alii Mazuchum, alii Bendecuzum ſcribunt. Legendus *Erycius Puteanus lib. I. Hiſt. Inſubr. p. 45.* Quâ majorum ſerie ad ipſum *Nimrodum*, Noachi pronepotem, genus ejus producant, ſuprà docui.

Ferali hoc programmate ſeipſum jactâſſe volunt: ATTILA MUNDIZICZI F. & M. NIMRODI N. EDUCATUS IN ENGADI, DEI GRATIA REX HUNNORUM, MEDORUM, GOTHORUM ATQUE DACORUM, PAVOR ORBIS ET FLAGELLUM DEI; ut eſt apud *Bonfinium lib. III.* Ajunt etiam *Epiſcopo Tricaſſinorum S. Lupo* cùm obviam iret, ac quæreret: *Tu quis es, qui terram diſſipas atque conculcas?* reſpondiſſe: *Ego ſum Attila, Hunnorum Rex, & flagellum Dei.* Tunc rurſus Epiſcopum, reſeratis portis: *Ergò bene venerit flagellum Dei!* *Anton. Florent. part. II. tit. 1. §. 4.* Item, cum videret Romanum exercitum fugientem, dixiſſe fertur:

Stella cadit, tellus tremit: En ego malleus orbis!

Joh. de Thuroëz part. I. Chron. c. 16. qui auctor in rerum Ungaricarum Scriptoribus reperitur.

Volunt huic Regi animum potissimum fecisse *gladium*, qui *Martis* olim creditus, & à *Scytharum Regibus* æquali cum Deo honore cultus, miro casu in illius manus devenerit. Pastorem, cùm pro more pecus cogeret, buculam claudicantem ex vulnere sibi notâsse, causæq; indagandæ cupidum omnia vaccæ vestigia, quæ defluens sanguis insignia fecerat, curiosè relegisse; tandemque in hunc ipsum gladium incidisse, solâ cuspide extantem. Hinc altiùs molitum, terram eruisse, & Attilæ donum tulisse; qui eâ ipsâ nocte sibi in somnis armari præcingiq; à Marte visus sit. Ita veluti certum imperium orbis terrarum sibi cum gladio offerri, eidem postea humani generis sanguinem propinâsse. Rem *Priscus*, Attilæ *σύγχρον@*, & qui à Maximino Imperatoris Romani legato comes legationis assumptus est ad Attilam, primus historiæ suæ inseruit; & ex eo descripsit *Jornandes*, ex hoc *Brunnerus lib. IV. Annal. Boicorum p. 472.*

Arma primùm convertit in *Gepidas*, deinde in *Sarmaticas* nationes; postea *Mœsiâ* & *Daciâ* & *Pannoniâ Visegothos* exuit; & *Istri* fluminis propugnacula, quêis Romani se ab irruentibus muniebant, nullo labore sustulit; & in *Macedoniam Asiamque* penetravit: Quam ubi pacatam reperit, mox in *Pannoniam rediit*, ibique sedem suam figere decrevit; tàm locorum captus amœnitate, quàm opportunitate retinendi

nendi sub ditione suâ nationes, quas devicerat. Sic in eâ aliquantùm temporis insumsit, & quamvis totius interim Occidentis imperium somniaret, tamen se continuit, donec à *Geizerico*, Vandalorum Rege, in *Africa* solicitaretur ad bellum *Theodorico*, Visegothorum Regi, inferendum.

Tum ferè totus orbis collisus est: Nam Visegothis se adjungebant *Romani*, & Romanos sequebantur *Franci, Saxones, Burgundiones, Alani, Riparioli, Lambrones, Sarmatæ, Armoritiani* & *Liticiani*; ac pænè omnes Occidentis nationes. *Theodoricus* immensam Visegothorum multitudinem trahebat, cum duobus filiis *Thorismundo* & *Theodorico*: *Attalæ* auxiliares erant *Marcomanni, Quadi, Suevi, Heruli, Turcilingi* sive *Tungri, Rugii*; ut quingentorum millium expleret exercitum. Primo impetu Tungri Coloniaq; deleta, Rex Burgundiorum, antequam *Theodorico* & *Aëtio* (id duci Romano nomen erat) sese conjungeret; copiis & vitâ spoliatus, *Aurelianum* oppugnata & capta: Quò minùs diriperetur, Aëtii adventum prohibuisse volunt.

Tunc *Attila* retrocessit in campos *Catalaunicos*; quos alii propè *Tolosum*, alii propè *Aurelianum*, alii alibi collocant. In his campis celeberrima illa pugnâ depugnata est, quâ utrinque *centum octoginta millia*, vel ut alii, *centum septuaginta millia*; vel ut ii, qui minimum ponunt, *centum sexaginta duo millia* cæsa sunt; exceptis nonaginta *Francorum* & *Gepidarum* millibus, qui ante hanc pugnam *mutuis vulneribus* conciderant.

Occu-

Occubuit & *Theodoricus* Rex in victoriâ, cui filius *Thorismundus* postero die tùm vulnere, quod acceperat, tùm dolore amissi patris exacerbatus, admovit copias *Attalæ castris*, è continuâ *plaustrorum serie* constantibus. Rex, licet ex desperatione in ignem se injicere cogitaret, tamen collecto animo per varios dolos ab oppugnatione castrorum deterret hostem. *Aëtius* quoque metuens, ne *Hunnis* funditùs deletis, imperio Romano victores *Gothi* graviores essent, *Thorismundum* hortari cœpit; ut ad propria reverteretur, antequam *Valamerus* frater, vel alius quispiam sceptri prædo illum excluderet. Ita dimissus *Attila*, in reditu *Tungrorum* metropolim diripuit; & hinc in *Pannoniam* se contulit, vires reparaturus; quod brevi factum est.

Sed *Attila* non jam *Gothos*, sed ipsam *Italiam* petiit. Auxit Italiæ metum horrendum prodigium, *tres lapides è cœlo* lapsi. *Valentinianus* Alpes insedit, Aquilejam munivit, *Aëtium* è Galliâ ad defensionem Romæ accivit: Quibus rebus impeditus Attila, sive *trans Danubium* hiematum ivit, ut quidam ajunt; sive ad *Illyricum* & *Dalmatiam* se convertit, atque expugnavit *Tragurium*, *Sibinicum*, *Belgradum*, *Jadream*, *Segnam*, *Polam*, *Parentium*, *Æmoniam*, ut alii. Pubescente vere, & invitante molli Zephyro, se in *Italiam* vertit; & occurrentem Romanorum exercitum, haut procul *Tergestino* sinu fudit, ac delevit. Sic effracto Italiæ obice, per *Carnos* in *Forum Julii* venit; & *Aquilejam* aggressus, toto *triennio* obsedit, donec caperet. Unâ eâdemque flammâ *Concordia*, *Opitergium*,

gium, *Altinum*, *Patavium*, *Ateste*, *Mediolanum* conflagrârunt.

Per has ſtrages & ruinas ibat ad delendam Romam: Ibi *Leo* Pontifex obviam venit, & pro urbe iram ejus ſupplex mitigavit. Addiderunt, qui ad Sanctorum cultum delapſi, nil niſi Sanctorum apparitiones & miracula vel ab imaginibus, vel à reliquis edita; roborandis perſuaſionibus ſuis velut ex tabella recitant, *Attilam ſpecie D. Petri & Pauli territum*, auctoritati Pontificiæ ſe ſubmiſiſſe; & à Romanis civibus abſtinuiſſe manus. Nos ex *Priſco* (quem *Jornandes* citat) diſcimus, *Attilam* revocatum ab amicis, non quòd urbi conſultum vellent, ſed quòd *Alarici fatum* cogitarent; qui expugnatæ Romæ non diu ſupervixit.

Tradit etiam *Callimachus*, in eâ multos opinione fuiſſe, *Attilam* tractabili mitique naturâ in ſupplices, ingenio doctrinâque *Leonis* victum. Vultum avertent ad hoc verbum, quibus ex communi Scriptorum Romanorum conſenſu ſedet, Attilam tyrannorum ſæviſſimum fuiſſe, regnum in perniciem orbis terrarum iniiſſe; latronem potiùs quàm militem, velut in macello publico in omnes mortales gladium Martis, ſub inferorum incudibus, ad hanc lanienam percuſſum, ſtrinxiſſe; nec ſuâ naturâ unquam, niſi ad atrocia inclinâſſe. Ipſam faciem, mentis ſpeculum, intueri nos jubent; quam numi repræſentent, inhumano luridoque pallore, ac efferi oris monſtroſo ductu & torvâ oculorum nictatione terribilem. Numum talem in muſéo θαυματοφυλακίῳ Rudolphi II. Imperatoris

peratoris fuisse, testatur *Berneggerus in Disp. de Regno Hung. th. 239.*

Ego verò scio Romanas artes: Romanis inimicus nunquam à Romanis expectat aliud, nisi perfidiæ, & crudelitatis elogium. Contra Principes suos quæ non scripserunt apertè falsa & impudentia? quid externis faciant? Quòd si excitari possent ab inferis, qui res Attilæ cognitas habuerunt, factionibus minimè dediti; quàm multa vanitatis, levitatis & impudentiæ manifesta essent! Supersunt tamen, licet pauca, & disjecta passim, & quasi in amplo quodam naufragio dissipata; quæ per sedulam operam vincere vulgi opinionem, consensum hominum inveteratum superare, persuasionem de Attilæ feritate tollere possent.

Auctor est *Aventinus lib. II. Ann. Boicorum p. 103.* complura se vidisse de virtutibus Attilæ carmina, patrio sermone, more majorum, perscripta; & quidem in bibliotheca *B. Heimeracii* de rebus ab Attila gestis, reperisse *opus heroico versu*, & latinâ linguâ non ineleganter factum. Ex illo libro duos istos versiculos descripsit:

Fœdera supplicibus donat, sternitq́, rebelles;
Ultra millenos fertur dominarier annos.

Quæ ipsa valdè stabiliunt *causam* illam posteriorem, quam dedi, *cur Attila Romæ pepercerit?* Fuit hujus quoque sententiæ *Thuroez*, rerum Hungaricarum Scriptor; cujus verba sunt *præfatione in Part. I.* Chronici: *Externarum nationum invidiam exactis per ipsum Regem Attilam victoriis, condignum præconii subtraxisse stylum, & eidem Regi Attilæ gloriam imperia-*

imperialis nominis demsisse puto: Neque per ipsum gestarum rerum in decus quippiam præterquam illatas miserias, lugubris carminis instar, scripsisse inveniuntur. Idem judicavit *Alb. Molnarus in Lexico Latino-Græco Hungarico*, quod Heidelbergæ exscuum est A. C. 1621: *Si Attila Homerus aliquis, aut Scriptor idoneus contigisset; rerum ab eo gestarum laudes exuperarent etiam decantatissimorum Regum encomia, & epinicia. Quæcunque enim vel in infestorum ejus hostium monumentis de eo leguntur, bellicam prudentiam, ac planè heroicam magnanimitatem indicant omnia.* Hæc ille.

Ut à capite ordiar: Quamvis erroneæ religionis esset, natus parentibus Ethnicis; tamen piè sentiebat: *Nullo sanctiore sacrificio Deos piari, quàm si justè & beneficè inter homines agitaretur*; teste *Callimacho*, experiente Historico. A quo animo quis dubitet, multa laudabilia profecta esse? Religioni Christianæ quantum honorem habuit in ipsis Episcopis? à *Lupo* Tricassinorum, à *Leone* Romanorum Pontifice *exarmari se passus* est; quod rarissimè profectò accidit in bellis, quæ Christiani contra Christianos gerimus. Unde inter milites ipsius jactatum est per jocum: *Haud immeritò* Leoni *cessisse, qui* Lupum *in Galliâ reformidâsset.* Item: *Plus apud Attilam posse ferarum nomina, quàm hostium armatas acies.*

Jam à *R. O. M. A.* hoc est, *Radice Omnium Malorum Avaritia*, quæ Romanos in bella non necessaria egit, Romanos magistratus ad cædes inno-

centibus

centibus parandas compulit, omnesque provincias omni Attilâ crudeliùs laceravit, fœdavit, exhausit; tàm alienus Attila fuit, ut veteri instituto majorum pecunias & opes contemneret. Sæpè dicere solebat: *Miseros esse mortales, qui ea curent, quorum in amissione plus doloris sit, quàm in possessione voluptatis!* ut describit idem *Callimachus.*

Jam singulari illâ *temperantiâ* quàm non plerosque in ruborem dare possit, cum *aqua* & *plebeja pulte* contentus in publico pranderet; & hoc exemplo suos etiam milites imbueret? ut apud eundem legimus. Sic factum est, ut luxum & insolentiam Romanam Hunnica simplicitas & frugalitas superaret.

Nihil dicam de *virtute militari*, quâ parem illo ævo vix habuit. Totum orbem sedibus suis excitare Romani coacti sunt, ut resisterent. Hæc verò & alia infinita eò usque admirationis perduxêre *Callimachum*, ut vix hominem crederet: *Si qua*, inquit, *humanæ virtutis modum in eo viro supergressa videbuntur, relato ad Deos originis argumento fidem accipiant.*

Sed urgent Romani *parricidium*: Fratrem enim *Bledam*, ut solus rerum potiretur, interfecisse dicitur. Quid statuam? in mentem est illud Juvenalis, sat. II:

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
Si fur displiceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum.

Addo, si Attilam parricidii reum insimulet parricida Roma-

Romanus, *parricidio Roma dedicata est*; ait S. Hieron. ep. 4. *Primâ victimâ Remus munitionem urbis novæ sanguine suo consecravit.* Flor. lib. I. cap. 1.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri: Lucanus lib. I. Quis *Octavianus Augustus*, quem imperii Romani conditorem *Romulum* dicere noluerunt, quòd sanctiore & reverentiore nomine dignus videretur (*Florus lib. IV. c. 12. §. 66.*) *Marcellum* generum, & è sorore nepotem suum, adolescentem omninò alacrem, ingenio pollentem, sed & frugalitatis continentiæque in illis aut annis aut opibus non mediocriter admirandum, patientem laboris, voluptatis alienum (*Senec. Consol. ad Martiam c. 2.*) Antonii Musæ medici flagitiis usus, occidit, ut ex *Tac. lib. II. Ann. c. 41. & Plin. lib. VII. c. 45.* alibi probari memini.

Quid paganos loquor? *Constantinus M.* furore quodam concitus, ex suspicione de nefariâ filii cum novercâ consuetudine, eundem quamvis egregiâ virtute juvenem, veneno sustulit. *Constantius* immaniter, vel in sanguine conjunctissimos quosque sæviit, interfectis *duobus patruis* & *sex consobrinis*, tùm suis tùm Juliani Cæsaris. *Constantem* etiam, Constantini M. filium, complures ajunt *Constantinum fratrem* natu majorem, fraude circumventum, nihil tale expectantem, immissis militibus necâsse. Quæ possint esse tristiores cædium tragœdiæ, quàm istæ sunt? Et tamen sub Quirini nomine *Romulus pro Deo* cultus est: *Augustus Pontifex Max.* & *Pater patriæ* domi forisque, & inter signa militaria pari honore affectus est. Idem venerationis genus Constantino M. habitum voluit.

Nimirum hic molliores interpretationes inveniebant locum, conditionem fragilitatis humanæ non pati, ut uni perpetuam rectè factorum gloriam tribuamus; & quod *Theognis* ajebat, *virum bonum interdum malum esse, alias bonum eundem.* Attila ob idem facinus perpetratum atroci cum verborum contumeliâ execrabilis, diris devovendus, impurissimus, bellua denique vocandus est. *Iniquè verò irascimini alieno sceleri, stultè ignoscitis vestro, quod idem est. Ut absolvamini, ignoscite*, moneo vos è *Seneca lib. VII. de Benef. c. 8.*

Sed quid idem dico? Unde sumus certi, *Bledam* innocentem periisse, nullius conjurationis, nullarum insidiarum reum? Hostibus adversus Attilam loquentibus credere non possum; quia non erubuerunt, *falsissima* quæque *de Hunnis* posteritati tradere; quale illud est: Dæmones per eremum vagantes cum magis mulieribus à *Filimere*, Gothorum Rege, expulsis se miscuisse; unde natum sit ferocissimum Hunnorum genus. *Bernegg. de Hungaris, thes. 107. 108.* At recepta JCtorum sententia est, *instrumentum falsum in uno, falsum censeri in omnibus.* Quæ Attilæ reverentia fuit erga Deos & justitiæ studium, à *Callimacho* deprædicatum; facilè arguunt, *non innocentem* periisse *Bledam*, quem *dominationis consortem* per aliquot annos non dedignatus est; ut ex *Marcellini Chronico* patet.

At *in parricidio nulla satis justa causa ad sceleris patrocinia prætexi potest*, inquit *Justin. lib. XVI. c. 1.* Sed Hispanici Senatus judicium, de *Carolo*, ultimâ pœnâ afficiendo, urgere potuit *Philippus II.* pater; cùm

cùm clementiora censentibus responderet: *Ex naturæ lege se plus filium quàm semetipsum diligere; ex lege verò Dei salutem populi filio, & publicam charitatem privatæ antehabere.* Non immiscebo me huic controversiæ; sed tamen affirmare possum, ingens injustitiæ & publicæ securitatis nomine momentum, quibus manum poscentibus primâ semper auxilia debeantur. Ut justus, ut securus sis ab eo, qui rerum novarum convictus est, nec speciem emendatioris vitæ præbet; etiam in fratrem crudelem esse præstat. Paradoxa primâ fronte, sed justissima nihilominus lex est, quâ *contra primas necessitudines gladius permissus est.* Quæ cùm ita sint, satis apparet, quàm validas adhuc probationes desideremus; ut *Attilam culeò dignum* censeamus.

Alterum Scriptorum argumentum petitum est à tot urbium cadaveribus: Respondeo *Flori* verbo *lib. III. c. 21. §. 24.* Bellum erat, & quidem ab ipsis Romanis illatum priùs: Contra *Theodoricum*, Gothum iturus erat; & legatos ad *Valentinianum* misit Romam, constituisse exscindere gentem, publicæ omnium gentium pacis perturbatricem; nil sibi rei cum Romanis esse. Et viros eos fortes ac bonos credere, quorum imperium & latè pateret, & æquissimo à subditis ferretur animo. Pollicebatur præterea, si ex usu fore appareret, initurum se cum illis fœdus & amicitiam, viresq; & consilia communicaturum. Ita refert *Callimachus.*

Sed addunt, fraudulenter egisse, ut Gothis & Romanis separatis, utrumque dein faciliùs opprime-

ret. Quicquid sit, *Aëtius*, Valentiniani dux, *invasit* primùm *Attilam*, non Attila Romanos. Et quid tot urbium lamentantur ruinas? Roma, quæ nationes omnes sceleribus, rapinis & cædibus irritavit, clementem victorem experire potuit, cùm supplex fieret; aliæ civitates non poterunt? Id verò mirum videatur, nî, quod existimo, pleræque ad ultimum pertinaciter victricia arma moratæ sunt. Fuit in illarum potestate, Attilam clementem an crudelem experiri mallent?

Aquileja restitit per *triennium*: Quid indignamur, si per vim expugnatâ, non deditâ, cives occisi, & omnia inflammata sunt? *Quantò bellum minoris periculi, tantò mitior victoria esse solet*, ait *Justin. lib. I. c. 7. §. 6.* Quod ipsum vult *Liv. lib. XXVIII.* dicens: *Mitior victoria fuit, nec tantundem noxa admissum erat, & aliquantum ira lenierat voluntaria deditio. Supplices nihil abnuendo veniam omnium accipiunt*, ut docet *Tacitus lib. II. Ann. c. 22.* Item: *Pœnitentia in tempore oboriens iis, qui peccârunt, ad veniam dandam provocare lassos solet*; verba sunt *Procopii lib. II. Vandal.* Cùm in *Armeniâ* oppidani, portis sponte patefactis, se suaq; *Romanis* permisissent, id quidem salutem illis tulit; ut scribit idem *Tacitus lib. XIII. Annal. c. 41.* At *quibus surdæ aures ad utile consilium, pertinacibus armis minùs placabilem victorem relinquunt sibi & suis.* Idem *lib. III. Hist. c. 67.* *Adhæc victores, morantibus victoriam, irati trucidabant, quos pellere non poterant* Liv. *lib. XXII.* Sic commune victorum jus secutus est Attila, cùm duriùs haberet illos, qui capti quàm dediti esse maluerunt.

Quòd

Quòd si Attilam in comparationem venire juberem cum Romanis, næ ille præ istis ovicula videri posset. *Caucai*, populus *Hispanicus*, supplices ad *Lucullum* miserunt, pacem & fœdus quacunque lege facturos: Ille obsides, argentum, & equites auxiliares imperat; quod illi in se recipiunt bonâ fide. Imperat porrò, ut præsidii loco duo millia millitum accipiant; obsequuntur. Sed hi portas occupant, Lucullus cum toto exercitu sequitur; & inductis omnibus copiis, sine discrimine, senes, pueri, viri, fœminæ interficiuntur. O sanctum & egregium populum!

Cive Romano per orbem nemo vivit justius,
Quippe malo unum Catonem, quàm trecentos Socrates.

Ut Romanus Poëta cecinit. Eâdem virtute *Lusitanos* fœderatos invasit *Servius Galba:* Et cùm omnia fecissent sedulò, quæ jusserat; arma posuissent, quæ contra populum Romanum non sumpserant; immissæ copiæ, quæ fidem ac Deos implorantes ad unum omnes occiderunt.

Quæso vos, an tale quid unquam factum ab Attila? Sic *Ausonum* gens deleta est, sic *Abderitæ*, vel securi percussi, vel sub coronâ venditi: Sic *L. Æmilius Paulus in Epiro*, cùm specie liberandæ provinciæ in omnia oppida milites suos induxisset, *uno die oppida 70.* delevit; quot non, credo, per omnem vitam excidit Attila. Sed & egregium Romanorum morem notat *Polybius*, solitos captis civitatibus, non tantùm homines occidere; sed *& canes dissecare, & aliorum animalium membra truncare.*

Hh iij *Lips.*

Lipſ. lib. IV. Admirand. c. 8. excuſat, & ait, cauſam aliquam huic rei fuiſſe terrorem; cùm non facilè ſit alioquin, manum & finem bellis imponere, niſi hæc interdum frangendæ potentiæ adhibeantur. *Si hoc pro Romanis facit, faciet & contra Romanos pro Attilâ.* Et tantum afferre volui, ut Hiſtoricorum genius notior fieret, quàm eſt; & ſimul *ad libertatem* excitaretur *lector*, cui plerumque vim faciunt auctoritas, & multitudinis aſſenſus. Poſſem addere, non fuiſſe Attilam tam immitem adverſariis ſuis, quàm Romani temporibus *Sullanis*, *Marianis* & ſub *Triumviris*, multisq; Cæſarum fuerint ſibi & provinciis ſuis. Sed ſatis eſt.

Nunc ad VALENTINIANUM revertor, & in *Beſoldo* quidem non probo, qui legitimum hunc Imperatorem *in Synopſi minore* prorſus omittit; & *Attilæ* expeditionem contra *Daciam* & *Pannoniam* ſuſceptam ſcribit, imperante *Marciano*. Fallitur graviſſimè: Nam Hunnorum Reges, ut ſcribit *Marcellinus*, in Daciam, Pannoniam & alias Illyrici provincias irruperunt, Eudoxio & Dioſcoro Coſſ. A. V. 1194.

Altera expeditio Attilæ, quâ pænè totam Europam occupavit, incidit in Alypii & Ardaburii Conſulatum, hoc eſt, in A. V. 1199. cùm Marcianus Imperator appellatus ſit A. V. 1202. Valentiniano VII. & Avieno Coſſ. Pugnam demum *inter Aëtium*, *Theodoricum* & *Attilam* depugnatum quidam volunt (& ex his *Idatius in Chronico*) jam ad imperium evecto Marciano. Sed illud ipſum *Marcellinus* dubium facit, qui *Aquilejam* captam ait Herculano & Aſporatio

ratio

ratio Coss. hoc est, anno secundo Marciani. At eadem obsessa ferè per *triennium*, quod nemo negat. Ergo cœpta obsidio A.V.1201. Asperio & Protogene Coss. anno ante Marcianum Imperatorem creatum. Rursus & illud novimus, pugnâ illâ in campis *Catalaunicis* recentiorem esse obsidionem *Aquileja*. Unde dicendum foret, Posthumiano & Zenone Coss. hoc est, A. V. 1200. biennio ante imperium Marciani pugnatum esse adversus Attilam. Quicquid sit, sive in Marciani principium incidit illa pugna, sive non; *falsum*, quod *Besoldus* ait, *temporibus Marciani Daciam & Pannoniam occupatas ab Attila*.

Notandæ verò & aliarum gentium irruptiones in Romanum imperium præter illam, quam fecit Attila; ut causæ imperii Romani, penitus collapsi per illa tempora, magis cognoscantur. *Bonifacius* dux maximus, *Aëtii* calumniis petitus, *Vandalos* in *Africam* pertraxit. Quod fusiùs *Procopius* exponit *lib. I. Vandal.* Carthago capta a. d. 14. Cal. Nov. Theodosio XVII. & Festo Coss. A. V. 1191. *Idatius* & *Marcellinus*; nisi quòd hic 10. Cal. Nov. scribit.

Iisdem temporibus *Galliam* invasére *Franci*; & quamvis *Aëtius* prosperè pugnâsset, Felice & Tauro Coss. ut scribit *Prosper*, hoc est, A. V. 1180. tamen non diu pòst cum *Attilâ* se in *Gallias* rursus immisêre; ut ex *Sidonii panegyrico, Majoriano dicto*, apparet.

Idem fatum *Britannia*, quàm *Picti, Scoti, Angli* & *Saxones* suam fecerunt. In *Hispaniâ Vandali* Carthaginem & Hispalim, *Gunderico*, Geiserici fratre, duce, destruxerunt; Felice & Tauro Coss. A.V.1180.

 Idatius.

Idatius. Sequente anno *Geiserico* in Africanam expeditionem intento, *Suevi Hispaniæ* quasdam provincias depopulati sunt; quod & factum sequentibus annis. Suevorum tum Rex erat *Hermericus*, cui successit *Rechila*; Rechilæ *Rechiarius* filius. *Idem*. Consulendus etiam è recentioribus de tot nobilissimorum provinciarum jacturâ *Onuphrius in lib. de Imperio Romano p. 922. usque ad p. 936.*

Totius imperii Occidentalis ruinam & ipse *Valentinianus* tristi fato secutus est, cæsus in ultionem *Aëtii*, & ob libidinem à *Fl. Anitio Maximo* a. d. 16. Cal. April. Se. VIII. & Anthenio Coss. A. V. 1207. *Cassiodorus*, *Idatius* & *Marcellinus in Chronicis*, *Evagrius lib. II. c. 7. Procop. lib. I. Vandal.*

JOHANNES TYRANNUS.

HIc imperium *Occidentis* invasit, Honorio defuncto, Mariniano & Asclepiodoto Coss. A. V. 1175. ut vult *Idatius*: At *Marcellinus*, sequente demum anno rebellionis initium ponit. Theodosius, cùm id accepisset, mittit *Helionem*, Officiorum magistrum; qui *Valentinianum* Cæsaris veste induit. Nihilominus initia *Johanni* valdè prospera; captus *Ardaburius*, & ad magnam desperationem *Placidia*, Valentiniani mater, redacta. Sed paulò pôst *Candidianus* rem contra tyrannum feliciter gerit, multis occupatis urbibus, ut scribit *Olympiod. apud Photium Cod. LXXX.* Ipse tyrannus occisus est, fraude tamen magis quàm virtute. *Procop. lib. I. Vandal.* Meminit ejus numus apud *Goltzium*: D. N. JOHANNES. P. F. AUG.

MAR-

MARCIANUS.

FL. MARCIANUS (ita numus apud *Occon. p. 575.* appellat) Theodosio juniore mortuo, *Pulcheriæ*, Theodosii sororis, *& exercitus studio*, imperium *Orientale* adeptus est, Valentiniano VII. & Avieno Coss. A. V. 1202. *Marcellinus*, *& Idatius in Chron.* Statim hanc *Pulcheriam in matrimonium* assumsit. *Idatius d. l.* De hâc numus: FL. PULCHERIA AUG. Fuit Marcianus tum admodum senex, & Pulcheria etiamnum *virgo*, sed *annorum unius & quinquaginta*; utpote nata sub Coss. Theodoro & Eutropio A.V. 1151. *Baron. in A.C. 450. n. 17.* Idem *Thrax*, & filius cujusdam militaris.

Sub eo *quartum* habitum *Concilium Chalcedonense* contra Dioscorum & Eutychen. *Rittershus. lib. II. Lection. Sacr. c. 11.* incidit in ipsius Marciani & Adelphii Consulatum, hoc est, A.V. 1203. secundùm *Marcellinum*.

Contra *Hunnos*, qui multas Italiæ civitates diripuerant, idem Marcianus, *Aëtio* duce pugnavit feliciter; ut vult *Idatius*. Ipse *Attila* paulò pòst, cùm *nuptiis celebratis* (puellæ nomen, quam duxit, fuit *Hildico*) vino largiùs se invitâsset, & supinus noctu quiesceret; *eruptione sanguinis*, qui de naribus aliàs solitus erat effluere, *suffocatus* & extinctus est; ut scribit *Paulus Diaconus*. *Marcellinus* tamen ait, *hortatu Aëtii*, à muliere noctu confossum. En Romanam dextram, fidemque!

Jam ab Attilâ pacem Valentinianus emerat. Mortuo Attilâ populi, qui imperio illius suberant, se

in libertatem asseruerunt; *Gepidæ Daciam, Ostrogothi Pannoniam*, à Sirmio ad Vindibonam, *Sarmatæ*, & quidam *Hunni* sedes in *Illyrico* ad castrum Martenam; *Rugi* aliiq; Scandiopolim; Scythiam minorem & inferiorem Mœsiam *Styri, Satagarii, Alani*, duce *Candace*, acceperunt; ut scribit *Jornandes in Geticis*. Ait ibidem, *Marcianum* Imperatorem illâ nocte, *arcum Attilæ fractum* esse (secundùm quietem objectâ divinitùs specie) intellexisse.

Moritur hic Princeps Constantino & Ruffo Coss. A.V.1209. *Marcellinus* & *Cassiodorus in Chron.* a. d.17. Cal.Febr. *Theodorus Lector in Lectionibus c.1.* Septimo imperii anno, *Idatius in Chron.* Rectè *Baronius in A.C. 457. n.2:* Post Constantinum Magnum non reperiri inter Orientales Imperatores, qui cum hoc comparandus fuerit.

MAXIMUS.

SEquuntur *in Occidente* non Principes, sed *fungi*; qui ut nati sunt, sic perierunt. Dixit vetus Poëta:

Consules fiunt quotannis & novi Proconsules:
Solus aut Rex aut Poëta non quotannis nascitur.

Quod de bonis Principibus verum: Nam *inertium & malorum annona vilissima est.* FL. ANICIUS PETRONIUS MAXIMUS (ita vocatur in numis) interfecto Valentiniano, Romæ Augustus factus *Eudoxiam*, Valentiniani viduam ipse duxit; *Palladio* filio Cæsari, à se creato, filiam ejusdem uxorem dedit, Valentiniano VII. Fl. Antonio Coss. A.V. 1207. Occiditur tertio mense, ut scribit *Marcellinus*; quarto, ut

to, ut *Idatius*. Fuisse ex stirpe illius *Maximi tyranni*, quem Theodosius Magnus sustulit, scribit *Procop. lib. I. Vandal.* Eodem anno urbs *Roma* à Vandalis *interim capta* est; quos *Eudoxia* per summum scelus evocârat ex Africâ. *Baron. in A. C. 455. n. 6. & seqq.*

AVITUS.

FL. MÆCILIUS AVITUS (ita describunt numi) quem Maximus Præfectum prætorio creavit, occiso eodem Maximo, à S. P. Q. R. Imperator creatus, *cum Marciano* Imperatore Orientali, *& Theodorico* Gothorum Rege *fœdus* iniit. *Idatius.* Erat domi militiæq; spectatus, nobilissimo ortus genere; ut eum deprædicat *Sidon. in Paneg.* sive sponte sive coactus (nam utrunq; traditur) *abdicavit*, Johanne & Varane Coss. A. V. 1208.

LEO.

FL. LEO, *Thrax* genere, ut scribit *Nicephorus Callistus lib. XV. c. 15.* è Dacia Illyrica oriundus; ut *Candidus apud Phot. Cod. LXXIX.* Cùm militari agmini, *Selymbrianisq;* cohortibus præesset, *Asparis* studio imperium Orientale adeptus est; Constantino & Ruffo Coss. A.V.1209. Imperavit per annos XVII. Sub eo *Constantinopolis* orto *incendio ferè tota* conflagravit. *Marcellinus* rejicit in Consulatum Basilisci & Hermenerici A.V.1217. Fama fuit, *à dæmone subditos* ignes. *Baron. in A. C. 465.*

MAJO-

MAJORIANUS.

FL. JULIUS MAJORIANUS apud *Ravennam*, post Avitum Occidentalis Imp. creatus est à militibus, annuente Marciano; Constantio & Ruffo Coss. hoc est, A. V. 1209. *Marcellinus in Chron.* Quarto imperii anno, Dagalaifo & Severino Coss. A. V. 1213. apud *Dertonem* juxta flumen interemptus est. *Idem.* Vide plura apud *Baron. in A. C. 458. n. 2. 3.*

SEVERUS.

FL. LIBIUS SEVERUS (ita vocatur in numis *Occonis* & *Caroli Croyi, Illustrissimi Ducis Arschottani*; *Onuphrius* & *Goltzius*. VIBIUM dixerunt non benè) post Majorani cædem statim Occidentale cepit imperium, adjuvante Fl. Ricimere. *Marcell. in Chron.* Sed, ut vult *Idatius*, à Senatu Romæ appellatus. Ejusdem *Ricimeris dolo* veneno tollitur, Herminerico & Basilisco Coss. A. V. 1217. *Cassiodorus.* At *Sidonius* ait, suo morbo interiisse; quem *Paulus Diaconus* sequitur. Ignotus & obscurus, nisi quòd constitutio illius una vel altera ad nos pervenit. Post obitum ejus *interregnum* fuisse, satis manifestum est ex *Marcellino*, & *Cassiodoro*.

ANTHEMIUS.

EO usque ventum est, ut terrarum Dea ne principem quidem facere posset; sed necesse esset, ut *Imperator Occidentalis Constantinopoli* mitteretur. Igitur à Leone Augusto FL. ANTHEMIUS missus

missus est, Cusæo & Johanne Coss. A.V. 1219. Marciani Imp. gener fuit. *Nicephorus Callistus lib. XV. c. 11.* Procopii frater. *Idat. in Chron.* Opibus & genere magnus. *Procop. lib. I. Vandal.* Occiditur à Fl. Ricimere, genero suo, Marciano & Festo Coss. A.V. 1224. *Marcell. in Chron.* à quo dissentit *Victor Tununensis*; sed quem non attendimus, sæpe corruptissimum.

OLYBRIUS.

OLYBRIUS in Anthemii locum creatus, septimo mense imperii sui defunctus est, ut scribit *Marcellinus*, *Idatius*, *Cassiodorus* & *Paulus Diaconus*.

GLYCERIUS.

G*Undibarius*, Ricimeris nepos, quem Olybrius patricium fecit, *spretâ Leonis* Imperatoris *auctoritate*, Ravennæ GLYCERIUM imperii insignibus induit. Hic Ostrogothorum Regis fratrem donis & muneribus, jam ferè recepto more, exclusit. Imperio exuitur à Fl. Julio Nepote. *Anonymus Valesii p. 477.* Attonsus, Clericorum ritu, *Episcopus* constituitur. *Malchus apud Phot. Cod. LXXVIII.* Factum id Leone juniore Cos. A.V. 1226. *Marcellinus.*

LEO JUNIOR.

FL. LEO JUNIOR (ita describit numus apud *Occonem p. 578.*) Zenonis F. Leonis Imperatoris N. ex *Ariadne* filiâ. Ab eodem avo materno

terno nominatur Augustus Orientis, Leone Augusto V. Cos. A. V. 1225. Moritur *infans, & prorsus ignarus, quid accepisset, quidq; moriendo relinqueretur;* ut scribit *Theodorus Lector.* Tanquam, antequam obiret, patrem Zenonem Imperatorem creavit. *Candidus apud Photium Cod. LXXIX.* Factum id Leone juniore Coss. A. V. 1226. *Marcell. in Chron.*

ZENO.

HUnc cùm *Leo senior* Augustum facere vellet; recusavit ejus imperium populus. Sed tandem à filio *Leone juniore,* ut volunt, Imperator salutatus est. In ejus sententiam ivit Senatus. Fuit Isaurorum nobilissimus. *Anonymus Valesii.* Natus patre Rusumbladeoto; apud suos Tarasidocisa dicebatur. *Candidus d. l.* Sed statim altero anno se II. Cos. hoc est, A. V. 1227. *Verina* socrus suæ, & *Basilisci* fratris ejus insidiis circumventus, cum *Ariadne* uxore, in *Isauriam* profugit. Idem *Candidus.* Redit ab exilio, Basilisco & Armato Coss. A. V. 1228. Occasio fuit hæc: *Verina* socrus cum Patricio magistro consueverat; id ægrè ferens *Basiliscus* frater, hominem interfici jubet; & Verina ipsa, tum ob libidinem, tum ob res novas periisset; nisi eam *Armatus* clàm subduxisset. Armatus dein cum Basilisci uxore adulteratus, cùm ei bellum contra Zenonem committeretur, cum omnibus copiis ad eum defecit. Ita *Zeno* restitutus est. *Candidus in d. l.* Vitâ decedit, Olybrio solo Cos. A. V. 1242. *Marcell. in Chron.* Vivum sepultum esse scribit *Zonaras tom. III. Annal.* Nam uxor, inquit,

inquit, *ebrium sepulchro inferri jussit*, idq; magno lapide obstrui; ubi nemine ad clamores opem ferente mori coactus est. At *Cedrenus* illatum ait, cùm *comitiali morbo* correptus esset; & custodes appositos *per duas noctes lamentationem* audivisse ex sepulchro: *Miseremini & aperite mihi!* respondentibus, alium jam imperare; precatum esse porrò, ut in *monasterium* se abducerent, nil purpuram curare se. Adjicit ibidem, aperto tandem sepulchro inventum esse Zenonem, *lacertis & caligis corrosis*; quas *præ fame* dentibus invaserat.

BASILISCUS.

FL. BASILISCUS imperio privavit Zenonem, & ab eodem rursus privatus est se & Armato Coss. A. V. 1228. Annum unum & menses sex tribuit *Baronius*. Sed alii super annum, menses octo. Vide de eo *Malchum apud Photium Cod. LXXVIII.*

MARCUS.

HUnc filium suum *Basiliscus* Cæsarem creârat, ac dein Imperatorem. *Candidus*. Sed cum patre & matre in *Cappadociam* missus est, ubi omnes *unà conclusi fame* contabuerunt. *Procop. lib. I. Vand. Marcellinus, Candidus*, & *Victor Tununensis*.

JULIUS NEPOS.

LEo Imperator, auditâ Anthemii Occidentalis Imperatoris cæde, FL. JULIUM NEPOTEM, Nepotiani filium imperio *Italiæ* destinavit.

navit. Sed cognito, Glycerium creatum esse, misit eundem Nepotem cum ingentibus copiis, isq; Glycerium regiâ potestate exuit; &, ut ait *Paulus Diaconus*, apud *Salonas*, Dalmatiæ urbem *Episcopum* fecit. Adde *Marcell. in Chron.* Oresten post hæc contra *Gothos* in *Galliam* misit; qui & ipse genere *Gothus* erat. Sed hic cùm potestatem suam, viresq; consideraret, & contra Nepoti nullas esse; imperium cœpit meditari. *Gothis* igitur *Italicis* sibi conciliatis, *Ravennam*, ubi *Nepos* degebat, ocyùs se contulit; incautumq; imperio spoliavit, & fugere coëgit *Salonas*, A. V. 1227. Zenone Aug. solo Cos. *Marcellinus*; *Anonymus Valesii*, *Candidus*.

AUGUSTULUS.

FL. Orestis Patricii *filius*, ROMULUS AUGUSTUS vero nomine dicebatur; sed *ob puerilem ætatem* vulgò *Augustulus* ὑποκοριστικῶς vocabatur; ut scribit *Procop, lib. I. Gothic. in princ. Evagrius lib. XXVI. & Cedrenus p. 288.* Tamen quod mirere, etiam in numis legimus: D. N. AUGUSTULUS. PERP. P. F. AUG. Et: D. N. FL. MOMYL. AUGUSTULUS. P. F. AUG. Vide *Goltz. in Thes.* De quo tamen valdè dubito, an numum posteriorem candidè descriptum nobis dederit; videtur enim scriptum fuisse: D. N. ROMUL. AUGUSTUL. P. F. AUG. sed jam detritum ex corruptioribus Historicis, qui Momyllium & Momyllum appellant, pro Romulo, ipse perperam supple-

ſupplevit. Et niſi impediret alter, qui Auguſtulum manifeſtè dicit; putarem, nec Auguſtulus, fuiſſe ſcriptum; ſed Auguſtus. Quæ enim vulgus imponebat apud Romanos, ea reperire non licet in ipſorum Principum monumentis. Quis enim in numo legit unquam Caligulam? quis Caracallam? certè numus *Octavii Sirada* ſic habet: D. N. ROMULUS. AUGUSTUS. P. F. AUG. Et alius, quem ſe vidiſſe teſtatur *Valeſius ad Anonymum ſuum p. 440*: IMP. C. ROMULUS. AUGUSTUS. P. F. AUG. Sed, ut dixi, *alter ſuſpicionem abſtinere jubet*, in quo legimus: D. N. AUGUSTULUS. PERP. P. F. AUG. Et ne fidem *Goltzii* in dubium vocare poſſis, confer aureum *Caroli Croyi, Ducis Arſchottani, Tab. LXII.*

Exitum hujus Auguſtuli quod attinet (res enim geſtas habemus nullas, quòd initium imperii cum dejectione conjunctum ſit) *Odoacer*, Scyrorum & Herulorum Regulus, Ædiconis filium, *Auguſtulum purpurâ exuit*; ſed quòd admodũ *formoſus adoleſcentulus* eſſet, vitam ei conceſſit, in *Campaniâ* ſecurè & lautè agendam: Nam indulſit præterea magnam pecuniæ vim. *Anonymus Valeſii*. Factum id Baſiliſco & Armato Coff. A. V. 1228. ut eſt apud *Marcellinum*.

Hic finis Occidentalis imperii Romani veteris fuit; & *imperatorium nomen*, quod *in Auguſto* cœperat, *in Auguſto* extinctum eſt. Adempta quoque Senatui Romano auctoritas, Conſulibus dignitas; ſed quam *Odoacer* poſteà reſtituit: Et qui olim tot potentiſſimos Reges velut unâ manu vicerunt, vel precariò

regnare passi sunt; iis vitam precariam, & levissimam priscæ dignitatis umbram, venientes ex obscuro Septentrionis angulo permisére. Vis & potestas omnis penes *Herulos*, mox *Gothos*, denique *Longobardos* fuit, usque ad *Carolum M.*; qui totius Occidentis Monarcha potentissimus à populo Romano Imperator salutatus, idem magnâ virtute restitit.

Illud tamen hîc minimè dissimulandum est, altero anno post exutum imperio Augustulum AMBROSIUM AURELIANUM, ut aliquod saltem vestigium Occidentalis imperii superesse videretur, sumtâ in *Britanniis* purpurâ, *Britannos ab Anglo-Saxonum tyrannide* strenuè defendisse; quod ex *Gilda*, *Beda* & *Adone* docet *Baron. in A. C. 477. n. 30. 31.* Sed id bonum admodùm breve fuit: Quemadmodum illis ipsis temporibus SABINIANUS MAGNUS Illyricianæ militiæ ductor; qui collapsam remp. restituturus videbatur, & jam *Gothis* terrori esse cœperat; quemq; cum antiquis reipub. ducibus comparabant, antequam cœpti sui compos fieret, rebus humanis exemptus est, A. V. 1232. Placido solo Cos. ut scribit *Marcellinus in Chronico*.

TYRANNI.

SERVANDUM quendam, in Italiâ affectatæ tyrannidis reum, occisum in tumultu militari, observavit *Strada*. Nos ARABUNDUM reperimus apud *Cassiodorum*, ob affectatum imperium, *Anthemii* jussu, deportatum A. V. 1221. Mariano & Zenone Coss. Quosdam ibi legere Ardaburium, ex

notâ

notâ *Sylburgii* cognoſces; quod non placet. Ardaburius, Aſparis filius, occiſus eſt Conſtantinopoli, Leone Auguſto IV. & Probiano Coſſ. hoc eſt, A.V. 1223. unà cum patre & fratre Patricio Cæſare. *Marcell. in Chron. Sidonius lib. I. ep. 7.* fusè deſcribit judicium, quo Arvandus, Galliarum præfectus, læſæ majeſtatis reus, cauſam dixit ſub Anthemio Imperatore. Inſimulabatur tanquam *Galliarum particulas*, quæ adhuc Romanis parebant, *Erarico*, Gothorum Regi, *prodere* voluiſſet. Hujus igitur nomen ſubſtituam apud *Caſſiodorum*. Sed an idem cum Servando Stradæ? an intellexit Seronatum, qui Galliarum præfectus, ejusdem Anthemii temporibus, majeſtatis judicio poſtulatus, ſcelus capite luit; ut ſcribit idem *Sidon. lib. II. epiſt. 1.* Viderint, qui recentiorum tricas extricare poſſunt, & nos doceant.

FL. RICIMER P. F. AUG. deſcribitur eidem *Stradæ*, quod & ipſum nusquam obſervavi. FL. RICIMER, natione *Suevus*, ut *Ennodius* ait *in Epiphanii vitâ*; ſive *Vandalus* & genere materno deſcendens à *Valliâ*, Gothorum Rege, ut alii; totum ferè imperium per hæc tempora ſuſtinuit. *Avitum* Imperatorem diademate exuit, & è faſtigio ad vitam privatam detruſit. Patriciatus dignitate fuit ornatus à *Majoriano* Auguſto; Vir Illuſtris, *Comes & Magiſter utriusque militiæ* in epiſtolis appellatur, & in conſilium rerumq; omnium ſocietatem adſcitus. Hunc ipſum Majorianum è Galliâ revocavit, & imperio abdicare coactum apud *Iriam* fluvium prope *Dertenam* occidit. *Severo* auguſtalia inſignia injuſſu Leonis Impe-

ratoris Byzantini, *Ravennæ* detulit; *Beorgorem*, Alanorum Regem, prope *Bergomum* fudit ac peremit; quâ victoriâ elatus, magnificos adeò spiritus sumsit, ut *Imperatorem* à se factum contemserit, & *veneno* occultè necârit. Eodem scelere Anthemium socerum suum cum gravi calamitate urbis extinxit; sed post tantum facinus haud ultra 40. dies vixit. Hæc omnia legimus: Sed Imperatorem Augustum appellatum apud neminem legere memini.

In Oriente invenio ASPAREM ipsum, tyrannidis affectatæ reum, & occisum A. V. 1223. Leone Aug. IV. & Probiano Coss. apud *Cassiodorum*. Unà periisse filios *Ardaburium* & *Patricium Cæsarem*, scribit *Marcellinus in Chronico*. Ex his Ardaburium Cæsarem facit *Evagr. lib. II. c. 15.* quem secutus est *Strada*. Sed à *Marcellino* stant *Victor Tununensis* & *Candidus apud Photium*. Imò hic auctor est, Patricium Cæsarem, licet excepta plaga inopinatò salvum evasisse, vixisseque: Sic & alium ex Asparis filiis *Ermenarichum*, quòd tum fortè abesset à patre, cædem perinde effugisse.

L. AURELIUS TITIANUS P. F. AUG. reperitur in numo *Stradæ p. 250*. Hic verò dicitur, de quo *Aspar* cum Leone acriter contendit; ut scribit *Candidus*. Titianum Consulem suffectum facit *Onuphrius in A. V. 1218.* quo FL. LEO III. Cos. fuit; quod quia sine teste dictum est, rejicit *Baronius in A. C. 466. n. 1.*

FL. BASILISCUS, Armati filius, à Zenone Imperatore Cæsar appellatus est. *Armato* id debebat

Zeno

Zeno perfidiæ præmium: Nam à *Basilisco* Imperatore, cujus *uxorem stupraverat*, missus contra Zenonem, ad eundem defecit; ut scribit *Candidus*. Armatius appellatur apud *Suid. & l. 28. C. de jure dot.* Aliquando & Armasius, sed corruptè, *l. 2. C. de Feriis l. 5. de Natur. lib.* Cæterùm non diuturnum proditionis fructum tulit. Occisus est enim ab *Onulpho*, quem pauperem, & recens à barbaris venientem, humaniter susceptum, Comitem primùm fecerat; dein Præfectum Illyricorum, & præterea multis pecuniis locupletaverat. Sed is barbarus homini perfido perfidâ manu gratiam retulit; ut est apud *Suidam*, qui haud dubiè *Malchum Sophistam* hîc exscripsit. *Candidus* Armatum *in frusta discerptum* ait; & *Basiliscum* ejus filium, Cæsarem *inter lectores in Blachernis profiteri* cœpisse. Adde Zonar. tom. III. *Ann. p. 44.*

FL. MARCIANUS, Anthemii Imperatoris filius, ductâ *Leontiâ*, Leonis Imp. filiâ, tyrannidem affectat, ac pugnâ gravi commissâ, adversarios terga dare coëgit; potitusq; fuisset palatio, *si tam victoriâ uti scisset, quàm vincere*. Unius noctis mora ruinam illi attulit; nam postero die proditus à suis, & desertus, confugit ad ædem sacram; unde abreptus, *Cæsaream Cappadociæ* demigrat; ibiq; *inter monachos* latitare voluit: Sed à Zenone Imperatore duci jussus ad *Tarsum Ciliciæ*, comâ abrasâ, *presbyter designatus* est; ut ex *Eustathio Syro* refert *Evagr. lib. III. c. 26.*

PROCOPIUS, ejusdem *Anthemii frater*, insurrexit, & succubuit eodem tempore. Victus ad *Theodoricum* in Thraciam confugit. *Candidus.*

LEONTIUS & HILLUS, *Isaurus*, imperium arripuerunt Theodorico & Venantio Coss. hoc est, A. V. 1235. *Marcellin. & Victor Tununens. in Chronicis.* Hillum *Zenonis magum* fuisse scribit *Suidas*. Armatum eò induxit, ut Basiliscum proderet. *Candidus*. Consulatum gessit sine collegâ A. V. 1229. Vide *Goltz. & Onuphr.* Cum Leontio deniq; in castello quodam Isauriæ *decollatur*, Dynamio & Sifidio Coss. A. V. 1239. *Marcell. & Candid.* Ellum corruptè nominat *l. 7. C. de secund. nupt.*

ANASTASIUS.

FL. ANASTASIUS DICORUS, *Epirota*, Dyrrhachio ortus, *Ariadnæ* studiis, quamvis nondum Senator esset, ad imperium evectus est. *Evagr. lib. III. c. 29.* Factum id A. V. 1242. Olybrio juniore Cos. Vide præter alios *Anonym. Vales. p. 480.* Imperatorem factum, *Euphemio Patriarchæ* Constantinopolitano *suspectum de fide* fuisse scribit *Baron. in A. C. 491. n. 7.* Hinc minitabundum compellâsse illum in hæc verba: *Si secus feceris, resectâ tuâ comâ, in triumpho ducam te cum populo.* Sed *Suidas* hæc narrat non de *Anastasio Imperatore*, sed de *Anastasio* adhuc *Silentiario*; ut docet *Casaub. proleg. in Exercitat. Baronian.* Imperavit per multos annos. Desiit enim vel *fulmine ictus*, quod complures volunt; seu *morbo* extinctus, quod *Anonymus Valesii p. 484.* Magno Cos. A. V. 1269. a. d. 7. Id. Jul. Multæ sub eo *clades* acceptæ *à Bulgaribus, Getis* & *Persis*. Vid. *Marcell.*

TY-

TYRANNI.

LONGINUS SELINUNTINEUS & ATHENODORUS, *Isauri*, res novas *contra Anastasium* moliti, tristi fato perierunt. *Marcell. & Victor Tununens. in Chronicis.*

VITALIANUM tyrannum sub Anastasio nominat *Procop. in Arcanâ Historiâ p. 30.* Genere *Scytha*, ut scribit *Marcellinus*, filius Patricioli; ut idem *Procop. lib. I. de Bello Pers.* Anastasium miris modis vexavit, & ursit. *Cedrenus.* Extincto Anastasio ad remp. revocatur à Justino, septimoq; receptionis suæ die Magister militiæ ordinatur, ac dein Consul. *Marcell.* Tantæ fuit apud Justinum auctoritatis, ut eo instante, *Severum* & *Julianum* hæreticos Imperatores *exulare* jusserit; & *Hormisda Papa* ad eum scripserit de gravioribus Ecclesiæ rebus, ut ex epistol. Justiniani ad eundem Hormisdam docet *Nicol. Aleman. ad Procop. Arcan. Histor. p. 23.* Tandem Constantinopoli intra *palatium Delphicum* insidiis Justiniani occisus est. *Victor Tununensis* & *Procop. in Arcan. Hist. p. 30.*

AREOBINDAM quoque Imperatorem flagitavit in seditione populus Constantinopolitanus, ut scribit *Marcell.* Sed quod petebat, successu caruit. Ne confundas hunc cum Areobyndo, Projectæ marito; quæ Justiniani à sorore Vigilantiâ neptis. *Nic. Aleman. in Arcan. Hist. p. 13.*

JUSTINUS.

Post obitum Anastasii JUSTINUS ad imperium *coactus* est, *Illyricianus*; ut scribit *Procopius*, cum *Victore Tununensi*; sive *Thrax*, ut *Zacharias apud Evagr. lib. IV. cap. 1. & Basilius Cilix apud Phot. in Biblioth. Cod. XLII.* Sed specialis patria fuit *Bederina*; quæ, quia in limitaneis *Illyriæ Thraciæq;* agris sita fuit, inde factum, ut hunc modò *Illyricum*, modò *Thracem* dicerent. *Auctor Chronici Alexandrini*: Ἰουστῖνος ὁ Βεδεριανὸς (ita legit *Alemannus*) ὁ Θρᾷξ, *Justinus è Bederina civitate Thrax.* Illustri loco natum alii dicunt, alii obscuro sordidoque; priores sententiæ suæ firmandæ producunt numos, in quibus legitur: D. N. FL. ANIC. JUSTINUS P. F. AUG. ANNO VII. Qualem *Occo* exhibet *p. 581.* Nulla verò domus *Anicianâ nobilior*, aut illustrior. *Anicios pene Principibus pares ætas prisca progenuit*, inquit *Cassiod. lib. X. ep. 11.* Et:

- - - - - quemcunque requiris
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci;
Per fasces numerantur avi, semperq; renatâ
Nobilitate virent; & prolem fata sequuntur
Continuum, simili servantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet ære vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se jactare parem. - - - - -

ut canit *Claudianus*. Liberâ rep. non multa *Aniciorum* nomina in Fastis. *Lucium Anicium*, Lucii F. Marcii N. *Gallum* Proprætorem A. V. 586 de Rege *Gentio* & *Illyriis* triumphâsse, ipsis Quirinalibus, auctor

ctor est, qui tabulas Capitolinas confecit. Ejus filius, *L. Anicius Gallus* Cos. A. V. 593. reperitur in iisdem. Tum longè nobiliorem *domum Æmiliam* fuisse scribit *Liv. lib. XLV.* cap. 43: *Minor ipse Imperator & nobilitate Anicius cum Æmilio, & jure imperii Prætor cum Consule collatus.* Ubi fortassis vocabulum *nobilitatis* accipit *strictè*: Nam apud Romanos censi *nobiles*, non qui longam majorum seriem ciere possent; sed *qui parentes*, avos, proavos *magistratibus curulibus gestis* claros, quamvis genere *plebeji* essent. Vide *Lips. lib. I. Elect. c. 29.*

Sic *Anicius Gallus* non statim ex plebeja vel humili domo, etiamsi nobilitas illi minor esset. Nam & quidam *Patricii generis* viri, & ab antiquis Heroibus oriundi *minùs nobiles*; quod neque pater, nec avus, neque proavus ad magistratum curulem evectus esset. *Ælios Lamias* ex Romanâ loquendi consuetudine (quamvis à *Lamo*, Neptuni filio, Læstrygonum Rege derivarent genus) *ignobiles* dicere possum; quorum parentes & avi in Romanâ civitate neque Ædilitatem curulem, neque Præturam, neque Consulatum gessére.

Oppressâ rep. primâ, *Aniciorum, Faltoniorum* & *Proborum* mentionem reperio, *Inscr. VI. p. 1025.* quæ referenda est ex subscriptis Coss. ad A. V. 926. nisi quæ alibi suspecta est, *Ursini* symbolam rejicimus: Ex *Ursinianis* enim schedis eam descripsit *Gruterus.* At ab anno Urbis millesimo Anicii valdè celebres in Fastis & Lapidibus. *Primi nobilium omnium Christianam fidem* amplexi sunt. *Prudent. lib. I. contra Symmach:*

Fertur enim ante alios *generosus* Anicius *orbis*
Illustrâsse caput - - - - -

Hinc Scriptores *pagani* tam *illustri nomini* haud unam *labem adspergere* conantur. *Amm. Marcell. lib. XVI.* pag. 68: *Aniciorum posteritas in avorum æmulationem tendens, satiari nunquam potuit, cum possessione multo majore.* Item *Zosim. lib. VI.* ait: *Cùm soli omnium penè opes possiderent, felicitati publicæ invidebant.*

Huic igitur tam claræ stirpi *Justinum* nostrum inserunt tum alii, tum *Petrus Bertius Præfat. in Boëthii libros de Consolatione.* Utq; hoc persuadeant magis, proferunt illa *Cassiodori lib. VIII. ep. 1.* ad Justinum: *Non vos majorum purpuratus tantum ordo clarificat, &c. quantum longè lateq; potens gratia vestra nobilitat.* Sed aliis, ut dixi, *sordido loco* natus dicitur. *Zonaras tom. III. Annal.* armentarium fuisse scribit, & subulcum à teneris; quod si ut verum amplectimur, nihil Justini gloriæ detrahere dicit. Ex hâc *innoxia & sincera secta*, ut appellat *Florus lib. III. c. 12.* quâ

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusq; melius vita, quæ priscos colat.

ut est apud *Senecam* Tragicum *in Hippolyto.* Deus Optimus Max. Patriarchas, Prophetas & Principes maximos quosq; subinde produxit. *Procopius in Arcan. Hist. p. 27.* agricolam facit, ut videatur superioris ævi Principes secutus; qui cùm obscuro genere nati essent, auctoritatis, an gratiæ parandæ? (nam Romani barbaram ὀνοματοθεσίαν abhorrebant jam ab antiquo) illustre nomen adsciverunt. Sic, ut suprà docuimus, *Aurelii* & *Valerii* & *Julii nomen* quàm plures usurpârunt. *Cassio-*

Cassiodori locus manifestè *corruptus* est; & rectè *correctus* mihi videtur ab *Alemanno*, qui legit: *Non nos majorum purpuratus &c.* vult dicere: *Non tam eo nomine clari sumus, quòd pater, avus, proavus noster Consulatum gessere, Regesq̨, fuerunt*; *quàm quod tu nobis in tantum faves.* Nam *Athalaricus*, qui hæc scribit, respicit tum ad sceptra regia, tum ad *Fastos Consulares*; *in quibus* annotati sunt aliquot *Gothorum Reges.*

Theodoricus Amalus Rex, Walameris Regis filius. Patricius & *Cos. factus* est, ut scribit *Anonymus Valesii p. 478. 479.* Adde *Jornandem in Geticis c. 57.* Collegam habuit Fl. Venantium Decium. *Marcell. in Chronico.* Fl. Eutarichus Cillica Amalus, Athalarici pater, *Consulatum* gessit cum ipso Justino A. V. 1271. Meminerunt idem *Anonymus*, *Inscriptio X. p. 1053. & subscriptiones aliquot Legum in Codice, l. 6. §. 4. C. de advoc. divers. jud. l. 7. C. de nat. lib.* Quod si quis tamen perpendere conetur, *Justinum per adoptionem in Aniciorum domum transiisse*, illi non valdè repugnabo. Quid enim Aniciorum aliquis hunc in gentem suam recipere dedignaretur, jam Patricium, Senatorem & Comitem prætorianorum?

Fuisse Deo Opt. Max. salutem ejus curæ, & hoc argumento colligi potest: Privatum adhuc *Joh. Gippus*, dux Anastasii, missus cum exercitu adversus *Isauros*, incluserat carceri, mox capite plectendum. Noctu Johannes per quietem videt nonneminem, qui proceritate & reliquo corporis habitu præstantius quid homine præ se ferret; juberetq; dimitti, quem pridie

pridie tradidisset custodiæ. Ille somno excitus non magni ducit, quæ in somno visa forent; noctéq; insequente iisdem in quiete visis & auditis, ac nihilominus neglectis, tertiò ab eâdem illâ specie atrocioribus minis exagitatur, ut dicto pareat. Sic mortem evadere Justino contigit. Refert *Procop. in Arcan. Hist. p.28.* quamvis ibi adjiciat, dixisse illum, qui speciç hominis apparuerit: *Nam hoc homine, hujusq; propinquis opus cumprimis erit; quia ira mihi mox concitabitur.* Quæ suspecta mihi sunt. Vult Justinum flagellum dicere irati Dei, quem alii summis laudibus extollunt.

Aliter fanè de *Justino* & *Justiniano* responsum alio tempore: Nam cùm Anastasius utrumque insidiarum suspectum tollere cogitaret, deterritus est & ipse somno; cùm ei vir terribilis adstitisse visus esset, ac dicere: *Iustino ac Iustiniano ne quid mali feceris, nam uterq; Deo serviet.* Ita referunt *Zonaras tom. III. Annal. p. 47. & Cedrenus. Anonymus Valesii p. 483.* memoriæ prodit, Anastasium Imperatorem, cùm Deum de revelatione successoris sui rogâsset, tulisse responsum: *Is, qui die crastini primus adesse nunciatus fuerit, tibi succedat!* factum esse, ut Anastasio nondum cubiculum egresso, primus adesse nunciaretur *Justinus.* Adjicit ibidem, Justinum post hæc obsequii causa *festinantem*, per imprudentiã *chlamydem Imperatoris pede calcâsse.* Tum Anastasium hoc tantum dixisse: *Quid festinas?*

Imperator factus est Fl. Magno Cos. & quidem

legi-

legitimo modo à Senatu, ut ſcribit *Marcell. in Chron.* Ipſe ad *Hormiſdam Papam* ſcribit: *Per has ſacras declaramus epiſtolas, quòd primùm quidem inſeparabilis Trinitatis favore, deinde ampliſſimorum procerum ſacri noſtri palatii & ſanctiſſimi Senatus, nec non electione firmiſſimi exercitus, ad imperium nos, licet nolentes & recuſantes, electos fuiſſe atque firmatos.* Extat apud *Baron. in A. C. 518. n. 67.* Sed *Evagrius lib. IV. c. 2. ex Zachariâ Eutychiano* refert, eum *per vim ſeſe* Imperatorem *feciſſe*, occiſis Theocritiano & Amantio Præfectis cubiculi. Addit *Procopius*, à Juſtiniano interfectum Amantium, cum nonnullis aliis; ob leve dicterium in Johannem, urbis Antiſtitem, jactitatum.

Vide, quantâ *varietate affectuum* ſcripta ſit *horum temporum* hiſtoria! *Zonaras* interfectos quidem ait Amantium & Theocritianum; ſed in conſilio interficiendi Juſtini deprehenſos. *Marcellinus Comes* Juſtiniani Cancellarius, *in Chronico:* Amantium, Andream, Michaëlem & Ardaburium *Manichæorum fautores*, & Juſtini Auguſti proditores, deprehenſos eſſe. *Victor Tununenſis:* Amantium ſeditionem in populo ſuſcitaturum fuiſſe, ut Imperatorem alium faceret. *Jornand. lib. I. de Succeſſione:* Amantium regno Juſtini inhiâſſe, & Theocritum ad regnum clam præparâſſe.

Statim atque imperium Juſtinus adeptus eſt, *Concilium Chalcedonenſe*, quod Marciani temporibus contra *Dioſcorum* & *Eutychem* hæreticos habitum fuit, acerrimè propugnavit; exules & orthodoxos reſtituit. *Zonaras d. l. Acta Sabæ, apud Surium tom. VI. d. 5.*

d. 5. Decembr. An ob id flagellum irati Dei? An mereri potest convitia hæc, quæ *Procopius* jacit, velut è plaustro: *Nullo bono fuisse Justinum, insignis hominem stoliditatis, summâ cum infantiâ, summaq; cum rusticitate conjuncta?* Si quid video, *à diversitate religionis hæc proficiscuntur*; & qui Amantii cædem, nequissimi Eutychianorum patroni, tàm moleste fert, quid de illius fide suspicabimur?

Aliis *Manichæus* dicitur, ut *Marcellino* & *Actis Synodi Constantinopolitanæ apud Baron. in A. C. 518. n. 18.* Acclamat in iis populus: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Trinitas vincit! Et nunc non timeas Amantium nec Manichæum. Iustinus regnat: Quid times Amantium?* A Tyriis vocatus est ἀντάρτης τῆς τριάδος, hoc est, *rebellis Trinitatis*; & à Byzantiis *Zummas*, ab insigni Manichæo ejusdem nominis; quod ipse fatetur *Alemannus*.

Conqueritur ibidem *Procopius*, sub Justino Justinianum impetum fecisse in opum alienarum rapinas, in cædes; sicut pro nihilo duceret, innumeram perdere omnis criminis insontem multitudinem. Ego apud alios reperio, solùm pulsos, & facultatibus suis exutos *hæreticos*; quosdam & capite punitos. Vide *l. 12. C. de Hæreticis & Manichæis.* Magnam inprimis *Manichæorum cædem* editam, inquit *Cedrenus*. Non potest aliorum cædem objicere *Procopius*, quàm istorum; de quâ injustè conqueritur.

Non in eâ sumus opinione, hæreticos & quoscunque in religione errantes statim ad ferrum & ad ignem damnandos esse: Non sum Cyclops, aut Phalaris;

[...]s; cui [...] ac joco sanguis humanus est: Sed hîc [...]iend[...] [...]t crudelitas & immanitas, quam iidem [...]retici, [s]ub Anastasio in orthodoxos exercuerant. [L]egenda sunt *Acta Synodi Constantinopolitanæ contra Anthymum*, in quibus reperimus, multos occisos, plures correptos, & in captivitatem tractos, vestibus & pecuniis exutos. Hos igitur ut ulcisceretur, ipsa justitia cælestis Justinum jussit: *Quomodo Reges servient Domino in timore, nisi ea, quæ contra jussum Domini fiunt, religiosâ severitate prohibendo atque plectendo*; ut inquit *B. Augustinus in epist. ad Bonifac.*

Eodem jure *Procopius* conqueritur de insidiis *Vitaliano* structis. Non satis æstimat, quâ cupiditate invadendi imperii flagrârit, quamq; illius obtinendi hæreticos ipsos omnibus modis adjuverit. Legenda *Epist. LXII.* Legatorum Apostolicorum scripta *ad Hormudam* Pontificem apud *Baron. in A. C. 519. n. 90.* Evagrius dignum censet Vitalianum hâc morte: *Has pœnas*, inquit, *pro sceleribus, si tam inconsideratè contra imperium Romanum consciverat, persolvit.* At modum laudare non potest: *Ut eum deciperet*, inquit, *velavit odium fraudulentis blanditiis, simulato vultu. Quin unum ex ducum numero, qui Præsentes vocantur, eum designat; & quò magis in laqueos incideret Vitalianus, ad Consulatus quoque fastigium provexit.*

Est aliàs hic character tyrannici animi: Hinc enim Romani Scriptores perstringunt Tiberium, qui *Libonis Drusi* exitio imminens, interim eum *ornavit praturâ, convictibus adhibuit, non vultu alienatus, non verbis*

verbis commotior. Vide *Tac. lib. II.* ... *38.* De Nerone vide eundem *lib. XIV. Annal. c. 56.* De Bassiano *Spartian. in Getâ p. 92. & in Caracalla p. 86.* De Domitiano *Suet. cap. 12.* De Vitellio *Tac. lib. II. Hist. c. 59.*

Sed meritò dubitat *Baronius,* annon hæc ipsa *Evagrius* hauserit è *Zachariâ Eutychiano.* Sed esto;
„ fecisse talia Justinum; patrocinatur hîc quoque ne-
„ cessitas, quæ sæpè cogit ab ordinariâ juris viâ defle-
„ ctere ad versutiæ semitam; cum vulpe vulpinari, &
„ fraudis alienæ clavum alio veluti clavo pellere. Se-
„ curitati suæ, quàm variis modis sibi consuluerint vi-
„ ri magni, approbantibus magnis politicis, alibi do-
„ cui sæpiùs. Titus, Vespasiani filius, atrox commisit inter sacra mensæ, & coram hospitalitiis Diis; sed hoc excusat *Berneggerus ad Suet. Tit. c. 6. §. 9.* his verbis: *Stultè fecisset, si in tali discrimine voluisset ordinario juris uti processu.* Eodem modo hîc dico: Stultè fecisset Justinus, si apertè voluisset aggredi Vitalianum; à quo metus erat, ne, insidiis deprehensis, magnum tumultum concitaret. *Fatetur* ipse *Evagrius,* Vitalianum *aliâ ratione non potuisse de medio tolli.*

Ex his, ut puto, satis manifestum est, quàm lubricum sit, insistere *Procopio*; & quàm ille Scriptor odii & *diversæ religionis* suspectus haberi possit. Sed auctoritatem suam maximè convellit *pag. 81.* ubi inter Justiniani *graviora facinora* refert, quod *Arrianis suis ritibus interdixerit.* Cogita, qui bonus es, & fatebere; vix aliam *Procopium* habuisse causam depectendi & destringendi *Justinum* & *Justinianum,* quàm

quàm quòd hæreticis exilia indicendo, solitudinem alicubi fecissent; & fortasse simul involvissent nonnullos, quibus ipse benè cupiebat.

Analphabetum fuisse hunc Principem, largior *Procopio*; & qui Procopium exscripsit, *Suidæ*: Nam *codices* Scriptoris hujus *Vaticani* omnes non Justinianum, sed Justinum analphabetum faciunt; ut desinant nugari viri maximi, qui è *Suidâ* Justiniano tam crassæ ignorantiæ crimen impingunt. Non dicam de aliis. Illud *Baronii in A. C. 563. n. 7.* quantum ruborem incutere debuisset ipsi auctori suo: *Justinianum, cùm expers penitus literarum esset, ita ut nec ad legendum ipsa elementa suppeterent; nihilominus voluisse omnium videri doctissimum Episcoporum.* Quam sententiam suam repetit in *A. C. 565. n. 10.*

Scripsit *Anastasius in Johanne II.* misisse Justinianum fidem suam *chirographo scriptam proprio* ad sedem Apostolicam. *Procopius lib. III. Belli Gothici* auctor est, *desedisse* ad multam noctem *in musæo cum Senioribus quibusq; attentissimo studio*, arcana Christianorum dogmatum investigantem. Ad disputandum provocabat hæreticos omnes, & eos valdè premebat, nunc probabilibus rationibus, nunc demonstrationibus, nunc testimoniis Sacrarum literarum usus; ut est apud *Eustath. in vita S. Eutychii.* Novellas complures non per alios, sed *ipse conscripsit*, ut colligitur ex *Arc. Hist. p. 63.* Quantum in Philosophicis profecerit, docet *Agapetus in paranesi* ad Justinianum: *Nostris temporibus ostensum est; prospera vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum;*

cùm vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur: Nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non descivistis. Vulgavit hanc ipsam parænesin *Baron. in A.C. 527.* Nec sparsum de Justiniano mendacium convincere potuit, quod miramur. Denique docti & sapientissimi Principis titulum Justiniano *Theodahadus* tribuit apud *Cassiodorum*; tum doctissimum appellatum in *MS.* quodam *Vaticano* observavit *Alemannus*, cujus verba ibidem recitat: *Quinta Sancta Synodus Constantinopolitana temporibus Justiniani doctissimi Imperatoris.*

Sed ad *Justinum* nostrum: Cui licet magnum ornamentum attulissent literæ, si discere voluisset aut potuisset; tamen dum notitiâ destituitur, non ob id detestabilis & unco dignus. Quòd ait Procopius, *nunquam Romanis evenisse, ut haberent Principem tam imperitum,* qui subscribere non posset: Habuerunt tamen *infantes* & *puerulos Principes*, quibus *ad subscribendum magistri literarii manus tenuerunt*; ut loquitur *Vopiscus in vita Imp. Taciti.* Et hæc pro Justino dicenda videbantur.

Mortuus est recrudescente vulnere, quod in pugna quondam acceperat; cùm vixisset annos LXXVII. imperâsset annos IX. mensem 1. dies 3. *Aleman. in Procop. p. 44.* Incidit enim obitus illius in A.V. 1278, quo Consulatum gessit Fl. Mavortius.

JUSTINIANUS.

SIc tandem ad Imperatorem deventum est, cujus nomen multos laudatores invenit; nec pauciores tamen,

tamen, à quibus multum infra mediocres Principes dejiceretur. Qualem *Augusti fortunam* fuisse post excessum ejus notavit *Tac. lib. I. Ann. c. 1.* Cùm ait: *Apud prudentes vita ejus variè extollebatur, arguebaturve.* Nimirum Deus Opt. Max. partes agendas imponit Principibus in vasto admodum theatro: *Spectat fabulam, quam agunt, totus terrarum orbis: Tot judices sunt, quot homines; & tam modestus nemo est, qui de illis sententiam non ferat.* Nos nihil affectibus dabimus, quorum etiam causas procul habemus; sed quod historiæ genuinæ me docuerunt, propinabo rursus, nullo livore, nulla ambitione corruptum aut fermentatum. Utinam idem factitâssent in historiis *posteriores Graculi*, nihil ultra posteritas ambigeret, jurene an injuriâ hoc vel illud diceretur? Sequar autem ordinem, quem *Giphanius* sibi delegit in *commentariolo* de hoc ipso Principe.

Natum esse Justinianum Fausto Cos. A.V.1234. *imperante Zenone*, scribunt *Octavius de Strada* & *Giphanius*; è quibus hic pro assertione sua *Marcellinum in Chronico* citat. Sed neque in *editione Onuphriana*, neque in altera *Scaligeri*, neque in postremâ, auctissimaque *Sirmondi* tale quid reperio. An *Onuphrium* secuti; qui in Fastis Justinianum imperâsse scribit annos XXXIX. vixisse annos LXXXIII. sic colligerunt, detractis annis, quibus imperavit, remanere XLIV. At cùm imperium adeptus sit Fl. Mavortio Cos. A. V. 1278. natum videri A. V. 1234. quo secundùm *Marcellinum in Chronico* Consulatum gessit Faustus. Quamobrem hoc solum dicit *Marcellinus* XLIV.

annis ante imperium Justiniani Consulem fuisse Faustum; non autem illud, quod *Strada* & *Giphanius* concludunt, Justinianum Fausto Cos. fuisse natum.

Onuphrium quod attinet, *confidentior* est in affirmando, *quàm felicior* in probando: *Zonoras* ait, imperium adeptum, cùm natus esset annos XLV. Sed sibi ipsi non constare, arguunt præcedentia Justini ad Senatum: *Vobis optandum est* (scilicet qui Justinianum mihi collegam tam avidè desideratis) *ne purpuram junior aliquis induat*. Quomodo junior, si XLV. ætatis annum ingressus est? ut breviter dicam: Annus & Consulatus, quo Justinianus lucem primitus adspexit, me latet; sed diem natalitium 5. Id. Maj. novimus, quo ludos esse celebratos scribit *Theophanes*.

Patriam Justiniani *Giphanius* è Procopio *Taurisium*, ex Agathia *Boderinam*, ex Nicephoro *Achridum* appellat. *Boderina* vox nihili est. Ex melioribus codd. legendum, Βεδερίνη, *Bederina*. Distinctiùs præterea agendum fuit: Non enim unius ejusdem loci nomina sunt, *Taurisium*, *Bederina*, *Achridus* sive *Justiniana prima*. Bederinam præsidium dicit Procopius, ejusq; vicinum oppidum Taurisium: In hoc oppido natum esse Justinianum, non Bederinæ; idq; postea nomen tulisse *Quadriturritam*. Juxta *Quadriturritam*, sive *Taurisium*, locum natalem, Justinianum deniq; *Justinianam primam* urbem nobilissimam condidisse. *Giphan. & Baron. in A. C. 535. n. 55.* mutilum locum exhibent ex editionibus mutilis. Vaticanus codex sic Latinè loquitur: *Apud Dardanos Europaeos, qui post Epidamniorum terminos habitant,*

ad

ad præsidium, quod Bederiana vocatur, oppidum est Taurisium *nomine. Hinc Justinianus princeps, orbis reparator ortus est; eum locum muro circumdans quadrangulâ figurâ, singulis angulis turrim imposuit; effecitq; ut esset & vocaretur* Quadriturrita. *Juxta eundem locum urbem nobilissimam condidit, quam* Justinianam primam *appellavit; atque nutricationis officium altrici patriæ rependit.* Verus igitur natalis locus *Taurisium*; at *Bederina* & *Justiniana prima* civitates *non procul Taurisio* sita. Tamen *Bederinam* eandem cum *Justiniana* facit *Agathias:* Nos *Procopium,* ut accuratiorem hîc sequimur. Tot verò Imperatores *Illyricum* dedit, quot non ipsa *Roma,* ut ex Impp. catalogo facilè constabit.

Parentes Justiniani non potuit scire *Giphanius*; sed nobis hodiè noti sunt è *Procopio, Theophane* & *Theophilo.* Refert *Theophanes*, Prasinos populumq; Constantinopolitanum Justiniano publicè aliquando inclamâsse: *Utinam in lucem Sabbatius non venisset, certè filium te non habuisset sanguinarium.* Scriptoris ejus narrationem è *Vaticana bibliotheca* primus publicavit *Nic. Alemannus ad Procop. p. 63.* Hic igitur Sabbatius Justiniani pater; quamvis *Procopius Arc. Hist. p. 57.* anilem fabulam non erubescat inserere, *matrem Justiniani* nonnullis *affinibus retulisse*; hunc non Sabbatii conjugis, aut hominum cujuspiam esse sobolem; sed eo gravida antequam esset, quandam *genii speciem* ad se ventitâsse; quæ non ad visum, sed contactum se præberet, accubaretq; sibi, & quasi maritus se conjugem iniret; deniq; veluti per insomnium evanesceret.

Matrem Biglenizam *Theophilus in vita Justiniani* prodidit. Eandem, quòd filium à *Theodora* nuptiis revocare non potuisset, mœrore animi contabuisse, scribit *Idem*. Fallor, an hujusdem nomen tulit soror Justiniani, quam *Vigilantiam* appellant *Procop. lib. I. Vand. & Victor Tununens. in Chron.* Nam bar-
„ bara formabant ad Latinæ linguæ suavitatem. Sic
„ cùm ipse Justinianus à popularibus suis Illyriis U-
„ PRAUDA nuncuparetur (ut est apud eundem
„ *Theophilum*) Romanis JUSTINIANUS appellatus est. Fuit autem hæc Bigleniza soror Justini Imperatoris, adeoq; Justinus Justiniani avunculus; quem ipse Justinianus *in Constitutionibus* sæpè *patrem* appellat, quòd ab eodem adoptatus esset.

Reliquam familiam Justini quod attinet, ei, nescio quo applausu, *Badoarios* Venetos inserit Giphanius. Quicquid sit, Badürium, Baduarium & Boraidem ex hac gente observare licet. Badurius *Vigilantiæ* filius, & *Justini junioris* frater, avunculum habet *Justinianum*, patrem dulcissimum; Comes factus Imperatorii stabuli. Meminit ejus *Theophanes* ad annum Justini octavum. *Diaconi* locum notatu dignum, jam observavit Giphanius. Baduarius gener fuit Justini junioris, ducta hujus filia *Arabia*; quod nomen è Πατρίοις Constantinopolitanis primus eruit *Alemannus*. Boraides Justiniani Imperatoris nepos ex fratre. *Procop. lib. III. Goth.* Nec aliter apud eundem legit *Photius Cod. LXIII.*

Ipse Justinianus filium habuit *Theodorum*

Tziron,

Tziron, cujus *Theophanes* apud eundem *Phot. Cod. LXIV.* memoriam conſervavit. Sed is è Theodora non fuit, de qua mox: Nam quamvis Theodora *S. Sabam* de precibus ad Deum fundendis rogâſſet, *pro impetranda ſobole maſcula*; tamen fruſtra fuit, ut docet *Baron. in A. C. 530. n. 24. 25.* Unam ex hac filiam habuit, & ex ea natus *Anaſtaſius*, Johanninæ maritus, Beliſarii & Antoninæ gener; quod ex *Procopii Arcana & Vandalica* didicimus. Nomen incompertum eſt. Ex his patet error *Conſtantini Manaſſis*, qui negat, Juſtiniano *filium* & *filiam* fuiſſe. Mentitur etiam *Pſeudogordianus in Epiſtolis*, qui Theodoræ plures liberos tribuit. Invenimus & privignum Juſtiniani *Johannem*: Nam *Theodora*, antequam Juſtiniano nuberet, *Arabem* quendam in matrimonio habuit; ex quo natus eſt iſte. *Procop. in Arc. p. 76.*

Propagata quoq; Juſtiniani domus per *ſororem* Vigilantiam & *fratrem* Anonymum. E Vigilantia & dulciſſimo ejus marito nati Juſtinus junior Imperator, Badurius, Comes imperatorii ſtabuli, de quo dictum eſt; & Marcellus, quem *Corippus lib. II.* nominat. Denique Projecta filia, conjux Areobindi, Præfecti prætorio Orientis & Africæ, & poſtea Johannis Pompeji *filius.* Anaſtaſii Imp. pronepotis. *Procop. lib. II. Vand. lib. III. Goth. Marcell. in Chron.* E fratre anonymo ſunt Boraides, Juſtus & Germanus. *Procop. lib. II. Perſ. Marcell. & Jornand. in Get.* Germani conjux prima Paſſara, quæ illi Juſtinum, Juſtinianum & Juſtinam

peperit. *Procop. lib. II. Goth. & in Arc. Hist. p. 23.* Secunda Mathasuenta, Eutharici & Amalasuntæ Reginæ filia. *Idem lib. III. Goth.* Mater Germani Posthumi *Jornandes in Get.* Hæc Justiniani familia, quam conferes cum *Giphanio*; & videbis, quantum post illum observatum sit.

Post hæc agit de Theodora, Justiniani conjuge; in cujus gratiam multas leges pro commodo sequioris sexus Imperator tulisse dicitur. In Cypro natam vult idem *Giphanius*, secutus *Nicephorum*, *Zonoram*, & alios. At Byzantinam fuisse, ferè colliges è *Procopii Arc. Hist.* pag. 40: *Acatius quidam*, inquit, *erat Byzantii, bestiis ad amphitheatrales Prasinorum venationes alendis præfectus*; *quem vocant* Ursarium. *Hic, Anastasio Principe, morbo periit; tribus fœmellis relictis*: Comitonâ, Theodorâ, & Anastasiâ; *quarum natu major vix septimum annum attigerat.* Hæc ille, quibus conciliandis cum *Nicephoro* & *Zonorâ*, dicendum erit; *Acatium*, *Theodoræ parentem* relictâ Cypro Constantinopolim venisse cum tribus filiabus, nec diu admotum ἀρκτοτρόφον, hoc est, *ursorum altorem* fuisse, morte interceptum.

Sed alia sunt ulterioris examine indiga, quæ idem *Giphanius* adfert è *Nicephoro*: Ait enim, Justinianum in Theodoræ gratiam, *natalem civitatem* ejus *in Cypro* non minori splendore, quàm suam exornâsse; & *Justinianam secundam* appellasse. Primum, Justinianam secundam alii *non* habent *in Cypro*, sed *apud Dardanos Europæos*; & *Ulpianam* quondam fuisse scribunt. *Procop. lib. IV. de Ædific. Justin.* Justinia-

nam

pam *novam in Cypro* agnoſcit *Concilium Trullanum in Can. XXXIX.* Forſan hanc nominare debuit *Nicephorus?* At quæro iterum, ſi Juſtinianus in Theodoræ gratiam eam exornavit, cur non appellat *Theodoriadem*, aut *Theodoropolim?* quæ certè in illius honorem conditæ, inſtauratæ, exornatæ ſunt, ejus etiam nomen ferebant. Theodoriadem propè Carthaginem novam ponit *Proc. d.l.IV.* Theodoriadem in confinibus Colchidis *Agath. lib. V.* Theodoriadem in Aſia minori *Concilium quintum Conſtantinop.* Theodoropolim non unam *Procopius* idem; nec parùm genuina *Nicephori* narratio mihi videtur.

Mores hujus fœminæ ſi minùs commendo, nec id proficiſci putes ab animo feſtivis illis Cypricæ Deæ ſacris non initiato; atque adeò in ſexum muliebrem duro & adverſo: Sic me docuerunt veteres & recentiores plerique omnes. Ajunt enim, cùm primum ad ætatis florem perveniſſet & maturitatem, *ſcena deſtinatam in matre*, ſtatimq; *inter proſtibulas* habitam. Nolo cetera. Cùm *Juſtinianus* amore faſcinatus, *eam tandem duxiſſet*, nullum tam inauditum, tam exſecrandum piaculum fingi animo poſſe, quin graviora molita ſit; & ipſa re perpetrârit, in Senatum, in Magiſtratum, in plebem, in Deum & Dei filium. Imperatorem ipſum velut ſub imperio conjugis fuiſſe. Vide præter *Procop. & ejus interpretem Aleman. Baron. in A.C. 535. n. 61. & Giphanium* ipſum.

Cùm Senatus olim in honorem *Liviæ*, Tiberii matris, nobiliſſimæ fœminæ decreturus eſſet, ut Mater Patriæ diceretur, ut nomini Cæſaris adſcri-

beretur, Juliæ filius! Tiberius id prohibuit, *moderandos fœminarum honores* dictitans; & *muliebre fastigium* accipiens *in diminutionem sui*. Ut scribit *Tac. lib. I. Ann. c. 14.* Justinianus noster scenicam mulierem omnis potestatis participem facit: Juratur *per Justiniani & Theodoræ fidem*: Communis utrique titulus scribitur in monumentis publicis: Imò quod *Zonoras* ait, plus Imperatore ipso pollet uxor. *Heu miserum virum, in cujus domo gallina canit!* ajebant olim Romani, si *Donati ad Terentium* credimus.

Sed quid? Idem infortunium, eadem calamitas omnium ferè magnorum virorum extitit, ut *uxores* haberent verè *carcinomata, & maculas laudum* suarum. *Multis illustribus dedecori fuit uxor*, inquit *Plinius* in paneg. c. 83: *Foris claros domestica destruxit infamia; & ne maximi cives haberentur, hoc efficiebat, quòd mariti minores erant.* Quæ causa? quia consilium hîc omne fortuna in potestate habet: *Equus, bos, asinus, canis & vilissima mancipia probantur, & sic emuntur: Sola uxor non ostenditur, ne prius displiceat, quàm ducatur*; ut ait, nescio quis, apud *Bernegg. ad d. l. paneg.* Inter omnia humana decora difficillima virtutum censura est, quarum sedes in animo, eoq; ab oculis remota; & argumenta, quæ in mulieribus foras prodeunt, non semper sincera sunt; ut verba *Brunn. lib. VII. Ann.* leviter immutem. *Similes* sunt *Candidatis in campo Martio*, in quos optimè conveniunt illi Plautini in *Capt. act. 2. sc. 1*:

Nam

Nam ferè maxima pars morem hunc, homines habent: Quod si voluvt,
Dum id impetrant, boni sunt: Sed id ubi jam penes sese habent,
Ex bonis pessimi & fraudulentissimi
Sunt. - - - - - -

Nondum maritatæ virtutis vultum induunt; adeptæ spolium, quod concupivere, in omnem insolentiam statim effunduntur.

Sed Justinianus norat *scenicam* esse, & parcere debuerat illis, qui matrimonium infame dissuadebant. Ut censuræ severitatem mitiges, observes maximorum Principum exempla; quibus adversus omnia infractus animus, sed in muliebrem formam imbecillis fuit. Theodoræ *forma cœlitùs lapsa* videri potuit, ut hîc *Capitolini* verbis utar, in Maximin. *Omnibus una omnes surripuit Veneres!* ut versu *Catulli.*

Qualis ubi Oceani perfusas lucifer undâ
Extulit os sacrum cœlo, tenebrasq; resolvit;
Talis erat Theodora. - - - -

Ut *Virgilii* versus huc accommodem. Nam ita *Procopius* ipse *lib. I. de Ædific. Justin.* de statua Theodoræ à Byzantinis posita: *Præstantis quidem figuræ imago est, sed à pulchritudine Augustæ longè abest; cùm ejus formæ præstantiam humanum non potuit artificium vel sermone declarare, vel exprimere simulacro.* Ejusdem imaginem ex musivo opere *Alemannus* in ære Cyprio exhibet *ad Procop. p. 42.* unde nihil mentitum hîc esse *Procopium*, facilè animadvertimus.

Igitur cœlestis illa forma, pro imaginibus majo-

rum pro virtutis suffragio, denique omni alia re efficacior fuit; & Justinianum ipsum in potestatem redegit. Sic olim *Cleopatra Julium Cæs.* heroëm incomparabilem; sic *Augustum Livia*; sic *Germanicum Agrippina*; sic aliæ alios ad voluntatem suam habuere. *Gallos veteres* fortissimos viros, & qui arma victricia per Europam Asiamq; circumtulêre, *cum Annibale fœdus* iniisse legimus apud Plutarchum in *lib. de Virtutibus Mulierum*; cujus hoc caput ad memoriam nostram pervenit: *Si quis Carthaginensis homini Gallo fraude dolove malo injuriam fecisset, ejusce injuriæ auctorem apud Carthaginensium duces præfectosq; reum peragendum esse. Quòd siquis Gallo litem intendisset, causæ cognitionem* ad Gallorum uxores *pertinere; easq; ex æquo & bono arbitras & judices fore.*

Mox *Giphanius* è *Cedreno* describit *Justiniani formam* & *staturam* corporis; eam *Procopius* ita depingit: *Corpore neque procero fuit, neque pusillo nimis, sed quo staturam corporis non excederet; neque omninò gracili, sed succi moderatè pleno; vultu tereti, nec invenusto, quippe* qui post biduum ruberet jejunus: *Ejus species, ut verbo statuam, Domitianum Vespasiani filium plurimum referebat.* Hæc *Procopius in Arc. Hist. p. 37.* At si numos *Domitiani*, quorum multos habemus, cum imagine *Justiniani* (quam ex opere Musico *Alemannus* exhibet) conferimus, ea similitudo vix apparet.

„ Sed non ob id Procopii descriptionem reje-
„ cerim. Est, ut aliarum rerum, sic perpetua forma-
„ rum mutatio; & qui nunc similis videbatur huic,

alio

alio tempore dissimilis effectus est. Unius principis monetas qui conspicit, pro diversitate loci & temporis Proteo mutabiliorem effictam & excusam ejusdem formam deprehendet. *Quoad ruborem* non dissimilis esse potuit Domitiano; nam de hoc *Suet. in ejus vita*, cap. 18: ***Commendari se verecundiâ oris adeò sentiebat, ut apud Senatum sic quondam jactaverit: Usq; adhuc certè animum meum probâstis & vultum.*** Item: ***Vultu erat modesto, ruborisq; pleno.*** De eodem *Tac. in Agr.* cap. 45: *Sævus ille vultus & rubor, à quo se contra pudorem muniebat.* Item: *Plin. in paneg.* cap. 48: *In ore impudentia, multo rubore suffusa.* Hîc nota: Cùm rubor sit verecundiæ color, *Domitianus* cùm erubuit, *omnem verecundiam detrivisse* videbatur.

Similem etiam reddidit, ni fallor, *calvities.* De Domitiano *Suet.* dicto loco: *Posteà calvitie quoque deformis.* De Justiniano Chron. Alexand: *Fuit Justinianus rotundâ facie, pectorosus, candidus, raro capillo, recalvaster, rotundis oculis, formosus, florido aspectu, subridens, subcanus, mento rasus, ritu Romanorum; naso justo, subalbus.* Volui hac occasione locum totum describere. *Interpres Procopii* eruditissimus de calvitie non credit his Fastis; hinc *tumultuariè* ista hinc indè *descripta* pronunciat *p. 28.* & *Cedrenum,* qui tribuit κεφαλὴν ἐψιλωμένην, emendat, ac legit, ἐψαλλισμένην. *Nemo enim est,* inquit, *qui Justiniani calvitiem in antiquis numis viderit.*

Verùm hoc; & præter alios fidem facit *aureus Caroli Croyi Ducis Arschottani*, in quo nihil capillorum deficit, nulla in Justiniani calvâ nuditas apparet:

Sed

Sed nollem ex hac ratione, sanè quàm levi, scalpellum criticum adhibuisset. *Statuariis solenne* novimus, *non exprimere vitia corporis*; & notum illud *Dionis Chrysostomi* Orat. XXXVII: *Agesilaus nunquam corporis sui imaginem vel fictam vel expressam fieri voluit; non quia claudus erat, & parvæ staturæ: Quid enim prohibuit, quò minùs statua grandis esset? Quid, quò minùs integris pedibus; quemadmodum Euphranoris Vulcanus.*

Idem faciebant *monetarii*: Hinc enim *Domitianus* in numis omnibus, quos vidi, *benè capillatus*; & grande *piaculum* fuisset, *si* monetales exhibuissent *calvastrum*; cùm vel ad calvitii mentionem levissimam excandesceret. Nec immeritò *calvities* apud Romanos *urbanorum dicteriis* nimis erat *obnoxia*; nam & *mimi* apud eosdem introducebantur *calvi*, deridiculi gratia: Et in palliatis *leones* & *parasiti*, etiam *calvi* vel *derasi*. Sæpè in comœdiis legas *calvos pro ignominiosis*; qui nec *pilum bonæ mentis* haberent. *Salmas. in Epist. de Cæsar. Vir. p. 237.*

Unde nihil mirum, si *capillatos Principes* videmus *in numis*; qui aliàs calvitio deformes & ridiculi fierent. C. *J. Cæsarem Dictatorem* observant antiquarii nostri plerumq; *in numis velatum, prominente* supra frontem *laureâ*; non tam, ut significarent Pontificem Max. & triumphalem, quàm *ut calvitiem* ejus *absconderent*. Vide *Gorlæum in numis gentis Juliæ.*

Ex eadem causa factum, ut qui naturâ pilis defecti essent, & calvi adscito capillitio, quod deficiebat, explerent; & calvam vestirent nudam. *Casaub. ad Suet. Oth. c. 12.* observat non tam viris, quàm *fæminis usitatum*

tatum fuisse, *adsciscere* id *genus capillitium* ex illo *Tertulliani* de cultu fœminarum: *Affigitis praeterea, nescio quas, enormitates sutilium & textilium capillamentorum; nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis & operculum verticis; nunc in cervicem retro suggestum.* Meminit ejusdem consuetudinis *Avienus:*

Nam mox dejecto nituit frons nuda galero.

An uterque Domitianus & Justinianus, cùm id genus adscititio capillamento in numis expressus est? dubito.

Hinc se confert *Giphanius* ad describendas animi dotes; & primùm, *qualis domi sua* fuerit; dein, *qualem se publicè gesserit*, breviter ac velut summatim docet. Justinianum non fuisse ἀγράμματον, *contra vulgus asserit*, & rectè. Vide, quæ supra diximus *in Justino*. Tum *prudentiam* & *fortitudinem* paucis commendat è *Procopii Vandal.* de utraque pluribus agendum erit in commemoratione rerum gerendarum.

Posthæc *comitatem* & *facilitatem in audiendis* hominum desideriis deprædicat è *Zonora*. Nimiùm autem humanitatis fuisse vult *Procop. lib. II.* Persic: *Chosroa legatum* Isdigunen *ea humanitate & honore Justinianus, quo nullum antehac legatum, excepit; cùm enim ille secum epularetur*, Braducionem, *ejus assectatorem ac interpretem, in mensa apud se decumbere voluit: Quod nunquam ex omni anteacti temporis memoria usurpatum fuit. Nam interpretem cum vel infimi ordinis, Magistratu, nedum cum Imperatore, ad mensam considere, nemo est, qui viderit. Quin &* Isdigunen *ipsum longè honorificentius, quam pro legati*

con-

conditione excepit, ac remisit; licet nullam rem ejus legatio contineret. Sic *Alemanni* ore loquitur *Procopius*; nam quædam secus accepit & reddidit *Raphaël Volaterranus*.

Cæterum non magni momenti hæc accusatio videtur. Revocat ad superiorum Principum fastum, qui imperium, quod Augustum æternum & adamantinum fecisse sibi visus est, turpiter amiserunt; & ad illorum consuetudinem Justiniani mores exigit. Imò plerumque maximorum herouum character est συναν-θρωπεῖν, ut loquitur *Plutarch. in Præcept. de Rep. gerend.* vel ἀνθρωπεύεσθαι, ut *Arist. lib. X. Nicomach.* hoc est, fastigium suum in planum deducere. Quid de *Theodosii Magni* φιλανθρωπίᾳ *Claudian. Paneg. in Consul VI. Honorii?*

Alternos cum plebe jocos dilectaq; passus
Jurgia, patriciasq; domos privataq; passim
Visere deposito dignatus limina fastu.

Procopius aliquis à *Theodosio* alienus judicâsset, non meminisse illum, se Imperatorem esse. Contra morem superiorum Principum egit *Julianus*, qui Cal. Januariis creatis novis Coss. Mamertino & Nevitta, officio Consulari cum aliis honoratis *adfuit pedes*; quod alii reprehenderunt & vile & indignum Imperatorio culmine, ut scribit *Ammian. lib. XXII. p. 209.* nos iis accedimus, qui laudârunt. Nam & in historia *Marc. Antonini*, quam ille æmulabatur, ut perfectissimum civilis virtutis exemplar, reperio ipsum sic honorâsse filium suum Consulem factum, ut in officio cum aliis *pedes curreret*. Vide *Capitol. in Marco.*

Quid

Quid de *Alexandro, Mammaea* filio dicam? *qui cum amicis tam familiariter vixit, ut communis ei esset sæpè consessus, iret & ad convivia eorum; aliquos autem haberet quotidianos, etiam non vocatos: Salutabatur verò quasi unus ex Senatoribus, patente velo, admissionalibus remotis; aut solis iis, qui ministri ad fores fuerant: Cùm antea salutare principem & videre non liceret.* Auctor *Lampridius* ex emendatione *Salmasii* & *Casauboni*. Addit ibidem: *Salutabatur nomine* (hoc est, *ave Alexander*) *siquis caput flexisset, aut quid blandius alicui dixisset; uti adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur ingenti cachinno.* Molestum quidem hoc erat Mammææ matri, & uxori Memmiæ, dicentibus: *Molliorem tibi potestatem & contemtibiliorem imperii fecisti*: Sed ille respondit sapientissimè: *Sed securiorem atque diuturniorem.* Hic profectò civilitatis fructus est, ad tuendam imperii felicitatem his artibus opus:

Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen,

ait in suprà citato paneg. *Claudianus*; & quod *paradoxon* videri possit, *surgit, qui descendit.* Sic enim de *Antonino Pio* Capitolinus: *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit, unde plus crevit.* Non fecit ad aulicorum doctrinam *Augustus*, qui, ut scribit *Suet. in ejus vita*, cap. 73: *Supellectile usus est, quâ privatus aliquis nollet; ne toro quidem cubuit, nisi humili, aut modicè instrato; nec vestem aliam, quàm domesticam induit, ab uxore & filia neptibusq; confectam:*

Fortunam quoque suam ignoravit *Carus*; de

quo *Synesius in lib. περὶ βασιλείας*, cùm in expeditione Persica Legati hostium eum adiissent, circumdatum quidem frequenti milite, sed auro & argento nihil cultum: Ipsum autem tunicâ indutum, *in herba vescentem pulmento* quodam *piseo, & frustis salsæ suillæ carnis inveteratis*. Alii de *Probo* referunt.

Ut è recentioribus nonnihil addam, *Rudolphus I.* erudiendus etiam fuit in Procopiana schola, qui mirâ civilitate semper usus, etiam *vestitu nihil à plebejis* differebat. Jucundum est, quod de illo præter alios refert *Lips. lib.II.Monit. & Exempl.polit.c.15. exempl. 5.* Manè egressus solus (& aura frigidior erat) videt *in pistoris domo carbones* de fornace recentes, ignitos. Intrat fidenter, adsistit, calefacit: Cùm mulier eum adspicit, & ex vestitu æstimans: *Heus*, inquit, *mi homo, parum decet vos, ad mulierculas & in alienam domum sic venire.* Rudolphus: *Mea mater, miles sum, qui meas res in obsequio & comitatu Imperatoris contrivi; at ille parum benignè me nunc habet, nec pro spe aut meritis muneratur.* Mulier ad illud Imperatoris nomen cœpit stomachari, & multa mala in Rudolphum dicere: *Quin iste vir est*, inquit, *qui nos & nostra perdit, pauperum scopulus & exitium. Meritò vobis hæc eveniunt, qui adhæretis, & sequimini; atque ut plura eveniant, opto.* Rudolphus delectatur procaciâ mulierculæ: *Sed mulier*, inquit, *de me missum face: Vos propriè quâ re læsit?* ibi mulier exclamare: *Illene? qui omnes pistores hujus urbis, lautos satis anteà, fortunis evertit: Nec facilè resurgemus. At tu bone vir, fabulari desine; nec ultra molestiæ, aut impedimento*

mento nobis esto, abi! Aliquid voluisset etiam Rudolphus, sed illa Amazon vas aquarium in prunas accensas jecit; & fumo, vapore, cinere perfusum ejecit. Carolus V. (quo post Carolum primum majorem principem Germania non habuit) celebratus ob id pulcerrimis istis versibus:

Carole, mortales dubitant, homo sisne, Deusne:
Sunt tua sceptra hominis, sunt tua facta Dei.

Et ab eodem Rudolpho oriundus, vix intellexit, quid imperatoriam majestatem deceret; viderunt in *atrâ laneâ penula, & vili pileolo.* Multi calumniati sunt, & Principem requisiverunt; sed ut censet *Lipsius*, virorum vaniores.

Memorabile est, quod de eodem referunt alii: Quum jam senex regna omnia *Philippo filio* tradidisset, ad eumq; *Flissinga in Selandia* ventum expectantem, quo navigaret in *Hispaniam, Seldius* à fratre *Ferdinando* legatus venisset; cũ eo multam in noctem producto sermone, Imperator suis signum volâ dedit; ut scilicet facem aliquis Seldio à se digredienti præferret. Vetum enim verò nemine ministrorum apparente (alii enim cubitum, alii aliò concesserant) Imperator *accepto cereo, Seldium, quamvis reluctantem, per scalam ipse deduxit.* Compara mihi Principem istum cum *Justiniano*, nam multò observantiorem hunc dices fastigii sui. Et quantum recessit à decoro, si non *legatum* modò, sed & *interpretem* in tantum honoravit? Interpres nonne in legati comitatu magna pars?

At *comitibus legatorum* æquè prospectum atque *legatis* voluerunt *Athenienses, Lacedæmoniique*; ut est

apud *Thucyd. lib. IV.* Nihil etiam frequentius in historiis, quàm egregia *munera* tùm legatis tùm comitibus eorum data esse. Justinianus verò *mensâ* dignatus est; quod ego non absque singulari consilio factum reor: Scimus enim, quàm efficax res sit humanitas, ad tentandos & explorandos & devinciendos exterorum animos. Certè *Chosroës*, Persarum Rex, illum *interpretem* post reditum *egit in crucem*, suspectam habens effusam illam Justiniani benevolentiam; quod alibi prodidit idem *Procopius lib. VIII.*

Ab humanitate atque facilitate *Giphanius* progreditur ad *pietatem*, virtutum principem. Sed *Procopius in Arc. Hist. p. 83.* vitio vertit, quod ille laudat, animo ad sublimia traducto, Dei naturam curiosiùs perscrutatum esse. Nobis cùm hic Scriptor omnia detorquere videatur in pejus, separabimus separanda. Fuit Theologicis studiis imbutus à *Theophilo Abbate præceptore*, nec aliis postea delectabatur magis; ut suprà diximus *è Procop. lib. III. Goth.* Perpetuò, sine custodibus, *desedit ad multam noctem in musæo*, cum senioribus quibusq; Sacerdotibus; *attentissimo studio arcana Christianorum dogmatum investigans.* Hæc laudi, quàm culpæ viciniora sunt; si attentissimo studio scrutatus est, quæ in sacris mysticisq; libris referantur. Hoc ipse Salvator non solùm sacræ confessionis homines, sed omnes jussit, ut *scrutarentur Scripturas.* Inculcant idem sanctissimi quoque Patres; ut *Chrysostomus*: Οἱ βουλόμενοι σωθῆναι προσεχέτωσαν ταῖς γραφαῖς. Hoc est: *Si quis vult salvari, ad Scripturas animum applicet.* Cujus etiam hoc est: Τῶν

πάντων

πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, μὴ εἰδέναι τὰς γραφάς. Hoc est: *Malorum omnium hæc causa, quod Scripturæ ignorentur.*

Plura verò scire velle, quàm quæ revelata sunt, id neque culpâ neque periculo caret. Dico cum illo *Phileta apud Stobæum* lib. II. Eclog: *Deum esse, crede & colito, sed non quærito.* Et cum *Aristotele*, quem *Seneca lib. VII. Nat. Quæst. c. 30.* laudat: *Nunquam nos verecundiores esse debere, quàm cùm de Deo agitur.* Tunc & locum habet, quod *Euripides* ait in Alceste:

Οὕτως δὲ θνητοὺς θνητὰ καὶ φρονεῖν χρεών.

Hoc est, interprete Cantero: *Mortalia autem sapere mortales decet.* Adde quædam apud *Agath. lib. II. p. 59. Bernegg. in Germ. Tac. q. 154. Lips. lib. I. Polit. c. 2.* Sed quàm sobriè ac circumspectè Justinianus noster! Non sedet inter calidos & ambitiosos juvenes, quibus discendum potiùs est, quàm docendum; sed, inquit, ὁμοῦ τοῖς τῶν ἱερέων ἐγκατοχέρουσιν. Hoc est, ut è *Sallust. Catil. c. 6.* vertam, *delectis, quibus corpus nimis infirmum, ingenium pietate ac sapientiâ validum erat, sibi bonoq; publico consultaret.*

Ab hoc pio studio profecta sunt peregregia multa. Nam initio statim imperii *edictum* promulgavit *de fide orthodoxa l. 5. Cod. de Summ. Trinit.* & hæreticos omnes, qui Ecclesiam *sub Anastasio, Gothis & Vandalis* graviter persecuti erant, justis animadversionibus ultus est: Sed & neminem ad dignitatem publicam admisit, nisi qui fidem suam approbâsset. Sed in eam hæreticorum persecutionem *Procopius* non semel invehitur, notatque ab hæreticis pœnas exactas

non tam pietatis zelo, quàm pecuniæ cupiditate; præterea exhaustum & destructum imperium tot millibus spoliatis, fugatis, cæsis.

Cæterum ex actis illorum temporum probari non potest, Justinianum, religione prætextâ, *cupiditatibus* suis fecisse satis. Hæreticos non tam *edictis*, quàm *colloquiis* institutis reducere voluit ad saniorem mentem. *Baron. in A.C. 532. n.30.* Qui obsecuti sunt, nihil accepêre molestiarum.

Pecunias quàm neglexerit, tot urbes loquuntur, quas extruxit; tot basilicæ, tot templa; & in primis illud *S. Sophiæ* Constantinopolitanum, quo absoluto exclamavit: VICI TE SALOMON! jussitque *Regis ejusdem simulacrum* è regione S. Sophiæ collocare, *mœsti & genas carpentis*; *quasi* ejus ædificii mole ac pulchritudine *suum templum superatum doleret*; ut scribit *Auctor Originum Constantinopolitanarum*. Quid dicam de immensa pecuniæ vi, quam pro imperii securitate largitus est barbaris, ne provincias infestarentur? Videndi *Agath. lib. V. Euphram. in Chron.* Ipse *Procop. lib. VIII. & in Arc. Hist. p. 49.*

Scio, quid dicant, rapuisse, ut prodigeret; quod qui faciunt, liberales dici non possunt. Nos, quas reprehendunt *impensas*, maximam partem *necessarias* fuisse, dicemus posteà. Interim ne longiùs abripiamur ab instituto, pro Justiniano consulendam putamus *Novellam XVII. cum edicto secundo*; unde constat, *quæsitores hæreseon, quod provinciales avaritiâ suâ graviter onerarent, planè sustulisse*. Sic calumnia est, quod dicitur, pecuniarum quærendarum causa hæreticos invasisse.

Ac

Ac ſanè opportunum adeſt, quod *ibidem* diſcimus, *quæſitores impotentiùs egiſſe in officio ſuo.* Largimur igitur *Procopio* & aliis, multos ſub Juſtiniano bonorum naufragia paſſos eſſe, per vim & injuſtitiam; ſed *à præſidibus* potiùs, quàm ipſo jubente. Non ſit " autem Principi fraudi, aliquando peccâſſe mini- " ſtros; ſed peccâſſe ſciente illo, nec puniente. " Nullum imperium tam ſanctum fuit, ſub quo non " eſſent præſides avari ac malitioſi: *Nec deerunt un-* " *quam,* donec imperia, donec mundus erit. *Vitia* " *erunt, donec homines*, ait Cerealis apud *Tac. lib. IV. Hiſt. c. 74.* Mirarer, & ſtuperem, velut prodigio conſpecto; ſi Juſtiniani imperium non habuiſſet homines malos: Nunc, ſi habuit, tanquam in hac terreſtri fæce, & in amplo & diffuſo imperio, quid eſt, quòd tantoperè commovear? ſub omnibus Principibus fuerunt id genus quæſitores; fuerunt *Triboniani, Addæi, Petri, Johannes, Ætherii;* & quos alios rapaces & flagitioſos nominant *Procop. Evagr. Theophan. Suid.*

Principes extra culpam, niſi de induſtria conniverent, & omnia omnibus per ſocordiam permitterent. Sed eſto: Juſtinianum non omnia facinora latuiſſe; multa etiam tam crudelia, quæ *Procopius* memorat, juſſiſſe: Hîc nobis incidit, quæ apud *Tacitum lib. III. Ann. c. 54. §. 4.* legimus: *Ne corporis quidem morbos veteres & diu auctos, niſi per dura & aſpera coërceri.* Et, quod ait *Publ. Syrus:*

Crudelem medicum intemperans æger facit.

Conſtantinus *Arium* & *Arianos deportari* juſſerat:

Theodosius, Valentinianus & Arcadius legem tulerant, quâ *omnis denegabatur hæreticis facultas militandi*; quin imò *extra urbis mœnia depulerunt*, ut est in *Cod. Theod.* Aliquot concilia sanctissimorum Patrum habita erant, quibus damnati sunt; nullum non remedium adhibitum fuit.

Sed & mirificum *ignominiæ genus* excogitârunt: Nam *Byzantii in publicis latrinis hæreticorum antesignani ex marmore sculpti humi jacuerunt, ut in abominanda capita ventris onera plebs egereret.* Annales Constantinopolitani: *Eo in loco, ubi* Arius *detestandam mortem subiit, a pissimo Theodosio sculptus est ex marmore, humi hærens; & unà cum illo* Macedonius, Sabellius *&* Eunomius *ad improperium; ut prætereuntes sputis, urinâ ac stercore eos deturparent.* Quin aliquot Principes versis gladiis pugnaturi, pacem & quietem indulserunt; ut pœnitentiæ spatium darent. *Ammianus lib. XXX.* de Valentiniano: *Inter religionum diversitates medius stetit, nec quemquam inquietavit; neque ut hoc coleretur, imperavit, aut illud; nec interdictis minacibus subjectorum cervicem ad id, quod ipse coluit, inclinavit.*

Talis etiam fuit *Leo*, ut ipse *Giphanius* notavit: *Sed quid moderatione profectum est? Totum* Orientem *tum aliæ, tum* Eutychiana *&* Nestoriana; Occidentem Ariana *hæresis invaserat, occupaverat, & ima summis miscuerat: Hostibus & barbaris nationibus proditi & expositi cives, multi bonis exuti, nec pauciores occisi.* Quòd ab imperio tot provinciæ avulsæ sunt, non levem causam hæreticorum perfidiam existimat. Sic

verbis

verbis *Salluſt. in Catil.* cap. 52. *manſuetudo & miſericordia bonis in miſeriam vergit.*

Quid Juſtinianus faceret? Conſumta erant omnia remedia; verſabatur ob oculos certa pernicies, nulla unitas, nulla ſocietas, nulla fides in rebus jam profanis ſupererant: Ni vinci mallet, induendam ſeveritatem videbat. Sed hîc deploras ſolitudinem ingentem factam cum Procopio, & ex *Lucano*:

Heu quantum terræ potuit pelagiq; parari
Hoc, quem civiles hauſerunt ſanguine dextræ.

Siſte lacrymas, mi homo! *Lycurgus* Reip. admotus, vidit *Spartanos* κακονομωτάτες σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, hoc eſt, *ex omnibus Græcis peſſimis legibus uſos*, ut *Herod. lib. I.* ſcribit. *Omnes ſolutis moribus viventes*, ut *Juſt. lib. III. c. 3. §. 10.* Quid faceret? nihil proſici videns mitioribus remediis, per ſeveriſſimas pœnas quærit Reip. ſalutem; *Ibis* inde cognominatus, ut ex *Ariſtoph. in Avib. & Plutarchi Lycurgo* colligit *Valeſius ad Amm. lib. XXII. p. 26.* Unde ſparta plus crevit, & totius Græciæ principatum adepta eſt.

Nimirum *exilium malorum, ingens bonorum ubertas eſt; nec alia terræ citius habitantur, quàm ubi bonis benè, malis malè eſt.* Quin ut plures falſæ religiones convellunt pacem & felicitatem publicam (negant alii, ſed contra experientiam: Quæ de Turcis & aliis afferunt, ad ea ſatis reſponſum à *Lipſio in lib. contra Dialogiſtam*) ita una vera diſſidiorum faces extinguit, vacantes ſedes novis bonorum colonis explet; & nullus non divinæ benedictionis fructus paſſim apparet.

Non evagabor per historias passim; sed imperium *Justiniani* saltem considerabimus. Quàm multi pii ac boni succreverunt, excisis impiis turbatoribus? Non credo sub alio Principe tot Reges, tot millia conversa ad Christianam fidem, quàm sub Justiniano. De Rege Herulorum *auctor Miscellæ lib. X.* in princ: *Interea* Rex Erulorum, Gethes *nomine, venit Constantinopolim cum populo, & rogat Imperatorem de sacris Christianis secum communicandis; qui baptizatum in Theophaniis suscepit eum ex baptismate, re promittentem auxiliari ei, in quibuscunque voluisset!* En maximam utilitatem! pulsis impiis, novo Christianæ reip. cive, novis auxiliis firmatur imperium.

Paulò pòst & *Hunnorum Rex* Christianis sacris initiatus est. *Auctor* idem: *Tunc &* Rex Hunnorum, *qui sunt juxta Bosphorum, nomine* Gorda, *accessit ad Imperatorem, & factus Christianus susceptus est; & multis præstitis donis, misit eum in regionem ipsius, ad custodiendas Romanas res, & Bosphorum civitatem.* Aliquot abhinc annis *Adadi* Regis Axumitarum *legati magnificentissimè accepti, cum Johanne Episcopo dimittuntur, ut ab eodem Christianis sacris initiarentur*; quemadmodum scribit *idem*. De hac ipsa conversione Cedrenus: *Adadus,* Axumitarum Rex, *post victoriam de Damiano reportatam, Deo gratias agens, misit ad Justinianum, ab eoq; sibi Episcopos & Clericos mitti petiit. Ita tota regio Christi fidem amplexata est, baptizatiq; sunt, & Christiani facti.*

De *Theodomiro*, Suevorum Rege, *Gregorius Turonensis in Rebus S. Martini*, & *Isidorus* in Chron:

Chron: *Post multos deinde Reges, regnum Suevorum suscepit Theodomirus; qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore destructo, Suevos unitati fidei reddidit.* Hi sunt illi Suevi, qui ante Justinianum Principem non modicum damnum sacris & profanis intulerant.

De Absagis populis *Evagrius lib. IV. cap. 21.* è Procopio: *Meminit præterea idem Scriptor,* Absagos *ad mitius humaniusq́, vitæ genus traductos, iisdem temporibus fidem Christianam recepisse; Justinianumq́, misisse quendam ad illos, qui vetaret mares castrari.* Fuerunt populi *ad Caucasum*, qui multos *mares castrando* necaverant. Nam ex *nonaginta* vix *tres* reservabantur, ut scribit ipse *Justinianus Novell. CXLII.*

De Tzanis *Procopius lib. de Ædif.* Justiniani: *Justiniano imperante à Romanis pugnâ victi, & jam amplius certamini non fidentes, statim sese omnes dediderunt; magis deligentes quietam servitutem, quàm libertatem periculosam; & mutatâ religionis opinione, omnes Christiani facti sunt; & vitam humaniorem amplexi, dimissis latrociniis, Romanos in suos hostes egressos semper comitati sunt.*

De Blemmyis & Nabathæis idem *d. l. & lib. I.* Persic: *Hæ gentes cùm alios Deos, uti Græci, tùm* Isidem *&* Osirim *magnoperè colerent, nec minùs etiam* Priapum; *nonnunquam humana hostia* Soli *facerent:* Narses, *Justiniani mandato, templa delevit, Sacerdotes vinxit, & statuas Constantinopolim misit. Imperator animas omni studio servare volens, Christianis sacris imbuit; & ab obscœnis patria moribus ad meliorem vitam traduxit.*

De

De Mauris Idem dicto loco: *Omnes à Justiniano persuasi Christianorum dogma sponte amplexi sunt; vocanturq́, nunc* Pacati, *quod Romanis semper confœderati sunt.* Tam uberem in Christiano agro messem fecit hic Princeps, & si nullum aliud meritum ei *Magni* cognomen peperisset, hoc unum debuisset.

Ipse quàm ob singularem pietatem & propagandæ orthodoxæ fidei studium Deo Opt. Max. acceptus fuerit, apparuit in *sævissimo* illo *morbo*, qui omni medicorum peritiâ diligentiâq; superior fuit; quem in eodem *Tractatu de Ædif.* describit *Procopius.* Apparuit in *seditione* omnium *atrocissima*, quam *Hypatius, Pompejus, & Probus* in eum concitârunt; & describit *Marcell. in Chron.* Apparuit in discriminibus aliis, quibus superatis imperium diutiùs tenuit, quàm Imperatores alii vixerunt. Plura de Justiniani pietate, de templis, monasteriis, ptochotrophiis, & aliis ab eodem extructis, quæ dici possunt, jam præcepit *Giphanius.*

Illud tamen probare minimè possum, si verum est, quod refertur; *Theologicas quæstiones* imperiali *fastu dirimere* voluisse: *Agapeto* namq; dissentienti & meritò Justinianum minatum scribit *Anastasius* in Agapeto: *Aut consenti nobis, aut exilio deportari te faciam!* Simul erroneum dogma de incorruptibili post unionem Christi humanitate, *Eutychium* pro imperatoria potestate ratum habere, aut exulare jussisse refert *Eustathius,* Scriptor σύγχρονος. Etiam omnes Episcopos, qui in disceptationibus de fide ac religione à se dissentirent, vel conjecisse in vincula,

vel

vel supplicio affecisse; testatur *Victor Tununensis in Chron. & Liberatus Diaconus in Breviar. c. 34.*

Profectò limites suos excessit, namq; *Es. XLIX. §. 23.* scriptum est: *Erunt Reges nutricii tui, & reginæ nutrices tuæ*; nihil aliud vult, quàm Principem hoc tantum juris habere, ut vim, fraudes, turbas & externa hæc mala ab Ecclesia arceat; & quod in ipso est, pacata sacra præstet, ac quieta. Sic *Augustinus tractatione III. in Joh.* statuit: *Pertinet hoc ad Reges seculi Christianos, ut temporibus suis pacatam velint habere matrem suam Ecclesiam.* Sic *Leo I. ad Leonem* Imperatorem: *Debes, Imperator, incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collocatum.*

At controversias de fide decidere pro Imperatoria potestate nec potest nec debet. Placet *Marciani* Imperatoris modestia, de qua *Facundus Herminianensis* hunc in modum: *Ecclesiasticorum Canonum executor esse voluit, non conditor, non exactor.* Qui & de *Leone* Imperatore: *Pia memoria Leo,* inquit, *quietem non conturbavit Ecclesiæ, quia non suo arbitrio ac potestate præsumsit doctrinæ Dominicæ decreta statuere; nec quicquam solis creditum Sacerdotibus usurpavit. Neq; solùm non extorquere, sed nec praire tentavit sententiam Sacerdotis.* Sed hæc infrà dicenda fuerunt in Ecclesiasticis cum *Giphanio*: Nos verò religionis studium domi cultum eò usque abduxit, ut & ea, quæ publicè fecit Ecclesiæ, subjiceremus.

Jam ad eundem *Giphanium.* Is, relictis domesticis, de publicis verba facturus, omnia Justiniani *di-*

vidit

vidit in ea, *quæ nondum Imperator*, & ea, *quæ Imperator* gessit: *Nondum Imperator* cum Justino avunculo, ipso quoque adhuc privato, jussu Anastasii Imperatoris, in carcerem conjectus est, perduellionis insimulatus. Ereptum ajunt, cùm Anastasium per quietem à cæde *Sergius* & *Bacchus* martyres deterruissent. Eos *pro tutelaribus* divis jamdum colere cœperant *Dardani* & *Illyrienses*. Quam ut hominum, ad superstitionem proclivium, vanam persuasionem esse credimus: Ita non dubitamus, fuisse Angelos, certiores interpretes & internuncios divinæ voluntatis. Quamvis ipsi, *Justinus* & *Justinianus*, velut à martyribus accepto beneficio, superbissimum iis templum ad urbem *Scodram*, *Barbanamq;* fluvium, excitârint; ut narrat *Theophilus*, Justiniani præceptor. Notanda verò vox, quâ Anastasius à cæde revocatus est: *Parcendum iis, qui futura essent vasa; consilio providentiæ divinæ exequendo apta; qui & suo tempore strenuam operam navaturi.* Vide *Cedrenum, Zonaram,* & *Ephranium.*

Justinus posteà Imperator factus, *Justinianum* in locum cæsi Vitaliani magistrum militum designat; ipso Vitaliano & Rustico Coss. hoc est, A. V. 1271. ut scribit *Zonaras*; qui, ut tempus scias, cum Marcellino conferendus est. Μονοςράτηγον τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων, id est, *solum Romanarum legionem ducem*, describit *Constantinus Imperator lib. I. Them. 12.* Altero anno, qui fuit ab A. C. 1272. cum Valerio Consulatum gessit; de quo hunc *Marcellini* locum affert Giphanius: *Famosissimum hunc Consulatum Justinianus præ Consulibus omnium Orientalium utilitatibus edidit.*

edidit. Nam 288. solidorum sestertiûm libera Consulum profecta munificentia in populum, inque spectacula, sive spectaculorum machinam distributa sunt, XX. leones, XXX. pardos; exceptis aliis feris, in amphitheatro simul exhibuit.

Nihil fœdiùs corruptum, quod ipse *Giphanius* vidit; sed ob manuscriptorum penuriam emendare non potuit. *Sirmondi* liber sic habet: *Famosissimum hunc Consulatum Justinianus Consul, omnium Orientalium Consulatu profecto munificentior, his liberalitatibus edidit. Nam* CCLXXXVIII. *millia solidorum in populum, inque spectacula, sive in spectaculorũ machinam distributa, XX. leones &c.* Hæc omnia sana sunt: *Profectum Consulatum*, illius seculi consuetudine, dicit eum, qui *proficuus* erat, *munificentiâ* splendidus.

Insanam munificentiam vocat *Procopius in Arc. Hist.* Tanquam non à Constantini temporibus furentem illam plebem moris esset conciliare stupendis congiariis. Tantò verò superare debuit omnes Justinianus, quantò summæ spei propior erat. Meminit ejusdem Consulatus *l. 8. C. qui testamentum facere possunt, vel non.*

Post Consulatum factum esse *Patricium*, scribit idem *Giphanius*; quod unde sit, alii viderint. *Victor Tununensis* Patricium fuisse dicit eo tempore, quo Vitalianus occisus est: *Vitalianus*, inquit, *Constantinopoli, intra palatium loco, quem Delphicum Græco vocabulo dicunt, Justiniani Patricii factione dicitur interfectus fuisse.*

Refert dein *Giphanius*, quantis precibus Justinum

num fatigârint proceres, ut Justinianum imperii consortem faceret: idque cùm obtinere non possent, *Nobilissimum* eum fecisse; quæ *Nobilissimatus* dignitas *filiis Imperatorum* fuerit propria. Secutus est *Zonaram Marcellinus*, à Justiniano *Nobilissimum designatum* ait; *quia scilicet Senatus voluntatem confirmavit*. Locum illius *Baronius in A.* C. *527. n. 1.* pessimè accepit: *Jamdudum à se Nobilissimum* (*nempe Cæsarem*) *appellatum, regni sui successorem designavit Calendis Aprilibus*. Existimavit per *Nobilissimum* statim subintelligi *Cæsarem*; in quo fallitur. Alius per illa tempora *Nobilissimus*, alius *Cæsar*; ut eruditè docet *Alemannus apud Procopium p. 42.* Et sunt exempla passim obvia. Ex his verò constat de summa omnium optimatum benevolentia in Justinianum; ut profectò insigni virtute præditum fuisse, & reliquis ducibus omnibus excelluisse, nemo dubitare possit.

Tandem etiam *Cæsarem* fecit (ut scribit *Victor* Tununensis) *ad perpetuam Senatus supplicationem*; sive (ut *Cyrillus*, Scythopolitanus) *universo Senatu comprobante*. Sed & ex *Zonara* jam audivimus, quis animus procerum in Justinianum fuerit. *Procopius* ait: *Cum avunculo Romanorum Cæsar appellatur, si tamen bono id jure factum*; nam metu ac minis Senatus populusque perterritus in eam impellitur sententiam; quæ *Zonaræ*, *Victori*, & *Cyrillo* planè contraria sunt. Vult, à Justino hunc invitum impositum Senatui populoq; Romano. Vel hinc constare potest, *quo veritatis studio Arcanam* suam *scripserit Procopius*. Nos pluribus testibus, qui nihil gratiæ dederunt, fidem adhibere

adhibere malumus, quàm uni, ad convicia spargenda tàm avido.

Creatus est igitur Justinianus tàm legitimè, ut vix unum vel alterum è tanto Cæsarum & Imperatorum numerò nobis dare possis, cum isto comparandum. *Augustus* quibus artibus Principatum fecerit suum, docet *Tacitus lib. I. Ann. c. 10.* Qui secuti sunt, *à Senatu imperium accepisse videri volebant*; sed non nisi *ab invido* acceperant, vel *prorsus non* acceperant; Imperatores per *tumultum* militarem, per *ludum* ac *jocum* facti. Oppidò paucos excipiemus.

Diem, quo Cæsar salutatus est, *Marcellinus* notavit: *Creavit*, inquit, *Calendis Aprilibus.* Consentit *Theophanes*, cujus verba sunt: *De prima mensis Aprilis indictione quintâ, die festo Paschæ, Imperator Justinus ægrotans, adhuc vivus, ad imperium promovit Justinianum nepotem; eumque coronavit.* Sed *Procopius in Arc. Hist.* dominationem Justinianum suscepisse dicit, *tertio ante festum Paschatis die.* Quæ conciliari posse putat *Alemannus* cum *Marcellino* & *Theophane.* Tertio ante festum Paschatis die adoptatus, & in collegium adscitus est à Justino: Ipso die festo Paschæ, ut solennia solennibus augerentur, & populi major confluxus esset, repræsentatus; & ab omnibus faustis acclamationibus Imperator salutatus est.

Ita mentem ejus interpretor, nec assentiri recuso; nisi *Procopius* in odium Justiniani hoc finxit, ut persuaderet posteris, *inauspicatò die inauguratum* Justinianum; atque hinc funestissimi imperii omen po-

tuisse capi: Nam tertio ante Paschatis celebritatem die, qui *Cœna Domini* vocatus, *nulli dicere salutem vel pacem, fas erat*; ut ipse notat. Cujus consuetudinis vestigia in *Ecclesiâ Romanâ* superesse notavit idem *Alemannus*. Nam eo die, licet inter missarum solennia *pacem*, de more sacrorum, à Deo petat Sacerdos; qui tamen mysteriis intersunt clerici ac plebeji, *ob mœstitiam* Christi passionis, *à læto pacis osculo* & salutatione *temperant*.

Seu finxit *Procopius*, illo die Justinianum Imperatorem designatum, seu verum est; voluit *Procopius* id, quod *Suetonius in Vitellio* cap. 11: *Magis deinde ac magis omni divino humanoque jure neglecto, Alliensi die Pontificatum maxumum cœpit*. Sed Tacitus quàm sapienter *lib. II. Hist.* cap. 91: *Apud civitatem cuncta interpretantem, funesti ominis loco acceptum est, quòd maximum Pontificatum adeptus Vitellius*. His enim verbis, qui Tacitum seriò inspiciunt, intelligent, *falsè ridere* civitatem Romanam; quæ ex hisce *rebus tam nullius momenti* auguria *rerum futurarum* ducat capiatque. Stultè horrebat illum diem, quo non tantùm infortunium perpessa est, sed & Duce Lucullo, *Armenios* & *Tigranem* magno prælio devicit; ut est apud *Plutarchū in Camillo. p. 138.* Magno animo *Julius Cæsar* nullâ id genus observatione à quoquam incepto absterritus unquam, vel retardatus est; ut scribunt *Suetonius in ejus vitâ, c. 59.* & *Appianus extremo lib. II. de Bellis Civilibus*, qui Cæsarem cum Alexandro Magno comparans, *utrumq; fuisse* scribit *contemtorem religionum*, id est, omina, auguria, vaticinia flocci-pendisse.

pendisse. Quanquam *Alexander* ad extremum mutatus, *minima & levissima quæque in omen vertit*; ut est apud *Plutarchum in ejus vitâ*. Sit ergò Justinianus die minùs læto inauguratus, quid tum erit postea? Tàm id apud sapientes & generosos nullam Justiniano ignominiam parit, quàm nihil laudis vel Neroni, vel Domitiano, vel Heliogabalo; si die quàm festivo, quàm auspicatissimo honores adepti sunt.

Cæterùm non diu supervixit Justinus: Nam eodem anno, Cal. Sextil. ut scribit *Cyrillus Scythopolitanus*, & *Evagrius lib. IV. c. 9.* ex *ulcere pedis*, quod in bello contraxit, accepto vulnere, extinguitur; ut est in *Fastis Alexandrinis*. Adde *Onuphrium*. Sic rerum Justinianus solus potitus est, de quo verè dicere possum, quod de Bruto, & ad Brutum *Lucanus*:

O decus imperii, spes ô suprema Senatus,
Extremum tanti generis per secula nomen!

Nemo labentibus imperii rebus fortiorem supposuit manum; nec post illum repertus est, qui Romani nominis majestatem virtute pari tueri posset. Omnia ejus post obitum rursus collapsa sunt, & tàm oriens, quàm occidens, alienum jugum subire cœpit. Verè igitur MAGNUS cognominatur à non paucis Scriptoribus: Vide *Nicephorum in Chronologiâ, auctorem Chronici Alexandrini, & alium, qui scripsit Antiquitates Constantinopolitanas.* Nec aliter judicârunt gentes exteræ. Quàm tibiam suam inflat *lib. IV. c. 12. Florus* in deprædicandâ Octavianâ Augusti magnitudine! *Illi quoque*, inquit, *qui immunes imperii erant, sentiebant tamen magnitudinem & victorem gentium, po-*

 pulum

pulum Romanum reverebantur. Nam & Scythæ misére legatos, & Sarmatæ amicitiam petentes &c.

Si rem exactè consideres, longè majorem dices Justiniani gloriam; quam non tantùm ii venerati sunt, qui arma Romana nunquam experti; sed maximè, qui Romam à se nuper captam, multos exercitus cæsos gloriari potuerunt. Justiniano mastix *Procopius* hoc fatetur, *barbararum gentium*, quæ ad ortum & occasum pertinent; quæve ad meridiem & septentriones, ipsorum etiam Britannorum & aliorum ubique locorum; quorum nomina ne Romani quidem antè norant, sub Justiniano *Constantinopoli* se vidisse *legatos*. Sed quemadmodum aranea omnia vertit in venenum: Ita *Procopius* hoc ipsum factum ait, *ut pecunias acciperent:* Notam enim fuisse gentibus omnibus *prodigalitatem Justiniani.*

Mihi quidem perridiculum hoc est, tàm abjectum, & pauperem fuisse orbem reliquum terrarum; ut omnes pecunias ab uno petierint. Athalaricus, Gothorum Rex, *magnis opibus*, è primis fuit; qui per legatos eminentissimos amicitiam petiit, iisque ferendas dedit literas; in quibus hodiè legimus: *Illud est mihi supra dominatum, tantum Rectorem habere propitium. Non enim in totum à parentibus destituimur, qui tali protectione fulcimur.* Leguntur apud *Cassiodorum lib. VIII. ep. 1.* Quid? ipse *Procopius lib. I. Vandalicorum* auctor est, Hildericum, Vandalicorum Regem, frequenti legatione convenisse Justinianum *pro pace*; & muneribus frequentâsse, plurimumque coluisse. Amalasuentha Justiniani benevolen-

volentiam omnibus officiis demereri ſemper ſtuduit; quod idem *Procopius lib. I.* docuit. Quàm multi Reges *ſacrorum Chriſtianorum cauſâ* venerint Conſtantinopolin, jam ſatis expoſui. Finxit igitur *Procopius in Arcanâ* ſuâ cauſas quaslibet.

Illud tamen non diſſimulârim, Juſtinianum exterarum gentium *legatos ingentibus muneribus* proſecutum. Sic ſcribit *Theophanes*, cùm Rex Iberorum, Zamanarſus, cum uxore & regni ſui primatibus Byzantii acceptus, Romanorum ſocietatem petiiſſet; Juſtinianum gratam rem habuiſſe, eumque & illius Principes magnis largitionibus cumulâſſe: Theodoræ verò, Zamanarſi uxori, quamplurima donâſſe ornamenta gemmis diſtincta. Sic Regis Abatorum, ſic Regis Azumitarum, ſic Regis Ermechiorum, ſic Regis Perſarum legatos habuit humaniſſimè & lautiſſimè; nunquam pecuniæ parcus. *Procopius* & alii nonnulli culpant, nimis profectò moroſi, iratisque adeò Lubentiis ac Gratiis nati; quæ in aliis veteres ſatis laudare non potuerunt.

Vix quisquam fuit, qui Monarchiam & potentiam maximam adeptus eſt; quin eam, ut adipiſceretur, ſolis ferè largitionibus effecerit. *Alexandrum* filium *Olympias*, ſagacis ingenii mulier, hoc præcepto imbuere non deſtitit; ut, quos poſſet, *humanitate aut pecuniâ* in amicitiam illiceret. Contra nitebatur pater, falli, qui regium id putaret, miniſtri & diribitoris officium eſſe (*Plutarchus in Apophthegmatis, Cicero lib. II. de Offic. c. 15. Valerius Maximus lib. VII. c. 2. ex. 8.*

Sed Alexander præferebat *consilium matris*, gnarus *oraculi*, quod in ore habuerat pater:

Hastis pugna argentatis, atque omnia vinces.

An illius Pythagorici, *hæc duo divinitus homini data esse pulcerrima: Veritatem amplecti, ac liberalitati operam dare.* Ut refert *Ælian. lib. XII. Hist. Var. c. 59.* Igitur illius congiaria fuerunt urbes.

Alexandri æmulus, cùm adhuc quæstor esset, sed Alexandro posteà major, *C. Jul. Cæsar* victoriis suis usus est liberalissimè; dum ex iis nihil sibi reliquit, nisi dispensandi potestatem. *Seneca lib. III. de Irâ c. 30.* Senatus magnam partem non solùm fœnore levavit, sed & uberrimo congiario prosecutus est, *L. Paulum*; ne contra se staret, *quingentis talentis* flexit, id est, nongentis millibus Philippicûm. *Curionem* majore etiam summâ, id est, quindecies centenis millibus Philippicûm. Militibus dedit prædia tota, & singulis aliquando veteranis *quingentos Philippicos* (eorum militum erant minimum *triginta millia*, non accensitis Centurionibus, Tribunis, Præfectis, atque ipsis Equitibus) Populo, qui è publico pascebatur, id est, *trecentis viginti millibus* civium, *tres milliones*, ducenta millia Philippicûm; præter *frumentum & oleum.* Super hæc Reges & provincias per orbem terrarum illiciebat (attende, & mirare factorum utriusque, *Jul. Cæsaris*, & *Justiniani*, similitudinem) aliis captivorum millia dona offerens; aliis quò vellent & quoties vellent, auxilia submittens; superque *Italiæ*, *Galliarum*, & *Hispaniæ*, *Asiæ* quoque & *Græciæ* potissimas *urbes* præcipuis opibus exornavit. Hæc cùm expendisset

diſſet *Lipſius lib. II. Admir. c. 12.* alti ſpiritus virum non lacerat, ut Juſtinianum *eſurientes Graculi*; ſed ſtupet, & animo recollecto acclamat: *Nil niſi novus quidam Triptolemus hic eſt, qui ſublimi vectus curru, ſemina non frugum, ſed liberalitatis ſuæ per terrarum orbem ſpargit!*

Secutus eſt *Auguſtus*, de quo dubitat *Idem*, annon ut diuturnitate imperii, ſic & *liberalitate* Jul. *Cæſarem*, patrem adoptivum, *ſuperârit*. Antequam Conſulatum primùm gereret, nondum XX. annorum adoleſcens, *unum millionem* in milites & evocatos, quos metu Antonii contraxit, & in Quartam Martiamque legiones effudit. In ipſo Conſulatu, cùm ſignis à Mutino motis urbem intraret; dedit, quæ deduxerant, octo legionibus, *ſex milliones*. In Philippenſi prælio, ubi de Principatu actum & libertate, promiſſi & repræſentati, *centum quinquaginta milliones*. Jam in Principatu largitionum aliquot meminit *Ancyrarum monumentum*; quod *Busbequio*, qui ex Oriente ſecum attulit, debet reſp. literaria. Primùm ex teſtamento Cæſaris univerſis civibus dati viritim tres Philippici. Secundò poſt Actiacam victoriam in ſexcenta millia dedit *ſex milliones*. Tertiò populo viritim diſtribuit XX. Philippicos; idque factum in Conſulatu decimo. Quartò cùm Conſul eſſet XI, in magnâ caritate annonæ extra ordinem, & de ſuo, dedit ſingulis menſibus frumentationes. Quintò cùm è Galliâ rediret, plebi refovendæ & conciliandæ viritim largitus eſt triginta Philippicos. Sextò cùm XII. Conſul eſſet, eidem *duos milliones* largitus

est. Nec intra hæc liberalitas illa stetit, cùm *in eruditos* seorsim etiam mirum quantum liberalis esset. Quæ *omnia vera* esse deprehendens *Lipsius*, adesse jubet omnes, qui novum orbem & novas in eo divitias reperierunt; & intueri effusionem tantam opum ferè in unâ largitione.

Nihil hîc dicam de nonnullis ejusdem successoribus, sed illud tantùm; non potuisse feroces illos Romuli nepotes ad flagra deduci, si tantum pecuniæ noluissent impendere Cæsares. Hoc *Tacitus* & alii confitentur apertè. Quid est igitur, quòd eundem liberalitatis succum, in Justiniano exundantem, tantoperè *umbratici illi, & ad ferulam ferendam aptiores*, quàm digni heroicæ magnitudinis, & *ingentium consiliorum interpretes*, aversantur, damnant & conviciantur?

Specie liberalitatis imponit hæc profusio, inquiunt; perdere scit, donare nescit (*Tacitus lib. I. Histor. c. 30.*) habuit sinum non facilem, sed perforatum; ex quo multa exciderint, non exierint (*Seneca lib. I. de Vitâ Beatâ c. 23.*) uno verbo: Verum redituum imperialium usum ignoravit. Hæc interpretatio subtilium & ingeniosorum est censorum. At si *sapienter agit, qui donat summo consilio*, ut judicat idem *Seneca d. l.* næ Justinianus hîc quoque magnum Principem egit, in cujus liberalitate judicium desiderare non possumus. Donavit ex rectis & probabilibus causis. Simul enim imperio potitus est, liberationem Occidentis meditari cœpit; sive (ut ipse loquitur *Novell. XXX. in f.*) spem concepit, *cæteras gentes, quas socordiâ suâ Romani amisissent, cùm utriusque Oceani terminos tenerent,*

nerent, iterum ditioni suæ adjungendi. Ut voti compos fieret, iisdem modis utendum videbat, quibus imperii conditores, *C. Jul. Cæsarem*, & *Augustum* usos ex historiarum lectione cognoverat: Hi, *ut imperium conderent, imperium ferè donare coacti sunt.* Sed ut illos pecuniarum cumulos haberet, usus est eorundem consiliis, & jure damnatorum opes huc transtulit; quanquam & vectigalia, & tributa, & postea triumphales manubiæ stupendam vim suggererent.

Sed quorsum me isti abripiunt? Hoc volebam, magnum fuisse Justinianum habitum & à remotis gentibus, & legationes passim missas, reverentiæ ergò; data munera, reparandi & stabiliendi imperii.

Ejus verò res gestas *Giphanius* exponit in tribus membris: 1. Agit de *Ecclesiasticis*, 2. de *civilibus*, 3. de *militaribus*. De Ecclesiasticis multa jam diximus suprà, nec quisquam inficiari potest, Justinianum imperio accepto statim ad utilitatem Ecclesiæ conversum, multa & magnifica templa erexisse, lapsa instauràsse, hospitales domos extruxisse; hæreticos, qui pacem & tranquillitatem publicam turbaverant, multos orthodoxos occiderant, vel bonis spoliârant, justâ vindictâ persecutum. Vide *Baronium in A.C.527.n.44.* Sacerdotum nefariam libidinem, ut meritò detestatus est, ita puniit. *Theophanes* in rebus anni secundi: *Hoc anno Esaias, Episcopus Rhodi, & Alexander, Episcopus Dispoleos, in Thraciâ exauctorati sunt; utpote masculorum corruptores deprehensi, & ab Imperatore severè puniti; nam exsectis genitalibus, per urbem ducti, præcone proclamante: Quicunque estis Episcopi,*

reverendam dignitatem vestram ne dehonestetis! Hoc rursus indignè fert *Procopius* censor in *Arc. Hist.* pag. 33: *Posthac*, inquiens, *turpes puerorum amores lege vetuit, & in reos nullo prorsus decoro animadvertit.* Sed jam pro se respondit Justinianus, quæsitus à nescio quo, cur id faceret: *Annon si sacrilegium commisissent, manus illis amputandæ fuissent?* Auctor *Zonaras*.

Nimirum spectârunt hoc semper antiqui legum conditores, ut *quâ parte quis peccâsset, eâdem puniretur*; ut loquitur *Casaubonus*, *ad illa Lampridii in Alexandro Severo*, pag. 168: *Notarium, qui falsum causæ brevem in consilio Imperatorio retulisset, incisis digitorum nervis, ita ut nunquam posset scribere, deportavit.* Multis idem firmat *Cujacius lib. VII. Observ. c. 13.* Et sanè flagitabat atrocitatem pœnæ necessitas, cùm iratus tanto sceleri Deus, famem & terræ motus & pestilentiam immisisset. Vide *Novell. LXXVII.*

Eâdem animi virtute non tàm provincias, imperio Romano antiquitùs subjectas, quàm quas recens ipse subjugârat, ab omni pudentis luxuriæ cœno expurgavit; lenonum cloacas exhausit, & *monasterium* extruxit *ad recipiendas miseras prostitutas*; quæ resipiscere, & in posterum Deo servire vellent; ut est in *Novell. XIV.* & alibi *de lenonib. Cod. II. tit. 1.* Quod qui legit, næ cogitur, divinum Principem appellare; tam sapienti moderatione, cum justitiæ studio mixtâ, tot animas, ferè deperditas, in meliorem viam reducentem.

Objicit verò eidem Justiniano *Procopius*, sub

ejus

ejus Principatu nullam firmam de Deo fuisse sententiam vel fidem; scilicet quia multæ hæreses temporibus illis extiterunt. Fatemur hoc, sed & causam scimus, quòd, efflorescente verâ religione sub pio Principe, semper negotiosissimus sit diabolus in seminandâ Zizaniâ. Constantini tempora habuerunt *Donatum*, *Meletium*, *Arium*, & ejus asseclas, *Eusebios*. Temporibus Theodosii *M. Jovianus*, & *Vigilantius*, & *Originis* fautores; *Johannes*, Episcopus Hierosolymitanus; *Ruffinus*, Aquilejensis presbyter; *Palladius* Galata grassati sunt: Ita sub aliis pientissimis Principibus alii.

Sed quid in illâ hæreticorum copiâ facit Justinianus noster? Suum agit, & pro illorum conversione tùm alia conatur, tùm preces fundere non desinit ad Deum. Ipse apud *Innocentium*, Maroniæ præsulem, in epist. ad *Themadem* sic loquitur: *Ingressus sum in oratorium gloriosi Michaëlis Archangeli, rogavi Dominum: Fac, ut in veritate velociter nobiscum consentiant, &c. Et cognovistis, quàm propositionibus rationabilibus & pacificis, cum omni mansuetudine & patientiâ prolatis, à nobis vir Reverendissimus Episcopus Philoxenus persuasus est! Tamen & ipsum tandem prolapsum in hæresin Aphthardocitarum, vel Severitarum; quæ carnem Domini, ex quo assumta fuit, immortalem & passionum inexpertem statuit; atque ita factum, ut quod de Ecclesiâ Romanâ viri magni asserunt, dum maximè Christum colere se putat, in impietatem prolaberetur, ferè consensu traditum est.* Præter *Evagrium*, qui cum *Procopio* ejusdem in Justinianum affectus

Scri-

Scriptor eſt, vide *Victorem Tununeſ. Euſtath. in vitâ S. Eutychii*, *Theophanem*, *Zonaram*, *Cedrenum*, *Nicephorum*, & alios.

- - *Adeò nihil omni ex parte beatum eſt.*

Nam totis viribus in id incumbit Satanas, ut magnas animas trahat in caſum; & de iis tropæum ſtatuat. Sed hîc quidem unâ vel alterâ velitatione ſuperior fuit, ad ultimum Juſtinianus diſcrimini ſeſe eripuit. Aſſertionis enim improbæ pœnituit, & *S. Eutychium*, quem à ſe diſſentientem relegârat, *ab exilio revocavit*; ut Conſtantinus M. S. Athanaſium. *Nicephorus Calliſtus lib. XVII. c. 31.* Damnat *Evagrius lib. IV.* extremo: *Juſtinianus*, inquiens, *cùm omnia omninò turba & tumultu complevisset, mercedemque his rebus debitam in extremo vitæ ſuæ tempore reportâſſet; ad ſupplicia juſto Dei judicio apud inferos luenda profectus eſt.* Cujus ſententiam etiam *Baronius* ſequitur *in A. C. 565. n. 6.*

Nec aliud agit *Nic. Alemannus, in Arc. Hiſt. p. 73.* ubi reſpondet ad omnes titulos, qui Juſtiniano poſt mortem, ut beato Principi, dati ſunt. Eſto, titulos illos omnes communes eſſe cum deterrimis Principibus, dum alibi divinæ memoriæ Juſtinianus, *ὁ ἐν ἁγίοις, pius, ſacer*, dicitur. Eſto, *Johannem Chalcedonium*, qui, ut eſt apud *Nicephorum*, in Sophiæ templo quotannis Juſtiniani memoriam magnificè celebravit, fuiſſe *Graeculum ſchiſmaticum*; quod tamen ulteriorem probationem deſiderat. Quid? falſumne illud; quod ſcribit *Nicephorus*, extremo ſpiritu Juſtinianum facti pœnituiſſe, & Eutychium revocaſſe? Hoc eſt, quod ſolidis argumentis confutandum

eſt.

est. Sed cùm id factum non sit hactenus, fas, pietas, & Christiana modestia requirunt, ut in benigniorem sententiam inclinemus.

Fecit id *Agathò Papa*, cujus epistola extat in *Synodo sextâ, act. IV.* ubi post enumeratos orthodoxos Episcopos, qui adversus hæreticos fidem catholicam propugnârunt, hæc de Justiniano subjicit: *Et præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei, piæ memoriæ Justinianus; cujus fidei rectitudo quantum pro sincerâ confessione Deo placuit; tantùm remp. Christianam exaltavit. Et ubique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur; cujus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur.* Idem in epistolâ aliâ: *Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium, Magni illius Justiniani; cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit: Cujus instar fortissima vestra clementia Principatus, virtutis quidem conatibus remp. Christianam tuetur, & restaurat in melius; pietatis studiis Catholicæ succurrit Ecclesiæ.* Quo judicio multum aliud potest esse honorificentius.

Et quæ *Baronii* contrà argumenta sunt? Multa de horrendis ejus sceleribus, de avaritiâ & crudelitate constant ex *Procopio* & *Evagrio*. Secundò nihil ominari boni potest ob sacrilegiorum immensitates; ut in *Vigilium*, Romanum Pontificem; & *Eutychium*, sanctissimum Antistitem Constantinopolitanum. *Procopii* auctoritas apud me quidem prorsus eviluit: Quicquid tandem moliatur eruditissimus interpres. Memórat cædes & exilia, & rapinas; sed certum est, respicere

„ ſpicere ad pœnas hæreticorum, quas ægrè fert ipſe, „ *neſcio cujus religionis*: Modò enim de verâ religione rectè ſentire videtur, modò aliter. Hoc non „ ignorat *Alemannus*, & inſuper tamen habet. Ego „ verò præcipuum eſſe reor, quod in Hiſtorico attendendum ſit. Quomodo convenire potuit Procopio cum quovis orthodoxo Principe, ſi de Deo permittit optionem; utrum malit quiſque defendere; vel caſu res humanas & fortunæ temerario impetu ferri, vel Dei providentiâ gubernari. At hoc facit Procopius: Igitur, ut obſervavit idem *Alemannus*, à quodam orthodoxo cenſore ad codicem Procopii manuſcriptum, qui ſervatur in bibliothecâ Vaticanâ, notatum: οὐκ ὀρθῶς ταῦτα παρεισφέρεις τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει: Id eſt: *Non rectè hæc ingeris Chriſtianæ religioni.* Et alibi: Σημείωσαι, εἰ ὀρθόδοξός ἐστιν ὁ συγγραφεύς. Id eſt: *Nota, num auctor ſit orthodoxus.*

Quòd ſi Conſtantini, Theodoſii M. & Marciani temporibus vixiſſet & ſcripſiſſet; eâdem ſtyli atrocitate infeſtâſſet illos ipſos; quorum tamen memoriam Eccleſia hodieq; veneratur. Quòd enim in Juſtinianum eum concitavit, idem fecerunt illi; & in Arianos & Eutychianos ſeverè animadvertendum cenſuerunt. Ita perridiculum eſt, Eccleſiaſticorum annalium Scriptorem invadere Juſtinianum ex *Procopio*; qui ob hoc maximè infeſtus eſt; quòd ea fecit, quæ paſſim commendat ipſe. Nihil hoc eſt aliud, quàm *in ſeipſum ſpuere.*

Evagrium quod attinet, meminiſſe velim, illuſtrem Cardinalem, quod ipſe ſcripſit in *A. C. 519. n. 92.*

iniquè

iniquè solere age... ...lum sequitur *Zachariam*, Eutychianum hæreticum. Ergò nullum judicium adhibuit in exscribendis iis, qu... ad manus habuit. Assentiar *Giphanio*, qui ex virulent... *Procopii* scripto illum bibisse putat. Refutat hoc *Alemannus p.83.* ex eo, quòd *duorum* quorundam *Venetorum* nomina prodidit *Evagrius*; quæ non extant in Procopio. Ergò, inquit, de Justiniani flagitiis aliunde accepit sua. Quæ concludendi ratio quàm indigna tàm literato viro! nonne unum vel alterum ex alio potuit immiscere, etiam cùm Procopium exscriberet? Multa Nic. Damascenus exscripsit è *Dionysio Halicarnassæo*, & *Ctesiâ*; *Quinctilianus* ex eodem *Dionysio*; Diodorus Siculus ex *Polybio*, *Timæo* & *Posidonio*; Zonaras è *Dione*; Johannes Antiochenus ex *eodem*, *Eutropio*, *Plutarcho* & *Herodiano*. Rursus Dio multa per fraudem abduxit *Plutarcho*, Jornandes *Floro*, alii aliis: Et semper furtum suum interpolant, hoc est, aliunde quid petitum interserunt.

Sic *Evagrium* fecisse puto, & *Procopium* clàm adeptum ex ambitione pari; ut scilicet per ruinam tanti nominis ad gloriam & famam aliquam perveniret, eadem in sua retulisse; additis tamen nonnullis, ne fraus tàm manifesta foret. Neque statim inde collegeris: Ergò & alii scripserunt tàm infanda de hoc Principe. Quidni enim unius & alterius *Veneti* nomen proderet, qui Justinianum magnis extulit laudibus? Addo, *nec Arcanam Historiam ad nos integram pervenisse*; ut ipse *Alemannus* fatetur *pag. 48.* Quî ergò

ergò certi ſumus, non eadem extitiſſe quondam in *Procopio*, quæ hodiè tantùm in *Evagrio* reperiuntur?

Vigilii Papæ vicem nunquam dolebit, qui hominis ſcelera legerit apud *Platinam in Pontifice LXI.* & *Revium in Hiſt. Pontif. Roman. p. 39.* Vel ſi veteres malumus, apud *Anaſtaſium* & *Liberatum.* Excuſat *Baronius* Pontificem factum, quem privatum contra tot Scriptores non potuit; & ſive læta ſive triſtia Juſtiniano acciderunt, non aliâ ex causâ prodit orta, quàm ex obſervantiâ vel contumeliâ in hunc Pontificem. Ob eam judicii temeritatem perſtringitur à *Caſaubono prolegom. in Exercit. Baron.*

De multis hæc habe: *Sylverium* Pontificem ut *Vigilius* expelleret, *Eutychianis* hæreticis clam *favit*; & ob id *Theodoram* adjutricem habuit. Sed Juſtiniano Sylverii cauſam poſteà cognoſcere ſatagente, Vigilium Conſtantinopolim vi abripi juſſit; quod factum acclamante populo: *Malè meritus eſt de Romanis, mala omnia tecum ſint!* Conſtantinopolim ubi advenit, oblitus reverentiæ, quam ex Chriſti & S. Apoſtoli mandato debebat Cæſari, *ad Diocletianum ſeſe venire*, impudentiſſimè dixit. Hinc ab adſtantium quodam alapâ acceptâ, in Baſilicam confugit. Extractus inde, & fune ductus, multa aſpera perpetitur; ſed non indigna. Pejus actum cum *S. Eutychio* diximus; ſed unà illud, rediiſſe Juſtinianum in meliorem viam.

Converto me ad res civiles. Hîc etiam literarum pænè rudes celebratas audiverunt conſtitutiones ab eo factas, leges veterum Impp. in Codice ordine diſtributas; vel antiquorum ſapientum reſponſa ex

ex immensâ congerie pulchrè digesta, vel hæc eadem ad institutionis modum enucleata. De his quid post *Giphanium* dicam, non habeo; & num debeam, jure dubito. Ut enim de pictore, sculptore, fictore, nisi artifex judicare; ita nisi exercitatissimus JCtus non potest perspicere tantum Legislatorem; ut verbis Plinii *lib. I. ep. 10.* leviter immutatis utar.

Lipsius nunquam agnovit pro ingenti merito, sed pro damno potius, tùm alibi, tùm *lib. II. Monit. & Exempl. Polit. c. 10.* scribens: *A Justiniano leges plurimæ, quibus utimur; Lothario Imperatore, cùm diu siluissent, eas reducente. Nam Gallia, Hispania, Germania, earum ad id ævi expertes erant. Recepta igitur sunt, & quo fructu? Certè illo litium, nemo negaverit; quæ ex eo nimirū quantum succreverunt. Europam vide, & mentior, nisi maxima ejus pars circa istas occupatur. Alii judicant, alii instruunt, alii agunt; & qui miserrimi sunt, eas alunt. Bone Lothari, manes tui per me quiescant; sed rosæ aut lilia sepulchrum tuum non ornent, qui tot tricas & spinas sevisti nobis.* Hæc Lipsius. Cui ut fusiùs respondeam, nemo me rogabit, qui hoc ipsum feci *lib. I. Animadvers. Pompon. c. 6.*

Obiter & illud nota, *Lipsium* hîc secutum esse vulgatam fabulam, *Justinianéas leges* in scholas *Lotharii jussu* & auctoritate *reductas*. Nam *putidum commentum* esse, probat *Hermannus Conringius, V. C. in erudito commentario de Orig. Juris Germanici, c. 21.* tùm ex defectu meliorum testimoniorum, tùm argumentis aliis invictissimis.

Reperiuntur præterea (vide ac ride de uno

Principe judicia tàm contraria!) qui mallent constitutiones Principum omnes integras, & JCtos veteres, *Tuberones, Servios, Alphenos, Masurios, Ovilios, Javolenos, Mecianos, Julianos, Papinianos, Cajos, Pomponios, &c.* hoc est, responsa Prudentum infinita, & per innumerabiles libros sparsa. Hanc *Salmasio* fuisse mentem accipio, qui *præfatione in Exercitationes Plinianas* de *Triboniano* conqueritur; compilando ac colligendo corpore juris civilis nihil aliud posteritati dedisse, quàm centonem ex pluribus pannis Nomitorum consutum. Salmasio respondeo ex ipso Salmasio: *Nisi hæc haberemus, nihil haberemus. Ea* (inquit præfatione in Ampelium) *socordia fuit illorum temporum, quibus barbari literatum & Romanum orbem inundare cœperunt; ut nisi extitissent, qui nobis has tanquam ex naufragio tabulas servârunt, certum fit, nihil prorsus ex illorum monumentis ad nos fuisse perventurum. Atqui præstat hæc qualiacunque nos habere, quàm nihil. Malo certè, quod ad me pertinet, sic eos majore sui parte esse deperditos, quàm si toti funditùs periissent. Qui reliquias sanctorum corporum consectantur, ac studiosè religioseq́; eas perquirunt; satis habent, si vel uno ossiculo potiri queant.* Et mox gratiam habendam censet iis, qui veterum Scriptorum reliquias ad nos transmisere; nisi maximè ingrati esse velimus. Quod hîc facimus, & Triboniano, vel Justiniano potiùs, gratias agimus; quòd JCtos veteres abbreviavit, effecitque, ne illorum placitis omninò careamus hodiè; quàm ut operam istam damnemus, & dicteriis petulantibus incessamus.

Ad

Ad res civiles Justiniani pertinet, quod è *Zonarâ* scribit Giphanius: *Omnes sua desideria & querelas ad ipsum detulisse; viros, fœminas, pueros, senes; quos interdum & ipse sublevârit atque confirmârit, majestatis ac purpuræ splendore velut perstrictos & attonitos; nullius humilitatem aut inopiam non modò tribunali, sed ne domo quidem exclusam.* Hoc invidiosissimè narrat *Procopius in Arc. Histor. p. 64.* nulli in orbe Romano liberam jurisdicendi potestatem permissam; sibi omnia arrogâsse, non ex justitiæ studio, sed *turpis lucri*, & ex impudenti fastu. Quàm ex veri tripode *Aristoteles in Metaphysicis: κατὰ τὰ ἔθη τὰς ἀκροάσεις συμβαίνειν*, id est, *pro suis quemque moribus accipere, quæ audit?* Quemadmodum arquatis omnia lutei coloris apparent, quæcunque oculis observantur; propter læsam videndi facultatem: Sic iis, qui raptantur ab impotenti affectu, non adest rectum judicium; sed perinde res singulas æstimant, ut suadet opinio. Denique infensis, quæ fiunt dicunturque ab illo, cui irascuntur, omnia prava & improba videntur. Exemplum ejus rei sanè quàm luculentum præbet hoc loco *Procopius*; apud quem ipsa virtus calumniarum incitamentum est.

Fecit Justinianus, quod antiquissimi quique Regum, sedentes ad portas & muros urbium; ut querelas prætereuntium exciperent & cognoscerent. Apud Hebræos id fuisse, sacra historia docet; & apud Lydos *Nicolaus Damascenus in Excerpt. Peiresc. p. 496.* Leges & jura Deus in manu Principis cum sceptro posuit, cur judicis munus refugiat, & aliis de-

mandet? Non semper minoribus illis & delegatis judicibus tanta reverentia, tantum virtutis studium. Vide *Lipsium lib. II. Exempl. & Monit. Polit. cap. 9. mon. 3.* In quæstione subjectâ, *Piccartus in Philosophiâ Altdorphinâ, Disp. XXXI. q. 3. p. 321.* Nec id fecit Justinianus ex aliâ causâ, nisi quòd ita faciendum videret. Malumus enim ex *Zonarâ* Justiniani factum interpretari, quem nullas favoris in Justinianum caussas habere satis constat; quàm ex *Procopio* sinistri quid illi adspergere, cujus livor ex ipsâ impietate & atheismo ortus tàm manifestus est.

Ultimum membrum, quod *Giphanius* fecit, agit de re militari & bellis à Justiniano gestis. Hîc sincerè dicam, si parem virtutem attulissent unus & alter è successoribus illius, potuisse non solùm totum imperium vetus recuperari; sed & omnes illius æmulos tantæ potestatis accessionem fieri. Stabilitis imperii fundamentis, misit ad *Persas*, qui res imperio per vim ereptas repeterent; negantibus bellum indictum, & *Belisarius* cum copiis immissus. Rem fusè exequitur *Procopius in Persicis*; nec opus hîc singula repetere. Victi primùm *Persæ* in *Mesopotamiâ*, & qui olim *Theodosio M.* pugnanti *adversus Eugenium* spiravit, idem numinis favor erga Justinianum in eo prælio cognitus est; cùm *vi ventorum* Persarum spicula cæteraq; missilia, in Romanos intorta, præpedirentur; atque inefficacia penitùs redderentur: Contrà verò impetu validiore in Romanorum jacula vibrarentur. Sic res Persarum in Mesopotomiâ collapsæ.

Eadem Romanorum fortuna in *altero prælio*, cùm

cùm *in Armeniâ majore* vires instauratæ essent. Tùm *Narses* Persa cum fratribus ad Romanos defecit, & à Justiniano magnis honoribus attolli cœpit. *Tertium prælium* commissum ad *Daram;* quo victus Mirthanes, dux superbissimus Persarum, à Rege suo gravi pœnâ adfectus est.

Sexto ferè anno postquam bellum cœperat, pace factâ, expeditio contra *Gilimerem*, Vandalorum in Africâ Regem, suscepta est; successu longè meliore, quàm sub Leone Imperatore. Statim ubi Romana classis appulit, recepta Carthago; Zanzo, Gilimeris frater, occisus; ipse verò per deditionem in potestatem redactus; quodq; ab aliquot seculis nec Roma vetus nec nova conspexerat, Rex potentissimus, nepos illius (qui dominam rerum ipsam victricibus armis occupaverat) in triumpho *Belisarii* ductus est. Factum id, Justiniano IV. Cos. A.V. 1285. ut *Marcellini Chronicon* nos docet; 96. post occupatam à Vandalis Carthaginem; 108. post ingressum eorundem in Africam.

Receptâ Africâ, Præfectus prætorio ejusdem regendæ creatus est Archelaus. *Baronius in A.C. 534. n. 56. & seqq.* Sed perpetua in eâdem cum Mauris bella fuerunt, donec eò missus *Salomon Spado*, rei militaris peritus, compressis hostibus, pacem provinciæ reddidit, sub annum Justiniani XIII. Biennio verò pòst, destitutus à suis, in conflictu cecidit; ac barbari, resumtis animis, Romanorum irritati crudelitate ac perfidiâ, multis eos cladibus affecerunt. Mox & *Guntheris*, Salomonis anteà satelles, *Areobindum*, Ju-

ſtiniani affinem, interficit; & rurſus ab *Artabane* Perſâ interficitur. Vide *Procopium* & *Marcellinum*.

Nono anno Juſtiniani *bellum Gothicum* ſuſceptum eſt, quòd *Theodahadus Amalaſuntham* occidiſſet. Initium belli *Sicilia*, quam *Beliſarius* Gothis totam extorſit. Gothorum Rex ita perterritus eſt, ut ceſſurum ſe bonâ fide Imperatori Principatum promitteret; ſi prædium aliquod, è quo mille ducentos aureos caperet, daretur. His lætus Imperator, remiſit legatum, pluraq; indulſit, quàm Rex rogaverat: Sed is non diu pòſt fidem mutavit. Hinc reſumpta arma, & Beliſarius miſſus iterum *Syracuſis* & *Panormo* valido præſidio firmatis, *Meſſanâ Rhegium* trajecit; & ductis per *Brutios Lucanosq;* copiis, *Neapolin* obſedit. Comperto per aquæ ductum in mœnia acceſſum eſſe, quadringentos ſtatim milites immiſit; urbemque occupavit. Gothi *Theodahadi ſocordiam* ægrè ferentes, occiſo illo, creârunt *VVitigem*, bello ſpectatum virum; qui ſtatim totis viribus in Beliſarium ivit. Quæ dein geſta ſunt, è *Procopio* multis docent præter Giphanium, *Erycius Puteanus lib. I. Hiſt. Inſubr. & Baronius in A. C. 535.*

Summa eſt: Gothis Romam, quam hactenus obtinuerant, deſerentibus, *Beliſarius* ingreditur; & *Witigem* poſt diuturnam obſidionem cum triginta millium ſtrage rejecit. Paulò pòſt ipſe *Witiges*, cum Ravenna in Beliſarii poteſtatem venit; & *Conſtantinopolin* abductus eſt. In locum Witigis creatus *Ildobaldus*, ac poſt eum *Alaricus*; quo intra paucos menſes peremto, *Totilas* regnum accepit. Hic, dum *abeſt Beliſarius*,

sarius, Gothorum vires restaurat, *Veronam* recuperat; Romanos, qui castra castris opposuerant, fœdè proterit; *Florentiâ* frustrà tentatâ, *Casennam*, *Petram*, & hinc in *Samnites* movens, *Beneventum*, *Cumas*; omnemque *Brutiorum agrum*, *Lucaniam* prætereà & *Apuliam*, totamque *Calabriam* occupat; tùm & *Neapolin* recipit. Hinc Belisarius redit; sed cùm haberet vires non magni momenti, Totila victor nihil interpellatus est; *Roma* ipsa, commeatibus aliquoties interceptis, gravi alimentorum penuriâ passâ, Totilæ *à quatuor Isauris proditur*, non nisi *quingentis* civibus superstitibus. En rerum vicissitudinem! Hæc est illa Roma, in quâ *sub Claudio* Imperatore censita sunt *sexagies novies centena sexaginta quatuor millia*; ut est apud *Tacitum*. Incidit hæc calamitas in A. V. 1298. annum sextum post Consulatum Fl. Basilii; *diem 16. Cal. Jan.* ut est apud *Marcellinum in Chronico*. Aliter *Goltzius* & *Giphanius*.

Cogitabat & *Totila* diruere totam, nisi *Belisarii literis* persuasus, sententiam mutâsset. Interim cùm *Totilas Ravennam* pergeret, Belisarius urbem per 40. dies ita desolatam, ut saltem cubile bestiarum esset, recuperat; & partem murorum instaurare incipit. Supervenit *Totilas*, sed repulsus, *Tibur* se confert. Eodem tempore *belli Persici*, *necessitate* flagitante, Belisarius revocatur: *Diogenes*, dux fortissimus, cum tribus millibus hastatorum præsidio relictus gnaviter rem gerit; sed urbs *ab Isauris rursus prodita*, Gothis cessit; multi cives & milites cæsi: Sed posteà *Totilas* in literis *à Francorum Rege* graviter notatus, quòd urbem

bem dominam desolatam relinqueret, ac seipsum magnâ gloriæ parte spoliaret; cives omnes revocavit, inflammata vel diruta instauravit, Patriciis sua restituit, & commeatus undique portari jussit. *Procopius* iterum captam indicat sub initium anni XV. ex quo bellum Gothicum cœperat. Capta est igitur anno nono post Consulatum Basilii, anno ipsius 1301. Cujus sententiæ *Baronius* quoque fuit. In *Marcellino* neque dies neque annus hodiè signatus apparet.

Sed Justinianus Italiam non amisit, licet adversam fortunam hactenus expertus. *Narsetem* summæ rei præfecit. Is *Hunnos*, *Herulos*, & *Longobardos* in auxilio habens, Totilam *illo ipso loco, quo Galli quondam à Camillo cæsi erant,* magno prælio devicit; interfectis sex Gothorum millibus, & ipse Rex paulò pòst ex accepto vulnere moritur; quod factum anno undecimo, post Consulatum Basilii; sive A. V. 1303. Reliquias exercitus Gothici collegit *Tejas*, vir rei militaris præstantissimus; sed & ipse victus occidit, *ultimus Gothorum Rex.* Hic belli Gothici finis, & Gothorum terribile nomen tandem *sub Justiniano* extinctum.

Pax reducta videbatur, non erat: Nam mox Italia classico novo inhorruit, *Francis* & *Alemannis* irruentibus; quos Gothi fugâ elapsi concitârunt. Ipsi quoque variis cladibus attriti, Italiam relinquere coacti sunt. Meminit hujus belli *Constantinus Porphyrogennetus lib. II. Them. 11.* Et Ducem Francorum alterum Βυτιλῖνον appellat; quem *Giphanius* modò Bucellinum, modò Bultinum. *Sigonius lib. XX. de* *Occi-*

Occident. Imp. Francorum ſtragem *in agro Campano* editam ſcribit *ad Caſilinum*, ſeu *Caſadinum*, fluvium; qui olim *Vulturnus*, nunc *Sanguino* ab hac cæde (ut *Morellus* ſuſpicatur) nominari ſolet. Idem Morellus *Agathiæ* carmen, quo Juſtiniani victoriam de Francis celebravit, ſic vertit:

Plena cadaveribus taboque infecta fluenta,
Tuſca Caſilini cœpit arena rubens:
Cùm Francos acies populos Romana cecidit,
Et quot parebant agmina Butilino.
Næ felix amnis, qui præfert ſigna tropæi,
Dum rubet æternùm ſanguine barbarico.

Dum cum Gothis bellum geritur, etiam in Oriente multum Juſtiniano negotii à fœdifragis Perſis fuit: Nam *Chosroës* anno quinto belli Gothici, cùm non eſſet, qui reſiſteret, per *Meſopotamiam* irruptione factâ, in *Syriam*, longè latèque graſſatus eſt: Nec antè calamitati finis, quàm Juſtinianus quinquaginta nummûm aureorum perſolviſſet; totidemque per annos ſingulos danda paciſceretur. Magnam ignominiam hanc fuiſſe dicit *Baronius in A. C. 540. n. 40.* Et ſanè in hoc & aliis ſimilibus factis ſævidicum ſtylum *Procopius p. 49. & 50.* exercet: *Hunnorum ducibus nullâ occaſione accerſitis, immanes pecunias perditâ munificentiâ largitum; illos acceptâ pecuniâ alios duces, eorumque cohortes ſolicitâſſe; qui in fines imperii excurrerent populabundi, &c.* Idem *Alemannus* confirmat ex *Agathia*, aitque ob id acclamâſſe populum: ***Barbari aurum dono tulerunt, quaſi in eos injurii fuerimus!*** Et quamvis *Agathias* excuſet, tamen magis accuſare, cenſet idem *Alemannus.* Ut

Ut de hac re agam obiter, dico, nusquam videri peccatum à Justiniano: Pecunias barbaris dedit *juvenis* adhuc, sed *rarius: Senior* & decrepitus *frequentius*. Hoc *Agathias* dicit: *Ad ultimum vitæ suæ Justinianus à laboribus visus est abhorruisse, cùm potius haberet committere inter se hostes, & muneribus delinitos tantisper repellere, quàm sibi fidere, & in apertum se inferre discrimen.* Cùm Persarum bellum secundum, quod modò retulimus, pecuniâ finiret, nondum erat senex & laborum fessus; sed urgebat *necessitas*, gravissimo Gothorum bello satis occupatum. *Rudolphum I.* Imperatorem sapientissimum dixisse ajunt: *Quicunque tres lites habet, duas, si poterit, componat.* Vide *Lipsium lib. III. Epist. Miscell. 77.* In *Philippo* illo, qui non minùs ut Alexander pro monarchiæ Macedoniæ conditore haberi debet, hanc prudentiam *Justinus lib. VII. c. 6. §. 4.* commendat, quòd *bella, quæ velut conspiratione quâdam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis, uno tempore confluebant; quoniam omnibus par esse non potuit, dispensanda ratus, alia interpositâ pactione composuerit, alia redemerit; facillimis quibusque aggressis, quorum victoriâ & militum trepidos animos firmaret, & contemtum sibi hostium demeret.*

In Justiniani facto, quod idem est, dentem fatigat sycophantia. Sanè quæ tanti Principis generositas fuit in explicandâ per omnes gentes imperii majestate, non permittit credere, pecuniâ fuisse quæsiturum adhuc vegetum & vigentem; quod posset bello. Ergò *necessitas* ad hoc consilium impulit, quod in similibus

milibus angustiis arripuisse fortissimos duces ac Principes, non ignorârat. Romæ veteri nonne recessum suum mille pondò auri venditârunt *Galli?* Lege *Florum lib. I. c. 13. §. 17.* & alios. Hadrianus sapientissimus Imperator (cui Trajanus, bellicosus Princeps, nimis afflictum imperium reliquerat) *à multis Regibus pacem redemit*; ut est apud *Spartianum in ejus vitâ.* Idem fecit Constantinus M. ut *Julianus in Cæsaribus* nos docet. Idem alii quamplurimi, *ut Gothos amicos, quàm inimicos haberent*; teste *Jornande in Geticis*. Qui barbaris responderunt: *Imperatorem bellicosum & vigilantem ferrum habere, non aurum*; ut Julianus apud *Ammianum lib. XXV.* speciósa quidem locuti sunt, sed non semper reipublicæ & provinciis utilia. Quid multis? Absolvit hîc Justinianum *Valesius ad Ammianum lib. XXIV. p. 285.* fecisse hoc *prudenti consilio.*

Senex jam factus, si prorsus armis abstinuit, & pecuniis tantùm barbaros repulit, tamen non reprehendendus mihi videntur; ut ob singularem rationem magnifaciendus potiùs. Quid enim Julius Cæsar, illa bellicæ laudis aquila? ut *in ejus vitâ c. 60. Suetonius* scribit: *tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus est.* Quare? quia *quò sæpius vicisset, hoc minùs experiendos casus opinabatur; nihilque se tantum acquisiturum victoriâ, quantum auferre calamitas posset.* Rectissimè. *Solet enim fortuna fatigari: Solet, postea quam nimium indulsit, in fine deficere*; quæ sunt verba *Quinctiliani, Declam. CCLXXI.* Nostrâ memoriâ

moriâ Mauritius Nassovius, nemini veterum ducum animi magnitudine, consilii solertiâ, bellicis virtutibus, ac rerum gestarum gloriâ secundus, sub extremum vitæ, quasi fama satur, ferè quievit. Quemadmodum *bonus Orator, ætate ingravescente, mavult desinere, quàm deficere; perspicitque, ne quid pejus, quàm fecerit, faciat: Et antequam ætatis insidiis opprimatur, canit receptui, ac in portum integrâ navi pervenit*; ut eleganter loquitur idem *Quinctilianus lib. XII. c. 11.* Memini alicubi legere Johannis Jacobi Medioæi, Marchionis Mariniani, responsum ad *Carolum V.* divæ memoriæ Principem; cùm is ad *Metim* omnia frustrà tentans, de fortunæ malignitate conquereretur: *Fortunam similem meretriculæ, quæ juvenibus adhæreat, senes deserat.* Hæc cogitare debuissent, quibus tantas faces in Justinianum accendere placuit. Ita verò res habet. Postquam semel affectibus laxavit frena *Procopius*, non habuit ampliùs illos in potestate: *Fertur equis auriga; neque audit currus habenas.* Omnia reprehendenda fuerunt, omnibus etiam egregiè factis invidia conflanda apud seram posteritatem. Simili furore itum est in alterum Justiniani facinus, cùm *hostes cum hostibus* commisisset: *Tranquillam*, inquit Procopius, *Romani cum externis gentibus pacem habebant; hic sanguinario furore standi loco impatiens, omnes undique barbaros inter se commisit.* Calumnia Protheo mutabilior res est. Justinianus modò *præ ignavia pacem* & tranquillitatem *emit*, modò quiescere & *pacem colere nescit.* Non constat, quomodo hæc inter se cohæreant:

reant: Nam *de eodem tempore* loquitur. Tiberium reperio pro magno consilio hoc habuisse, internis discordiis hostes relinquere. Legendus *Tacitus lib. II. Ann. c. 26. §. 5.* scilicet, quia *discordia hostium nihil majus fortuna præstare potest*; ut censet ipse Scriptor in *Germania, c. 33. §. 3.* Imò de Druso, Tiberii filio, adhuc juvene, *idem d. lib. II. c. 62. §. 1.* ubi: *Haud leve decus quæsivit, illiciens Germanos ad discordias; utque fracto jam Marboduo usque in exitium insisteretur.* Ejusdem *lib. XII. Ann. c. 48. §. 2.* hoc est: *Omne scelus externum cum lætitia habendum; semina etiam odiorum jacienda.*

Nî Justinianus hoc faceret, barbari scilicet quievissent. Id verò credent, qui calamitates, ab iisdem imperio Romano illatas, nunquam audiverunt; nunquam legerunt. Consilium Justiniani prudentissimum, & ejus eventum sic explicat *Johannes Antiochenus* in Collectaneis: *Revocans ad calculum Justinianus, quæ expendebantur in tot militum multitudinem; judicavit magis expedire, ut paucis muneribus concitet inter se barbarorum Tribunos; quàm ut tot pecunias in exercitum, qui in eos immittendus erat, insumat; eâq; curâ vexetur. Id sanè adversus Hunnos fecit, qui sunt in altera Danubii ripa. Nam scripsit ad unum ex Tribunis: Munera vestrûm* præstantissimo *misi, te verò omnibus antecellere ratus, hæc ad te potissimum destinavi. At alius, ut audio, vi ea diripuit; se* præstantissimum *esse dictitans. Tuum ergò erit studium, ostendere, quòd longè cæteris antecellas. Sume tibi ablata, & illum ulciscere, ut par est. Quod nisi feceris, planè manife-*

stum

festum erit, illum præstare; quare nos quidem ei favebimus, tu verò etiam muneribus privaberis. His auditis, Hunnus bellum in suos populares excitavit; sicque ea gens diuturnis & intestinis bellis deleta est. Hucusque *Johannes.*

Ex quo loco valdè memorabili multa docemur, quæ pro Justiniani famâ faciunt: Primùm injustè conquestus est *Agathias lib. V.* cùm olim universæ Romanorum vires constitissent *sexcentis quadraginta quinque* bellatorum *millibus*, vix tùm *centum quinquaginta* militum *millia* fuisse. Quid enim? Nec imperium Romanum vetus tùm regebat Justinianus; & tamen illis alendis, quos habebat, vix sufficiebant reditus publici. Secundò non tàm prodigus fuit hic Princeps in barbaros, quàm alii eum faciunt: Largitus est, sed *pro necessitate*; cùm intelligeret, è duobus malis eligendum minus; & largitus est *modicè*. Denique in barbaros immittendum fuisse docet exercitum, nisi Justinianus eos vellet pecuniis avertere: Neque per illum stetisse, pacem an bellum mallet. Et tantum de isto.

Nunc ad *Persas*. Non diu post acceptas pecunias fœdus iterum ab illis ruptum est, & missus *Belisarius*, nihil ferè memoratu dignum fecit ob morbum; qui copias ipsius invaserat. Incidit hoc bellum in annum tertium post Consulatum Basilii, id est, A. V. 1295. At sequenti *Chosroës* cum exercitu rediit, & *Sergiopolin* tentavit; sed frustrà. Tùm *Belisarius*, prævalentibus Gothorum armis, *in Italiam* revocatus est. Interim *Chosroës*, reparatis viribus, quas & ipsas pestis nuper

nuper exhauserat, anno post Basilii Consulatum quinto, A. V. 1297. *Edessam* obsidet; sed cum ignominia revertitur domum. Imperator occupatissimus, ut miseris provinciis Orientalibus consuleret, *quinque annorum inducias* à Persâ redimit. Ita pax fuit; quâ finitâ, Persæ cum Romanis bellũ redintegrârunt. In *Colchis* Romanus exercitus turpiter victus & fugatus est, quo tempore *in Italia Franci* bellum moverunt. *Quinquaginta millia à tribus* Persarum *millibus* in fugam versa sunt, cùm Deus innocentem *sanguinem Colchorum Regis*, contra Justiniani voluntatem à ducibus occisi, *in iisdem vindicaret*. Rem fusè narrat *Agathias*. Factum id anno post Basilii Consulatum decimo quarto; hoc est, A. V. 1306. Sed hæc ignominia sequenti anno rursus ingenti victoriâ expiata est; ut commemorat *idem*. Nam & Justinianus, pientissimus Imperator, *Rusticum* & *Johannem* (qui Colchorum Regem interfecerant) capite damnavit. Eâdem felicitate debellati *Misiani*, qui à Romanis ad Persas defecerant. Tum ad pacem petendam redactus superbissimus Persa; quæ impetrata, & usque ad Justiniani obitum sincerè culta est. Atque hæc fuerunt *quatuor maxima bella*, quæ Justinianus gessit, communi aliquando fortunâ, tandem suâ.

Sed & alia minora suscepta & confecta sunt, de quibus cùm satis egisset *Giphanius*, civiles quosdam motus exequitur. Quibus nos illum *Samaritanum* addimus. *Chronicon Alexandrinum* in quarto anno Justiniani: *Hoc anno* Samaritanis *tumultuantibus, sibique Regem & Cæsarem creantibus*, Irenæus *Penta-*

di-

diæ dux exercitus missus est; qui multos interfecit. Cæsarem illum *Julianum* appellat *Procopius in Arc. Hist. p. 52.* Et ad eam *numisma* CCCX. *p. 261.* refert *Octavius de Strada*; in cujus alterâ parte *Juliani caput*, cum inscriptione: D. N. JULIANUS. NOB. CÆSAR. In alterâ *simulacra* sedentium *Palladis* & *Cybelæ turritæ*, ut explicat *Alemannus in Procop. p. 58. 59.* Qui proinde dissentit ab Octavio, & numum ad *Julianum Apostatam* Gentilem pertinere putat. Aliam eorundem *Samaritarum* seditionem anno XXIX. imperii Justiniani motam refert *Anastasius*; in quâ *Judæi* & *Samaritæ Christianos* multos interfecerunt, & ædes sacras inflammârunt. Missus contra illos *Adamantinus.*

Posthæc *Giphanius* etiam de duobus celeberrimis Justiniani ducibus, BELISARIO & NARSETE, verba facit. BELISARIUM *Germanum* fuisse, & ipse, & *Welserus in Antiquitatibus Augustanis, & Besoldus in Synopsi majore* voluerunt ex illis verbis *Procopii lib. I.* Vandalicorum: *Ducebat Belisarius originem ex Germania, quæ inter Thraces & Illyrios sita est.* Ergò, inquiunt, fuit *Quadus.* Sed *Germaniæ vocabulum* hîc *non* est accipiendum *vulgari notatione*; quâ nos, qui Europæ latissimam regionem habitamus, Germani dicimur; sed intelligenda est *Germana metropolis*, inter *Thraciam* & *Illyricum* sita; cujus mentionem faciunt Orientalium Pontificum sanctiones; & de quâ *Ortelius* dubitat, sitne *Germanopolis Ptolomæi?* Malo igitur tàm illustrem heroëm pro populari non agnoscere, quàm veritatem de industriâ abscondere.

Primum

Primùm sub Justiniano ipso, nondum Imperatore, meruit, ejusque fuit *doryphorus*: Dein ab eodem contra Persas *cohortibus aliquot* præficitur: Tùm *Tribunus* militum, denique *Imperator*. Uxor illi *Antonina Patricia*, quæ priori marito *Photium* pepererat. Hic igitur *Belisarii privignus*. Ipse verò Belisarius *unicam filiam* ex eâdem genuit *Johanninam*, Anastasio, Justiniani & Theodoræ nepoti ex filiâ, desponsatam; ut nos *Procopius* solus docet in *Arcanâ p. 20*.

Rectè verò *Giphanius* putidissimum commentum esse pronunciat eorum, qui *Belisarium* tandem *effossis oculis in trivio mendicâsse obolos*, tradiderunt. Sed fallitur, quòd commenti auctorem existimat *Petrum Crinitum*: Nam & diu antè id à *nugantibus Græculis* celebratum est; à quibus accepit *Johannes Tzetzes Chil. III.* Ipsi verò Johannis Cappadocis historiam, & infelicem exitum, confuderunt cum exauctoratione Belisarii; cujus *Procopius in Arcana* meminit; vel quæ de illo Johanne *Giphanius* refert. Sed Belisarius, quamvis aliquando calumniis petitus, & imperio spoliatus est; tamen veterem dignitatem mox recepit, missus in Italiam; ut est in *Appendice Chronici Marcellini*.

NARSETIS, alterius ducis, patriam sibi perobscuram dicit *Giphanius*; sed non dubito, quin fuerit oriundus ex illâ parte *Armeniæ*, quæ Persis parebat. *Narsetem* & *Aratium* fratres *Persarmenios* expressè *Procopius lib. I. Persicorum* dicit: *Sub idem tempus*, inquit, *Narses & Aratius fratres Persarmenii genere, unà cum matre ad Romanos transfugerunt; quo-*

rum Narses *Quæstor etiam ab Imperatore factus, suas quoque gentes pecuniâ corrupit. Quæ cùm* Isaaces, *frater eorum natu minimus, cognovisset; cum Romanis clam collocutus,* Bolum *arcem ipsis tradidit.* Quid est igitur, quòd ultra hæsitamus? Hujus viri dignitates & laudes continet *Inscriptio pontis Salarii apud Gruterum. p. 161:* IMPERANTE D. N. PIISSIMO. AC. TRIUMPHALI. SEMPER. JUSTINIANO. P. P. AUG. ANN. XXXIX. NARSES. VIR. GLORIOSISSIMUS. EX. PRÆPOSITO. SACRI. PALATI. EX. CONS. ATQUE. PATRICIUS. POST. VICTORIAM. GOTHICAM. IPSIS. EORUM. REGIBUS. CELERITATE. MIRABILI. CONFLICTU. PUBLICO. SUPERATIS. ATQUE. PROSTRATIS. LIBERTATE. URBIS. ROMÆ. AC. TOTIUS. ITALIÆ. RESTITUTA. PONTEM. VIÆ. SALARIÆ. USQUE. AD. AQUAM. A. NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRUCTUM. PURGATO. FLUMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATUM. QUAM. QUONDAM. FUERAT. RENOVAVIT. Cæterùm tàm noxius imperio posteà fuit, sub Justinio II. quàm sub Justiniano utilis fuerat.

Ultimum caput in *Giphanio* miscellum est, atq; hoc unum instituti nostri causâ notamus; *sub Justiniano Consules creari desiisse.* Sic enim *Procopius in Arc.* pag. 115: *Non est omninò comitia videre Consularia; quare extremâ mortales oppressi sunt egestate.* Vide hominis malignitatem! Fecit id Justinianus ad immodera-

moderatas *expensas* illas *tollendas*; quas in Consulatus primo die ab ipsis creatis Consulibus fieri moris fuisse, docui *ad Pompon. lib. II. de Origine Juris.* Legem primùm tulerat, quâ sumptus istos nimios moderatus est; vide *Novell. CV.* sed cùm datis limitibus humana superbia coarctare se nesciret, hinc illud tandem Imperatoris subiit animum; ut Consulatus dignitatem amplissimam paulatim è Senatu proscriberet. Ita dum optimus Imperator providit, ne illustres familiæ *missilibus*, *donativis* & *strenis* suis ad extremam inopiam prolaberentur; audire cogitur, *ad egestatem alios redegisse*; scilicet quia plebem lascivientem & otiosam hoc commodo spoliavit. At nemo sapientum fuit unquam, quin detestaretur *hirundinem illam ærarii*, & plerumque procerum plebem: *Factum enim, ut omnes artes, omnia opificia, omne negotiandi studium, omnis agricultura negligeretur; cùm pecuniæ aliunde suppeterent.* Suadet *Sallustius in Orat. I.* de Republ. ordinandâ: *Uti plebs habeat negotia sua, largitionibus & publico frumento corrupta.*

Cæterùm sublatâ chronologiâ per Consulatus deductâ, in posterum tempora notabimus aliter; & ut in externis nuper à mundo condito *supputationem Calvisianam*; sic eandem sequemur *à tempore nati Salvatoris.* Hæc sunt, quæ de Justiniano volui, debui; nec dubito, quin *veritatis studiosum* me fuisse, boni omnes facilè intelligant. Iis, qui *Procopium* & *Evagrium* æstimant, non placebo. Sed *veritas non est; quicquid amor & auctoritas magnorum nominum suadet.* Concludo verbis incomparabilis *Salmasii*: Justinianus bonus ac pius Princeps!

JUSTINUS SECUNDUS.

MOrtuo Justiniano die 14. Novemb. (*Chronicon Alexandrinum* licet mendosum in numero mensium, & *Theophanes*) A. C. 565. mediâ nocte, cùm imperâsset annos 38. menses 8. (*Evagrius lib.IV. c. 40.*) successit JUSTINUS *junior*; patre Dulcissimo, matre Vigilantia, Justiniani sorore natus. *Corippus Grammaticus* & *Victor Tununensis*. Ergò perperam *Raphaël Volateranus*, *Onuphrius*, *Occo*, *Strada* & *Hemmelarius*, Justiniani nepotem ex filio faciunt. Sed & *Camerarius* apud *Nicephorum Callistum in Chronico* malè vertit fratris filium.

Fuit prius *Curopalates*; de quo officio consulendus *Alemannus in Procopium p. 17.* Socordis ingenii principem vocat *Besoldus*, scilicet quòd in gerendo bello imprudens & ignavus esset. Pacem cum *Avaribus* & *Persis* solvit, cum magno reip. damno; effecitque, ut de Justiniani prudentia nemo jam dubitarit. Acceptâ in Oriente magnâ clade, *in phrenesin incidit*; quâ commotus *Chosroës* petenti Sophiæ *triennales inducias* concessit. Tamen paulò ante finem Justini redintegrato bello tàm feliciter à *Justiniano duce* pugnatum ajunt, ut *Chosroës* lege perpetuâ sanxerit, ne contra Romanos Rex Persarum copias ipse duceret. Alii mortuo Justino victoriam hanc reportatam scribunt; alii vivente quidem *Justino*, sed jam omnia gubernante *Tiberio*.

Hæc verò est illa *Sophia*, quæ Justini uxor & *Theodora neptis*, sed non ex Justiniano (idem *Corippus*

pus & *Victor Tununensis)* Narsetem ad immane scelus suscipiendum irritavit. Nam cùm Justini literis revocaretur ex Italia, insignem contumeliam adjecit impotens fœmina: *Sibi semiviro in gynacéo opus esse; illic ad colum inter nentes jura daturum, & pensa in quasillos divisurum.* Hinc Narses, supra quàm dici potest, excanduit, sibi naturæ aut fortunæ injuriam cum probro objectari; & quia *ad lanificium* poscebatur: *Exordiar sanè telam*, inquit, *quam nulla Penelope, nec quicquid usquam est muliebrium Sophiarum, retexere potest.* Igitur Italiam, quam à Gothis felicibus armis vindicârat, rursus perditurus, *Longobardos*, eo tempore militiâ formidabiles, *è Pannonia* advocat; eorum Regi *Alboino* Italiam in prædam spondet, aditu obtentuque facilem; quippe viris vacuam, & à recenti adhuc calamitate languentem. Ita *Paulus Diaconus.* Sed *Constantinus Porphyrogennetus de administrando imperio c. 28.* rem paulò aliter narrat, & ipsam Augustam non *Sophiam*, sed *Irenem* vocat.

Quicquid sit, *Italiam* ingressi sunt *Longobardi*; & ejus nobilissimam partem tenuerunt, *usq; ad Caroli M. tempora*; quæ primo impetu invadere non poterant, ea cesserunt *Exarcho.* Nam dignitatem istam Justinus instituit, fuitque *sedes* potestatis *Ravenna.* Uno verbo: *Vices Imperatoris in Italia sustinebat.* Primus *Longinus*, ultimus *Eutychius*; quem post annos 183. *Aistulphus* Rex, *Ravennâ*, ut & omnes Græcos *Exarchatu* spoliavit. Vide *Erycium Puteanum lib. II. Hist. Insubric. p. 110. Sigonium lib. I.* de *Regno Italiæ.*

In civilibus Justinus laudabilior, leges ac justitiam amavit; cujus insigne exemplum refert è *Cedreno Petavius part. I. Ration. Temp. lib. VII. c.9.* decessit d. 26. Sept. A. C. 578. ut *Chronicon Alexandrinum* & *Theophanes* fidem faciunt. Liberos è *Sophia* genuit *Justum*, sed qui rursus obiit, antequam pater imperium adipisceretur; & *Arrabam*, sive *Arabiam*, uxorem Patuarii Curopalatæ. Illius meminit *Theophanes*; hujus *Corippus*, & nominatim *Antiquitates Constantinopolitanæ*; quas laudat *Alemannus in Procop. p. 68.* Ex Arabia & Patuario nata est *Helena*.

TIBERIUS.

TIBERIUS CONSTANTINUS (ut describitur in numis apud *Occonem p. 584.*) & *ipse Curopalates* (eò usque creverat ista dignitas, ut ad imperii fastigium proximus gradus esset) adoptatus à Justino, & Cæsar factus est d. 7. Dec. A. C. 574. ut vult *Theophylactus Simocata lib. III. c. 11.* d. 7. Sept. ut vult *Chronicon Alexandrinum*. Errat *Evagrius*, qui Justinum ait *solum* imperâsse annos 12. menses 10. dies 15. *cum Tiberio* annos 3. menses 11. *in totum* annos 17. menses 9. cum dimidio. Rectè *Petavius*, regnâsse *solum* annos 8. superque menses 9. ferè; *cum Tiberio* annos 4. ac duos circiter menses. In *Roma Subterraneâ*, opere longè pulcherrimo, quod nuper prodiit, extat *p. 107.* insignis *Inscriptio*, quæ huc facit: D'EP. EST. BOETIUS. CL. P. OCT. CAL. NOBR. INDICT. XI. IMP. DOM. N. JUSTINO. P. P. AUG. ANN. XII. ET. TIBERIO.

RIO. CONST. CÆR. ANN. III. Hic fuit Justini penultimus annus. Ergò Tiberius cum Justino regnavit omnino per annos 4.

Fuit Princeps lenitate, justitiâ, munificentiâ, pietate, cæterisq; Imperatore dignis virtutibus sanè quàm commendatus. *Persas*, duce *Mauritio*, feliciter repressit; & Narsetis thesauros reperit, ut scribit *Diaconus*. Moritur A. C. 582. d. 14. Aug. ut est in *Chron. Alexandrino*. Uxorem habuit *Anastasiam*, & ex eâ *filias*, ante imperium susceptas, *Charitonam*, quam Germano in matrimonium collocavit; & *Constantinam*, sive *Constantiam* Mauritio desponsam; ut ex *Evagrio* & *Theophane* manifestum est.

MAURITIUS.

FL. MAURITIUS (ita numi) vel MAURITIUS TIBERII (ut alii) *Cappadociâ* oriundus, virtute ac peritiâ rei militaris conspicuus, succedit Tiberio socero, A. C. 582. Ad eum confugit *Chosroës*, de quo illustrem victoriam reportârat, pulsus à suis: Statimq; à Mauritio *adoptatus*, & bello *restitutus* est. Tùm *Avaricum bellum* suscepit adversus *Caganum*; captos ab eo Christianos milites cùm nollet exiguâ pecuniâ redimere, paulò pòst iratum avaritiæ Deum sensit. *Phocas* contra eum ab exercitu Imperator salutatus est, A. C. 602. d. 27. Sept. qui totam domum ejus delevit, ipso quoque capite truncato. Nemo Principum fortiore animo tulit casum suum, cùm hoc *Davidicum* solùm diceret: ***Justus es, Domine, & rectum judicium tuum!*** Sed &

unum ex filiis occultante nutrice, ac *suum pro illo subjiciente*, piam fraudem ultrò detexit; nec alium occidi passus est. Vide *Baron. in A. C. 602. n. 19.*

PHOCAS.

FL. PHOCAS (sic appellatur in numis apud *Occonem p. 586.*) imperium, quod auspicatus est, d. 27. Dec. A. C. 602. tenuit per annos 8. nam ab *Heraclio* captus & interfectus est A. C. 610. ut ex *Chronico Alexandrino, Theophane*, & aliis manifestum est. Αἱμοπότης dicitur à *Johanne Antioch. in Exc. Peir. p. 853.* Id est, cruentus & sanguinarius. *Narsetem* nobilissimum ducem, qui rebellârat, per fas & nefas, iteratis juramentis interpositis, ad se pellectum, mox *vivum comburi* jussit. *Cedrenus* & *Historia Miscella*.

Cave hunc eundem cum *Baronio*, *in A. C. 568. n. 13.* & alibi, credas cum *Narsete eunucho*; qui *Gothorum* regnum in *Italiâ* sub Justiniano destruxit. *Narsetis*, *Justiniani ducis*, hic fuit exitus: Cùm *Longobardi*, Pannoniâ Hunnis concessâ, conjuges, liberos, fortunasq; transtulissent *in Italiam*; Narsetem perfidiæ ferè pœnituit. Audiebat passim, novæ calamitatis auctor, qui bellum profligârat. Igitur animum crucians, Romæ morbo ac dolore interiit. Sic referunt *Paulus Diaconus*, *Anastasius Bibliothecarius*, & alii. At hic, ut audivimus, Phocæ jussu, *vivus crematus* est. Nec profectò tàm facile est dicere, *Diaconum* & *Anastasium* retulisse falsum; vel, quod *Baronius* cogitavit, ab omni perfidiæ maculâ liberare Narsetem: Consentit enim in re ipsâ *Constantinus* Imperator, non

Paulum

Paulum Diaconum, sed alios secutus; ut ex circumstantiarũ diversitate lector diligens observare potest. Nisi ergò auctoritates istæ solidioribus rationibus confutentur, inde sic argumentamur: *Narsetem eunuchum* post immanem proditionem vix vitam, nedum summam Præfecti potestatem apud Romanos ad imperium usque Phocæ habiturum fuisse. Quid? an Narses eunuchus ad Phocam usque vitam produxit, qui missus est in Italiam contra Gothorum Regem A. C. 552. ut ipse fatetur *Baronius in illo anno, n. 21?* Cui non imminutæ mentis lectori persuadebit hoc? ego omninò *duos* statuo *Narsetes*: Primum Narsetem illum, cujus ductu Gothorum regnum eversum est; posteriorem, qui per nefas circumventus, à Phocâ vivus crematus est. Hic postremus adhuc juvenis *armiger* fuit *Justini*; de quo *Corippus lib. III.*

Armiger intereà Domini vestigia lustrans,
Eminet excelsus super omnia vertice Narses
Agmina, & augustam cultu præfulgurat aulam;
Comtus cæsarie, formâq; insignis & ore,
Aureus omnis erat cultuq; habituq; modestus.

Præfectus Romani exercitus vicit *Varanem*, & *Chosroëm juniorem* restituit, *Miscell. lib. XVII. Zonaras in Mauritio, Nicephor. lib. XVIII. c. 20.* Duo igitur belli fulmina ejusdem nominis, alter *Gothis*, alter *Persis* oppositus; hic ipse, quem Phocas tàm crudeli mortis genere sustulit, ultoremq; crudelitatis & perfidiæ rursus habuit *Fl. Heraclium*, Africæ Præfectum: Is enim indignè ferens, Phocam imperium hostibus perden-

dum relinquere, A. C. 610. solvens ex provincia, *Constantinopolim* occupat, & *Phocam* supplicio afficit.

HERACLIUS.

FL. HERACLIUS, filius Heraclii στρατηγοῦντος ἐν Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ, ut ait *Zonaras*; & hinc Λίβιος cognominatus à *Constantino lib. I. Themat. 1. p. 3.* imperium adeptus, occiso Phocâ, *Persas*, qui Orientis maximam partem occupârant, & *crucem Salvatoris in Persidem* asportârant, de pace rogat supplex: Sed illi respondent, tùm demum concessuros, *si crucifixum abnegarent Deum, & Solem adorarent*. Eodem tempore *Avares* in *Thraciam* irrupêre; quibus ægrè placatis, Heraclius totus in bellum Persicum incubuit; victis Chosrois ducibus, etiam in Persidis interiora movit A. C. 627. & hostem compulit pacem petere, *reddere* cum ademptis opibus, & captivis *Sacrosanctam crucem*; quam *Heraclius* summâ cum veneratione *Hierosolymam transtulit.*

Hujus temporibus nova è profundo barathro erupit religio, seu clades potius ac lues humani generis; quæ initium à *Muhamede*, Abdulæ filio, Abdulmutalibi nepote, sumsit. Vide *Leuncl. lib. I. Histor. Musul. p. 32. & Joh. Cotovicum in Itinerario c. 1. Baron. in A. C. 630.* & alios passim. Ipse Heraclius in Monothelitatum hæresin prolapsus est; ut scribit *Theophanes*. Moritus d. 11. Martii A. C. 641. ætatis 66. cùm imperâsset annos 30. menses 4. dies 6. *Petavius in Ration. Temp. part. I. lib. VII. c. 13.*

CON-

CONSTANTINUS.

SUccedit Heraclio patri, & *quarto* imperii *mense*, seu morbo, seu veneno à *Martinâ novercâ* tollitur.

HERACLEONAS.

HEraclii filius cum *Martinâ* matre *sex* mensibus imperium tenet; iis exactis, *nares* Heracleonæ, *lingua* Martinæ *præscinditur*, ex Senatus decreto. *Theophanes, Zonaras, Cedrenus & Miscella.* Hunc *Besoldus* in minore Synopsi, an ut illegitimum *omisit?* non opinor: factum vel ipsius incuriâ, vel typographi. Nam mox Justinianus in Heraclii stirpe *sextum Augustum* dicit. Quòd si Heracleonam excludimus, falsum est; haberemus enim saltem *Heraclium, Constantinum, Constantem, Constantium Barbatum, Justinianum.*

CONSTANS.

CONSTANTINI F. Heraclii N. occiso Heracleonâ, imperium adeptus, infelix bello; ut rectè *Besoldus.* Primùm contra *Saracenos* infelicissimè pugnavit, ut est apud *Theophanem*, & in *Miscella.* Inde *Orientis* velut pertæsus, in *Italiam* trajecit, *contra Longobardos*; sed ab iisdem victus, *Romam* furore quodam barbarico *expilavit*; ut est apud *Paulum in Longobardicis.* Hinc in *Siciliam* transmisit, ubi cùm 6. annis hæsisset, *Syracusis in balneo* interfe-

ctus

ctus est à suis; cùm imperâsset annis 27. Factum id A. C. 668. præter *Theophanem* vide *Zonaram*.

CONSTANTINUS.

METIUS, sive MEZENTIUS, sive MEZIZIUS, *Armenus*, creatus erat à rebellibus; sed hunc paulò pòst superveniens Constantinus, Constantis occisi filius, Constantini nepos, Heraclii pronepos, interemit; ut scribunt *Anastasius*, & *Constantinus Manasses*. Hic igitur imperare cœpit, cum fratribus *Tiberio* & *Heraclio*; ut vult idem *Anastasius*. Nares iisdem mox amputatas tradit *Theophanes*; sed qui nec sibi consentanea loquitur: Ait enim eosdem imperio dejectos anno demum XIV. Constantini.

Pogonatus, vel Pogonates, hic Imperator cognominatus est, cujus rei causam reddit *Constantinus Manasses* in Annalibus:

- - quod parans Mezizii
Ducis in luem classem tener & imberbis,
Hinc reversus amplâ *visus est* barbâ *decens*;

ut Latinè vertit *Fridericus Morellus notis in Constantinum Porphyrogennetum de Themat. p. 121.* Sub hoc *Constantinopolis* à Saracenis *obsessa* per 7. annos; quibus cum Imperator superior tandem fuit, pax his conditionibus facta, ut *Saraceni Romanis* quotannis *trecenta sexaginta quinque aureorum millia* penderent; ac virorum capita *quinquaginta*, equos nobiles *quinquaginta*. Sic tranquillitate restitutâ, *Concilium* generale *sextum* indixit. *Petav. Ration. Temp. part. I. lib.*

lib. VIII. c. 1. Moritur A. C. 685. cùm imperâsset annos XVII. ut scribit *Constantinus Manasses.*

JUSTINIANUS II.

Constantini Pogonati F. cognomento Rhinotmetus, à truncis naribus, succedit patri, annos natus 16. *Mardaitas*, Libani incolas, obicem imperii Romani, cujus *Saracenos* sedibus suis detraxit: Cum iisdem Saracenis, fretus *Sclavorum* invitis auxiliis, congressus, inferiores tulit. Domi crudelis ac rapax, plures sibi hostes peperit. Hinc à *Leontio* Patricio, quem ad regendam *Helladem* miserat, è carcere, comprehensus, *nasoq; mutilatus*; & *Chersonam* relegatus est, A. C. 695. Ab exilii loco posteà fugiens, venit ad *Caganum*, Regem Avarum, cujus filiam duxit; & hinc ad Bulgarorum Principem, *Trebellium*; cujus ope restitutus, *Leontium* & *Absimarum* in vinculis, *præfecto naso*, per urbem circumductos, & *ludis Circensibus* spectaculo exhibitos, *capite plecti* meritò jussit. *Constantinus Manasses*, *Cedren. Theophan.* & alii. Mox iisdem *Bulgaris*, quorum beneficio regnabat, bellum inferens, & victus, dignas ingratitudinis pœnas luit. Tùm in *Chersonitas* conversâ sævitiâ, pænè omnes interfecit, classe in eos missâ; quam redeuntem adversum mare horrendo naufragio castigavit. Hac ille clade parùm commotus, immò *ferocior* factus est; *quòd sui* in illo Chersonitarum strage *parvulis pepercissent*. Igitur adversus ætatem, quæ crudelissimos in se barbaros facilè exarmat, novam classem instruxit; id omnium mentes alienavit. Nàm conjuratione factâ,

ctâ, *Philippicus Bardanes* ad imperium evectus; *Justinianum* unà cum filio *Tiberio* interfecit A. C. 711. exeunte; vel ineunte 712. Et *sic Heraclii domus extincta est.*

LEONTIUS & ABSIMARUS, TYRANNI.

DE priore jam satis diximus. Cùm Justinianum *truncatum naso* exegisset, armis nihilo felicior, *Carthaginem* amisit; missus in *Africam* exercitus rem malè gerit, & offensionem veritus, contra Leontium *Absimarum* creat; & *Tiberium* appellat. Sub hoc Absimaro *ducenta millia Saracenorum* à Romanis *in Syria* concisa scribit *Theophanes*. Utriusque tandem fatum illud fuit, redeunte ab exilio Justiniano, quale dixi. *Prodigus* & *ignavus* Imperator, cùm biennium & menses aliquot imperâsset; equestri dato certamine *post prandium in secessu dormiens*, à conjuratis arreptus, *oculisq; privatus* est, pridie Pentecostes; sive 4. Junii, A. C. 713.

ANASTASIUS.

ARTEMIUS, Philippico à secretis, imperio accepto, dictus ANASTASIUS, contra *Saracenos* classem ingentem parat in insula *Rhodo*. Sed exercitus seditione concitatâ, & occiso duce, *Theodosium* quendam tributorum exactorem, Imperatorem salutat. *Anastasius* desperatis rebus suis, imperii ponit insignia, & *se monachum facit*, A. C. 715.

THEO-

THEODOSIUS.

THEODOSIUS ADRAMYTTENUS, Imperator quasi *per ludum ac jocum* factus, regnat usque ad annum 717; quo *Leoni sponte* cessit; is *detonsum in Clericum* cum filio vivere permisit in otio.

LEO.

LEO ISAURUS, ante imperium Conon appellatus, imperium suscepit d. 25. Martii, A.C. 717. *Saracenos*, qui Asiâ vastatâ *Pergamum* expugnârant, & *Constantinopolin* obsederant, repulit; *Tiberium* tyrannum per duces suos in *Sicilia* oppressit, & Occidentem pacavit, A.C. 719. Nomen Pontificiis invisum, quòd imagines aboleri jussisset; sed præter meritum. Videbat enim Imperator, *statuas* religiosâ veneratione *coli*, *adversus clarissimum Dei mandatum*. Ob hanc causam *Gregorius II. Pontifex*, Imperatorem subjecit *anathemati*; ac *Romam*, & quicquid *Italiæ reliquum* erat, à *Byzantinorum* Principum abstraxit imperio; *tributaq;* *pendere* iis ultrà *prohibuit*. Hæc ipse *Petavius* Jesuita, *Ration. Temp. lib. VIII. part. I. c. 5.* Igitur hoc tempore *idololatria pontificia* magnum *incrementum cepit*; Imperator è *divinis literis optimè informatus*, pressus, *& potestate suâ, quam in Italiam, Romam & ipsum Pontificem habebat, privatus est.* Unde cautè legeris *Besoldum* in *Synopsi majore*, factum & ipsum denique πολύθεον. *Leo*, ne Pontificis perfidiam ulcisceretur,

bellis

bellis Saracenicis impeditus eſt. Obiit *hydropicus* A.C. 741. d. 18. Junii; cùm imperâſſet annos 24. & menſes 3.

CONSTANTINUS COPRONYMUS.

LEonis Imperatoris F. Copronymus cognominatus, quia fecit id, quod *Wenceſlaus Norimbergæ*; hoc eſt, *baptiſmo* admotus, in aquam ſacram *ventris onus* eliſit. Factum id A. C. 719. d. 25. Octob. Contra hunc *Artabasdus* res novas molitus eſt; & pulſo Conſtantino, ut *manuum opera* rurſus colerentur, imperavit. Verùm anno 743. menſe Sept. captus à *Conſtantino* cum filio, & *excæcatus* eſt. Cùm *Saraceni* diſcederent, Conſtantinus *Syriam* & *Aſſyriam* felicibus armis pervaſit; & paſſim rem Chriſtianam reſtituit. Hujus temporibus *Turcæ è portis Caſpiis* eruptione factâ, *Armeniam* & *Iberiam* perſultrâunt; & prædâ graves redierunt domum. Moritur A. C. 775. d. 14. Sept. cùm imperâſſet annos 34. menſes 3. non malus Princeps, niſi bonitatem cauſæ ſævitiâ corrumperet.

LEO.

LEO, Conſtantini Copronymi F. à patre conſors imperii factus, ſicut & pater, Porphyrogenneti nomen tulit. Bellum *Saracenicum* ſtrenuè profligavit, & proceribus poſcentibus Conſtantinum filium, ex *Irene* genitum, imperii participem fecit. Alii dein *Nicephorum*, Leonis fratrem, ad invaden-

invadendam tyrannidem hortati sunt; quos Imperator convictos unà cum fratre exilio mulctavit. Moritur A. C. 780. d. 8. Sept. cùm imperâsset annos ferè 5.

CONSTANTINUS.

LEonis F. Constantini Copronymi N. Porphyrogennetus cognominatus (sed *cave* hunc *confundas* cum Constantino *Porphyrogenneto*, & ipso Leonis F. *literatissimo Principe*, cujus scripta toties hactenus citavimus; nam *hic* ætatis *posterior*) unâ *cum Irene matre* ferè per annos 10. regnavit. Impotens fœmina *idololatriam* instauravit, & *Aaroni*, Saracenorum Principi impar, tributarium imperium reddidit. Filium, cui *Rotrudem*, Caroli Francorum Regis filiam, A. C. 782. desponderat, violatâ fide *Mariam quandam* oriundam *Armeniâ* coëgit ducere, mense Dec. A. C. 788. A quibus nuptiis filius abhorrens, simulq; matris pertæsus, eam A. C. 790. redegit in ordinem; tamen posteà dignitati restituit, cum magno suo malo. Nam ejusdem dolo circumventus, & immaniter *excæcatus* est anno imperii 18. Christi 797. *Besoldus* hanc Irenem *nimis improvidè* commendat, *benè* administrâsse rempublicam, filium *insolenter*; eandemque admodum *iniquè* in exilium pulsam. E Pontificiis consule *Petavium part. I. Rat. Temp. lib. VIII. c. 6.* è nostris *Cluverum in Epit. pag. 435.* & *ἀκρισίαν Besoldi* satis animadvertes.

CAPUT XVI.

HOc caput *Besoldus* inscribit DE IMPERATORIBUS ORIENTIS POST AVULSUM OCCIDENTEM. Sed miror in hoc caput non retulisse CONSTANTINUM COPRONYMUM, LEONEM & CONSTANTINUM PORPHYROGENNETUM; sub quibus jam Occidens avulsus erat: Sicut enim diximus, à *Leone* defecit *Pontifex*, secumq; traxit, *quicquid in Italia Constantinopolitanis Principibus* hucusque paruerat.

Tria verò *Besoldus* agit in hoc capite: Primò, quomodo *Carolus*, Francorum Rex, rebus bellicis, inclaruerit, & *Longobardicum* regnum in *Italia* destruxerit? Secundò, quomodo *Constantinopolitanum* imperium, non nisi *ignavos* Principes sortitum, tandem *defecerit?* Tertiò, quomodo *Turca* prosperâ fortunâ usi, *Orientem* suum fecerint? De his quoq; dicam quàm brevissimè.

Francorum præclara gens, quæ super omnes gentes enitet, ut laudat *Puteanus comment. in Historiam Insubricam p. 187.* Item: *Gens virtutibus factisq; eximia*, ut ait *Euphormio in Icone c.3.* Nec non: *Gens tàm nobilis, ut hodieq; universos Europæos Asiatici* Francos *indigitent; sicut Orientales Romæos, Abyssini quoque in Africa communiter nos* Alfrangues, *& Christianum orbem* Franciam *nuncupent*, teste *Vagetio in Periodo regni Turcici p.25.* Non à *Trojanis* oriunda, vel *Franco* quodam, Hectoris filio, ut quosdam existimâsse jam suprà in rebus Trojanorum docui; neq; etiam à *Bojis*,

ut

ut in Bojorum gratiam *mentitus* est *Aventinus*; sed ex *aliquot* Germaniæ *populis* adunata fuit. Nam Germani rectè tandem animadvertentes, nihil contra Romanum imperium validius, quàm fraternam quandam concordiam; & hoc uno se hactenus Romanis inferiores fuisse, quòd singuli ac divisi pugnâssent; adversus eos conspiratione factâ, in unum corpus coierunt, & Germanico idiomate *Francos*, hoc est, die Freyen / *liberos ab omni servitute* se nuncupârunt. Quicquid igitur Taciti tempore *Chatti*, *Tencteri*, *Bructeri*, *Ubii*, *Usipetes*, *Chauci*, *Cherusci*, *Hermunduri*, *Narisci*, *Suevi* deniq; tenebant; *Franciæ nomen* occupavit. *Freher. lib. II. Orig. Palatinarum c. 3.* Reliquiæ tantæ multitudinis, quæ in unum corpus coaluit, unumque nomen adscivit, consederunt ad *Mœnum*; nam cæteri omnes *Rhenum* sæpius *transgressi*, sub *Aureliano*, *Floriano*, *Probo*, *Proculo*, *Juliano*, *Valentiniano & Honorio*; sæpiusq; repulsi, tandem cùm *Attila* res Romanas attrivisset, *Belgicam*, dein *Celticam* subegêre. Mox *Ægidio* & *Sangrio*, Galliarum Præsidibus debellatis, *Lugdunensis Galliæ* partem juris sui fecerunt.

Gothi *Aquitaniam*, Burgundiones *Narbonensem*, *Sequanaq; partem* Romanis eripuerunt. Victis his, qui fortunæ superstites erant, Francis accessere: Nec diu pòst *Gothi*, acriter à *Belisario* pressi, *Francis* & ipsi partem suam concesserunt hâc lege; ut in belli societatem secum venirent. *Alemannos* quoq; non tulerunt in *Gallia* residere, iisque insigni prælio devictis, totâ paulatim regione potiti sunt; permittente

Justiniano. Consulendus *Puteanus comment. in lib. II. Hist. Insubric. p. 97. 98.*

Initium regni *Francorum in Gallia* constituerim A. C. 549. octavo post Consulatum Basilii. Tùm enim *Franci* ab Imperatore *Justiniano* Galliarum jura adepti sunt; & *aureos numos*, quod ipsis *Persis non licebat*, cudere cœperunt; non Imperatoris Romani, sed *suorum signatos imagine*; ut è *Procopii lib. III. Gothicorum* docet *Baronius in A. C. 549. n. 4. 5.*

Francis illo tempore præerat *domus Merovei*; qui Romanis junctus cum *Attila* manus conseruit in campis *Catalaunicis*; eaque in *Childerico* 200. ferè post Justinianum annis defecit; *Pipino*, Majore domus, ob rei militaris peritiam prudentiamq; in regendis civilibus, ad regnum evecto.

Stemma Pipini locupletius (quàm in historia Caroli Magni, auspiciis *V. C. Bœcleri* prodiit *p. 92.*) exhibetur à *Puteano lib. III. Historiæ Insubric. p. 181.* hoc modo: *Carolus M.* seculo Christiano sexto, clari nominis ac potentiæ in *Narbonia*, teste *Sigeberto*, reliquit *Pipinum Landesium*. Præfectum palatii Austrasiæ: *Pipino Landesio* geniti cùm alii liberi, tùm *Sancta Begga*; quæ maritum habuit *Ansigisum*, vel *Angisum*, *S. Arnulphi*, Metensium Episcopi & *Dodæ* filium, *Arnaldi* nepotem, *Ansberti* & *Blitildis*, *Clotharii* Regis filiæ, pronepotem. Ex Sanctâ *Beggâ* & *Ansigiso* natus *Pipinus Crassus Herstallius*, Præfectus palatii Austrasiæ, deinde Dux; cui *Alpaidis* concubina, soror *Dodonis*, peperit *Carolum Martellum*, Præfectum palatii & Austrasiæ Ducem. Ex hoc & *Adelheide Pipinus* iste

iſte cognomento *Brevis*, familiæ ſuæ regnum intulit. *Pipini Brevis* & *Berthæ* F. CAROLUS, cognomento MAGNUS, regnum poſt obitum patris adeptus, quantas res geſſerit, non opus, ut explicem.

Sufficere poteſt tyroni hiſtoria Caroli M. modò laudata; quam, primas ducente lineas *Bæclero*, antè biennium ferè dedit *Joh. Joachimus Franzius* unà cum *Eginhardo*. Unum hoc monuerim, in ea non rectè aſſeri, *Ingelhemi*, vico *prope Moguntiam* in Germania, in hanc orbis communis auram eſſe prognatum. Eſt quidem fama, ſcio, eaque tàm pertinax, ut *Carolus IV.* Imperator, cùm *in D. Caroli M. Principis cognominis honorem* inſigne *collegium Bohemorum Sacerdotum* fundaret; ejusq; rei memoriam ita conſignaverit: *Imperator ille magnificus in villa* Ingelheym *Moguntinenſis Diœceſis, in imperiali palatio, commemorandæ ſuæ nativitatis ſumſit originem. Quin & incolis loci hodiernis id adeò perſuaſiſſimum habetur, malam ut apud eos gratiam initurus ſit, qui vel leviter in dubitationem id vocare conetur; quorum & vix ullus non uni ex filiis ſuis Caroli nomen in ſacro fonte indere, pro reverentia illius Semonis, conditoris ſui ſolet*; ut ſcribit *Freherus lib. II. Originum Palatinarum c. 11.* Sed ipſe tamen ei famæ, quod veteri & ſpecioſo indicio deſtituta eſſet, accedere noluit; licet ubi natus eſſet, ignoraret.

Noſtro ſeculo ne terram ampliùs ignoremus, debemus *Antiquitatibus Fuldenſibus à Chriſtophoro Brovvero Societ. Jeſu* publicatis; ex iisque primò, quod ſciam, verum docuerunt *Reineſius lib. II. Var.*

est. Cùm *Alpium fauces* insideret, aliquot cohortes per cautes, aviosq; calles à Carolo jussæ circumduci; & à tergo *se ostentantes*, sic eum *terruerunt*, ut sine prælio statim *Ticinum* fugeret; quemadmodum idem *Anastasius*, & *Annal. Francorum*, & *Religiosus Cœnobii Egolismensis in vita Caroli M.* adstruunt. Alii, sed auctoritatis minoris, pugnâsse volunt. Institit fugienti *Carolus*, & *Ticinum* acri obsidione pressam fame, pestilentiâ, armis, ad deditionem compulit. Sic *Desiderius cum uxore ac liberis* in Caroli potestatem venit. Unus tamen filius *Adalgisus* sceptri hæres futurus, si fortuna voluisset, *Verona*, quam idem Carolus agressus erat, *in Græciam* celeri fugâ pervenit. Hic *regni Longobardici finis.*

Alterum, de quo *Besoldus*, illustrat *Freher. Tom. II. Rerum Germanicarum*, ubi de *Byzantini imperii* decremento: *Quoties Germani, cùm per tanta terræ pelagiq; intervalla, bello sacro Saracenos in Asia peterent; & terram illam, quam vocant, sanctam, Græcorum ignaviâ amissam, magnâ ex parte recuperarent; vel in transitu Byzantinis Regibus terrori & formidini fuerunt? Nonne verò illorum Principatus sub* Alexio Angelo *Germanis tributarius factus, &* vectigal *inde* Ἀλαμαννικὸν *vocatum Græcis hominibus indictum? Ad quod conficiendum nec quidem priorum Imperatorum thesauris, nec sepulcris parcitum fuit.* Et post multa alia: *Byzantini plerunq; nullâ justâ neque successione, neque electione; sed aliquando magicis sortibus, aliisq; malis artibus affectatâ tyrannide, vero Principe (si vel frater sit) aut sicâ venenóve peremto; aut (ut*

mitiùs) elucificato, vel castrato; aut (ut mitissimè) tonso, & in monasterium truso, imperium malè arripuerunt; pejùs gesserunt, pessimè, & simili exitu, rursus amiserunt: Vel fortè, non dicam fœminarum, sed (quod indigniùs) eunuchorum nutu & libidine; aliquando & factionum theatralium impetu, nonnunquam etiam ipsorum hostium & barbarorum; atque adeò Turcarum voluntate & minis ad sceptra extollebantur. Imperii tandem hujus exitum sic describit idem: *Factum est, ut in altera illa, ad Euxinum pontum, Roma imperitantes, Neronum potiùs quàm Constantini, cujus nomen affectabant, successores, variis morum damnis & vitæ flagitiis, in socios perfidiâ, perniciosâ inter ipsos discordiâ, infandâ crudelitate & tragicis sceleribus, adeòque apertâ impietate; & eorum exemplo, ut fit, corruptus populus, eò dissolutionis, nequitiæ, infamiæ, prolaberetur; ut pro* novâ Româ & Sione *(nam & hoc titulo sibi blandiebantur)* nova *potiùs* Sybaris & Sodoma, *vel ipsis testibus, esset dicenda. Quam perversionem fatalis ejus interitus, & excidium justo* Adrastiæ *judicio est consecutum. Postquam enim cum vicinis omnibus populis, jam velut juratis & divinitùs immissis hostibus;* ab Occidente, *Vandalis, Gothis, Bulgaris, Ulachis, Mysis, Hunnis, Avaribus, Serviis, Triballis, Patzinacis, Rossis, Uris;* ab Oriente *verò Persis, Iberis, Arabibus, Armeniis, tandem Turcis & Saracenis, omnium acerrimis, tanquam reus aliquis bestiis objectus, diu variâ fortunâ imperium illud belligerâsset; plerumque verò à magna strage attenuatum, aut ad durissimas dependendi tributi conditiones adactum: Non tantùm fines*

nes, illos olim latissimos perpetuâ quasi alluvione arrosos, amissis subinde optimis quibusque provinciis, magis magisq; contrahere necesse habuit; sed vix tandem pomœria sua, imò mœnia portasq; tueri potuit. Itaq; cùm aliquot obsidiones Constantinopolis ab Avaribus, Saracenis, Genuensibus, atque etiam in civilibus bellis passa, justo pœnitendi tempore elapso, nihilo interim evaderet melior; sed veluti obligato sibi divino auxilio, invincibilem *se jactaret; tandem à Deo deserta (quod* Leo *Imperator dudum in quodam* vaticinio *præsagierat) ut* à Constantino primo *condita; ita* ab ultimo *amissa, immanissima Turcarum genti pertinaciter obsidionem urgenti, nunquam satis deplorando orbis Christiani damno concessit.* Habes compendiosissimam rei Constantinopolitanæ, usque ad novissimum tempus, descriptionem; quâ qui contentus esse non potest, adeundi illi erunt *Zonaras, Nicetas, Nicephorus Gregoras, Laonicus*, & alii. Perpetuam Imperatorum seriem ab *Irene* usque ad ultimum *Constantinum Palæologum* cùm *Besoldus* omiserit, non erat animum subjicere, nisi historiam Besoldianam supplere me vellent alii; sed illis ita obsequar, ne reliqui de prolixitate conqueri possint.

NICEPHORUS, *Irene ejectâ*, imperium invasit, A. C. 802. *Bardanem* amovit, quem exercitus invitum creaverat; cum *Saracenis* pacem per dedecus iniit, & scelerate rursus violavit. Occiditur à *Bulgaris* A. C. 311. d. 26. Julii. *Theophanes* & *Miscella*.

STAURACIUS, Nicephori F. particeps imperii, moritur ex vulnere; cùm paucis mensibus regnâsset post patrem. *Iidem*.

MICHAEL Curopalates Imperator salutatus d. 5. Octobris A. C. 811. victus à *Bulgaris* A. C. 813. *Leoni Armenio* cessit Principatum. *Iidem* cum *Zonarâ* & *Cedreno*.

LEO *Armenius*, Julio mense A. C. 813. primordia imperii capit. Occiditur à *Michaële Balbo*, quem majestatis reum in custodia haberi jusserat, ipso *natalis Dominici die*, *inter sacra*, A. C. 820. *Iidem*.

MICHAEL Balbus, *Phryx*, ex oppido *Amorio*, interfecto Leone imperat. *Thomam*, qui res novas molitus erat, victum & captum omni crudelitatis genere laniavit. Sub ejus Principatu *Saraceni Hispanienses* occupârunt *Cretam*, exin *Calabria*, *Apulia*, & *Italiæ pleraq; Saracenis* paruerunt. Moritur A. C. 829.

THEOPHILUS, Michaëlis Balbi F. succedit dicto anno, mense Octobris. Moritur A. C. 841.

MICHAEL, Theophili F. Michaëlis Balbi N. sub tutela, matris *Theodoræ* relictus, patrem excipit. Sub eo *Bulgari Christianis sacris initiati* sunt, regnante tùm apud illos *Bogori*. Decimoquarto imperii anno, hoc est, A. C. 855. *matrem* potestate *spoliat*; & *Bardam* primùm *Curopalatem*, dein *Cæsarem* facit; se verò totum dat ludis, aurigationibus, ac perpotationibus. Ad extremum *Bardas occiditur*, ipsius *Michaëlis consensu* d. 1. April. A. C. 866. & *Basilium Macedonem* Imperatorem creat d. 26. Maji, anno eodem. Pòst, cùm *Basilius* insidias metueret à *Michaële*, eum antevertere volens, *ebrium interficit* A. C. 867.

BASILIUS Macedo, ex *Arsacidis*, ut *vanissimè*

vissimè scribit *Curopalates*, obscuro genere natus in *Macedonia*; ut veriùs *Zonaras*, non pœnitendus imperio Princeps, officia mandavit bonis; & judicia exercuit ipse, sed & foris contra *Saracenos* & *Manichaos* prosperè [illegible]avit. Moritur A.C. 889.

LEO Basilii F. sive Michaëlis Imperatoris (nam utrumque traditum) ob *studium Philosophiæ* cognominatus *Philosophus*, adversus *Bulgaros* primùm infeliciter [illegible]avit; sed mox *auxiliis Turcarum* usus, vicit. Obiit d. 11. Junii A. C. 911.

ALEXANDER, Leonis frater, tutorio nomine imperio præfst; donec adolesceret *Constantinus*, Leonis F. Crapulæ & libidinibus deditus periit d. 7. Junii A. C. 912. multo *per nares & pudenda rejecto sanguine*; cùm post haustum largiùs *merum, pilâ* deinde se & *equitatione* vehementiùs agitâsset. *Curopalates, Cedrenus, Zonaras, Glycas, Constantinus, Manasses.*

CONSTANTINUS Porphyrogennetus, Leonis Imperatoris F. Basilii Imp. N. hîc est, qui optimorum Scriptorum in omni genere exemplaria undique conquisivit; iisque *Palatinam bibliothecam instruxit.* Dein cùm animadverteret, plerosque à legendo, mole librorum, deterreri; eos epitomavit, & in locos communes, sive *tres & quinquaginta titulos* eleganter distribuit. Hujusmodi *Excerptorum duo tituli* ad nos hodiè pervenerunt: *Alter legationum*, in duos libros distributus, *alter de virtutibus & vitiis*, quem debemus curiositati *Nicolai Peirescii*, æternâ gloriâ dignissimæ. Plura de ejus peritia, in omnibus ferè

ferè disciplinis, Arithmeticâ, Musicâ, Astronomiâ, Geometriâ, Historiâ, Poësi, & universâ Philosophiâ. *Bonaventura Vulcanius notis in hujus ipsius Constantini lib. I. de Thematibus p. 53.* qui tamen *p. 56.* videri potest, cum *Constantino Porphyrogenneto*, Leonis & Irenes filio (de quo suprà) confudisse. Noster matrem habuit *Zoën*, quæ ab *Alexandro tutore* primùm *ejecta*, dein *revocata*, & rursus palatio *submota* est. Sub hoc Imperatore *Constantinus Ducas*, & *Leo Phocas*, victoriâ *Bulgaricâ* insolentior factus, imperium affectantes, oppressi sunt. Post hæc

ROMANUS LECAPENUS, Patricius, Constantini socer, & novo honoris genere, *Imperatoris custos ac pater* d. 24. Sept. A. C. 919. *Cæsar*, & sequente Dec. *Augustus* appellatus est à *Nicolao Patriarchâ*, permissu Constantini; qui cùm VII. annos solus imperâsset, insurgentibus tyrannis ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ collegam imperii assumsit hunc Romanum,

Astutam vapido gestantem in pectore vulpem.

Vel potiùs κυνὸς ὄμματ' ἔχοντα; quippè qui & *Theodoram* uxorem suam, diademate ornavit, & CHRISTOPHORUM filium suum ad idem fastigium evexit; voluntate, ut videri volebat, Constantini; sed reverà invito, & conquerente & πολυκοιρανίαν indignè ferente. Idem & Christophori uxorem, *Sophiam*, post obitum *Theodoræ*, Augustæ nomen accipere voluit. Tum &

STEPHANUM & CONSTANTINUM filios suos, Cæsares, Augustos creavit; & THEOPHYLACTUM *filium Patriarcham fecit*, & ROMA-

MANUM, è Christophoro nepotem suum, coronavit. Tot præsidiis firmato imperio *Constantinum Porphyrogennetum aspernari* cœpit; sed, ut è Phœbi tripode canit Poëta:

Sequitur superbos ultor à tergo DEUS!

ROMANUS, annosa vulpes, tandem in casses incidit; & *à Stephano filio*, Imperatore & ipso pariter declarato, *captus*, exutus imperio, & *attonsus* in insulam *relegatus* est, d. 16. Dec. A. C. 944. *Stephanus* verò, & *Constantinus*, fratres, inter se mutuò de imperio altercantes, *ambo correpti*, & in insulas sunt *deportati*. Sic tyrannide liberatus Constantinus, imperavit usque in annum 959. Eo enim die 9. Dec. *Romani filii parricidio*, ut ferebant, sublatus est.

ROMANUS, Constantini Porphyrogenneti F. Leonis N. homo soluti ingenii, obiit anno 963. Scripsit *ad eum* eruditissimus pater *librum de administrando imperio*, quem valdè commendatum *Casaubono in præfatione Polybianâ*; primus Græco-Latinum vulgavit, *Joh. Meursius*.

NICEPHORUS PHOCAS, vivo Romano, *Saracenis Cretam* eripuit. Imperator contra eosdem in *Cilicia Syriaq;* secunda bella fecit; *Antiochiam* recepit, homo aliàs sordidus & illiberalis. *Periit* insidiis *Theophanonis* conjugis, & *Joh. Zimiscæ*, d. 11. Dec. A. C. 969.

JOHANNES ZIMISCES Imperator salutatus, statim *Romani filios*, BASILIUM & CONSTANTINUM, *collegas* adscivit; *Saracenos* ab *Antiochia* repulit, *Bulgaros* & *Rossos* devictos pacem petere

tere coëgit. Hunc *Petavius part. I. Ration. Temp. lib. VIII. c. 15.* primùm scribit signâsse numos, cum Salvatoris imagine, & inscriptione: JESUS. CHRISTUS. REX. REGUM. Sed *fallitur* vir doctissimus, nam & *Heraclii numum* alibi dedimus; in quo conspicitur *imago Salvatoris*, cum epigraphe: IHS. XVS. REX. REGNANTIUM. Corruptissimum exhibet *Strada in Cæs. p. 272.* Tales *apud eundem* reperies *aliorum*, qui rerum Orientalium *potiti* sunt *ante Zimiscen.* Sublatus est hic Imperator *veneno* d. 4. Dec. A. C. 975.

BASILIUS Porphyrogennetus & CONSTANTINUS Porphyrogennetus, Romani filii, Constantini Porphyrogenneti nepotes, imperium paternum & avitum receperunt A. C. 975. Contra eos insurrexit *Bardas Sclerus*, & victus est à *Barda Phoca.* Tunc *Bardas Phocas* ausus res novas, interficitur A. C. 989. & *Bardas Sclerus* Basilio reconciliatus est. Crudele est, quod de isto *Basilio* legimus: Victo *Bulgarorum* Rege, Samuele, *quindecim millia militum excæcata* ad eum remisit, *singulis centuriis uno monocolo praeunte*; quorum aspectu ita perterrefactus est Bulgarus, ut paulò pòst moreretur. Obiit verò & ipse mense Dec. A. C. 1025. Eo adhuc deterior frater Constantinus, decessit triennio pòst mense Nov. A. C. 1028.

ROMANUS ARGYRUS, cum *Zoë*, Constantini Porphyrogenneti filia ex Helena, Romani Imp. nepte, imperat; primùm moderatus ac justus, deinde

dein rapacissimus, *Syriam* perdit; & *insidiis* uxoris *Zoës* perit d. 11. April. A. C. 1034.

MICHAEL PAPHLAGO, à *Zoë* conjux adscitus, & Imperator salutatus, malè *à dæmone vexatur*, ferè per totum imperii tempus. Moritur factus *monachus* d. 10. Dec. A. C. 1041. Multis tùm calamitatibus involutum imperium. *Sicilia amissa* est, cùm, qui eam Saracenis rursus ademerat, *Georgius Maniaces*, in vincula conjiceretur. Accessit *defectio Bulgarorum*.

MICHAEL CALÆPHATUS, Stephani F. & Michaëlis Paphlagonis è sorore N. à *Zoë* adoptatus, & Imp. salutatus est hâc conditione, *ut matris ac dominæ loco* illam semper *haberet*; oblitus datæ fidei populum in eam concitat, sed infeliciter. *Excæcatus* est A. C. 1042. & cum Constantino Cæsare, patruo suo, *relegatus*.

CONSTANTINUS MONOMACHUS à *Zoë* thori & imperii consors factus, d. 12. Junii A. C. 1042. coronatur. Sub hoc *Servii* Romanorum Orientalium 40000. cæciderunt. *Normanni* Apuliam occupârunt, *Turcæ* defecerunt, multas clades intulerunt; *Persidem* denique invaserunt. Moritur A. C. 1054. Ipsa quoque *Zoë* mariti congressus cum *Maria Sclerena*, Bardæ Scleri filia, ægerrimè ferens, zelotypiâ extinguitur.

THEODORA, Constantini Porphyrogenneti filia, Romani neptis, primùm à sorore *Zoë* in monasterium detrusa, & rursus inde à populo extracta, cum sorore imperavit, contra *Michaëlem Calaphatum*

phatum & *Constantinum Cæsarem*; nec diu sorori supervixit. Mortua mense Aug. A. C. 1055.

MICHAEL STRATIOTICUS, à *Theodorâ* adoptatus, homo imperitissimus, ab *Isaacio Comneno* coactus, abdicavit ult. August. A.C. 1057. Auctor est *Cedrenus*, Episcopos, quos Patriarcha miserat, ad persuadendum illi privatam vitam, interrogâsse: *Quodnam sibi positi imperii pretium foret?* & cùm illi responderent: *Regnum cœleste*, statim purpuram exuisse.

ISAACIUS COMNENUS nobili genere, die primo Sept. Imperator salutatus est, acris ingenii vir, & belli peritus; cùm in morbum incidisset, *sponte abdicavit*, & in *Studiense monasterium* concessit. A. C. 1059.

CONSTANTINUS DUCAS designatus Imperator ab *Isaacio Comneno*, Andronici F. ingenio ad justitiam prono, sed ad res militares hebeti, multas clades accepit à Barbaris. Moritur autem A.C. 1067. relictis cum *Eudocia* conjuge filiis tribus, *Michaële* & *Andronico*, quos privatus genuit; & *Constantino*, quem Imperator.

ROMANUS ab *Eudociâ* contra fidem, quam Constantino Ducæ dederat, maritus post septimum mensem adscitus, cum *Turcis* propitiâ fortunâ primùm dimicavit; ad extremum *proditus* in *Sultani* potestatem venit: Is honorificè habet, ut volunt *Zonaras*, *Glycas* & *Manasses*; sed ut *Guilhelmus Tyrius lib. 1. c. 9.* scribit *regium in solium ascendenti vel descendenti barbaro pro scabello fuit*. Remissus *Constantinopolim*, suos Turcis immaniores expertus est; nam *effossis oculis*, *neque*

neque curatis vulneribus, tumente ac *vermibus scatente capite*, extinctus est, A. C. 1071.

MICHAEL PARAPINACIUS, Constantini Ducæ filius, in vitrici locum creatus est. Sub eo *Turcæ* Ponticam oram armis subegerunt, eodemque tempore NICEPHORI duo, BOTONIATES & BRYENNIUS, ille in *Oriente*, hic in *Occidente* (ubi *Dyrrachio* præerat) imperium invaserunt. *Nicephorus Botoniates*, Turcarum auxiliis superior factus, regiam occupat; ac Imperator renunciatur d. 25. Martii: *Michaël* in *Studiense monasterium* transfertur, 7. April. A. C. 1078.

NICEPHORUS BOTONIATES *Nicephorum Bryennium*, operâ *Alexii Comneni*, frangit, & *oculis privat*; & ipse *à Comnenis* imperio *exutus* fit *monachus*, A. C. 1081.

ALEXIUS COMNENUS, Isaaci Comneni Augusti F. Imperator factus d. 1. April. A. C. 1081. vafer, perfidus ac rapax, à *Francis* malè acceptus est, cùm *Palæstinam*, *Godefrido* duce, peterent A. C. 1096. Obiit A. C. 1118. d. 15. Aug. Post mortem destitutus ab omnibus, ac *ne imperatorio quidem funere* elatus.

JOHANNES COMNENUS, qui & Calo Johannes, Alexii F. Isaaci N. *Scythas* & *Triballos* & *Ungaros* feliciter profligat; *Persarmenios* aggreditur, & bello fatigatos pacem petere cogit; *Persas* ipsos sæpius bello premit, atque adeò multis rebus egregiè gestis, tandem *venatum* egressus, manu *venenatæ sagittæ* illapsu strictim læsâ, celeriter veneno *usq; ad vitalia* grassante, moritur, Aprili mense, A. C. 1143.

MANUEL COMNENUS, Johannis F. Alexii N. à patre imperare jussus, contra *Latinos*, cum ipsis *Saracenis* conspiravit. Eò tandem justâ DEI vindictâ insaniæ lapsus est, ut Saracenorum dogma tantum non adsciscceret. Obiit mense Sept. A. C. 1180.

ALEXIUS COMNENUS, Manuelis F. Johannis N. *Ludovici* Francorum Regis *gener*, ab *Andronico Comneno*, Isaaci F. Alexii N. Isaacii proN. agnato suo, *occisus* est. A. C. 1183.

ANDRONICUS COMNENUS, occiso, ut dixi, Alexio, imperium invadit. Ante hoc scelus *omnes Francos & Latinos Constantinopoli trucidari jussit*, quòd conatus ipsius adversus Alexium impedituri viderentur. Hanc cladem ulturi populares Thraciæ Græciæq; , maritimam oram ferro & igne vastârunt. Mox dum *Isaacio Angelo* necem molitur *Andronicus*, comprehensus, & per urbem *Camelo* vectus, *alterâ abscisâ manu oculoq; effosso*, à furenti plebe *laniatus* est. A. C. 1185. Inter rerum & verborum ludibria hoc unum dicebat: *Domine miserere!* Et: *Quid contritum calamum infringitis?*

ISAACIUS ANGELUS factione populi imperium accepit: *Siculorum* classem ad *Strymonem* vicit: *Cyprum* ab Isaacio Comneno classe *frustrà* repetiit: Cum *Valachis* parùm prosperè pugnavit. *Fridericum Ahenobarbum* Imperatorem, Palæstinam petentem, in se concitavit, magno suo cum damno, imperio & oculis spoliatum à fratre. A. C. 1195.

ALEXIUS ANGELUS, Isaaci Angeli frater, Comnenum se cognominans, imperare cœpit

cum

cum ingenti suorum calamitate. Hinc à *Valachis*, *Mysis* & *Scythis*, inde à *Persis* & *Iconiensi Sultano* acceptæ clades. Qui remp. benè & ex dignitate gereret, nemini unquam, in mentem veniebat: Excitabantur in ipsâ urbe immanes tragœdiæ, priscis illis Thebanis non multùm absimiles. Deniq; cùm *Alexius*, Isaaci Angeli excæcati filius, *ad Germanos profugeret*; multi Principes, cum *Balduino*, Flandriæ Comite, & *Venetis* adversus Alexium Angelum Comnenum incitati, *Constantinopolin* petierunt, obsederunt, expugnârunt: Rapinis, ferro, & incendiis omnia vastantur. Ipse autem Alexius imperio spoliatus *Debeltum* profugit A. C. 1203.

Sic *Isaacius* cum *Alexio* filio speciem adumbravit pristinæ dignitatis, sed nec ipsis inter se concordibus A. C. 1204. ALEXIUS MURZUFLUS imperium invadit, & *Alexium Angelum*, Isaaci filium, *interficit*; cùm pater paulò antè fato concessisset. Murzuflus in *Latinos* bellum parans fugatur: Hostes *Constantinopolin* oppugnant, expugnant; *incendio novo* deformant, lacerant, & diripiunt d. 12. April. A. C. 1204.

BALDUINUS, Balduini Flandriæ Comitis F. annum agens 32. ingentis animi heros, *expugnatâ Constantinopoli* Orientis Imperator factus, *cum Venetis & Genuensibus* expeditionis sociis, *imperium partitur*; sed sequente anno 1205. d. 15. April. victus & captus à *Bulgarorum* Rege, *Johanne*, per summos cruciatus interficitur.

HENRICUS, Balduini Imperatoris frater, ad imperium evehitur A.C.1206, moritur A.C. 1216.

PETRUS ANTISSIODORENSIS, *Jolantam*, Henrici sororem an filiam? (incertum enim est) in matrimonio habens, *Romæ coronatur*; & dum in *Thraciam* proficiscitur, à *Theodoro*, Dyrrachii Principe, perfidiosè captus, & à *Theodoro Lascari* occisus est, A.C. 1221.

ROBERTUS, PETRI Imperatoris F. Imperator appellatus obiit in *Achaja*, A. C. 1228.

BALDUINUS, Roberti *frater*, ut quidam volunt; ut alii, *filius*, imperavit cum JOHANNE BRYENNIO, *Hierosolymorum Rege*, tutore, socero suo, & Cæsare annis 20; & post ejus mortem annis 13. Imperio Orientis exactus est, *insidiis Græcorum Principum*, A. C. 1261. Dum Latini Constantinopolin obtinent, interim

THEODORUS LASCARIS *à Græcis* Imperator *creatus Nicææ* in Bithynia, dein *Hadrianopoli sedem* habebat; Princeps bellicis rebus inclytus. *Turcas* ab Alexio Angelo, Comneno socero (nam *Annam* ejus filiam *ex Euphrosynâ* Ducissâ, in matrimonio habebat) adversus se concitatos magnâ strage delevit; eorumque Sultanum suapte manu peremit. Moritur A. C. 1222.

JOHANNES DUCAS DIPLOBATIUS, cui Theodora, Theodori Lascaris filia, ex Anna Angela nupsit; à socero successor designatus, plerosq; de *Latinis* recepit. Moritur A. C. 1255.

THEO-

THEODORUS LASCARIS, Johannis F. succedit patri. Obiit A. C. 1259.

JOHANNES & THEODORUS, Theodori filii, Johannis nepotes, successores relicti sunt à patre. Sed pulsis *Latinis*, & receptâ *Constantinopoli*

MICHAEL PALÆOLOGUS, Andronici F. *materno* genere à *Comnenis* oriundus, pupillos interficit; & imperium usurpat. Obiit A. C. 1283. & quòd *Latinis* posteà *favere* cœpisset, à filio *ne plebejo quidem ritu sepultus*, haud procul castris, in quibus tunc erat, *humo* est *obrutus*.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Michaëlis F. Andronici N. mortuo Michaële filio, imperii consorte, filium ejus *Andronicum*, nepotem suum hæredem designat; sed is *avo sæpius rebellis*, tandem *senectâ fessum* imperio exigit. Sic privatus decessit A. C. 1332.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Michaëlis F. Andronici Imp. N. Michaëlis proN. Andronici abN. ejecto avo imperat annis circiter 8. Decessit A. C. 1341.

JOHANNES PALÆOLOGUS, Andronici F. Michaëlis N. pulso tutore *Johanne Cantacuzeno*, qui imperium ipsum usurpârat, potestatem *solus* sibi vindicavit. Obiit A. C. 1384.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Johannis F. Andronici N. post patris obitum coronatur à *Nilo* Patriarcha. Moritur A. C. 1387.

MANUEL, Andronici frater, Johannis F. Andronici N. Johanni reliquit imperium A. C. 1419.

JOHANNES, Andronici F. Johannis N. Andronici proN. post Manuelis patrui mortem imperat. Obiit circa A. C. 1421.

JOHANNES, Manuelis F. Johannis N. Andronici proN. imperium obtinuit usque ad A. C. 1445. *ultimus Constantinopolitanus Princeps.* Nam sub ejus Principatu d. 29. Maji. A. C. 1453. *capta urbs à Muhamete II.* & imperium totum eversum est. *Constantinus* Imperator, dum *ad portam urbis trepidus* se recipit, *fugientium multitudine pressus moritur.* Tanta in expugnatione urbis spolia reportârunt Turcæ, ut *de locuplete* proverbium apud eos ortum sit: *Interfuisti direptioni Constantinopolitanæ!* Totam historiam fusiùs exequuntur *Leunclav. lib. XV. Histor. Musulm. p. 578. & seqq. & in Annalibus Turcicis p. 29. & in Pandectis n. 129. Petrus Justinianus lib. III. Histor. Venetæ, p. 154. 155. Reusnerus lib. III. Epist. Turcic. p. 113. & lib. IV. p. 135.* Tùm & omnes illustres familiæ ad pudendam inopiam delapsæ sunt. Scribit *Busbequius epistolâ I.* cùm Ferdinandi legatus venisset in *Thraciam*, de puellis quibusdam, quæ liberalioris erant formæ, quæsivisse, quibus parentibus essent oriundæ? Tùm audivisse, à *summis* ejus gentis *Satrapis* originem ducere, aut etiam *Regibus* esse prosatas; jam *bubulco* aut *opilioni desponsas.* Vidisse posteà in aliis locis *Cantacuzenorum* & *Palæologorum*, imperatorii generis reliquias, contemtiùs inter Turcas degentes, quàm vixerit Dionysius Corinthi.

Atque ita tandem defecit, quæ cum morte per aliquot secula luctata est, *nova Roma*; factumq; quod

diu antè vaticinatus est *Nicetas Choniates lib. II. Annalium*, de rebus Alexii Comneni : *Vereor*, inquiebat, *ne ad extremum corruas.* Necdum *post ducentos annos* evigilat Christianus orbis, nimis alto vitiorum somno sepultus; ut sub illustri exemplo resipiscat! *Facimus idem, quòd Constantinopolitani, & nostræ religionis homines ferro, igne, & omni cruciatus genere persequimur; Turcas negligimus. Mirum, ni & mox in auxilium vocemur contra nosipsos!* Nihil ad nos pertinet, quòd vicinus paries jam ardet; nihil, quòd vetustissima & nobilissima *Venetarum* resp. armis *Saracenicis* petitur. Eodem veterno torpuerunt Byzantini, donec ad portas esset Hannibal; luxum, crapulam, fastum plusquam Constantinopolitanum in summis miseriis retinemus, cedente clam Turca; *cui fortuna nihil majus præstare potest, quàm eam Christianorum levitatem ac stultitiam.* Sed quid ago? Quantus eorum numerus, qui hoc ipsum Atridis inculcârunt, & ne hilum quidem profecerunt. Causa satis manifesta: Quia peccatis nostris id meruimus, ut stultos faceret DEUS. Verendum etiam bonis, ne idem illis accidat, quod *Musonio Ruffo*, Equestris ordinis viro; de quo *Tacit. lib. III. Hist. c. 81.* cùm Flavii Vespasiani *Vitellio* imperium adempturi milites, agmine minaci peterent urbem, decretis à Senatu legatis, qui occurrerent paremq; suaderent; *miscuit se illis Musonius, studia Philosophiæ & placida Stoicorum æmulatus. Cœptabatq; permixtus manipulis, bona pacis & belli discrimina differens, armatos monere. Id plerisq; ludibrio, pluribus tædio; nec deerant, qui pro-*

 pelle-

pellerent, proculcarentq́; nî admonitu modestissimi cujusq́, & aliis minitantibus, omisisset intempestivam sapientiam.

Nunc pauca quædam *de Turcarum initiis*: Nam hoc tertium membrum *capitis hujus XVI.* Exordia gentis perquàm humilia, quæ initio *trans Tanaim* nullâ sede stabili, nullis certis perpetuisvę domiciliis usa; sed longè lateq; patentes campos cum familiis & armentariâ pecuariâq; re passim solita pervagari, tandem propiùs *ad pontum Euxinum* & *Iberos veteres* accessit; ubi partem eorum stipendiis oblatis invitatam *Flavius Heraclius* Augustus adversus *Persas* id temporis per pontum Euxinum navigans, copiis suis adscripsit; uti è *Simeone Magistro Officiorum* narrat *Leunclav. lib.I. Hist. Musulm.p.22. & 23.* Hinc (pergit *Idem*) ulteriùs in *Armeniam* ad *Araxyin* fluvium progressi, suas ibidem sedes, necdum priscis Nomadũ moribus exutis habuerunt; donec imperante *Constantino Monomacho Augusto*, vel sub *Romano Argyro* à Rege Persarum *Muhamete* muneribus & annonis ad belli societatem adversus *Indos* & *Bagdadinum Caliphum* pellecti, *Araxe* transito, *Persidem* intrârunt; & extincto in pugnâ Persarum Rege *Chorasanem* primùm, deinde reliquas regni Persici provincias, & majorem Asiæ partem occupârunt.

Perside, longo intervallo pòst, exacti à *Tartaris*, novum in *Asia minore*, Sultano *Aladine*, *Selzuccio* duce, regnum condiderunt; quod à regia Principum Iconiense vocârunt. Hujus posteris & gentilibus, à *Tartaris* graviter pressis, strenuam operam navârunt.

vârunt. *Ohuzii*, qui proinde amplissimis prædiis in *Bythinia* vicinâq; *Phrygia* donati, carpere paulatim vicinos Christianorum fines cœperant; deq; die in diem pomeriis proferre limites. *Aladine II.* ultimo Selzucciæ gentis defuncto *Iconiense imperium* varias in ditiones *discerptum* est. Suum Principem *Cilicia*, suum *Jonia maritima*; suum *Lydia*, suum *Pontus* & *Paphlagonia*, suum *Troadis* & *Mysia* regio ad *Cariam* usque, suum aliæ provinciæ acceperunt.

Sed OSMAN, *Oguzia gentis*, Ertuculis filius, Soleimani nepos, Cabi pronepos, Cusulbugæ abnepos, Banidaris atnepos, Oicolucis trinepos (ut est in genealogia *Osmanidarum*, apud *Leunclav. in Pandect. p. 98.* qua ad *Oguz* & *Oguzis* proavum usque ascenditur; sed longè diversè est altera *p. 102. 103.*) *Bithyniam* tantùm regionibus omnibus *Olympo monti* vicinis, & *Tekien* mediterraneis *Phrygia majoris* inclusam consecutus est.

Hic secundum *Leunclavium* rerum Turcicarum status fuit ad Osmanem usque; qui oppressis cæteris incredibiliter rem Turcarum auxit, *Brusam Bithynia* cepit; & imperii sedem constituit. Quamobrem primum Turcarum *Padischachum* Scriptores nostri, & ipsorum etiam Turcarum libri faciunt. Moritur A. C. 1326.

II. URCHAN GASI, Osmanne genitus, ex Malinchone Edebalis filia, *Mysiam*, *Lycaoniam*, *Phrygiam*, *Cariam*, cæteraq; ad *Hellespontum* ditioni subjecit suæ; cùm *Cantacuzenus* & *Palæologi* odiis armisque inter se certant.

III. SULTAN MURAT CHAN GASI, Vichanis F. succedit A. C. 1359. *Callipolin, Hadrianopolin*, & adjacentes *provincias* subegit. Occiditur à *Croatâ*, A. C. 1388. die ult. Dec.

IV. GILDANUN BAJASIT CHAN, Muratis F. magnus animo & rebus, *Thessaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Mysiam*, & *Bulgariam* occupavit. *Constantinopolin obsedit* pluribus annis; quam ut servarent, *Sigismundus*, Hungariæ Rex, & *Joh. Nivernensis*, Philippi Burgundionis F. expeditionem *contra Turcas* suscipiunt; sed infelicem. Cæso Christianorum exercitu, *Johannes* ipse *capitur*. Hinc cùm ad obsidionem rediret Bajasites, *Temurlan* sive *Temurlancus*, id est, *claudus* imploratus, cum *Tartarorum* infinitâ multitudine irrupit in Asiam; occurrentemq; *Bajasitem*, cæsis 200000. Turcarum, *vivum* in potestatem redegit, & *inclusum cavea*, feræ instar, ad ludibrium circumduxit. Cur? eleganter exponit *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. Pol. c. 5. mon. 6. ex. 4.*

V. SULTAN MUHAMET CHAN, Bajasitis Gilderunis F. imperium capessit A. C. 1413. Alii interponunt ISAMBEGUM, SULEIMANUM & MUSAN TELEBIN, fratrem ejus; sed Turcarum Annales *à captivitate Bajasitis usque ad Muhametem interregnum* extendunt *Leunclav. lib. IX. p. 399.* Ex his *Musam Telebin* Besoldus in Synopsi majore *Mosen Chilibin* vocat, corruptè: *Telebis* enim *Turcicum* est, & significat *nobilem*. Sic & in nomine *Gilderunis* patris cespitat, *Wildericum* appellando. *Gilderun* ad *Wilderim* est *fulmen turris*; quo nomine

mine Bajasit honestatus est, ut *Ptolemaus* & *Antiochus* Κεραυνῦ.

VI. SULTAN MURAT CHAN. II. Muhametis F. ex *Asia* transportatis per *Hellespontum* copiis, *Thessalonicam* cepit. Multa passus ab *Uladislao*, Poloniæ & Hungariæ Rege; & *Joh. Hunniade*, cujus genus *è Scaligeris Veronensibus* derivant viri docti. Tandem in altero bello ad *Varnam* vincit d. 10. Nov. A. C. 1444. sive ut *Gesfraus* statuit, d. 11. Nov. Ceciderunt ex Christianis cum ipso Rege 10000. Turcarum 30000. Tradunt non Turcarum tantùm, sed & Christianorum libri, constitutum in maximo discrimine *Muratem auxilium cœlitus imploràsse, contra Christiani Regis perfidiam.* Quippe cùm *Murates* eo tempore, quo bellum primum cum *Uladislao* finiit, ab illo certum aliquod pacis inviolabiliter observandæ documentum petiisset; data est illi profano quorundam consilio *hostia*, Romanæ ecclesiæ ritu *consecrata*; ne sub ullo modo de fide voluntateq; Regis, accepto tàm augusto pignore, dubitaret. Posteà verò ruptis per summum scelus induciis (quod *instinctu Pontificis Romani* factum) ad arma, deductâ re, Murates *è sinu prolatâ Christianorum hostiâ, & erectis ad cœlum oculis*, in hujusmodi prorupit verba: *Christe, si Deus es, ut Christiani tui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedêre pignori; nihilq; minus adeò religiosè sanctam pacem per summum scelus violârunt.* Vide sis *Leunclav. in Pandect. Turc. n. 116.* Fuit eidem bellum cum *Carramanno*, Ciliciæ Principe; ut scribit *Besoldus*

in

in Syn. majore. Tanquam *Ciliciæ Principi* nomen fuerit *Carramannus*. Atqui *Carramannus* idem, quod *Ciliciæ Princeps*. Cilicia autem *Caramaniæ* nomen accepit à *Caramanâ Bego*, & Ciliciæ Principes omnes à Turcis *Caraman-Oglu* dicuntur. Hic verò Princeps, qui *Muratem II.* non semel lacessivit, à Turcis ipsis *Ibrahim* dictus est; fuitq; filius Muhametis, Aladinis nepos, pronepos Muhametis, abnepos Machmutis, atnepos *Caramanis; qui provinciæ nomen dedit.* Sic igitur ex mente Turcarum loqui fas erat, *Ibrahim*, vel *Abraham Caramanus*, vel *Abraham Caramaniæ*, hoc est, Ciliciæ Princeps.

VII. SULTAN MUHAMET CHAN. II. Muratis F. succedit A. C. 1451. Hic est, qui *Constantinopolin expugnavit*, & illius imperium cum *Trapezuntico* destruxit. Ad hæc *regna XII. supra 200. urbes* Christianis eripuisse dicitur. Obiit A. C. 1481. d. 3. Maji. Imperator indubiè magnus, qui cognitionis illustrium virorum fœminarumq; cupidus, *historias sibi verti in suum sermonem jussit Græcas Romanasq;*; *& ipsos viros depingi à Gentile Bellino*, eleganti pictore; quem ad hanc operam à *Venetis* exambierat. Captâ Constantinopoli cùm videret urbem cædibus exhaustam, & pænè dirutam, novis incolis frequentem reddidit; *gymnasia pro studiosis literarum* struxit, *Professoribus* cibos, panes, alimenta, pecunias, & menstrua salaria tribuit; *templum Sophiæ* Constantinopolitanum *instauravit*, & quâ ruinosum erat, refecit; multas balineas & hospitalia pro *viatoribus* & *mercatoribus* erexit: Pauperibus, pupillis, viduis *eleemosynas* distribuit.

ſtribuit. Ipſos *Chriſtianos* conventus ſuos inſtaurare juſſit, lectumq; ab iis *Patriarcham*, pedo ei paſtorali tradito palàm *confirmavit.* Vide *Lipſ. lib. I. Mon. & Exempl. Polit. c. 20. Hiſtor. Muſulm. lib. XV. p. 581. 582.* Crudeliorem tamen fatentur omnes, nec mirum, talem fuiſſe; qui ſævis progenitus, & inter ſævos educatus, ſævis etiam imperavit.

VIII. SULTAN BAJASIT CHAN. II. Muhametis II. F. à *prætorianis militibus* prælatus eſt fratri natu majori, *Zem*; quem Beſoldus *Zizimum* vocat: Nos *Turcicum* retinere malumus, quod *amorem* ſignificat. Multa *Venetis*, ut *Naupactum*, *Metonam*, *Dyrrachium*, ademit hic Imperator. Fuit eidem bellum cum *Iſmaële Sopho.* Ita noſtri paſſim nominant, & inter eos *Beſoldus*: In Orientalium libris *Schach Ismail Sofi*, & *Kiſul Baſſa*, hoc eſt, Perſarum Princeps. Pater ei *Scheich Haidar*, avus *Scheich Tzuneit*, hoc eſt, *Doctor Haidar*, & Doctor *Tzuneit*. Hic verò *Iſmaël* cum poſteris victoriarum Turcicarum curſum non ſemel ſufflaminavit. Coactus Bajaſit II. abdicavit A. C. 1512.

IX. SULTAN SELIM CHAN Bajaſitis II. F. cruentis præliis cum *Iſmaële Sopho*, Perſarum Rege, conflixit: *Cappadociæ Regem* victum capite mulctavit, & *Ægyptum* ſubegit; ut ſcribit *Beſoldus.* Sed ὑστερολογίαν hîc committit: Achmetes *Amaſianæ* provinciæ, ſive *Cappadociæ* antè interfectus eſt, quàm Perſas bello peteret. Præterea non decapitatus eſt Achmetes, ſed *more Turcico ſtrangulatus.* Vide *lib. XVII. Hiſt. Muſul. p. 696. & Annal. Turc. p. 61.* Fuit enim ipſius

ipsius Selimis frater; nec fas acinace fundere Osmanicum sanguinem. De *Persicâ* & *Ægyptiacâ* Selimis expeditione legenda eadem *Historia Musul. d. l.* Unum hîc noto, *Sultanos* Ægypti postremos, qui cum Selime bellum gesserunt, in *Annalibus Turc.* appellari *Cansei, Gauri,* & *Tuman-Bai.* Hunc Besoldus *Tomum Bejum* vocat. Alterum alii corruptiùs *Campsonem Gaurium.* Stetit *Ægyptiacum regnum*, quod & *Mamelucorum* dicitur, per annos circiter 300. Vide *Leunclav. in Pandect. n. 207.*

X. SULTAN SULEIMAN CHAN, Selimis F. patris thronum conscendit A. C. 1520. *Belgradum* expugnavit A. C. 1521. *Rhodum* A. C. 1522. d. 22. Dec. *Ludovicum II.* Hungariæ & Bohemiæ Regem, apud *Mohaz* vicit; & *Budam* occupavit A. C. 1526. *Viennam Austriæ* obsedit; sed irrito successu, A. C. 1529. Contra *Persas* expeditionem suscepit A. C. 1535. sed fame, frigore, & incursibus hostium multa millia Turcarum perierunt. Moritur, dum *Sigetum* obsidet A. C. 1566. d. 4. Sept. natus annos 76; cùm imperâsset annos 46, & 6. menses. Formam & mores, qui cognovit, *Busbequius epist. I.* ita describit: *Ætate jam est ingravescente, oris dignitate, totiusq; corporis habitu tantâ imperii majestate digno: Frugi & temperans semper habitus, etiam cùm per ætatem Turcarum instituto peccare citra reprehensionem posset. Nam ne in adolescentiâ quidem aut vino se dedidit, aut fœdis puerorum amoribus indulsit; quæ ferè Turcarum deliciæ sunt. Religionis ceremoniarumq; suarum custos severissimus; nec minùs illarum, quàm imperii propagandi*

gandi cupidus. In numis expressum qui videre vult, adeat *Luckium p. 47. Stradam p. 367.*

XI. SULTAN SELIM CHAN. II. patris imperium suscepit d. 23. Sept. A. C. 1566. *Cyprum* Venetis ademit; *Nicosia* expugnata d. 10. Sept. A. C. 1570. & *Famagusta* d. 5. August. anno 1572. Ingenti pugnâ navali victus est *Naupacti* d. 7. Oct. anno eodem cæsis 25000. captis 4000. liberatis Christianis mancipiis 14000. Universa classis in Christianorum potestatem venit, *exceptis* iis *triremibus*, cum quibus *Uluzalis*, Prosultanus Cæseirensis, fugit. Copiarum Christianarum summus dux fuit *Johannes Austrius*, Caroli V. Aug. filius nothus. Moritur Selimes A. C. 1575.

XII. SULTAN MURAT CHAN. III. Selimis II. F. 27. annorum juvenis, imperium Turcicum auspicatus est. Statim *quinque fratres* natu se minores *strangulari jussit*, quorum nomina sunt: *Mustapha, Suleiman, Abdulla, Osman, Tzihangir*. Mustapham ducem contra *Persas* misit A. C. 1578. qui rem infelicissimè gerit. Suffectus biennio post *Sinam* Bassa magnis & ipse cladibus afficitur. Eadem Turcarum fortuna sub aliis. Fusè bellum descripserunt *Johannes Thomas Minadous, & Petrus Bizarus*. Moritur hic *Padischachus* A. C. 1595.

XIII. SULTAN MUHAMET CHAN. III. Muratis III. F. successit patri. Ejus effigiem in numo exhibet *Luckius p. 360.* Cum exercitu progressus in *Hungariam* ad *Agriam* cum nostris conflixit. Perierunt è Turcis 50000, è nostris 10000. *Victoria*

Turcis

Turcis cessit, supinâ nostrorum negligentiâ. Moritur Muhametes A.C. 1604.

XIV. SULTAN ACHMET CHAN, Muhametis III. F. 14. annorum puer sub *Ali* purpurato tutore relictus, imperium suscepit. Cum nostris aliquot annorum inducias fecit, ad bellum Persicum conversus. Obiit A.C. 1617. Hic *fratri suo* novâ & insitatâ Turcis clementiâ *pepercit*: Nam hucusque *Padischachus* recens factus, omnes fratres interficere solitus; non tàm æmuli impatientiæ, quàm quòd superstitibus fratribus, militum prætorianorum lasci-„ viæ obnoxius esset. Statim ubi precibus illorum „ abnuebat, audire cogebatur: *Salvus frater sit! Fra-* „ *trem Deus nobis servet!* Sic, factum, ut plerique o-„ mnes à parricidio imperium auspicarentur.

XV. SULTAN MUSTAPHA CHAN, Muhametis III. F. Achmetis frater, ad imperium ex custodiâ protractus, homo vecors & stolidus (ut describit *Petavius*) austerus, & tantæ moli impar; ut est apud *Cluverum p. 777. & in Turciâ*, quam *Elzevirii* dederunt; post duos vel tres menses carceri rursus mancipatur.

XVI. SULTAN OSMAN CHAN. II. Achmetis F. dejecto patruo, Turcicum in thronum evehitur; fervidissimi ingenii adolescens, pace cum Persis factâ, cum *quadringentis millibus* irrupit in *Poloniam*; sed cum magnâ clade rejicitur A.C. 1621. Ad *centum millia* Turcarum variis in præliis cæsa sunt; *totidem* aliis casibus extincta. Igitur desperans Turca ulteriùs progredi, pacem offert æquis conditionibus; quam

quam Poloni acceptant, velut divinitùs missum beneficium. Nam eodem tempore *Gustaphus Adolphus*, Suecorum Rex, in *Livoniâ* magnos progressus fecerat. *Osman* cladium acceptarum culpam in milites *prætorianos* rejiciebat; quorum seditionibus assiduè vexatus erat. Igitur de exauctorandis cogitans, & imperii prætereà sedem translaturus in *Syriam* & *Damascum*, pernicioso Turcis in posterum exemplo, imperii insignibus exuitur; miserandoq; *per Constantinopolin spectaculo in equo* ductus laqueo *strangulatur*, d. 20. Maji. A. C. 1622. Sic imperium rursus adeptus *Mustapha*, sed ut rursus dejiceretur. Nam cùm ob diuturnũ carcerem mente non satis constaret, milites ejus restituti pœnitere cœpit. Igitur in pristinam sortem & *carcerem retrusus* est, mense Sept. A. C. 1623. Hic *bello Bohemico* per summum nefas solicitatus à *Comite Turrensi* (ut fama est) contra Ferdinandum II. Cæsarem, *Moraviam* diripuit.

XVII. SULTAN MURAT CHAN IV. Achmetis F. Osmanis frater, imperium Turcicum adeptus, *cum nostris Imperatoribus pacem coluit.* Non nisi ad annum 1626. imperâsse, & substitutum *Hassonem Beglerum*, vult *Besoldus in Synopsi majore*. Mihi de hoc nihil omninò compertum; & si quis hujus nominis factus est, ferè suspicer per tumultum militarem ad imperium raptum statim interiisse. Murates enim IV. adhuc rerum potiebatur A. C. 1632. ut testis est *Petavius*. Nec alium illi suffectum cognôrant Batavi, cùm A. C. 1630. Turcici imperii statum *Elzevirianis typis* nobis darent, Imò in Manifesto Turcico,

quod anno ſuperiore, 1645. vulgatum eſt, expreſsè teſtatur noſtræ ætatis *Padiſchachus*, ſe Murati ſucceſſiſſe. Verba ſunt: *Æterna memoriæ Sultanus Murat, Padiſchachus, anteceſſor & frater noſter dilectiſſimus, ſemper cogitavit de parvâ Chriſtianorum Melitenſium inſulâ debellandâ; & eorum claſſe, quæ nobis in mari noſtro tot damna hactenus intulit, prorſus delendâ. Sed dum in eo totus eſſet, fato conceſſit, eamq; curam nobis reliquit.* Igitur ex *ſcripto* quodam *emblematico*, quod ſub nomine *legati Gallici* vulgatum eſt, cum hactenus dictis collato, Muratem IV. mortuum ſtatuo A. C. 1640.

XVIII. SULTAN IBRAHIM CHAN, Achmetis F. Oſmanis & Muratis frater A. C. 1640. in Febr. Turcicum imperium capeſſit; ut docemur ex modo laudato *ſcripto legati Gallici.* Ubi & illud additum, ſoluto in laſciviam animo, *maſculam prolem* firmando imperio omnibus modis flagitantem *inter uxorculas* deliteſcere, Magno Vizirio & Beglerbegis omnia regentibus. Sed vereor, ne ſimilis ſit *Mecœnati*, de quo *Vellejus lib. II. c. 88.* perhibet: *Speculatum eſſe per ſummam quietem, ac diſſimulationem, præcipitantiam aliorum.* Quantum illuſtriſſimæ *Venetorum* reip. anno ſuperiore vulnus inflixerit, ereptâ *Caneâ* (quæ veteribus *Cydon, Cydonis,* & *Cydonia* dicebatur) pauci ad animum revocant; boni recordantur cum gemitu & lachrymis.

CA-

CAPUT XVII.

De

IMPERATORIBUS FRANCICIS.

POpulus Romanus, *Caroli*, Francorum Regis, (de quo jam diximus) fortitudine multis seditionibus aliisq; calamitatibus explicitum se videns, ac propterea de futuris solicitus, hoc velut fulcrum rebus suis prudente consilio subjecit; & dictum Principem, manu ac *benedictione Leonis Pontificis* usus, *Augusti* nomine & titulo consecravit *ipso natalis Dominici die* A. C. 800. Ita loquor. *Besoldus* defectione ad Babylonicam meretricem totus alius " factus, tacere mavult in illius gratiam, quàm veri- " tatem loqui cum invidiâ, & rerum terrestriũ damno. " *An ejusmodi translatio*, inquit, *Pontificis auctoritate, vel potiùs populi Romani scito fuerit facta, altiorem indaginem requirit; quàm ut hic institui queat.* Mox auctores diversarum sententiarum laudat, ut nescias, quos sequi te velit; nisi quòd *Baronios, Bellarminos, Gretzeros*, ultimo loco nominando, in sequiorem opinionem pronior videri possit.

At quod nos diximus, probatu haud difficilè est. *Annales Francorum* veterrimi: *Carolus Augustus à Romanis appellatur.* Citat *Marq. Freherus not. in Lupoldum de Bebenburg c. 12. Sigebertus Gemblacensis* in Chronologia: *Romani, qui ab Imperatore Constantinopolitano, jam diu animo desciverunt, nunc acceptâ occasionis opportunitate, quia mulier excacato Imperatore*

peratore Constantino suo filio eis imperabat, *uno omnium consensu* CAROLO *Regi imperatorias laudes acclamant; eumq́; per manum Leonis Pontificis coronant, Cæsarem & Augustum appellant.* Pipinum *verò filium ejus* Regem Italiæ *ordinatum collaudant.* Gemina planè *Martinus Polonus*; addunt *Ado* & *Regino* sequentia: *Perfectis laudibus à Pontifice, more Principum antiquiorum adoratus est; atque ablato Patricii nomine, Imperator & Augustus salutatus.* Acclamationis publicè factæ à populo Romano formula fuit talis: CAROLO AUGUSTO A DEO CORONATO MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORUM! Vide *Annales Rerum gestarum à Carolo, scriptos à quodam ejus ætatis Astronomo; Othonem Frisingensem lib. V. cap. 31. Suffridum Presbyterum Epit. lib. I. Regionem* modò laudatum *in Chron. lib. II. Lupoldum Bebenburgium de Juribus regni & imper. Rom. cap. 1.* ubi *Freherus* notat, *in hâc acclamatione & laudatione tùm temporis apud Romanum & Constantinopolitanum populum electionem popularem constitisse.*

Hoc verò populus Romanus jure potuit ab antiquo: Quæ olim jure potuit facere populus Romanus, antequam Impp. Romani regnarent; idem faciendi jus habuit, ut quisq; Imperator mortuus erat, alio nondum existente. Imò & *electio Imperatoris ad populum Romanum pertinebat*; & aliquoties à populo per se, aut per Senatum facta est. Quæ autem *à legionibus* modò his, modò illis fiebant *electiones*, non erant *rata* ex jure legionum (nam in vago nomine certum

jus

jus esse non poterat) sed *ex approbatione populi*; quæ sunt verba *Hugonis Grotii lib. II. de J. B. & P. c. 9. §. 11.* extra omnem dubitationis aleam posita. *Lege regiâ* (inquit Imp. Justinianus J. de Jur. & Just. §. 8.) *populus Principi & in Principem omne imperium suum & potestatem concessit.* LEGIBUS. PLEBEIQUE. SCITIS. SCRIPTUM. FUIT. NE. DIVUS. AUGUSTUS. TIBERIUSQ. JULIUS. CÆSAR. AUG. TIBERIUSQ. CLAUDIUS. CÆSAR. AUG. GERMANICUS. TENERENTUR. LEGIBUS. *Inscrip. I. Operis Gruter. p. 242.* S. P. Q. *nomina obliterata* dicit *Tac. lib. I. Histor. cap. 55. §. 2.* Sed aliud ejusdem *lib. II. Hist. cap. 32. §. 5.* scimus: *Italiam, & caput rerum urbem, Senatumq; & populum nunquam obscura nomina; etsi aliqua obumbrarentur.* Sed plerumq; hîc sufficiebat *per Senatum* agere.

Hinc ad eum judicium de imperio suo plerîq; detulerunt; qui legitimi Principis titulum non insuper habebant. *Nero* apud *Tac. lib. XIII.* [illegible] *c. 4. §. 1.* auctoritate *Patrum*, & consensu *militum* sese Imperatorem factum profitetur. Sic *Helv. Pertinax* apud *Capitolinum in Pertinace p. 56.* suscipere se imperium *à Senatu* dixit. *Gordianus apud Eundem* in epistola ad Senatum, post assumptam purpuram: *Vestrum est æstimare, quid velitis; nam ego usque ad Senatus judicium incertus & varius fluctuabo.* Item *Opilius Macrinus* in epistola ad eundem: *Milites ad me detulerunt imperium, cujus ego, P. C. interim tutelam recepi; tenebo regimen, si & vobis placuerit.* Similiter *Probus* in epistola ad eundem: *Quæso, ut de meis meritis faciatis, quicquid jusserit vestra clementia.*

Non sumus ignari, ludibria intervenisse, & maximam partem per vim creatos, quàm voluntate populi & Senatus; sed non propterea abolitum jus. Ipse certè *nunquam dimisit*, sed etiam translatâ Imperatorum sede retinuit ad ultima usque tempora; ut *Grotius* nos docet. *Roma si plerunq; humiliata, semper tamen Domina*; inquit *auctor vetus Alberto Argentinensi* præfixus in MSS. codicibus, & publicatus ab *Ursitio p. 82*. Huc tendit illa vox Romæ, cùm leges ab *Henrico VII.* Imp. die coronationis suæ editas apud *Ursbergensem* confirmaret: *Ego Coronarum Corona confirmo Principi potestatem; eiq; subjicio civitates, gentisq; nationes; tueantur aquilæ gloriam meam.*

Igitur legitimus Romanorum Imp. Carolus, consensu Romanorum dictus. Et quamvis hic Carolo sufficeret, tamen accessit etiam *transactio cum Constantinopolitanis Imperatoribus*; de qua *Aimoinus* hunc in modum: *Michaël Imperator factus legatos Imperatoris Caroli, qui ad Nicephorum missi fuerant. Constantinopoli suscepit & absolvit; cum quibus & legatos suos direxit, & per eos pacem à Nicephoro inceptam confirmavit. Nam Aquisgrani, ubi ad Imperatorem venerunt, scriptum pacti ab eo in Ecclesia suscipientes, more suo, id est, Græcâ linguâ laudes ei dixerunt; & Imperatorem & βασιλέα eum appellantes. Et inde reversi Romam, in basilicâ S. Petri eundem pacti seu fœderis libellum à Leone Papâ denuò susceperunt.* Eadem iisdem pænè verbis *Regino lib. II.* ut alios complures taceam.

Res Caroli Imp. gestas non exequor ob cau-

sam

ſam, quam ſuprà dixi: Unum monendum eſt propter *Beſoldum,* qui ait ex *Eginhardo,* Carolum *creatum eſſe invitum & agrè ferentem.* Addit *Eginhardus*, affirmâſſe Carolum in æde B. Petri, cùm corona ipſi imponeretur, *ſe quamvis præcipua ſolennitas eſſet, ædem ſacram non intraturum fuiſſe; ſi conſilium hoc præſcire potuiſſet.* Sed nemo non videt, ineptam Scriptoris adulationem. Ipſe *Carolus Hadriano* Pontifici ſatis antea animum ſuum literis patefecerat: *Carolus Dei gratiâ Rex Francorum & Patricius Romanorum. Si Eccleſiarum Dei ſervis munificentiam noſtram impertimus, eorumq́; ſtudiis libenter obſequimur; id nobis ad Auguſtalis excellentiæ culmen proficere credimus: Et quod cunctis precioſius eſt dignitatibus, æternum retributionis præmium capeſcere non diffidimus.*

Obiit d. 5. Cal. Febr. A. C. 814. ætatis 71. regni 47. imperii 14. Quem more Hiſtoricorum hoc elogio funebri *Brunner. lib. IV. Ann. p. 59.* celebrat: *Vir avo ſuo parùm laudatus, etiam cùm Magnus diceretur: Maximis virtutibus par ingenium præconiumq́; non recepit. Res ab illo geſta, tantùm abeſt, ut narrando creverint; ut earum potiùs fulgorem obſcuri Scriptores ſuffocârint. Germania ne hodiè quidem illi operæ pretium retulerit, cujus ruditatem & infantiam primus ipſe abſterſit, literis introductis arteq́; Grammaticâ patrii ſermonis inchoatâ: Menſibus & ventis primus nomina dedit antehac noſtris ignorata; veterum Heroum facta carminibus decantari memoriæ fide ſolita (quod majoribus noſtris unicum annalium genus) literis conſignavit; tantò dignior, cui vicem poſteritas*

 repen-

rependeret. Sed *Puteanus in Histor. Insubr. pag. 216.* parentavit hunc in modum: *Vir fortior, an felicior, dubites; dignus, qui Magni cognomen accepit, pugnando strenuus, vincendo clemens, regendo pacificus. Armis consiliisq; rem Christianam constituit, & parem pace laudem promeritus, literas doctrinamq; jam exoletam Christianis reddidit. Ergò quòd adhuc Latini sumus, quòd barbariam exuimus, Carolò debemus.*

II. LUDOVICUS, Caroli M. ex *Hildegardi Suevâ* F. cognomento *Pius*, ex *Aquitaniæ Rege* in collegium imperii assumptus, à patre paulò pòst defuncto successit; cum *Leone*, Imperatore Byzantino, fœdus & amicitiam renovavit; ut est in *Annal. Rerum gestarum à Ludovico*, scriptis illo ipso ævo. In eum primùm insurrexit *Bernhardus, Rex Italiæ & Bojariæ*, Pipini patris filius; sed oppressus & *exoculatus* moritur. *Leo Ostiensis, Theganus, Chorepiscopus Trevirensis, de Reb. gest. Ludovici, & Annal. Franc.* Hoc Bernhardo *Pipinum* genitum, Pipino *Bernhardum* Comitem in Langenfeld/ Bernhardo *Arnulphum* Comitem in Lengenfeld/ Arnulpho *Luitpaldum*, Luitpaldo *Arnulphum*; & ab hoc oriundos hodiernos *Electores Palatinos, Duces Bavariæ, & Comites* à Leonstein & Wertheim/ tradunt *Augustinus Köllner, Marcus Wagner, Henninges, Joh. Jacobus Fugger, Christoph. Gevvoldus,* & alii. Sed meritò huic securitati *Brunnerus* irascitur *lib. VI. Annal. p. 71.* quòd maximam rem solâ auctoritatis suæ substructione fulcisse satis habuerit; cùm, si unquam aliàs, tabulis ac testibus agendum fuisset. Incidit *Bernhardi mors* in A. C. 818. d. 15. Cal. Maji,

Maji, ut apparet ex inſcriptione *monumenti*, quod in *templo S. Ambroſii Mediolani* conſpicitur.

Inſurrexerunt poſthæc & filii: *Pipinius*, Aquitaniæ Rex, cum multis illuſtribus conſpirans, patrem comprehendit; ejus uxorem alteram *Welfi*, Comitis filiam, quam Hermingarde mortuâ duxerat, in cœnobium incluſit; probante Lothario A. C. 830. Sed Germanorum operâ imperium recepit anno ſequente. Filii minimè contenti uno ſcelere, rebellant iterum A. C. 834. & patrem abdicare cogunt. Scenam omnem atrociæ filialis repræſentant *Annales Francici*, à *Pithœo* editi, & *Theganus*. Reſtitutus eſt tamen pater in integrum A. C. 834. Obiitq;, cùm Ludovicus F. bellum denuò pararet, a. d. 12. Cal. Jun. Anno 840. vitæ 64. imperii 27. Vitæ finem proſequitur *Puteanus p. 224.* hoc elogio: *Majorem hunc poſteritas Regem diceret, ſi tàm felix pater, quàm Pius Princeps fuiſſet. Obſtiterunt filii, velut ad ſeditiones nati; non paſſi ad plenam gloriam optimum clementiſſimumq́, virum conſeneſcere.* Item *Brunnerus lib. VI. p. 104.* ſcitè: *Ipſo uſu doctus, idemq́, alios docturus, mortales plerumq́, votis ſuis plecti; quæ cùm Deo propè extorſerint, ſerò intelligant, pro ſuis ſe ſuppliciis ſupplicâsſe. Regna, imperia, numeroſam ſobolem Ludovicus habuit; & tamen fatendum eſt, felicem futurum fuisſe, ni tàm felix fuiſſet.*

III. LOTHARIUS, Ludovico Pio & Hermingarde natus, ſuccedit patri; & cùm omnia trahere vellet ad ſe, fratres magis magisq; concitavit, jam ad bellum pronos; & de iniquo patris judicio conque-

rentes. Nam *Lothario* regnum *Italiæ* & *Galliæ*, *imperiiq́*, *titulum* cesserat; *Ludovico* & *Carolo*, *Aquitaniæ* & *Bojariæ*, ut ipsi appellabant, *angustias*. Fusè hæc exequitur *Nithardus*, Caroli M. è Bertha N. in *libris de dissensionibus filiorum Ludovici Pii*. Armis infestis concurrerunt a. d. 7. Cal. Jul. A. C. 841. ad *Fontinatam villam*; & pænè ad exitium gentis Francicæ pugnatum est: Nam post hanc pugnam si quis hostium occasione voluisset uti, & Galliam invadere; facilè potitus esset universâ. Neq; sanè deinceps de proferendis imperii finibus cogitatum, cùm etiam de *Parthis* tutandis desperaretur. *Putean. lib. IV. p. 231. Brunner. lib. VI. p. 113.* Victus Lotharius, collecto exercitu, rursus experiri fortunam statuit, sed repressus est; coactusq; fugam capessere, cum paucis *ad Rhodani ripam* consedit. Tùm demum Lotharius pacisci potuit. Ipsi præter Romanum imperium, id est, *Romam* & *Italiam*, *Belgica* cessit; quæ ab eo *Lotharingiæ* nomen accepit, ut inquit *Sigebertus*; nec non *Provincia*, sive *Burgundia*: Ludovico *Germania omnia usque ad Rhenum, ultraq́* hunc civitates tres, *vini* gratiâ, *Moguntia*, *Spira*, *Wormatia*: Carolus Occidentalem sortitus est *Franciam* à *Mosa* flumine ad *Britannicum* Oceanum. Idem *Sigebertus*, *Aimoinus*, & alii. Obiit Lotharius, cùm imperio & regno se abdicâsset, & in *cœnobio Prumiensi* monachus esset, A. C. 855. d. 3. Cal. Octobr.

Hujus temporibus JOHANNEM VIII. fœminam ad clavum navis Petrinæ sedisse, & *ex Cardinali* quodam *gravidam*, dum ad Lateranensem basili-

basilicam proficiscitur, inter *theatrum*, quod *Colossum* nominant à Neronis Colosso, & *Sanctum Clementem*, peperisse, complures referunt. Antiquissimus est *Ranolphus Flaviacensis*, ordinis Benedictini monachus *lib. V. Polychronici c. 32.* Ex quo constat, historiam *ob deformitatem* à Scriptoribus proximis omissam. Ipse autem *vixit 70. annis post ipsa tempora, quibus res contigisse dicitur.* Unde *Besoldi* negativa, haud firmâ basi sustinetur, cùm ait ex Calvisio, *fabulam esse, cujus auctor primus videatur Marianus Scotus.* Nam hic *Ranolpho 160. annis posterior*, mortuus est A.C.1086. *Marianum Scotum* excepit *Sigebertus, monachus Gemblacensis*, natione Gallus, qui vixit A.C. 1110. & *Richardus, monachus Cluniacensis.* Post hos, qui traderet idem, repertus est *Martinus Polonus*; tùm magnus Scriptorum numerus Papissæ hujus meminisse cœpit. *Joh. Bocatius*, *Franciscus Petrarcha, Antonius Archiepiscopus, Otto Frisingensis, Wilhelmus Occam, Raphaël Volaterranus, Laonicus Chalcondylas, Platina, Sabellicus, Jacobus Philippus Bergomensis, Baptista Mantuanus, Matthaus Palmerius, Stella, Nauclerus, Agrippa, Crantzius, Rolefingus, Carthusianus, Cœlius Rhodiginus, Johannes Lucidus, Christianus Massæus, Casparus Ursinus, Liber Romanarum indulgentiarū Romæ editus A.C. 1515.* quos observavit *Matthias Bernegg. in demolitione idoli Lauretani p. 50.* Idem novimus carmine traditum à *Johanne Pannonio, Johan. Vitali Panormitano, Angelo Mattheacio de ritu & ratione juris universi lib. I. c. 37. edito Venetiis. A. C. 1591.* & aliis Scriptoribus *Pontificiæ religionis.*

gionis. Contra hos omnes negativam amplectitur *Besoldus*; cui fortaſſe ſubſcribam alio tempore.

IV. LUDOVICUS II. Lotharii F. Ludovici Pii N. iniit A. C. 855. Hujus legatis neglectis, *Adrianus II.* Papa fuit electus; ut *Besoldus* refert. Sed hoc eſt *proprium dedecus narrare:* Nam absque Imperatoris auctoritate Pontificem creare, perduellium erat; nec Pontifex illo tempore legitimus, niſi quem Imperator confirmâſſet. Vide *Hieronymum Balbum in lib. de Coronatione p. 130*. Mortuus eſt *Ludovicus A.* C. 875. circa Cal. Aug. ornatusq; ibidem hoc epitaphio:

D. P. N.

Hic cubat æterni Ludovicus *Cæſar honoris,*
æquiparat cujus nulla Thalia decus.
Nam ne prima dies regno ſolioq; vacaret,
Heſperiæ genito ſceptra reliquit avus.
Quam ſic pacifico, ſic forti pectore rexit,
ut pueri brevitas vinceret acta ſenum.
Ingenium mirerne, fidem cultusve ſacrorum,
ambigo; virtutes, ac pietatis opus?
Hic ubi firma virum mundo produxerat ætas,
imperii nomen ſubdita Roma dedit:
Et Saracenorum *crebras perpeſſa ſecures*
libera tranquillam vexit, ut antè, togam.
Cæſar erat cœlo, populus non Cæſare dignus;
compoſuêre brevi ſtamina fata dies.
Nunc obitum luges, infelix Roma, patroni,
omne ſimul Latium, Gallia tota dehinc.
Parcite: Nam vivus meruit hæc præmia, gaudet
Spiritus in cœlis, corporis extat honos.

V. CA-

V. CAROLUS II. cognomento CALVUS, Ludovici Pii F. Caroli M. N. Ludovici auditâ morte, Romam advolans, ibidem Auguſtus coronatus eſt; ipſo *natalis dominicæ* die A. C. 875. *Auctor anonymus* illius ævi: *Omnem Senatum populi Romani more Jugurthino corrupit, ſibi aſſociavit; ita ut Johannes Papa votis ejus annuens, coronâ capiti ejus impoſitâ, eum Imperatorem & Auguſtum appellari præceperit.* Sic illegitimo modo ad imperium pervenit; quod etiam *Baronio* ſubſcribens in Synopſi majore ſentire videtur *Beſoldus*, & *Brunner. lib. VI. p. 210.* Sed his *Acta coronationis à Petro Pithœo edita*, prorſus adverſa, poſt eximias laudes hujus Caroli, depromunt iſta: *Non hic perpetuus Auguſtus ad tanta faſtigia ſe, velut improbus, intulit; non tanquam importunus fraude aliquâ, vel pravâ machinatione, aut inhianti ambitione ad imperialem apicem adſpiravit. Abſit: Neq; honorem præſumtuosè aſſumſit, ut Imp. fieret; ſed tanquam deſideratus & optatus, poſtulatus à nobis, & à Deo vocatus, & honorificatus ad defendendam religionem, & Chriſti utiq; ſervos tuendos, humiliter atque obedienter acceſſit; operaturus, & roboraturus in imperio ſummam pacem, & tranquillitatem; & in Eccleſia Dei juſtitiam, & exaltationem. Niſi enim talem ejus cognoviſſemus intentionem, nunquam animus noſter fieret tam promtus ad ipſius promotionem.* Diem clauſit in Italia prid. Non. Octobr. A. C. 877. à *Sedechia Medico Judæo venenatâ potione peremtus*, in loco, quem *Brios* vocant. Ei *Erycius Puteanus comm. in lib. IV. Hiſt. Inſubr. p. 248.* ſic parentat: *Fuit Princeps propenſo in literas animo, ad quem,*

quem, quicquid eruditionis illo seculo fuit, tanquam ad Mecœnatem confluxit.

VI. LUDOVICUS III. BALBUS, Caroli Calvi F. imperii insignia suscepit 7. Idus Sept. A. C. 878. ut volunt ex *Aimoini lib. V. c. 37.* Scriptores quidam, quos *Besoldus* sequitur. Sed falsos illos esse, docet *Petavius part. I. Rat. Temp. lib. VIII. c. 9. p. 527.* Nimirum *regia* tantùm *corona*, *non imperatoria* illi imposita à *Johanne Pontifice:* Volebat quidem etiam Imperatorem coronare, sed ob id à Romanis urbe coactus est excedere; ut *Sigebertus ad A. C. 878.* prodidit. Ergò *quintus* potiùs *Imperator* est.

CAROLUS III. CRASSUS, Ludovici, Germaniæ Regis, F. Ludovici Pii N. qui imperium adeptus est A. C. 878. ipsis *natalitiis Christi* Domini feriis, *Ludovico* fratre exstincto, *Lotharingia* & *Bojariæ regno auctus*; & Ludovici Balbi filiis, *Ludovico* & *Carolomanno* fato functis, à Proceribus regni *Gallia* vocatus, fortunæ benignioris pullus haberi potuit. Cum *Nortmannis*, qui Galliam magnis cladibus attriverant, pacisci, quàm armis experiri maluit. *Sigefrido Giselam*, Lotharii patruelis filiam, despondens, in dotem *Frisiam* consignavit. Cùm rursus tamen turbarent barbari, & *Rollone* duce *Neustriam* invaderent; Carolus pactus iterum *Neustriæ partem*, quæ ab *Epta* flumine ad *Britones* extensa est, hostibus tradidit. Pax ea videtur facta mense Martio A. C. 887. Iisdem temporibus *Saraceni*, factâ in *Italiam* irruptione, omnia lacerârunt, monasteria destruxerunt, monachos decapitârunt. Paulò pòst Carolus *ex morbo*, qui gravior a'i-

quis

quis capitis affectus fuit, *stupidus amensq;*, & amisso rationis usu, rebus gerendis inutilis tandem factus est. Vide *Regionem*, *Annales Fuldenses & Fragmentum Hist. Aquitanica, à Pithœo editum.* Hinc Italis MALFERITO, id est, *vehementer tactus*, graviter afflictus dicebatur. *Italicum* Latinâ formatione parùm dextrè incrustantes alii, *malè feriatum* appellârunt; cujus significationis apud veteres Latinos nunquam fuit: Nam *Horatius*, qui *lib. IV. Carm. od. 6.* Troas *malè feriatos* vocat, aliter explicandus est; sed ut omnis consuetudo tyranna est, usus hujus vocabuli pejor à plerisque eruditis ita receptus est, ut quemcunq; hominem *ineptum*, *insubidum*, *stolidum*, *improbum* appellare volunt, *malè feriatum* dicunt. Legendus *Reines. lib. I. Var. Lect. c. 4.* Ex hâc autem causâ Carolus imperio & regno excidit, cùm A. C. 887. mense Novembri comitia vel Triburias vel Francofurtum indixisset. Primi obsequium exuerunt *Franci*, *Saxones*, *Thuringi*, *Boji*, & *Alemanni*. Vide *Brunner. lib. VII. p. 271. 272.* ubi fusiùs exsequitur id, quod Besoldus dicit; *eò necessitatis appulsum Carolum, ut stipem flagitaret.* Ad eam rem *Eryc. Puteanus comm. in lib. V. Hist. Insubr. p. 287.* sic exclamat: *O rerum humanarum scenam! jacet ecce ad egestatem dejectus & gemens, qui summus fuerat; ac totam Caroli M. potentiam sibi vindicârat. Monarcham vides, ac mox mendicum: Ne mirum sit, à sceptro ad ferulam detrusum aliquando Dionysium fuisse, quem frustrà tyrannum appellâmus. Quàm felix, tàm infelix Crassus fuit, in quo fortuna ostendit, quantum possit; ac Carolinæ stirpis imperiiq; fata memo-*

memorando exemplo complevit. Quæ poſtrema *Brunnerus* non minùs eleganter reddit: *Credi poterat, duas ipſum inter ſe fortunas partitas; ut qui paulò antè inter felices feliciſſimus, idem inter miſeros miſerrimus diceretur.* Obiit in calamitate, & ſepultus in *Augia*, inſula Rheni *prope Conſtantiam.* Epitaphium ejus inſtauravit *Chriſtophorus, Epiſcopus Conſtantinenſis,* quod tale eſt: CAROLUS CRASSUS, REX SUEVIÆ, PRONEPOS CAROLI MAGNI, ITALIAM POTENTER INTRAVIT, ATQUE DEVICIT; IMPERIUMQUE ROMANORUM, UBI CÆSAR CORONATUS, OBTINUIT; AC MORTUO FRATRE LUDOVICO UNIVERSAM GERMANIAM ET GALLIAM JURE HEREDITARIO ACQUISIVIT, DEMUM ANIMO, MENTE, ET CORPORE DEFICIENS, AB IMPERIO SANE MAGNO CUM FORTUNÆ LUDIBRIO DEJECTUS, A SUIS OMNIBUS POSTPOSITUS, HUMILI HOC IN LOCO SEPULTUS JACET. OBIIT ANNO DOMINI D. CCC. LXXXVIII. IDI. JAN. *Fuit alioquin* (quæ *Regionis* verba ſunt) *Chriſtianiſſimus Princeps, Deum timens, & mandata ejus ex toto corde cuſtodiens; in eleemoſynis largus, orationi & pſalmorum melodiis indeſinenter deditus.*

VII. ARNULPHUS NOTHUS, Carolomanni, Regis Italiæ F. Ludovici Regis Germaniæ N. Ludovici Pii Imperatoris pronepos, Carolo Craſſo ſucceſſor datus, prope *Tiliam* amnem *Sigefridum* & *Gode-*

Godefridum cum 100000. *Nortmannorum*, uno duntaxat è suis amisso delevit. Legendus *Lipsius in Lovanio*, *Brunnerus lib. VII. p. 293.* Sed sub hoc ipso Imperatore *Ungarorum nomen primum auditum est*, qui *ultra Danubium* à Carolo M. submoti, *vallo* etiam circumjecto *inclusi*, superatis claustris crudelissimis per longum tempus factis, *Germaniam* funestârunt. Quinimò quisque Procerum rapuit, quod voluit: *Berengarius*, Ennarhardi, Forojuliensis Ducis F. *Italiam*, *Vido*, Lamberdi, Spoletinorum Ducis F. *Galliam*; sed ille feliciùs. *Vido Othonis* (Ruperto geniti) viribus *Galliâ* exclusus est; ut scribunt *Regino*, & *Sigebertus*. Hinc conversus in socium *Berengarium*, cum Italiæ pernicie bellum civile gessit. Victus Berengarius *duabus pugnis* fugit: *Vido* non contentus *Italiæ Regis* titulo, etiam *Imperatorem* se appellari voluit. Creatus est à *Stephano* Pontifice, quod *Onuphrio* aliisq; placet; sed alii ad *Formosum* referunt, quorum sententiam *Besoldus* sequitur. *Berengarium* paulò pòst *Arnulphus* Imperator vi reducit; fugatusq; *Vido* apud *Tarum* fluvium in agro Placentino *sanguinis vomitu* extinguitur. Tùm *Lamberdus*, ejus F. validâ Italorum factione impulsus, regnum armis repetit, non auso Berengario experiri prælii eventum. Sic revocatus in Italiam *Arnulphus Romam*; ad cujus præsidium Lamberdus *matrem* reliquerat, obsidet; & miro casu, ludente in serio negotio fortuna, cepit. *Lepusculum* militaris tumultus suo latibulo extraxerat, quem pavido *cursu versus urbem fugientem* coorti ex suis stationibus magno numero milites sunt secuti;

cùmq; ſtudio ignobilis prædæ longiùs proveherentur *Romani*, qui muros occupaverant, univerſis *ſe copiis peti rati* (quod nihilo plus animi iis, quàm ominoſo lepori eſſet) ejus exemplum imitati, quoquo verſus dilapſi ſunt. *Germani* nuda defenſore mœnia conſpicati, occaſione tàm bella uſi, congeſtis ſarcinis per extemporalem aggerem evadunt in muros, & urbe potiuntur. Ita terrarum Dominam, & divinos honores quondam uſurpantem, Deus Optimus Maximus per jocum capiendam dedit. Refert è *Luitbrandi lib. I. c. 8.* & *Sigeberti Chronographia lib. VII. Brunner. p. 316.* Captâ urbe Arnulphus à Romanis *Auguſtus* ceremoniâ ſolenni appellatus eſt. Ibidem obiit *articulari morbo*; ſeu, ut alii ſcribunt, *pediculari*, menſe Dec. A. C. 899. *Veneno bis petitus* eſt, ſemel inſidiis *Ageldrudæ*, Vidonis uxoris; iterum à *Germano*, idq; mortem acceleravit. Sepultus eſt *Ratisbonæ, in D. Emmerani monaſterio*; quod præ reliquis colendum ornandumq; ſibi ſumſerat.

LUDOVICUM, Arnulphi filium, inter *Imperatores* recenſet cum aliis Beſoldus; ſed ſaltem *Germaniæ Rex* fuit: Imperatoris coronam, id eſt, titulum non habuit; ut ex *Regionis lib. II.* conſtat, quem *perperam* Beſoldus citat, *tanquam Imperatorem* renunciatum dixiſſet. *Regem* etiam tantùm vocant *Hermannus Contractus, Lambertus Schafnaburgenſis, Marianus Scotus, Godefredus Viterbienſis*, & alii. Unus *Siffridus* in inſcriptione capitis, quo de iſto agit, *Imperatorem* dixit. Cum *Ungaris* gravia bella geſſit, quæ fusè deſcribit *Brunner. lib. VII.* Obiit A. C. 911. in ipſo adolc-

adolescentiæ flore, nullâ sobole relictâ. Atque *ita Carolorum posteritas in Germania defecit*, ut ait *Otho Frisingensis lib. VI. c. 15*. *Wilhelmus Langius*, qui *duarum filiarum* patrem facit, *Placidia* & *Mathildis*, quæ *Conrado* & *Henrico Regibus* posteà nupserint, fidem non meretur; ut censet idem *Brunner. d. l. p. 371*. Cæterùm illius temporibus *Ludovicus*, Bosonis (de quo *Puteanus comm. in lib. V. Hist. Insubr. p. 272.*) & Irmengardis, Ludovico II. genitæ, filius *contra Berengarium* in Italiâ regnans, à *Benedicto* Pontifice parùm legitimo, imperii insignia accepit. *Marianus Scotus, Godefredus Viterbiensis part. XVII. Otho Frisingens. lib. VI. c. 15.* Miser Imperator, dum fugato Berengario incautiùs agit, rursus proditus & *excæcatus* est, ut scribit *Luitbrandus lib. II. c. 11.* Addunt Annales nostri; etiam *libidinis instrumenta adempta* fuisse; ne filii fortassè vindictam regnumq; molirentur.

CAPUT XVIII. & ultimum de IMPERATORIBUS GERMANICIS.

CAroli nomine cum Ludovico in Germania sepulto, regni Germanici Proceres in OTHONEM, Ludolphi filium, Brunonis nepotem, Bigberti pronepotem, Witichindi M. abnepotem, pace belloq; egregium, *Saxonum*

Principem conversi, eum ad suscipiendas regni habenas vocârunt; qui ad regni pondus vires suas expendens, atque ita tandem concludens, *cano capiti coronam imponere*, hominis esse senio suo illudentis, Procerum petitionem *abruptè refutavit*. Rogatus deinde sententiam, quem eo fastigio dignissimum censeret, CONRADUM FRANCUM, Conradi, ab Adelwerdo interfecti, filium nominavit. *Otho Frisingensis lib. VI. c. 5. & 15. Siffridus in Chronico*; & quos *Brunnerus* citat *lib. VII. p. 373. Witichindus lib. I. Ditmarus lib.* Igitur Germaniæ regnum iniit CONRADUS A.C. 912. cui non nisi septem anni tribuuntur. Mortuus est enim a. d. 10. Cal. Jun. A. C. 918. ut est apud *Martianum Scotum*, & *Trithemium in Chronico Hirschaugiensi* a.d. 14. Cal. Nov. ut *Brunner. d. l. p. 388.* Morti proximus exemplum edidit ingentis animi, etiam raritate suâ commendabile, quando nullâ *Eberhardi fratris*, aut certè *Franciæ gentis* ratione habitâ, imperium transferri *ad Saxones* non modò passus est; sed auctor ipse factus, id gravissimis verbis, & quantâ potuit animi contentione, velut ultimum mortalium votorum, cui refragari nefas esset, postulavit; quod ipsius consilium tantò majorem habuit admirationem, quantò notiores omnibus erant *inimicitiæ*, quæ illi cum *Henrico*, quem sibi *successorem* destinabat, intercesserant. *Brunner. d. l.*

HENRICUS I. Othonis F. Ludolphi N. ab *aucupii* studio, quo delectabatur, *Auceps* cognominatus, ipsius Conradi suffragio, regnum suscepit. Contra hunc res novas moliti sunt *Arnulphus*, Luitpaldi ab Hunga-

Hungaris cæsi, F. Bojariæ Princeps, & *Burchardus*, Sueviæ dux; quorum alterum oratione modestissimâ ad pacem flexit (extat prolixior apud *Brunner. lib. VII. p. 393. & seqq.* brevior apud *Cluverum in Epitoma p. 467.*) alterum ita tenuit, ut se suaq; omnia ipsi promitteret. Posthæc *bellum Hungaricum* suscepit, confecitq; magnâ virtute, superatis hostibus in *duabus* memorabilibus pugnis; quarum *prima* incidit in A. C. 922. *secunda* in A. C. 934. Tùm *Hungaris Germania tributum* pendere *desiit*. Obiit a. d. 6. Non. Jul. A. C. 936. cùm de itinere & inauguratione Romana cogitaret. *Petav. Ration. Temp. part. I. lib. VIII. c. 14. p. 546.* Maximi Principis occasum etiam *sol* lugere creditus est, quando repentè *sereno cœlo hebescens, cruentos radios vibravit; mons* etiam, juxta quem conditus est, *flammas multis in locis vomuit* æquè tristi portento. *Brunner. d. l. p. 430.* Scripsit *Besoldus* in *Synopsi minore*, multis peractis bellis Romam venisse, concilium habuisse, eiq; præfuisse; & *Johanni XII.* propter crimina remoto, *Leonem* ejus nominis *VIII.* suffecisse. Quæ de Othone M. hujus filio vera sunt. Igitur moneo, caveas hîc *inadvertentiæ Besoldianæ scopulum.*

OTHO Henrici I. F. à patre successor nominatus, insigni pompâ *Rex* Germaniæ *Aquisgrani* salutatus est; summis utriusque ordinis viris præsentibus. Verax civilium externorumq; bellorum regnum ipsi fuit; quæ cùm pari felicitate confecisset, non immeritò fortissimis ducibus annumeratus, *Magni cognomentum* tulit. *Brunn. d. l. p. 430. 431.*

Tanquardum, fratrem rebellem, *Thuringiæ Comitem*, prælio victum interemit; *Bohemos* 14. annorum bello perdomuit; *Arnulphum*, Bojariæ, & *Hermannum* Sueviæ ducem ad *Andernaçum* profligavit; *Gisibertum* Lotharingum in *Rheno* submersit; *Ludolphi filium* cum conjuratis *Conrado Lotharingo*, & *Friderico Antistite Moguntino* absq; prælio fugavit; *Hungaros* ad *Lycum* amnem internecione delevit. *Ludovicum*, Francorum Occidentalium Regem, *Alsatiâ* repulit; *Lotharingiam* Germani regni corpori adjecit, *Haraldum*, Daniæ Regem, *fidem Christianorum* suscipere, seq; *Germanico jugo* submittere coëgit; in Italia *Berengarium*, Berengarii (de quo diximus) nepotem, ad deditionem faciendam compulit. Hæc *omnia* gessit etiamnum *Germaniæ Rex*. Nam huc usq; *non Imperatoris* Romani, *sed Regis Germaniæ* titulum tulit; quem etiam *Henricus I.* ejus pater, & *Conradus* usurpaverat. Utcunq; cum trivialibus auctoribus Besoldus *Imperatorem* & *Cæsarem* appellat; & scio etiam à *Mariano Scoto* inter *Romanos Principes* referri; sed causam aperit *Onuphrius*, quòd in eorum successoribus imperii dignitas restituta fuisset. Aliam affert *Lupoldus de Bebenburg in libro de Juribus regni & imperii Romani*, quòd translatum in *Carolum Germanum*, imperium *Germanorum* nunquam esse desierit. Aliam *Besoldus in Synopsi majore*, quòd Germani *Saxones* & *Francones Orientales*, mortuo *Ludovico*, Arnulphi F. axioma imperii affectârint. Sed *Petavius* in eos Scriptores inclinat, qui *Conradum* & *Henricum Aucupem* in numerum *Imperatorum* recipiendos *negant*; quòd à

Roma-

Romano Pontifice uncti coronatiq; non fuerint. Hanc rationem nunquam admiserim, & *Lupoldum* " potius sequar, qui Imperatorem *legitimum* esse pro- " bat, etsi *à Pontifice* coronam *non acceperit.* Ipse " Pontifex nisi ab Imperatore probatus, legitimus " non est; sed Imperator legitimus est, etsi à Pontifi- " ce non approbatus. *Durum verbum hodiernis Pon-* " *tificiorum auribus, sed verum!* Nihilominùs & ipse " *Reges Germaniæ* hucusque nominavi, *non Imperatores;* secutus *Luitprandum, Hermannum Contractum, Reginonem, Lambertum Schafnaburgensem, Sigebertum,* & alios. Ipsi in *numis* non nisi *Reges* sese vocant; in *Conradi* enim scriptum est apud *Octav. Strad. p. 388:* BENEDICTUM SIT NOMEN DOMINI, CONRAD. REX. Sed *Imperatoriam*, id est, summam humani fastigii dignitatem, à Caroli posteritate deperditam, & errore hactenus velut circumactam, *Germanis* in perpetuum *recuperavit Otho M.* qui cùm *Italiam* à Tyrannis felicibus armis vindicâsset, *Augustale diadema Romæ* accepit A. C. 962. Novam inaugurationem hac acclamatione prosequitur *Puteanus* exultabundus: *Exurgite inclutâ fide* (Germani) *invicta robore pectora, state Occidentis valida fulcra: Sustinebitis Europæ gloriam, & quantum ferre gens nulla potuit, vestris in humeris conquiescet. Vestrum est, quicquid* Cæsar, *quicquid* Augustus *fuit; vestræ victrices aquilæ, & quicquid gessêre feliciùs Romani, quàm rexêre. Mitescent barbari, cessabunt irruptiones; felicem Italiam Germania faciet: Felicem Germaniam tot Cæsares, tot Augusti, regendo & pacando orbi*

divinitùs destinati. Cæterùm hujus inaugurationis ea vis fuit, primùm, ut *penes Germanos solos* in posterum creandi Principis jus esset. Teutonici Proceres apud *Guntherum in Ligurini lib. I*:

Ex quo Romanum nostrâ virtute redemptum
Hostibus expulsis ad nos justissimus ordo
Transtulit imperium, Romani gloria regni
Nos penes est. Quemcunq; sibi Germania Regem
Præficit, hunc dives submisso vertice Roma
Suscipit, & verso Tiberim regit *ordine* Rhenus.

Utque Romani, qui hucusq; *Berengarios, Vidones, Lambertos, Ludovicos, Rudolphos, Hugones, Lothartos, Adelbertos*, vel *Reges* vel *Imperatores* ungi & coronari jusserant, id ne ultrà facerent, vel *extra Germaniam* Principem quærerent. Hoc dicit *Sigebertus* his verbis: *Tyranni à Johanne Papâ & Romanis abjurantur.* Illud unum honoris ergò aliquando Romanis datum, ut auctoritatem Procerum Germanicorum consensu sequerentur. Secundò, ut Romani nullum Pontificem crearent, quem Imperator è Germanis non probaret. *Luitbrandus lib. VI. cap. 6.* hæc habet: *Cives sanctum Imperatorem cum suis omnibus in urbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt; hac addentes, & firmiter jurantes, nunquam se Papam electuros, aut ordinaturos præter consensum atque electionem Domini Imperatoris Othonis Cæsaris Augusti, filiiq; ipsius Regis Othonis.* Adde *Fragmentum Anonymi* præfixum *Magistro Alberto Argentinensi.* Ne putes, Romanos *Othoni tantùm* & ejus filio fidem suam obstrinxisse, legendus tibi erit

Frehe-

Freherus ad Bebenburg. cap. 13. p. 38. ubi de *Henrico* Imperatore refert, per suos legatos Romanis objecisse; quòd *præter consuetudinem majorum*, Rege inconsulto, *Romanæ Ecclesiæ Pontificem* ordinâssent; atque illum excusâsse, *se violenter electum à Romanis*; ordinari tamen noluisse, donec in electionem suam *tàm Regem quàm Principes regni Teutonici* consensisse certâ legatione cognosceret. Ex hoc jure profluxit Imperatoris legitima *potestas dejiciendi Pontificem, scelerum & impietatis convictum*; quod socii concoquere non possunt. E quibus *Brunner. lib. IIX. p. 506.* de hoc ipso Othone: *Imperii initia inauspicato pudendoq; facinore inquinavit, Johanni XII. Pontifici, omnibus quidem sceleribus & probris contaminato, & sede illâ sanctitatis vitâq; adeò ipsâ indigno, nullo tamen jure exauctorato Leonem sufficere ausus; quanquam à militari viro & sacrarum legum quàm armorum insolentiori condonanda noxia est.* Nullus quidem dubito, quin hoc, quod *Brunnerus* censet, Romæ hodiè sit exploratissimum; sed magna DEO gratia, quòd contrariũ habemus pro exploratissimo. Quid enim juris fuerit, usque ad tempora *Hildebrandinæ hæreseos*, ex ipsis Pontificiis fateri ac docere *vi veritatis coactus* est *Hieronymus Balbus lib. de Coronatione, cap. Quomodo olim delatus sit Pontificatus, & quæ in re eâ fuerit Imperatorum auctoritas:* Addit *Brunnerus* ibidem: *Othonis impietatem subinde non unâ clade Justitiam vindicem expiâsse. Nam & Romanorum insidiis petitum, & multiplici perfidiâ fatigatum, vulgatâ per exercitum lue in ultimum discri-*

men adductum esse. Ha, ha, ha, he! quis enim hanc philautiam legens, temperet à risu? Est enim hic plerisq; mortalium *stultus animus*, ut quicquid alteri calamitatis accidit, *sui vel suorum causâ* factum putent:

Quisq, se Deo esse cordi vult peculiariter!

ut habet *Gruteri* trochaicus. Id vitium suprà, ubi de *Justiniano* in *Baronio* etiam notavimus. Perfidia illa, quam cum *Romanæ urbis probro* narrat, breviter sic habet: *Johanne XII. ob fœdas libidines & immania facinora remoto, Leonem suffecerat; eoq; defuncto, imperatoriæ potestatis vi Johannem XIII; quem cùm Romani multis malis afficerent, eorum perfidiâ graviter offensus, urbe captâ Consules proscripsit; Decuriones suspendio multavit, civibus solis pepercit.* Idem *Græcis*, qui legatos ejus in itinere violârunt, *Græciam* & *Calabriam* ademit. Quid multis? imperium instauravit, & contra omnes consiliis & armis egregiè defendit. Obiit anno 973. Non. Maj.

OTHO II. à patre imperii consors factus, & Romæ coronatus anno 967. *natalis Dominici*, post patris obitum imperavit annos 19. menses 7. *Besoldus* cùm *memorabiliora* narrare potuisset, hoc præcipuè narrandum censuit: *Henricum*, Bavariæ Ducem, *rebellantem* armis ad officium reductum. Sic suprà in *Henrico Aucupe*, quàm curiosè notârat, *Arnolphum* malum Bavariæ Ducem, *rebellem* rei summam ad se traducere cogitâsse. Quod cur fecerit, exputare non possum. *Hodiè in Angliâ non tàm ad infamiam, quàm generis claritudinem pertinet, majores habuisse magnarum conjurationum duces aut socios;* ut scribit *Forstnerus*

rus in Omissis ad Tacitum. Sed nos *Germanorum* illorum *posteri* (de quibus in theatro Romano quondam dictum est, *nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse*) virtutem avitam simplici cultu prosequentes, & à generositate Anglorum parùm generosâ prorsus alieni, in illustrissimæ gentis gloriam, cui ob egregia merita lubentes meritoque favemus, hæc, quæ *Besoldus imprudenter garrit*, æterno silentio plectenda dicimus. Illud in *Othone* famâ dignius, quòd *Danos rebelles* rursus imperii jugo subdidit; *Lotharingiam*, Francorum Occidentalium armis ereptam, *Germaniæ* rursus copulavit. Idem tamen infortunium gravissimum passus est A. C. 982. quòd adversus *Græcos*, Saracenorum auxilio *Calabriam* & *Apuliam* repetentes, profectus, cæsis ad internecionem copiis suis, *natando* ipse interceptus, & clàm dilapsus vix effugit. *Sigebertus, Lamberdus, Godefridus, & Ditmarus.* Romæ fato functus est a. d. 8. Dec. A. C. 983.

OTHO III. Othonis II. Imperatoris F. MIRACULOSUS, & MIRABILIA MUNDI cognominatus, Imperator Romæ appellatus, aliquot annis pòst seditiosum *Crescentium, asino* facie aversâ impositum, circumduxit; *naso* dein & *auribus mutilatum*, ac multis *confossum vulneribus*, cum aliis *duodecim seditionis sociis* suspendit. *Johannem*, adulterinum Pontificem, primò oculis, mox vitâ privavit; & *Gregorium* restituit. Hoc dein adjutore gravissimum *Electorum Senatum institutum* vulgò volunt; de quo plura *Besoldus in Syn. maj.* Addi velim *Freherum in Bebenburg. cap. 2.* Summa consistit in his: Ante Othonem IV. nulla

nulla Electorum mentio in legitimis Scriptoribus; at sub hoc eorum meminerunt *antiquæ cantilenæ*, in quibus vocantur die sieben Wähler. *Fridericum I. Barbarossam*, & *Henricum*, filium ejus, constat à *cunctis Germaniæ Proceribus* electos. Ergò verisimile fit, tempore interregni & schismatum, *à Friderico I. ad Fridericum II.* hanc Electorum institutionem natam; sive usurpatione quorundam inter cæteros potentiorum, sive etiam mutuo consensu & communi conventione. Obiit hic Imperator A. C. 1002. d. 23. Jan.

HENRICUS, Henrici Rixosi F. Henrici N. Henrici Aucupis, Germaniæ Regis, proN. cognomento Claudus & Sanctus a. d. 8. Id. Jun. A. C. 1002. regnum adiit *Moguntiæ*, *Witigiso* Antistite inaugurante. Hermannum æmulum *deprecantem in gratiam recepit*, & contra Harduigum, Dodonis filium, Eporædiæ Marchionem, in Italiam tyrannidem occupantem, exercitum misit. *Brunner. lib. VIII. p. 604. usque ad p. 614.* Italiam ingreditur ipse A. C. 1005. & Ticini *Rex Italiæ* coronatur. Idem *lib. IX. p. 642.* Boleslaum, Poloniæ Regem, bello fractum, ad petendam pacem adegit A. C. 1006. *ibid. p. 656.* Eâdem felicitate Flandros perdomuit A. C. 1007. *ibid. p. 663.* In Boleslaum *perfidum* denuò exercitum mittit A. C. 1011. Eiq, pacem dat anno sequente, *ibid. p. 680. 681.* Jaromerum Bohemum Principatu & libertate exuit, *ibid. p. 685.* Italiam iterum ingreditur anno 1013. & a. d. 6. Cal. Mart. anno 1014. Romam; ubi Augustalia insignia cum *Cunegunde* conju-

conjuge accepit, *ibid. pag. 694. 695.* Ubi notabis additamentum Jesuiticum: *Sacramento Pontificis adactus Ecclesiæ nunquam, dum vita suppeteret, se defuturum; neq; à Pontificis Romani fide desciturum juravit.* Verum quidem est, jurabat Imperator, *se Ecclesiæ nunquam, dum vita suppeteret, defuturum;* sed *falsum* est, quod adjicit, *se à fide Pontificis non desciturum.* Existimant Reverendi Patres, *imperium teneri ab Ecclesia,* de quâ defendendâ juret Imperator; sed nulla est connexi ratio: Nam & *juramentum,* quod *Rex Galliæ* præstat *Parlamento* Parisiensi, *de defendendo regno,* non probat, *regnum haberi à Parlamento;* ut docet *Freherus in Bebenburg. cap. 9.* Post coronationem Henricus Harduigum Tyrannum eò adduxit, ut ultrò furtivas rapti honoris exuvias poneret; *monachumq;* indutus, & pro purpurato cucullatus in *Fructeriense cœnobium Agritaurinatium* sese abderet. *Brunner. d. l. p. 702.* Expeditionem Polonicam resumit anno 1015. *ibid. p. 707.* Burgundiæ imperium adit, & per duces *Saracenos* in Italia vincit, A. C. 1016. *ibid. p. 719. 721.* Cruentum, & ab utrâq; parte luctuosum bellum cum *Polonis* gerit. A. C. 1017. *ibid. p. 723.* Cùm iisdem fœdus novum init, A. C. 1018. *ibid. p. 729.* Contra *Græcos* & *Saracenos,* Apuliæ incubantes, arma corripit; & utrosq; exigit, A. C. 1022. Reversus in Germaniam, moritur a. d. 3. Id. Jul. A. C. 1024. ex propensissimo affectu Pater monachorum à quibusdam dictus.

CONRADUS SALICUS, Henrici III. Minoris dicti, Sueviæ & Bavariæ Ducis F. Othonis

Ducis

Ducis Sueviæ & Bavariæ N. Ludolphi pronepos, Othonis M. Imperatoris abnepos (*Brunner. lib. VIII. p. 553. & lib. IX. p. 787.*) a. d. 6. Id. Sept. A. C. 1024. *Germaniæ Rex* ungitur. In Italiam rebellem contendit A. C. 1026. menſ. Febr. *ibid. p. 799.* Mediolani coronam Italiæ accepit, *ibid. p. 800.* Romæ verò Auguſtus appellatus eſt a. d. 7. Cal. April. A. C. 1027. *ibid. p. 804.* Ungaros pacem petere coëgit anno 1030. *ibid. p. 826.* Bohemos & Polonos felici bello compeſcuit, anno 1032. *ibid. p. 830.* Moritur *Trajecti Friſiæ* A. C. 1039. prid. Non. Jun.

HENRICUS, nominis hujus Rex Germaniæ III. Imperator Romanorum II. Conradi Imp. F. patri ſuffectus, Bohemos ad deditionem coëgit A. C. 1042. Ungaros ingentibus præliis vicit, & pacem Germaniæ reddidit A. C. 1044. *Brunn. lib. X. p. 888.* Rebus in Germania conſtitutis, per Alpes in Italiam tranſcendit, & *natali Chriſtiano* anno 1047. Auguſtus appellatur. *Ibid. p. 907.* Coronam impoſuit *Clemens*, quem *ipſe* Pontificem *conſtituerat. Otho Friſingenſis lib. VI. cap. 32. 33. Hermannus Contractus, Lambertus Schafnaburgenſis, Marianus Scotus.* Juratum etiam à Romanis ſcribit *Sigebertus*, ſe *ſine Henrici conſenſu nunquam Papam electuros*; quod imperante illo ſic obſervatum, docet *Lambertus*, modò citatus. Nimis hîc *Brunner. lib. X. p. 903.* intumeſcit: *Imperatorem alienum ſibi negotium ſumſiſſe; & de ſummâ in terris poteſtate, cui faſces ſubmittere multò æquius fuerat, ſententiam tuliſſe parum idoneum judicem; id duntaxat eâ temeritate aſſecutum; ut peſſimo prodito poſteritati exem-*

exemplo, Henricos duos, filium & nepotem impulisse ad eundem scopulum, & multò fœdiora naufragia, censeatur. Hæc *Brunnerus*, ex *Hildebrandina hæresi* ebrius, intoleranda tùm omnibus bonis, tùm Germanis Principibus contumeliâ! Possem hâc de re pluribus, sed nolo: Quòd Cassianum illud in auribus mihi tinnit. *Cui bono?* nam sive ad Romanum *Clerum*, de *modestiâ*, sive ad *Principes*, de jure ac *potestate* suâ verba facere velimus, operosè agemus nihil: Quoad *Clerum*, locum hic habet Catonis: *Actum esse, ad ventrem verba facere, qui careat auribus.* Quoad *Principes*, quoquo modo ab antecessoribus acta concessaq;, *quia mutare non possunt, comprobant*; ut *Tacitus* loquitur *lib. I. Hist. cap. 7.* Eam enim hucusque adversantibus Pontifex texuit molestiarum telam, cui retexendæ ac deglomerandæ nulla alia patebat via, quàm per *præcipitium servitutis.* Mortuus est Henricus a. d. 3. Non. Octob. anno 1056.

HENRICUS, Imperatorum eo nomine III. Regum Germaniæ IV. Henrici Imp. F. Conradi Salici N. *quinque annorum* puer *Aquas* deductus, in Caroli M. & Othonis M. tritavi sui solio collocatus est. Sed hujus imperium *Hildebrandus*, sive *Gregorius VII.* Imperatorum flagellum sævissimum, belli fax, seculi sui opprobrium, monstrum nullâ virtute redemptum, valdè labefactavit, vel pessundedit potiùs. Pleraq; ipse *Besoldus* & *Cluverus* te docent, ut Henricus ætatis vitio solutior, insidiis & perfidiæ suorum patuerit; utq; à *Gregorio anathemate* percussus, & à suis desertus per quosdam Italiæ Principes

cipes deprecatus, *agerrimè in Pontificis aspectum admissus* sit: Nimirum receptus *intra secundum murorum arcis ambitum,* sine comite, sine cultu regio, *nudis pedibus, jejunus à manè usq; ad vesperam perstabat,* sententiam Pontificis expectans: Hoc *secundo*, hoc *tertio die* fecit: *Quarto* demum die exceptus *vultu* Hildebrandi *tetrico,* his conditionibus absolvitur; ut evocatis ad concilium Principibus Teutonicis die locoq;, *quem Papa designâsset*, ad *ejus arbitrium*, vel *retineat* regnum, vel *amittat*: Intereaq; temporis nihil pro Rege agat, *cultuq; omni regio abstineat*. Nolo cætera, sunt enim prorsus indigna memoratu. Imperatorem quidem, qui tantam contumeliam passus est, facilè excusent turbæ domesticæ, quæ tùm illi graviter incubuerunt; ut indigna digna habenda ei fuerint, Papa quæ fecit: Sed hæc ausum *successorem Apostolorum, & Vicarium Christi,* qui Cæsarem paganum honore non indignum censuit, quis non stupeat? *Brunnerus* quidem *Hildebrandi* facinora, imò parricidiale bellum, quod filius patri movit, commendat; *diabolo* ipso, ut arbitror, hanc Apologiam *ad calamum* ipsi *dictante*. Nam *hunc auctorem* & *consiliarium* fuisse Hildebrando, *confessus* est tandem *ipse*; ut scribit *Sigebertus* hunc in modum: *Confessus est DEO & S. Petro, & toti Ecclesiæ, se valdè peccâsse in pastorali curâ; & suadente diabolo, contra humanum genus odium & iram concitâsse.* Obiit Henricus A. C. 1106. a. d. 7. Id. Sextil. cùm exeunte anno superiore *imperio spoliatus* esset *à filio*.

De *Tyrannis* sive Imperatoribus adulterinis horum

rum temporum *Strada in Cæsar. p. 416.* Incidit in ejusdem imperium nobilis expeditio *Godefridi Lotharingii* & *Bullionii* Ducis contra impios & profanos, *terram sanctam* obtinentes. Ad *sexcenta millia* peditum, equitum *centena millia* armavit; exercitum, quem rarò Europa nostra vidit. Belli is eventus fuit, ut *Godefridus*, victis hostibus, *terræ sanctæ primus Rex* fieret. *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. Polit. c. 2. mon. 2. ex 4. Brunner. lib. XI. p. 167. 168.* Et è vetustioribus *Otho Frisingensis lib. VII. cap. 2. & seqq.*

HENRICUS IV. nominis hujus Imp. vel V. Germaniæ Rex, Henrici Imperatoris *infelicissimi* F. qui exstimulatus ab aliis *contra patrem* suum arma corripuit; eiq; Augustalia insignia per vim extorsit, A. C. 1105. exeunte, ut vult *Petavius*; alii ineunte anno 1106. quos *Besoldus* sequitur. Cùm imperialis coronæ gratiâ Romam venisset A. C. 1110. maximis tumultibus motis, ipse quoq; saucius, milites suos ita concitavit, ut unum vulnus innumeris mortibus repensaretur. Henricus *victum* trahens *Paschalem XII. Pontificem*, & purpuratorum patrum collegium, ab urbe discessit. Is paulò pòst Henrici voluntati consensit, & eundem Id. April. A. C. 1111. coronatum Augusti cognomento auxit. *Brunner. lib. XII. p. 241.* Sed quàm primum Henricus Italiâ decessit, *irrita omnia* facere conatus est *Pontifex*; ut scribit *Urspergensis*. Hinc multæ dissensiones, schismata, incendia, homicidia, deportationes, & tumultus sunt excitati. Firmatâ tandem pace A. C. 1122. Henricus in Ludovicum, Galliæ Regem, expeditionem suscipit; sed occursu

Francorum absterritus, pedem retulit; & anno 1125. *Trajecti* decessit ex morbo, a. d. 12. Cal. Jun. ut habet inscriptio monumenti ejus.

LOTHARIUS, Gebhardi F. *Otto Frisingensis lib. VII. cap. 17. Godefridus Viterbiens. Chron. part. XVII* ejus, qui Comes Sulinburgius in bello *Saxonico* contra *Henricum IV.* cecidit. *Marianus Scotus*. Mortuo Henrico, ad imperium evehitur A. C. 1125. Romæ verò coronatus est A. C. 1133. Malè pugnavit in *Bohemia* A. C. 1126. *Brunner. lib. XII. p. 281.* Noribergam obsedit A. C. 1127. *irrito* conatu. *ibid. p. 282.* Contra *Rogerium Siculum*, in *Italia*, bellum feliciter gerit A. C. 1136. *ibid. p. 324.* Moritur anno 1137. in autumno, *Tridenti*, ex Italia victor rediturus in Germaniam. *Hoc Imperatore jubente* (inquit Besoldus) *Irnerius leges Romanas revocavit.* Sed hoc purum putum *commentum* esse, & ut adires *Hermannum Conringium in Tract. de Origine Juris Germanici*, jam suprà monui. Valdè memorabile est, quod ex ore *Ernesti Ducis Luneburgici* refert *Henricus Paxmannus* in Oratione, quam honori laudati Principis dixit A. C. 1557: *Prædium est vicinum oppido* Cellæ, *quod nominatur* Lutherloch, *& habuit perpetuam immunitatem. Cùm autem Quæstor illum fundum novâ pensione oneraturus esset, accedit colonus Principem, narrat fuisse perpetuam immunitatem; & causam addit, quia* in eo fundo *natus sit* Lotharius *Imperator. Adjicit etiam, se & majores suos multis seculis tenuisse hunc fundum; & narrationem traditam esse à majoribus, ab* eâdem stirpe & Lotharium & familiam suam *ortos esse;*

esse; ac orat, ut propter Lotharii memoriam veterem immunitatem locus ejus natalis retineat. Delectatus hac narratione princeps, quia Lotharium propter virtutis præstantiam & stirpis decus sæpè celebrabat, accersit Quæstorem, interrogat de immunitate fundi; jubet & vocari senes vicinos, quos & de immunitate & de coloni familiâ interrogat. Horum narratio cùm congrueret coloni verbis, Princeps lætus, quod locus natalis Lotharii *Imperatoris, sapientiâ & virtute præstantis, sibi monstratus erat; & quòd vicinus esset è domicilio suo, severè jubet in libros quæsturæ scribi totam hanc narrationem; & addit, se velle, ut ad omnem posteritatem hîc fundus sit immunis, velut locus natalis Lotharii Imperatoris.* Colonum *etiam jubet* secum prandere, *& hortatur, ut, cùm* cognationis mentionem *fecisset, filios rectè erudiat de DEO, & de bonis moribus; & eos ad virtutem assuefaciat, & tradat fundum posteris tuendum; se quoque nulli filiorum, qui literis operam daturus sit, defuturum recipit. Denique discedenti colono jubet dari pannos, ad vestiendos filios & filias.*

CONRADUS III. Friderici Sueviæ Ducis ex Agnete, Henrici V. sorore, F. Imperator creatur A. C. 1139. à Pontifice redimitus non est; *nec id* illi *necessarium.* Notat hîc iterum *Besoldus*, tanquam memorabile, *Henricum Superbum*, Bavariæ Ducem, *proscripsisse*; dignus profectò, qui à Bavaris, quibus perfidiæ vetus crimen toties refricat, coronam ferat ex urtica. Hujus temporibus, id est, A. C. 1147. excitæ sedibus suis *Germania* & *Gallia* contra *Saracenos*, qui *Edessam* ceperant. Vix pro viro habitus, quem patriæ

amor aut qualescunque curæ domi detinuisset. *Conradus* 50000. militum habebat in exercitu; *Ludovicus*, Galliæ Rex, equitum 30000. præter ingentem peditum numerum; ut est in *Auctario Gemblacensi*. Sed Græcorum fraude vexati, nullo operæ pretio facto, redierunt. Mortuus est Conradus A. C. 1152. 15. Cal. Mart.

FRIDERICUS AHENOBARBUS, Conradi Imperatoris è fratre Friderico N. patruo suffectus est *Francofurti*, a. d. 3. Non. Mart. anno 1152. *magno imperii Procerum consensu*; ut ait *Brunner. lib. XII. p. 375*. Cui *ad omne decus summa indoles fuit*, ut commendat *Petavius* part. I. *Ration. Temp. lib. VIII. p. 589. cap. 11.* Item: *Vir fortissimus, & supra Reges omnes bello inclutus*; ut *Jovius Novocomensis Elogiorum lib. I.* Nec non: *Vir honesta & perpetuâ memoriâ dignus*; ut *Nicetas Choniates lib. III. in Reb. Isaaci Angeli p. 450.* Quæ, & alia testimonia ideò notanda, quod hostium & adversariorum ore profecta sunt. Priores enim *Jesuitæ*, Paparum mancipia, & in primis *Hildebrandolatræ*; qui furiosâ doctrinâ imbibitâ, Romanos Imperatores juris sui retinentiores impudenter & flagitiosè lacerant. Medius *annos septem & triginta in Vaticano* consedit, Pontificum perpetuus comes; atque adeò Friderico parum æquus. Ultimus è *Græcorum* natione, *Germanis* semper infestâ; ut eorundem Principibus, per æmulationem & invidiam solennem titulum *Cæsaris, Augusti, Imperatoris*, βασιλέως, αὐτοκράτορος tribuere dedignantes, eos non nisi *Latinos, Francosq;* & *Alamannos*, vel ῥῆγας Ἀλαμανίας

ἤτι

ἤτι Φεγγίας vocitârint; ut observat *Freherus* tùm alibi, tùm *notis in Bebenburg. cap. 5.* At ut *inimico detrahenti credendum non est*, judice *B. Augustino, lib. III. contra Petilianum cap. 10.* ita *testimonio illo virtutis nullum aliud præstantius, quod invitis exprimitur*; ut existimat *Lucius Furius Philus apud Dionem in Excerpt. Peiresc. p. 621.* Inter res autem, quas in Friderico Scriptores unanimi consensu laudant, est *expeditio Hierosolymitana*; quam *contra Salatinum* suscepit A. C. 1188. *Centum quinquaginta millia*, lustrato exercitu, censa sunt; nec minus cum perfidia *Græcorum*, quàm cum *Saracenis* negotii fuit; sed utriq; pari virtute pressi, & per *sexcenta* hominum *millia* ventum ad *Iconium*, barbarici regni sedem; quâ expugnatâ, superbissimus *Salatinus* legatos, pacem veniamq; oraturos, de reconcilianda quibusvis conditionibus gratiâ ad Cæsarem misit. Paulò pòst victor Orientis, Turcorum terror, *Tharsi* in præfrigidâ *Cydni* undâ per calores fervidum abluens corpus exstinguitur. Notant id Scriptores nostri factum a.d. 4. Id. Jun. A. C. 1190. Sed quod *Jesuita* maximum fuisse scelus clamant, hoc est: Imperium beneficium suum asserebat *Adrianus Pontifex*, quod negabant *Fridericus*, & imperii Proceres; meliora docti ex historiâ *Caroli* & *Othonis*. Exin paratæ vires; & cùm Pontifex ferendo bello non esset, paulò pòst verborum suorum duritiem subdolâ interpretatione mitigavit. Non diu pòst iterum exorta lis, quod *Fridericus* bello contra seditiosos *Mediolanenses*, confecto *Albæ*, quo hybernaturus concesserat, omnes ex vicinia commeatus advehi curaret; & *ab*

Episcopis, terrenas possessiones tenentibus, *homagium sibi præstari* postularet; & Cardinalibus, à latere Papæ legatis, civitates clauderet. Hoc ægrè ferenti Pontifici respondit Fridericus: *Regalia beneficia Principum obligare Episcopos ad præstandum Principibus juramentum. Cardinalibus clausas urbes, quia* prædatores *veniant, non* prædicatores: *Si mores suos correxerint, non defuturum illis stipendium & commeatum!* Sic cùm omnia spectarent ad bellum, jamq; *Mediolanenses* à Pontifice concitati, fidem *Friderico* datam fregissent, *Adrianus* moritur. Fit Pontifex meliorum suffragiis *Victor*, sed per factionem *Alexandri*, odii in *Fridericum* manifestus. Imperator, qui norat penes superiores Principes fuisse jus indicendi concilii, ecclesiæ Præsules *Papiæ* convocat; qui *Alexandrum* defugientem legitimum judicium *damnant*, & *Victorem* Pontificem ritè factum pronunciant. Subscribunt *Imperator*, & *Reges Angliæ, Daniæ, Hungariæ, Bohemiæ. Mediolanum* obsequium Imperatori negans *exscinditur*, & reliquarum urbium propugnacula dejiciuntur; quarum sublesta fides erat.

Hinc *Alexander in Galliam profugiens*, conventu in *Claromonte* habito, *Imperatorem* & *Victorem* Papam *anathemate* perdidit. Romani, Victore mortuo, dum abest Cæsar, Coss. Alexandro amicos, creant; ipsumq; Alexandrum revocant; *Lombardi* quoque contra Cæsarem arma resumunt. Ob id Fridericus regressus in Italiam, *quindecim millia* Romanorum contra se pugnantium apud *Tusculum* occidit; pulsoq;

Alexan-

Alexandro *Paschalem* Lateranensi in palatio collocat, Romanos in verba sua adigit; sed mox obortâ peste, simul occultarum insidiarum metu in Germaniam redit.

Sic instauratum *Mediolanum*, & rebellibus spatium datum; quos ut coërceret, Fridericus, A.C. 1171. exercitu valido in Italiam irrumpens, multa fortiter gessit; denique belli is eventus fuit, ut *Alexander Venetias*, dissimulatâ personâ *fugiens*, remp. illam cum Imperatore colliserit. Hinc enim Fridericus *contra Venetos Othonem* filium cum instructissimâ classe misit; sed eâ lege, ne se inconsulto manus consereret. Quo ille neglecto, pugnat, vincitur, *capitur*. Veneti, cùm non ignorarent, patrem omnia cogitare de liberando filio, noctes insomnes ducere; *filium* ipsi *remittunt*, sed eâ conditione, ut peractâ legatione sive exoraret patrem, seu minus; velut alter Regulus Venetias rediret. Humanitas successu non caruit: Exoratus enim *Cæsar*, *Venetias* ipse *venit*, & pacem cum Pontifice facit.

Addunt recentioris ævi complures, Imperatorem *ad januas ædis D. Marci prostratum, ut absolveretur, premente collum ejus Alexandro*, audivisse illud Psalmographi: *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Cùm responderet Pontifici: *Non tibi, sed Petro, cujus es successor, pareo!* regessisse Pontificem: *Et mihi & Petro!* Hoc additamentum, cùm ante plures annos secutus auctoritatem nobilissimi viri, *Georgii Remi, Universitatis hujus Procancellarii p.m.*

in dubium vocâssem lectione publicâ; paulò pòst observavi, me idem fecisse, quod pueri solent, qui ad aquas ludunt. Ut enim ii lapillum in aquam conjicientes, paulatim magis magisq; majores orbes faciunt: Sic ego proposito, quod multis displicebat, varios circulos consequi feci sibilorum & calumniarum, ut verbis Lipsianis utar. Monstrum, omnibus monstris monstrosius produxisse videbar, & more Romano per Pontifices expiandum.

Repertus est sanè, qui hoc in se publicè reciperet, & aquam lustralem tam copiosam mihi aspergeret; ut totus permaduerim. Etenim ad me non tam ipse pertinere judicabam, quàm alii; qui divinam orationem primùm legendam dederant: *Mirari se reperiri potuisse, qui* (Fridericum Pontificis pede calcatum) *tam præfractè tantaq; verborum petulantia negarent.* Quid enim? an tantus vir mortuis leonibus barbam velleret; & insepultum jam diu Remum, vel alios, de quibus mox dicam, petulantiùs ageret? an inter hujus ævi Pontificios quosdam reperit, sic depectendos & destringendos ante ora Principum populiq; ? Nullos novimus. Unde haud difficulter accedebam illis, qui hunc morem jam multis esse dicebant, ut nisi oculos circumferant in Universitate nostrâ, nisi omnia dicta & facta curiosiùs rimentur, & pro arbitrio interpretentur; minùs claros & doctos se putent. Quod hominum genus Plutarchus haud inscitè comparat Lamiæ; quæ, ut est in fabulis, domi cæcutiit, foris oculatissima fuit.

Moneri quidem, si quis alius, à viris doctis & intelli-

intelligentibus desidero, & opto; sed de iis, quæ publicam lucem non aspexere, privatim & per literas; prorsus ut *Philippum* sedentem, & *sub hastâ captivos vendentem*, accessit aliquis, & illi in aurem: *Demitte vestem, Philippe, nam indecorè sic sedes!* Sed hîc aliter se res habet. Insonandum erat, quod displicebat, typographicâ tubâ in omnium aures. Et ut in *mancipium* jacienda interfecti pudoris & *petulantiæ* convitia; quasi in controversia historica, & nihil ad articulos fidei pertinente, non liceat historiarum Professori, judicii sui copiam facere; vel cum eo sic agendum sit, ut assensum præbeat.

Næ, qui hanc docendi rationem amplectuntur, faciunt id, quod notissimus ille scurra, cui ab *ululâ* & *speculo* nomen impositum: Nam ut ille in aulâ Landgrafii Hassiæ pingendi artem professus, cùm aulicos ad spectandas picturas suas admisisset, præfatus est: *Non nisi ex legitimo thoro natos picturas illas videre posse*; simulq; in tabellâ vacuâ nescio quid imaginum monstrabat: Illi autem, ne spurii viderentur, conspicere se affirmabant id, quod non conspiciebant: Ita ut fidem mereantur isti, non nisi *præfracti* & *petulantes*, affirmativæ nostræ veritatem conspicere non possunt; simulq; cæteri, ne tales habeantur, *καλῶς καὶ σοφῶς* acclamant; etiamsi, quod videre jubentur, nondum viderint. Hoc non dico, ut illum, qui nos lacessivit, cum vilissimo scurra comparare velim: Nam *magnum, doctum & sapientem virum* arbitror; sed *docendi ratio*, quam contra nos elegit, certè *eadem* est.

Nunc quæ me compellunt, ut adhuc communi

famæ diffidam, fusius explicabo; & unà, quàm innocentes petiti simus, omnibus manifestum faciam. *Integrum seculum* est, Auditores, ex quo *narratio, de calcato Friderici collo, pro fabula* haberi cœpit: Nam *Aventinum* negativam proposuisse, & *ab Italis* in Germanorum contumeliam *confictum* pronunciâsse, observavit *V. CL. Conradus Rittershusius notis ad Jovii Fridericum p. 215. 216.* Fuit autem *Aventinus* Scriptor curiosissimus, & qui de Pontificibus tantâ libertate scripsit, quâ illi vixerunt. Quin imò *lib. VII. p. 547.* apertè prodit, *Papam esse Antichristum.* Locus prolixior est, quàm ut hîc exhiberi possit. Unde ratio, quæ *Baronium* suspectum facit, non tantùm hîc cessat; sed etiam animus Scriptoris in Pontificem satis perspectus concludere nos jubet, haud fuisse repudiaturum narrationem istam, si firmâ basi sustineri scivisset; Sed pro firmandâ sententiâ suâ de Pontifice Antichristo, accepturum potiùs. Ipse *Rittershusius*, quâ erat diligentiâ, nihil veteris, nihil recentioris historiæ inconsultum reliquit; ejusdem sententiæ fuisse asserit, alios quosdam *prudentiores* Historicos.

De *Baronio* Cardinali nihil dicam, cujus rationes & ipsi mihi alicubi frigidiores videntur: Nam quod ait, abhorruisse à tanti vicarii Christi mansuetudine turgens fastu facinus; fidem reperit apud eos tantùm, qui Petrinæ monarchiæ superbiam, & Antichristicam impotentiam nesciunt. At qui legerunt, quàm serviliter *Hildebrandus Henricum* Imperatorem habuerit; quàm ignominiosè & nequiter *Cœlestinus*, an *Scelestinus? III.* coronâ Imperatoriâ pedibus luserit; vel potiùs quid

quid *Henrico II. Angliæ Regi* ab ipso *Alexandro* factum sit, nunquam hîc audient *Baronium*. Nam de Henrico illo præter alios testes sunt *Neubrigensis* & *Matthaus Parisiensis in Henrico II. in A.C. 1174.* cum post occisum non suo scelere *Thomam Archiepiscopum* nudis pedibus peregrinatus esset, nihilominus ex mandato Pontificis *in sacrario*, tanquam in scholâ puerum *virgis pœnam dedisse* à singulis viris religiosis, quorum multitudo magna convenerat, *ictus ternos* & *quinos* excipientem; *latum* insuper, *quod nihil gravius* pateretur. Ficulneum igitur, quod de Alexandri moderatione scripsit *Baronius*.

Rittershusium porrò è nostris excepit supra laudatus *Dn. Georgius Remus*, qui *A. C. 1625. Id. Jun.* in actu doctorio solenni *dissertationem* hîc locorum habuit, in quâ idem commentum esse putidum, pronunciavit; & fusè docuit. Quanquam nec auctoritas nominis, nec elegantia styli, nec proprius in hanc caussam affectus eò me abripiunt, ut in omnibus assensum præbeam. Dum enim asserit, altissimum esse omnium Historicorum *silentium per 300. annos* à Friderici ævo numerandos, id falsum patebit ex *Ouvonis* narratione; quam mox afferam. Eodem modo probare non possum, quod inter alios auctores veteres, qui de hoc negotio memorabili nec μῦ, nec γρῦ quidem. Nominat etiam *Guntherum*, quasi ex illius silentio argumentum capi possit, rem non esse factam. Nam nec Othonis capti, nec pacis inter Imperatorem & Pontificem factæ, nec expeditionis Hierosolymitanæ mentionem facit; de quorum tamen omnium veritate nemo

nemo dubitat. Nimirum totam Friderici vitam non perscripsit; sed *in Cremæ excidio*, quod incidit in A. C. 1160. *carminis finem* fecit; atque adeò *30. annorum historiam reliquit* intactam. Frustrà quoque provocat ad *Nicetæ Choniatis* silentium; cui propositum minimè fuit, Friderici fortunam & res gestas exequi; nisi quatenus Orientalibus immixtæ sunt: Hinc alia multa Friderici silet, quæ revera facta sunt. Neque si totum Friderici imperium tradidisset, tam probatu facilè, hoc ipsum memoraturum fuisse in odium Pontificis, si contigisset: Nam & inter Græcos fuere, qui Romanam idololatriam, & Occidentalis Ecclesiæ Monarcham reverebantur; quod de *Nicephoro Callisto* & aliis constat.

Post Remum eandem negativam propugnavit, qui aliàs typhum Romanum scriptis acerrimis perstrinxit, vir omnis historiæ peritissimus, *Matthias Berneggerus*; qui consulendus est in *Quæstionibus Historico-politicis*, publicæ censuræ subditis *A. C. 1626. Respondente Roberto Königsmanno*.

Ex his satis apparet, non pruritu quodam ingenii novitatis cupidi, neque juvenili temeritate eò adductum, ut negativam publicè proponendam susciperem; sed rectè atque ordine, relictis Maniis, & plebejis Scriptoribus; cum eruditissimis Philologis, Historicis experientissimis, luminibus & columinibus reip. literariæ sensisse, atque scripsisse, & jam in auctorem recidere convitia, quibus nos affecit. Nihilominus cùm me tintinabulum istud excitâsset, necessarium quoque duxi, per literas consulere viros & dignitate

gnitate illustres, & doctrinâ omne seculum provocantes; ut quod eorum hâc in re judicium esset, cognoscerem, & vel emendarer, si quid excidisset *petulantius*; vel novas pro defendendâ veritate vires acquirerem. Non enim rem confecerat *Stella*, quem stipem omnem tam anxiè poscentibus, & quovis ex lacu trahentibus piscem ultrò indicaveram; nec poteram voluntatem meam submittere illi, qui dictaturam quidem seriò exercet, sed non ex Senatusconsulto.

Igitur inter eos, qui conatum nostrum honestissimo applausu prosecuti sunt, primus *Vir Magnificus & Nobilissimus, Dn. Georgius Richterus, Universitatis nostræ Procancellarius meritissimus* hunc in modum *d. 17. Decembr. A. C. 1643.* rescripsit: *Fabulam illam de collo Friderici Barbarossæ Imperatoris, ab Alexandro III. Pontifice Romano pedibus calcato, quam nonnulli pro historiâ credi sibi postulant, nihil ominus quàm historiam esse, veritatis historicæ probè gnari verè norunt. Ejusmodi fabulas in omnibus ferè historicis Græcis & Latinis pro historiis sæpe recitari, & hoc genus erroris esse vulgatissimum, etiam in auctoribus probatissimis olim me annotare memini; de quo forsan alio tempore, aut etiam publicè aliquando plura monere licebit. Tu interim pro dexteritate tua veritatem vindicare perseverabis*; & mox in literis iisdem: *Dilherrus noster tuas cùm legit, sententiam quoque tuam etiam atque etiam laudavit. Hæc mens, hoc judicium illorum virorum, qui etiam in eruditissimi seculi luce sic eminentes (ut pura nocturno renidet*

Luna mari Gnidiusve Gyges)

Judi-

Judicum partes de studiis historicis desumere sibi possunt. Tam *petulans* quidem non sum, ut ex honorificis maximorum virorum responsis aliquid esse me putem; dignumq; censeam, qui more nuper animadverso, pingar in una tabella quater; sed neque cornea mihi fibra est, ut cùm hoc ipsum, quod magnus Clericus rejicit, tantis viris placuerit, non læter ex animo. Nam & Hectori Priami judicium instar trophæi fuit; & apud *Navium* notissimum illum versiculum expressit:

Lætus sum me laudari abs te, pater, laudato viro.

Extra civitatem nostram, qui huic ipsi sententiæ subscriberet, fuit *Thomas Reinesius*; qui quàm auctores veteres novos haud inspiciat limis, pulcherrima ejus monumenta, quibus bonum publicum hactenus adjuvit, satis testari possunt. Is in literis ad me scriptis *10. Jun. A. C. 1644.* nunc ὁλολήρημα καὶ σαπρὸν μυθάριον, id est, *merum nugamentum & putidam fabellam*; nunc ψεῦδος ἐκ σπαργάνων *commentum puerile* appellat. Et hæc est doctissimorum virorum sententia, cui si clangore terribili simul abreptus obstrepam, verè *præfractus*, verè *petulans* ego sim; imò, quicquid est *præfractorum*, quicquid est *petulantium*, excedam.

Quod verò ad conficiendam rem præcipuum est, id post allatas auctoritates modò suscipiam, hoc est, rationibus agam,

Adversus, recta quæ sunt contraria menti,
somnia, quæ quivis sibi jam spontanea fingit.

Ac primum quidem sic argumentor: Cuicunque narrationi appositæ notæ, AJUNT, FAMA EST, FANDO ET ORE VULGI SALTEM ACCEPI-

CEPIMUS; ea uti commemorari poteſt, ita pro certâ & fideli ſive approbatâ nec accipi poteſt nec debet. Hoc volunt omnes, qui legitimam hiſtoriam condiderunt; ut *Herodotus in Melpomene*, fabulam de Pſyllis relaturus, ea, QUÆ AFRI PERHIBEANT, ſe memorare ait; & in *Polymniâ*, toti ſuæ hiſtoriæ patrocinium parans, *ego*, inquit, QUÆ FANDO COGNOVI, *exponere narratione meâ debeo omnia: Credere autem vera eſſe omnia non debeo.* Similiter *Pauſan. lib. VI.* ait: *Ea quidem, quæ vulgârunt hâc de re Græci, neceſſe habui commemorare: Credere verò omnia nulla res me cogit.* E Latinis *Curt. lib.IX.c.1.§.34.* hunc in modum: *Equidem plura transſcribo, quàm credo: Nam nec affirmare ſuſtineo, de quibus dubito; nec ſubducere*, QUÆ ACCEPI. Rationis vim ſtatim agnoſcunt, quibus ingenium famæ perſpectum eſt; quoniam illa, ut (*Tertull. in Apologet. c. 7.* ait) *ne tunc quidem, cum aliquid veri aſſerit, ſine mendacii vitio eſt.* Sive ut *Curt. lib.IX. c.2. §.14.* regerit: *Eâ tradente omnia majora ſunt vero.* At talis eſt narratio de Friderico Barbaroſſâ, quod ex antiquiſſimo Scriptore (cujus auctoritatem fruſtra pro ſententiâ ſuâ advocat *Hieronymus Bardus*, uti obſervationem *Bardi Beſoldus* noſter in *Synopſi majore*) probare poſſum.

Is eſt *Ouvo, Ravennas Presbyter*, qui cum *lib. VII. & VIII. Hiſt.* res inter Alexandrum & Fridericum geſtas, tum adventum hujus Venetias & ſolutionem à vinculo anathematis enarrâſſet: *Quibus pactis*, inquit, *Cardinales iidem, ut injunctum eis fuerat, Imperatorem*

ratorem ad D. Marci delubrum, ubi cum Pontifex operiebatur, deduxére; cumq; ad Pontificem pro foribus templi sedentem accessisset, dejectá ex humero fulgente chlamyde, posito cum genu adoravit. Mox ad pedes provolutus, eosq; exosculatus FERTUR *insultanti Pontifici, & propheticum carmen, Super aspidem & basiliscum ambulabo, & calcabo leonem & draconem enuncianti, non Alexandro, sed Petro id tribuere, pervicaci dicto respondisse: Pontificem deinde & sibi & Petro cessum ingemináße; ac tum demum ad complexus mutuos, & par osculum admisisse; conclamantibus undique omnibus: Deo laudem esse deferendam.* Hæc *Onvo*, Scriptor ævo proximus.

Secundum quæ interpretari debemus ea, quæ affert idem apud *Hieronymum Bardum in lib.* quem Besoldus noster citat *p. 149.* nimirum *ex famâ saltem memorari.* Quod si ergò Scriptor, quo antiquiorem non habemus, & quidem *Italus*, qui omnia certius cognoscere potuit, hanc rem spondere noluit, ut loquitur *Senec. lib. IV. Nat. Quæst. 3.* sed narrationi incertitudinis notam adjecit; eò magis fas erat id facere tot ætatibus posteriores, *Jacobum Philippum Forestum Bergomensem monachum, Ordinis S. Augustini in Supplem. Chronicorum, Angelum Politianum in Oratione clarorum virorum ad Alexandrum VI. Joh. Naucleru Chron. volum. III. generatione 40. f. 235. Joh. Stellam Sacerdotem Venetum*; qui vitas CCXXX. summorum Pontificum dedicavit *Dominico Cyrimanno, Patriarchæ Aquilejensi*; & qui hos secuti sunt, *Lutherani, Calviniani, Pontificii*, magno numero.

Sic

Sic adversæ sententiæ propugnatoribus incumbit, ut antequam ex auctoribus istis nos premant, eosdem accuratè priùs examinent; ne, qui alios falsitatis arguunt, accusandi sint potius ipsi. Cautior hâc in parte *Marcus Antonius Sabellicus lib. VII:* ADDUNT QUIDAM, *Pontificem collo Cæsaris prostrati pedem imposuisse; cœpisseq́, interim Davidicum illud canere: Super aspidem & basiliscum ambulabis! Notum est carmen. Tunc Fridericum in gentes alentem spiritus dixisse: Non tibi, sed Petro! cui Alexander irato similis, impressâ fortiùs plantâ; & mihi & Petro! responderit. Ferunt Dominicæ ascensionis die id factum.* Hæc *Sabellicus.*

Modestior etiam hîc *Paulus Jovius*, tali modo: *Itaque pacificatore Ziano, Venetorum Principe, Imperatorem ad pedes suppliciter projectum Pontifex præ foribus Marciani templi ritè expiavit; in gratiamq́; recepit.* TRADUNT SCRIPTORES, *Pontificem antea-ctæ calamitatis suæ memorē, osculanti pedem, contractâ fronte, hoc Davidicū carmen protulisse: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem! ut domitæ superbi animi ferociæ nequaquam humaniter illuderet; ad quod Cæsar tam piè quàm graviter renidenti vultu responderit: Non tibi, sed Petro!*

Quinimò eâdem diffidentiâ *Petrus Justinianus. Patricius ac Senator Venetus lib. II. pag. 49.* edit. prim. Venetæ anno 1560. vel *pag. 27.* edit. Argentorat. anno 1610: *Alexander autem,* inquit, *Friderici collo plan-*

tâ superpositâ, Davidicum illud protulisse DICITUR. Quod in tanto Scriptore cumprimis notandum est. Existimavit vir quidam magnus, ideò majorem fidem habendam *Johanni Stellæ Veneto*, quod ex patriæ Archivis de veritate hujus historiæ optimè illi constare potuerit. At hoc in Archivis illustrissimæ reip. Venetæ reperiri dubitare nos facit *Justinianus h. l.* quis enim credat Sacerdotem potioribus monumentis instructum, quàm Senatorem? Sacerdotem locutum ex Archivis, Senatorem ex ore aliorum, & famâ tantùm? Næ uterq; ab Archivis hîc destitutus est; quod *Justinianus* profitetur haud obscurè.

Hunc denique præter alios excepit *Franciscus Modius* in augustissimo *Pandectarum Triumphalium* opere *lib. II. cap. 1.* ubi, postquam commemoravit, quàm suave spectaculum Venetiis præbuerint, se invicem alloquentes Imperator & Pontifex, ADDUNT QUIDAM, inquit, *Pontificem, quasi ita illum expiaturum collo ipsius prostrati pedem imposuisse, cœpisseq; interim Davidicum illud canere &c.*

Parum hoc, scio, attendendum putant, qui ad obtinendam affirmativam, omnes vires suas, omnes machinas adhibent; sed in historico veritatis studioso, si quid requiritur, hoc requiritur; ut adjectas istas *dubiæ mercis notas* ne negligat: Secus si facit, & narrationes quasvis cum certis & approbatis conglutinat; quid erit tandem historia, nisi πανσπερμία ἀναξαγορική? Quidvis prodibit è quovis, & omnia deniq; vulgi somnia in veritatis possessionem irrepent.

Sed jam animadverto, quid nonnemo dicturus sit,

sit, nimirum haud semper errare famam; quod *Tacitus* censuit in *Agricola cap. 9.* qui & *lib. II. Hist. c. 50.* de se testatur, *ut conquirere fabulosa & fictis oblectare legentium animos nolit; tamen vulgatis traditisq́, demere fidem se non audere.* Nos autem hîc monemus, ut diligenter ad animum revocetur, fuisse tùm *καιροὺς περιπλογίας, tempora portentiloquiorum,* ut vocat *Casaubonus Prolegomenis in Exercitationes Baronianas.* Scissus erat Christianus orbis in Gibellinos & Guelfos, *celebratiora vocabula;* ut *Brunner.* ait *lib. XI. p. 13.* quam quæ Circensibus olim nata ludis Romanæ urbis studia, veneto prasinoq; colore distraxerunt; & ab his factionibus spargebantur & dissipabantur tum pleraq;, quæ adversariis dolorem paritura spes erat. Nihil igitur periculosius, quàm vel tantillum dare temporum istorum famæ. Qui enim hoc ipsum fecerunt, nec, uti fas erat, præternavigarunt factiosorum rumorum scopulos, veritatis fecerunt naufragium; & historiam multis fabulis conspurcârunt.

Docet hoc *Sigonius,* seculi Scriptor doctissimus, *lib. XIII. Hist. de Regno Italiæ p. 307.* ubi: *Gibellinorum & Guelforum nominibus, ex vetere Germaniæ dissensione desumptis, exitiales Italis factiones manârunt.* Quæ sub Friderico patre exortæ, *neque omninò post sub Henrico filio obliteratæ, demum sub Friderico nepote effusius erumpentes, ingentes in multos post annos strages in Italiâ edidere.* QUÆ HISTORIA STUDIIS SCRIPTORUM STILO HAUD SECIUS INTER SE, QUAM ILLI GLADIO

DECERTANTIUM EST CORRUPTA. Quamobrem nihil inverecundè vel petulanter agimus, si famam illius ævi, quo scripsit *Onvo*, prorsus non admittimus. Et hoc *secundum* nostrum *argumentum* est.

Ipse *Sigonius* hanc ipsam *narrationem* de Friderici collo à Pontifice calcato, & adjectis Psalmographi verbis, *à factiosis confictam* indubiè credidit. Nam *lib. XIV. p. 334.* ubi omnia κατὰ λεπτὸν; sive, ut loquitur quidam ex Augustæ historiæ scriptoribus, *ad fibellam*; & quod cumprimis notandum ex ipsius *Alexandri literis* 7. Cal. August. *ad Abbatem Cassinatem* ex *Rivoalto* datis exequitur, hoc tam grande silentio præterit.

Respondet vir doctus, non prorsus præterire; sed ad Alexandri facinus respicere illis verbis: *Inimicitias Friderici non tam moderatè exercuit, quàm fortiter superavit.* Quæ *mea tarditas* est, tam *subtile* non capio: Quia Friderici inimicitias Alexander fortiter superavit: *Ergò* non prorsus dissimulat Pontificem calcâsse Cæsarem. Explicet mihi consequentiæ rationem alius; me enim prorsus latet. Fortiter *superâsse inimicitias*, annon *Sigonio* dici potuit; qui post diutinum bellum *ope Venetorum* eò Imperatorem tandem adegit, ut secum pacem faceret; & legitimum Pontificem agnosceret. Quid? quod in hisce verbis Sigonius cum *fortitudine* simul Alexandri *moderationem* commendat; unde *simplex ego* colligerem prorsus contrarium, *tectè negâsse*, quod de Alexandri in Fridericum impotentiâ vulgò dicitur.

Et

Et quando *in silentio* insignium aliquot monumentorum & Scriptorum *argumenti* nostri *tertii vis* sita est, de illo nunc agendum est. Primùm advertendum monui, quod *Sigonius* ait, se, quæ post Imperatoris ingressum in Venetorum urbe gesta sunt, omnia referre *ita; prout Alexander ipse literis* mandârit. At in eâ narratione nihil de calcato collo, nihil de Psalmographi verbis. Secundò non tam leve, quod ad *bibliothecam Vaticanam Baronius* provocat, ac tot judicibus obnoxium se facit, quot Italis, Germanis, Gallis, Belgis ad hunc usque diem insignis illa bibliotheca potuit; in eâ tacere scribit testes *αὐτόπτας, auctorem actorum MSS. Alexandri*; ut & *Romualdum, Archiepiscopum Salernitanum,* Longobardico charactere exaratum. Silet præterea *Bartholomaus Platina,* historiæ Pontificiæ Suetonius; silet *Gilbertus Genebrardus:* Et ex Germanicis Scriptoribus, qui ante annum 1450. vixerunt & scripserunt; ne unum legere memini, qui hoc ad totius Germanicæ nationis ignominiam pertinens notaret. *Siffridus* (ut rectè observat Remus) *Theodorici Marchionis,* quem Pontifici se opposuisse volunt, cùm pedem collo Cæsaris imponeret, sæpè meminit; at hujus facti nusquam meminit: Unde vanam esse apud Italos famam, quam alii saltem retulerunt; alii, ut veram certamq; secuti sunt, nemo non intelligit.

Non ignoro doctissimorum virorum responsum ad hæc omnia, nullius momenti argumentum esse, ab auctoritate negatâ; sed addunt alii, licere, supposito, quod auctor rem perfectè tradiderit; unde

Philosophi hanc argumentandi rationem admittere solent. *Aristoteles lib. VI. Eth.* Non recenset aliquem sextum habitum instrumentalem, à reliquis distinctum; ergò talis non datur. Deme, si potes, Philologis & Historicis id genus argumenta; vix unam vel alteram spuriam narrationem à genuinâ discernere poterunt. Romanos Alexandrum magnum legatione veneratos esse, *contra Memnonem cap. 24. Plinium lib. III. cap. 5.* negant cum *Arriano lib. VII.* quòd eâ de re sileant, non solùm Scriptores Romani omnes, sed & *Ptolemæus* & *Aristobulus*, Historici; uterque Alexandri socius, alter etiam dux, & postea Rex Ægypti. Sic in illis controversiis de *legibus Justinianeis per Lotharium* reductis, de *institutione Electorum sub Ottone III.* quas suprà tetigimus; sic in aliis argumentantur alii. Quid dicam de frequentissimo argumenti hujus usu in revellendis Pontificiorum nugis? verbi gratiâ, cum cōfutant putidissimam illam, sed ordini sacro valdè lucrosam, & ob id innumeris auctoribus asseveratam fabulam *de Lauretano cubiculo*; in quo B. Virginem & natam & educatam, ab Angelo salutatam, à S. Lucâ depictam; quodq; *Nazarethi* per annos mille incolume, suis denique fundamentis avulsum, *tenues per auras* terq; quaterq; bajulatum, *in Italiâ* consedisse volunt? nonne inter argumenta potissima depromitur istud: Cubiculi hujus non *Clemens*, non *Dionysius*, non *Polycarpus*, non *Ignatius*, *Irenæus*, *Eusebius*, *Ruffinus*, *Theodoretus*, *Sozomenus*, *Socrates*, *Hieronymus*, non alii vetustiones mentionem faciunt: Ergò fabulosa ista narratio est. Adeundus

dus *Berneggerus in Demolitione idoli Lauretani, cap. 6.*

Sed & in ſpecie, quid de ſingularum ſententiâ judicem, neque diſſimulare debeo, neque volo. Quod de Pontifice ipſo diximus, rident, ut abſurdum; quòd ſcilicet exiſtimemus, ipſum dedecus ſuum Abbati Caſſinati commemorare potuiſſe! At certiorem eundem facere minimè verecundatus eſt; ſolennem, quæ ab Imperatore Pontifici debeatur, reverentiam ſibi atque obedientiam præſtitam; Imperatorem pios pedes inclinatum oſculo veneratum, aſcendenti etiam ſtrepam tenuiſſe, ut *Sigonius* nos docet. Quid? quod ſecundum opinionem veſtram Ouvoni (ſive *Ononi)* in conſpectu tot millium, in civitate nobiliſſima prudentiſſimaq; facere potuit, id ad Abbatem privatim ſcribere minimè ſuſtinuit?

Contra Acta MSS. vir clariſſimus arripit id, quod confeſſus eſt Baronius: *Non eſſe integra, ſed truncata, & fine carere.* Quod ſi ergò, inquit, in illâ parte, quæ injuriâ temporis periit, illa ipſa de ſuppresſione cervicis Imperatoriæ fuerunt annotata, ut appareт; ſuſpicatus eſt fraudulenter hîc egiſſe Baronium, qui pro integrâ laudarit illam partem, quæ continet Acta Venetiis inter Fridericum & Alexandrum. Sed non ſufficit ſuſpicari, ubi de alterius famâ agitur, decet ſcire.

Secundò ex iisdem Actis conatur hujus rei judicium exhibere, ubi Friderici legato ſic reſpondet Alexander: *Si inter oves, quas Deus B. Petro paſcendas commiſit, vult numerari, quid amplius differt eidem*

Principi Apostolorum cervicem suam flectere, & catholicæ unitati se aggregare? In hoc non semel offendit vir doctissimus, quòd existimat, ex communi observantiæ genere, Pontificibus exhiberi solito, colligere nos posse id, de quo controvertitur.

Sic & *Romualdum Salernitanum* eidem illius rei indicium facere videtur in istis verbis, à Baronio citatis: *Cùm ad Papam appropinquâsset Imperator, tactus divino spiritu, Deum in Alexandro venerans, imperiali dignitate postpositâ, rejecto pallio, ad pedes Papæ totum se extento corpore inclinavit.* Eodem modo capit *Platinæ* verba: *Imperatorem pedes Pontificis in templo Marci osculatum fuisse.* Eodem *Genebrardi lib. IV. Chronic.* quæ sunt: *Fridericum Imperatorem ad pedes Alexandri III. petentem excommunicationis absolutionem, procubuisse.* Eodem verba *Johannis Capistrani*, qui floruit circa annum 1385: *Confiteantur Teuthonici, Imperatorem decere cervicem submittere pedibus Pontificis.* Quæ nihil aliud volunt, quàm hoc: Fas esse, ut Imperator inclinatâ cervice prosternat se, & advolvatur pedibus Pontificis; quod etiam à Friderico, cùm absolutionem peteret, factum libenter profitentur.

Imò *Paulus IV. Pontifex* picturæ adscribi jussit, *Josephi Salviatis* nobilissimi artificis penicillo factæ: *Alexander Papa III. Friderici I. Imperatoris iram & impetum fugiens, abdidit se Venetias. Cognitum, & à Senatu perhonorificè susceptum; Othone Imperatoris filio navali prælio à Venetis victo, captoque, Fridericus pace factâ supplex adorat, fidem & obedientiam pollicitus.*

Ita

Ita Pontifici sua dignitas, Veneta Reipublicæ beneficio, restituta. Hoc igitur minimè negant, tanquam frequenter fieri solitum & ab aliis.

Sic enim *Lotharius Saxo*, cum coronam acciperet, *ad pedes* se *Pontificis* abjecit, & ob id Romanistæ post ejus discessum in *palatio Lateranensi* picturam cum hâc inscriptione posuerunt:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

ut est apud *Radevicum lib. III. c. 10.* Eodem modo *Carolus VIII. Galliarum Rex* pedibus *Alexandri VI.* advolutus, eosq; osculatus est; tum & *missam celebranti ministravit aquam*, ut est apud *Guicciardinum lib. II.* Eundem honorem *Carolus V.* habuit *Paulo III.* de quo proindè carmen hoc extat:

E Lybiâ advenit Romanus victor in arces
Cæsar, & inniveis aureus ivit equis.
Ille triumphavit: Sed tu plus, Paule, triumphas:
Victor namque tuis oscula dat pedibus.

Simile est, quòd alii *pedites* inservierunt *stratoris officio*, ac lævâ dextraq; *frænum equi Pontifici tenentes*, eum per urbem magnâ cum pompa deduxerunt. Imò, quod ipsum *Fridericum* fecisse jam à *Sigonio* diximus. Antichristicum quidem hoc, & contra humillimi Salvatoris & Apostolorum omnium praxin; sed ex eo concludere non possumus, factum etiam id, quod *Aventinus, Baronius, Rittershusius, Remus & Berneggerus* negârunt. Sunt enim longè diversissima: Grave, *prostratum ante pedes servi jacere Dominum*; sed longè gravius, eundem *calcare Domini*

collum; & insultare præterea ex Psalmo, comparare (tot millibus audientibus) cum aspide & basilisco, & leone & dracone.

Ait quidam vir magnus, plus quàm probabile, Pontificem, qui ab Imperatore postulavit, ut cervicem suam Principi Apostolorum Petro flecteret, postmodum collo ejus pedem imposuisse, additis verbis: *Et mihi & Petro*. Sed profectò fallitur, si credit, hæc tam facilè admitti à cautioribus Historicis; nam hi *non* attendunt, *quid fieri potuerit*, *sed quid factum sit*. Et si usquam, hîc locum habet illud Philosophorum: *à potentiâ ad actum nullum esse consequentiam*. Nisi, inquam, genuina monumenta statuant hoc factum, factum dicere non sustinent; etsi fieri potuerit.

Denique quicquid affertur argumentorum, à silentio petitorum, vir maximus convelli posse putat ex eâ ratione, quam *Ranulphus in Polychronico* reddit in silentio Scriptorum de Johannâ Papissâ: *Propter deformitatem facti*, *hac historia*, inquit, *ab aliis est omissa*. Verùm longè diversa hîc ratio est. Illud alterum, quod *Ranulphus* cum aliis refert, in verum ruborem dedit omnes; nemo non dedecoris agnoscebat magnitudinem: Hoc verò Alexandri III. si verum fuisset, non erat, cur ob deformitatem silerent; loquor ex Pontificiorum mente. Nam ex quo Hildebrandus potentiæ Papalis adstruendæ ergò cœlum terræ miscuit, jura divina atque humana susque deque habuit, jamq; omnis consumtus fuit pudor; insolentissimum adversus Fridericum facinus, nec ipse, qui commisisse dicitur; nec alii dubitâssent narrare;

sed

ſed & inſuper, ut alia, viribus omnibus propugnâſſent.

Certè de *Baronio* ſic judicat *Caſaubonus* in Prolegomenis: *Fateor*, inquiens, *non probari Baronio in anno 1177. quòd Alexander III. Friderici Imperatoris, proſtrati ad pedes ſuos, cervices pede preſſerit, & calcaverit. Sed addo: Proptereà de illo facinore fœdo liberiùs ab eo pronunciari, quia non putavit eſſe veram hiſtoriam. Nam ſi putâſſet, rem geſtam fuiſſe, laudâſſet procul dubio, non reprehendiſſet. Quare enim Alexandrum III. vituperaret, pedibus Imperatorem ſuum calcantem; quia Cæleſtinum III. pedibus ignominioſiſſimè & nequiſſimè ludentem coronâ Imperatoriâ, non veretur laudare, & factum tam immane defendere?* Et cogitet hîc vir magnus, quòd ipſe ſcripſit, teſtes ſuos, quos produxit, *Pontificiæ religioni* fuiſſe omnes addictos. Fuere certè monachi, præpoſiti, ſacerdotes; quos quis credat pro dedecore habuiſſe, quod narrârunt? Narrârunt potiùs in ipſius Pontificis honorem, ut ejus auctoritatem & eminentiam ſupra Imperatorem huic negotio inædificarent. Non igitur hæc ſilentii cauſa, quam dedit vir clariſſimus.

Et hæc ſunt, quæ pro defenſione meâ afferre debui; quibus ſi quid contra *virum benè meritiſſimum* miſcui, id ſine livore, ſine felle dictum accipi volo; veneror enim, ut par eſt, heroem illum, cujus laudes ſilere præſtat, quàm paucis dicere; licet nec multis opus ſit. Satis enim loquuntur ſcripta, cum Eccleſiâ in his terris duratura. Quicquid fecimus, ex reipublicæ literariæ privilegio fecimus; in quâ *ſentire, quæ velis,*

& quæ

& quæ sentias, dicere licet; verbis *Taciti lib. I. Hist. c. 1.* Ex eo multi à sanctissimis Patribus discessionem hodiè fecerunt, & eorum etiam in historicis hallucinationes pueriles vocare ausi sunt. Vide, quæ collegit *Reinesius de Lingua Punica c. 13.* Quamvis enim *Baronius* alicubi hoc agat, ut Ecclesiam Catholicam philologicarum quæstionum & controversiarum constituat Judicem supremum; tamen ei sapienter *Casaubonus Exerc. XIV. p. 239.* reponit: *Scio, Ecclesiam Dei esse columnam, & firmamentum veritatis; sed illius utique veritatis, quæ scripturis divinis continetur declarata, in qua salus est æterna posita; quæ constans est, certa, immutabilis, æterna; quam negare, hæresin est committere: In istis philologicis quæstionibus nulla versatur hæresis, nulla absoluta necessitas vel sic vel aliter sentiendi.*

Cæterum alteri, cui nos in *Altorphinâ* nostra saltem pepones ac fungi sumus, si ex sententia non sumus locuti; hunc ego cogitare velim, quod *Scaliger ep. I.* dixit: *Contumelias homines probos & constantes non labefactare quidem; tamen concutere, ac somnos rumpere; ut culex stridens, aut mus leonem expergefacit.* Vos quod attinet, qui alium hâc in re audire mavultis, quam me; nihil moror. Quî enim hoc molestum mihi sit, qui nisi ratio veterum lectorum reddenda fuisset, de hâc controversiâ non vertissem manum. Sed id tamen moneo, ne faciles sitis in accipiendis omnibus, quæ in *Archivis* reperiri dicuntur; supersunt enim in Æneæ posteris, ut multi boni viri, sic etiam nonnulli, qui *Transalpinos* putant carere judicandi facultate.

Audio

Audio *Fortunatum Olmum* extare, qui rem ex monumentis & Archivis reverà factam afferat; quem ego nondum vidi, licet aliquot locis sollicitè requisiverim. Valdè vereor, ut meliora proferat quàm *Hieronymus Balbus*, quàm alii. Cogitate, quid in eorundem temporum ejusdem anni, ejusdem nationis & personarum historia factum sit! Commemorabant nobis ex Archivis & annalibus reipublicæ Venetæ, Alexandrum III. Pontificem post illustre prælium navale, quo *Sebastianus Zianus Othonem*, Friderici filium superavit, cepitq;, eundem Ducem humanissimè complexum, victoriamq; gratulatum; inde ei *annulum aureum* porrexisse cum his verbis: *Accipe, Ziane, hunc annulum, & me auctore hoc mare tibi Venetiisq; obnoxium desponsato; quod & tu & futuri Principes quotannis stato die in perpetuum servabitis.* Inter quòd mirere, fuit ipse *Petrus Justinianus*, cujus men velut horribilem Gorgona nobis obvertere ausi sunt.

At paucis abhinc annis edidit *Josephus Laurentius libros Polymathias*, in quibus hoc falsum esse edocet; & ad *Dominici Molini*, Patricii ac Senatoris Veneti, auctoritatem provocat. Verba sunt *lib.1.c.2.* illius: *Incorruptiora serenissimæ reipublicæ monumenta, quæ tibi, Senator Amplissime, aquilæ in nubibus, probè cognita, planeq; perspecta sunt, multò antè, quàm in urbem vestram se reciperet Romanus Pontifex Alexander, desponsationem istam celebratam, tradunt. Habent illa scilicet, tum primùm eam celebrari cœptam, cùm primùm armis incincti majores vestri clarissimi, iidemq;* for-

fortiſſimi viri, Adriatici maris imperii jure belli æquiſſimo potiti ſunt. Quod tunc temporis accidiſſe conſtat, cum totum illum maris tractum deſertum ab omnibus ob imperii lapſum, ſolisq; piratis pervium ſic arma Veneta repugnârunt, ut tutam in eo præſtiterint; cunctisq; patentem ac liberam impoſterum navigationem. Quod cum Romani Pontifices, Cæſares etiam ipſi, aliiq; terrarum orbis Principes cognoviſſent, & id ipſum rectè factum confeſſi ſunt, & apertè ſemper & candidè comprobârunt. Hæc ille. E quibus manifeſtum eſt, ſæpè magnis viris impoſuiſſe annales vel corruptos, vel non vetuſtos admodum. Et ob id clypeum non ſtatim abjicio, ſi quis contra me Archivorum & monumento[illegible] nominibus ipſo ſono tremendis ſubfarcinatu[illegible]cedat.

Sed nunc abiturientem neſcio quis inſequitur à [illegible]: Heus tu, quid de auctoribus ſentias, audivimus; de *pictura Veneta* in conclavi, quòd dicitur *Il granconſiglio*, ne verbulum quidem; hoc potiſſimum eſt, quod urgemus. Agnoſco, me oblitum eſſe dicere, quod volebam ſuprà. Igitur de *pictura* ſic habe, fuiſſe ejus uſum apud veteres ad propagandam rerum memoriam (*Caſaubonus ad Spartianum p. 124.*) ſed tamen, ut poëma, pio fallaci & lubrico argumento ſemper habitam. Nam pictores haud pauciores fabulas dedêre, quàm ipſi Poëtæ. De *Marco Valerio* Romani Scriptores ὁμοῦ μιᾶς ſcribunt, auxilio *corvi* viciſſe pugnâ ſingulari *Gallum*; quos decepiſſe pictores, qui *Valerium* pinxerunt, *galeam* geſtantem, *cui corvi ſignum* ſuperadditum, docet *Voſſius lib. I. de Idol. cap.*

cap. 27. A *pictoribus* dependent omnes *mythologiæ*, & falsus de Diis sensus; ut *Josephus* docet *lib. II. contra Appion.* Nec dubito, quin pictores *Guelficæ factionis*, fallacis istius famæ de *calcato Cæsaris collo* potissimi auctores sint. Id olim dixeram & postea in literis, quas supra laudavimus, nobis accessit *Reinesius.*

Homines belli & festivi *picturam* quandam *Byzantinam*, quæ explicaverat miserabile fatum *Absimari* & *Leontii*, conspexerant; &, nescio quàm convenienter, transtulerunt huc. Sic enim *Siffridus* in A.C.689: *Utrumq;* (Absimarum & Leontium) *cepit* (Justinianus Imperator) *& eorum corda calcavit, populo acclamante: Super aspidem & basiliscum ambulabis! & sic decollati sunt.* Extat etiam *Heraclii* numus, quem quondam ita dederunt Lipsius *lib. III. de Cruce c. 16.* & *Octavius à Rosberg, p. 270.* ut verba non satis intelligas; dabo hîc magnam partem integram. In alterâ parte conspicitur *Heraclii caput*, & cicrumscriptum est: ΗΡΑΚΛΕΟΣ. ΕΝ. ΧΩ. ΤΩ. ΘΕΩ. ΠΙΣΤΟΣ. ΒΑΣΙ. ΚΑΙ. ΑΥΤΟ. ΡΩ. ΝΙΚΗΤΗΣ. ΚΑΙ. ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ. ΑΕΙ. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. Id est: *Heraclius in Christo Deo fidelis Rex & Imperator Romanorum, victor & legislator semper Augustus.* In medio: ILLUMINA VULTUM TUUM DEUS. Et in luna: SUPER TENEBRAS NOSTRAS MILITABOR IN GENTIBUS. Altera pars repræsentat *Heraclium, currui triumphali insidentem*, & in medio scriptum: ΔΟΞΑ. ΕΝ. ΥΨΙΣΤΟΙΣ. ΧΩ. ΤΩ. ΘΕΩ. ΟΤΙ. ΔΙΕΡΡΗΞΕ. ΣΙΔΙΡΑΣ. ΠΙΛΑΣ. ΚΑΙ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕ. ΤΗΝ. ΑΓΙΑΝ. ΒΑΣΙ. ΙΡΑΚΛΕ. Id est: *Gloria in altissimis*

ßimis Christo Deo disrupit, ferreos postes, & liberavit sanctum regnum Heraclii. Circumscriptum: SUPER ASPIDEM ET BASILISCUM AMBULAVIT, ET CONCULCAVIT LEONEM ET DRACONEM. Qui numum habet, sciet, quid à nobis præstitum sit, ι pro η in σιδηρᾶς, item ι pro υ in πύλας, ἐλευθέρωσε pro ἠλευθέρωσε. Stupebunt, qui hujus ævi monumenta viderunt nunquam.

Sed ad rem: Ex his cognoscimus, verba Psalmographi temporibus illis pro *triumphalis acclamationis formula*, tum recepta, in hoc etiam negotio per *adulationem* & insolentiam *Italorum*, addita picturæ; qua Fridericus Alexandri pedibus advolutus conspiciebatur. Sed, ait nonnemo: Nobilissimam Venetorum remp. tragœdiam istam solenni & publica picturanon fuisse exhibituram, nisi à se reverâ fuisset spectata. Miror tantas ceremonias & elegantias erga illustrem rempublicam Venetam. Eam, uti quoque res in communem hostem fortiter gestas, & sapientissimam gubernandi rationem debitâ observantiâ prosequor; ita rursus scio fuisse *Friderici hostes*, fuisse *victores*. Da mihi victorem quamvis modestissimum, qui nullum additamentum victoribus indulgeat. Romani, qui modestissimi videri volebant, qui vim fortunæ reputare se dicebant, & omnia subjecta esse mille casibus; quid non permiserunt in urbe suâ? loquitur hodieq; Roma, quamvis ruinosa. Lepidum est, quod de *Attila* scribit Suidas: *Mediolano capta, cum vidisset depictos Romanos Imperatores in thronis sedentes, Scythas autem interfectos, & ad pedes ipsorum prostratos;*

ſtratos; pictorem quærens, juſſit loco interfectorum pingi Romanos Imperatores, ſacculos ferentes, & aurum fundentes ad pedes ipſius. En, mi homo, hæc fiunt in picturis.

Henricus VI. Friderici Ahenobarbi filius, ante ſuſceptam *expeditionem Aſiaticam*, Rex inauguratus, *cum uxore* Imperator Auguſtus coronatur Romæ A.C. 1191. Manibus *Caleſtini III.* mortuo *Wilhelmo*, Rogerii filio, *Apuliam* & *Calabriam* & *Siciliam* recepit A.C. 1193. *Jordano*, Siculorum nobiliſſimo, reo ambitus, *diadema regium clavis in verticem ſuffixit*, acerbè cavillatus, compotem eum voti factum; & amittendæ, cui tam imprudenter inhiârit, *corona ſecurum*; & quæ alia refert *Brunner. lib. XIII. pag. 588.*

Expeditionem *ſacram* ſuſcepit, exercitu valido in Palæſtinam miſſo, anno 1197. Sed cum res Chriſtianis jam ex voto ſuccederent, repente afferuntur ferales literæ de morte Henrici Imperatoris; quæ accidit in A.C. 1197. ad diem 3. Cal. Octobr. Alii ab *uxore veneno* ſublatum, alii *inter venandum* morbum contraxiſſe, volunt.

Ejus elogium hoc eſt apud *Brunnerum p. 591.* dicto loco: *Maximi animi Princeps, & Germania imperium, ſi vita longior obtigiſſet, in eodem gloria faſtigio repoſiturus; quo Caroli M. immortali virtute aſcenderat. Jam Orientem quoque ſui nominis fama compleverat; quicquid terrarum inter Epidamnum & Theſſalonicam intereſt, ab Alexio Comneno auſus repoſcere; & ſi pacem vellet, eidem imperare tributum,* Alemanni-

mannicum *ab indignabunda Græcia dictum; ad cujus ſummam conficiendam neque Regum tumulis Alexius pepercit.* Summum reipublicæ ſtudium *Nicetas Choniates* in eo cõmemorat, cui *dies totos* ita impenderit, *vix ut ſpatium curandi corporis* ſibi relinqueret; *raroq; prandentem* quisquam videret: Quas tam ſobrias ejus curas cum interpolare amici conarentur, *importunos invitatores* planè regiâ ſententiâ refutavit; *homini privato nullum eſſe intempeſtivum convivium*, dictitans; *Regibus, ſi ſuo ſatisfacere nomini velint, ſatis eſſe debere, ſi eos reſp. à ſe ad cœnã dimittat.*

PHILIPPUS, Henrici VI. frater, tutor Friderici, quem Henricus pater quadrimum reliquerat A. C. 1198. a. d. 8. Id. Mart. oblatum ſibi *Imperatoris* nomen acceptavit. Sed adverſa factio, cui Pontifex favebat, *Othonem Saxonem* creavit: Exin bellum; donec ita inter ſe paciſcerentur, ut quandiu ſuperſtes *Philippus* eſſet, titulo *Regis* abſtineret *Otho*. Interfectus eſt Philippus 10. Cal. Jun. A. C. 1208. ab Othone Wittelsbachio.

OTHO, Henrici Leonis F. Henrici N. Henrici Nigri pronepos, Guelfi abnepos, Azonis Eſtenſis atnepos (ut eſt apud *Chytræum in Saxonia, p. 55.*) ſive à *Witichindo Magno* oriundus; ut in *Brunſvicenſium* & *Lüneburgenſium* Annalibus, Saxoniæ Dux ex pacto ſuccedit, & Romæ coronatur A. C. 1209. A Pontifice anathematis vinculo innodatus eſt. *Brunner. lib. XIII. p. 629.* ſcribit, Divi Petri patrimonium violare auſum: *Petavius*, contra datam fidem Romana jura violaſſe. Sed, ut alii Imperatores, ſic

Otho

Otho jure optimo repetebat *Mathildis Principatum*, conjugis *Conradi*, filii Henrici IV. dolis Pontificiis interceptum; cum bellis arderet Germania. Vid. *Matth. Parisiens. A. C. 1210.* Obiit hic Imperator *dolore tabescens*; cùm *contra eum* electus esset *Fridericus* A.C. 1216. sive, ut alii volunt, A. C. 1218.

FRIDERICUS II. Henrici VI. F. Friderici Ahenobarbi N. *Siciliæ & Apuliæ Rex*, contra Othonem a. d. 8. Cal. Aug. A. C. 1216. insignia imperii Germanici *Aquisgrani* accepit; mortuo Othone, Romæ quoque coronatus est, anno 1219. circa *S. Cæciliæ* festum *diem*. Cum *Lombardorum & Saracenorum* impeditus turbis, expeditionem sacram absolvere non posset; *Honorius* Pontifex omnia dira coquere cœpit. Paratus ad id, quod volebat Papa, *Veronenses* rebelles obstant; quos Papa *excommunicat*. Sed mox Veronensibus iisdem ac Lombardis se adjungit, conjuratq; summo scelere in Fridericum.

Mortuo Honorio, succedit *Gregorius IX.* qui excommunicationis fulmen in Fridericum torquet, tanquam voti sacri reum. Hoc volebant illis temporibus bipedum nequissimi, ut Imperatoribus Germanicis ad remotas orbis partes, velut in exilium transmissis; & *spe religionis* (ut *Tacit. lib. XIV. Ann. c. 31.* loquitur) *omnes fortunas suas effundentibus*, sive ut *lib. II. Ann. c. 5.* dicit idem, *casibus simul ac dolo objectatis*; suas interim veteratorias artes domi liberè citraque ullius contradictionem exercere possent. Et vide mihi *scelus Pontificis!* Trajicere volentem in *Palæstinam* Imperatorem, rursus inhibet; minimè ex dignitate

Augusta instructam classem objectans. Ille nihilominus insistit cœpto, & rem in *Palæstina* feliciter gerit; *Hierosolymam*, *Bethlehemum* & *Nazaretham* reddere cogit.

Dum Imperator adest, Pontifex ejus subditos ad defectionem solicitat. Sic ille sua repetere coactus, perfidos sternit & profligat, *Gregorium* Pontificem ingenti *pecunia placat*; & à suis pulsum nullo non officii genere prosequitur. Sed pecuniam & omnia perdidit: Eum enim Pontifex, cùm potuit, in omnibus æquis conatibus impedivit. Fridericus victis *Lombardis*, domitis *Mediolanensibus*, *Sardiniam* quoque ab antiquo Siculis Regibus obedientem subegit; quam cum Pontifex Ecclesiæ reddendam diceret, nec obediret Fridericus, eum diris devovet; & totum orbem literis solicitat. Tum exorti magni tumultus inter *Gibellinos* & *Guelfos* passim in *Italia*. Imperator, fortuna usus, *omnes Pontificis molitiones elusit, aut oppressit*; eoq; desperationis adegit, ut *morbo ex dolore* contracto extingueretur.

Succedit *Innocentius IV.* & ipse Friderico inimicissimus. Sic continuata bella, & inter hæc Christianus orbis passim à *Saracenis*, *Turcis*, ac *Tartaris* miserè laceratus est. *Innocentius* Italia pulsus, in *Galliam* profugit; ibiq; lectis *novis Cardinalibus*, & indicta synodo, Imperatorem è cœtu Sanctorum excludit; mandatq; Principibus, ut novum Imperatorem creent. Fridericus in contemptu se esse animadvertens, offert conditionem Papæ; se, si absolveretur, *perpetuum in Palæstina bellum* gesturum; quam ille alto supercilio

percilio repudiat. Coactus Imperator vim vi repellere, *sicarios à Pontifice immissos* supplicio afficit: *Henricum Landgravium Hassiæ, Pontificium Imperatorem*, per Conradum filium vincit; thesauros à Papa, *Wilhelmo Hollando* submissos, intercipit; sed cum & ipse insolentiùs ageret, editis paganorum in morem impiis spectaculis, & consumptis per luxum inanem opibus; etiam fortuna mutavit vultum. *Thaddæus* in obsidione *Parmæ* relictus, occisus; copiæq; Cæsarianæ cum ingenti strage repulsæ. Eadem ferè conditio exercitus, sub *Conrado*, Imperatoris *filio*, contra *Wilhelmum* missi. Nihilominus & ab his cladibus revaluit. Fessi diutino bello, qui Papæ adhærebant, *Galli, Veneti*, & alii, Papæ denunciant, cum Friderico in gratiam rediret. Contumax pellitur à suis: Ipse verò Fridericus mox decessit, d.18.Oct. anno 1250.

CONRADUS IV. Friderici II. F. à patre adhuc vivo *Rex Romanorum* ac *Siciliæ* creatus fuit. Quem *Jesuitæ* in scriptis suis *è catalogo Imperatorum expungunt*, quia legitimus illis non est, quem Pontifex non approbavit. Hic domitis *Neapolitanis*, & eorum disjectis mœnibus, *utrâque* potitus *Siciliâ*, à *Manfredo* fratre, Friderici spurio, *veneno necatus* est, anno 1254. *Christi in cœlum ascendentis* pervigilio. *Pater* est *infelicis* illius *Conradini*, quem *Carolus Andegavensis*, Pontificis favore *Rex Siciliæ* salutatus, in urbe *Neapolitana*, una cum *Friderico Austrio* carnificis gladio subjecit. *Fœdiorem scenam* inter Christianos *nulla tyrannis* struxit, quam fusè describit *Brunn. lib. XIV. p. 820. usq; ad p. 836.* Breviter *Lipsius lib. II. Mon. & Exempl. Polit. c. 14.*

WILHELMUS, Florentii, *Hollandiæ Comitis*, F. Wilhelmi N. Florentii pronepos, Theodorici abnepos, Florentii atnepos, Theodorici trinepos (Vide *Scriverium in Batavia illustrata*) Romanorum Imperatorum contra Fridericum II. & Conradum IV. creatus *Aquisgrani*, A. C. 1248. periit, *Frisiorum insidiis* exceptus anno 1256. circa Cal. Febr. Eo mortuo, distractis Germanorum Principum studiis, anno 1257. alii *Richardum Anglum*, Romanorum Imperatorem renunciant; alii *Alphonsum* Castellanum. *Fœdum, & Germanico nomini universo ignominiosum, summum gentis nostræ unicumq́, decus (cui tutando post opes viresq́, etiam sanguinem impendere æquum erat) velut venale exterorum gratia vel pecunia addici; quasi ex nobilitate patria dignum aut par imperio caput nullum emineret: Nisi insidentia potius fuit, æqualibus de gloria concedere, aspernantium minore verecundia, si alienigenam sibi alienatum vidissent:* Quæ sunt verba *Brunn. lib. XIV. p. 791.* Alphonsus solo *contentus* imperii *titulo*, ex Hispania pedem non movit; ut auctor est *Trithemius*. Obiit A. C. 1309. Oriundus à *Ximeno*, Rege Aquitaniæ Nam *Ximeno* natus *Junicus Arista*, Rex Suprarbiensis, Junico *Garsias*; qui obiit anno 885. Garsia *Santius Abarca*, primus Rex Arragoniæ; Santio *Garsias I*; Garsia I. *Santius II.* Santio II. *Garsias II. Tremulus*; Garsia II. Tremulo *Santius Magnus*, vel, *Major*, Hispaniæ Imperator; Santio Magno *Ferdinandus Magnus*, primus Rex Castellæ; Ferdinando Magno ALPHONSUS Imperator Romano-Germanicus; ut ex *Hieronymo Blanco*, *Cæsaraugustano*,

gustano, & auctoritate *Tabularum vetustissimarum* docet *Caspar Schoppius in Stemmate Austrio Tab. II. & III.* Sed RICHARDUS Anglus, Johannis Regis Anglorum & Elisabethæ F. Henrici Regis N. Mathildis proN. Henrici I. Angliæ Regis abN. Wilhelmi I. Conquæstoris Regis Angliæ atnepos (ut ex *Henrico Savillo* & *Johanne Speedo* constat) *Francofurtum* advolans, ibiq; ritè imperium auspicatus, effusis per luxum opibus, in contemptum venit eorum, à quibus accitus erat. Itaque in *Angliam* è vestigio *rediens*, vacuum Germaniæ reliquit imperium; diuque *interregnum* fuit.

RUDOLPHUS I. post interregnum Imperator Romanorum deligitur a. d. 4. Id. Oct. A. C. 1273. (*Sigonius lib. XX. de Regno Italiæ p. 111.*) *Habsburgicæ gloriæ Atlas*, tot Cæsarum, Regum, Principumq; parens; ut vult doctissimus antiquitatum indagator, *Franciscus Guilimannus* in libro, quem *Habsburgica*, sive, *de vera & antiqua origine domus Austriacæ*, inscriptum *Mediolani* edidit. Genus Rudolphi fuit hoc: *Wilibaldo* Patricio, seu Præfecto minoris Burgundiæ nobili ac divite (ut scribit *Aimoinus A. C. 636.*) genitus Otbertus Comes Vindonissæ & Altenburgi; *Otberto* Ambertus, sive Ambrinctus, conditor Ambringensburgi in Alsatia, *Amberto* Hettobertus; *Hettoberto* Rambertus; *Ramberto* Guotramus I. conditor arcis Scharffstein/ in valle Trutbentina; *Guotramo* Luitfridus I. *Luitfrido I.* Luitfridus II. *Luitfrido II.* Hunifridus, *Hunifrido* Guotramus II. *Guotramo II.* Landolus, vel Lanzelinus; *Landolo* Ratbotus Comes;

Ratboto & Ita Lotharinga Wernerus Pius, *primus comes* Habsburgi; *Wernero Pio* Otho, Comes Habsburgi; *Othone* Wernerus II. *Wernero II.* Wernerus III. *Wernero III.* Adalbertus; *Adalberto* Rudolphus; *Rudolpho* Adalbertus II. *Adalberto II.* RUDOLPHUS, primus hujus nominis Romanorum Imperator. Hic *Ottocarum*, Bohemiæ Regem, rebellantem prælio vicit. A. C. 1278. Ab Italicis civitatibus pro libertate concessâ pecuniam accepit. *Sigon. lib. XX. de Regno Italiæ p. 125.* eâ de re colligit, quæ *Blondus, Platina, Sabellicus, Trithemius, Cuspinianus* & *Cranzius* scribunt. *Hoc igitur tempore* Regnum Romanorum *in Italia defecit*, ut censet *Idem.* Quicquid Rudolphus fecit, *scelere Pontificum coactum*, & molestias, quas decessoribus suis exhibuerant, reformidantem fecisse, statuimus cum *Berneggero in Tuba pacis. p. 193.* Romam evocatus ad coronam imperialem accipiendam, comparere noluit, publicè novas semper occupationes causatus; apud amicos verò minimè dissimulans, ideò ab hoc itinere se deterreri, quod *Cæsarum in Italiam vestigia* læta, magnifica, bonæ spei plena: *Ex Italia* verò redeuntium tristia, misera, luctuosa essent, *ibid.* Obiit A. C. 1299. prid. Cal. Octob. 2. *Germershemi*, ut scribit *Albertus Argenti-* „ *nensis*; sive ut alii 18. Cal. Augusti. Nullius pænè ex „ Heroibus nomen in vulgus notius, aut in benignio- „ re fama est, quàm hujus.

ADOLPHUS *Nassovius*, Romanorum Imperator, creatur A. C. 1292. miro astu *Gerhardi Moguntini Antistitis*; quem describit *Brunn. lib. XV. p. 927.*

Nam

Nam cum desperaret, aperta prensatione conciliari ei suffragatores posse; eandem in singulos fallaciam, sed aptissimam versandis animis intendit; *suum cuiq; æmulum*, velut imminentem imperio, *objiciens*; unamque *excludendi ejus spem* ostentans, *si Adolpho favissent*: Et Trevirensi quidem *Geldrum*, Saxoni *Brunsvicensem*, Ludovico Bojo *Bohemum* ostentavit; ingrata nomina, quorum odio Adolphus emersit; eâ unâ re commendatus, quod cum invisissimis est compositus. Genus hujus *carmine heroico* descripsit *Hugo Grotius*, & sic habet: *Walravus*, qui vixit temporibus secundi & tertii Imperatorum; iisdemq; strenuam in bellis contra *Gallos* & *Bohemos* operam navavit, reliquit filium cognominem *Walravum II.* hic *Robertum*; Roberto genitus *Walravus III*; Walravo III. *Henricus*, Comes in Nassau: Henrico *Otto*; Ottone *Henricus II.* Henrico II. *Walravus IV.* in Weilburg: Hic Adolphus Imperatoris pater, qui propter sordes & ambitionem suis fastiditus, & 9. Cal. Junii A. C. 1298. in ordinem redactus est, subrogato *Alberto*, Rudolphi filio; contra quem *Adolphus* commissâ *acie ad Wormatiam interficitur* 6. Non. Julii anno eodem. Pugnam eleganter describit *Brunn. d. l. p. 980. 981. 982.*

ALBERTUS *Austrius*, Rudolphi I. Imperatoris ex Anna Sueva filius, A. C. 1300. *in agro Spirensi Adolphum gravissimè sauciavit*; ut scribit *Besoldus*. Sed primum labitur in anno 1298. 6. Non. Jul. ut dixi. Consulendi *Siffridus* & *Albertus Argentinensis*. Secundò dissentiunt in vulnere alii, *Brunn. lib. XV. p. 982.*

p.982. Adolphus in ipsum Albertum ferebatur; quem ut est assecutus: *Pone*, inquit, *furtivum decus prædo coronæ nostræ!* Simul intentantem ferrum Albertus occupat; arbitrumque litis invocans Deum, secundum *oculum* levi Adolphum *vulnere* perstrinxit. Comites deinde sylvestres coorti, *succisis equi poplitibus*, resupinatum *jugularunt*. Tertiò malunt alii *Wormatiensem* agrum dicere; in quo depugnatum est. *Idem p. 979.* sic scribit: *Ad manus in agro Wormatiensi non procul Gillenhemio ventum est; Albertus, cùm pro more electionis suæ confirmationem à Bonifacio VII. Pontifice per Oratores peteret, Sanctus pater accinctus ense, coronaq; imperiali ornatus, in publicum prodiens proclamat: Ego sum Cæsar ac Pontifex! atque indignabundus electionem, quippe quæ sine sua auctoritate facta esset, negatâ confirmatione, frivolam ac nullam pronunciat. Albertũ opprobrio contumelioso homicidam appellans.* Tamen postea, gravissima inter *Pontificem*, ac Galliæ Regem *Philippum* exorta cõtroversia, Imperatorẽ approbavit; ut ex *Cuspiniano. in Vita Alberti I. Crantzii Saxonia lib. VIII. c. 36. Platina in Bonifacio VIII. Paralipomenis Urspurgensis, & Blondi decad. II. lib. IX.* docet *Berneggerus in Tuba pacis, p. 794.*

Trucidatus est hic Imperator à *Johanne*, Rudolphi Sueviæ Ducis (qui Alberti frater germanus erat) filio, Cal. Majis A. C. 1308. *inaudito* apud Germanicas nationes *parricidio*. Causa hæc fuit: Educatus inter Alberti liberos, cum ætate sibi ad res gerendas idoneâ videretur, dimitti se in paternum Principatum æquum censebat. Patruo in producendis exornandisq;

nandisq; filiis suis occupato, neglectui esse se, hærere in regia, stipare latus ingratam vilemq; umbram; quasi terræ filius, & in nullius hæreditatis spem genitus foret. Animi ægrum factiosi nonnulli, Alberto privatis nominibus infensi, eò furoris egerunt, ut nisi in memorabili scelere, spem sibi sitam nullam existimaret. *Brunn. d. l. p. 1014.*

HENRICUS VII. Comes *Lüzelburgensis*, Henrici Comitis Lüzelburgensis, & Beatricis Comitissæ Hannoniæ F. Henrici Comitis Lüzelburgensis, & Margaretæ Comitissæ Barensis N. Walrami Comitis Lüzelburgensis, & Ermesindæ, Friderico Comite Lüzelburgico genitæ, proN. Henrici Comitis Limburgensis, & Isabellæ abN. Si *abavia* genus spectes, ab antiquissimis *Francorum Regibus* oriundus; ut fusè docet *Joh. Bertelius in Histor. Principum Lüzelburgensium* (cautè igitur legenda, quæ scribit *Brunn. lib. XV. p. 1015.* virtutibus, quam genere clariorem fuisse) magna Electorum consensione ad imperium est vocatus, Cal. Nov. anno 1308. ut quidam volunt. *Cum Walramo* fratre profectus *in Italiam*, Mediolani *ferrea*, & Romæ per Cardinalem Ostiensem, absente Clemente Pontifice *aurea* corona fuit insignitus, A. C. 1312. Contra Guelfos in Italiâ multum illi negotii fuit, ut testatur *Brunn. lib. XV. p. 1031.* cum Gibellinis, ut *Petavius.* Sublatus est à Bernhardo, *Dominicano monacho*; qui imbutum *veneno Eucharisticum panem* ægro porrexit, mortemq; cum vita propinavit; ut multi asserunt fide digni. Consulendi *Blondus dec. II. lib. IX. Bohuslaus Hassensteinius in lib. de miseriâ humanâ.*

manâ, *Albertus Argentinensis*, *Genebrardus*, *Joh. Nauclerus generat. XL. Aventinus lib. VII. Collenutius lib. V. Histor. Neapolitanæ*, *Joh. Fontanus in Johanne XXII.*

LUDOVICUS IV. Ludovici Electoris Palatini, & superioris Bavariæ Ducis F. Ottonis Electoris N. Ludovici Bavariæ Ducis & Electoris proN. Othonis Wittelsbachii cognomento Magni abN. A. C. 1314. 13. Cal. Nov. *quinque Electorum* imperii *suffragiis* Romanorum Rex eligitur; ut scribit *Christoph. Gevvoldus in Genealog. Bojariæ Ducum.* Contra illum electus erat FRIDERICUS *Austrius*, cognomento *Pulcher*; Alberti Imperatoris & Elisabethæ F. Rudolphi I. Imp. N. Sed *à Ludovico victus*, captusq; est. Fuit Ludovicus clarissimus Heros, & meritò summis Imperatoribus annumerandus; cui ad omnium virtutum, magnò Principe dignarum, cumulum *hoc unum* defuisse videtur, *quod lenius cum Pontificibus egit*, nimiaq; submissione superbiam eorum in se magis exasperavit; ut censet *Bernegg. in Tuba pacis p. 224.* Qui res ibidem inter Imperatorem & Pontificem gestas fusiùs exequitur.

Breviter: Fuit *vexatissimus Princeps ab initio imperii ad finem usq;*. Imperator creatus misit legatos *Avinionem*, ad *Johannem XXIII.* qui Pontifici electionem suam nunciarent; ac pro more solennem imperii inaugurationem postularent. Abnuit Pontifex primò, quod in discordia esset electus: Dein, quod *jus Pontificium per Italiam* usurpasset, vicariosq; imperii urbibus imposuisset; & ante confirmationem Imperatoria

toria munia obiisset: Quod denique hostibus Ecclesiæ *Gibellinis* suppetias tulisset. Ludovicus cum ex divini humanique juris ea ætate peritissimis intellexisset, acta & dogmata Johannis Christianæ doctrinæ repugnare; *nec in temporalibus Imperatorem Papæ subjectum esse*, ad generale concilium appellat; appellationis formulâ omnes imperii fines promulgatâ. Cæterum literis & nunciis Romanorum (qui ipsi quoq; Pontificem, ut huic ritè electo, imperialia signa conferret, frustrà orarunt) *Romam* evocatus *Ludovicus*, Italiam cum exercitu petit; ac *Mediolani* primum ab *Archiepiscopo* pro more coronatus, cum *rabiem Pontificis* nullis modis leniret, sed mansuetudine exasperaret potiùs; Romam profectus, jussu totius Cleri ac populi à *Columnâ* Cardinali coronatur; & contra *Johannem Petrum Corbariensem*, ex *Franciscanorum* ordine, ad Pontificatum evexit; qui *Nicolaus V.* appellatus est. *Johannes* contra *Ludovicum* imperatoriâ dignitate dejicit, & excommunicat; qui cognita tanta hominis rabie in Germaniam Pontificis artibus variè turbatam redit.

Inter hæc *Johannes moritur*, & succedit *Benedictus XII.* nihilo in Ludovicum benignior. Censuram enim Johannis confirmat, eumq; omni honore & *Ducatu Bavariæ privat*. Cæsar Principibus ac humanæ divinæq; sapientiæ doctissimis quibusque *Francofurtum* convocatis, pro imperialis dignitatis assertione statuit ea, quibus omnia ferè superiora Pontificum acta atque decreta ad nihilum redigerentur.

Benedictum excepit *Clemens VI.* & ipse diabolico

lico furore percitus in Imperatorem, foribus templorum affixis edictis, Imperatori gravissimarum pœnarum supplicium comminatus; ni Ecclesiæ satisfaciat *intra triduum*. Exacto triduo, & nemine comparente, contumacem eum declarat; ac posteà per Oratores veniam petenti cum oblatione, se omnia injuncta pro virili facturum; formulam reconciliationis durissimam præscribit: Ut in solidum omnes errores & hæreses confiteatur: Item *resignet imperium*; nec *resumat*, nisi hoc fiat, *de gratia Papæ*: Et se ac filios suos, & bona ac statum suum in manus & *voluntatem Papæ* tradat; & multa insolita faciat. Acceptavit has conditiones, ne vilissimo quidem acceptandas, Imperator; ut contumacem curiæ Papalis honorem mitigaret. Sed Pontifex insolentior factus, *alios articulos* assignat, ut decreta adversus Johannem Pontificem retractet, acta rescindat, opprobria recantet; *edicto perpetuo publicè sanciat, imperium beneficium esse Pontificis; nec ante quenquam Cæsarem esse aut vocari, quàm ille auctor fieret, &c.* Indignati Germaniæ proceres, *Francofurti* conventu habito decernunt, hos *articulos iniquos* esse, & ad *imperii eversionem* spectare. Adhæc *auxilium Imperatori contra Papam pollicentur.* Sed Pontifex usus *Archiepiscopis* quibusdam, *mancipiis* suis, *Carolum IV.* eâ causâ Germanis Imperatorem Presbyterorum, Pfaffenkaiser dictum, designat. Ludovicus Ordines imperii *Spiram* convocat, qui omnes & tuendum eum suscipiunt; & Pontificis Caroliq; acta detestantur. Donec *tandem veneno* (ut *Paulus Langius in Chron. Citizensi, Crantz. lib. IX. Saxoniæ,* cap.

cap. 22. & Trithemius literis prodiderunt) interceptus ex *Clementis insidiis*, beatam animam DEO reddidit; quod accidit d. 11. Oct. A. C. 1347. De his omnibus fuse *Bernegg. in d. l.*

CAROLUS IV. natus patre Johanne, Bohemiæ Rege, Heinrici VII. Imperatoris filio, maternum genus *ab antiquissimis Bohemiæ Regibus* traxit. *Contra Ludovicum* à Principibus quibusdam *pecunia corruptis* creatus est A. C. 1346. Sed mortuo Ludovico, cum eum Principes agnoscere nollent, *Gunthero, Comiti Suarzeburgico*, viro bellicoso imperium detulerunt; quod non diu obtinuit, sublatus *veneno*. Sic ad Carolum rediit favor. Romæ verò coronam accepit d. 5. Aprilis A. C. 1355. ac statim ex *lege*, quam illi *Pontifex* dixit, Roma & Italia cessit. Maximum ejus opus aurea bulla, quod firmamentum & propugnaculum murusq; tranquillitatis & pacis in imperio semper fuit. Publicata est autem die 4. Id. Jan. A. C. 1356. *Noribergam* nostram favore singulari complexus, & *civili discordia* concussam, restituit; jussis remp. tenere *solis* Optimatibus, *qui ad nostram ætatem usque* (sunt verba *Pighii in Hercule Prodic. p. 89.*) *eam tàm æquo jure temperârunt, ut vix ulla memorabilis secessio, aut perniciosa discordia in tantâ plebejorum hominum multitudine, ac gentium diversitate suborta fuerit.* Hujusdem Caroli temporibus *Johannes Wiclef*, Anglus, multa scripsit contra receptas opiniones, ideoq; inter hæresiarchas nominatus fuit; ut inquit *Besoldus.* Nos scimus, scripsisse contra opiniones perperam receptas, piè ac Christianè. Vide *Actiones & Mo-*

& Monumenta martyrum eorum, qui *à Wiclefo* & *Husso* ad annum 1560. in Germaniâ, Galliâ, Britanniâ, Flandriâ, Italiâ; & ipsa demum Hispaniâ veritatem Evangelicam sanguine suo constanter obsignârunt, *edita Genevæ à Johanne Crispino anno 1560.* Obiit Carolus d. 29. Nov. A. C. 1378.

WENCESLAUS, Caroli IV. F. cum pater magna *pecuniâ vi* septemviralia *suffragia* emisset, Rex Romanorum creatus est, *Aquisgrani* A. C. 1376. Imperium sic administravit ut A. C. 1400. dignitas illi *consensu Principum* abrogata sit; verè *Sardanapalus* vel *Nero Germanicus.* Nota ejus scelera.

FRIDERICUS M. Torquati F. Magni N. Alberti proN. Alberti Magni abN. Othonis atN. Henrici Palatini, qui Ottonem IV. Imperatorem fratrem habuit, trinepos, *Dux Brunsviga* & *Lüneburgi*, prudentiâ & bellicâ laude excellens, Wenceslao ab Electoribus suffectus anno 1400. insidiis & *fraude Archiepiscopi* Moguntini ad *Frizlariam* interfectus est à *Comite de Waldeck.* Besoldus hunc legitimum Principem in *Synopsi minore* omittit, & contra nominat JODOCUM BARBATUM, *Marchionem Brandeburgicum*; quem *Coloniensis* & *Moguntinus* Cæsarem quidem dixerunt, sed consilio inani; nam neq; par tantæ dignitati visus, neq; *coronam adeptus est unquam*; sed sexto post mense fato succubuit.

RUPERTUS PALATINUS, Ruperti & Beatricis F. Adolphi simplicis N. Rudolphi, qui frater erat Ludovici IV. Imperatoris proN. Wenceslao remoto, & interfecto Friderico, Imperator creatus est,

est, A. C. 1400. Advers. Galeatium Vicecomitem, Mediolani Ducem, à Florentinis accitus in Italiam, nullo operæ pretio facto, in Germaniam rediit; gravissimum ibi, unde digressus erat, bellum relinquens. Sic *Italia* deniqꝫ *præda aliorum facta est*. Obiit hic Imperator A. C. 1410.

SIGISMUNDUS, Caroli IV. Imp. F. ex Anna, prudentiâ, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris amplissima fortunâ dignis ornatus virtutibus; sed bello infelix, quod contra *Turcas* & *Bohemos* gessit. Romæ serò coronatus est ab *Eugenio*, id est, A. C. 1432. Obiit d. 9. Decembris A. C. 1437. De *Husso*, cujus *Besoldus* meminit, consulenda, quæ supra laudavimus, *Acta martyrum*.

ALBERTUS II. Alberti, quem Mirabilia mundi cognominabant, F. Alberti N. Alberti Contracti, Ducis Austriæ, proN. Alberti Imperatoris abN. Sigismundi soceri morte (nam Elisabetham, ejus filiam, in matrimonio habebat) vacantem imperii titulum accepit A. C. 1438. de hoc *Lipsius in epist. dedicatoria* præfixa Admirandis: *Memini legere, Albertum II. inter majores tuos Austrios, uno tempore, atque adeò uno anno, factum Regem Bohemiæ & Hungariæ & Romanorum. O quæ ista felicitas! sed quàm brevis felicitas! biennio enim non toto imperavit, & optimum Principem Deus cœlo invexit; quia terra virtutum illarum parùm capax erat, aut digna.* Hæc *Lipsius*. Sanè res adversus *Moravos*, *Bohemos*, *Polonos* & *Turcas* maximas gessit; sed in expeditione contra postremos istos vita functus est, 6. Cal. Novemb.

A. C. 1439. Eo mortuo fuit *interregnum mensium 2. dierum 4.*

FRIDERICUS III. sive ut alii volunt, qui vel Fridericum *Pulchrum*, Ludovici Bavari æmulum; vel Fridericum *Brunsvicensem*, ob brevitatem imperii ex Imperatorum albo non expungunt, IV. Ernesti *Ferrei* & Cimburgæ Massoviæ F. Leopoldi *Probi*, qui & militiæ decus cognominatus est, N. Alberti Contracti, qui & *Sapiens*, proN. Alberti Imperatoris abN. Rudolphi I. Habsburgensis atN. Romanorum adiit regnum A. C. 1440. Ducta in uxorem *Leonora*, Eduardi Regis Portugalliæ filia, in Italiam transcendit; Romamque ingressus à *Nicolao V. Pontifice* imperiali corona redimitus, Imperator Augustusq; appellatus est, Cal. April. A. C. 1451. ut est in moneta aurea apud *Octav. Stradam p. 477.* Alii rejiciunt in annum 1452.

In Germaniam reversus, turbas multas & maximas invenit: Nam inde *Hungari*, cùm *Ladislaum* in tutelâ suâ diutius retineret; hinc ipsi in *Austriâ subditi* contra Imperatorem ferociùs egerunt. Ita compulsus, pupillum *Ulrico*, Ciliæ Comiti, avunculo tradidit. Perpessus est & à *Matthia Hunniade* gravissimum bellum anno 1485. Et *Vienna* in tantas angustias adducta, ut *modius farinæ unus 107. florenis veniret.* Quam calamitatem, volente Friderico, civibus accidisse, quidam volunt; ut præferoces illorum animi hoc malo mitigarentur.

Bellum etiam diu antè motum à *Francia Delphino*, qui post *Ludovicus XI.* appellatus est. Ut quod jubebat

jubebat *Eugenius Pontifex*, Basilienses Patres perterrefactos, concilium abrumpere cogeret; exercitu *triginta millium* & amplius armatorum conscripto, *Alsatiam* crudeliter vastavit; ne templis quidem abstinens. Dein propiùs *Basileam* accedens, ab *Helvetiorum* exiguis copiis cæsus, *ægrè tertiam* partem fracti exercitus in *Gallias* reduxit.

Sub hujusdem imperio, hoc est, A. C. 1449. bellum grave exarsit inter *Albertum Brandeburgicum* (qui *Achilles Germanicus* appellatus est) & *Noribergenses*. Marchio socios habebat *XVII. Principes*, Noribergenses *civitates quasdam imperii* validas. Certatum est *biennio prœliis IX.* damni utrinque plurimum datum & acceptum; exusti agri, eversæ villæ, cæsi agricolæ, abacta pecora; tantisper donec exhaustâ utrâq; parte egestas pacem extorsit, ut scribit *Æneas Sylvius*.

Res externas quod attinet, meminit *Besoldus* cladis *Varnensis*, & *Constantinopoleos captæ*. De utroq; jam egi suprà in rebus *Muratis II.* & *Muhametis II.* Obiit Fridericus die 23. Aug. A. C. 1493. cum imperâsset annis 53.

MAXIMILIANUS I. Friderico Imperatore natus ex Leonora, Eduardi Regis Angliæ filia, post functum patrem (cui etiamnum *viventi consortem* & successorem ipsum Electores designaverant) reip. clavum capessens, infulas solennes Cæsarum, cum facilè posset, Romæ suscipere non laboravit; præsertim cùm eorum, quæ superioribus Imperatoribus fulgore coronæ Romam pellectis acciderant, probè meminisset.

Eum posteà *Julius II. Pontifex* ad gravissimi belli societatem pertraxit *contra Venetos*; quos cum occupatis eorum præstantissimis urbibus, ad summam necessitatem adegisset, *Julius contra fidem* Imperatori sanctissimè *datam*, Venetis in gratiam receptis, percusso cum iisdem fœdere, *suum exercitum adversus ipsum Cæsarem & Gallum perfidissimus* bellator eduxit.

Fuit etiam Maximiliano bellum contra *Rupertum Palatinum* felix; sed in eo, quod adversus Helvetios gessit, non unum damnum accepit. Obiit prid. Id. Jan. A. C. 1519.

Ingravescente ætate operam dedit sedulò, quo pacatum, quantum quidem fieri posset, successori imperium relinqueret. Hinc eodem pænè tempore, cum *Pontifice, Rege Angliæ, Helvetiis* fœdus iniit; juvit ac promovit *reconciliationem Francisci*, Gallorum Regis, & *Caroli* Hispaniarum Belgarumq; Principis; rediit cum *Venetis* in gratiam, restitutâ *Brixiâ Veronaq;*; & non nisi belli sumptibus exsolutis. *Luckius in Numis. p. 41. Pighius in Hercul. Prodic. p. 71.*

Quantum in periculum inciderit, *rupicapras* venatus; & quàm mirabiliter liberatus sit, exequitur *Idem p. 174. 175.* Triennio ante mortem *capulum funebrem è querno ligno, arcæ viatoriæ inclusum*, circumferri secum jussit; cavitque testamento, ut exanimum corpus suum *rudi linteo* involutum, *sine* ullâ *exenteratione* illi imponeretur; *naribus, ore, auribusque vivâ calce* oppletis. *Lipsius lib. II. Monit. & Exempl. Polit. c. 14. n. 5.*

CA-

CAROLUS V. *Philippi*, Hispaniarum Regis, & Johannæ (cui pater *Ferdinandus*, Hispaniæ Rex) F. Maximiliani I. Imperatoris & Mariæ Burgundicæ N. natus A. C. 1500. d. 24. Febr. *Gandavi* in Flandriâ, *Francofurti* eligitur Imperator die 28. Junii A. C. 1519. & *Aquisgrani* creatur d. 23. Octobr. A. C. 1520. Non visus majorum memoriâ potentior, aut rebus gestis in orbe Christiano illustrior; aut præclarior, post Carolum & Othonem Magnos.

Imperator *Sulaimanem* Turcam *bis ab obsidione Viennæ* repulit; Gallorum Regem *Franciscum* in *Insubribus* acie victum, cum *Rege Navarræ* & præcipua Gallica nobilitate cepit: Germaniæ Principes, qui *Smalcaldicum fœdus* inierant, ad *Mülbergam* ingenti pugnâ vicit; capto *Johanne Friderico*, Electore Saxoniæ. *Mare mediterraneum* à pyratarum injuriis liberavit, *Carthagine Tunetoq́* capta.

Tandem rerum humanarum tædio & amore secessus, A. C. 1555. apud *Bruxellas* regno sé imperioque abdicavit; illud in *Philippum filium*, hoc in *Ferdinandum fratrem* transtulit; atque *in Hispaniam profectus* cum duabus *sororibus* viduis, *Leonora Galliarum*, & *Maria Pannoniarum* Reginis in *monasterio S. Justi* Toletanæ provinciæ, placidissimum vitæ finem consecutus est, d. 21. Sept. A.C. 1558.

Sub hujus imperio Dei immortalis nunquam tacendò beneficio è densissimis tenebris lux divinæ veritatis emersit; sed (ut præter *Besoldum* conqueritur *Casaubonus Prolegomenis in Exercitat. Baronianas*) hanc felicitatem infelicitas nihilo minor ex dissen-

sione in causâ religionis est comitata. Qua ex re natæ sunt inter populos Europæ discordiæ implacabiles, odia plusquam Vatiniana, bella dirissima; & nullum non malorum genus. Inde illa nomina prius nunquam hoc sensu audita, *Pontificiorum* & *Protestantium*; inde studia partium non solùm in vita hominum, sed etiam in scriptis palàm dominantia. Inde unius & ejusdem religionis Christianæ duplex & multum diversa Theologia; in maximi quidem momenti capitibus doctrinæ, arcano providentiæ Divinæ beneficio, ut plurimum consentiens, in aliis dissidens; & in mutuam perniciem conjurata.

FERDINANDUS I. Caroli V. frater, d. 18. Martii A. C. 1558. Romanorum Imperator creatus est. In cujus tempora, inquit *Besoldus*, factio *Grumbachiana* incidit. Rectè. Nam Ferdinando adhuc vivo *Wilhelmus à Grumbach, nobilis Francus, vasallus Antistitis Würzburgensis*, congregatis sociis, & patronum nactus *Johannem Fridericum, Saxoniæ Ducem*, Johannis Friderici Electoris filium, *Würzburgum* (cujus Episcopum *Melchiorem Zobelium* paullò ante dicebatur interfecisse) noctu effractis portis adortus, *cepit* & diripuit. Igitur Imperator Ferdinandus, atrocitate facti graviter offensus, mandat, ut in judicio Camerali non tàm violatæ fidei erga dominum feudi insidiosè circumventum, sed & fractæ pacis publicæ reus agatur. Interea Ferdinandus moritur; ut *sub Maximiliano* demum turbæ *finem* acceperint, captâ ab *Augusto* Electore Saxoniæ (cui executio contra proscriptos demandata erat) arce *Grimmen-*

stein,

ſtein, & paulò pòſt conjuratis ſupplicio affectis; quod factum A. C. 1567.

Obiit Ferdinandus d. 25. Julii A. C. 1564. quem hoc elogio inſignit Thuanus: *Princeps prudentiâ, juſtitiâ, liberalitate, aſſiduitate, vigilantiâ nulli ſecundus.* Sed ſuper eas omnes virtutes *pietatis* in illo, & *pacis* in domo Dei conſtituendæ præcipuum ſtudium fuit. Nam ut in impetu *Turcarum*, cui impar viribus erat, ſuſtinendo ac frangendo, morâ & arte uti, optimum factum experientiâ didicerat; ſic & in religionis negotio non igne & ferro graſſari, ſed colloquiis & diſputationibus, amicis collationibus; conciliis denique ſive nationalibus, ſive œcumenicis rem gerere tutius judicavit. Adde *Busbequium ſub fine epiſt. IV. de legatione Turcica*; & fatebere, *ſpeculum* fuiſſe *boni Principis.*

MAXIMILIANUS II. Ferdinandi Imperatoris ex Anna Regina Hungariæ & Bohemiæ, F. vivo patre Rex Romanorum creatus, eidem ſuccedit in imperio & regnis hæreditariis. Fuit magnanimus, humanus, *doctus*, ac magnæ prudentiæ; nec non *multarum linguarum*, Germanicæ, Latinæ, Italicæ, Gallicæ, Hiſpanicæ, Ungaricæ atque Bohemicæ peritus; *cunctis* deniq; *acceptus* Princeps; ut de eo ſcribit *Octav. à Rosberg.* Quàm averſatus ſit omnem vim ac crudelitatem in causâ religionis, imò quàm ad *lanienam Pariſienſem exhorruerit*, docet ejusdem *epiſtola* ſcripta ad *Lazarum Schwendium.* Utitur inter alia hiſce verbis: *Res pietatis gladio non volunt dijudicari, neque tractari; neque aliter ſentiet quisquam, in quo*

aliquid *est* pietatis *&* honestatis; *ullumve* pacis *&* tranquillitatis *studium reliquum*. Obiit hic Princeps d. 12. Octobr. A. C. 1576.

RUDOLPHUS II. Maximiliano II. ex Maria, Caroli V. filiâ natus d. 18. Julii A. C. 1552. successit patri; quem nemo unquam reprehendere ausus est, nisi sacerrimi bellorum Germanicorum concitatores, & Circæis veneficiis dementati alastores. Talis est *Daniel Eremita*, nefarius *apostata*; cujus verba, quæ reperiuntur in *itinere Germanico*, recitare nolo. Scilicet optimus Imperator, divorum patris & avi vestigiis insistens, consilium Christianæ pacis amplexus erat; & ob id furiosis istis minimè placare poterat. Sed benè habet; est enim argumentum recti, malis & malorum eximio *Danieli Eremitæ* displicere. Nos Rudolphum inter Heroës collocamus meritò, qui cerberorum rabiosis latratibus piissimas aures clausit; & summâ prudentiâ cavit illud incendium, quod ejus post mortem accensum, devastavit totam patriam, nec dum cessat; sed velut novas subinde vires acquirens, irruptionibus exterarum nationum non secus ac flatu ventorum, irritatur. Rudolphus *Turcam* potiùs, communem hostem, submovendum censuit; quod etiam magna dexteritate præstitit, ac tandem plenus gloria, magno desiderio sui relicto, decessit d. 10. Jan. A. C. 1612.

MATTHIAS, Rudolphi II. frater, natus Viennæ in Austria d. 24. Febr. A. C. 1557. Electorum unanimi consensu Imperator Romanorum *Francofurti* eligitur d. 13. Junii A. C. 1612. & ibidem coronatur

natur d. 24. Junii. Sub eo *ſtupendum* illud *contigit*, quod in epitoma *Beſoldus* leviter tangit: Nam die 15. Auguſti veſperaſcente A.C. 1618. *rupes altiſſima Pluram* oppidum vel vicum *Rhatia*, templis & palatiis ornatum egregiè, uno momento cum *mille quingentis* hominibus obruit; nec oppiduli vola aut veſtigio relicto. Ejus loco hodie apparere dicitur *lacus, ſeſqui milliari Italico* longus. Sed magis ſtupendum, quod eodem anno exortum *Bohemicum*, ſive potius commune quoddam totius orbis Chriſtiani *bellum*; quod in hunc usq; annum 1646. multùm gaudente Turcâ geritur. Obiit Matthias d. 10. Martii A.C. 1619.

FERDINANDUS II. natus d. 9. Julii A.C. 1578. patre Carolo, Archiduce Auſtriæ, Ferdinandi I. Imperatoris filio, matre Mariâ *Bavarâ*, d. 18. Aug. A. C. 1619. Imperator *Francofurti* electus, & exeunte menſe coronatus eſt. Quæ bella cum *Bohemis, Palatino, Chriſtiano Brunſvicenſi, Dania, Suecia*, & *Gallia Regibus* geſſerit, ſciunt omnes.

In vitâ, quam edidit *Guilhelmus Lamormaini*, notanda ſunt hæc: *Viginti annorum* adoleſcens *Laureti* vovit, vel cum vitæ diſcrimine ab acturum ſe à *Stiria, Carinthia, Carniola*, ſectas & ſectarum magiſtros: *Duos & quadraginta* natus annos, Ungariæ Bohemiæq; jam Rex & Cæſar, idem in *Bohemia*, illique regno adjunctis *provinciis* acturum, ſanctè conſtanterque vovit; quod vóvit, præſtitit. Et absque temeritate affirmari poteſt, *Ferdinandi zelo* ac operâ *centies centena millia* hominum ad Eccleſiæ Romanæ gremium revocata: Adeoq; meritò Apoſtolicum

Imperatorem dici. Affirmabat, oppetiturum ſe mortem libentiùs, quàm acatholicum exercitum in ſuo conſpectu permiſſurum.

B. Virgini ſuorum armorum ſummam præfecturam ſemper commiſit; & in literis ad Duces Generaliſſimam appellabat; nec ſecus ab exercitu voluit coli, quàm armorum moderatricem. Ipſe quotidianum ei certum precum penſum perſolvit, dum vixit. Dixit aliquando, *nihil ſe unquam à B. Virgine petiiſſe, quod non impetrârit.* Poſt B. Virginem *S. Ignatio* ſua omnia peculiari curâ committebat; ab illo ſua vota dirigi, per illum Deo exhiberi volebat.

Romani Pontificis ſanctiones arbitrabatur veritatis cortinam, ac cœli oracula. Corpus *jejuniis, flagellis, ciliciis* caſtigare arbitrabatur neceſſarium etiam iis, quos veſtit purpura. Extare dicit auctor *flagellum multo conſperſum ſanguine*, quo fluxerit, cum ſe cæderet.

A Societate, parentum ac ſua voluntate, inſtitutus; ſuos fratres & filios ab eâdem voluit inſtitui. Familiariſſimè cum iisdem ſæpè pranſus ac cœnatus, nullam omiſit eum ordinem vel tuendi vel exornandi occaſionem. Vulgò jactatum eſt, *Ferdinandi tangi oculos ac pupillam, cum ſocietas tangeretur: Non poſſe ullum ſocietatis hoſtem cenſeri, qui Ferdinando hoſtis non eſſet: Qui Ferdinando benè vellet, eum benè velle ſocietati.* Dicebat aliquando: *Si liber eſſem, ut fratres mei hodiè ſunt, ſocietatem Ieſu omninò ingrederer!*

Ean-

Eandem non *ſæpe* ſemel *matrem ſuam* compellavit. Hæc & alia plura leges apud dictum auctorem. Obiit *Viennæ* d. 25. Febr. A. C. 1637.

FERDINANDUS III. Ferdinando II. natus d. 13. Jul. A. C. 1608. ex Maria Anna, Wilhelmi, *Bavariæ* Ducis, filia, Alberti nepti, Wilhelmi pronepti, Romanorū Rex eligitur d. 22. Sept. A. C. 1636. & coronatur d. 30. menſ. ejusdem *vivo* adhuc *patre*. Nec multis diebus pôſt in Romanorum Reginam coronata fuit Maria, Philippi III. Hiſpaniarum Regis filia, Philippi II. neptis, Caroli V. proneptis, quæ illi conjux. Ex hoc matrimonio nati *Ferdinandus Franciſcus* d. 8. Septembr. A. C. 1633. *Philippus Auguſtinus* d. 15. Julii. A. C. 1637. *Maximilianus Thomas* d. 20. Decembr. A. C. 1638. LEOPOLDUS *Ignatius* d. 9. Junii A. C. 1640. *Maria Anna* d. 22. Decembr. A. C. 1635. Sed ex his *Philippus* & *Maximilianus* præmaturâ *morte intercepti* ſunt.

Deus Opt. Max. hoc Principe, *verè clementi, placido & manſueto; à quo ipſa lenitas diſcat lenis fieri, præterea literatorum amantiſſimo*, rebus Romanis præſidente, imperium, quod concuſſum & tantum non deploratum accepit, pacatum reddat; omnia in locum ſuum reſtituat, ac reponat; eosque, *quibus in turbatis rebus, & ruinâ* tot illuſtrium familiarum tot regionum ac civitatum *ſumma voluptas* eſt, *forti manu compeſcat*. Contrâ furorem & diſcordiam iſtam *Turcis* injiciat, & victrices illis aquilas immittat in ÆTERNAM NOMINIS SUI GLORIAM!

UNI-

UNIVERSALIS HISTORIÆ SUPPLEMENTUM.

HÆc auctor doctissimus; cujus purpuræ panni vilioris laciniam assuere cogor; uti id, quod abest huic operi, supplemento expleamus. *Maria* conjux, Hispana, filiam adhuc peperit unicam, *Mariam*, A.C. 1646. eodem decedentem anno, quo & ipsa *filiorum quatuor, duarumq; filiarum* mater supremum diem (13. Maji, A.C. 1646.) expleverat. *Maria Anna* desponsata d. 23. Aug. A.C. 1646. *Philippo V.* Hispaniarum Principi, hoc ipso ante nuptias defuncto, nupsit *Philippo IV.* Regi Hispaniarum, d. 8. Nov. A.C. 1649. Dein Ferdinandi III. matrimonium tenuit *Maria Leopoldina*, Leopoldi Archiducis, in Insbruck, filia; quam ei nuptum dedit d. 2. Jul. A.C. 1648. Hæc verò fatali partu *Carolum Josephum* edens d. 7. Aug. A.C. 1649. nonnullarum (ceu quidam referre ausi sunt) negligentia, quæ habere rationem puerperæ debebant, mortua est repentinò d. 9. Aug. anno eod. haud sine magno & acerbo dolore, quem ubiq; terrarum commoverat. In *Carolo Josepho* (cujus ut ætas sit longinquior, precamur) fulgere perhibent altam animi indolem, naturamq; pulcherrimam.

Processu temporum Imperator *Eleonoram Gonzagam*, Caroli II. Ducis Mantuæ filiam, secum matrimonio junxit d. 30. April. A.C. 1651. ex qua progignebantur *Teresia Maria Josepha*, d. 26. Mart. A.C. 1652. morte iterum exstincta mense Maj. A.C. 1653. cùm instaret electio Ferdinandi IV. de qua inferiùs. Itemq;

Eleo-

Eleonora Maria, d.21. Maji, A.C.1653. *Maria Anna Josepha* d.20. Dec. A.C.1654. & *Ferdinandus Aloysius Josephus* d.1. Febr. A.C.1657. Sed *Ferdinandus Aloysius Josephus* pro mortali conditione brevioris vitæ, immortalitatem est consecutus d.30. Jun. A.C.1658.

Ad res imperii redeundum nunc est: Cum misera Germania sanguine nataret, & bellum annis tricenis se ipsum (dicente Livio) aleret; imperii CUSTOS & CONSERVATOR & PROPUGNATOR, Ferdinandus III. cognomento vero PACIFICUS, concordiæ & compositionis *Osnabruccensis* auctor esse non destitit; pacificatum legati ejus venerunt, posteritatis otio consulturi: Prosperè decedentibus, & tranquillitatis mox rebus Germanis, *Osnabr.* d. 14. Oct. A.C. 1648. pax facta, & *executio* ejus impetrata fuit *Noriberga*, d. 16. Jun. Dominica I. post Trin. A.C.1650. Quam gratiosus pacis factæ nuncius apud Imperatorem fuerit, *Illustris Dn. Ranfftius*, exercitatissimus legionis veteranæ ac pugnacissimæ Ductor; dona testantur amplissima: *annulus* Imp. digito detractus, *sex mille Imperialium*; & aureus *torques* unà cum imperatorio *numismate*, magni *favoris signo*; cujus pretium *bis mille ducatos* æquavit. Super hæc testes pacis citamus statuam colosseam, ex marmore factam, in *foro Pragensi*; nec non in *ponte* Crucifixi signum ejusdem & molis & ponderis: Quæ æterna publicæ tranquillitatis monumenta Germanæ pacis firmator, Ferdinandus facienda statuendaq; curavit; ringente inter hæc, & (si posset) nocente *Innocentio X.* Pontifice; Is enim pacem Germaniæ bulla (velut ampullâ quadam

quadam projectâ) Romæ d. 3. Jan. A.C.1651. abrogare, demoliri, deturbare quidem sustinuit; sed evertere non potuit. *Examen Bullæ Papalis* doctissimum instituit *D. Joh. Hoornbeckius*, hoc tempore Prof. Theol. Lugduno-Batavus; quem, si placet, in secunda editione vide.

Aliud ex alio mihi occurrit: Ferdinandus III. eodem animo *Ferdinandi Francisci* pater, quo erat omnium, filium hunc (quem non parum feliciter genuerat) in laborum curarumq; consortium assumsit, electum Romanorum Regem, & unico tantùm FERDINANDI IV. nomine appellatum, *Augustæ Vindelic.* d. 24. Maji, A.C. 1653. & coronatum in Comitiis *Ratisbon.* d. 8. (18.) Jun. A.C. 1653. Qui antè Rex *Bohemiæ* d. 8. Sept. A.C. 1646. *Hungariæ* verò d. 16. Jun. A. C. 1647. creatus fuerat. At verò, immani Fatorum necessitate, eorundem munus implevit, & naturæ debitum maturè reddidit Viennæ d. 9. Jul. A.C. 1654.

Tandem & ipse optimus ac mitissimus pater, charus omnibus ac desiderandus, sidera tanquam suum repetiit; qui eximiis virtutibus adeò exsplenduit, quasi cæteras non haberet. Quid multis? animadvertere quivis potest, indignum fuisse tanto Imperatore mundum; quo privabatur Viennæ d. 2. April. A. C. 1657. anno ætatis 48. & plus quàm dimidio; imperii 20. mens. 3. d. 10. Id verò memorabile putabit posteritas, quod è *tribus* singulis uxoribus *tres* quoque reliquerit filios: LEOPOLDUM è *Maria*: CAROLUM è *Maria Leopoldina*: Et FERDINANDUM ALOYS. JOS. ex *Eleonora*; qui mox, ceu diximus, vitæ

vitæ sortem (post obitum patris memoriæ pientissimæ) dereliquit.

Ex hoc ipso de toto statu rerum communium cognoscebant omnes, & quem in locum deducta esset res nostra, videbant. Habebamus formam interregni; non mora: Moti periculo patriæ & nutatione imperii *Bavariæ* simul ac *Saxoniæ* Electores, *Ferdinandus Maria*, & *Joh. Georgius II.* imperii Romano-Germanici *vices* in se receptas gesserunt felicissimè: Horum humeris se imperium sustentavit. *Bavariæ* Electori de summa *Vicariatus* dignitate controversiam faciens Elector Palatinus, *Carolus Ludovicus*, eandem toto (quem Palatinatus inferior respicit) Rheni tractu de imperio fideliter tuendo curam egit; ceu varia (præter mutuas *Gevvoldi* ac *Freheri* stricturas) recentiorum Prudentum scripta, utrobiq; excusa, & numi satis testantur. Quam litem tantum abest, ut mihi sumam, uti potiùs cum Cicerone *ænigma Oppiorum* me non intelligere, ultrò fatear; meq; id censere dicam, quod idem ille de libro Serapionis: *Millesimam partem vix intelligo!*

Cùm verò habeat has vices conditio mortalium, uti adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur; post varia tandem rerum ac votorum discrimina non solùm Electores judicium hominum, sed Dei etiam in consilium assumentes, LEOPOLDUM in Regem Romanorum *Francofurti* elegerunt 8. Jul. ibidem coronatum d. 1. Aug. A. C. 1658. velut *Hungariæ* Regem d. 17. (27.) Jun. A. C. 1655. nec non *Bohemiæ* d. 4. (14.) Sept. A. C. 1656 olim creatum.

Non unius judicium, illa electio fuit; nam qui ubique sunt homines, hoc idem votis expetebant; longamque huic nomini ætatem, longam gloriam nunc precantur. Benè humeris LEOPOLDI sedet imperium, cui terras, hunc terris reliquit *Ferdinandus, ter* felix ac beatus; quem *vel nominasse* (ait Jac. Balde in Templo Honoris) *sit caussam vicisse!* Qui dies ille, quo redux expectatus desideratusq; urbem *Noribergam* ingressus est? Jam hoc ipsum, quod ingressus est, quàm mirum lætumque? Non ætas quenquam, non valetudo, non sexus retarduit; quò minus oculos insolito spectaculo imple-

impleret. LEOPOLDUM parvuli noſcere, oſtentare juvenes, mirari ſenes; ægri quoque neglecto medentium imperio ad conſpectum LEOPOLDI, quaſi ad ſalutem ſanitatemq; prorepere. Inde alii ſe ſatis vixiſſe, Imperatore viſo; alii, nunc magis eſſe vivendum, prædicabant. Noſtratium certè in Sacratiſſimum Imperatorem favor tunc ſtatim enituit, cum illi aſcendenti de more in Curiam applaudentium civium clamor ac vota, ut Imperatori, occurrerent: VIVAT, VIVAT LEOPOLDUS! Liberum erat, ingrediente per publicum Cæſare, ſubſiſtere, occurrere, comitari, præterire; & limina templorum pariter ac arcis inſidere, ad illius ingreſſum foribus recluſis: Profectò copiam ſui, non ut imputaret, fecit. Placebat populo, placebat, per apertas fores & invitantia limina (ceu ſolet) irrumpenti; quòd Imperator non reverentiam terrore, ſed *amorem humanitate* captaret: *Humanitate*, inquam, prorſus admiranda; qua tamen nihil majeſtati detrahebatur. Quem honorem artibus ac ſtudiis, quam dignationem *bibliotheca publica* habuit? Libros ipſe tractavit, & agili verſavit manu codices Latinos, Græcos, *Ebræos*, alios: Exoticas linguas probè noverat: Latinè luculenter ſciebat. Ibi unà cum *Reverendiſſimo & Sereniſſimo Archiduce*, LEOPOLDO WILHELMO, literarum ac monetarum veterum diligentiſſimo, omnia exactiſſimè obſervavit; in *Dn Dilherrum*, Bibliothecarium longè celeberrimum, perhonorificus fuit; cumq; eo benignè ac comiter de variis ſermones diu habuit, exceptus (ut limen intravit) ab eodem, velut dicendi magiſtro, brevi hoc, ſed eleganti carmine:

Salve, Progenies Divûm! ſalve, inclyte Cæſar!
à ſummo ſummum Numine nomen habens.
Dum templum ingrederis Muſarum, oſtendis amorem
in Muſas; quarum Tutor & Altor eris.
Hæ ſcribent grata æternis Tua nomina faſtis:
Ut vivas ſeclis innumerabilibus!

Verbo dicam: AUSTRIACUS eſt (ſat dictum!) & hoc tantùm major, quò melior! *Intelligamus ergo* (dicente hactenus Plinio) *bona noſtra, dignoſq; nos IL-LIUS USU probemus!*

TABU-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A PRIMA RERUM ORIGINE AD C. JULII CÆSARIS MONARCHIAM.

Auctor Christophorus [redacted]

nni ũdi		
	MUNDI ET ADAMI ANNUS PRIMUS.	
00--	100--	ABEL à fratre CAIN occiditur, pius ab impio.
30	SETH naſcitur ex Adam annos nato 130.	
100-	200--	
35	ENOS naſcitur ex Seth annos 105. nato.	
00--	300--	
26	CAINAN naſcitur ex Enos jam nonagenario.	
95	MAHALALEEL naſcitur ex Cainan jam ſeptuagenario.	
00--	400--	
61	IARED naſcitur ex Mahalaleel habente annos 65.	
00--	500--	
00--	600--	
23	HENOCH naſcitur ex Iared, numerante annos vitæ 162.	
88	MATHVSALEM naſcitur ex Henoch habente annos 65.	
00--	700--	
00--	800--	
75	LAMECH naſcitur ex Mathuſalem jam habente annos 187.	
00--	900--	
	30	ADAM moritur.
	87	HENOCH transfertur in cœlum, cum in terra vixiſſet annos 365.
00-	1000--	

	57	NOAH nascitur ex Lamech.	42	SETH moritur annos natus 91[illegible]
1100-			1100--	
			40	ENOS moritur natus annos 90[illegible]
1200-			1200--	
			35	CAINAN moritur annos natus 910.
			90	MAHALALEEL moritur natu[s] annos 895.
1300-			1300--	
1400-			1400--	
			22	IARED moritur natus annos 96[2]
1500-			1500--	
	58	SEM nascitur & post eum fratres ejus duo. CHAM & IAPHET.		
1600-		*Sem* 1	1600--	
		Arphaxad 1	51	LAMECH moritur natus anno[s] 777.
	57	DILVVIUM. *Sala* 1	56	MATHVSALEM moritur anno[s] natus 969.
1700-		*Heber*	1700--	*Heber* 1 *Phaleg*
	23	HEBER Semi pronepo[s] nascitur ex Salah.	88	Nimrod putatur cœpisse. 1 *Regu* 1 *Sarug* 1 *Nahor*
	57	Turris Babel circa hoc tempus creditur constructa, unde sequuta dispersio gentium.		
1800-			1800--	
			43	BELVS I. Rex Assyriorũ. 1
			61	*Ægialeus I. Rex Sicyonis.* *Thara* 1
1900-			1900--	*Abraha[m]*
			8	NINVS Beli filius Rex Assyrior[um]
	58	ABRAHAM nascitur ex Thara jam septuagenario.		*Europs II. Rex Sicyonis.* Zoroast[res]
			13	Rex Bactrianorum hostis Ni[ni]
			58	SEMIRAMIS uxor Nini defunc[ti] marito regnat annos 42.
			73	*Telchin III. Rex Sicyonis.*
2000-			2000--	

I.

Anni Mūdi.	SACRA.	Anni Mundi	EXTERNA.
2001--		2001--	NINYAS Nini ex S[illegible] f. Rex Assyriæ.
24	ABRAHAM ante quadriennium ex Vr Chaldæorum in Haran Mesopotamiæ cum patre profectus, divino jussu migrat in Chananæam.		
			Ægyptum jam inde ab Abrahami temporibus reges suos habuisse ex S. litteris certum: Origo regni incerta.
84	Circumcisio instituitur. Sodoma & Gomorrha intereunt.		
94	ISAAC nascitur Abrahamo jam centenario ex Sara nonagenaria.		
1050-		2050--	
86	Sara moritur, cum vixisset annos 127.		
98	Isaac Rebeccam 40. annos natam ducit uxorem.	95.	INACHVS conditor regni Argivorum.
100-		2100--	
9	IACOB & ESAV nascuntur Isaaco sexagenario ex Rebecca.	30	OGYGES Bœotiæ Rex *Eleusinem* in Attica aliasq; urbes condit.
24	Abraham moritur, cum vixisset annos 175.		
		43	*Phoroneus II.* Rex Argivorum fil. Inachi.
150-		2150--	
59	SEM moritur, cum vixisset annos 600.		
		55	Diluvium Ogygium.
86	Iacob fratris insidias veritus, fugit in Mesopotamiam ad avunculum Labanum.		
00-		2200--	
6	Iacob in Chananæam revertens luctatur cum Angelo.	4	*Apis III.* R. Argivorum. *Sparta* conditur à Sparto Phoronei filio.
29	Isaac moritur, cum vixisset annos 180.	12	*Memphis* in Ægypto conditur ab Ape.
39	Iacob fame urgente cum familia migrat in Ægyptum.	38	*Argus IV.* Rex Argivorum.
50-		2250-	
56	Iacob moritur in Ægypto, cum vixisset annos 147.		
0-		2300--	

	9	Ioseph moritur anno vitæ 110. expleto. *Finis libri I. Mosis.* IOBVM *singulare fortitudinis & patientiæ specimen ad hoc ævum referunt nonnulli.*		*Criasus V.* Rex Argivorum. *Oenotri* ex Arcadia patriâ suâ Italiam veniunt, pôst *Abori[g]nes* dicti.
2350		2350		
	70	AARON nascitur ex Amram nepote Levi.		*Phorbas VI.* R. Argivorum.
			94	CECROPS I. Rex Athenie[n]sium.
	71	MOSES nascitur.		
			97	*Triopas VII.* R. Argivorum.
2400		2400		
	1	IOSVA nascitur.		
			19	Diluvium sub Deucalione i[n] Thessalia.
			30	TEVCER primus in Troad[e] regnat.
			43	*Crotopus IIX.* R. Argivorum.
			44	*Cranaus II.* Rex Athen.
2450		2450		
	53	EXITVS ISRAELITARVM ex Ægypto.	53	*Amphictyon III.* Rex Athen.
			62	*Erichthonius IV.* Rex Athen.
	34	*Hinc incipit* Leviticus *complectens historiam mensis unius. Hunc excipit immediatè lib.* Numerorum *complectens historiam annorum 38. mens. 9. dierum 20. Duorum mensium ultimorum historiam addit* Deuteromiū.	64	*Sthenelus* ultimus Inachidarum IX. Rex Argivorum.
			71	*Dardanus* post Teucrum in Troade regnat.
	93	Aaron & Moses moriuntur. IOSVA succedit. *Finis V. libb. Mosis.*	75	*Danaus* pulso Gelanore X. Rex Argivorum.
		Initium γεωργίας & primæ hebdomadis annalis in Chananæa.		
2500		2500		

Anni Mūdi.	JUDIC. HEBR.	Anni Mūdi.	EXTERNA.	Ante Chr.
2501–		2501-		
10	OTHONIEL, judex annis 40. Liberat populum à servitute Cusan Regis Mesopotamiæ.		CADMVS è Phœnicia literas infert in Græciam.	
		13	*Pandion* V. R. Athenarum.	
		20	MINOS regnat in Creta.	
		36	*Erichthonius* Dardani fil. III. Rex Trojanus.	
51	EHVD annis 80. Liberat populum à servitute Eglonis regis Moabitarum.			1400
		53	*Erechtheus VI.* R. Athen.	
		66	*Abas XII.* R Argivorum.	
		82	*Tros* Erichthonius fil. IV. à Teucro, Trojani nominis auctor.	
		85	*Tantalus* Phrygiæ R. pater *Pelopis.*	
2600--		2600-	*Pelops* in Græciam trajicit.	
		6	*Acrisius* ult. R. Argivorum. Hujus ex Danae filia nepos *Perseus* regnum transtulit *Mycenas.*	
		25	IANVS I. Rex Latii.	
31	DEBORA & BARAC annis 40. Liberant populum à jugo *Iabin* regis Cananæi.			
		31	*Ilus* Trois fil. conditor Ilii.	
		37	*Sthenelus* Persei fil. Rex Mycenarum.	1300
		40	*Saturnus* Latii Rex.	
		45	*Eurystheus* Stheneli f. Rex Mycenarum	
		58	*Picus* in Latio Saturno succedit. *Atlas.*	
		70	*Laomedon* Ili fil. VI. Rex Trojæ, ab HERCVLE occisus.	
71	GIDEON annis 40. Liberat populum à jugo Madianitico.			
		78	ARGONAVTARVM expeditio in Colchidem. *Orpheus.* *Atreus* & *Thyestes* Pelopis filii Mycenis regnant. *Dædalus.*	
		95	*Faunus* Pico in Latio succedit. *Linus.*	
2700-		2700-		

10	ABIMELECH fil Gideonis, principatum 70 fratrum parricidio partum gerit annos tres.		*Musæus.* *Amphion.*	
		15	*Priamus* Laomedontis fil. ult. R Trojæ	
13	THOLA annis 22.			
36	IAIR annis 22.	16	THESEVS alter Athenarum conditor, Rex X.	
		39	*Latinus* Aboriginum Rex Fauno succedit.	
		53	*Agamemnon* Rex Mycenarum, fil. Atrei.	12C
58	IEPHTHE liberat populum à servitute Ammonitica. Iudex annis 6.			
		67	TROIA capta & eversa.	
65	ABESSAN annis 7.	68	*Ægysthus* Thyestis f. Rex Mycenarum.	
		75	*Orestes* Agamemnonis fil. Rex Mycenarum. ÆNEAS *Latino* socero succedit.	
72	ELON annis 10.			
81	ABDON annis 8.			
89	SAMSON annis 20.	81	*Iulus Ascanius* patri Æneæ succedit in Latio.	
			Alba Longa ab Ascanio conditur.	
2800--	2800--			
9	ELI sacerdos & judex annis 40.			
		20	*Sylvius* Ascanii fil. in Latio Albæ Rex.	
			Tisamenus & *Penthilus* Orestis filii regnant Mycenis.	
49	SAMVEL propheta & judex.			110(
		47	HERACLIDARVM reditus in Peloponnesum, quo extinctum regnum *Mycenæum* & exortum *Laconicum*.	
79	SAVL Rex. INITIVM REGNI IN POPVLO ISRAEL.			
		81	CODRVS ult. Rex Athen. in prælio cæditur *Finis regni Atheniensis. Sequuntur Archontes perpetui XIII. quorum primus MEDON.*	
89	DAVID regnare cœpit in Hebron, *Isboseth Saulis f. regni æmulus.*			
96	DAVID regnare cœpit in Hierusalem.			
2900--	2900-			

Anni Mūdi.	SACRA.		EXTERNA.	Ante Chr.
901-		2901-		
			7 IONVM coloniæ in Asiam migrant.	
19	David ob rebellem filiũ, exul.			
			21 *Hiram* Rex Tyri, filius Abibali.	
29	SALOMON, annos 40.			
			31 *Alba Sylvius* Rex Albanus in Latio.	
32	Templi Hierosol. fundamenta jacta.			
40	Encænia templi.			
	Reges Juda.	*Reges Israel.*		
69	ROBOAM, annis 17. *Sesak R. Ægypti diripit templum Hierosol.*	69 IEROBOAM Ephraimita primus Rex Israel.		1000
		70	*Capetus* Albæ R. in Latio.	
86	ABIAM annos 3.	90 NADAB fil.		
89	ASSA annos 41.	91 BAASA annos 24. *excidit omnem domum Hieroboami.*		
000-		3000	HOMERVS.	
3	Assa *Zeram* Æthiopē vincit.	14 ELA, fil. 15 ZARI, d. 7. AMRI & TIBNI.	5 *Ithobaal* Rex Sidonis & Tyri pater Iezabelis. *Benhadad* R. ex Damasci floret.	
		19 AMRI solus 14. condit SAMARIAM.	Capetus II. Albæ Rex.	
		26 ACHAB fil. maritus Iezabelis Sidoniæ.		
30	IOSAPHAT fil. annos 25.	ELIAS Propheta prodire cœpit.		900
		46 OCHOZIAS fil.		
		48 IORAM frater Ochoziæ		
52	IORAM fil.	*Elia* in cœlum rapto successit ELISÆVS.	52 *Pygmalion* R. Tyri & Sidonis.	
59	OCHOZIAS fil.		53 Hazael Rex Damasci.	

	60	IEHV excidit domum Achab.	LYCVRGVS floret Spartæ.	
60	ATHALIA mater Ochoziæ, filia Achabi regnũ occupat.		67 *Karthago* à Didone conditur.	
			77 SARDANAPALVS, ultimus Rex Assyriorum à Nino descendentium perit. Regnum invadit *Arbaces* Mediæ præfectus.	
66	IOAS fil. Ochoziæ, annos 40.		87 *Aventinus* Albæ Rex in Latio.	
	88	IOACHAS fil. annos 17.		
3100	3100	3100		
	3	IOAS fil.		
6	AMASIAS fil. annos 29.		7 *Benhadad* fil. Hazael Rex Damasci.	
	13	*Elisæus* obit.		
	21	IEROBOAM II. fil.		
			24 *Proca Sylvius* Rex Albæ.	
38	AZARIAS qui & Vzias, fil. annis 5.	*Ionas* Propheta	37 *Caranus* Heraclida Argis Macedoniam petit, ibiq; regnum auspicatur.	
	Hoseas propheticum munus obire cœpit.		47 *Amulius* R. Albæ in Latio.	
	Ioel Propheta.		*HESIODVS.*	
	Amos Propheta cœpit. 75	ZACHARIAS menses 6. 74	OLYMPIADVM initium.	800
	76	SELLVM m. 1.	*Phul* Rex Assyriæ floret.	
	Iesaias Propheta cœpit.	MENAHEM annos 10. 89	*Numitor* avus Romuli Rex Albæ. *Teglat Phalasar R. Assyriæ.*	
	88	PEKAIAH annos 2.		
90	IOATHAM fil.		95 *Alcmæon* ultimus Ἄρχων perpetuus Athenis, sequuntur decennales, quorum primus CHAROPS.	
	90	PEKAH annos 20.		
	Micha Propheta.		97 ROMA CONDITA *VI. Olympiad. anno 3, secundùm Varronem.*	
3200	3200	3200		

ıni ūdi.	R. Jud.	Reg. Isr.	Ol. Græc.	A.V. Rom.	Varia.	Ante Chr.
01--	6 ACHAZ	6. Pekah & Rezin Syriæ R. obsident Hierosolymā.	9 Bellū Messenium I. *Ephori primi in rep. Spartana creantur.*	5	NABONASSAR R. Babylonis.	
	Vocat in aux. Teglatphalassarem R. Assyr. contra Rezin.	20. HOSEA Rex ult.	11. Syracusæ conditæ ab Archia Corinthio.	26 T. Tatius à Romulo in societatē regni recipitur.	Salmanassar R. Assyriæ.	
		Salmanassar R. *Assyriæ caput Samariam. X. tribus abducit.*	14. Bellū Messenium finitur capta à Spartanis Ithome.			
	22 EZECHIAS fil.	Finis Regni Israel.			Merodac fil. Baladan R. Babyl. Sennacherib R. Assyriæ.	
	36 *Ierusalem ab exercitu Sennacheribi obsessa liberatur divinitus.*		17. Corcyra conditur à Corinthiis. 20. Tarentū conditur à Spartanis.	40. NVMA Pompilius R. II.	Asarhaddon fil. R. Ass. Gyges occiso Gandaule Heraclida R. Lydiæ.	
	NAHVM Propheta. TOBIAS in Media floret.		23. Post Eryxiam ult. decennalē Archontes IX. viri annui Athenis creantur.		*Initiū historiæ Herodoti.*	700
	51 MANASSES fil. *Manasses ob impietatem ab Assyriis in captivitatem abducitur, & post resipiscentiam in regnum restituitur.*				Dejoces R. Mediæ.	
	Holofernes ab Iuditha occiditur.		24. Bellū Messenium II. duce Aristomene heroe fortissimo. Archilous poeta floret.	83. TVLLVS HOSTILIVS R. III.	Psamitichus R. Ægypti.	
			27 Bellū Messeniū II. finitur, expugnata à Spartanis Irâ.	89. Alba Longa deletur à Rōmanis.	Phraortes R. Mediæ.	
00--			30. Cypselus Corinthi dominatur. 31. Zaleucus Legislator Locrensis in Italia.	Cmus. *Annus urbis.*		

3301 --		38. Periander Cypseli fil cœpit apud Corinth.	115. ANCVS MARTIVS R. IV.	Cyaxares R. Mediæ. *Nabopollassar* R. Babyl.	
6	AMMON fil.				
8	IOSIAS fil. annos 31.				
20	IEREMIAS cœpit docere. SOPHONIAS σύγχρονος Ieremiæ.	39. Draco ἄρχων leges fert Athen.		*Necao* fil. R. Ægypti. Alyattes R. Lydiæ pater Crœsi.	
39	IOACHAS fil. mens. 3. IOIAKIM frat. deportatur Babylonem. DANIEL Babylonem abducitur.	42. Alcman Lyricus floret. 45. Pherecydes Syrus floret. Alcæus. Sappho.	139. TARQVINIVS PRISCVS R. V.	*Nebucadn.* R. Bab. cædit Necao regē Ægypti ad Euphratē. Psammis R. Ægypti.	
3350 --	IECHONIAS fil. post m. 3. abducitur Babyl. cum 20000. captivis, in quibus EZECHIEL. Initium captivit. Babyl. Succedit patruus ZEDEKIAS.	46. SOLON ἄρχων Athen. novis legibus remp. constituit. 48. Periander obit, cum quo Monarchia apud Corinthios desinit.		Apries R. Ægypti. *Astyages* ult. R. Mediæ. Amasis occ. Aprice cœpit in Æg. *Evilmerodach* fil. R. Bab.	
60	Hierosol. à Nebucadnezare occupatur Zedekias excæcatus Babylonem ducitur, deletur templum.		177. SERVIVS TVLLIVS R. VI.	Niriglissoor gener Neb. R. Babyl. *Cyrus* cœpit in Persia.	600
	Finis Regni Iudæ.	52. Phalaris tyrannus Agrigentinus		Laborosoarchodus, *Danieli* Belsazar *R. Bab.* m. 9. *Huic trucidato succedit* Nabonidus, *Danieli* Darius Medus.	
86	Iechonias Babylone è carcere eductus & in honore habitus ab Evilmerodacho.	53. Pisistratus tyrannidē invadit Athenis. *Seculum VII. Sapientum.* 54. Æsopus necatur à Delphis.	CC *annus urbis*	Amyntas Maced. R.	
		Stesichorus poëta obit.		Astyages Mediæ regno & vita exuitur à Cyro. *Finis Regni Medorum.*	
3400 --		57.			

Anni Mũdi	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr.
2401--		58		Theognis floret.		
		59				
9	Cyrus Nabonidum vincit.	*Pisistratus* denuo ab exilio redit Athenas&dominatum sibi firmat.		THALES obit. Anaximã-der obit.	CROESVS à Cyro vincitur.	
11	Babylon capitur à Cyro.	62. *Pisistratus* obit, succedit *Hippias* fil. *Polycrates* rerum potitur in Samo Insula.	221. TARQVINIVS superbus R ult.	Hipponax. *Pythagoras* floret.	*Finis Regni Lydorum.*	
19	Cyrus solvit capt. Babyl. Iudæorum.			Xenophanes Colophonius.		
21	CAMBYSES Cyro patri succedit.			Simonides Ceus, Lyricus.	*Amasis* R Ægypti obit.	
25	*Cambyses Ægyptum invadit.*	65. *Polycrates* Samiorum tyrannus interficitur.		Phocylides. Anacreon.	Hujus filium *Psammenitũ*	
28	MAGI DVO, menses VII.				sextũ jã mẽsẽ regnantem evertit Cambyses.	
29	DARIVS HYSTASPIDES.			Anaximenes nascitur.		
36	Babylonẽ rebellem per Zopyrũ recipit Darius.	67. *Hipparchus* Pisistrati f. ab Harmodio& Aristogitone cæditur.		Epicharmus *Pythagoræ auditor.*		
	Darii in Scythiam expeditio infelix.	Hippias Athenis pulsus fugit ad Dariũ.	245. REGIFVGIVM. Primi Coss.	PINDARVS nascitur.		
	Megabazus Thraciã & Macedoniam Darii imperio subjicit.	69 Bellum inter Athen.&Æginetas. 70 Milesii & Iones à Persis deficiunt.	*Porsena Clusinorum Regulus Tarquinios reducere conatur.*	ÆSCHYLVS nascitur. Heraclitus Ephesius. Zeno Eleates. Anaxagoras nascitur.	Alexander Amyntæ f Rex Maced.	
3450-						500

3451		Sardes ab Ionib. & Athen. captæ incenduntur.	256. *Primus dictator T. Lartius Flavius.*			
56	Ionum classis à Persis dissipatur, omnesq; eorum urbes subigũtur.		260 Primi Tribuni plebis.	SOPHOCLES nascitur.	Gelo R. Syracusanus cœpit.	
		72 PVGNA MARATHONIA.	264 *C. Marcius Coriolanus in exiliũ actus.*			
60	Darius classe DC. triremium mittit in Græciam.		268. *Lex agraria à Sp. Cassio promulgatur.*	Miltiades		
65	XERXES solus, defuncto patre.	75. PVGNA SALAMINIA, Mardonius *ad Plataas*, à Pausania & Aristide vincitur & occiditur.	270. *Bellum Veiens diuturnum cui Æqui, Volsci, Hetrusci se miscuerũt.*	Themistocles.	Hiero Syracusis succedit fr. Geloni.	
70	Trãsitus Xerxis in Europam. *Hester* Xerxi è Græcia reverso adducitur.		277. *CCCVI. Fabii periere ad Cremerã.*	EVRIPIDES nascitur. Democritus nascitur.	Syracusani Thrasybulo Hieronis successore expulso se in libertatem asserunt.	
80	*Cimon Miltiadis f. cædit Persas ad Eurymedontem fl. terra marique.*	77 *Themistocles exul Argos & post ad Persas abit. Bellum Messenium III, annos 10.*	297. X. tribb pl. primùm creantur	SOCRATES nascitur.		
86	ARTAXERXES μακρόχειρ.	78 Pausanias *proditionis damnatus fame necatur. Græcia externo metu liberata, ad domestica bella paullatim arma convertit.* 82	CCCmus Vrbis *Legati in Græciam missi cognoscendarum legum ergo.* Xviri creantur.	Cratinus. Bacchylides.	Perdiccas R. Macedoniæ.	
3500						450

Anni Mūdi.	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. C.	VAR.	Ante Chr.
3501		*Cimon Persas in Cypro terra mariq; vincit & ad pacem faciendā adigit Artaxerxem.* 83. Athenienses in Italiam ad Thurium instaurandū colonos mittūt, in quibus HERODOTVS.	309 *Rogationes Canuleja de connubio patriciorum & cōsulatu cū plebe cōmunicando.* 310. Primi Tribuni militares Cos. potestate.	Cimon in Cypro obit. Empedocles. Protagoras. Melissus Parmenidis audit. L. Quinctius Cincinnatus Dictator.		
26	DARIVS NOTHVS fil. Edictum Cyri de instaurādo templo Hierosol. renovatur à Dario. Initium hebdomadum Danielis.	87. BELLI PELOPONNESIACI initium. 89. *Induciæ in 50. annos inter Athen. & Spartanos initæ, post 8. annos dissolvuntur.*	311. *Primi Censores.* 315. *Sp. Melii seditio opprimitur.* 316 *Vejentes à Romanis deficiūt auctore Larte Tolumnio.*	*Isocrates* nascitur. Gorgias. *Prodicus. Hippocrates. Thucydides. Pericl.* obit. *Plato* nasc.	Archelaus R. Maced defuncto Perdicca.	
32	Encænia templi	90		*Haggæus* & *Zacharias* vaticinari incipiunt.		425
38	Ægyptus à Persis deficit, duce Amyrtæo.	91 *Athenienses ab Egestanis exciti classem contra Syracusanos mittunt, ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho*	330 *Induciæ 20. annorū data Vejentibus.*	*Alcibiades* absens sacrilegii damnatus fugit Lacedæmonem.		
39	*Fœdus ictum inter Spartanos & Persas.*		336 De quæstoribus promiscuè ex patrib9 & plebe creandis plebi concessum.			
45	ARTAXERXES μνήμων fil.	*Atheniensiū clades ad Syracusas.* 93 Athenæ capiuntur à Lysandro.		*Alcibiadis* gloriosus in patriā reditus.	DIONYSIVS tyrānidem invadit Syracusis, eāq; tenet annis 38.	
49	*Cyri* ἀνάβασις *contra fr. Artaxerx.*	*Finis Belli Peloponnesiaci.* XXX. Tyranni Athenis Thrasybulo ejiciuntur. 95.	351. Veji à Romanis obsidentur.	Sophocles & Euripides obeunt. *Malachias.* Euclides. *Xenophon.* Ctesias Cnidius.		
3550						400

51--	ESRA permissu Regis Hierosolymā proficiscitur	96. Agesilaus Spartanus, dux belli in Asiam mittitur.	360. VEII capti à Dict. M. Furio Camillo 362 *Falisci Camillo se dedunt.* 366 Roma capitur à Gallis.	*Socrates bibit cicutam.* Aristophanes fl.		
64	NEHEMIAS *Hierosol. profectus mœnia urbis instaurat.*	*Spartani* ad Leuctra à *Thebanis plures à paucioribus vincūtur duce* EPAMINONDA.	371. M. Manlius è Saxo Tarpejo dejicitur. 380. Ἀναρχία V. annorum ob legem tribuniciam de altero cos. ex plebe designando.	ARISTOTELES nascitur.	Evagoras cœpit in Cypro. Nectanebus R. Ægypti cœpit.	
	Artaxerxes bello Ægyptios invadit.	103 104. Prælium ad Mantineam cum Laced. & Arcadibus, in quo occumbit victor EPAMINONDAS.	390. Primus è plebe cos. L. Sextius. *Finis creandorum tribunorū militarium consulari potestate.*		Dionysius moritur, succedit Dionysius junior.	
89	ARTAXERXES OCHVS.	105. *Templum Ephesinū ab Herostrato incenditur.* 106. Bellū sacrū novennale inter Phocenses & Bœotos cœpit.	394 *M. Curtius in voraginem se præcipitat pro rep.* 400. Primus è plebe Dictator C. Martius Rutilus.	Agesilaus R. Spart. obit. *Democritus* obit. XENOPHON obit Corinthi. Theopompus Chius. Ephorus Cumæus.	PHILIPPVS Amyntæ fil. R. Macedoniæ. DION Syracusis potitur.	
3600--						350

nni ūdi.	Ol. Pers.	Ol. Maced.	A. V. Rom.	Vir. Il.	Var.	An Ch
ioI--		108. *Philippus* Olynthū dolo capit.			*Nectanebus Rex Ægypti fugit è regno.*	
11	110. ARSES penult. Rex Persarum.	109. *Philippus Græcorum consensu territus Byzantium oppugnare desistit, fœdus init cum Atheniensibus.*	413. BELLVM SAMNITICVM ob Campanos cœpit.	Menander Comicus nascitur, *Ol. 109.*	*Ægyptus tota redit ad Persas.*	
14	111. DARIVS CODOMANNVS ult. R. Pers.					
16	Clades Persarum ad Granicum. Clades altera ad Issum.	110. Philippus Athenienses vincit ad Chæroneam. 111. *Alexander M.* cœpit in Macedonia. *Alex. Tyrum cap. Hierosolymis sacrificat. Alexandriam condit.*	416. *Bellum Latinū ob postulatam consulatus & senatus communicationem.*	Euclides.	*Dionysius Tyrannus Syracusanus Corinthi exul.*	
17	112.			Diogenes Cynicus obit. *Ol 114.*	*Templū in monte Garizim struitur.*	32[illegible]
20	Clades ultima ad Arbela: occasus Persici imperii, *Initiū Monarchiæ Alexandri M.*		434. Pactio Caudina.	Aristoteles & Demosthenes decedūt. *Ol. 114.*	AGATHOCLES Syracusas cœpit.	
2	114. Alexander obit cujus imperium post civiles Ducum dissensiones tandem in IV. regna distractum.		442. XXX. millia Samnitium cæduntur ad Maleventum.	Theophrastus.		

	ÆGYPTI	*SYRIÆ*	*ASIÆ*	*MACEDONIÆ.*	A. V. Rom.	Vir. Il.	Var.	
28	*PTOL. LAGI* fil.	& *BABYL.*	Antigonus *cæso Eumene Asia potitur. Dominatu Cassandri liberat Athenas per filium Demetrium poliorcetem.*	Aridæo Alexād. *fratri succedit, cui* Perdiccas *curator datus.* Cassander *Antipat. f. Athen. capit. Maced. potitur.*			Agathocles bellum transfert in Africā.	
38	116. *Capit & affligit Hierosolymā.*	Seleucus Nicator.			445 *Bellum Hetruscū cœpit.*	Xenocrates obit *Ol. 116.*		
45	118. *Hoc anno omnes Alexandri successores regiū sibi nomen & insignia sumunt.*							
50	*Antigonus à Seleuco occiditur Demetrius fugit.*							30

3651			Demettius Athenis iterū potitur. Occupat Macedoniam & Græciam totam. Pellit Pyrrhū Thessaliam invadentē.	Cassander Rex obit, post quē de regno varie certatur, successio tandem stetit in Demetrii posteris.	264. Debellatur tandem cūSamnitib9 & fœdus renovatur.	[illegible] Timæus fl. Demetrius Phalereus perit. Ol. 124.	Athenæ dejecto Demetrii præsidio libertatē recuperant.	
		Seleucus capto Demetrio Rex etiam Asiæ.	Victus à Regibus, tradit se Seleuco & anno post tertio moritur.	Macedonia Demetrio eripitur à Pyrrho, & huic à Lysimacho.		Berosus Ægyptius.		
	123. 65 Ptol. Philadelphus cœpit vivo patre.	Extremum prælium inter duces Alex. M. Seleucum & Lysimachum, in quo hic occumbit. Seleucus Ptol. Cerauni insidiis oppressus, regnum Maced. quod Lysimacho eripuerat, cum vita amittit		Antigonus II. Gonatas, Demetrii Poliorc. filius.	471. Belli Tarentini initium cum PYRRHO rege. 482. Dedito Tarento bellum finitur.	Theocritus. Epicur9 obit Ol. 127. Manethos. Zoilus.	Galli tēplū Delphicum spoliant. In Asiā trajiciunt. Initium societatis & reip Achæorum.	275
	127. S. Scriptura in Gr. linguā vertitur à LXX. interptet.	ANTIOCHUS Σωτὴρ Seleuco patri succedit. ANTIOCHUS Θεός. Parthi duce Arsace à Syro-Macedonibus deficiunt.		Gallo-Græcis debellatis, Athenas capit.	490. BELLUM PUNICUM I. cœpit.	Aratus Sicyonius ejecto tyrāno patriam Achæorum reipub. jungit.	Hieto R Syracusarum.	
3700								25

Anni Mūdi.	Ol. Æg.	Syr.	Mac.	A. V. Rom.	Vir. C.	Var.	Ante Chr.
701			DEMETRIVS Antigoni Gonatæ fil.		*Apollonius Rhodius Callimachi discipulus.*		
	133. 4 *Ptol. III. Evergetes.*	*Seleucus II. Callinicus, Thei fil.*		512 C. LVTATIVS Catulus Cos. Pœnos vincit ad Ægates.			
		Antiochus ἱέραξ *regi fratri bellū infert ope Gallorum.*	*Aratus Sicyonius Corinthi expulso Macedonico præsidio Achæorum reip. jungit.*	*Finis I. Belli Punici.*	M. Livius Andronicus ENNIVS nascitur. V C. 515. I. SIRACIDES venit in Ægyptum.	*Attalus Pergamenus occasione belli inter Seleucum Callinicū & Antiochum Hieracem fratres, res suas in Asia auget.*	
		Seleucus Ceraunus f.	ANTIGONVS III. Δώσων	519. Templum Iani secundo clauditur.			
730	140. *Ptol. IV.* Φιλοπάτωρ.				*Chrysippus* Stoicus, Cleanthis discipulus.	Galli in Asia invalescūt	225
	Pugna ad Raphiam Ptolomæo felix.	*Antiochus M.* Callinici f.	PHILIPPVS II.	536. BELLVM PVNICVM II. cœpit.			
			Aratum Sicyoniū veneno perimit.	542. *Syracusæ* capiuntur à M. Marcello.	Archimedes perit.		
	144. *Ptol. V. Epiphanes.*	Iudæam & Syriæ urbes Ptolomei possessas occupat.		552. BELLVM PVNICVM II. finitur.	Polybius nascitur. *Olymp. 143.*		
	Iudæam & Syriæ urbes Antiocho adimit.			554. Bellū Macedonicum I.	Nævius obiit. *Ol. 144.*		
750							200

	145. Iudæi Ptolomæi præsidium arceHierosl. ab Antiocho adjuti dejiciunt	Antiochus urbes Syriæ recuperat. Vincitur ad Magnesiam à L. Scipione Cos. Rom. *Seleucus* Σωτὴρ ὁ Φιλοπάτωρ.	Philippus ad Cynoscephalas vincitur à T. Quinctio Flaminio.	558. Philippo Macedonico pax, Græciæ libertas redditur à Quinctio. 563. Bellum cum *Antiocho* cœpit.	Plautus obit. V.C.554. *Eratosthenes* obit, *Ol. 146.* Panætius Stoicus.	*Attalo* Pergameno succedit *Eumenes*. *Hannibal* apud Prusiam Bithyniæ Regē, veneno semet interimit.	
3770	150. *Ptol. VI.* Φιλομήτωρ.	*Antiochus Epiphanes*, fil. Magni. Idolum in templo Hierosl. collocat.	*Perseus* cœpit.	575. LEX VILLIA *annalis, præfigens annos ætatis Candidatiu Magistratuum.*	St Cæcilius Comicus		275
	151. Templū Heliopoli struitur à Iudæis auctore Onia.	*Antiochus Eupator* fil. Epiphanis. *Demetrius Soter* fil. Seleuci. *Alexander* Bala insurgit contra Demetrium, Epiphanis suppositius.	Perseus vincitur. *Finis Regni.*	583 Bellum Macedonicum II. 586. L. Æmilius Paulus delet regnum Macedonicum. 590. Perseus Albæ in carcere moritur. DCmus Vrbis annus.	Crates Mallotes. *Ennius* moritur. *Aristarchus*. *Terentius* naufragio perit. Pacuvius.	*Iudas Maccabæus* cœpit. Encænia templi Hierosl. Iudæ Maccabæo succedit frater *Ionathan*.	
[illegible]oo	CLVII. Olympias.						12[illegible]

ni di.	Ol. Æg.	Syr.	Jud.	A. V. Rom.	Vir. Il.	Var.	Ant Ch
n--	158 *Ptol. VII. Physcon*, qui & Evergetes II.	DEMETR. NICAN.	SIMON cœpit renovat fœdus cũ Romanis	605. Bellũ PVNICVM III.	M. Porcius Cato obit.		14?
				606 Macedonicum III contra Andriscũ.	Apollodorus Athen.		
		Antiochus Sidetes fr. Syriam invadit.		608. *Carthago* & *Corinthus* delentur	L. Attius 30. annos natus fabulã docet, cum Pacuvio octogenario.		
			Simoni à genero occiso succedit *Ioh. Hyrcanus* fil.	609. Bellũ contra *Viriathum* in Hispania.			
		Alexander Zebenna, everso Demetrio, R.		621. Tiberius Gracchus perimitur. 622. *Numantia* à Scipione deletur.			125
30	165. *Ptol. IIX. Lathyrus*, fil.	*Antiochus Grypus* Demetrii fil.					
				633. C. Gracchus ob perniciosas rogationes occiditur.		Iugurtha eversis Micipsæ liberis Numidiam sibi vendicat.	
840	168. Pellitur Ægypto à matre, eiq; surrogatur fr. Alexander.		*Delet templum in mõte Garizim. funditus evertit Samariam.*	641. Bellũ Cimbricum cœpit. 643. Bellũ Iugurthinum cœpit.	Cicero & Pompejus nascuntur. V. C. 648.		
			ARISTOBVLVS REX. IAMNEVS ALEXANDER REX II.	653 C Marius & Q. Catulus Cimbros in Italiæ aditu delent.	P. Rutilius Rufus. Lucilius obit. Carneades fl.		
850--							100

3853	170. *Lathyrus* in regnum revocatur.	*Antiochus perit, succedit, fr. Cyzicenus, quē evertit Seleuc9 Grypi fil. & hunc Antiochus pius Cyziceni f. qui per annos ferè IX. contra æmulos patrueles regnum tuetur.*		664. Bellū Sociale 666 Initiū belli civilis Mariani. 668 L. Sylla bellum in Græcia gerit contra Mithridatem. 673 Idem victis hostibus *Dictator* rēp. constituit & proscriptionis tabulas proponit. 677. Bellū Sertorianum in Hisp.	M. Antonius Orator. Artemidorus Ephesius. Metrodorus Scepsius. L. Sisenna. Cl. Quadrigarius. Q. Val. Antias.	Mithridates Ponti R. Asiam occupat, cives R. trucidat, Græciā invadit.
3867	174. *Ptol. Auletes.*	Tigranes Armeniæ R. Syriā occupat.	*Alexandra* defuncto marito regnum tenet. *Hyrcanus* & Aristobulus II. fratres de regno contendunt.		Catullus & Sallustius nascūtur. V. C.668.	
		Lucullus Tigrane victo Antiochū Asiaticum Pii f. regem salutat. *Syria* à Pō pejo in provinciā redigitur. Gabinius Syriæ præses.	*Hierosolyma capitur à Pompejo. Hyrcanus restituitur, Aristobulus Romam ducitur.* Alexander Aristobuli fil contra Hyrcanū in Iudæa tumultuatur.	681. L. Lucullus res in Asia gerit cōtra Mithridatem. 688. Pompejus bellum piraticum conficit. 699. Pompeji, Crassi, Cæsaris triūviratus.	Gemin9 Math. Q. Hortensius. T. Pomponius Attic9. M. Terentius Varro. T. Lucretius sibi mortē conscicit.	Nicomedes Bithyniæ R. moriens pop. R. hæredē instituit.
3895	181. *Ptol. Ægypto à suis pulsus Pompeji jussu restituitur à Gabinio.* 182. *Ptol. Dionysius* cū sorore *Cleopatra.*					
3900						

C. CÆSAR victo Pompejo rapit MONARCHIAM. X

Anni Mundi	ÆGYPT.	JUD.	A. V. ROM.	VIRI ILL.	VARIA.
ɔ1.				Diodorus Siculus.	
03.	CLEOPATRA à morte fratris sola regnat.	*Herodes* Iudææ R. Romæ designatur.	710. C. Cæsar Romæ in curia occiditur.	Cornelius Nepos.	
			723. Antonius ad Actium vincitur.	722. T. Pomp. Atticus obit.	Phraates Parthorum Rex Romana signa Crasso erepta restituit.
20.	Victis ac à semet interfectis *Antonio & Cleopatrâ*, ÆGYPTVS in provinciæ formam redigitur à Romanis.		C. Cæsar Octavianus, rogatus à senatu retinet imperiũ, rēp. constituit, appellatur AVGVSTVS.	Dionys. Halicarnass. venit in Italiam. Nicol. Damascenus.	
30.		Herodes templũ Hierosol. instaurat.	Drusus in Germania res bene gerit.	735. Virgilius obit. 741. M. Agrippa obit.	
50.			748. Augustus Tiberium adoptat.	746 Mœcenas, & Horatius obeunt	

CHRISTI NATALIS DIONYSIANVS, VNDE VVLGARIS ÆRÆ INITIVM.

Lectori Studioso S.

SUmma historiæ universæ vestigia, ab orbe condito ad C. Cæsaris monarchiam, decem tabulis impressimus, quarum prima annos continet cIↄ cIↄ, secunda annos Iↄ, tertia cccc, quarta ccc, quinta cc, sexta & sequentes singulæ c. Clauduntur quinque priores singulæ illustri quodam temporis articulo: Prima quidem *ortu Abrahami*; secunda *ingressu populi in terram Canaan*; tertia *regni Israelitici exordio & fine Attici*; quarta *Roma condita*; quinta *Cyri initiis*. Quinque cæteras suum quasq; seculum absolvit; nisi quod huic omnium ultimæ L. annorum ὀπισθόγραφον adjecimus, quod eò factum, ut si quis in natali Servatoris terminum figere malit, eum & hîc inveniat. In temporum ratione sequimur Josephum Scaligerum, prout in Canone Chronico eam expressit V. Cl. Ubbo Emmius. Annos ante Christum natum ab initio æræ vulgaris Dionysianæ computamus.

TA-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A NATO CHRISTO AD ANNUM.

CIↃ IↃ C.

LVIII.

Anni Mūdi.	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. C.	VAR.	Ante Chr.
3501		*Cimon Persas in Cypro terra mariq; vincit & ad pacem faciendā adigit Artaxerxem.*	309 *Rogationes Canuleja de connubio patriciorum & cōsulatu cū plebe cōmunicando.*	Cimon in Cypro obit. Empedocles. Protagoras. Melissus Parmenidis audit.		
26	DARIUS NOTHUS fil.	83. Athenienses in Italiam ad Thurium instaurandū colonos mittūt, in quibus HERODOTUS.	310. Primi Tribuni militares Cos. potestate.	L. Quinctius Cincinnatus Dictator.	Archelaus R. Maced defuncto Perdicca.	
	Edictum Cyri de instaurādo templo Hierosol. renovatur à Dario.	87. BELLI PELOPONNESIACI initium.	311. *Primi Censores.*	*Isocrates* nascitur. Gorgias.		
	Initium hebdomadum Danielis.	89. *Induciæ in 50. annos inter Athen. & Spartanos inita, post 8. annos dissolvuntur.*	315. *Sp. Melii seditio opprimitur.* 316 *Vejentes à Romanis deficiūt auctore Larte Tolumnio.*	*Prodicus. Hippocrates. Thucydides. Pericl.* obit. *Plato* nasc.		
32	Encænia templi	90		*Haggæus & Zacharias* vaticinari incipiunt.		425
38	Ægyptus à Persis defecit, duce Amyrtæo.	91 *Athenienses ab Egestanis exciti classem contra Syracusanos mittunt, ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho*	330 *Induciæ 20. annorū data Vejentibus.*	*Alcibiades* absens sacrilegii damnatus fugit Lacedæmonem.		
39	*Fœdus ictum inter Spartanos & Persas.*					
45	ARTAXERXES μνήμων fil.	*Atheniensiū clades ad Syracusas.* 93 Athenæ capiuntur à Lysandro.	336 De quæstoribus promiscuè ex patrib9 & plebe creandis plebi concessum.	*Alcibiadis* gloriosus in patriā reditus.	DIONYSIUS tyrānidem invadit Syracusis, eāq; tenet annis 38.	
49	*Cyri ἀνάβασις contra fr. Artaxerx.*	*Finis Belli Peloponnesiaci.* XXX. Tyranni Athenis Thrasybulo ejiciuntur. 95.	351. Veji à Romanis obsidentur.	Sophocles & Euripides obeunt. *Malachias.* Euclides. *Xenophon.* Ctesias Cnidius.		
3550						400

1--	ESRA permissu Regis Hierosolymā proficiscitur	96. Agesilaus Spartanus, dux belli in Asiam mittitur.	360. VEII capti à Dict. M. Furio Camillo 362 *Falisci Camillo se deaunt.* 366 Roma capitur à Gallis.	*Socrates bibit cicutam.* Aristophanes fl.	
64	NEHEMIAS *Hierosol. profectus mœnia urbis instaurat.*	*Spartani* ad Leuctra à *Thebanis plures à paucioribus vincūtur duce* EPAMINONDA.	371. M. Manlius è Saxo Tarpejo dejicitur. 380. Ἀναρχία V. annorum ob legem tribuniciam de altero cos. ex plebe designando. 390. Primus è plebe cos. L. Sextius.	ARISTOTELES nascitur.	Evagoras cœpit in Cypro. Nectanebus R. Ægypti cœpit.
	Artaxerxes bello Ægyptios invadit.	103 104. Prælium ad Mantineam cum Laced. & Arcadibus, in quo occumbit victor EPAMINONDAS.	*Finis creandorum tribunorū militarium consulari potestate.* 394 *M. Curtius in voraginem se præcipitat pro rep.*	Agesilaus R. Spart. obit. *Democritus* obit. XENOPHON obit Corinthi.	Dionysius moritur, succedit Dionysius junior. PHILIPPUS Amyntæ fil. R. Macedoniæ.
89	ARTAXERXES OCHUS.	105. *Templum Ephesinū ab Herostrato incenditur.* 106. Bellū sacrū novennale inter Phocenses & Bœotos cœpit.	400. Primus è plebe Dictator C. Martius Rutilus.	Theopompus Chius. Ephorus Cumæus.	DION Syracusis potitur.
1600--					35

Anni Mūdi.	Ol Pers.		Ol. Maced.		A. V. Rom.	Vir. Il.	Var.	Ante Chr
601			108. *Philippus* Olynthū dolo capit.				*Nectanebus Rex Ægypti fugit è regno.*	
11	110. ARSES perijt. Rex Persarum.		109. *Philippus Græcorum consensu territus Byzantium oppugnare desistit, fœdus init cum Atheniensibus.*		413. BELLUM SAMNITICUM ob Campanos cœpit.		*Ægyptus tota redit ad Persas.*	
14	111. DARIUS CODOMANNUS ult. R. Pers.					Menander Comicus nascitur, *Ol. 109.*		
16	Clades Persarum ad Granicum. Clades altera ad Issum.		110. Philippus Athenienses vincit ad Chæroneam. 111. *Alexander M.* cœpit in Macedonia.		416. *Bellum Latinū ob postulatam consulatus & senatus communicationem.*	Euclides.	*Dionysius Tyrannus Syracusanus Corinthi exul.*	
17	112.		*Alex. Tyrum cap. Hierosolymis sacrificat. Alexandriam condit.*			Diogenes Cynicus obit. *Ol. 114.*	*Templū in monte Garizim struitur.*	
20	Clades ultima ad Arbela: occasus Persici imperii, *Initiū Monarchiæ Alexandri M.*				234. Pactio Caudina.	Aristoteles & Demosthenes decedūt. *Ol. 114.*		325
2	114. Alexander obit cujus imperium post civiles Ducum dissensiones tandem in IV. regna distractum.						AGATHOCLES Syracusas cœpit.	
	ÆGYPTI	*SYRIÆ & BABYL.*	*ASIÆ.* Antigonus *caso Eumene Asia potitur.*	*MACEDONIÆ.* Aridæus Alexād. fratri *succedit.*	442. XXX. millia Samnitium cæduntur ad Maleventum.	Theophrastus.		
28	*PTOL. LAGI* fil. 116.		*Dominatu Cassandri liberat Athenas per filium Demetrium poliorcetem.*	*cui* Perdiccas *curator datus.* Cassander *Antipat. f. Athen. capit. Maced. potitur.*			Agathocles bellum transfert in Africā.	
38	*Capit & affligit Hierosolymā.*	Seleucus Nicator.			445 *Bellum Hetruscū cœpit.*	Xenocrates obit *Ol. 116.*		
45	118. *Hoc anno omnes Alexandri successores regiū sibi nomen & insignia sumunt.*							
50	*Antigonus à Seleuco occiditur Demetrius fugit.*							30

3651			Demetrius Athenis iterũ potitur. *Occupat Macedoniam & Græciam totam.* *Pellit Pyrrhũ Thessaliam invadentẽ.* *Victus à Regibus, tradit se Seleuco & anno post tertio moritur.*	*Cassander Rex obit, post quẽ de regno varie certatur, successio tandem stetit in Demetrii posteris.* *Macedonia Demetrio eripitur à Pyrrho, & huic à Lysimacho.*	264. Debellatur tandem cũ Samnitib9 & fœdus renovatur.	M... st... s Pe... Timæus st. Demetrius Phalereus perit. *Ol. 124.* Berosus Ægyptius.	*Athenæ dejecto Demetrii præsidio libertatẽ recuperant.*	
65	123. Ptol. *Philadelphus* cœpit vivo patre.	Seleucus capto Demetrio Rex etiam Asiæ. Extremum prælium inter duces Alex. M. Seleucum & Lysimachum, in quo hic occumbit. *Seleucus* Ptol. Cerauni insidiis oppressus, regnum Maced. quod Lysimacho eripuerat, cum vita amittit		*Antigonus II. Gonatas,* Demetrii Poliorc. filius.	472. Belli Tarentini initium cum PYRRHO rege. 482. Dedito Tarento bellum finitur.	Theocritus. Epicur9 obit *Ol. 127.* Manethos. Zoilus.	*Galli tẽplũ Delphicum spoliant. In Asiã trajiciunt.* Initium societatis & reip Achæorum.	275
3700	127. S. Scriptura in Gr. linguã vertitur à LXX. interpret.	ANTIOCHVS Σωτὴρ Seleuco patri succedit. ANTIOCHVS Θεός. Parthi duce Arsace à Syro-Macedonibus deficiunt.		*Gallo-Græcis debellatis, Athenas capit.*	490. BELLVM PVNICVM I. cœpit.	Aratus Sicyonius ejecto tyrãno patriam Achæorum reipub. jungit.	Hiero R Syracusarum.	25

Anni Mũdi.	Ol. Æg.	Syr.	Mac.	A. V. Rom.	Vir. C.	Var.	Ante Chr.
3701 --			DEMETRIVS Antigoni Gonatæ fil.		*Apollonius Rhodius Callimachi discipulus.*		
4	133. *Ptol. III. Evergetes.*	*Seleucus II. Callinicus, Thei fil.*		512 C. LVTATIVS Catulus Cos. pœnos vincit ad Ægates.			
		Antiocho ἱέραξ *regi fratri bellũ infert ope Gallorum.*	*Aratus Sicyonius Corinthiũ expulso Macedonico præsidio Achaorum reip. jungit.*	*Finis I. Belli Punici.*	M. Livius Andronicus ENNIVS nascitur. V C. 515. I. SIRACIDES venit in Ægyptum.	*Attalus Pergamenus occasione belli inter Seleucum Callinicũ & Antiochum Hieracem fratres, res suas in Asia auget.*	
				519. Templum Iani secundo clauditur.			
3730	140. *Ptol. IV.* Φιλοπάτωρ.	*Seleucus Ceraunus f.*	ANTIGONVS III. Δώσων		*Chrysippus* Stoicus, Cleanthis discipulus.	Galli in Asia invalescũt	
		Antiocho M. Callinici f.	PHILIPPVS II.	536. BELLVM PVNICVM II. cœpit.			225
	Pugna ad Raphiam Ptolomæo felix.						
			Aratum Sicyoniũ veneno perimit.	542. *Syracusæ* capiuntur à M. Marcello.	Archimedes perit.		
	144. *Ptol. V. Epiphanes.*	Iudæam & Syriæ urbes Ptolomæi possessas occupat.			Polybius nascitur. *Olymp. 143.*		
	Iudæam & Syria urbes Antiocho adimit.			552. BELLVM PVNICVM II. finitur.	Nævius obit. *Ol. 144.*		
				554. Bellũ Macedonicum I.			
3750 --							200

	145. Iudæi Ptolomæi præsidium arce Hierosol. ab Antiocho adjuti dejiciunt	Antiochus urbes Syriæ recuperat. Vincitur ad Magnesiam à L. Scipione Cos. Rom. *Seleucus* Σωτὴρ καὶ Φιλοπάτωρ.	Philippus ad Cynoscephalas vincitur à T. Quinctio Flaminio.	558. Philippo Macedonico pax, Græciæ libertas redditur à Quinctio. 563. Bellum cum *Antiocho* cœpit.	Plautus obit. V.C.554. *Eratosthenes* obit, *Ol. 146.* Panætius Stoicus.	*Attalo* Pergameno succedit *Eumenes.*	
3770	150. *Ptol. VI.* Φιλομήτωρ.	*Antiochus Epiphanes,* fil. Magni. Idolum in templo Hierosol. collocat.	*Perseus* cœpit.	575. LEX VILLIA *annalis, præfigens annos ætatis Candidatûs Magistratuum.*	St Cæcilius Comicus.	*Hannibal* apud Prusiam Bithyniæ Regē, veneno semet interimit.	275
	151. Templū Heliopoli struitur à Iudæis auctore Onia.	*Antiochus Eupator* fil. Epiphanis. *Demetrius Soter* fil. Seleuci. *Alexander* Bala insurgit contra Demetrium, Epiphanis suppositius.	Perseus vincitur. *Finis Regni.*	583. Bellum Macedonicum II. 586. L. Æmilius Paulus delet regnum Macedonicum. 590. Perseus Albæ in carcere moritur.	Crates Mallotes. *Ennius* moritur. *Aristarchus.* *Terentius* naufragio perit.	*Iudas Maccabæus* cœpit. Encænia templi Hierosol. Iudæ Maccabæo succedit frater *Ionathan.*	
3800	CLVII. Olympias.			DCmus Vrbis annus.	Pacuvius.		120

Anni Mūdi.	Ol. ÆG.	SYR.	JUD.	A. V. ROM.	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr
3801--				605. Bellū PVNICVM III.	M. Porcius Cato obit.		149
	158 *Ptol. VII. Phyſcon*, qui & Evergetes II.	DEMETR. NICAN.	SIMON cœpit renovat fœdus cū Romanis.	606 Macedonicum III contra Andriſcū.	Apollodorus Athen.		
		Antiochus Sidetes fr. Syriam invadit.		608. *Carthago* & *Corinthus* delentur	L. Attius 30. annos natus fabulā docet, cum Pacuvio octogenario.		
			Simoni à genero occiſo ſuccedit *Ioh. Hyrcanus* fil.	609. Bellū contra *Viriathum* in Hiſpania.			
		Alexander Zebenna, everſo Demetrio, R.		621. Tiberius Gracchus perimitur. 622. *Numantia* à Scipione deletur.			125
3830	165. *Ptol. IIX. Lathyrus*, fil.	*Antiochus Grypus* Demetrii fil.		633. C. Gracchus ob pernicioſas rogationes occiditur.		Iugurtha everſis Micipſæ liberis Numidiam ſibi vendicat.	
3840	168. Pellitur Ægypto à matre, eiq; ſurrogatur fr. Alexander.		*Delet templum in mōte Garizim. funditus evertit Samariam.*	641. Bellū Cimbricum cœpit. 643. Bellū Iugurthinum cœpit.	Cicero & Pompejus naſcuntur. V. C. 648.		
			ARISTOBVLVS REX. IAMNEVS ALEXANDER REX II.	653 C Marius & Q. Catulus Cimbros in Italiæ aditu delent.	P. Rutilius Rufus. Lucilius obit. Carneades fl.		
3850--							100

3853-	170. *Lathyrus* in regnum revocatur.	*Antiochus perit, succedit, fr. Cyzicenus, quē evertit Seleuc9 Grypi fil. & hunc Antiochus pius Cyziceni f. qui per annos ferè IX. contra æmulos patrueles regnum tuetur.*		664. Bellū Sociale 666 Initiū belli civilis Mariani. 668 L. Sylla bellum in Græcia gerit contra Mithridatem. 673 Idem victis hostibus *Dictator* rēp. constituit & proscriptionis tabulas ponit. 677. Bellū Sertorianum in Hisp.	M. Antonius Orator. Artemidorus Ephesius. Metrodorus Scepsius. L. Sisenna. Cl. Quadrigarius. Q. Val. Antias.	Mithridates Ponti R. Asiam occupat, cives R. trucidat, Græciā invadit.	
3867	174. *Ptol. Auletes.*	Tigranes Armeniæ R. Syriā occupat.	*Alexandra* defuncto marito regnum tenet. *Hyrcanus* & Aristobulus II. fratres de regno contendunt.	681. L. Lucullus res in Asia gerit cōtra Mithridatem.	Catullus & Sallustius nascūtur. V. C.668. Gemin9 Math. Q. Hortensius.	Nicomedes Bithyniæ R. moriens pop. R. hæredē instituit.	75
3895	181. *Ptol. Ægypto à suis pulsus Pompeji jussu restituitur à Gabinio.*	*Lucullus Tigrane victo Antiochū Asiaticum Pii f. regem salutat.* Syria à Pō pejo in provinciā redigitur. Gabinius Syriæ præses.	*Hierosolyma capitur à Pompejo. Hyrcanus restituitur, Aristobulus Romam ducitur.* Alexander Aristobuli fil. contra Hyrcanū in Iudæa tumultuatur.	688. Pompejus bellum piraticum conficit. 699. Pompeji, Crassi, Cæsaris triūviratus.	T. Pomponius Attic9. M. Terentius Varro. T. Lucretius sibi mortē conscicit.		
1900-	182. *Ptol. Dionysius* cū sorore *Cleopatra.*						50

C. Cæsar victo Pompejo rapit Monarchiam. X.

nni ũdi.	ÆGYPT.	JUD.	A. V. ROM.	VIRI ILL.	VARIA.
901.				Diodorus Siculus.	
903.	CLEOPATRA à morte fratris sola regnat.	*Herodes* Iudææ R. Romæ designatur.	710. C. Cæsar Romæ in curia occiditur.	Cornelius Nepos.	
			723. Antonius ad Actium vincitur.	722. T. Pomp. Atticus obit.	Phraates Parthorum Rex Romana signa Crasso erepta restituit.
920.	Victis ac à semet interfectis *Antonio & Cleopatrâ*, ÆGYPTVS in provinciæ formam redigitur à Romanis.		C. Cæsar Octavianus, rogatus à senatu retinet imperiũ, rẽp. constituit, appellatur AVGVSTVS.	Dionys. Halicarnass. venit in Italiam. Nicol. Damascenus.	
930.		Herodes templũ Hierosol. instaurat.	Drusus in Germania res bene gerit.	735. Virgilius obit. 741. M. Agrippa obit.	
			748. Augustus Tiberium adoptat.	746. Mœcenas, & Horatius obeunt.	
950.					

CHRISTI NATALIS DIONYSIANVS, VNDE VVLGARIS ÆRÆ INITIVM.

Lectori Studioso S.

SUmma historiæ universæ vestigia, ab orbe condito ad C. Cæsa-satis monarchiam, decem tabulis impressimus, quarum prima annos continet cIↃ cIↃ, secunda annos IↃ, tertia cccc, quarta ccc, quinta cc, sexta & sequentes singulæ c. Clauduntur quin-ıe priores singulæ illustri quodam temporis articulo: Prima qui-:m *ortu Abrahami*; secunda *ingressu populi in terram Canaan*; ter-a *regni Israëlitici exordio & fine Attici*; quarta *Roma condita*; quin-*Cyri initiis*. Quinque cæteras suum quasq; seculum absolvit; nisi ıod huic omnium ultimæ L. annorum ὀπισθόγραφον adjecimus, ıod eò factum, ut si quis in natali Servatoris terminum figere ma-:, eum & hîc inveniat. In temporum ratione sequimur Josephum :aligerum, prout in Canone Chronico eam expressit V. Cl. Ubbo ımius. Annos ante Christum natum ab initio æræ vulgaris Dio-sianæ computamus.

TA-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A NATO CHRISTO AD ANNUM.

cIↄ Iↄ c.
LVIII.

Anni Chr.	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
Anni Christi æra vulgaris Dionysiana.	C. Cæsar Octavianus Augustus obit A. C. 14, æt. 76, à primo consulatu 46, à devicto Antonio 45.	CHRISTI NATALIS Dionysianus Anno Mundi 3950.	Trogus Pompejus. C. Iul. Hyginus. Antistius Labeo. C. Attejus Capito.	9. Archelao relegato per Cæsarum procuratores Iudæa administrari cœpit.
14	TIBERIVS. 23. *Sævitia, libidine, arrogantia, omnibus invisus.*	Christus in templo disputat annus natus XII.		10. Quintilius Varus ab Arminio cæditur.
17	Germanicus Cæsar de Cheruscis, Cattis, Angrivariis triumphat.	Christus baptizatur annos natus XXX. Iohannes Baptista ab Herode Antipa capite truncatur.	17. Ovidius *obit*. Livius *obit*. Strabo. 19. L. Fenestella *obit*.	17. Terræ motus XII. Asiæ urbes affligit. 19. Arminius dolo suorum perit.
31	Sejanus scelerum patrator, jussu Tiberii cum omni stirpe tandem necatur.	33. Passio Christi & resurrectio.	Vellejus Paterculus. Cornelius Celsus. Massurius Sabinus. Cassius Longinus uterq;.	27. Amphitheatri Fidenatis ruinâ L. hominum millia obteruntur.
37	C. CALIGVLA. 3. *Cædibus, stupris ac rapinis omnia miscet.*	34. Pauli conversio.	Val. Maximus.	Herodes Antipas tetrarcha Galilææ. 37. Herodes Agrippa à Cajo Imp. Rex Trachonitidis &c. à Claudio Iudææ etiam & Samariæ constituitur.
41	CLAVDIVS. 13. *Stolidus & alieno ductu crudelis.*		40. Philo Iudæus *Legatus Romæ pro gentilibus suis.*	
44	Britannos subigit.	43. Iacobus major ab Herode Agrippa occiditur. Petrus ab eodē in carcerem conjectus ab Angelo liberatur.	Pomponius Mela. Columella.	44. Agrippâ divinitus percusso, Iudæa iterum per Romanos procuratores administratur
50	Iudæos Româ pellit			

54	NERO. 13. *Monstro quam homini similior.*	Simon magus. Nicolaitæ.	Petronius Arbiter. M. Val. Probus. L. Seneca. M. fil.	Esseni florent in Ægypto.
57	Parthos per Corbulonem feliciter reprimit.	62. Iacobus minor lapidibus obruitur.	Lucanus.	
64	Vrbem incendit, & invidiam sceleris derivat in Christianos.		Proculus. Persius.	70. Hierosolymæ & Politiæ Iudaicæ excidium. *Finis hebdomadū Danielis.*
68	GALBA. OTHO. VITELLIVS.	64. PRIMA PERSECVTIO Christianorum, Petrus cruci suffigitur, Paulus gladio truncatur.	Apollonius Tyanæus. Q. Curtius. Quinctilianus. Asconius Pedianus.	
69	FL. VESPASIANVS 10. *Principum omnium post Augustum optimus.*			72. Templum Iudæorum in Ægypto diruitur.
79	T. VESPASIANVS. 2. *Amor & deliciæ generis humani.*		80. Plinius perit. Martialis. Val. Flaccus.	73. Cæsarea fit metropolis Palæstinæ.
81	DOMITIANVS. 15. *Sævus, rapax, luxuriosus.*	Ebion, Menander, Cerinthus hæretici.	St. Papinius. Iuvenalis. Silius Italicus. 94. Fl. Iosephus *Antiquitatū libros absolvit.*	80. Vesuvii montis incēdium.
84	Iul. Agricola conficit bellum Britannicum.			Musonius, Epictetus, Dio Prusæus, aliique Philosophi urbe & Italiâ pelluntur.
96	COCCEIVS NERVA. 1.	92. Clemens Episcopus Romanus cœpit.	Sext. Iul Frontinus.	
97	TRAIANVS. 19. *Optimus à Senatu appellatus.*	94. PERSECVTIO II. S. Iohannes relegatur. Fl. Clemens Exconsul. martyrio coronatur.	Cornel. Tacitus.	
		99. S. Iohannes Ephesi obit.		
100				

Seculum I.

…nr.	…ES IMP. ROM.	…CCL.	VIRI CEL.	VARIA.
	Trajanus Daciam victo Decebalo subigit.		Plutarchus. Philo Byblius.	
	Idem contra Parthos, Armenios, Arabes res magnas gerit.	107. *Persecutio III.* Ignatius Antiochiâ Romam tractus leonibus objicitur.	*Papias S. Ioannis auditor.* C. Plinius *Bithyniæ præses.*	
	Iudæi in Africa & Cypro rebelles compescuntur.		L. Annæus Florus.	14. Babylon, Ctesiphon, Seleucia à Trajano capta.
117	HADRIANVS 21. *Ingenio varius.*	Trajani persecutionē successor ejus propagat.	Phavorinus Arelatensis. Suetonius Trāquillus.	18. Iudæorum rebellio in Iudæa à Marcio Turbone castigatur.
120	Rebus urbanis constitutis provincias peragrat.	Aquila Bibliorum interpres.	Ptolomæus. Neratius Priscus. Iuventius Celsus. Priscus Iabolenus.	
	Parthis Armenia, Assyria, Mesopotamia cedit.	126. Quadratus & Aristides Apologeticos Imperatori exhibent.		29. Iudæis Hierosol. agro interdictum.
129	Hierosolyma instaurat.		Arrianus. R. Akiba. Cl. Aelianus. Phlegon Trallianus.	31. Salvius Iulianus auctoritate Hadriani Imp. edictum perpetuum condit.
135	Iudæos Barcocheba duce rebelles internecione delet.			
137	ANTONINVS PIVS. 24. *Alter Numa.*	Basilides Gnosticorum sectæ parens.	Zenobius Sophista. Max. Tyrius. Galenus. Iustinus *Trogi abbreviator.*	R. Iehuda cognomēto sanctus juris Iudaici traditiones scripto mandat.
	Orbem terrarum sine bello sola auctoritate texit.	Iustinus Apologiam edit. Marcion, Cerdo, Valentinus hæresiarchæ.		
150				

		Symmachus Bibliorum interpres. Hegesippus ex Iudæo Christianus.	Appianus. Diog. Laërtius. Gellius.	
161	M. ANTON. PHILOS. 19. & L. ANTONINVS VERVS. 9. *Fratres dissimillimi.*	163. Iustinus Apologiam alteram imperatoribus offert.	Apollonius Alexandrinus. Hermogenes *Rhetor.*	62. Vologel Part. R. Roı imperii fin infestat.
165	De Parthis triumphant.			
169	L. Verus apoplexia perit.	166. PERSECVTIO IV. Iustinus Romæ, Polycarpus Smyrnæ martyrium obeunt.	Polyænus. Pausanias. Athenæus.	65. Britann permissu R gis publi annunciatu Evangeliun
	Bellum Marcomannicum.		Appulejus. *Athenagoras.* *Theophilus.*	
	Christiana legio pluviam & victoriam exercitui Imp impetrat.	Montanus, Tatianus, hæresiarchæ.	*Melito Sardensis.*	
180	COMMODVS. 12 *Optimi patris pessimus filius.*	Theodotion Bibliorum interpres.	*Apollinaris.* *Dionysius Corinthius.*	
192	PERTINAX. DIDIVS IVLIANVS. SEPTIMIVS SEVERVS. 18.	85. Apollonius senator Rom. martyr. Pantænus Indiam petit Evangelii proferendi caussa.	Lucianus. Phrynichus.	89. Cleander nu per apud Cō modum po tens dignun vita exitun sortitur.
	Pescennium Nigrum in Oriente, Clodium Albinum in Occid Imperii competitores sigillatim aggressus vincit.	Contentio de tempore celebrandi Paschatis. Tertullianus scribit Apologeticum.	Iulius Pollux. Iul. Solinus.	Artabanus Part. R. ab Imp superatur.
200				

Anni Chr	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
201		V. PERSECVTIO, quâ *Philippus* Ægypti Præses, *Leonides* pater Orig.	Clemens Alexandrinus.	
205	Severus Imp. ex Oriente redux triumphat. Idem in Britannia, re feliciter gesta, obit.	*Irenæus* cum omni ferè populo suo Lugdunensi martyrio coronati.	Minucius Felix. *Papinianus.* *Philostratus scriptor vitæ Apollonii.*	Plautianus Præf. Prætorio, gratiâ & opibus florens, Caracallæ socer, à genero interimitur.
211	Ant. Bassianus CARACALLA, cum fr. GETA.		*Philostratus prioris gener scripsit vitas Sophistarum.*	
212	*Geta* in sinu matris à fratre occiditur.	215. Disputatio inter Cajum Catholicum & Proclum Montani sectatorem Romæ instituitur.	Iul. Africanus *Dion Cassius,* *Herodianus.*	
217	MACRINVS. 1.			
218	HELIOGABALVS. 4. *Omnium nequissimus.*		*Vlpianus, Pomponius, Celsus, Modestinus, Paullus ICti.*	
222	SEVERVS ALEXANDER. 13. *Pace belloq; optimus.*	19. Hierichunte in dolio inveniuntur divinæ scripturæ libri Græcè redditi.	*Oppianus.*	
235	MAXIMVS. 2. *Gordiani pater & filius Imperium usurpantes occiduntur.*	Origenes Alexandriæ, Cæsareæ, Athenis sacros codices interpretatur.	*Ammonius* præceptor *Plotini.*	25. Iudæis in Palæstina degere permissum. Talmud. Hierosol. à R. Iochanã conscribitur.
237	BALBINVS & PVPIENVS. 1.			
218	GORDIANVS. 6.	35. VI. PERSECVTIO, plerosq; omnes ecclesiarum Antistites partim morte, alios exilio sustulit.	Gregorius Neocæsarienf. *Censorinus.* *Serenus Sammonicus.*	30. Persæ Artabano Partho everso imperium Orientis recuperant per ARTAXERXEM.
244	PHILIPPVS ARABS. 5. *Parricida antecessoris.*			
249	DECIVS. 2.		Cyprianus.	
		49. VII. PERSECVTIO, priorib. sævior.		42. Sapores Rex Persarum Romanis finibus infestus.

251	GALLVS *pater* & VOLVSIANVS *filius*, 2.	Paulus in eremum secedit. Novatiani & Novati schisma Romæ contra Cornelium Episcopum.	Dionys. Alexandrinus.	Persæ Antiochiam diripiunt. Scythæ Chalcedonem capiunt, Nicæam succendunt. Gothi Macedoniam vastant.
253	VALERIANVS cũ fil. GALLIENO		*Gregorius Imperialium constitutionẽ collector.*	
260	Valerianus à Sapore capitur. A Gallieno duces passim deficiunt.	57. IIX. PERSECVTIO.		
268	CLAVDIVS. 2. *Frugi & moderatus.* Gothos ingenti strage fundit.	Cyprianus primùm exilio, inde capite mulctatur.		64. Odenatus Palmyrenorũ Decurio, Zenobiæ maritus, regio nomine assumpto, Persas Romanis finibus expellit.
270	AVRELIANVS. 5. Vincit Alemannos & Marcomannos. Zenobiam triumphat.	Sabellius hæresis abolitæ instaurator. 70. Paullus Samosatenus Deitatis in Christo abnegator, in Synod. Antioch. damnatur.	72. *Dionys. Longinus jussu Imp. occiditur.*	
275	TACITVS. FLORIANVS.			
276	Aur. PROBVS. 6.	72. IX. PERSECVTIO.	*Porphyrius Plotini & Longini discipulus.*	
282	CARVS, cum filiis CARINO & NVMERIANO.	77. Manichæorum hæresis erumpit.	Arnobius.	Constantius Chlorus Britanniam, Diocletianus Ægyptum, Herculius Africam pacant; Narseum Persam vincit Galerius.
284	DIOCLETIANVS. 20. MAXIMIANVS HERCVLIVS Imp. Collega.		Lactantius. *Spartianus.*	
291	Iulius Constantius Chlorus & Galerius Maximianus Armentarius adoptantur Cæsares.	97. Thebææ legionis milites, quod Christiani essent; omnes ad unum à Max. Herculio trucidantur.	*Vulcatius Gallicanus.* *Trebellius Pollio.*	
300				

ni r.	RES IMP. ROM.	RES ECCL.	VIRI CEL.	VARIA.
304	Impp. depositâ purpurâ *Constantium Chlorum* & *Galeriū Maximianum* renunciant Augustos.	X. PERSECVTIO atrocissima.	*Iul. Capitolinus.* *Æl. Lampridius.* *Fl. Vopiscus.*	305. Constantius filium Constantinū; Galerius Severum Maximinum Cæsares appellant.
306	CONSTANTINVS M. 31. MAXENTIVS Herculii fil. 6.	Donatistarum schisma in Africa.	Iuvencus. Hermogenes constit. Imperialium collector.	309. Sapores II. Rex Pers. cum vitæ initio cœpit, regnavit annos 70. Persequutor Christianorum.
307	*Licinius* à Galerio Cæsar constituitur.			
312	Maxentius perit.	25. SYNOD. NICÆNA. Arii hæresin damnat, & controversiā de Paschate dirimit.		Gladiatorū spectacula è R. orbe sublata.
325	*Licinius* capite mulctatur.			
326	Crispus Cæsar dolo novercæ occiditur.	30. Athanasius ex presbytero Episcopus Alexandr.		
330	Encænia novæ urbis Cpolis.	34. Synodus Tyri Ἀρειανίζουσα.		327. Fausta Constantini M uxor calumniarum in Crispinum Cæs. rea occiditur.
337	CONSTANTINVS, CONSTANTIVS, CONSTANS.	Ancyrana & Gangrensis Synodi.	40. Euseb Cæsariens. obit. *Terentianus Maurus.* *Iamblichus.* *Donatus.*	41. Franci Galliam populantes à Constante vincuntur.
340	*Constantinus* à Constante prope Aquilejam cæditur.	47. Synodus Sardicensis eiq; opposita Philippensis.	Iul. Maternus Firmicus.	Cōstantis morte cognita Vetranio in Pannonia, Nepotianus Romæ imperium arripiunt.
350	Constans à Magnentii duce occiditur.	PHOTINVS & Macedonius hæretici.		

351	Magnentius vincitur à Constantio.		51. Synodus Sirmiensis hæreticorum.	Lucifer Calaritanus.	Nisibis à S... Persa ter frustra obsessa.
361	IVLIANVS Apostata.		55. Hilarius Pictavorum Episcopus relegatur.	56. Antonius Monachus obit.	54. Gallus Cæsar capite mulctatur à Constantino.
363	IOVIANVS.		57. *Liberius* Papa R. Arianæ hæresi subscribit.	*Aurel. Victor. Eutropius. Proæresius. Themistius.*	Iovianus cum Persis pacem init tradita Nisibi & magna parte Mesopotamiæ.
364	VALENTINIANVS in occidente. 12.	VALENS 25. in oriente.	59. Ariminensis & Seleuciensis synodi hæreticorum. Valens Imper. Catholicos vehementer persequitur.	Optatus Milevitan. Cyrillus Hierosol. Ephrem Syrus. 71. Athanasius obit.	VVest Gotthi Valentis permissu in Thracia sedes ponunt.
375	GRATIANVS & VALENTINIANVS II.	389. THEODOSIVS 17.	Basilius M. Cæsareæ in Cappad. Episcopus.		Vlphilas S. scripturam in linguam Gotthicam traducit.
383	Cl. Maximus tyrannus Gratianum perimit.	388. Cl Maximū fugat.	Gregorius Nazianzenus. Ambrosius Mediolanensis, MartinusTuronensis Episcopi. Gregorius Nyssenus.	*Oribasius. Eunapius. Ammianus Marcellinus.* Philastrius. Evagrius.	384. Symmachus de ara Victoriæ instaurandaValentinianum interpellat, quem refellit Ambrosius.
392	Valentinianus ab Arbogaste strangulatur.	394. Eugenium tyrannū vincit.	81 Synod. *Constantinop.* Oecum. II. damnat Macedonium. Priscillianistarū secta in Hisp. Hieronymus. Ruffinus.	Epiphanius. Prudentius. Didymus Alexandrinus. *Fl. Vegetius. Macrobius. Claudianus. Ausonius. Manilius.*	
395 400	HONORIVS 28.	ARCADIVS. 13.	97. S. Ambrosius obit.		IezdegirdesRex Persarum.

		P. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
			Innocent. I. Episcop. Rom.	Sever. Sulpitius. *Sext. Aur. Victor.*	Gothi primi Radagaiso inde Alani eo R. ducibus, in Italiam irrumpunt, stipati Hunnis.
			7. I. Chrysostomus obit in exilio.	Synesi9 Cyrenens. Ep.	
4..	miti	8. THEODOSIUS II. 43.	11. Collatio contra Donatistas Carthagine, coram Marcellino Tribuno.	Paulus Orosius. Sedulius. Cyrillus Alexandr.	Alani, Vandali, Suevi, Burgundiones, Gallias & Hispanias invadunt.
420	CONSTANTIUS consors Imperii.	14. Pulcheriam sororem Augustam appellat.	16 PELAGII & Cælestii errores Carthagine & Mileti damnantur.	Theodoretus. ProclusEp. CPtanus Possidius Calamēsis Episcopus.	10. Roma cap. ab Alarico. 11 Alarico succedit Athaulfus, assumta in uxorem *Placidia* Honorii sorore.
425	VALENTINIANUS III. 30.	Persicum bellum contra VVaranem.	20. S. Hieronymus annos natus 91. obit.	Paulinus. Vincentius Lirinensis.	*Pharamundus* primus Rex Francorum. 27. Vandali & Alani duce Genserico in Africam penetrāt à Bonifacio Comite invitati.
	Aëtius contra Francos, Burgundiones, Gothos, Hunnos rem Romanam utcunque sustentat.	35. Codex Theodosianus editur Cpoli.	30. S. Augustinus anno æt. 76. obit 31. Synodus EPHESINA, contra Nestorium.	Socrates. Sozomenus. *Zosimus. Olympiodorus.*	29. Clodius Pharamundi f. trans Rhenum in Gallias erūpens ab Aëtio reprimitur.
		Bleda & Atila Illyricū & Thraciam populantur.	32. *Patricius* Hibernos docet fidē Christianam.	I. Cassian9. Philostorgius. Isidorus Pelusiota.	45 Clod. Franc. R. ditionem trans Rhenū extendit.
446	Picti & Scoti Britannos infestant.		40. LEO ordinatur Episcopus R.	Idatius.	
450		50. MARCIANUS.			49. *Meroveus* Franc. in Gallia sedem firmat.

451	Attilæ clades in campis Catalaunicis.		51. Synod. CHALCEDONENSIS contra Eutychem.	Prosper Aquitanus.	Saxonum in Britanniam adventus.
455	MAXIMVS.			*Paullus Ægineta.*	Venetiarum origo.
456	AVITVS.				
457	MAIORIANVS. 4.	57 LEO Thrax 17.	Persequutio Vandalica sub Arianis regibus fervet in Africa	*Aëtius Amidenus.*	55 Gensericus ex Africa in Italiam evocatus Romam diripit.
461	SEVERVS. 4.			Salvianus Massiliensis.	
467	ANTHEMIVS. 5.		61. LEO Episcop. R. obit.	60 obit Simeon Stylites ὁ θαυμαςός.	
472	OLYBRIVS.				76 Genserico in Africa succedit *Hunericus.*
473	GLYCERIVS.				
474	IVL. NEPOS.	74 ZENO. 18	72. Sidonius Apollinaris Atvernorū Episcopus creatur	Faustus Rhegiens. Ep.	
475	AVGVSTVLVS.				
476	ODOACER Herulus Italiam occupat.	77. *Basiliscus* imperii invasor perit.	*Hunericus* R. in Africa sævit in Catholicos.	Gelasius Cyzicenus. Sidonius Apollinaris. Æneas Gazaus.	84. Hunerico succedit *Gundamundus.*
	Finis Imp. Occid.				
	REGES ITALIÆ.	91. ANASTASIUS. 27.	94. Gelasius P. Rom qui libri authentici, qui apocryphi sint habendi, declarat.	Victor Vticensis. Ennodius Ticinensis. Gennadius Massiliensis.	95. *Thrasamundus* Vandal. Rex.
493	THEODORICVS OstGott. R. *Odoacrum* evertit.				99. Bulgari in Romanos fines incurrūt
			Clodoveus R. Franc. initiatur Christianismo.	*Proclus Lycius.*	
500.					

Anni Chr.	Reg. It.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
		Anaſtaſius cum Perſarum Rege Cabade bello conflictatur. VitalianiGothi contra Imper. inſtructa claſſis Procli ſpeculis æreis conflagrat. 18. IVSTINVS Thrax. 9.	Fulgentius Ruſpenſis Epiſcop. à Thraſamūdo in Sardiniam relegatur. 18. Tumultus CPli contra Anaſt. Imp coortus ob triſagii hymni interpolationem.	Symmachus. Boethius. Ferrandus Diaconꝰ. *Heſychius Mileſius.* NonnusPanopolita. Avitus Alcimus. Dionyſ. Exiguus. I. Maxentius.	*Cabades* Perſa orientalem Imperii limitem infeſtat. 7. *Clodoveus* Alarico VV. Gotho debellato Lutetiam regni ſedem conſtituit. Amalaricus fil. in Hiſp. fugiens hanc & partem Galliæ retinet. 22. *Hildericus* Vand R. orthodoxis benignus.
526	*Athalaricus* ſub matris Amalaſunthæ tutela. 9.	27. IVSTINIANVS. 38. 29. *Belliſarius* contra Cabadē Perſam mittitur.	*Hildericus* R. Vand. Africanis Eccleſiis pacem reddit.	Marcellinꝰ comes. Caſſiodorus.	26. Antiochia terræ motu pæne omnis evertitur. 29. Codex Iuſtinianeus publicatur.
534	*Theodatus.* 2.	34. Belliſar. Africam recipit	29. Arauſicana ſynodus contra Pelagium.	Epiphanius Scholaſticus. Anaſtaſius Sinaita.	30. Hildericum Vandalū regno exuit fr. *Gilimer.*
536	*Vitiges.* 4.	36. Idem Romam recuperat, & poſt Vitigem capit.		Arator. *Procopius.*	
539	*Ildibaldus.* 1. *Eraricus.* m. 5.	40. Idem cōtra *Coſroem* Perſam & ſubinde contra *Totilam* mittitur.	S. BENEDICTVS Caſſinenſe cœnobium cōdit.	*Priſcianus. Agathias. Marinus Neapolitanus. Ammonius. Tribonianus.*	34. Finis regni Vandalici in Africa.
541	TOTILAS. 10. Romam bis capit.	48. *Theodora* Auguſta obit.	35. Ioh. Philoponus, Grammat. Alexandr. *XIIX.* argumenta Procli ſcripto confutat.	*Damaſcius Damaſcenus.* Iornandes.	40. *Coſroes* Perſa Syriam vaſtat. 48. BerytusPhœniciæ, ſtudiorum mater, terræ motu evertitur.
550					

553	*Tejas* Rex ult. 1. *Finis regni Gothorum in Italia.*	52 *Narses* Totilam inde & *Tejam* debellat.	53. Synodus CPtana secunda, Oecumenica quinta Theodori Mopsvesteni libros, Ibae Edesseni epistolam & Theodoreti commentariũ contra Cyrilli anathematismos damnat.	Gildas sapiens. *Simplicius.* Liberatus.	Monachi translatis ex India bombycum ovis serici cõficiendi rationem docent Europaeos.
		65. IVSTINVS. II. 13. *A bello alienus, legum amans & justitiae.*		Procopius Gazaeus.	58. Hunni Thraciam vastantes à Bellisario repriumuntur.
568	ALBOINVS Langobard. R. Italiam invadit.			65. *Bellisarius* obit. *Corippus.*	Langobardis in Italia dominantibus Ravennam tenent Exarchi.
574	*Clepho*, 1.			Venantius Fortunatus.	
	Interregnũ decenne.	78. TIBERIVS II. *princeps lenis, justus, munificus, pius.*		Evagrius.	74. *Alboinus* fraude uxoris Rosimundae perit.
585	*Authar*, 7.	82. MAVRITIVS Cappadox 20. *Virtutes reliquas labe avaritiae deformavit.*	91. Greg. M. eligitur Papa R. 96. In Britannia Picti à Columbano, Anglosaxones ab Augustino Monacho docentur fidẽ Christianam.		
591	*Agilulfus*, 25.	Bellum Persicum.			91. *Hormisdae* Persarum Regi in carcerem detruso surrogatur fil. Cosroës secundus.
		Bellum Avaricum.		95. Gregorius Turonensis obit.	
600					

Anni Chr.	Imp. Or.	Reg. It.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
602	PHOCAS. 8. *Imperium eadem immanitate, qua quaeſierat adminiſtrat.*		4. Gregorius M. Papa R. obit.	ſychus Ep. Hieroſ.	Coſroes Perſa Romanos fines populatur.
				Theophylactus Simocatta.	12. Francorum Reges civili bello colliduntur.
610	HERACLIVS 30.		14 Capta Hieroſolyma lignū Crucis in Perſidem aſportatur. Chriſtianorū ad XC millia Iudaeis venduntur mactanturq;		13 *Clotarius* toto Francorū regno potitur.
614	Perſae Hieroſolymam occupant, Ægypto & Libya potiuntur.	16. *Adalvvaldus.* 10.		Iohannes ἐλεήμων.	*Avares* Thraciam infeſtant.
				Leontius.	22. MVHAMMEDES Arabum princeps ob novam ſectam Meccā profugit
621	*Heraclius* in Armenia Perſas caedit & in Perſidem penetrat.	26. *Ariovaldus.*		Sophronius Ep Hieroſol.	*Dagobertus* R Francorum
			30. Cantabrigienſis Academia à R. Sigisberto inſtituitur.	Ioh. Moſchus.	31. *Muhammedes* obit. Succeſſores illius Saraceni paullatim Palaeſtinam, Syriam, Ægyptum occupant.
			30. Initium ſectae MONOTHELETARVM.	36. Iſidorus Hiſpalenſis obit.	
627	*Siroes* Perſ. R. pacem reddit Romanis.	39. *Rotaris. 10.*			
641	CONSTANTINVS. m. 4. HERACLEONAS. m. 6. CONSTANS. 27.		Conſtans Orthodoxis juxta atque Monothecletis ſilentium imperat.	Antiochus monachus.	40. Saraceni Hormiſda fugato Perſidem ſibi ſubjiciunt. 44. Dagoberto ſuccedunt filii *Clodovaeus II.* & Sigebertus.
650					

654	Constans ad Lyciæ littus infeliciter pugnat contra Saracenos.	54. *Rodoaldus.* 5. 60. *Aripertus.*	57. Clodoveus in summa annonæ penuria aurum & argentum sepulcris abradi, & in pauperes dividi jubet.	Audoënus Episcopus Rotomagensis.	53. Saraceni Rhodum occupant. *Muavia* Saracenorum Calipha princeps victoriosus. 60. Francorum Regibus in luxum & inertiam solutis, Palatii præfecti plæraque omnia deinceps administrant.
668	CONSTANTINVS Pogonatus 17.	62. *Gundipertus.* 63. *Grimoaldus.* 9.		Hildephonsus Episc. Toletanus.	
676	Saraceni obsessa nequicquam CPli inducias XXX. annorum paciscuntur.	73. *Garibaldus*, m 3. *Pertarithus*, 17.	62. Bathildis Clodovei uxor Corbeiense monasterium condit.	Maximus monachus CPtanus, martyr.	70 Saraceni Syracusas expugnant.
685	IVSTINIANVS II. ῥινότμητος. 10. *Barbarus & immitis.* Induciis Saracenicis temerè & infeliciter renunciat.	91. *Cunipertus.* 12.	80. Synod. CPtana III, œcumenica sexta damnat Monotheletas & in his Honorium R. Pontificē. 90. Egbertus Eboracens. Archiepiscopus, VVillebrordum, Suibertū, Lebuinum, aliosq; in Frisiam ad Evangelium docendum mittit.	Ionas scriptor vitæ Columbani. Julianus Archiep. Toletanus.	77. *Bulgari* VVolgæ fl. accolæ Thraciam vastantes pacem Imperatori vendunt pactione annui tributi. 91 *Pipinus* Ansegisi fil. Austrasiæ & Neustriæ regnorū magisterium per 27, annos gerit. 98. Saraceni Carthaginem evertunt.
695	LEONTIVS 3. Iustinianum naso mutilatum relegat				
698	TIB ABSIMARVS. 7. Leontium naso truncat.				
700					700 Saraceni in Syria, Armenia & Cilicia latè cæduntur.

Anni Chr.	Imp. Or.	Reg. It.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
705	Iustinianus imperium recuperat. 6.	3. *Luitpertus*. m 8.	6. Saraceni Christianis Damasci primarium templum adimunt.		
711	PHILIPPICVS. 2.	*Regimpertus*, m. 3.	7. Synodus Trullana quini-sexta. 12. Philippicus sextam synodum abrogat.		12. Saraceni Hispaniam occupant cæ. Roderico R.
713	ARTEMIVS mutato nomine ANASTASIVS dictus 2	4. *Aripertus*. 11. 16. *Aspitandus*, m. 3.	*Bonifacius* ex Anglia Monachus Bavaros, Francos orientales Hassones ac Thuringos docet fidem Christianam.	Beda.	14. *Pipinus* obit, succedit in regni præfectura filius *Carolus Martellus*.
715	THEODOSIVS. 2.				
717	LEO ISAVRVS. 24. CPlin à Saracenis obsessam fortiter defendit.	*Luitprandus*, 30.	26. Leo Imp. incipit εἰκονομαχεῖν.	Ioh. Damascenus scribit contra Imp. pro sacris imaginibus.	17. Astures Pelagio Gotho duce Saracenos late vincunt in Hispania. *Carolus Martellus* Saxones, Bavaros, Alemannos, Saracenos cædit.
727	Romani relictâ fide Imp. in fidem se Rom. Pontif. Greg. II. dedunt.	46. *Hildebrandus*, m. 7. *Rachis*. 6.	Greg. II. Papa R. Imp. anathemate ferit. S. Bonif. Mogunt. Eccles. profectus Fuldense monast. condit. Idem in Bavaria IV. in Francia Or. II. instituit Episcopatus.	30. Germanus Episcopus CPtanus obit in exilio. 34. Beda obit. 37. VVillebrordus primus Ep. Traject. obit.	41. Carolo Martello succedunt duo filii Carolomannus & Pipinus. 42. Childericus postremus e Merovei posteris R Francorum.
741	CONSTANTINVS COPRONYMVS. 34. Hujus uxor *Irene* Cagani Avarum Regis filia.	50. *Aristulphus* occupat Ravennam. *Finis Exarchatus*.	47. Carolomanus è Rege Monachus Cassinensis. 50. Rachis è Langob. Rege Mon. Cassin.		Atrox pestis Græciam, Italiam &c. populatur.
750					

	Imperator Iconolatras graviter persequitur.	57. *Desiderius* ultimus Lãgobardorum. 18.	52. S. Bonifacius Præsul Moguntinus Pipinum in RegemFrancorum perungit. 54. Synodus CPtana 338. Episcoporum damnat imaginum in tẽplis usum.	54. S. Bonifacius à Frisiis interficitur.	52. PIPINVS Caroli Martelli fil. ex Palatii præfecto Rex Francorum, exauctorato Childerico. 62. TVRCÆ portis Caspiis effusi Armeniæ incumbunt, & Saracenos oppugnant.
762	Bulgaros vincit ad Anchialum & triũphat.		Leo Imp. in reprimendo imaginũ cultu patrem avumq; æmulatur.	Theodorus Studites. Alcuinus Albinus. Paullus Diaconus.	68. CAROLVS M. R. Francorum coronatur.
775	LEO IV.	74. CAROLVS M. capto Desiderio R. Italiæ.		81. VVillibaldus primus Eystetensis præsul obit.	72. Initia belli Saxonici per annos *XXXIII.* continuati.
780	CONSTANTINVS VII. cum matre Irene. 10.		80. Osnabrugensis ecclesia prima in omni Saxonia à Carolo constituta. 87. Synodus NICÆNA II. contra Iconoclastas.	Georgius Syncellus. Georgius Theophanes.	78. Caroli in Hispaniam contra Saracenos expeditio. 80. Carolus VVidekindus Saxonem superat.
790	Cõstantinus Irene in ordinem redactâ solus regnat 8.	*Finis regni Langobardorum in Italia.*	91. Parisiensis Academia à Carolo M. instituitur.	95. Hadrianus I. papa R. obit.	91. Carolus Avares ad Rabam fl. magna strage fundit.
797	Irene filium excæcatum imperio dejicit.		94. Synodus Francofurt. præsente Carolo Felicem & Elipandũ Hisp. Episcopos, cultum item imaginũ damnat.		800. CAROLVS Romæ à Leone III. Imperator Augustus declaratur. 14.
800					

Anni	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
801	Carolus M. Saxones transalpinos in Gallias transfert. Danos & Venetos comprimit.	2. Nicephorus, Logotheta deiecta Irene, 9.	9. Synodus Aquisgranensis.	Vsuardus. 9 S. Ludgerus obit.	Normanni Frisiorum, Gallorum, Scotorum littora infestant.
806	Filiis, hæreditatem tripartitò dividit.	11. Michael Curopalates. 2.	12. Corbeiense cœnobium in Saxonia conditur.	Eginardus. Othelgrimus.	13. Bulgari capiunt Adrianopolim.
814	Ludovicus Pius 27.	13. Leo V. Armenius. *Iconomachus*. 7.			20. S. Marci corpus Alexandriâ Venetias transfertur.
817	Bernardus Italiæ R. à patruo Imp. deficiscens bellum movet infeliciter.	20 Michael Balbus, 8.	25 Synodus Parisiensis de imaginibus memoriæ gratia retinendis	VValafrid. Strabo. Alhasenus. Freculphus Lexoviensis.	23. Saraceni Hispanienses Cretam occupant.
830	Coniuratio procerum contr. Lud. Imp.	29. Theophilus. 12. Iconolatriarum persecutor.	26. Haraldus Daniæ Rex cum uxore & sociis Moguntiæ baptisatur.	Ansegisus.	28. Saraceni Africani Siciliam subigunt.
833	Filiorum contra patrem Imp. conspiratio			Nithardus. Aimoinus.	41 Normannorum in Galliam iustæ expeditionis initium.
840	Lotharius. 15.	41 Michael 25. *Vecors & sevus.*	Michael Imp. sacras imagines instaurat.	Haimo Episc Halberst.	
841	Funestum inter Reges fratres Ludovici Pii filios dissidium.		47. Rabanus Maurus fit sextus Episcopus Moguntinus.		
850					

	Lotharius Imperio se abdicat.		55. Lotharius ex Imper. Monachus, in Prumiensi cœnobio obit.	56. Rab. Maurus obit.	Saraceni Corsicam&Sardiniam infestant.
855	LVDOVICVS II. 19.	Bardas Cæsar interficitur.		Nicol. I. Papa R.	
	Bellum contra Saracenos in Campania.		58. Ignatio patriarchæ CPtano sede dejecto surrogatur Photius.	Photius. Nicetas David. Abumazar Alpharabius.	54. Normanni intestino bello colliduntur.
	Adalgisus dux Beneventanus ditione sua exuitur à Ludovico Imp.	67. BASILIVS. 19. remp. antecessoris ignavia perditam recreavit.	69. Synodus CPtana cōtra Photiū Oecumenica octava quibusdam habita.	Anastasius bibliothecarius. Hincmarus Remensis. Paschasius Ratbertus.	62. Lotharius Lotharingiæ Rex legitima conjuge expulsa aliam sibi jungit infeliciter.
875	CAROLVS CALVVS. 2.		Bogoris Bulgarorum R. fit Christianus, & subinde monachus.		
877	LVDOVICVS III. Balbus. 1.			Petrus Siculus.	
880	CAROLVS CRASSVS. 7.		80. Initia religionis Christianæ in Moravia.	Ado Viennens.	70. Sanctimoniales in Anglia ut Normannorum libidinem extinguant nares sibi & labra præcidunt.
887	ARNOLPHVS.	89. LEO IV. Philosophus 25.	81. Godefridus Normannorū R. Christiana sacra suscipit.	Albategnius.	87. Normannis Neustria incolenda traditur à Carolo Crasso Imp.
	Berengarius regnum Italiæ invadit.		Leo Imp ob ductā quartam conjugem a Nic. Patriarcha aditu ecclesiæ prohibetur.	Ioannes Scotus à discipulis graphiis confoditur.	
899	LVDOVICVS IV. 12.				
900					

Seculum IX.

ni	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
801	CAROLVS M. Saxones transalpinos in Gallias transfert. Danos & Venetos comprimit.	2. NICEPHORVS, Logotheta dejecta Irene. 9.	9. Synodus Aquisgranensis.	Vsuardus. 9 S. Ludgerus obit.	Normanni Frisiorum, Gallorum, Scotorum littora infestant.
806	Filiis hæreditatem tripartitò dividit.	11. MICHAEL CVROPALATES. 2.		Eginardus. Othelgrimus.	13. Bulgari capiunt Adrianopolim.
814	LVDOVICVS PIVS. 27.	13. LEO V. ARMENIVS. *Iconomachus*. 7.	22. Corbeiense cœnobium in Saxonia conditur.		20. S Marci corpus Alexandriâ Venetias transfertur.
817	Bernardus Italiæ R. à patruo Imp. desciscens bellum movet infeliciter.	20 MICHAEL BALBUS. 8.	25 Synodus Parisiensis de imaginibus memoriæ gratia retinendis	VValafrid. Strabo. Alhasenus. Freculphus Lexoviensis.	23. Saraceni Hispanienses Cretam occupant.
830	Conjuratio procerum contr. Lud. Imp.	29. THEOPHILVS. 12. Iconolatrarum persecutor.	26. Haraldus Daniæ Rex cum uxore & sociis Moguntiæ baptisatur.	Ansegisus.	28. Saraceni Africani Siciliam subigunt.
833	Filiorum contra patrem Imp. conspiratio			Nithardus. Aimoinus.	41 NORMANNORVM in Galliam justæ expeditionis initium.
840	LOTHARIVS. 15.	41 MICHAEL 25. *Vecors & sævus*.	Michael Imp. sacras imagines instaurat.	Haimo Episc Halberst.	
841	Funestum inter Reges fratres Ludovici Pii filios dissidium.		47. Rabanus Maurus fit sextus Episcopus Moguntinus.		
850					

	Lotharius Imperio se abdicat.		55. Lotharius ex Imper. Monachus, in Prumiensi cœnobio obit.	56. Rab. Maurus obit.	Saraceni Corsicam & Sardiniam infestant.
855	LUDOVICUS II. 19.	Bardas Cæsar interficitur.		Nicol. I. Papa R.	
	Bellum contra Saracenos in Campania.		58. Ignatio patriarchæ CPtano sede dejecto surrogatur Photius.	Photius. Nicetas David. Abumazar Alpharabius.	54. Normanni intestino bello colliduntur.
	Adalgisus dux Beneventanus ditione sua exuitur à Ludovico Imp.	67. BASILIUS, 19. temp. antecessoris ignavia perditam recreavit.	69. Synodus CPtana cōtra Photiū Oecumenica octava quibusdam habita.	Anastasius bibliothecarius. Hincmarus Remensis. Paschasius Ratbertus.	62. Lotharius Lotharingiæ Rex legitima conjuge expulsa aliam sibi jungit infeliciter.
875	CAROLUS CALVUS. 2.		Bogoris Bulgarorum R. fit Christianus, & subinde monachus.		
877	LUDOVICUS III. Balbus. 1.				
880	CAROLUS CRASSUS. 7.		80. Initia religionis Christianæ in Moravia.	Petrus Siculus. Ado Viennensis.	70. Sanctimoniales in Anglia ut Normannorum libidinem extinguant nares sibi & labra præcidunt.
887	ARNOLPHUS.	89. LEO IV. Philosophus 25.	81. Godefridus Normannorū R. Christiana sacra suscipit.	Albategnius.	87. Normannis Neustria incolenda traditur à Carolo Crasso Imp.
	Berengarius regnum Italiæ invadit.		Leo Imp ob ductā quartam conjugem a Nic. Patriarcha aditu ecclesiæ prohibetur.	Ioannes Scotus à discipulis graphiis confoditur.	
899	LUDOVICUS IV. 12.				
900					

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
907	Hungari Lud. Imperatorē prælio vincunt ad Ansbergam Bavariæ.	11. ALEXANDER.	12. Rollo dux Normannorum ſacris Chriſtianiſmi initiatur.	Moſes Bar-Cèpha.	Hungari Panniâ egreſſi Italiam affligunt, per Germaniam prædas agũt.
912	CONRADVS. 7.	12. CONSTANTINVS Porphyrogenetus. 19.			12. Rollo dux cũ Normanenis ſuis à Carolo Simplice borealem Galliæ oram omnem obtinet.
915	Berengarius R. Ital Imperator ſalutatur.			Rhegino.	
919	HENRICVS AVCEPS 17.	ROMANVS Lacopenus imperii conſors.		Radulphus Flaviacenſis.	
922	Hungaros Saxoniæ infeſtos ſubmovet.		21. Quibus cauſſis tertias ſummum nuptias inire liceret, apud Græcos legib9 firmatur.		
	Bellum diuturnum contra Sclavos, Henetos, Vandalos.	30. Bulgari capiunt Adrianopolin, Thraciam & Macedoniam vaſtant.			24. Hungari Italiam, Germaniam & Galliam depopulantur.
933	Hungarorum ad 40. millia cæduntur ad Merſburgum.		27. Benno Metenſis Epiſcopus à civibus ſuis diſciplinæ impatientibus excæcatur.	Vdalricus Auguſtæ Vindelicorum Epiſcopus.	37. Ramirus R. Hiſp. octoginta amplius millia Saracenorum cædit.
936	OTTO MAGNVS. 37. Bohemos 13 annorũ intervallo domat.	36. Ruſſi CPlin invadentes ſummoventur.			
939	Lotharingiam occupat.				Turcæ Thraciam populantes ad ipſam CPlin perveniunt.
946	In Galliam expeditionem ſuſcipit.			Luitprandus Ticinenſis.	
948	Haraldum Danorum Regem ſuperat.		Haraldus Danorum R. cum filio Svenone baptizatur.	Raſis.	Otto Imper. Sclavorum gentem ſuo ſubjecit imperio.
950					

951	In Italiā movet contra *Berengarium*.				Hermannus Billing dux Saxoniæ.
955	Hungaros fundit ad Augustam.		60. Bulgari Christianæ religioni initiantur.	Suidas.	
962	OttoImp. Romæ salutatur Augustus.	60. ROMANVS Iunior. 3. 63. NICEPHORVS Phocas. 69. IOH ZIMISCES.		Flodoardus.	
966	In Italiam revertitur.		65. Poloni cū Miezlao Principe suo sacra Christiana suscipiunt.	VVittichindus.	64. Berengarius ab Imp. in deditionem acceptus, relegatur in Bavariam, ibiq; moritur.
969	Apuliam & Calabriam occupat.	75. BASILIVS&CONSTANTINVS Romani junioris filii.		Hrosvvit.	
973	OTTO II. 19.		70. Archiepiscopatus Magdeburgensis initium.	Abbo Floriacensis.	
	Infeliciter pugnat contra Græcos & Saracenos inCalabria.		80. Russi cum Volodomiro duce ad Christum convertuntur.		
983	OTTO III.				86. LVD. V. Gall. Rex stirpis Carolinæ ultimus.
986	Bohemos ad obsequium cogit.		Initia Christianæ religionis in Svecia & Norvegia.		
987	Crescentium Romæ supplicio afficit.	BulgariThessalia ejiciuntur.			88. HVGO Capetus Gall. Rex.
			96. Greg. V. Papa Rom. Bruno antea vocatus, natione Saxo.		
000					1000.

Seculum X.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
1002	HENRICVS II. cognomento *Sanctus & Claudus.*		6. Bambergensis Episcopatus initium.	Fulbertus Carnotens.	1 *Boleslaus* primus Poloniæ R. creatur ab Ottone III. Imp.
1004	Expeditio prima Imp. in Italiam.				
1013	Expeditio in Italiam altera.	18. Basilius de Bulgaria debellata triumphat.	8. Bruno Prussorum, Bonifacius Russorum Apostoli martyrio coronatur.	Burchard. VVormaciensis.	5. *Canutus Magnus* Daniæ Rex.
1015	Boleslaum Polon. R. tributum pendere cogit Imperator.	22 Idem Iberos subigit.		Dithmarus Mersburgens.	*Saraceni* Hierosolymam capiunt.
1023	Henrici Imp. expeditio ingens in Italiam.	28. ROMANVS *Argyrus, Zoes* maritus.	Duo *Olai,* alter Norvvegiæ, alter Suediæ R. ambo pietate illustres.	Berno Abbas Augiensis.	19. *Normannorum* initia in Apulia.
1024	CONRADVS II. Salicus.	34. MICHAEL *Paphlago.*		Guido Aretinus.	
1027	Romæ coronatur.	Siciliam à Saracenis recuperat.	34. Christianæ religionis cultus apud Russiam propagatur.	*Avicenna.*	
1029	Hungariam bello petit.				
1036	Italiam pacat.			Glaber Radulphus.	33. *Roberto* Galliæ Regi, succedit fil. Henricus.
1039	HENRICVS III. *Niger.*	41 MICHAEL *Calaphatus,* m. 4.	*Berengarius* Archid. Andegavensis veritatem corporis Christi in Sacramento negat		
1041	Bellum Bohemicum.			Petrus Damiani.	
1042	Bellum Hungaricum.				41. *Normanni* Apuliam occupant pulsis Græcis.
	Bellum Lotharingicum.	CONSTANTINVS *monomachus, Zoes maritus.*	Henric. Imp. Romā progressus Papam Greg. VI. sede dejicit.	Hermannus Contractus.	*Turcæ* contra Saracenos in Oriente invalescunt.
1050					

1056	HENRICVS IV. puer sexennis Decennis à matre abstractus Coloniam abducitur.	54. THEODORA *soror Zoes.* 56. MICHAEL *Stratiotes.* 57. ISAACIVS *Comnenus.* 59. CONSTANTINVS *Ducas.*	59. Lateranēsis synodus damnat Berengarium. 64. Celebris peregrinatio Hierosolymam instituitur, cujus duces Germaniæ Antistites.	Humbertus. Lanfrancus. Oecumenius. Olympiodorus. Adamus Bremensis. Iohannes Curopalates.	Leo IX. P. R. in Germ. profectus auxilia adversum Normannos ab Aug. impetrat. 59 Normanni ex hostibus Papæ clientes.
1065	Tutelâ exit & gladio cingitur anno ætatis 14.				65. Ferdinandus R. Hisp. obiit.
1068	Sclavos rebelles in Lusatia domat.	68. ROMANVS *Diogenes.* 71 MICHAEL *Ducas*	73. *Hildebrandus* ex archidiacono Papa Rom. *Gregorius VII.* dictus.	Bartholdus Constantiensis. Lambertus Schafnaburgens. Ioh. Xiphilinus.	66. Eduardus S. Rex Angliæ obiit.
1075	Cum Saxonibus & Thuringis ad Vnstrutum fl. confligit	78. NICEPHORVS *Botoniates.*	Sueno Danorum R cædes in ecclesiæ imperatas publicâ poenitentiâ expiat	Theophylactus. Anselmi tres.	71. Romanus Diogenes prælio cum Turcis inito, ab hostibus capitur.
1076	A Gregorio VII. proscribitur.				
1080	Rodolphus Sueviæ dux Anti Cæsar quartum vincitur, & manū dextram amittit.	81. ALEXIVS *Comnenus.* 96. Francis in Palæstinam properantibus nequicquam resistit.	86. Synodus Moguntina damnat acta Greg.	Simeon Metaphrastes. Marianus Scotus. Michael Psellus. Iuo Carnotensis.	86. *Vratislaus* ab Henric. Imp Bohemiæ R. creatur. 89. Mathildis Tusciæ comitissa VVelphoni Bavariæ duci nubit.
1084	Imperator Romæ coronatur.		Carthusiensis ordinis origo. Hospitaliorū ordo in Palæstina.	Bruno Carthusianorum pater. VVilhelmus Malmesberiensis.	96. Expeditionis sacræ initium. 99. Hierosolyma à Christianis capitur.
1093	*Conradi fil.* Imperatoris contra patrem rebellio.		97 In Claromontano cōcilio expeditio in Palæstinam decernitur.	P. Lombardus. Otto Frisingens.	Godefridus I. Rex Hierosol.
1100					

Seculum XI.

Anni Chr.	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
1106	HENRICVS V.			Leo Ostiensis. Sigebertus.	1. Balduinus Godefridi fr. Rex II. Hierosol.
1112	Imp à Papa excommunicatur.		10. Paschalis Papa ab Hērico Imp. in ordinem redigitur.	Rupertus Tuitiensis. Ioh. Sarisburiensis.	10. Balduinus Danorum classe adjutus Berytum ac Sidonem capit.
1116	Idem denuò excommunicatur.	10. Ad Occidentis etiam imperium adspirat.			
1122	Redit cū Pontifice in gratiam.	18. IOH. *Comnenus*, qui & Calojohannes.	18. Ordo Tēplariorum.	Euthymius Zigabenus. Ioh. Zonaras.	18. *Balduinus II.* Rex Hierosol. tertius.
1125	LOTHARIVS SAXO.		20. Præmonstratensium ordo S. Norberto institutore.		
	Conradus Svevus Lotharii æmulus Rex Italiæ coronatur.		24. Pomerani fidem Christianam docentur.	Anna Comnena. Avenpace. Algazel. Michael Glycas.	22. Balduinus Rex capitur à Turcis. 24 *Tyrus* capta à Christianis.
1133	Lotharius Romæ coronatur.		P. Abailardus ejusq; discipulus Arnaldus Brixiensis pravorū de fide errorum damnantur.	Constantinus Manasses.	Henricus Superbus dux Bavariæ, Saxoniæ ducatu à Lothario Imp. dotatur.
1137	Occupat Apuliam.				
1138	CONRADVS III. Svevus	43. MANVEL *Comnenus*.		S. Bernhardus.	31. *Fulco* Andeg. post Bald. R. Hierosol.
	Henricus superbus proscribitur.		Gilbertus Pictaviensis Episcopus, & Henr. Petrobrusianus ecclesiastica censura notantur.	Hugo de S. Victore. Richardus de S. Victore.	40. Guelfus Bavariæ dux in periculo ab uxore servatur.
	Imp. Henrico Leoni Saxoniam reddit.				42. *Balduinus III.* R. Hierosol.

52	FRIDERICVS Barbaroſſa.			Euſtathius Homeri interp.	
			Finni ad fidem Chriſti traducuntur.	Averroes.	58. Henricus Leo domat Obotriros.
162	Imp. Mediolanum excidit.		Gratianus Decretorū opus à ſe collectum edit.	Ioh. Tzetzes. Guntherus.	58. Vladislaus Dux Bohemiæ regio axiomate ornatur ab Imperatore.
167	Id. Romam occupat.			P. Comeſtor. R. Abrahā AbenEſra.	
180	Henricus Leo proſcribitur.	81. ALEXIVS *Comnenus*, 3. 83. ANDRONICVS.	76. Albigenſes Epiſcoporū ſententiis damnantur in Gallia.	Rambam. Helmoldus. VVilhelmo Tyrius.	68. *Almericus* Hieroſol R. capit Damiatam. 73. *Balduinus* IV. Almerici ſucceſſor.
89	Frid. Imp. ſacra expeditio in Syriam.	85. ISAACIVS. *Angelus*, 9.	Initia Chriſtianiſmi in Livonia	Godefrido Viterbienſis.	84. *Guido Luſignanus* R. Hieroſol. 87. *Saladinus* Damaſci & Ægypti R. capit Hieroſolym.
190	HENRICVS VI.			P. Bleſenſis. Gilbertus Porretanus.	88. Henr. Leo evertit Bardevicum.
194	Siciliam & Apuliam occupat.	95. ALEXIVS *Angelus*, 8.	Ordo Teutonicus inſtituitur.	Theod. Balſamon.	
198	PHILIPPVS. OTTO IV.			Ioh. Serapion. Iohan. Meſve.	
00					

nni hr.	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
		3. Isaacius Aug. cum ALEXIO filio.		SaxoGrammaticus. Helinald9.	
1208	OTTO, solus, occiso Philippo,		4. Ordo Dominicanorum.		6 Philippus Imp Ottocarum Bohemiæ Regem creat.
1212	A Papa excõmunicato surrogatur Fridericus.	4. BALDVINVS CPli. THEOD. LASCARES Nicææ.	9. OrdoFranciscanorũ.	Nicetas Choniates	
1214	Vincitur à Philippo Gall. rege.	6. HENRICVS fr. Balduini.	15. Concilium Lateranense sub Innocent. III.	Rodericus Toletanus	
1218	FRIDERICVS II. solus. A Pontifice excommunicatur.	16. PETRVS Altisiodorensis Comes 22. ROBERTVS Altisiodorens.		Honorius Augustodunensis. Accursius.	19. Damiata à Christianis capta. 22. Damiatã & Ægypto totã cedunt Christiani.
1228	Hierosolymã recipit ejusque Rex creatur.	1 OH. DVCAS Nicææ. 29 BALDVINVS II. CPli.	21. Patavina Academia ab Friderico Imp. instituitur.	21. S. Dominicus obit. Raymundus de pennã forti.	33 Tartari patria egressi Persiam &c. occupant. 35. OTTO cognom. puer, nepos Henr. Leonis, Dux Brunsvic. & Luneb appellatur ab Imp.
1234	Hungaris victis Viennã Imperio attribuit. Bellum Mediolanense.			26. S. Franciscus obit.	
1244	TartarosHungariã expellit.		40. Academia Salmanticensis.	Conr. Vrspergensis.	
1245	HENR. HASS. Lantgr. AntiCæsar.			VVilhelm. Parisiensis.	40. Tartari Poloniam, Silesiam, Hungariam vastant.
1247	VVILHELMVS Holländ. Comes.		45. Lugdunense concilium sub Innocent. IV.	Iac. à Vitriaco. Alexander Halensis.	
1250	CONRADVS IV.			Hugo de S. Caro Matthæus Paris.	44. Hierosolyma Christianis eripitur à Sultano Babylonico.

1256	RICHARDVS ALFONSVS R. Castellæ. *Alfonsus possessionem Imperii non adiit. Richardus Francofurti coronatus & mox in Angliam reversus, vacuum reliquit imperium.*	55. THEOD. LASCARES II. Nicææ. 58. IOH. LASCARES. MICHAEL PALÆOLOGVS Nicææ, &c, fugato Balduino, CPli.	53. Sorbonæ collegium fundatur Parisiis. 61. Secta flagellantium in Italia.	Martinus Polonus. Vincent. Bellua-censis. Albertus Stadensis. Robertus Sorbona. Albertus M.	54. Manfredu Frid II. fi Siciliam sib vendicat. *Cublai* Tartarorum Imp in cujus au la vixit *M. Paullus Venetus.*
1273	RVDOLFVS I. Com. Habsp.		64. Vrbanus IV. instituit festum corporis Christi.	Thomas Aquinas.	65. Manfredu à Carol Andeg. vincitur.
1278	Ottocarum Bohem. R. in acie victum occidit.	83. ANDRONICVS II. Palæologus.	74. Concil. Lugdunense.	Bonaventura. VVilhelmus Durantes.	68. Conradinus Conr Imp f. Neapoli capite mulctatur. 70. Ludovicus S. Rex Gall. obit.
1286	Helvetios sibi subjicit.			Haito Armenus.	
1292	ADOLPHVS Nassovius, & contra eum ALBERTVS Austriacus.			Ægidius Romanus. Raymundus Lullus.	82. Vesperæ Siculæ. 84. Carolus Andegav. R. Sicil. & Neap. obit.
1298	Adolphus in prælio perimitur.		98. Sextus Decretaliū à Bonifacio P. promulgatur.	Richardus de media villa. Henr. Gandavensis.	85. Philippus Pulcher R. Gall. Finis Regni Christianorum in Syria.
1300					1300.

Anni Chr	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
				Ioh. Duns Scotus.	Othman ex præfecto Ciliciæ Sultanus Turcarum.
1308	HENRICVS VII Lutzenburgicus.		5. Clemens V. Romanam curiam transtulit Avenionem.	Augustinus Anconitanus.	
1314	LVDOVICVS V. Bavarus, & FRIDERICVS Austriacus.		11. Conciliū Viennense in Gallia publicat Clementinas & damnat Tēplarios.	Siffridus Presbyter. Nicephorus Callistus	Initia fœderis Helvetici.
1323	Fridericus à Ludovico capitur.			P. Aureolus. Durandus.	
1324	Ludovicus Imp. à P.R. excommunicatur.	25. ANDRONICVS III.	17. Ioh. XXII. Clementinis addit librum septimum.	Hervæus. Francisc. Maironis Occam.	22 Silesia à Polonis ad Bohemos transfertur ob intestinā Principum discordia n.
				Nicol. Liranus.	27. Philippus Valesius R. Gall.
1346	CAROLVS IV.	41. IOH. CANTACVZENVS.	39. Pisana Academia conditur.	Niceph. Gregoras. Bartolus.	27. Orchanes Othmanni fil & successor.
	Guntherus Comes Schvvartzb. Imperatoris æmulus,		46. Academiæ Heidelbergensis initium,	Rob. Holkoth. Nicol. Cabasilas.	37. Diuturni inter Anglos & Gallos belli initia,
1350					

1356	Aurea bulla Norimbergæ promulgatur.	54. IOHANNES VI.		Francisc. Petrarcha.	
					59. Amurath Turcarum Sultanus, capta Hadrianopoli, sedem ibi figit.
			60. Academia Pragensis à Carolo Imp. fundatur.		
				Ioh. Taulerus.	
1378	VVENCESLAVS.				
				Ioh. VVicleff.	
		84. EMANVEL Palæologus.			86. TAMERLANES Scytha Babylonem occupat.
			86. Iagello Lituanus cum gente sua fit Christianus.		
	Frider. dux Brunsv. Cæsar designatur.			Baldus.	
					88. Sigismundus R. Hungariæ.
			91. Annatæ à Bonif. IX. P. R. instituuntur.		
					95. Prælium ad Nicopolim inter Sigismundum & Bajazethem.
1400	RVPERTVS PALATINVS.				1400

Seculum XIV.

Anni Chr.	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
1401	Ruperti Imp contra Galeacium Mediolanẽsem irrita expeditio.		1. Cracoviensis Academia conditur. 9. Lipsiensis Academia instituitur.	Ioh. Frossardus. Theodoricus à Niẽ. Iohan Capreolus.	Tamerlanes obit.
1410	IODOCVS Marchio Moraviæ.			Petrus ab Alliaco.	10. PoloniCruciferis Borussiæ partem eripiunt.
1411	SIGISMVNDVS.	17. IOH. PALÆOLOGVS Andronici fil.	14. Concil. Constantiense. 15. Ioh. Hus comburitur 16. Hieron. Pragensis cõburitur.	Ioh. Gerson. Bartholomeus Facius. Leonardus Aretinus. Poggio Florentinus.	13. MAHOMETH I. instaurator fortunæ Turcarum.
1421	Initium belli Hussitici contra Ioh. Zilcam.	20. Ioh Palæologus Emanuelis fil.	17. Martinus V. eligitur Papa R. 19. Rostochiensis Academiæ initium.	Paullus Burgensis. Alfonsus Tostatus. Nicol. Panormitanus.	21. Amurath II. Mahometis fil.
1437	ALBERTVS II. Austriacus.		31 Concil. Basileense. 38. Conc. Florentinum.	Laurentius Valla. Blondus Flavius. Antonin. Florentinus. Nic. Cusanus.	32. Henr. VI. Angl. Rex Lutetiæ Rex Galliæ coronatur. Vladislaus Polon. & Hung. Rex.
1440	FRIDERICVS III.	44. CONSTANTINVS Palæol.	47. NICOL. V. Papa R.	Dion. Carthusianus.	44. Prælium ad Varnam inter Amurathem & Vladislaum. Ioh. Huniades Hungariæ gubernator.

1452	Imp. Romæ coronatur.			Thomas de Kempis. Georgius Trapezuntius.	Mahometh II.
		53. CPlis à Turcis occupatur.			
1454	Borussiæ ordines in Poloniæ Regis clientelam se conferunt.		59. Gryphisvvaldensis Academiæ initium.	B. Platina. Nic. Perottus. Fr. Philelphus. Æn. Sylvius. Laonicus Chalcondylas.	55. Angli Gallia omni pelluntur. 58. Matthias Huniades Rex Hungariæ.
			72. Ingolstadiensis Academia conditur.	Rodolphus Agricola. Iovianus Pontanus. Alex. ab Alexandro. Gabr. Biel.	Vsuncassan Persiam occupat. 73 Mahometh & Vsuncassan bello colliduntur.
1477	Maria Caroli Burgundi filia nubit Maximiliano Austriaco.			Ioh. Picus. Marsil. Ficinus.	77. Carolus Burgundus occumbit in prælio ad Nancejum Lotharing.
			79 Ioh. VVeselius Groningensis, VVormatiensis Concionator, damnatur Moguntiæ.	Bapt. Fulgosus. Hermolaus Barbarus. Angelus Politianus.	81. Mahomethi succedit Bajazethes II.
1493	MAXIMILIANVS I.			Phil. Cominæus.	90. Rustanus regnum Persiæ occupat.
			97. Hieron. Savonarola jussu Alexandri VI. crematur Florentiæ.	Ioh. Reuchlinus. Ioh Trittenheimius. Ioh. Nauclerus.	94. Carolus IIX. Gall. R. 95. Ismael Sophi cœpit in Persia. 98. Lud. XII. R. Gall.
1500	Bellum contra Helvetios parum felix.				

Anni Chr.	Imp. Occid.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
1507	Initia belli inter Maximil. & Venetos.	2. Academia VVittebergensis.	Ioh. Cuspinianus. Rob. Gaguinus.	7. Sigism. R. Polon.
1508	Fœdus Cameracense contra Venetos.	6. Acad. Francofurtens. ad Viadrum.	Alb. Kranzius. Th. Cajetanus.	
		16. Sacrorum Bibliorum editio Complutensis.	Sylvester Prierias. Iason Mainus. Phil. Beroaldus. B. Rhenanus.	12. Selimus fil. Bajazethis. 15 Franciscus Valesius Gall. R.
1519	CAROLVS V.	17. Martinus Lutherus contra Indulgentias Papales cœpit disputare.	Lud. Coel. Rhodiginus. Ioh. Aventinus. Anton. Bonfinius	20. Christiernus Daniæ & Sueciæ R. 20. Solimannus patri Selimo succedit.
1521	Comitia VVormatiensis.	21. Initia sectæ Anabaptistarum.	Polydorus Virgilius. Leander Albertus.	21. Solimannus Rhodum capit.
1525	Franciscus Gall. Rex in prælio ad Papiam capitur.	29 Fœdus Smalcaldicum. 30. Augustana comitia.	Thomas Morus.	
1527	Roma capta & direpta.	35. Initium sodalitii Iesuitici.	Dominicus Scoto. Ambros. Catharinus.	37. Christianus III. Daniæ R.
1529	Conventus Spirensis.	41. Colloquium VVormatiense inter Philippum & Eccium.	35. Zasius obit. 36. Erasmus obit.	
1546	Initium belli Smalcaldici.	46. Initium Concilii Tridentini. 48. Libellus INTERIM promulgatur.	40. Budæus obit. 46. Lutherus obit. 50. Alciatus obit.	47. Henricus II Gall R. 48. Sigismundus Aug. Rex Polon.
1550				

1552	Bellum à Mauritio Saxone geritur contra Carolum Imp.	52. Transactio Passaviensis.	Iacob Cujacius. Barnabas Brissonius Franciscus Hotomannus.	53. Eduardo VI. in Anglia succedit soror Maria.
1553	Conflictus inter Mauritium & Albertum Brandenburgicum ad Sivershusam.	55. Pax religionis in comitiis Augustanis firmatur.	56. Ioh. Sleidanus obit. 58. Iul. Cæs. Scaliger obit.	58. Elisabetha Angliæ Regina. 60. Carolus IX. Gall. R.
1558	FERDINANDUS.	61. Colloquium Possiacum in Gall. 63 Finis Concilii Tridentini.	60. Phil. Melanchthon obit H. Stephanus.	66. Selimus II. Solimanni F. 67. initia belli Belgici.
1564	MAXIMILIANUS II.	64. Colloquiũ Maulbrunnense 68. Colloquium Altenburgense.	VVolfg. Lazius. Andr Tiraquellus.	74. Amurathes III. 76. Stephanus Bathor R. Polon. 78. Sebast. Lusit. R. in Africa perit.
1576	RUDOLPHUS II.	72 B. Arias Montanus SS. Bib. Regiam editionem absolvit. 76. Academiæ Iuliæ natalis 15. Octob.	Hadr. Turnebus. Ioach. Camerarius. VVilhelmus Xylander. Georg Buchananus.	81. Philippus II. Hisp. R. Lusit. occupat. 87. Maria Scotiæ Regina decollatur.
1594	Raba à Turcis capta.	83. Colloquium Quedlinburgense. 86. Colloquium Mompelgartense. 94 Iesuitæ Galliã pelluntur.	I. Sturmius. Lipsius. Tycho Brahe.	89. Henrico III. in Gall. succedit Henr. IV. 95. Mahometh III.
1595	Strigonium Hungariæ Imp recuperat.	99. Pax religionis in Gallia promulgatur.	1600. D. Chytræus obit.	1600. Mauritii Nassovii victoria ad Neop. Fland
1600				

Seculum XVI.

nni hr.	Imp. Occ.	Res Eccles.	Viri Cel.	Varia.
		1. Colloquium *Ra-*	Ioh. Scaliger.	3. *Iacobus* Scot. &
612	MATTHIAS	*tisbonense*.	Il Casaubonus.	Angl R.
	fratri *Rudolpho*	5. *Leo XI* Pont. R.	Ian. Drusius.	10. *Ludovicus XIII*,
	succedit, *Libe-*	25. dier.	P. Merula.	R. Gall.
	ralis, imper.	5 *Paulus V.* Pont R.	Douzæ.	18. Cometa hor-
	ann.7. m. 7.	5. Reformatio *Mar-*	Dom. Baudius.	ribilis.
		purgensis.	Fr. Iunius.	30. Gust. Adolph.
1619	FERDINAN-	6. *Veneti* excom-	Sixt Amama.	Suec R. in
	DVS II. Imp.	municantur.	Th Erpenius.	Germaniam
	post varios	10. *Arminius* & *Go-*	Scip. Gentilis.	venit.
	motus *Felix*,	*marus* Leidæ cō-	Conr. Ritters-	32. Vladisl. IV.
	imp. ann.17.	tendunt.	huf.	Pol. R.
		11. Gymnas. *Medio-*	Ioh. Meursius.	32. Prælium *Lü-*
1619	*Fridericus V.* E-	*burg*.	Ob. Gifanius.	*tzense*.
	lect. Palat. *R.*	11. *Conr. Vorstius* Lei-	Phil. Camera-	34. Præl *Nordling.*
	Bohem. desi-	dæ portentosa	rius.	35. Pax *Pragensis.*
	gnatur, hinc	docet.	*Iac. Thuanus.*	40. Philippus IV.
	tricennale	12. *Val. Weigelius* in	Marq. Freherus.	Hisp. R.
	bellum.	Misnia cœpit.	Dion. Gotho-	41. Portugallia
		12. Episcopi Scoti-	fredus.	deficit.
1619	*Bethlehem Gabor*	am turbant.	Ian Gruterus.	44. Prælium Sue-
	coronā *Hung.*	14. Persecutio Ev-	Sethus Calvisius.	co-Dan.
	titulo *Princi-*	ang. in Bohem.	Phil. Scherbius.	45. Bell. Turco-
	pis rapit.	17. Iubilæus B. Lu-	Cor. Martini.	Venet.
		theri.	Mich. Piccartus.	46. Canea rapi-
1625	Friderici Electo	18. Synodus *Dordra-*	*Mart. Opitius.*	tur.
	ratus in co-	*censis*.	Luc. Osiander.	47. Motus Neap.
	mitiis Ratisb.	20. Syn. *Rupellana*.	Pol. Lyserus.	& Siculi.
	Maximiliano	21. *Gregorius XV*	Æg Nic. Hūnii	48. Frid. III. Dan.
	Bavaro tradi-	Pont. R.	Mart. Chemni-	R.
	tur.	21. Acad. *Rintel.*	tius.	48. Ioh. Casim
		22. Biblioth. *Heidelb.*	Ioh. Gerhardus.	Pol. R.
1634	*Albertus*, Frid-	Romā translata.	Frid. Balduinus	48. Pax *Osnabr.*
	landiæ Dux,	23. Acad. *Sorana* &	Chr. Pelargus.	48. Aquæ Hornh.
	vulgò *Wallen-*	*Altdorf.*	Balth. Meisne-	48. Motus An-
	steinius, regnū	23. *Vrbanus VIII.*	rus.	glici.
	Bohem. affe-	Pont. R.	Balth. Mentze-	48. Pax Hispano-
	ctans, *Egra* in	24. Conventus	rus.	Belg
	mensa occi-	Theol. Saxon.	Alb. Gravverus.	49. Carolus I.
	ditur.	25. Acad. *Dorptiens.*	Henr. Höpfner.	Angl. R. securi
		in Livonia	Gasp. Er. Broch-	percussus.
1636	FERDINAN-	28. Iubil. Rom.	man.	49. Motus Gal-
	DVS III. ve-	31. Colloq. *Lipsiense*.	Andr. Kesler.	lici.
	rè *Pacificus*,	31. Gymnas. *Am-*	*Cas. Baronius.*	50. Pax *Noriber-*
	imp. ann. 20.	*stel.* & *Davent.*	*Rob. Bellarminus.*	*gensis.*
		38. Synod. *Glasg.*	Mart. Becanus.	50. Turbæ Am-
		cōtra Episc Scot.	Iac. Gretserus.	stelod.

		40. *C. Iansenii* de *Gratia* liber. damn. bullis ann. 41. & 53. 44. *Innocentius X*. Pont. R. 45. Colloq. *Torumense*. 46 Gymn *Bredanum*. 48. Acad. *Hardervic.*	VVilh Perkinsius. Dan. Tossanus. Abr. Scultetus. Th. Mortonus. Iof. Hall. Iac. Vsher. Ioh. Rainoldus. *Ioh. Buxtorffius.* Ioh. Camero. Guil. Amesius. Th. Iamesius. Mos. Amyraldus. Phil. Mornaeus. Petr. Molinaeus.	51. Maxim. Bav mortuus. 51. Carolus II Scot. R. caesus. 52. Ludovicu XIV. Gall. R. 52. Cometa pe 14 dies. 53. Bellum Anglo Belg. 54. *Bellum Tartar in Sina.* 54. Pax Anglo belg.
1653	FERDINANDVS IV. Rex Rom. vivo adhuc Ferd. III. moritur anno seq.	51. Iub. Romae 52. Acad *Heidelb.* restaur. 54. Anonymus de *Praadamitis*. 54. *Innocentius X* Pont. moritur. 55. Alexander VII. Pont R	Dav. Paraeus. Dav. Blondellus. Andr. Rivetus. Fr. Spanhemius. *M. Ant. de Dominis.* Dion. Petavius. Iac Sirmondus. Ioh. Seldenus. H. Grotius.	54. Cromvvel *Protector.* 54. Eclipsis sola ris. 54. *Christina* deponit coron. 55. *Carolus Gust* R. Suec. coron 55. Bell. *Suecopolon.*
1658	LEOPOLDVS, *Pius*, *Iustus*, *Gloriosus*, CONSILIO ET INDVSTRIA celebris; quem Deus Imperio diu commodet!	cùm per 3. mens. sedes vacasset. 55. *Christina*, nuper Reg. Osn. Pontificiam religionem sectatur. 56. *Isaacus Peyrerius*, libri de Praeadamitis auctor, Bruxellis in carcerem conjicitur, ejurat errorem, & fit Pontificius. 57. *Veneti* recipiunt *Iesuitas*.	Ger. Ioh. Vossius. Cl. Salmasius. Dan Heinsius. Samuel Petitus. Petr. Scriverius. M. Zu. Boxhornius *Georg. Calixtus.* Conr. Hornejus. Ol. VVormius. Fort. Licetus. Phil. Tomasinus. Fr. B. Ferrarius. Gasp. Hofmannus. Dan. Sennertus. Gil. Iacchaeus. Dan. Sthalius. Guil. Schikardus. Christ. Besoldus. Matth. Berneggerus. Renatus desCartes. *Et qui adhuc vivũt.*	55. 56. Motu Helvet. 56. Ioh. Georg. I Elect. Sax. mortuus. 56. Incendium Aquisgr. 56. PestisNeapol 57. Pestis Genuens. 58. Cromvvel moritur. 58. Succi 12. mill per glaciem in Daniam.

INDEX
Historico-politico-philologicus.

A.

Baby-

Creatio

Histo-

Octa-

Cerau-

X. Xeno-

ERRATA.

In *transitu* quasi *strictim* adspeximus graviores quosdam errores; accurato *modesti Lectoris* judicio reliquos permittentes.

Pro	*Lege*
astus pag. 6.	aliis.
Assenez. p. 12.	Ascenez.
quæ p. 17.	quos.
Ratiocinarii p. 26.	Rationarii.
Hygnus p. 106.	Hyginus.
coæaneus p. 158.	coætaneus.
Macedonicarum p. 176.	Macedonicorum.
novarchi p. 183.	navarchi.
metrachonismum p. 243.	metachronismum.
Marici p. 326.	Marcii.
Reinesius lib. XXIX. Proinde &c. p. 336.	Reinesius; cujus proinde &c.
Sub ea p. 444.	Sub eo.
vollum p. 472.	collum.
Augustum p. 528.	Augustus.

FINE